ÜÇLEME/Molloy-Malone Ölüyor-Adlandırılamayan • Samuel Beckett

Üçleme

Molloy
Malone Ölüyor
Adlandırılamayan

SAMUEL BECKETT

Fransızca ve İngilizceden
çeviren: Uğur Ün

AYRINTI

Ayrıntı: 185
Edebiyat dizisi: 64

Üçleme
Molloy/Malone Ölüyor/Adlandırılamayan
Samuel Beckett

Fransızca ve İngilizceden çeviren
Uğur Ün

Yayına hazırlayan
Necmettin Sevil

Çeviride kullanılan Fransızca metinler
Molloy/Les Éditions de Minuit-1951
Malone Meurt/Les Éditions de Minuit-1951
L'Innommable/Les Éditions de Minuit (Coll. 10/18)-1972

Çeviride kullanılan İngilizce metinler
Molloy/Çeviren: Samuel Beckett'le yardımlaşarak Patrick Bowles
Malone Dies/Çeviren: Samuel Beckett
The Unnomable/Çeviren: Samuel Beckett
Grove Weidenfeld/1951

© Les Éditions de Minuit

Bu kitabın Türkçe yayın hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir

Kapak illüstrasyonu
Sevinç Altan

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Düzelti
Nuray Tekin

Basıma hazırlık
Renk Yapımevi Tel: (0 212) 516 94 15

Baskı ve cilt
Mart Matbaacılık Sanatları Ltd. Şti. Tel: (0 212) 212 03 39-40

Birinci basım
Mayıs/1997

ISBN 975-539-152-5

AYRINTI YAYINLARI
Piyer Loti Cad. 17/2 34400 Çemberlitaş-İstanbul Tel: (0 212) 518 76 19 Fax: (0 212) 516 45 77

Samuel Beckett

ÜÇLEME

MOLLOY / MALONE ÖLÜYOR / ADLANDIRILAMAYAN

AYRINTI

SAMUEL BECKETT

İrlandalı romancı, oyun ve senaryo yazarı, öykücü, şair, denemeci ve çevirmen (1906 -1989). Dublin'in bir banliyösünde doğdu, Protestan bir ailedendi. 1927'de Dublin'deki Trinity College'in Roman Dilleri bölümünden mezun oldu. 1928'de Paris'teki Ecole Normalé Supérieure'de İngilizce okutmanı oldu. Burada James Joyce'la tanıştı. Joyce'un ilerde *Finnegan's Wake* adıyla yayımlanacak romanının bir bölümünün Fransızca'ya çevrilmesine yardım etti. 1930'da *Whoroscope* (Oroskop) adlı bir şiiri yayımlandı. 1932-1937 arasında Londra'da yaşadı. Bu dönemde yazdığı öykülerden oluşan ve hayli süslü üslubu Joyce'un etkisini yansıtan *More Pricks Than Kicks* 1934'te, Londra'da yaşayan bir İrlandalı'nın nişanlısından kaçıp akıl hastanesinde bakıcı olmasını ve derin bir düşünce dünyasına gömülmesini konu alan *Murphy* 1938'de Londra'da yayımlandı. 1937'de Paris'e yerleşti.

II. Dünya Savaşı sırasında Fransız direniş grubuna katıldı. 1942'de Gestapo'dan kurtulmak için Fransa'nın güneyine, Vaucluse'e kaçtı. Burada kaldığı iki yıl içinde gündüzleri tarım işçiliği yaptı, geceleri *Watt*'ı yazdı. Savaş sona erdikten sonra Paris'e döndü. Bundan sonra yapıtlarını daha yalın yazabildiğini düşündüğü Fransızca'da kaleme al ya başladı ve 1946-1950 yılları arasında *Molloy* (1951), *Malone Meurt* (1951) ve *L'innomable* (1953) adlı romanlardan oluşan üçlemeyi tamamladı. Kimilerinin Beckett'in en önemli yapıtları olarak gördüğü her üç roman da tek bir kişinin çeşitlemeleri denebilecek bir dizi karakter tarafından anlatılır. Anlatıcılar hızlı bir fiziksel çöküş içindedir, var olduklarının tek kanıtı zihinleridir. *Adlandırılamayan*'da bu çöküş, anlatıcının sadece bir ağız ve zihinden ibaret olmasıyla doruğa ulaşır. Beckett'in pek çok yapıtında olduğu gibi burada da anlatıcı sessizliğe ve hiçliğe tahammül edebilmek için hikâyeler uydurur ve uzun, karmaşık monologlara girer.

Yine aynı dönemde yazdığı oyunlardan *Eleutheria* hiç yayımlanmadı ve oynanmadı. *En attendant Godot* Ocak 1953'te Paris'te Théâtre Babylone'daki ilk temsili ile büyük başarı kazanınca Beckett dünya çapında üne kavuştu. 1966'dan sonra oyunlarından birçoğunu dünyanın çeşitli ülkelerinde kendisi sahneledi. Her türlü radyo ve televizyon programından, gazetecilerden, fotoğrafçılardan özenle kaçındı. 1969'da kendisine verilen Nobel Edebiyat Ödülü'nü kabul etti, ama konuşma yapmak için Stockholm'e gitmek yerine, kazandığı parayla Tunus'a tatile gitti. 1938'de tanışıp daha sonra evlendiği Suzanne Dumesnil ile birlikte, ölümüne kadar Paris'te yaşadı.

Samuel Beckett, 20. yüzyılın en büyük yazarları arasında, edebiyata yaklaşımındaki uzlaşmaz arılıkla öne çıkar. Beckett'in yoğun bir kara mizahla beslenmiş olan yapıtları, insan deneyiminin ve insan bilincinin işleyişinin paha biçilmez belgeleridir. Bir eleştirmen şöyle yazmıştır: (Beckett) "edebiyatın gırtlağını keserek ve okurlarını, salt varoluşun yalın koşullarıyla, yapmacık bir neşeye ya da umutsuzluğa kapılmadan, soğukkanlılıkla yüz yüze gelmeye zorlayarak insanlığın önündeki imkânları açık tutmuştur."

BAŞLICA YAPITLARI: *DÜZ YAZILAR:* Proust/Ayrıntı Yayınları'nın programına alınmıştır; More Pricks Than Kicks (*Aşksız Birleşmeler*, Çev.: Nihal Mete, Uğur Ün, 1988, Dönemli Y.); Murphy (Çev.: Uğur Ün, 1994, Ayrıntı Y.); Watt (Çev.: Uğur Ün, 1993, Ayrıntı Y.); Mercier And Camier/Ayrıntı Yayınları'nın programına alınmıştır; Molloy (Çev.: Uğur Ün, 1997, Ayrıntı Y.); Malone Dies (*Malone Ölüyor*, Çev.: Uğur Ün, 1997, Ayrıntı Y.); The Unnamable (*Adlandırılamayan*, Çev.: Uğur Ün, 1997, Ayrıntı Y.); Stories /First Love, The Expelled, The Calmative, The End (*Uzun Öyküler*, Çev.: Nihal Mete, Uğur Ün, 1988, Dönemli Y.); How It Is; The Lost Ones; Fizzles; Company (*Eşlik*, Çev.: Seniha Akar, 1990, Düzlem Y.); Ill Seen Ill Said; Worstward Ho. *OYUNLAR:* Waiting For Godot (*Godot'yu Beklerken*); Endgame (*Oyun Sonu*); All That Falls (*Tüm Düşenler*); Act Without Words I (*Sözsüz Oyun I*); Act Without Words II (*Sözsüz Oyun II*); Rough For Theatre I (*Tiyatro Oyunu Taslağı I*); Rouhg For Theatre II (*Tiyatro Oyunu Taslağı II*); Krapp's Last Tape (*Krapp'ın Son Bandı*); Embers (*Korlar*); Happy Days (*Mutlu Günler*); Words And Music (*Sözler ve Müzik*); Rough For Radio I (*Radyo Oyunu Taslağı I*); Rough For Radio II (*Radyo Oyunu Taslağı II*); Cascando; Play (*Oyun*); Film; The Old Tune (*Eski Şarkı*); Come And Go (*Geliş ve Gidiş*); Eh Joe (*Söyle Joe*); Breath (*Soluk*); Not I (*Ben Değil*); That Time (*Bu Kez*); Footfalls (*Adımlar*); Ghost Trio (*Hayalet Üçlüsü*); ...but the clouds... (*...ama bulutlar...*); A Piece Of Monologue (*Solo*); Rockaby (*Beşik*); Ohio Impromptu (*Ohio Doğaçlaması*); Quad; Catastrophe (*Felaket*); Nacht Und Traume; What Where (*Ne Nerede*); [Oyunların tümünü Akşit Göktürk, Güven Turan, Şadan Aydın, Uğur Ün, Şerif Erol, Levent Mollamustafaoğlu ve Mustafa Küpüşoğlu çevirdi ve 1993 yılında Mitos Boyut yayınları iki cilt halinde yayımladı.] *ŞİİRLER: Echo's Bones* (1935; Yankının Kemikleri), *Poémes* (1939; Şiirler).

İçindekiler

Birinci kitap
Molloy
7

İkinci kitap
Malone Ölüyor
183

Üçüncü kitap
Adlandırılamayan
299

Beckett, üçlemesini 1946-1950 yılları arasında Fransızca yazdı, daha sonra İngilizce'ye çevirdi.
Türkçe çevirilerde kaynak metin olarak üçlemenin Fransızca baskısı kullanıldı, İngilizce çevirisi dikkate alındı. Ancak, yazarın İngilizce'ye çevirmediği ya da değişiklikler yaptığı yerlerde yazarın tercihine sadık kalındı.

Bilgilerinize...

Ayrıntı Yayınları

BİRİNCİ KİTAP

Molloy

Molloy'un ilk tümcesini yazdığımda nereye gittiğini bilmiyordum...

İlk bölümü bitirdiğimde ise nasıl devam edeceğimi bilmiyordum...

S. Beckett,
günlükten

I

Annemin odasındayım. Şimdi burada yaşayan benim. Buraya nasıl geldiğimi bilmiyorum. Belki cankurtaranla; bir araçla kuşkusuz. Yardım ettiler bana. Tek başıma gelemezdim. Her hafta uğrayan bir adam var. Belki de onun yardımıyla geldim buraya. O hayır diyor. Bana biraz para veriyor ve sayfaları alıyor. Ne kadar sayfa, o kadar para. Evet, şimdi çalışıyorum, aşağı yukarı eskisi gibi ama artık çalışmasını bilmiyorum. Bunun önemi yok galiba. Ben şimdi, elimde kalan şeylerden söz etmeyi, vedalaşmayı, ölümümü tamamlamayı yeğlerdim. Bunu istemiyorlar. Evet, sayıları birden çok galiba. Ama gelen hep aynı kişi. Bunu daha sonra yaparsınız, diyor. Peki. Görüyorsunuz ya, artık pek iradem kalmadı. Yeni sayfaları almaya geldiğinde geçen haftanınkileri de yanında getiriyor. Kâğıt-

lar anlamadığım işaretlerle dolu. Zaten yeniden okumuyorum onları. Hiçbir şey yapmamış olduğumda, hiçbir şey vermiyor, azarlıyor beni. Oysa ben para için çalışmıyorum. Peki ya ne için çalışıyorum? Bilmiyorum. İnanın pek bir şey bilmiyorum. Annemin ölümü örneğin. Geldiğimde ölü müydü? Yoksa daha sonra mı öldü? Yani gömülecek kadar demek istiyorum. Bilmiyorum. Belki daha gömmediler onu. Her neyse, odasında kalıyorum. Yatağında yatıyorum. Oturağına işiyor ve sıçıyorum. Onun yerini aldım. Gittikçe ona daha çok benziyorum herhalde. Şimdi tek eksiğim bir oğul. Belki bir yerlerde bir oğlum var. Ama sanmıyorum. Şimdi yaşlanmış; neredeyse benim kadar yaşlanmış olması gerekir. Ufak tefek bir hizmetçiydi. Gerçek aşk değildi yaşadığımız. Gerçek aşkı bir başkasıyla tatmıştım. Yeri gelince anlatacağım. Yine unuttum adını. Bazen, oğlumu tanımış bile olduğumu, onunla ilgilenmiş olduğumu düşünüyorum. Sonra olanaksız diyorum kendime. Biriyle ilgilenmiş olmam olanaksız bir şey. Yazım kurallarını unuttum, sözcüklerin yarısını da. Bunun önemi yok galiba. Evet. Beni görmeye gelen tuhaf biri. Her pazar geliyor galiba. Başka günler boş değil. Susamış oluyor her seferinde. Başlangıcı yanlış yaptığımı, farklı bir biçimde başlamam gerektiğini o söyledi bana. Haklı olmalı. Başlangıcı, beyni pelteleşmiş bir bunak gibi yaptım, farkında mısınız bunun? İşte yaptığım başlangıç. Yine de bunu kullanacaklar galiba. Canım çıktı yazana kadar. İşte bitti. Canım çıktı. Yazdığım başlangıçtı, anlıyor musunuz? Ama şu anda işin sonuna gelmiş durumdayım neredeyse. Şu anda yaptığım daha mı iyi? Bilmiyorum. Sorun bu değil. İşte yaptığım başlangıç. Kullandıklarına göre bunun bir anlamı olmalı diyorum. İşte bitti.

Bu kez, sonra sanırım bir kez daha, son bir kez daha, sonra o dünyayla da işim kalmayacak. Sondan bir öncekinin anlamı bu. Her şey kararıyor. Biraz daha kararsa, gözünüz görmez olacak. Kafada bütün iş. Çalışmıyor artık. Çalışmıyorum artık, diyor. Diliniz de tutuluyor, sesler zayıflıyor. İlk adımınızı atar atmaz karşınıza çıkan bu. Kafa bıkıp usanıyor herhalde. Bunun üzerine, bu kez başaracağım, belki de bir kez daha, son bir kez daha, sonra her şey bitecek, diyorsunuz. Bu düşünceyi dile getirmekte güçlük çekiyorsunuz, bir bakıma bu da bir düşünce çünkü. O zaman, dikkatinizi toplamak, bütün bu karanlık şeylere dikkatinizi yoğunlaştırmak is-

tiyorsunuz, hatanın kendinizde olduğunu güçlükle itiraf ederek. Hata mı? Kullandığınız sözcük bu. Peki ama hangi hata? Vedalaşılmadı henüz, bir dahaki sefere elveda diyeceğiz. Şu karanlık şeyler nasıl da bir büyü taşıyor. Çünkü elveda demek zorunludur, zamanı geldiğinde elveda dememek budalalıktır. Geçmiş günlerin ışığını, biçimlerini düşündüğünüzde pişmanlık duymazsınız ama pek düşünmezsiniz onları; neyle düşüneceksiniz ki? Bilmiyorum. İnsanlar da geçiyor, kendinizden ayırmanız oldukça zor bunları. Cesaretiniz kırılıyor bu nedenle. A. ve B.'yi, ne yaptıklarının farkında olmadan, birbirlerine doğru ağır ağır yürürken, işte böyle gördüm. Çıplaklığı göz alan, yani çitsiz, duvarsız, kenar taşları olmayan bir köy yolundaydılar, çünkü akşamın sessizliğinde, uçsuz bucaksız tarlalarda, inekler yatarak ya da ayakta geviş getiriyorlardı. Belki biraz uyduruyorum, biraz süslüyorum ama aşağı yukarı böyleydi. İnekler geviş getiriyor, sonra çiğnedikleri lokmayı yutuyor, kısa bir aradan sonra, zahmetsizce, bir sonraki lokmayı ağızlarında hazır ediyorlar. Çenede bir kas oynuyor, sonra çene kemikleri yeniden öğütmeye koyuluyor. Ama belki de birer anı bunlar. Katı ve aydınlık yol, körpe otlakları bıçak gibi yarıp geçiyor, vadinin dalgalanışlarını izleyerek inip çıkıyordu. Kent uzak değildi. İki erkekti, kesinlikle eminim bundan; biri ufak tefek, biri iriyarı. Önce biri, sonra öteki kentten ayrılmıştı, sonra ilki yorulmuş ya da yapması gereken bir işi hatırlamış ve geri dönmüştü. Hava serindi, çünkü paltolarını giymişlerdi. Birbirlerine benziyorlardı ama herkes kadar. Önce aralarında oldukça mesafe vardı. Kafalarını kaldırıp çevrelerine baksalar da aralarındaki mesafe nedeniyle birbirlerini göremezlerdi, ayrıca arazi inişli çıkışlıydı, bu nedenle yol dalgalıydı, dalgalar belki çok yükseklere savrulmuyordu ama yine de yükseklere savruluyor sayılırdı. Bir an geldi, birlikte aynı çukura yöneldiler ve sonunda bu çukurda karşılaştılar. Birbirlerini tanıyorlar mıydı? Hayır, bunu kanıtlayan hiçbir belirti yoktu. Ama belki ayak sesleri nedeniyle ya da anlaşılmaz bir içgüdüyle kafalarını kaldırdılar ve karşı karşıya gelip de durmadan önce, aşağı yukarı on beş adım boyunca birbirlerini süzdüler. Evet, yürüyüp yollarına gitmediler ama burun buruna gelince durdular, aynen karanlık bastığında, kırda, tenha bir yolda karşılaşan birbirini tanımayan iki yolcunun durması gibi. Bunda olağanüstü bir yan yoktu.

Ama belki de tanıyorlardı birbirlerini. Neyse, şimdi artık tanışıyorlar ve kanımca hiç unutmayacaklar birbirlerini, kentin derinliklerinde bile karşılaşsalar selamlaşacaklar bundan sonra. Kafalarını uzakta, doğuda, tarlaların ötesinde gittikçe solgunlaşan gökyüzüne doğru yükselen denize çevirip bir iki laf ettiler. Sonra ikisi de yoluna gitti. İkisi de yoluna gitti, A. kente doğru, B. de pek tanımadığı ya da hiç tanımadığı anlaşılan bölgelere doğru, çünkü kararsız adımlarla ilerliyor ve geçtiği yerleri daha sonra yeniden bulabilmek için belli noktaları belleğine kazımaya çalışan biri gibi sık sık duruyor ve çevresine bakınıyordu; kim bilir, belki bir gün dönmesi gerekebilirdi buralara. Korkuyla geçtiği aldatıcı tepeleri belki yatak odasının penceresinden, belki de canının sıkıldığı bir gün, yapacak bir işi olmadığından, yükseklerde bir avuntu bulurum diye, cebindeki iki üç kuruşu ödeyip, kıvrıla kıvrıla çıkan taş basamaklarını tırmandığı ve düz damına çıktığı bir anıtın tepesinden gördüğü kadarıyla uzaktan tanıyordu. Oradan her şeyi, ovayı, denizi, kimilerinin dağ dediği, akşam güneşinin altında yer yer çivit mavisine boyanmış, ufka kadar göz alabildiğince art arda sıralanan, görülmese de varlıkları, renk değişimlerinden ve sözcüklere indirgenemeyen, hatta düşüncelere dökülemeyen öteki belirtilerden anlaşılan vadileri içinde gizleyen şu aynı tepeleri görüyor olmalıydı. Ama bu yükseklikten bile vadilerin tümünü kestirmek olası değil, çoğu kez tek bir yamacın, tek bir doruğun görüldüğü yerde aslında bir vadiyle birbirinden ayrılan iki yamaç, iki doruk vardır. Ama bu tepeleri tanıyor şimdi, yani daha iyi tanıyor, bir gün olur da onları yeniden uzaktan görürse başka gözlerle olacak bu, dahası var, gözlerle görülmeyen tüm şu iç uzama, beyinle, yürek ve düşünceyle duyguların birbirleriyle kaynaştığı öteki kuytulara, bambaşka bir düzene sahip oralara da farklı gözlerle bakacak. Yaşlı gözüküyor, doğumda, hatta daha öncesi yükselen, kimi kez bir mırıltı kadar hafif, kimi kez de garsonun, İçecek olarak ne alırdınız, sorusu kadar net, çoğu kez de bir çığlığa dönüşen şu, *Ne yapacağım? Ne yapacağım?* uğultusuyla onca yıl, onca gün ve gece geçirdikten sonra onu böyle tek başına görmek hüzün verici. Ömrünün sonuna geldiğinde ya da bu sona yaklaştığında, karanlık basarken, elinde bir sopa, bilmediği yollara düşmek için miydi bütün bunlar? Kocaman bir sopaydı; ilerlerken destek almak, bir de gerektiğinde hır-

sızlardan, uğursuzlardan, köpeklerden korunmak için kullanıyordu onu. Evet, gece oluyordu ama adam masumdu, son derece masumdu, hiçbir şeyden korkmuyordu, hayır, korkuyordu ama korkması için bir neden yoktu, ona hiçbir şey yapamazlardı ya da çok az şey yapabilirlerdi. Ama o bunun ayrımında değildi herhalde. Düşündüğümde anlıyorum, ben de farkına varmazdım. Tehlikede hissediyordu kendini, bedenini de ruhunu da tehlikede hissediyordu, belki de gerçekten tehlikedeydi olanca masumluğuna karşın. Masumluğun işi ne burada? Kötülüğün sayısız neferiyle ne ilişkisi var? Burası açık değil. Yanılmıyorsam sivri tepeli uçlu bir şapka giymişti. Buna şaşırdığımı anımsıyorum. Örneğin bir kasket ya da melon şapka aynı etkiyi yapmazdı üzerimde. Uzaklaşmasını izledim, korkusu bana bulaşmıştı, belki de korku onun korkusu değildi de onun parçası olduğu bir şeydi. Kim bilir, belki de benim korkum ona bulaşmıştı. Beni görmemişti. Yolun en yüksek noktasının üzerine tünemiş, üstelik benimle aynı renkte, yani külrengi bir kayaya dayamıştım sırtımı. Kayayı büyük bir olasılıkla görmüştü. Dikkatimi çekmişti, yolun özelliklerini belleğine kazımak istercesine çevresine bakıyordu; gölgesine, ne bileyim, Belacqua gibi mi desem, Sordello gibi mi desem, çömeldiğim kayayı görmüş olmalıydı. Ama bir adam, üstelik de benim gibi bir adam tam bir kerteriz noktası sayılamaz. Demek istediğim şey şu, olağanüstü bir şey olur da bir gün, uzun bir süre geçtikten sonra, yılgınlığa kapıldığından ya da unutmuş olduğu bir şeyi almak ya da bir şeyleri yakmak için bu yoldan geçmesi gerekirse, gözleriyle kayayı arayacaktır, yoksa orada o anda nasılsa bulunan bu değişken ve oynak şeyi, yani canlı insan bedenini değil. Hayır, kuşkusuz görmedi beni, nedenlerini belirtmiştim, ayrıca o akşam, kafası başka yerlerdeydi, kafası canlılarda değildi, yer değiştirmeyen ya da çok ama çok ağır yer değiştiren, bırakın bir ihtiyarı, bir çocuğun bile yer değiştirişindeki o ağırlıkla alay edeceği şeylerde yoğunlaşmıştı. Neyse, beni görmemiş de olsa şunu yineliyorum, kalkıp peşine düşmemek, hatta kendisini daha iyi tanırım, kendimi daha az yalnız hissederim diye günün birinde onunla karşılaşmamak için mücadele ederek (kendi kendimle), uzaklaşmasını izledim. Ama ruhum ona doğru istediği kadar yaylana yaylana atılsın, engebelerinde zaman zaman kaybolup biraz ötede yeniden belirdiği arazinin durumu ve karanlık ne-

deniyle pek seçemiyordum onu ama ruhumun, art arda, telaşla ve yöntemsizce peşi sıra atıldığı, beni yanlarına çağırıp duran başka şeylerdi göremememin asıl nedeni. Çiy taneleri altında beyazlaşan tarlalardan, tarlalarda dolaşmayı bırakıp geceki konumlarını alan hayvanlardan, hakkında hiçbir şey söylemeyeceğim denizden, dorukların gittikçe sivrileşen çizgisinden, gözümle görmesem de ilk yıldızların titreştiğini duyumsadığım gökyüzünden, dizimdeki elimden, özellikle de adı A. mıydı, B. miydi unutmuş olduğum, uslu uslu evinin yolunu tutmuş şu öteki yolcudan söz ediyorum kuşkusuz. Evet, titremesini dizimin hissettiği ve gözlerimin yalnızca bileğini, damar damar olmuş sırtını ve ilk boğumlarının aklığını gördüğü elime doğru da atılıyordu. Ama ondan, yani elimden söz etmek istemiyorum şu anda; her şeyin sırası var ama biraz önce ayrıldığı kente doğru yönelen şu A. ya da B.'den söz etmek istiyorum. Ama gene de sormalıyım kendime, görünüşünü özellikle kentli kılan şey neydi diye? Başı açıktı, ayaklarında espadrilleri vardı, ağzında da bir puro. Aylakça bir uyuşukluk içinde hareket ediyordu; doğru ya da yanlış, bana anlamlı geliyordu bu. Ama bütün bunlar hiçbir şeyi kanıtlamadığı gibi, hiçbir şeyi yalanlamıyordu da. Belki uzaklardan, belki de adanın öteki ucundan gelmişti ve belki bu kente ilk kez gidiyor ya da uzun bir ayrılıktan sonra dönüyordu oraya. Küçük bir köpek izliyordu onu, bir pomerenyendi galiba ama sanmıyorum. O an emin değildim bundan, şimdi de değilim, oysa öylesine az düşündüm ki bunun üzerinde. Küçük köpek, pomerenyenlere özgü bir biçimde, salak salak izliyordu onu, duruyor, geniş daireler çizerek dönüyor, vazgeçiyor, sonra biraz ileride hareketlerine yeniden başlıyordu. Kabızlık, pomerenyenlerde sağlık belirtisidir. Bir ara, galiba önceden kararlaştırdığı bir anda, belki de ne bileyim önceden kararlaştırmadığı bir anda, bey arkasına döndü, küçük köpeği kollarına aldı, purosunu ağzından çekti ve yüzünü portakal rengi tüylere gömdü. Bir beydi, kesindi bu. Evet, portakal renkli bir pomerenyendi; düşündükçe daha çok emin oluyorum. Oysa. Ama bu bey, başı açık, ayaklarında espadril, ağzında bir puro, peşinde bir pomerenyen, uzaklardan gelmiş olabilir miydi? Daha çok, iyi bir akşam yemeğinden sonra, güzel havada birçok kentlinin yaptığı gibi dolaşmak ve köpeğini dolaştırmak, düş kurup osurmak için surlardan çıkıp buraya gelen

birine benzemiyor mu? Ama puro aslında bir pipoydu belki, espadriller de toza bulanmış botlardı; köpeğin de acıma duygusuyla ya da şu sonsuz yollar, kumlar, çakıl taşları, bataklıklar, fundalıklar, başka bir adaletin hüküm sürdüğü şu doğa, arada sırada durdurmak, boynuna sarılmak, öpmek, koklamak, yalamak istediğiniz ama senli benli olur korkusuyla düşmanca bakışlar fırlatıp yanından geçip gittiğiniz, sizinle aynı yazgıyı paylaşmak durumunda kalmış bir kişi, bir başka yol arkadaşından yoksun onca zaman yapayalnız dolaşmış olduğunuz için, kollarınıza alıp bağrınıza bastığınız bir sokak köpeği olmaması için bir neden yoktu. Gün gelir dayanamaz, size kucak açmayan şu dünyada uyuz köpeklere kucak açar, onların sizi sevmelerine, sizin de onları sevmenize yetecek kadar kollarınızda taşır, sonra fırlatır atarsınız. Halinden anlaşılmasa da belki de bu noktaya gelmişti. Kafası önüne düşmüş, dumanı tüten şey elinde gözden kayboldu. Açıklamasını yapmaya çalışayım. Gözden kaybolmakta olan nesnelerden, önceden çeviririm bakışlarımı. Onları son ana kadar izlemek; hayır, yapabileceğim bir şey değil bu. İşte bu anlamda gözden kayboldu adam. Gözlerim başka yere çevrili onu düşünüyor, Küçülüyor, küçülüyor, diyordum kendime. Ne dediğimin farkındaydım. Bütün sakatlığıma karşın ona yetişebileceğimi biliyordum. Yalnızca istemem yeterliydi. Ama doğru değildi bu, istiyordum çünkü. Yerimden kalkmak, yola koyulmak, topallaya topallaya peşine düşmek, ardından seslenmek; bundan kolay ne olabilirdi? Haykırışlarımı duyuyor, dönüp beni bekliyor. Koltuk değneklerimin arasında, soluk soluğa kalmış, burnunun dibindeyim, köpeğin de burnunun dibindeyim. Biraz ürküyor benden, biraz da merhamet duyuyor. Tiksiniyor bir hayli. Görünüşüm pek hoş değil, iyi kokmuyorum. İstediğim ne? Ah şu korkunun, acıma ve tiksinti duygularının iç içe geçtiği, çok iyi bildiğim ses tonu. Köpeği ve adamı daha yakından görmek, dumanı tüten şeyin ne olduğunu öğrenmek, ayakkabıları incelemek, öteki bilmediğim noktaları açığa çıkarmak istiyorum. İyi yürekli biri, şundan bundan söz ediyor bana, nereden geldiğini, nereye gittiğini anlatıyor. Ona inanıyorum, bunun şey için tek olanağım olduğunu –bunun tek olanağım olduğunu– biliyorum, söylenen her söze inanıyorum ben, uzun yaşamım boyunca hep güvensizdim çünkü, şimdi her şeyi oburca yutuyorum. Şimdi gereksinme duyduğum

şey öyküler; uzun zamanımı aldı bunu anlamak ama yine de emin değilim. Ama bakın, bazı bilgiler öğrendim hakkında, önceden bilmediğim şeyler, önceden bilmek için can attığım şeyler, önceden aklımdan bile geçirmediğim şeyler biliyorum şimdi. Deli saçması bu anlattıklarım. Mesleğini bile öğrenmiş olmalıyım; öylesine ilgi duyarım ki mesleklere. Kendimden söz etmemek için elimden geleni yaptığımı anlıyorsunuz işte. Biraz sonra ineklerden, gökyüzünden söz edeceğim, göreceksiniz. Ama yanımdan ayrılıyor, acelesi varmış. Hiç de acelesi var gibi görünmüyordu, aylaklık ediyordu, bunu daha önce belirtmiştim ama benimle üç dakika konuştuktan sonra acelesi var, hemen gitmek zorunda. İnanıyorum ona. İşte bir kez daha hayır, yalnızım demeyeceğim, yalnızlık yakışmaz bana ama nasıl desem, bilmiyorum, yeniden kendime dönmüş, hayır, kendimden ayrılmadım ki hiç, özgürüm desem, evet, bunun ne anlama geldiğini bilmiyorum ama kullanmak istediğim sözcük bu, ne yapmak için özgürüm peki, hiçbir şey yapmamak için, öğrenmek için, neyi öğrenmek için, bilincin yasalarını belki, bilincimin yasalarını, örneğin siz içine battığınız ölçüde suyun yükseleceğini ve her şey bomboş ve dümdüz kalıp da bütün şu kepazelik gerçek yüzünü, yani anlamsızlığını, çıkışsızlığını gösterene kadar, sayfaların kenarlarını karalayıp sözcüklerin arasındaki boşlukları doldurmaktansa metinleri silmenin daha tutarlı olacağını ya da en azından daha tutarsız olmayacağını. Böylece çevreyi gözlediğim yerden ayrılmamakla iyi ettim kuşkusuz, en azından kötü etmedim. Ama çevreyi gözleyeceğime, kafamın içinde ötekine, sopalı adama dönme zayıflığını gösterdim. O zaman yeniden mırıldanmalar başladı. Sessizliği sağlamak nesnelere düşüyor. Kim bilir, belki de iyi bir gece, keyifli bir sabah, mutlu bir ertesi gün geçirmek için, yalnızca hava almak, gerginlikten kurtulmak, bacaklarının uyuşukluğunu gidermek, kanı ayaklarına göndererek beynini rahatlatmak amacıyla dışarı çıkmıştır, diyordum kendi kendime. Yalnızca tek bir heybesi mi vardı? Ama yürüme biçimini, kaygı dolu bakışlarını, elindeki kocaman sopayı, bütün bunları, kısa bir dolaşma dediğimiz şeyle bağdaştırmak olası mı? Ama şapka –kentlilerin, modası geçmiş ama kentlilerin giydiği türden bir şapkaydı– hafif bir esintide uçacakmış izlenimi veriyordu. Bir ip ya da lastikle çenesinin altında bağlanmamışsa tabii. Şapkamı çıkarıp baktım. Oldum

olası, uzunca bir iplik şapkamı paltomun yakasındaki iliğe, hep aynı iliğe bağlıyordu; mevsim değişiklikleri fark etmiyordu. Hâlâ yaşıyorum demek. Bilmem yararlı olacak. Şapkayı tutan eli kendimden olabildiğince uzaklaştırıp yaylar çizdirdim havada. Bunu yaparken, paltomun göğsüme inen yakasına baktım, açılıp kapandığını gördüm. Yakamdaki ilikte neden hiç çiçek taşımamış olduğumu anlıyorum şimdi, oysa bir çiçek demeti koyacak kadar genişti ilik. Düğme iliğim şapkama ayrılmıştı. Şapkamı yetiştiriyordum çiçek yerine. Ama ne şapkamdan, ne de paltomdan söz etmek arzusundayım şu anda, henüz erken bunun için. Kuşkusuz, daha sonra, kişisel eşyalarımın dökümünü yapmam gerektiğinde söz edeceğim onlardan. Tabii o zamana kadar yitirmezsem bunları. Ama yitirsem bile kişisel eşyalarımın dökümünde yer alacaklar yine de. Ama kafam sakin, yitirmeyeceğim onları. Koltuk değneklerimi de yitirmeyeceğim. Ama bir gün, belki fırlatıp atarım onları. Hayli yüksek bir tepenin doruğunda ya da yamaçlarında bulunuyor olmalıydım, yoksa bakışlarımı yakın ya da uzak, hareketsiz ya da devingen onca nesne üzerinde nasıl dolaştırabilirdim? Ama bu dalgasız uzamda bir tepenin ne işi vardı? Ya ben ne yapıyordum orada, neden gelmiştim? Şimdi bunları anlamaya çalışacağım. Ama pek ciddiye almasak da olur. Galiba doğada her şey var, bir yığın tuhaflık da. Belki de birçok farklı durum ve zaman birbirine karışıyor derinliklerde, derinlikler benim mekânım, en derinler değil, hayır, çamur ile yüzeyde biriken pislik arasında bir yerlerdeyim. Belki bir gün A. bir yerde, sonra bir başka gün B. bir başka yerdeydi, sonra üçüncü bir gün kaya ile ben gelmiştik bir araya, öteki bütünleyici öğeler, inekler, gökyüzü, deniz ve dağlar için de durum aynıydı. Buna inanamıyorum. Hayır, yalan söylemeyeceğim, bunu düşünüp tasarlaması güç değil benim için. Ne önemi var zaten bunun, devam edelim, her şey aynı sıkıntıdan kaynaklanıyormuş gibi devam edelim, sürdürelim, yığalım üst üste, her yer dolup da ışıksız kalana kadar. Kesin olan şey, sopalı adamın o gece oradan bir kez daha geçmediği, çünkü geçseydi duyardım. Görürdüm demiyorum, duyardım diyorum. Az uyurum, bu azı da gündüz uyurum. Yo hayır, belli bir uyku düzenim yok, şu bitmek tükenmek bilmeyen yaşamımda bütün uykuları denedim ama anlatmaya çalıştığım dönemde gündüzleri, daha doğrusu sabahları uyurdum.

Bana tutup da aydan söz etmeyin sakın, gecemde ay yoktur benim, size yıldızlardan söz edersem, yanlışlıkladır. Oysa o geceki gürültülerin hiçbiri onun ağır ve kararsız adımlarının ya da arada sırada yeri sarsarcasına vurduğu kalın sopasının gürültüsüne benzemiyordu. Az ya da çok süren bir duraksama devresinin ardından, insanın ilk izlenimlerinde haklı olduğunu görmesi nasıl da hoş bir duygu. Ölümün acılarını yatıştıran bu oluyor belki de. Kesin değildi, yani şey konusundaki, yani B. konusundaki ilk izlenimimde haklı olduğum kesin değildi. Çünkü pazara meyve, yumurta, tereyağı ve peynir getiren yük arabaları gündoğumundan biraz önce gökgürültüsüne benzer gürültüler çıkararak geçmişti ve B. belki de yorgunluktan bitmiş, cesareti kırılmış, hatta ölü durumda bunlardan birinin içinde bulunuyordu. Ya da olan biteni benim işitemeyeceğim kadar uzak başka bir yoldan ya da tarlaların arasındaki küçük patikalardan sessiz otları çiğneyerek, sessiz toprağı ezerek dönmüş olmalıydı kente. Küçük dünyamın masum karmaşasından yükselen mırıldanmalarla, iki güneş arasında geçip giden ve kalan bütün öteki şeylerin çok farklı (o kadar farklı mı?) mırıldanmaları arasında bölünmüş olarak geçirdiğim o uzak geceyi sonunda aktardım böylece. Bir kez bile duymadım bir insan sesi. Ama inekler, köylüler geçerken sağılmak için boş yere haykırdılar. A. ile B.'yi bir daha hiç görmedim. Ama belki görürüm yeniden. Ama tanıyabilecek miyim bakalım? Hem onları bir daha görmediğime emin miyim? Görmek ve bir daha görmek diyorum ya, bunların anlamı ne? Bir anlık bir sessizlik, alkış tufanı kopmadan önce orkestra şefinin sephasına vurup da kollarını kaldırdığında yaşanan sessizlik gibi. Duman, bastonlar, insan eti, saçlar, akşam, uzakta bir arkadaş için can atış. Bu paçavraları yardıma çağırmayı beceriyorum, utancımı gizlemek için. Ne anlama geliyor acaba şu söylediklerim? Ama muhtaç durumda olmayacağım hep. Ama bir arkadaş için can atmama konusuna gelince şunu belirteyim: On bir ile on iki arasında uyandığımda (az sonra, bana Tanrı'nın İsa'da cisimlenişini çağrıştıran öğle duası çanlarını işitmiştim) annemi gidip görmeye karar verdim. Bu kadını gidip görmeye karar vermem için çok önemli nedenler olmalıydı, ne yapacağımı da nereye gideceğimi de bilmediğimden, başka bütün sorunları kafamdan atıp bu nedenler üzerinde yoğunlaşmak bir çocuk oyunu kadar, tek çocuk oyunu kadar

basit geliyordu bana, öyle ki vakit geçirmeden oranın, yani annemin evinin yolunu tuttuğumda karşıma çıkabilecek bir terslik düşüncesi bile tüylerimi diken diken ediyordu. Böylece kalktım, koltuk değneklerimi kollarımın altına yerleştirdim ve yola indim ve orada, bisikletimi tam bırakmış olmam gereken yerde buldum (vay canına, bunu beklemiyordum). Demek ki sakat da olsam, o dönemde bisiklete binmeyi beceriyormuşum. Anlatayım nasıl bindiğimi. Koltuk değneklerimi kadronun üst demirinin iki yanına bağlıyor, bükülmeyen bacağımı (hangisiydi unuttum, şu anda ikisi de bükülmez durumda) ön tekerlek dingilindeki çıkıntıya dayıyor, ötekiyle de pedala basıyordum. Olduğunu varsayarsak, zincirsiz, tekerlekleri boşta bir bisikletti. Sevgili bisiklet, velespit demeyeceğim sana, neden bilmiyorum ama yaşıtlarının çoğu gibi yeşile boyalıydın. Onu yeniden görmek mutluluk verirdi bana. Ayrıntılarıyla anlatmak mutlu ederdi. Sizin bugünkü zillerinizin yerinde küçük kırmızı bir kornası ya da borusu vardı. Bu kornayı çalmak benim için gerçek bir zevkti, neredeyse bir tutkuydu. Daha da ileri gidip, bitip tükenmek bilmeyen varoluşum boyunca bana çok fazla acı vermeyen etkinlikleri, bir onur listesi yaparak sıralasam, kornayı çalma ediminin oldukça saygın bir yerlerde olacağını kesinleyebilirim. Bisikletimden ayrılmak zorunda kaldığımda, kornasını söküp aldım, kendime sakladım. Sanırım hâlâ bir yerlerde saklıyorum onu, artık kullanmıyorsam, nedeni bozulmuş olmasıdır. Günümüzün motorlu taşıt araçlarının, benim anladığım anlamda kornaları yok ya da çok azının var. Park etmiş bir aracın açık camından bu kornalardan birini gördüğüm zaman durup çalıştırırım. Tüm bu bölümü mişli geçmişte yazmam gerekirdi. Bisikletlerden ve kornalardan söz etmek nasıl da rahatlatıyor insanı. Ne yazık ki size bunlardan değil, belleğim bana oyun oynamıyorsa beni dünyaya götünün deliğinden getiren kadından söz edeceğim. Bokun ilk tadı. O halde yalnızca şunu ekleyeceğim, aşağı yukarı her yüz metrede bir bacaklarımı, sağlamını da sakatını da dinlendirmek için duruyordum ama yalnız bacaklarımı değil, yalnız bacaklarımı değil. Bisikletten inmiyordum aslında, bacaklarımı iki yandan sarkıtarak ayaklarım yerde duruyor, kollarım gidonda, kafam kollarımda, kendimi daha iyi hissedene kadar bekliyordum. Ama dağlarla deniz arasında asılı duran, belli rüzgârlardan korunan, güneyin getirdiği güzel kokulara

ve esintilere açık bu dünya cennetinden, bu lanetli ülkeden ayrılmadan önce, kısa yaz geceleri boyunca, çayırlarda, mısır tarlalarında koşturan sutavuklarının kaynanazırıltısı gibi ürkünç çığlıklarından söz etmeden geçemeyeceğim. Dahası var, söz ettiğim ayrıntılar yardımıyla bu gerçekdışı yolculuğun, soluk gölgelerle dolu, sondan bir önceki yolculuğun ne zaman başladığını anlıyorum; öyleyse doğrudan kesinliyorum: Bu yolculuğa haziranın ikinci ya da üçüncü haftasında, yani yarımküremiz denilen yere güneşin en acımasızca abandığı ve kuzey aydınlığının gece yarılarımızın üzerine sırılsıklam boşaldığı sırada başladım. İşte o zaman işitilir sutavukları. Annem beni seve seve görürdü hep, yani sevecen duygularla karşılardı, çünkü uzun zamandır gözleri görmüyordu. Ondan soğukkanlılıkla söz etmeye çalışacağım. O da ben de öylesine yaşlıydık ki, beni öylesine genç doğurmuştu ki, cinsiyetsiz, akrabalık ilişkisi taşımayan, aynı anılara, aynı nefret duygularına, aynı beklentilere sahip bir çift yaşlı kafadar gibiydik ikimiz. Neyse ki bana oğlum demezdi hiç, buna katlanamazdım, Dan derdi, neden bilmiyorum, çünkü adım Dan değildi. Dan belki de babamın adıydı, evet, belki beni babamın yerine koyuyordu. Ben onu annemin yerine koyuyordum, o da beni babamın yerine koyuyordu. Dan, kırlangıcı kurtardığım günü hatırlıyor musun? Dan, yüzüğü gömdüğün günü hatırlıyor musun? Hatırlıyordum, hatırlıyordum, daha doğrusu söz ettiği şeyleri aşağı yukarı biliyordum ve anlattığı olaylara kişisel olarak katılmış olmasam bile, katılmıştan farkım yoktu. Ona seslenmem gerektiğinde Mag diyordum. Ona Mag diyordum, çünkü bence, nedenini bilmesem de g harfi Ma hecesini yok ediyor ve bütün öteki harflerden daha iyi bir biçimde bu hecenin yüzüne tükürüyordu. Aynı zamanda da içimdeki derin ve kuşkusuz gizli bir gereksinmeyi, bir ma'ya, yani bir anneye sahip olma ve bunu yüksek sesle insanlara duyurma gereksinmesini de karşılıyordum. Çünkü mag demeden önce ma diyorsunuz, kaçınılmaz bir şey bu. Da benim yaşadığım yörede baba anlamına geliyor. Ayrıca, şu anda anlatmaya çalıştığım dönemde böyle bir sorunum yoktu benim, ona ma ya da mag ya da Boklu Kontes dememden söz ediyorum, çünkü uzun yıllardır duvar gibi sağırdı. Galiba hem çişini, hem de kakasını tutamıyor, altına yapıyordu ama karşılaştığımızda bir tür utanma duygusuyla söz etmekten kaçınıyorduk bu konudan,

bu nedenle doğruluğunu kesinleyemeyeceğim. Ayrıca ne önemi var bunun, topu topu iki üç günde bir azıcık ıslatılmış bir iki dışkı parçası işte. Oda amonyak kokuyordu, yo yalnızca amonyak kokmuyordu ama amonyak, enikonu amonyak kokuyordu. Kokumu duyunca, geldiğimi anlıyordu. Kıllı ve buruşuk suratı aydınlanıyor, kokumu duymaktan hoşlanıyordu. Takma dişleri birbirine çarpa çarpa abuk sabuk şeyler söylüyor, çoğu kez kendi de dediklerini anlamıyordu. Benim dışımda kim olsa, ancak çok kısa bilinçsizlik anlarında duran bu boş gevezelik içinde kaybolur giderdi. Ayrıca onu dinlemek için gelmiyordum ben. Onunla kafasına vurarak iletişim kuruyordum. Bir vuruş evet anlamına geliyordu, iki hayır, üç bilmiyorum, dört para, beş elveda. Bu dizgeyi onun yıpranmış ve sulanmış beynine sokana kadar uğraşmıştım ama sonunda başarmıştım. Evet, hayır, bilmiyorum ya da elvedayı birbirleriyle karıştırması umurumda değildi, ben bile karıştırıyordum bunları. Ama dört vuruşun paradan başka bir çağrışım yapmasını kesinlikle önlemem gerekiyordu. Bu nedenle eğitim devresinde, kafasına dört kez vururken, burnuna ya da ağzına bir kâğıt para dayıyordum. Ne saf mışım! Çünkü ölçüm kavramlarını bütünüyle yitirmiş olmasa bile, ikiden öteye sayma yetisini yitirmiş görünüyordu. Bir ile dört arasında çok büyük bir uzaklık vardı ona göre, evet, bir ile dört arası çok uzaktı. Dördüncü vuruşa geldiğimde, ilk ikisi sanki hiç hissedilmemişçesine belleğinden siliniyor ve o, hâlâ ikinci vuruşu yaptığımı sanıyordu ama ben hiç hissedilmemiş bir şeyin nasıl olup da bellekten silindiğini anlayamıyordum, oysa örnekleri o kadar çoktu ki bunun. Sürekli hayır dediğimi düşünüyor olmalıydı, oysa niyetim ne kadar farklıydı. Bu kanıtların ışığında araştırdım ve sonunda kafasına para düşüncesini sokmak için daha etkili bir yöntem geliştirdim. Kafasına işaretparmağımla yaptığım dört vuruşun yerine, bir ya da daha çok (gereksinmeme göre değişiyordu vuruş sayısı) yumruk indirmeme dayanıyordu bu yöntem. Bunu anlıyordu işte. Ayrıca para için gelmiyordum ben. Gerçi ondan para alıyordum ama bunun için gelmiyordum. Anneme kötü duygular beslemiyorum. Asıl yapması gereken şeyi saymazsam, beni doğurmamak için çok uğraştığını biliyorum, benden kurtulmayı başaramadıysa, bunun nedeni yazgımın bana hela çukurundan başka bir çukuru layık görmesiydi. Ama iyi niyetliydi, bu da yeterli benim için. Hayır, yeterli

değil ama yine de benim için yapmış olduğu şeyleri unutmuyorum. İlk aylarda beni bir parça salladığı ve şu upuzun yaşamımın aşağı yukarı dişe dokunur sayılabilecek tek çağını berbat ettiği için de bağışlıyorum onu. Ayrıca benden aldığı dersle, bir başka çocuk yapmadığı ya da zamanında durmuş olduğunu da unutmuyorum. Günün birinde, kim bilir, yaşamımda bir anlam aramaya kalkarsam, önce işte bu taraftan, yani bu tek çocuklu biçare orospudan ve ne insan ne de hayvan sınıfına sokabileceğim kendimden kurcalamaya başlayacağım. Olaylara (gerçekten de olaylardan söz edebiliriz) geçmeden önce, o uzak yaz ikindisiyle ilgili bir şey daha eklemeliyim; bana Dan diye seslenen, benim de kendisine Mag dediğim o kötürüm ve deli, altına yapan, kör ve sağır kadınla, yalnız onunla –hayır, söyleyemem bunu. Yani söyleyebilirim ama söylemeyeceğim, evet, kolayca söyleyebilirdim bunu, çünkü gerçek olmazdı. Nesini görüyordum onun? Her zaman kafasını, bazen ellerini, nadir olarak da kollarını. Her zaman kafasını. Kıllar, kırışıklıklar, kir ve salyayla gölgelenmiş. Havayı karartan bir kafa. Görmek önemli değil aslında, kısa bir giriş yaptım. Anahtarı yastığın altından ben alıyor, parayı çekmeceden ben çıkarıyor, anahtarı yastığın altına yeniden ben koyuyordum. Ama para için gelmiyordum. Sanırım her hafta gelen bir kadın vardı. Bir keresinde bu küçük, külrengine çalan pörsümüş armuda belli belirsiz, süratle dokundum dudaklarımla. Üff! Hoşuna gitti mi onun? Bilmiyorum. Abuklamaları bir an durdu, sonra yeniden başladı. Belki de üff, demişti kendi kendine. Korkunç bir koku duydum. Bağırsaklarından geliyordu herhalde. Eski çağların kokusu. Yo, eleştirmiyorum onu, ben de misler gibi kokmuyorum. Odayı betimleyecek miyim? Hayır. Buna ileride fırsatım olacak belki. Kim bilir ne zaman dünyaya yenik düşmüş, utanacak yüzü kalmamış, kuyruğu kıstırmış bir halde bu odaya sığınacağım. Evet, şu anda nereye gittiğimizi bildiğimize göre, gidelim bakalım. İlk zamanlarda nereye gittiğinizi bilmeniz ne güzeldir. Bu nedenle, oraya gitme isteğiniz kayboluyor neredeyse. Çok az dalgın olan ben (neye dalacaktım ki?) dalgındım, hareketlerim de her zamankinden daha kararsızdı. Gece beni yormuş, en azından zayıflatmış olmalıydı, doğuda gittikçe daha çok yükselen güneş, uyuduğum süre boyunca zehirlemişti beni. Gözlerimi kapamadan önce, onunla arama kaya kütlesini koy-

sam iyi ederdim. Doğuyla batıyı birbirine karıştırıyorum, kutupları da; seve seve değiştirebilirim yerlerini. Keyfim yerinde değildi. Keyfim derinlerdedir, çok derinlerdedir, yerinden kımıldadığı çok seyrektir aslında. Bunun için söylüyorum. Yine de fazla güçlük çekmeden birkaç mil yaptım ve surların dibinde buldum kendimi. Orada kurallara uygun biçimde indim bisikletimden. Evet, kente giriş ve çıkışlarda polis, bisiklet sürücülerinin araçlarından inmesini, motorlu taşıtların birinci vitese geçmelerini, atlı arabaların da yavaşlayarak adım adım ilerlemesini şart koşar. Bu kuralın nedeni şu sanıyorum: Kentimizin giriş ve tabii çıkış yollarının tümü dardır, üstelik devasa kemerler iyice karartır buraları. Yerinde bir kural, ben bir yandan bisikletimi itip, bir yandan güçlükle ilerlememe karşın, titizlikle uyuyordum buna. Beceriyordum bir biçimde. Ustalık gerektiriyordu. Böylece, bisikletimle ben aşmayı bildik bu dar geçidi. Ama az ileride, birinin bana seslendiğini işittim. Başımı kaldırdım ve bir polis memuru gördüm. Eksikler var aktardıklarımda, çünkü uzun bir süre geçtikten sonra, tümevarım yöntemiyle miydi yoksa tümdengelim yöntemiyle miydi unuttum, bunlardan birinin yardımıyla çıkardım neler olduğunu. Ne yapıyorsunuz orada, dedi. Alışıktım bu soruya, hemen kavradım. Dinleniyorum, dedim. Dinleniyor musunuz, dedi. Dinleniyorum, dedim. Soruma yanıt verecek misiniz, diye bağırdı. İnsanlar üstüme çok varınca, hep bu oluyor işte, bana sorulan sorulara içten yanıtlar verdiğimi sanıyorum ama kazın ayağı öyle değil. Bütün ayrıntılarıyla aktarmayacağım bu konuşmayı. Sonunda anladım ki dinlenme biçimim, dinlenirken aldığım konum, bisikletin üzerine ata biner gibi oturuşum, gidondaki kollarım, kollarımın üzerindeki başım, ne bileyim, toplum düzenini ve ahlakını zedeliyordu. Boynumu büküp koltuk değneklerimi gösterdim ve beni, yapmam gerektiği gibi değil de elimden geldiği gibi dinlenmeye zorlayan sakatlığım üzerine abuk sabuk şeyler söylemeye koyuldum. O zaman anladım, biri sağlamlar, biri sakatlar için iki yasa olmadığını; hayır, zenginlerle fakirler, gençlerle yaşlılar, mutlularla mutsuzların uymak zorunda olduğu tek bir yasa vardı. Ağzı iyi laf yapıyordu. Mutsuz olmadığımı söyledim ona. Yanlış yapmıştım. Kâğıtlarınız, dedi, bir an sonra anladım bunu. Bir şey değil, dedim, bir şey değil. Kâğıtlarınız, diye bağırdı. Ya, kâğıtlarım. Oysa kâğıt cinsinden üzerimde taşıdığım tek şey,

silinmek için kullandığım gazete parçalarıydı, anlıyorsunuz ya, tuvaletimi yaptığım zaman. Yo her tuvaletimi yaptığımda silindiğimi söylemiyorum, hayır ama gerektiğinde bunu yapabilecek durumda olmaktan hoşlanıyorum. Doğal bu sanıyorum. Paniğe kapılarak cebimden bu kâğıdı çıkardım ve burnuna dayadım. Hava güzeldi. Güneşli, sakin, dar sokaklardan geçtik; ben koltuk değneklerimin arasında zıplarken, o beyaz eldivenli parmaklarının ucuyla bisikletimi itiyordu. Değil –mutsuz hissetmiyordum kendimi. Bir an durdum, elimi kaldırmayı, şapkamın tepesine dokunmayı göze aldım. Yanıyordu. Arkamızdan yüzlerin üstümüze çevrildiğini hissediyordum, sakin ve neşeli yüzlerin, erkek, kadın ve çocuk yüzlerinin. Bir an, galiba uzaklardan gelen bir müzik duydum. Daha iyi dinlemek için durdum. Yürüyün, dedi. Dinleyin, dedim. Yürüyün, dedi. Müzik dinlememe izin vermiyorlardı. Başımıza bir kalabalık toplanabilirdi. İtekledi beni. Bana dokunmuştu biri, yo tenime değil ama yine de tenim duyumsamıştı bunu, bir erkeğin sert yumruğunu, üzerindeki giysilere karşın duyumsamıştı. Gücümün yettiğince ilerlemeye çabalarken, kendimi sanki bir başkasıymışım gibi bırakmıştım şu sihirli ana. Dinlence vaktiydi, sabahın eziyeti bitmişti, ikindininki daha başlamamıştı. En bilge kişiler belki parklarda uzanmış ya da kapılarının önünde oturmuş, son günlerdeki tasalarını unutarak, gelecek olanları da umursamadan tembel tembel tadını çıkarıyorlardı bu saatin. Ötekiler, tam tersine, kafalarını ellerinin arasına almış, tasarılar geliştirmek için yararlanıyorlardı bu saatten. Bütün dış görünüşüme karşın nasıl da çaresiz olduğumu ama bu çaresizlik içinde de patlamaya hazır yanardağı andıran bir güç gizlendiğini hissedebilmek için onların arasından kendini benim yerime koyacak biri çıkar mıydı acaba? Olası bu. Evet, o yalancı derinliklere, onların ağırbaşlılık ve huzur yansıtan yapmacıklı tavırlarına doğru kayıyor, hiçbir tehlikeyle karşılaşmayacağımı bilerek bütün zehrimle oralara atlıyordum. Mavi gök altında, polisin bakışları altında. Annemi unutmuş, olaylardan soyutlanmış, yabancı bir saate akmış, kendi kendime, Dinlen, dinlen, diye yineliyordum. Karakolda tuhaf bir görevlinin karşısına çıkardılar beni. Sivil giyinmişti, gömlekle oturuyordu, bir koltuğa kaykılmış, ayaklarını masasına uzatmıştı, başında bir hasır şapka vardı, ağzından bir türlü ne olduğunu anlayamadığım ince ve kıvrılabilen bir nesne çı-

kıyordu. Beni yanından uzaklaştırmadan önce farkına vardım bu ayrıntıların. Astının raporunu dinledi, sonra bana kalırsa gittikçe kibarlığını yitiren bir tonda sorgulamaya başladı beni. Soruları ve yanıtlarım arasında, yani bunların dikkate değer olanları arasında, az ya da çok uzun ve tedirgin edici sessizlikler oluyordu. Bana soru sorulmasına öyle az alışkınım ki bana bir şey sorulduğunda ne olduğunu anlamam için bir hayli zaman geçer. O zaman içine düştüğüm yanılgı şu oluyor; az önce işittiğim, yıpranmış ama çok duyarlı bir kulağım olduğu için açık seçik işittiğim şeyi düşünüp yanıtlayacağıma, suskunluğumun karşımdakinin öfkesini körüklemesi korkusuyla ağzıma geleni söyleyiveririm. Korkağın biriyim ben, bütün yaşamımı korku içinde, dövülme korkusuyla geçirdim. Küfre, hakaretin bin türlüsüne katlanabilirim ama dayağa alışamadım hiç. Tuhaf şey. Tükürükler bile hâlâ acı veriyor bana. Ama yalnızca biraz sevecenlik gösterseler bana, yani kaba güç kullanmaktan kaçınsalar diyorum, o zaman onları eninde sonunda hoşnut ederim. Oysa komiser silindir biçimindeki bir cetvelle bana gözdağı vermekle yetiniyordu, böylece yavaş yavaş, katlandığı zahmetin karşılığını, onun anladığı anlamda kâğıtlarımın, işimin ve evimin olmadığını, soyadımın şimdilik belelleğimden silindiğini, bana verdiği paralarla güçlükle geçindiğim annemin evine gittiğimi öğrenerek aldı. Annemin adresine gelince, bilmiyordum ama karanlıkta bile kolayca bulabilirdim evini. Mahallesi? Mezbahalar yöresi, efendim, çünkü annemin odasından, kapalı pencereler ardından, onun abuklamalarını bastıran, büyükbaş hayvanların böğürtülerini, otlakların değil ama kentlerin, mezbahaların, hayvan pazarlarının yabanıl, kısık ve titrek böğürtülerini duymuştum. Evet, aslında, belki de annemin mezbahalar yöresinde oturduğunu söylemekle ileri gitmiştim, çünkü pekâlâ hayvan pazarının yakınlarında oturuyor da olabilirdi. Sakin olun, dedi komiser, ikisi de aynı mahallede. Bu tatlı sözleri izleyen sessizliği fırsat bilerek pencereye çevirdim başımı ama hiçbir şey görmedim, çünkü gözlerimi yummuş, bu mavilik ve altın sarısı yumuşaklığa yalnızca yüzümü, gırtlağımı ve bomboş kafamı sunmuştum; ama kafam o kadar da boş değildi, çünkü oldukça uzun süre ayakta kaldıktan sonra, Otursam kendimi daha iyi hissetmez miyim, diye soruyordum kendime ama bu konuda, yani oturma konumunun kısa ve bükülmeyen bacağım nedeniy-

le artık benim için uygun olmadığını söylediğimi anımsıyordum; benim için biri düşey, biri yatay iki konum olasıydı, ilkinde, koltuk değneklerimin arasında, kendimi salarak ayakta uyuyabilir, ötekinde yere boylu boyunca uzanabilirdim. Yine de zaman zaman içimde yitik bir dünyadan gelen oturma arzusu uyanıyordu. Ne kadar bilincinde olsam da bunun, her zaman karşı koyamıyordum. Evet, göz alıcı yaz göğü ve havası, yüzümün çizgileri ve gırtlağımdaki kocaman yumru üzerinde ağırlıklarını hisset-tiredursun, usum çamurlu bir su birikintisinin dibindeki kum zerreleri gibi belli belirsiz kımıldayan bu küçük tortuyu hissediyordu kuşkusuz. Birden anımsadım adımı, Molloy'du. Adım Molloy, diye haykırdım aniden, şimdi aklıma geldi. Hiçbir şey beni bu bilgiyi vermeye zorlamıyordu ama yine de sanırım hoşa gitme kaygısıyla verdim. Şapkamı çıkarmamı söylemediler; nedenini bilmiyorum. Annenizin de adı bu mu, dedi komiser, bir komiser olmalıydı. Adım Molloy, diye haykırdım. Annenizin adı da bu mu, dedi komiser. Nasıl, dedim. Adınız Molloy, dedi komiser. Evet, dedim, şimdi hatırlıyorum. Ya anneniz, dedi komiser. Kavrayamıyordum. Annenizin de adı Molloy mu, dedi komiser. Düşündüm. Anneniz, dedi komiser, annenizin de... Bırakın da düşüneyim! diye haykırdım. En azından böyle olduğunu sanıyorum. İstediğiniz kadar düşünün, dedi komiser. Annemin de adı Molloy muydu? Kuşkusuz öyleydi. Onun adı da Molloy olmalı, dedim. Beni galiba gözaltı odasına götürdüler ve orada oturmamı söylediler. Her şeyi açıklamış olmalıydım. Uzun uzun yazmayacağım. Bir sıranın üzerine uzanmak için olmasa da en azından bir duvara yaslanıp ayakta durmak için izin kopardım. Oda karanlıktı ve aşağı yukarı koşuşturan bir sürü insanla, haydutlar, polisler, yasa adamları, papazlar ve gazetecilerle doluydu. Bütün bu insanlar kararıyordu etrafı, karanlık bir uzamda tıkış tıkış karanlık biçimler. Bana dikkat etmiyorlardı, ben de fazlasıyla iade ediyordum bunu onlara. İyi ama bana dikkat etmediklerini nasıl bilebilir, bana dikkat etmediklerine göre de nasıl fazlasıyla iade edebilirdim bunu onlara? Bilmiyorum. Bunu biliyor ve fazlasıyla iade ediyordum, işte böyle. Ama aniden önümde bir kadın, karalar, daha doğrusu morlar giymiş iriyarı şişman bir kadın belirdi. Bir sosyal hizmetli miydi, diye hâlâ sorarım kendime. İçine süttozu karıştırılmış şekerli yeşil çay olduğunu sandığım, külrengi bir sıvıyla

dolu bir tası, takımı bozulmuş bir tabakta uzattı bana. Dahası vardı, çünkü tasla fincan tabağı arasına kalın bir dilim kuru ekmek, iğreti bir dengede konmuştu, öyle ki korkuya kapılıp, Birazdan düşecek, birazdan düşecek, demeye koyuldum kendi kendime, sanki düşüp düşmemesinin bir önemi varmış gibi. Bir an sonra, nasıl olduğunu anlayamadan, titreyen ellerimle tutuyordum bu sallanan ve birbirine benzemeyen katı, sıvı ve yumuşak nesneleri. Bir akıl vereyim size, bir sosyal hizmetli karşılıksız bir şey sunarsa, siz siz olun, sakın geri çevirmeyin bunu, yoksa kusturucu ellerinde, yeryüzünün öteki ucuna kadar peşinizi bırakmazlar sizin. Selametçilerin de onlardan pek farkı yoktur. Hayır, iyilik yapanlara karşı kendinizi korumanız olası değil, bildiğim kadarıyla. Başınızı eğer, birbirine dolaşmış, titreyen ellerinizi uzatır, sağolun, sağolun hanımım, sağolun iyi kalpli hanımım, dersiniz. Hiçbir şeyi olmayan insanın dışkıdan hoşlanmama lüksü yoktur. Sıvı taşıyor, tas birbirine çarpan dişler gibi takır takır sallanıyordu, benim dişlerim değildi birbirine çarpan, dişim yoktu benim; ıslanan ekmek gittikçe daha çok sarkıyordu. Paniğe kapılıp, hepsini kendimden olabildiğince uzağa fırlatıp atana kadar sürdü bu. Düşsün diye yere bırakmadın onları, hayır, iki elimle, titreye titreye, var gücümle uzağa, yere ya da duvara fırlattım. Devamını anlatmayacağım, çünkü yoruldum bu mekândan, başka bir yere gitmek istiyorum. İkindinin ilerleyen saatleriydi bana gidebileceğimi söylediklerinde. Gelecekte davranışlarıma daha bir çekidüzen vermemi öğütlediler. Suçumun bilincindeydim, tutuklanma nedenlerimi şimdi artık öğrenmiştim, sorgulanmamın açığa çıkardığı kurallara ters düşen davranışlarımın ayırdındaydım, bu kadar kısa zamanda, hiçbir cezaya çarptırılmadan yeniden özgürlüğüme kavuşmuş olduğum için (kavuştuğum özgürlükse tabii) şaşkınlık içindeydim. Bilmediğim bir koruyucum mu vardı üst makamlarda? Farkına varmadan komiserin üzerinde olumlu bir izlenim mi bırakmıştım? Annemi bulmayı başararak, ondan ya da komşulardan, söylediklerimin bir kısmını doğrulamışlar mıydı yoksa? Bana bir ceza vermeyi gereksiz mi görmüşlerdi? Benim gibi bir yaratık üzerinde yasaları harfiyen uygulamak kolay iş değil doğrusu. Uygulanamaz demiyorum ama akıl onaylamaz bunu. Bilmiyorum. Kimliksiz dolaşmam yasalara aykırıysa, kimlik edinmem için neden diretmediler? Kimliği parayla edineceğim için,

meteliksizim diye mi? Ama bu durumda bisikletime el koymazlar mıydı? Belki de mahkeme kararı olmadan, el koyamazlardı. Bütün bunları anlamak çok güç. Kesin olan şey şu, ayaklarımı edepsizce yere basarak, kollarım gidonda, terk edilmiş ve sallanan başım kollarımda bir daha dinlenmedim asla. Gerçekten de yorucu uğraşları sırasında yüreklendirilmeye gereksinme duyan ve yakınlarında yalnızca güç, cesaret ve sevinç gösterileri izlemek isteyen, yoksa gün sonunda çöküp yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya kalabilecek insanlar için hüzün verici bir görüntü, hüzün verici bir örnek bu. Yalnızca doğru yolu göstersinler bana, bedenimin izin verdiği ölçüde doğru davranırım bundan sonra. Bu açıdan bakıldığında, sürekli aşama gösterdiğim söylenebilir, çünkü ben –zeki ve kavrayışlı biriydim. İyi niyetse, ağzına kadar doluydum iyi niyetle, bütün korkaklar gibi. Öyle ki atmış olduğum ilk adımlardan geçen yılki son adımlarıma kadar geçen süre içinde, yapmakta sakınca duymadığım davranışların sayısı oldukça artmıştı. Oldum olası hep bir domuz gibi davrandıysam kabahati bende değil üstlerimde arayın, bana önemli İngiliz okullarında yapıldığı gibi, düzeninin özünü, doğru davranış biçimlerini, yanılgıya düşmeden ilkinden ikincisine geçebilmeyi ve bir veriden yola çıkarak başlangıç noktasına dönebilmeyi öğretecekleri yerde, yalnızca ayrıntılar üzerinde duran üstlerimde. Neden derseniz, söz gelimi burun karıştırmak, taşak kaşımak, mendilsiz sümkürmek ve yürürken işemek gibi yalnızca bedensel rahatlıkların kazandırdığı bazı alışkanlıkları herkesin ortasında yapmadan önce akılcı bir kuramın ana ilkelerine başvurma olanağına böylece sahip olabilirdim. Evet, bu konuda yalnızca olumsuz ve gözleme dayalı kavramlar edinmiştim, yani çoğu kez karanlık içinde yüzüyordum, aslında öylesine karanlıklar içinde yüzüyordum ki yüz yıl boyunca biriktirdiğim gözlemlerim, çok sınırlı bir uzamda bile görgü kurallarına ilişkin bilgimden kuşkulanmama neden oluyordu. Ama ben bütün bu ve öteki şeyleri yaşamaz olduğum günden beri düşünüyorum. Yaşamım dediğim şu uzun ve karışık duyguyu çürümenin dinginliği içinde anımsıyorum ve onu aynen Tanrı'nın bizi yargılayacağı gibi, aynı tutarsızlıkla yargılıyorum. Çürümek de yaşamaktır, biliyorum, biliyorum, eziyet etmeyin bana ama insan bazen unutuyor. Evet, belki bir gün, bildiğimi sanarken yalnızca var olduğumu, biçimden yoksun, dur durak bilme-

yen tutkunun beni çürümüş etlerime kadar yiyip kemireceğini öğrendiğim gün ve bunu öğrenmekle hiçbir şey öğrenmiş olmadığımı, yalnızca aynen geçmişte haykırmış olduğum gibi, az ya da çok yüksek sesle, az ya da çok belirgin biçimde haykırıp durduğumu öğrendiğim gün, bu yaşamdan da söz edeceğim size. Öyleyse haykıralım birlikte, iyi gelir derler insana. Evet haykıralım bu kez, sonra belki bir kez daha, sonra belki son bir kez daha. Batan güneşin bütün ışıklarını karakolun beyaz ön duvarına düşürdüğünü haykıralım. İnsan kendini Çin'de sanabilirdi. Karmaşık bir gölge biçimleniyordu duvarda. Ben ve bisikletimdi bu. Kollarımı bacaklarımı oynatarak, şapkamı sallayarak, bisikletimi bir öne bir arkaya getirip götürerek, kornamı öttürerek oynamaya başladım. Duvarı seyrediyordum. Demir parmaklıklı pencerelerin ardından bakıyorlardı bana, gözlerini üzerimde hissediyordum. Kapıdaki nöbetçi polis memuru uzaklaşmamı söyledi. Bunu söylemesine gerek yoktu, sakinleşmiştim yine. Aslında gölge, bedenin kendisinden daha eğlendirici değil. Polisten bana yardımcı olmasını, bana acımasını istedim. Anlamıyordu. Sosyal hizmetlinin sunduğu yemeği geri çevirdiğime pişman olmuştum. Cebimden bir çakıl taşı çıkardım ve emmeye koyuldum. Uzun süredir emmekte olduğum taş, fırtınalarca da dövüldüğü için dümdüz olmuştu. Ağzınıza attığınız küçük, yuvarlak ve dümdüz bir çakıl taşı yatıştırır sizi, rahatlatır, açlığınızı unutturur, susuzluğunuzu unutturur. Polis ağır hareket etmeme kızmış, üzerime doğru geliyordu. Onu da izliyorlardı pencerelerden. Bir yerlerde birileri gülüyordu. Benim içimde de biri gülüyordu. Hasta bacağımı ellerime alıp bisikletin üstünden aşırdım. Yola koyuldum. Nereye gittiğimi unutmuştum. Düşünmek için durdum. Bisiklet sürerken düşünmek güç oluyor benim için. Bisiklet sürerken düşünmeye çalıştığımda dengemi yitiriyor ve düşüyorum. Şimdiki zamanda konuşuyorum, geçmiş söz konusu olduğunda şimdiki zamanda konuşmak öylesine kolay ki. Söylenenlere özgü bir şimdiki zaman bu, aldırmayın. Parçalanmış dünyama tam gömülmeye başlamıştım ki bunu yapmamam gerektiğini anımsadım. Yoluma devam ettim, bir yol olarak hakkında ancak şunu biliyordum, yüzeyi parlak ya da karanlık, düz ya da engebeliydi, bütün yollar gibi benim için sevgiliydi ve kuru havalarda, küçük bir toz bulutunun selamladığı, giden ve gitmiş olanın o tatlı gürül-

tüsü duyuluyordu orada. Birden kanal kıyısında buldum kendimi, kentten ayrıldığımın farkına varmadan. Kanal kentin içinden geçiyor, biliyorum, biliyorum, hatta iki tane kanal var. Ama öyleyse şu çitler, şu tarlalar? Kendini yorma Molloy. Birden görüyorum, o dönemde bükülmeyen sağ bacağımdı. Öteki yakada, kanal boyunca uzanan tekneleri çekmek için yapılmış yolda, bana doğru zahmetle ilerleyen, küçük külrengi eşeklerin çektiği bir mavna gördüm ve öfke dolu haykırışlarla boğuk vuruşlar duydum. Bisikletimden indim. Yaklaşan, suda en ufak bir iz bile çıkarmadan usulca yaklaşan mavnayı daha iyi görmek için ayağımı yere bastım. Kuşkusuz bir marangoz için gelen çivi ve kereste yüklü bir yük teknesiydi. Gözlerim eşeklerden birinin gözlerine kaydı, oradan da cesur ve çalışkan küçücük ayaklarına. Mavnacı, dirseğini dizine dayamıştı, başını da eline. Üç ya da dört nefeste bir, piposunu ağzından çıkarmadan suya tükürüyordu. Güneş, ufku kükürt ve fosfor renkleriyle bezemişti, bu renklere doğru gidiyordum. Sonunda bisikletimden indim, zıplaya zıplaya çukura ulaştım, bisikletimin yanına uzanıverdim. Kollarımı iki yana açarak boylu boyunca uzandım oraya. Beyaz akdiken üzerime doğru sarkıyordu, ne yazık ki sevmem akdikenin kokusunu. Çukurda otlar sıktı, uzamıştı, şapkamı çıkardım ve yapraklı uzun sapları yüzüme bastırdım. O zaman duydum toprağın kokusunu, gözlerimi örten, yüzüme doladığım otlara sinmiş toprağın kokusunu. Biraz da yedim otlardan. Az öne adımı anımsayışım gibi tuhaf bir biçimde, bitmekte olan bugünün başında, annemi görmek için yola çıkışım geldi aklıma. Nedenlerim? Unutmuştum onları. Ama biliyordum, bildiğimi sanıyordum, annemin yanına, zorunluluğun itkisiyle bir an önce gidebilmem için, yalnızca yeniden bulmam gerekiyordu onları. Evet, nedenini bildiğinizde her şey kolaylaşıverir, sanki sihirli bir değnek değmiştir. Bütün iş, kendinizi adayacağınız azizi bulmakta; adamak, aptal bile olsa herkesin yapabileceği bir şey. Ayrıntılara gelince, ayrıntılara ilgi duyuyorsanız eğer, umutsuzluğa kapılmanız için bir neden bulunmadığını söyleyebilirim, doğru bir kapıyı, doğru bir biçimde çalmayı başarırsınız sonunda. Bütün söz konusu olduğunda çaresiz kalıyor insan. Belki de ölümden önce bütün diye bir şey yok. Ölülerin yaşamında avuntu bulmak kolay oluyor. O zaman ölümü arzulamak için ne bekliyorum? Her şeyi yatıştıracak olan inlemeyi, benim in-

leyişim olmasa da işitiyorum buradan. Bu arada kendinizi ölü sanmanız boşuna, ölü değilsiniz, hâlâ can çekişiyorsunuz, saçlarınız uzuyor, tırnaklarınız uzuyor, bağırsaklarınız boşalıyor, bütün ölü gömücüler ölmüş. Biri perdeleri çekti, belki de siz çektiniz. En küçük bir gürültü duyulmuyor. Nerede şu meşhur sinekler acaba? Evet, artık yadsıyamazsınız bunu, ölen siz değilsiniz, bütün ötekiler. O zaman yerinizden kalkar ve hâlâ kendisini yaşıyor sanan annenizin evine gidersiniz. Benim izlenimim bu. Ama şimdi bu çukurdan çıkmam gerekecek. Yağmur altında, gittikçe daha çok derinlere gömülerek nasıl da yok olup gitmek isterdim orada. Bu çukura ya da benzeri bir çöküntüye kuşkusuz bir gün döneceğim, ayaklarıma güveniyorum bu konuda, aynen komiser ve yardımcılarıyla bir gün karşılaşacağım gibi. Çok değişmiş oldukları için, kesinlikle tanıyamazsam onları, sakın yanılmayın, değişmiş de olsalar, onlar aynı kişiler. Çünkü bir insanı, bir yeri, neredeyse bir saati diyecektim ama kimsenin kalbini kırmak istemiyorum, evet bunları yaratmak, sonra da onlardan bir daha yararlanmamak, şey olurdu doğrusu, nasıl desem, bilmiyorum. Söylemek istememek, söylemek istediğini bilmemek, ne söylemek istediğini bilmeye gücü yetmemek ve hiç durmadan ya da çok az durarak söylemek, işte yazarken duyulan heyecan içinde gözden yitirilmemesi gereken şey bu işte. O gece öteki gece gibi geçmedi, yoksa farkına varırdım. Çünkü kanal kıyısında geçirdiğim o geceyi düşünmeye çalıştığımda, hiçbir şey gelmiyor aklıma, sözcüğün gerçek anlamıyla gece yok ortada, yalnız çukurdaki Molloy var ve tam bir sessizlik ve de yumulu gözkapaklarımın ardında, ermişlerin pisliklerinden doğan ateşi anımsatırcasına, ilkin zayıf, sonra alevlenen ve sönen, bazen boş, bazen dolu küçük ışıklarıyla gece. O gece diyorum ama belki de birçok gece var. Çarpıtalım, çarpıtalım, çarpık düşünce. Ama sabah, bir sabah çukuru yeniden buluyorum, güneş şimdiden yükselmiş gökyüzünde, her zamanki alışkanlığımla yaptığım kısa uykuyu da buluyorum, yeniden seslerle dolan uzamı ve uyurken beni seyreden, bakışlarının altında gözlerimi açtığım çobanı. Yanında, soluk soluğa bir köpek de bakıyordu bana ama sahibi denli sabit bakışlarla değil, çünkü arada sırada bana bakmayı bırakıyor ve sanırım kenelerin sardığı yerlerde etini çılgınca dişlemeye koyuluyordu. Beni böğürtlenlerin içinde debelenen bir karakoyun sanıyor

da oradan çıkarmak için sahibinin buyruğunu mu bekliyordu? Sanmıyorum. Koyun gibi kokmuyorum, koyun ya da teke gibi kokmak isterdim. Uyandığımda gözüme çarpan ilk şeyleri oldukça net görür ve algılarım, çok karmaşık şeyler değilse. Sonra gözlerimin ve kafamın içinde ince bir yağmur yağmaya başlar, bir duştan boşalırcasına. Çok önemli bir şey bu. Böylece önümde, daha doğrusu üzerimde dikilen şeylerin bir çoban ile köpeği olduğunu hemen anladım, çünkü yoldan ayrılmamışlardı. Ayrıca melemelerin de, köpeği aralarında hissetmeyen koyunların melemelerinin de kolayca ayrımına vardım. İşte bu saatler de sözcüklerin anlamı çok az bulanık gelir bana, işte o anda, kendime güvenle, sakin sakin, Onları nereye götürüyorsunuz, otlaklara mı yoksa mezbahaya mı? diye sordum. Yön kavramını bütünüyle yitirmiş olmalıydım, sanki sorduğum sorunun yön ile bir ilgisi vardı. Çünkü kente doğru gidiyor olsa da taze otlaklara varmak için kentin çevresinde dolaşmasını ya da başka bir kapıdan çıkıp oradan ayrılmasını engelleyen mi vardı, ayrıca kentten uzaklaşıyorsa da bunun fazla bir anlamı yoktu, çünkü mezbahalar yalnız kentlerde olmaz, her yerde, kırsal yörede de bir yığın mezbaha bulunur ve her kasabın bir mezbahası ve gereksinmelerine göre hayvan kesme hakkı vardır. Ama ya anlamadığı ya da yanıtlamak istemediği için yanıtlamadı beni, tek bir söz etmeden, bana tek bir söz etmeden demek istiyorum, çekti gitti, çünkü kulaklarını dikerek dikkatle kendisini dinleyen köpeğiyle konuştu. Dizlerimin üzerinde doğruldum, hayır, olmadı, ayağa kalktım ve küçük kervanın uzaklaşmasını izledim. Çobanın ıslık çaldığını duydum, asasıyla havada daireler çizdiğini gördüm, köpeğin de sürünün çevresinde dönüp durduğunu; köpek olmasa sürü kuşkusuz kanala yuvarlanırdı. Bütün bunlar ışıl ışıl bir toz bulutunun ve az sonra her günkü gibi bende yükselecek ve dünyayı benden gölgeleyecek olan, beni bana gölgeleyecek olan bir sis perdesinin ardındaydı. Melemeler gittikçe duyulmaz oldu, çünkü koyunlar daha az korkuyorlardı şimdi ya da uzaklaşmışlardı ya da biraz öncesine oranla daha kötü işitiyordum ama böyleyse şaşarım, çünkü işitme duyum hâlâ çok keskindir, yalnız güneşin doğmasına yakın köreliyor bir parça; bazen saatler boyu hiçbir şey işitmiyorsam nedenlerini bilmiyorum bunun ya da çevremdeki her şey gerçekten sessizleşiyor kimi kez, oysa bilirsiniz, adil kişiler için dünyanın gürültüsü

patırtısı hiç durmaz. İşte ikinci gün böyle başladı, belki de üçüncü ya da dördüncü gündü ve kötü bir başlangıçtı, çünkü aralarında kuzuların da bulunduğu koyunların götürüldükleri yer konusunda kafamdan bir türlü söküp atamadığım kuşkulara kapılmıştım, bir otlağa sağ salim varmış mıydılar, yoksa mezbaha topuzunun altında, kafatasları parçalanmış, incecik bacakları kıvrılarak önce dizleri sonra yünlü böğürleri üzerine yığılıp can mı vermeye gitmişlerdi, hep bunu soruyordum kendime. Ama bu küçük kuşkuların yararlı yanları da yok değil. Aman yarabbim, nasıl bir kırsal yöre burası, her yanı dört ayaklılar kaplamış? Hem daha bitmedi, iki örnekle yetinirsem, atlar ve keçiler var; yoluma çıkmak için beni gözlediklerini hissediyorum. Buna gereksinme duymuyorum. Ama hemen yapmam gereken şeyi, yani annemin evine vakit yitirmeden gitmeyi savsaklamıyordum; çukurun içinde, ayakta, oraya bir an önce gitmemi gerektiren nedenleri yardımıma çağırdım. Düşünmeden yaptığım, bitirene kadar, hatta bitirdikten sonra bile ne olduğunu anlamadan yaptığım birçok şey olmasına karşın, annemin evine gitmek bunlardan biri değildi. Görüyorsunuz ya, kesin bir emir almadıkça, ayaklarım beni annemin evine asla götürmüyordu. Göz kamaştırıcı, gerçekten de göz kamaştırıcı hava; benden başka kim olsa mutlu ederdi onu. Ama güneşin beni mutlu etmesi için neden göremiyorum, kaçınıyorum bundan. Sıcağa ve ışığa susamış Egeliyi öldürdüm ben, o çok erken öldü içimde. Yağmurlu günlerin solgun gölgeleri zevkime, hayır, sözcük bu değil, mizacıma, hayır, bu da değil; ne zevkim vardı, ne de mizacım, onları da erkenden yitirmiştim. Belki de söylemek istediğim şuydu, solgun gölgeler vb gözüme özellikle hoş gözükmeseler de beni daha iyi gizliyorlardı. Belli bir açıdan bakıldığında, zoraki bukalemun, işte Molloy karşınızda. Kışın, paltomun içine, kesilmiş gazete parçaları yerleştirir ve onları nisan gelip de toprak gerçekten uyanana kadar çıkarmazdım. Times'ın Yazın Eki hem çok sağlam, hem de gözeneksiz olduğu için, tam bu işe uygundu. Osurmalar etkilemiyordu onu. Elimde değil, ikide bir bağırsaklarımdan gaz çıkarıyorum, bu nedenle ne kadar tiksinsem de arada sırada bundan söz etmem kaçınılmaz oluyor. Bir gün saydım. On dokuz saatte üç yüz on beş osuruk, yani ortalama olarak saatte on altıdan biraz fazla. Aslında pek fazla değil. Her çeyrek saatte dört osuruk. Hiçbir şey değil. Hatta dört dakikaya bir osuruk bile düşmüyor. İnanılmaz bir şey. Yahu ben

osurmuyormuşum bile, söz etmeye bile değmezdi bundan. Matematiğin kendinizi tanımanıza yardımcı olması, ne olağanüstü bir şey. Ayrıca şu iklim sorunu da benim için çok önemli değildi, hava koşullarına rahatlıkla uyum sağlayabilirdim. Ekleyeceğim tek bir şey var, dünyanın bu yöresinde sabahlar, saat ona ya da on bire kadar, çoğu kez güneşli olurdu, sonra gökyüzü kararır, yağmur yağmaya başlar ve akşama kadar sürerdi. Sonra güneş çıkar ve batardı, ıslak yeryüzü bir an parıldar, sonra ışıktan yoksun kalarak yeniden sönerdi. İşte bir kez daha bisikletime binmiş gidiyorum, uyuşmuş yüreğim azıcık kaygılı, dişçisine gitmek zorunda kalan bir kanserlinin kaygısı bu. Çünkü doğru yolda olduğumdan emin değildim. Bütün yollar Roma'ya çıkardı benim için, aksi görülmüş şey değildi. Ama annemin evine giderken yalnız tek bir yol doğruydu benim için, beni ona götüren yoldu bu ya da ona götüren yollardan biri, çünkü bütün yollar ona götürmüyordu beni. Doğru yollardan birinde olup olmadığımı bilmiyordum ve bu da yaşama çağrı yapan her şey gibi rahatsız ediyordu beni. Yüz adım ötemde, o tanıdık surları gördüğümde içime yayılan rahatlamayı kestirebilirsiniz herhalde. Surları geçince bilmediğim bir mahallede buldum kendimi. Oysa doğduğum kenti iyi bilirdim, hiçbir zaman on beş milden fazla uzaklaşmayı başaramamıştım ondan, nedendir bilmiyorum beni öylesine kıskıvrak bağlamıştı kendisine. Öyle ki dünyanın karanlığına gözümü açtığım ve hâlâ bir yerlerinde annemi barındıran doğru kentte miyim, yoksa yanlış bir yerlere sapıp adını bile bilmediğim başka bir kente mi sürüklendim diye meraklanmaya başlamıştım. Çünkü tek bildiğim yer doğduğum kentti, başka bir yere adımımı bile atmamıştım yaşamım boyunca. Ama hâlâ okuyabildiğim dönemlerde, benimki kadar güzel, hatta farklı bir güzelliğe sahip olmakla birlikte, daha da güzel kentleri anlatan benden daha mutlu gezginlerin öykülerini okumuştum. Tanımış olduğum bu biricik kentin adını belleğimde aramaya koyuldum, niyetim, bu adı anımsar anımsamaz, yoldan geçen birini durdurup şapkamı çıkararak -kentimin adının X. olduğunu varsayıyorum- Affedersiniz efendim, burası X., değil mi? diye sormaktı. Aradığım adın B. ile ya da P. ile başladığına emindim ama bu ipucuna karşın, belki de bunun yanlışlığı nedeniyle öteki harfler bir türlü aklıma gelmiyordu. Anlıyorsunuz ya, o kadar uzun zamandır söz-

cüklerden ayrı yaşıyordum ki kentimi görmek (burada kentimden söz ettiğimize göre) yetiyordu bana şey diyebilmek için, anlıyorsunuz ya. Benim için bunu söylemek çok güç. Varlığımı duyumsarken bile çoğu kez içine girilmesi zor bir sis perdesine bürünüyordum sanki, biraz önce bundan söz ettim sanıyorum. Duyularımı hiçe sayan bütün öteki şeyler için de geçerli bu dediklerim. Evet, her şeyin, dalgaların ve zerrelerin silikleşmeye başladığı o dönemde bile, nesneler adlarını yitiriyordu, adlar da çağrıştırdıkları nesneleri. Bunu şu anda söylüyorum ama buzdan sözcükler ve buzdan anlamların üzerime üşüştüğü, pis pis adlar takılmış dünyanın öldüğü şu anda ne biliyorum o dönem hakkında? Bütün bildiğim, topu topu sözcüklerin ve ölü şeylerin bildikleri o kadar; hoş bir toplam oluşturuyor bunlar, bir başları, bir ortaları, bir de sonları var, iyi kurulmuş bir tümce gibi, ölülerin uzun sonatları gibi. Şunu bunu ya da başka bir şeyi söylemişim, aslında pek önemi yok. Söylemek uydurmaktır. Tabii ki yanlış. Hiçbir şey uyduramazsınız, uydurduğunuzu, kaçıp kurtulduğunuzu sanırsınız, oysa bütün yaptığınız dersinizi, bir gün iyice öğrenip de çok önceleri unutmuş olduğunuz bir ödevinizi, gözyaşlarını yazıya akıttığınız bir yaşamı kem küm edip durmaktır. Siktir edin bütün bunları. Neredeydim? Kentimin adını anımsayamayınca, kaldırımın kenarında beklemeye, dost ve zeki görünüşlü birini gözüme kestirip durdurmaya karar verdim, şapkamı çıkaracak, gülümseyerek, Affedersiniz efendim, affedersiniz, bu kentin adını söyler misiniz lütfen? diyecektim. Çünkü sözcük ağzından çıkar çıkmaz, belleğimi yoklayıp aradığım sözcük bu mu, yoksa bir başkası mı hemen anlayacak ve böylece yerimi saptayabilecektim. Bisikletimi sürerken aldığım bu kararı uygulamama saçma bir şanssızlık engel oldu. Evet, kararlarımın ilginç bir özelliği vardı; tam bunları gerçekleştirmeyi düşünürken hep bir şeyler olur ve yaşama geçirilmeleri engellenirdi. Şu anda, o döneme göre daha kararsız oluşumun nedeni kuşkusuz bu işte, aynen söz ettiğim o devirde daha öncesine göre daha kararsız olduğum gibi. Ama doğrusunu söylersek (doğrusunu söylersek!) adamakıllı kararlı biri olmayı becerememiştim hiç, kararlar alabilen biri olmayı demek istiyorum, hayır, ben kafamı eğer, kim sıçıyormuş, kime sıçıyormuş, hangi yana kaçarsam korunabilirim diye düşünmeden burnumun doğrultusunda bokun içine dalardım. Ama bu davranış

biçimimden de hoşnut değildim ama bir türlü kurtulamadımsa bundan, istemedim anlamına gelmiyor. Galiba olsa olsa, sonunda, başlangıçtakinden, ortadakinden daha kötü duruma düşebilmeyi umut edebilirsiniz. Çünkü tam kafamda tasarımı yetkinleştiriyordum ki kaldırımda, uslu uslu sahibesinin ardında sürüklenen bir köpeği ezdim bisikletimle, bunu daha sonra anladım ve yere kapaklandım. Önlemleri de kararlar gibi özenle almak gerekiyor. Bu kadın köpeğinin güvenliği konusunda hiçbir şeyi şansa bırakmadığını düşünüyor olmalıydı, oysa, aslında bir şeyleri açığa çıkarmak istemekle aynen benim yaptığım gibi bütün doğanın varlığını yadsıyordu. Ama ilerlemiş yaşımı ve sakatlıklarımı gerekçe olarak gösterip ayaklarının dibinde sürünecek yerde, tuttum kaçmaya kalktım, durumumu ağırlaştırdım. Az sonra, her yaştan, iki cinsten, kana susamış adaletçi bir kalabalık yakaladı beni, aralarında ak sakallılar olduğu gibi, masum çocuksu yüzler de gözüme çarpıyordu, kadın araya girmese, parçalamaya hazırlanıyorlardı beni. Bana sonradan anlattıklarının yalancısıyım, kısaca, rahat bırakın şu zavallı ihtiyarı, dedi. Evet doğru, Teddy'yi, çocuğum kadar sevdiğim Teddy'yi öldürdü ama göründüğü kadar önemli bir şey değil bu, çünkü ben de onu acılarına son versin diye veterinere götürüyordum. Çünkü Teddy yaşlıydı, kördü, sağırdı, romatizması kötürümleştirmişti onu, gece gündüz, evde ve bahçede, hiç durmadan altına yapıyordu. Böylece şu zavallı ihtiyarın sayesinde acı verici bir görevden de sıyırdım kendimi, rahmetli sevgili eşimden kalan aylıktan başka gelir kaynağım olmadığı için ödemekte zorlanacağım bir yığın giderden de; kocam vatanım dediği bir ülkeyi savunurken vermişti canını, ona hayatta olduğu sürece yalnızca aşağılanma ve düş kırıklığı yaşatmış olan bir ülkeyi savunurken. Kalabalık dağılmaya başlamıştı, tehlike geçmişti ama kadın hızını alamamıştı. Kaçmakla yanlış yaptığını söyleyebilirsiniz bana, dedi kadın, her şeyi açıklaması, özür dilemesi gerekirdi. Tamam, haklısınız. Ama aklının pek başında olmadığı ortada bir şey, kendinde değil, nedenlerini bilmiyoruz bunun, bilsek belki de utancımızdan yerin dibine geçerdik. Hatta ne yapmış olduğunun bilincinde mi diye merak ediyorum. Bu tekdüze sesten öyle bir sıkıntı yayılıyordu ki gitmeye karar vermiştim, ancak baş belası polis memuru karşıma dikildi. Kocaman kırmızı, kıllı pençesiyle heybetle gidonumu tuttu, kendim fark ettim

bunu, kadınla galiba şunları konuştu: Köpeğinizi bu adam mı ezdi bayan? Evet memur bey, ne vardı? Hayır, bu aptalca konuşmayı aktaramayacağım. Yalnızca şunu belirteceğim, sonunda polis de homurdana homurdana dağıldı, sözcüğü sanırım doğru kullanıyorum, onun ardından da kötü bir sonla karşılaşacağıma ilişkin umutları kırılan son birkaç aylak. Ama polis geri döndü. Şu köpeği kaldırıp götürün buradan, dedi. Sonunda yoluma gitmek için özgürdüm artık, hareket etmeye hazırlandım. Ama kadın, Bayan Loy'du galiba adı, bunu hemen belirteyim, ya da Lousse'du, unutmuşum, ilk adı Sophie gibi bir şeydi, paltomun eteklerinden tuttu ve ilk kez söylendiğinde de aynı tümce olduğunu varsayarsak, Size ihtiyacım var beyefendi, dedi. Ve kuşkusuz, içimden geçenleri açık eden yüzümdeki ifadeden kendisini anladığımı görünce, Herhalde bunu anladığına göre başka şeyleri de anlar, demiş olmalıydı kendi kendine. Yanılmıyordu, çünkü bir süre sonra, bana ancak ondan geçmiş olabilecek bazı düşünceler ya da bakış açılarına sahiptim artık, yani köpeğini öldürmüş olduğuma göre onu eve taşıyıp gömmesine yardımcı olmak zorundaydım; olay nedeniyle benden şikâyetçi olmamıştı ama insanın her zaman istemediği şeyleri yapması olası değildi, tiksinç görünümüme karşın beni sevimli bulmuştu, bana yardım elini uzatmaktan mutluluk duyacaktı, buna benzer şeylerdi işte, çoğunu unuttum. Ya evet, galiba benim de ona ihtiyacım vardı. Köpeğini ortadan kaldırmak için onun bana ihtiyacı vardı, bilmediğim nedenlerden de benim ona. Bana söylemiş olmalıydı, çünkü öteki şeyleri geçiştirmiş olduğum gibi soğukkanlılıkla, sessizce geçiştirebileceğim bir konu değildi bu; ne ona, ne de başka birine gereksinme duyduğumu söylemekte hiç sıkılmadım doğrusu ama kuşkusuz abartıyorum durumumu, çünkü anneme duyduğum gereksinme olmasa, ona gitmek için böylesine çılgınca bir çaba harcar mıydım? Söz etmekten olabildiğince kaçındığım nedenlerden biri de bu. Çünkü her zaman ya çok az konuşurum ya da çok fazla, bu da sapına kadar doğrulara bağlı benim gibi biri için acı verici bir şey. Bulutlar iyice karardığı için, bir daha kuşkusuz dönme olanağı bulamayacağım bu konuyu, şu tuhaf saptamayı yapmadan bırakmayacağım; hâlâ konuşabildiğim günlerde, çok az konuştuğumu sandığım anlarda aslında çok, çok konuştuğumu sandığım anlarda da aslında çok az konuşmuş olduğumu sık sık düşü-

nürdüm. Yani demek istediğim, üzerinde iyice düşündükçe, konuşurken gösterdiğim aşırılıkların suskunluklar olduğu anlaşılıyordu ya da suskunluklarımın aşırılıklar olduğu. Zaman nasıl da her şeyi tersine çevirebiliyor, öyle değil mi? Başka bir deyişle ne dersem diyeyim yeterli de değildi, yeterince az da değildi. Evet, susmuyordum, ne söylersem söyleyeyim, hiç susmuyordum. Kendinizi ve varsa tabii benzerlerinizi tanımanıza yardımcı olacak muhteşem bir çözümleme bu. Çünkü hiç kimseye gereksinme duymadığımı söylerken, çok fazla bir şey söylemiş olmuyor ama söylemiş olmam gerekenin, söyleyemediklerimin, asla söylememiş olmam gerekenlerin çok ama çok azını söylemiş oluyordum. Anneme duyduğum gereksinme ha! Hayır, içinde yok olup gittiğim gereksinme yoksunluğumu anlatmak için sözcük bulamıyordum. Öyle ki, o yani Sophie, neden ona gereksinme duyduğumu anlatmış olmalıydı bana, çünkü ona karşı çıkma cesaretini göstermiştim. Belki zahmet etsem, ben de bunları yeniden bulabilirdim ama zahmet mi, kusura bakmayın, başka sefere. Ama bu bulvardan usandım ben, sanırım bir bulvar olmalıydı orası, bütün bu adaletli kişilerden, barışın bekçilerinden, bütün bu çiğneyen, taşıyan, çarpmaktan bıkmış ayaklardan ve ellerden, ancak haklı olduklarında bağırma yürekliliğini gösteren bu ağızlardan, damlamaya başlayan bu gökten, dışarıda dolaşmaktan, kuşatılmış olmaktan, herkesin gözü önünde bulunmaktan usandım. Adamın biri bastonunun ucuyla dürtüyordu köpeği. Tek renkli, sarı tüylü bir köpekti, sokak köpeğiydi sanırım ya da soylu bir köpekti, asla ayırt edemem onları. Ölürken, benim düşerken duyduğum acıdan daha azını duymuş olmalıydı. En azından ölmüştü. Seleye yatırdık onu, geri çekilen bir ordu gibi koyulduk yola, köpeğin ölüsünü yere düşürmemek, bisikleti ilerletmek, kendimizi ilerletmek ve alaycı kalabalığı yarıp geçmek için sanırım yardımcı olduk birbirimize. Sophie'nin -hayır, ona bir daha böyle demeyeceğim asla, ona Lousse demeye çalışacağım, kısaca Lousse diyeceğim- Lousse'un evi uzak değildi. Yo yakın da değildi, oraya gidene kadar anam ağlamıştı. Yani o kadar da ağlamamıştı. Bazen ananızın ağladığını sanırsınız, oysa pek seyrektir ağladığı. Çünkü eve geldiğimi bildiğim için anam ağlıyor diyordum, bir mil daha gitseydik eğer, bir saat sonra ağlayacaktı anam. İnsan doğası. Muhteşem bir şey. Lousse'un yaşadığı ev. Anlatmalı mıyım onu? Hayır

sanmıyorum. Anlatmayacağım, şimdilik bütün bildiğim bu. Belki daha sonra. İçine girip tanırsam anlatırım. Ya Lousse? Anlatmalı mıyım onu? Galiba evet. Önce köpeği gömelim. Bir ağaç altında çukuru kazan oydu. Köpeğinizi hep bir ağacın altına gömersiniz, nedenini bilmiyorum. Yani bazı şeyler düşünüyorum bu konuda, çukuru kazan oydu, çünkü ben erkek olmama karşın bacağım yüzünden kazamazdım. Yani kürekle kazabilirdim ama belle, hayır. Çünkü belle kazarken bacağın biri vücudun ağırlığını taşırken, öteki bükülüp açılarak beli toprağın içine daldırır. Oysa sakat bacağım, hangisiydi unuttum, ayrıca şu anda ne önemi var bunun, bükülmediği için belleyecek durumda olmadığı gibi destek işlevi de göremezdi, çünkü yıkılırdı. Aslında yalnız tek bacağımı kullanabiliyordum, ruhen tek bacaklı hissediyordum kendimi, bacağımı kasığımdan kesip alsalar daha hafiflemiş, daha mutlu biri olurdum. Bu arada birkaç taşağımı da götürseler, hiç itirazım olmazdı buna. Çünkü zayıf bir kordonun ucunda, kasıklarımın hizasında sallanan taşaklarımdan alınacak tek bir şey, tek bir damla bile kalmamıştı, üstelik ben de onlardan bir şey almayı istemiyordum, tek arzum kurtulmaktı taşaklarımdan, yaşam boyu suçlanışım boyunca hem benden yana, hem de benim karşımda yalancı tanıklık eden onlardan. Çünkü beni kendileriyle taşak geçmekle suçluyorlardı, öte yandan sağdaki soldakinden daha aşağıda ya da tam tersi, unuttum bunu, çürümüş torbalarının derinliklerinden kutluyorlardı da beni, iğrenç sirk soytarıları. Daha da kötüsü sanki sakat bacağım yetmezmiş gibi, yürürken ve otururken rahatsızlık veriyorladı bana, bisiklete bindiğimde de sağa sola çarpıp duruyorlardı. En hayırlısı kurtulmaktı onlardan, beni tir tir titreten bedensel acılara ve mikrop kapmış yaralara duyduğum korku olmasa kendim de bir bıçak ya da bahçıvan makasıyla yapabilirdim bu işi. Evet bütün yaşamım boyunca mikrop kapmış yaraların korkusunu içimde duymuştum ama mikrop kapmamıştım hiç, öylesine asit yüklüydüm. Yaşamım, yaşamım, bazen ondan bitmiş bir şey gibi, bazen de hâlâ süren bir şaka gibi söz ediyorum, ikisi de değil oysa, çünkü aynı zamanda hem bitti, hem sürüyor, hangi fiil zamanını kullanmak gerekiyor bunu dile getirmek için? Saatçinin ölmeden öne kurup gömdüğü saatin eğrilmiş çarkları bir gün solucanlara Tanrı'dan söz edecekler. Ama başkalarının yara izlerine, büyükannelerinin fotoğraf al-

bümlerine olan düşkünlükleri gibi, belki ben de taşaklarıma düşkündüm, onlara bağlıydım aslında. Neyse kazamamamın nedeni onlar değildi, bacağımın suçuydu bu. Ben köpeği kollarımın arasında tutarken Lousse kazdı çukuru. Daha şimdiden soğumuş ve ağırlaşmıştı ama daha kokmaya başlamamıştı. Gerçi kötü kokuyordu ama yaşlı bir köpek gibi kötü kokuyordu, ölü bir köpek gibi değil. O da çukurlar kazmıştı, belki de tam burada. Nasılsa öyle gömdük onu, tasması ve zinciriyle, bir kutuya koymadan, bir örtüye sarmadan. Onu çukura yerleştiren Lousse'du, ben eğilemiyor, diz çökemiyordum, sakatlığım engeldi buna, eğer kim olduğumu unutur da eğilmeye ya da diz çökmeye kalkarsam, sakın yanılgıya düşmeyin, o ben olmayacağım, bir başkası olacak. Yapabileceğim tek şey onu çukura fırlatmak olurdu, bunu seve seve yapardım. Oysa yapmadım. Coşku duymadan da olsa, seve seve yapabileceğiniz, yapılmaması için görünürde hiçbir neden bulunmayan ama yapmadığınız onca şey. Özgür olmadığımız için mi? İncelemek gerekiyor bu konuyu. Peki bu gömme işlemine ben ne katkıda bulunmuştum? Çukuru kazan, köpeği çukura yerleştiren, çukuru dolduran oydu. Aslında yalnızca bir izleyici olmuştum orada. Varlığımla katkıda bulunmuştum. Sanki beni gömmüşlerdi. Evet, beni gömmüşlerdi. Bir karaçamdı. Kesinlikle ayırt edebildiğim tek ağaç bu. Köpeğini gömmek için, kesinlikle ayırt edebildiğim biricik ağacın altını seçmiş olması tuhaftı doğrusu. Suyeşili çam yaprakları ipeksi görünümdedir ve üzerlerinde hep küçük kırmızı noktalar var gibi gelmiştir bana. Köpeğin kulaklarında keneler dolaşıyordu, gözümden kaçmaz böyle şeyler, köpekle birlikte gömüldüler onlar da. Çukuru doldurma işini bitirince beli bana verdi ve düşünceye daldı. Ağlayacak sandım, tam sırasıydı ama tersine, güldü. Belki de ağlama biçimi buydu. Belki de ben yanılıyordum, gülme sesi çıkararak aslında ağlıyordu. Ağlamaların da gülmelerin de öylesine yabancısıyım ki. Biricik çocuğu gibi sevmiş olduğu Teddy'yi bir daha göremeyecekti. Köpeğini kendi evinde gömmeye niyetlendiği açıkça belli olduğuna göre, hayvanı yerinde uyutmak için veterineri neden buraya çağırmamıştı, bir türlü anlayamıyordum bunu. Yollarımız kesiştiğinde gerçekten veterinere mi gidiyordu? Ya da yalnızca benim suçumu hafifletmek amacıyla mı söylemişti bunu? Veterineri eve çağırmak daha masraflıydı elbette. Misafir odasına götürdü

beni, yiyecek içecek verdi, hepsi lezzetliydi kuşkusuz. Ne yazık ki lezzetli yemeklere düşkün değildim. Ama seve seve içerdim. Geçim sıkıntısı çekiyorsa, anlaşılmıyordu bu. Bu tür sıkıntıları anında hissederim. Oturma konumumun bana ne kadar eziyet verdiğini görünce, bükülmeyen bacağım için gitti bir sandalye getirdi. Binbir ikramda bulunup hizmet etmeyi sürdürürken, kesinlikle anlamadığım bir şeyler anlatıyordu bana. Kendi eliyle çıkardı şapkamı, bir yere, galiba bir askılığa asmak için yürüdü, bağcık hareketine engel olunca şaşırmış göründü. Çok güzel, renk renk tüylü bir papağanı vardı. Sahibesinden daha iyi anlıyordum onu. Sahibesinin onu anladığından daha iyi anlıyordum demek istemiyorum, onu kadından daha iyi anlıyordum demek istiyorum. Arada sırada, kahrolası boklu, diye küfrediyordu. Lousse'dan önce küfürbazın birinindi herhalde. Hayvanlar sık sık sahip değiştirir. Başka bir şey demiyordu pek. Yo, doğru değil bu, fuck da diyordu. Bir Fransız öğretmiş olamazdı ona fuck demeyi. Belki de kendi başına bulmuştu, doğrusu hiç şaşmam buna. Lousse ona Pretty Polly demeyi öğretmeye çalışıyordu. Sanırım çok geç kalmıştı. Papağan başını yana yatırıp dinliyor, düşünüyor, sonra, kahrolası boklu, diyordu. Bir çaba harcıyordu; açıktı bu. Kadın onu da bir gün gömecekti. Kafesine belki de. Yanında kalsam, beni de bir gün gömecekti. Adresi olsa yazardım ona, gelip de gömsün diye beni. Uyudum. Bir yatakta anadan doğma uyandım. Saldığım kokuyu artık salmadığıma bakılırsa, küstahlıklarını beni yıkamaya kadar götürmüştü. Kapıya gittim. Kilitliydi. Pencereye. Demir parmaklıklar vardı. Daha etraf bütünüyle kararmamıştı. Kapı ve pencereyi denediğinize göre, şimdi geriye deneyecek ne kalıyor? Şömine belki. Giysilerimi aradım. Bir elektrik düğmesi bulup çevirdim. Boşuna. Ne iş! Bütün bunlar pek etkilemiyordu beni. Koltuk değneklerimi bir koltuğa dayalı buldum. Söz ettiğim devinileri onların yardımı olmadan yapabilmem tuhaf görünebilir. Ben tuhaf buluyorum. Uyandığınızda kim olduğunuzu anımsayamazsanız bir anda. Bir sandalyenin üzerinde, içinde bir top tuvalet kâğıdıyla beyaz bir oturak buldum. Hiçbir şeyi atlamamışlardı. Bu anları olabildiğince ayrıntılı anlatıyorum, olacak şeylerin gerginliğinden kurtarıyor bu beni. Koltuğa bir sandalye yaklaştırdım, koltuğa oturdum, bükülmeyen bacağımı sandalyeye uzattım. Odanın her yanı tıka basa sandalyeyle, koltuk-

la doluydu; çevremde, karanlıkta kaynaşıp duruyorlardı. Ayrıca bir sürü de yuvarlak masa, tabure, komodin vb vardı. Günün ışıkları gecenin verdiği bu tıkış tıkışlık duygusunu silmiş, düğmelerini açık bıraktığım avize de yanmıştı. Yüzümde sakallarım eksilmişti, elimi orda kaygıyla dolaştırırken anladım bunu. Tıraş etmişlerdi beni, seyrek sakalımı kesmişlerdi. Uykum nasıl katlanabilmişti bunca senli benliliğe? Genelde öylesine hafiftir ki uykum. Bu soruya birkaç karşılık buldum. Ama doğru yanıt hangisiydi, bilmiyordum bunu. Belki de yanlıştı tümü de. Sakalım yalnızca çenemde ve gerdanımda gür çıkıyor. Başkalarının güzelim sakal ve bıyık çıkan yerlerinde bende bir şey çıkmıyordu. O haliyle kırpmışlardı sakalımı. Belki boyamışlardı da; hiçbir şey aksini kanıtlamıyordu bunun. Koltukta anadan doğma sanıyordum kendimi ama üzerimde çok hafif bir geceliğin olduğunu anladım sonunda. Gelip de bana gündoğumunda kurban edileceğimi söyleseler inanın kılım kıpırdamazdı. Bir insan ancak bu kadar aptal olabilir. Galiba koku da sürmüşlerdi bana, lavantaydı sanırım. Zavallı anneciğin seni böyle görse, diyordum kendi kendime. Kalıplaşmış sözler kullanmayı severim ben. Uzakta görünüyordu annem, benden uzakta görünüyordu, bununla birlikte hesaplarım doğruysa, dün geceden daha yakındım ona. Ama hesaplarım doğru muydu bakalım? Eğer doğru kentteysem, ilerlemiş olmalıydım. Ama doğru kentte miydim bakalım? Öte yandan annemin kaçınılmaz olarak bulunmadığı, yanlış bir kentteysem eğer, hapı yuttum demekti. Uyumuş olmalıyım, çünkü aniden, pencerenin çerçevelediği kocaman bir ay belirdi. İki demir, ayı üç parçaya bölüyordu; ortadaki parça olduğu gibi kalırken, sağ parça yavaş yavaş sol parçanın yitirdiği alanı kazanıyordu. Çünkü ay soldan sağa ya da oda sağdan sola hareket ediyordu, belki ikisi birlikte, soldan sağa hareket ediyorlardı ama ay odadan hızlıydı. Ama insan bu koşullarda sağdan ya da soldan söz edebilir mi? Kesin olan şey, son derece karmaşık bazı hareketlerin varlığıydı galiba, oysa kaskatı duvarın yavaş yavaş yiyip bitirdiği, demir parmaklıkların ardında ağır ağır süzülen engin sarı ışık, nasıl da yalın bir şey gibi görünüyordu. Şimdi dingin akışı, yukarıdan aşağı uzanan çizgi çizgi bir aydınlık biçiminde duvarlara kazınıyordu, sonra birkaç saniye boyunca yapraklar titreşti -bunlar yapraklarsa eğer- ve beni karanlıkta bırakarak bu aydınlık da kayboldu. İnsanın

aydan, şu kaçık aydan soğukkanlılıkla söz etmesi nasıl da zor bir şey! Bize hep kıçını gösteriyor olmalı. Evet, bir zamanlar gökbilimle ilgilenirdim, yadsımıyorum bunu. Sonra birkaç yılımı da yerbilimle uğraşarak tükettim. Bunun ardından da insanbilim ve en son buluşlara bakılırsa buna bağlanan, ayrılan, sonra yeniden bağlanan ruhçözüm gibi öteki bilim dallarına kafa patlattım. İnsanbilimde sevdiğim şey, onun o tükenmeyen yadsıma gücü ve insanı, aynen Tanrı gibi, kendisine uymayan terimlerle tanımlamak için gösterdiği etkin çabaydı. Ama insanları çok az tanıdığım ve varoluş kavramının da ne anlama geldiğini bilmediğim için bu konu üzerindeki düşüncelerim hep korkunç bulanık olmuştu. Yo, her şeyi denedim. Sonunda yıkıntılarımın arasına yerleşme onuru büyüye düşmüştü, hâlâ oralarda dolaştığımda izlerine rastlarım onun. Ama çoğunlukla, ne bir düzleme ne de sınırlara sahip olan, nedir, nerededir, hakkında hiçbir şey bilmediğim bir yerdir burası. Yıkıntılı şeyin ne olduğuna gelince. Bunun şu anda da geçmişte de ne olduğunu bilmiyorum, belki burada söz konusu olan şey, yıkıntılardan çok, eğer deyim yerindeyse başı sonu olmayan şeylerin bastırılmaz karmaşasıdır. Her neyse gizemden yoksun bir yer burası, gizemden yoksun olduğu için büyünün terk edip gittiği bir yer. Oraya güle oynaya gitmiyorsam da şaşkın ve dingin bir halde, neredeyse bir düşteymiş gibi, yo doğru değil bu, belki de başka yerlere oranla daha istekli gidiyorum. Ama bu yer gidebileceğiniz yerlerden biri değil, hayır, kimi zaman, nasıl olduğunu anlamadan kendinizi orada bulduğunuz ve isteğinizle terk etmenizin olası olmadığı, içinde zevkle dolup taşmadığınız ama bir çaba göstererek kaçıp kurtulabileceğiniz, gizem dolu, tanıdık gizemlerle dolu yerlerden daha az acı çektiğiniz yerlerden biri. Dinliyorum ve solgun bir ışıkla aydınlanan ama yeterince aydınlanan, donmuş ve sakin bir göğün altında sonsuza doğru yuvarlanıp duran bir dünyanın, donmuş bir dünyanın sesini işitiyor ve kaleme alıyorum. Sanki ağırlıklar altında ezilmiş gibi, her şeyin pes edip teslim olduğunu söyleyen bir mırıltı işitiyorum ama burada altında ezilecek ağırlıklar yok, toprak üzerine sağlam basılacak cinsten değil, gün ışığı da hiç gelmeyecek gibi gözüken bir sona doğru yayılıyor. Çünkü gerçek ışığın da ayakta duran ya da bir temel üzerinde yükselen bir şeyin de bulunmadığı ama yalnızca sabahı belleğinden silmiş, gece

umudunu yitirmiş bir gök altında sonsuz bir parçalanma içinde süzülüp giden bu eğik nesnelerin doldurduğu bu yalnızlıkların nasıl bir sonu olabilir? Bu nesneler, hangi nesneler, nereden gelmiş, neden yapılmış? Görünüşe bakılırsa hiçbir şey kımıldamıyor burada, hiç kımıldamamış, asla da kımıldamayacak; burada bulunduğum süre içinde kımıldamayan ama gören ve görülen kendimi saymıyorum. Evet görünüşe kanmayın, sonu gelmiş bir dünya bu, kendi sonu canlandırdı onu, sona ererken başladı, yeterince açık değil mi? Ben de sonu gelmiş biriyim orada olduğum zaman; gözlerim kapanır, acılarım diner ve iki büklüm sararıp solar, sona ererim, canlıların beceremeyeceği biçimde. Şu anda hâlâ duyduğum, uzun süre suskun kalmış olan bu uzak fısıltıyı dinlemeyi sürdürseydim, daha pek çok şey öğrenebilirdim bu konuyla ilgili. Ama şimdilik daha fazla dinlemeyeceğim bu uzak fısıltıyı, çünkü hoşlanmıyorum ondan, hatta korkuyorum. Ama keyfiniz isteyip de dinlemeyi seçtiğiniz ve bazen uzaklaşarak, bazen de kulaklarınızı tıkayarak susturduğunuz öteki seslere benzemez, hayır, neden ve nasıl olduğunu anlayamadan, kafanızda uğuldamaya başlar bu ses. Kafanızla işitirsiniz onu, kulaklarınızla değil ve durduramazsınız da, kendi isteğiyle durur çünkü. Öyleyse dinlesem de dinlemesem de aynı kapıya çıkıyor, kendisi durana kadar hep işiteceğim onu; gökler gürüldese de kurtuluş yok bana. Ama paşa gönlüm istemedikçe, hiçbir şey zorlamıyor beni ondan söz etmeye. Şu anda da paşa gönlüm istemiyor söz etmeyi. Hayır şu anda yapmam gereken, yarım kalmış olan şu ay öyküsünü tamamlamak, biliyorum bunu. Kafamı iyice bir toparlayıp işe girişsem çok daha başarılı bir biçimde toparlardım ama yine de elimden geldiğince uğraşıp tamamlayacağım onu, en azından böyle düşünüyorum. İyice düşündüm üzerinde, demek ki şu ay, beni birden uyuşukluk, daha doğrusu şaşkınlık duygularıyla doldurmuştu. Evet, kendi bildiğimce düşünüyordum, ilgisizce, bir bakıma yeniden görüyordum onu kafamın içinde, tam o sırada büyük bir korku kapladı içimi. Bu konu her şeye karşın burnumu sokmaya değer kanısına vararak burnumu soktum ve çok geçmeden şu sonuca ulaştım; birçok şey buldum ama anlatacağım şeyle yetineceğim yalnızca, biraz önce dolunay haliyle, gururla penceremin önünden geçen bu ayı, bir önceki gece ya da daha önceki gün, evet, daha önceki gün, gencecik, incecik,

sırtüstü yuvarlanmış olarak, bir yonga gibi görmüştüm. Şuna bakın, demiştim kendime, güneye giden bilinmedik yollara atılmadan önce yeni ayı bekledi. Biraz sonra da, yarın annemi görmeye gitsem. Çünkü Kutsal Ruh her şeyi birbirine bağlamıştır; öyle derler ya. Bu ayrıntıdan gereken yerde söz edemedimse, bunun nedeni insanın her şeyden gerektiği yerde söz edememesinden kaynaklanıyor, söz etmeye değmeyen şeylerle daha da önemsiz şeyler arasında bir seçim yapmak zorundasınız. Çünkü her şeyden söz etmeye koyulursanız sonunu getiremezsiniz bunun, oysa önemli olan işin sonunu getirmek, bu işi bitirmektir. Yo biliyorum, var olan koşulların yalnızca birkaçından bile söz etseniz, yine de getiremezsiniz işin sonunu, biliyorum, biliyorum. Ama değiştirmiş olursunuz pisliği. Bütün pislikler birbirine benzese de ziyanı yoktur, zaman zaman pislik yığınında değişiklik yapmak, sanki bu dünyada bir günlük bir yaşam sürüyormuşsunuz, sanki bir kelebekmişsiniz gibi kanat çırpıp durmak, bir pislikten kalkıp biraz ötedeki bir başkasına gitmek, ferahlık verir insana. Hiç söz etmemeniz gereken durumları aktarıp da söz etmeniz gereken şeyleri, aynen yeni ay örneğinde olduğu gibi, haklı bir biçimde de olsa ama nasıl desem, nedensiz yere, evet, haklı olarak ama nedensiz yere aktarmadığınız için yanılıyor da olsanız (evet, yanılıyorsunuz) iyi niyettendir bu, olağanüstü iyi niyettendir. Öyleyse dağda geçirdiğim geceyle, yani A. ve B.'yi gördüğüm ve annemi gidip görmeye karar verdiğim geceyle bu gece arasında düşündüğümden çok daha fazla, yani aşağı yukarı iki haftalık bir zaman mı geçmişti? Eğer bu doğruysa, bu aşağı yukarı iki haftalık süreye ne olmuştu, nereye akıp gitmişti? Bu sürenin içinde olanlar bir yana, başıma biraz önce gelen olayların sımsıkı zinciri içinde bu iki haftaya bir yer bulma olasılığı ne ölçüde vardı? İki gece önce gördüğüm ay, sandığım gibi yeni ay olmak şöyle dursun, dolunay olmanın arifesindeydi veya Lousse'un evinden gördüğüm ay, algılayabildiğim kadarıyla, aslında dolunay olmak şöyle dursun, yalnızca ilk dördüne giriyordu ya da burada, yeni aydan da dolunaydan da hem çok farklı hem de ana hatlarıyla çıplak bir gözün ayırt etmekte güçlük çekeceği kadar çok benzeşen iki ay çıkıyordu karşıma; bu varsayımlardan birini kabullenmek akıllıca bir tutum olacaktı; bunlarla uyuşmayan her şeyi bir yanılsama, bir yalan olarak kesinleyebilirdim. Neyse, bu düşünce-

lerin yardımıyla yeniden sakinleştim ve doğanın muzipliklerinin önünde, değeri neyse o olan eski dinginliğime kavuştum yeniden. Uykunun ele geçirdiği usumda gecelerimin aysız olduğunu, gecelerim için ayın yabancı olduğunu anımsadım, öyleyse penceremin önünden salına salına geçip de beni başka gecelere, başka aylara sürüklerken görmemiştim biraz önce gördüğüm ayı; kim olduğumu unutmuş (bağışlanabilirdi bu) ve sanki bir başkasından söz etmem ille de gerekirmiş gibi, kendimden bir başkasıymış gibi söz etmiştim. Evet, kim olduğumu unutup gözümün önünde yabancı biri gibi kasıla kasıla dolaşıyorum, kimi zaman başıma geliyor bu, ileride de gelecektir. İşte o zaman göğü olduğundan farklı görüyorum; toprak da yalancı renklere bürünüyor. Bir dinlenişe benziyor ama değil, bu yabancı ışıkta yitip gitmekten mutluyum, bir zamanlar benim olması gereken bu ışıkta, inanmak istiyorum buna, sonra dönüşün kaygısı, nereye olduğunu söylemeyeceğim, yapamam bunu, yokluğa belki, dönüş zorunludur, tüm bildiğim bu, kalmanız bir kepazeliktir, gitmeniz bir kepazelik. Ertesi gün giysilerimi istedim. Uşak aramaya gitti. Yakılmış oldukları haberini getirdi bana. Odayı incelemeyi sürdürdüm. İlk bakışta tam bir küp biçimindeydi. Yüksek pencereden dalları görüyordum. Usulca sallanıyorlardı, sallanışları sürekli değildi ama arada sırada da ani titreyişlerle sarsılıyorlardı. Avizenin yanık olduğunu fark ettim. Giysilerim, dedim, koltuk değneklerim; koltuk değneklerimin orada, koltuğa dayalı olduklarını unutmuştum. Kapıyı açık bırakarak yeniden ayrıldı yanımdan. Büyük bir pencere gördüm kapının aralığından, her yanından taştığı kapıdan daha büyük ve camları ışık geçirmeyen bir pencereydi. Uşak giysilerimin parlaklığı giderilsin diye kuru temizlemeye gönderildiği haberiyle geri döndü. Koltuk değneklerim elindeydi, bunun bana tuhaf görünmesi gerekirdi ama tam tersi, doğal göründü. Değneklerden birini elime aldım ve eşyalara vurmaya başladım, çok sert vurmuyordum, onları kırmadan, yalnızca devirecek sertlikte vuruyordum. Gecekinden daha azdı sayıları. Doğrusunu isterseniz, vurmaktan çok itekliyordum onları, dürtüyordum, sürüklüyordum, iteklemek de denemezdi buna ama vurmaktan çok iteklemeye yakındı bu yaptığım. Ama kim olduğumu anımsayınca az sonra koltuk değneğini fırlatıp attım ve odanın ortasında öylece kalakaldım, artık hiçbir şey istememeye, öfkeli gö-

zükme oyunumu bitirmeye karar vermiştim. Çünkü giysilerime kavuşmak istiyorsam (istediğimi sanıyordum), bu isteğimi geri çevirmeleri öfkeli görünmeye öykünmem için bir neden değildi. Yeniden yalnız kaldığımda odayı incelemeyi sürdürdüm, başka başka özelliklerini bulmak üzereydim ki uşak, giysilerimi almak için birini gönderdikleri ve onların birazdan elimde olacağı haberiyle geri döndü. Sonra devirdiğim masa ve sandalyeleri düzeltmeye, aniden elinde beliren bir toz beziyle tozlarını alarak yerlerine koymaya başladı. Birazdan ben de elimdem geldiğince yardımına koyuldum onun, kimseye hınç beslemediğimi göstermeye çalışıyordum böylece. Bükülmeyen bacağım nedeniyle elimden fazla bir şey gelmese de çabalıyordum yine de, daha doğrusu düzelttiği her nesneyi yakalıyor, tam yerlerine koymak için aşırı bir titizlik gösteriyor, kollarım havada gerileyerek sonucu değerlendiriyor, sonra da anlaşılmayacak kadar küçük değişiklikler yapmak için ileri atılıyordum. Geceliğimin etekleriyle tozlarını alırcasına, birer birer hırçın fiskeler atıyordum onlara. Ama bu küçük oyundan da çok geçmeden sıkıldım ve aniden odanın ortasında kıpırdamadan durmaya başladım. Ama gitmeye hazırlandığını görünce, bir adım ilerleyerek, Bisikletim, dedim. Aynı sözleri, anlamış görünene kadar, defalarca yineledim. Çok ufak tefekti, yaşı belirsizdi, hangi ırktan olduğunu bilmiyorum ama kuşkusuz beyaz ırktan değildi. Belki bir doğuluydu, meçhul bir doğuluydu, şarkın çocuğuydu. Üzerinde beyaz bir pantolon, beyaz bir gömlek ve altın sarısı düğmeli, galiba süet sarı bir yelek, ayaklarında da sandallar vardı. İnsanların üzerindeki giysileri böylesine açık seçik algılamam pek seyrektir, sizi de bundan yararlandırdığım için mutluyum. Belki de bütün sabah boyunca giysilerden, benim giysilerimden konuşmamız neden olmuştu buna. Belki de bu konuda, Şuna bakın, kendi giysileriyle nasıl da rahat ve huzurlu, bir de benim halime bakın, yabancı birinin geceliğinin içinde yüzüyorum, pembe ve şeffaf olduğuna, kurdele, büzgü ve dantellerle süslenip püslendiğine bakılırsa, büyük bir olasılıkla bir kadın geceliği bu, diyordum kendime. Buna karşın odayı bulanık görüyordum; her incelemeye giriştiğimde değişmiş görünüyordu gözüme, buna da bugünkü bilgilerimizin çerçevesinde bulanık görmek deniyor. Dallar bile, kendilerine özgü yörüngesel bir hızları varmışçasına yer değiştiriyordu sanki; kapı da camla-

rı ışık geçirmeyen büyük pencerede durmuyordu artık, hafifçe sağa ya da sola kaymıştı, bilmiyorum, görüntüye, ben hareket ettikçe üzerine soluk gölgeler düşürmeyi başardığım beyaz bir duvarın bir parçası girmişti. Ama bütün bunlara doğal birer açıklama bulunabileceğine inanıyorum, çünkü doğanın kaynakları sınırsız gözüküyor. Ama ben yeterince doğal olamadığım için nesnelerin bu düzenine uyum sağlayamıyor ve onların inceliklerini değerlendiremiyorum. Ama güneşin güneyden doğduğunu görmeye, nereye gittiğimi, kimden ayrıldığımı, kimin bana eşlik ettiğini bilmemeye alışıktım; her şey öylesine bir tutarsızlık ve kuralsızlık içindeydi. Bu koşullarda insanın annesinin evine gitmesi güçtür, öyle değil mi, bu dünyadaki Lousse'ların evine ya da polis karakoluna ya da beni bekleyen başka yerlere gitmekten daha zordur, biliyorum. Ama uşak giysilerimi getirip de paketin kâğıdını gözümün önünde açtığında, şapkamın orada olmadığını gördüm; o zaman, Şapkam, dedim. İstediğimi sonunda anladığında gitti ve az sonra şapkamla geri döndü. Şapkamı paltomun yakasına bağladığım bağcığı saymazsak bir eksik kalmamıştı ama bunu uşağa anlatabilmem çok güçtü, o yüzden hiç söz etmedim bundan. Eski bir bağcığı nerede olsa bulabilirsiniz, bağcıklar giysiler gibi, doğru düzgün giysiler gibi evladiyelik şeyler değildir. Bisiklete gelince, aşağıda bir yerde, belki de kapının önünde, beni bu iğrenç yerlerden uzaklaştırmak için beklediğini umut ediyordum. Bu konuya yeniden girmekle, yani bu işten paçayı sıyırmak varken, onu ve kendimi bu yeni deneyime atmakla ne yarar sağlayacağımı anlayamıyordum. Bu düşünceler kafamdan belli bir hızla geçti. Giysilerimin toplam dört cebini uşağın önünde karıştırdım ve bazı şeylerin eksik olduğunu saptadım. Başta emdiğim taş yoktu yerinde. Ama aramasını bilmeniz koşuluyla, emilecek taş yığınladır kumsallarımızda; bu konuda ses çıkarmamayı yeğledim, çünkü bir saat süren bir tartışmanın ardından, gidip bahçeden emilmeye hiç de uygun olmayan bir taş getirebilirdi. Bu kararı da neredeyse o anda aldım. Kaybolan öteki nesnelere gelince, söz etmeyi gereksiz buluyorum onlardan, ne olduklarını tam tamına ben bile bilmiyordum. Belki de karakolda, bilgim dışında almışlardı bunları benden ya da düştüğümde ya da başka bir anda yitirmiştim ya da fırlatıp atmıştım, çünkü bazen bir öfke nöbetine tutulur, üzerimde ne var ne yoksa fırlatır atardım. Öyleyse söz et-

menin ne yararı olacak? Bununla birlikte bir çakımın, güzel bir çakımın kaybolmuş olduğunu yüksek sesle söylemeye karar verdim, etkili bir biçimde söyledim de; bunun üzerine vakit geçirmeden sözüm ona paslanmaz, kaliteli bir sebze bıçağı verdiler bana ama kısa zamanda paslandırdım, bütün tanımış olduğum sebze bıçaklarının tam tersine hem açılıp hem kapanabilen ve bir emniyet mandalı olan bu bıçağı -ama emniyet mandalının emniyeti sağlamakta gösterdiği yetersizlik ortaya çıkmakta pek gecikmedi, bu nedenle sözüm ona halis İrlanda boynuzundan sapıyla, pastan kırmızılaşmış ve körelmiş ağzı arasında sıkışan parmaklarımın üzeri sayısız yarayla doldu, aslında kesikten çok berelenmeydi bunlar. Eğer bu çakıdan böylesine uzun söz ediyorsam, ona hâlâ bir yerlerde sahip olduğuma inandığım için yapıyorum bunu, uzun uzun söz ettiğim için de fırsatını bulup eşyalarımın listesini çıkarabilirsem eğer, bir daha söz etme gereğini duymayacağım, nasıl rahatlamış olacağım o zaman, ne tatlı bir rahatlık kaplayacak içimi, hissediyorum bunu. Çünkü yitirdiğim şeyler üzerinde, yitirmediğim şeyler üzerinde olduğu kadar durmamam çok doğal bir şey, söylemek bile fazla. Her zaman bu ilkeye uyuyor gözükmüyorsam eğer, bunun nedeni zaman zaman bu ilkeyi sanki ben koymamışım gibi, ona yabancılaşmam ve onu bütünüyle unutmamdır. Abuk sabuk bir tümce oldu ama önemi yok bunun. Çünkü ne yaptığımı, neden yaptığımı bilmiyorum artık, bunlar gittikçe daha az anladığım şeyler, saklamıyorum bunu, neden saklayacakmışım, üstelik sizin gibi külyutmazlardan bir şey saklamanın olanağı var mı bakalım? Hem sonra yaptıklarımla şey doluyor içime, ne doluyor, bilmiyorum, benim için anlatması olanaksız bunu, şimdilik, o kadar uzun zamandan sonra, evet, bu nedenle hangi ilke adına olduğunu araştırmak için durmuyorum üzerinde. Hem sonra ne yaparsam yapayım, yani ne söylersem söyleyeyim, bir bakıma hep aynı şey olacak, evet, bir bakıma. Ortada ilke yokken, ilkelerden söz ediyorsam eğer, elimden bir şey gelmiyor; bir yerlerde bazı ilkeler vardır kuşkusuz. Hep aynı şeyi yapmak, bir bakıma, aynı ilkeye uymak demek değilse, elimden yine bir şey gelmez. Hem sonra buna uyup uymadığımızı nasıl bileceğiz? Ve nasıl isteyebiliriz bunu bilmeyi? Hayır, bütün bu şeylerin üzerinde durmaya değmez, oysa dururuz, değer ölçütlerimizi yitirmiş olduğumuz için. Üzerinde durulacak şeylerinse dur-

mayız ya da bu değer ölçütlerinin ne yaptığını, neden yaptığını bilmeyen ama bunu bilmeden de olsa sürdürmek zorunluluğunu taşıyan, şey pahasına sürdürmek zorunluluğunu taşıyan (ne pahasına diye soruyorum kendime, evet, soruyorum), bizimle bir ilgisi olmadığını anlayarak aynı nedenle ya da aklımızın sesini dinleyip bırakırız bir yana. Ne yaptığımı, neden yaptığımı bilmeden yaptığım şeyden kötüsü de ne pahasına sürdürüyorum diye bir kez bile düşünmüş olmamam, şaşırtmıyor bu beni, düşünmeye çaba harcamadım çünkü. Bunun nedeni de daha berbat bir yaşamı tasarlayabilecek bir durumda olmamamdı, yoksa kendimi tanıdığım kadarıyla bu yaşamı gerçekleştirinceye kadar uğraşıp didinirdim. Elimde olanla yetinirim ben, kendimle de oldum olası yetinmişimdir, sevgili küçük tatlı geleceğimle ilgili kaygı duymam pek, huzurluyumdur. Bunun üzerine, giysilerimin durumunda bir değişiklik yapılmadığına emin olduğumda giyindim, yani pantolonumu, paltomu, şapkamı ve botlarımı giydim. Botlarım. Baldırlarım olsaydı eğer, botlarım baldırlarımın hizasına kadar gelirdi, kısmen düğmeleniyordu ya da düğmeleri olsa düğmelenebilirdi, kısmen de bağlanıyordu, hâlâ bir yerlerde bağcıklarım var sanıyorum. Sonra koltuk değneklerimi aldım ve odadan ayrıldım. Koca bir gün, anlattığım budalalıklarla geçmiş ve gün kararmıştı yine. Merdivenlerden inerken kapının aralığından gördüğüm pencereyi inceledim; merdiveni sert ve koyu renkli ışığıyla aydınlatıyordu. Lousse bahçedeydi, köpeğinin mezarının çevresinde uğraşıyordu. Üzerine ot tohumları ekiyordu, sanki ekmese otlar orada kendiliğinden bitmeyecekmiş gibi. Akşam serinliğinden yararlanıyordu. Beni görünce dostça yaklaştı yanıma, yiyecek içecek verdi. Ayakta doyurdum karnımı, bisikletimi arıyordum gözlerimle. Kadın konuştukça konuşuyordu. Çok geçmeden doydum, bisikletimi aramaya koyuldum. Lousse ardımdan geliyordu, sonunda buldum bisikletimi, bir çalılığa gizlenmişti yarı gömülü. Koltuk değneklerimi fırlattım ve üzerine binip bu lanetli yerden bir daha dönmemek üzere ayrılmadan önce, tekerleklerini bir parça ileri geri hareket ettirmek amacıyla selesini ve gidonunu ellerimin arasına aldım. Ne kadar çekersem çekeyim, itersem iteyim, boşunaydı; tekerlekler dönmüyordu. Sanki frenler sonuna kadar sıkılmıştı ama kazın ayağı öyle değildi işte, çünkü bisikletimin freni yoktu. Kendimi en diri hissettiğim anlardı ama bir-

den büyük bir yorgunluk kapladı bedenimi, bisikleti yeniden çalılığa fırlattım, toprağa, çimenlerin üzerine uzanıverdim çiye aldırış etmeden; çiyden korkmadım hiçbir zaman. İşte Lousse o zaman, yorgunluğumdan yararlanarak yanıma çömeldi ve sözün doğrusunu söylemek gerekirse yarım kulakla dinlemiş olduğum önerilerde bulunmaya başladı bana, başka yapacak bir şey yoktu önümde, başka bir şey yapacak durumda değildim, birama beni, Molloy'u uyuşturmak için bir şeyler katmıştı kuşkusuz, deyim yerindeyse erimekte olan bir balmumu kalıbına dönüşmüştüm sonuçta. Konu başlıklarını defalarca yineleyerek, ağır ağır ve tane tane söylediği bu önerilerden çıkardığım sonuç, yani dediklerinin esası şöyleydi: Bana karşı zayıf olmasını engelleyemezdim, o da engelleyemezdi. Onun evinde, kendi evimdeymişçesine yaşayabilirdim. Dilediğimce yer, içer, cigara içiyorsam eğer, cigara içebilir, yaşamımın geri kalan günlerini bir elim yağda, bir elim balda geçirebilirdim. Yaşamında bir çocuğu gibi sevdiği, öldürdüğüm köpeğinin yerini alacaktım bir anlamda. Bahçede, evde, dilediğim zaman, keyfim isterse yardımcı olacaktım ona. Sokağa çıkmayacaktım, çünkü bir kez sokağa çıktım mı geri dönmeyi beceremezdim. Bana uygun gelen bir yaşama hızı tutturacak, dilediğim saatlerde yatacak, kalkacak ve yemeklerimi yiyecektim. Temiz olmayı, güzel giysiler giymeyi, yıkanmayı ve buna benzer şeyleri yapmayı geri çevirdiğimde baskı uygulamayacaktı üzerimde. Üzülecekti belki ama benim üzüntümle karşılaştırıldığında, üzüntüsünün lafı mı olurdu? Bütün istediği beni yakınında, yanı başında hissetmek, bir de hem dinlence anlarında, hem de geliş gidişlerimde şu olağanüstü bedenimle olabildiğince gözlerinin pasını giderebilmekti. Arada sırada sözünü kesiyor, hangi kentte olduğumuzu soruyordum. Ama ya anlamadığından ya da beni bilgisizlik içinde bırakmayı yeğlediğinden sorumu yanıtlamıyor, konuşmasını bıraktığı yerden sürdürüyor, bıkmadan usanmadan her önerisini yineliyor, sonra yavaşça, usulca, evinde kalmamın ikimize de sağlayacağı yararları anlatıyordu. Gittikçe koyulaşan gecede, sonunda yalnızca bu tekdüze ses, ıslak toprağın kokusu, bir de o sırada çıkaramadığım ama daha sonra lavanta olduğunu düşündüğüm bir çiçeğin kokusu kaldı. Bahçenin her yanında lavanta tarhları vardı, çünkü Lousse, kokusu, başak biçimindeki çiçekleri ve rengi nedeniyle lavantayı bütün öteki ot ve çiçeklerden

çok daha fazla seviyordu, söylemiş olmalıydı bunu bana, yoksa bilmem olanaksızdı. Koku alma duyumu yitirmemiş olsaydım eğer, lavanta kokusu bana, çağrışımın o çok ünlü yasaları gereğince Lousse'u anımsatacaktı hep. Bu lavanta çiçeğini olgunlaştığında topluyor, sonra kurutuyor ve küçük torbalara doldurarak mendilleri, çamaşırları ve yünlüleri güzel koksun diye dolaplarına yerleştiriyordu. Ama bununla birlikte, arada sırada duvar saatlerinden ve çan kulelerinden yükselen, saatlerin gittikçe daha uzayarak, sonra birden kısalarak, sonra gittikçe daha uzayarak çalışlarını işitiyordum. Bu söylediklerim size, Lousse'un beni baştan çıkarmak için harcadığı zaman ve bedensel gücü konusunda bir fikir verecektir, çünkü onca süreyi yanımda çömelmiş ya da dizüstü durarak geçirmişti, benimse rahatım yerindeydi, bazen sırtüstü, bazen yüzükoyun, bazen bir yana, bazen de öteki yana yatıyordum çimenin üzerinde. Hiç durmadan konuşuyordu, bense ağzımı yalnızca, uzun aralıklarla, gittikçe daha güçsüzce, hangi kentteyiz diye sormak için açıyordum. Sonunda zaferden emin ya da yalnızca elinden geleni yaptığı duygusuyla, daha fazla diretmenin bir işe yaramayacağının bilincinde ayağa kalktı ve gitti, nereye bilmiyorum, çünkü ben, içimde bir pişmanlık, pişmanlığa benzer bir duyguyla öylece kaldım orada. Çünkü ötekileri saymazsak içimde, biri bulunduğu yerde kalmaktan başka bir şey istemeyen, biri de biraz ötede yaşamın bir parça daha az korkunç olduğunu düşleyen iki soytarı olmuştu hep. Böylece nasıl hareket edersem edeyim, deyim yerindeyse, papazı bulmaktan kurtuluyordum her zaman. Bu kafadarların sözünü sırayla dinliyor ve yanılgılarını anlasınlar diye olanak tanıyordum onlara. O gece ay ya da başka bir ışık yoktu, dinleyişlerle dolu bir gece geçti; yaprakların, taçyapraklarının ve hiçbir engelle karşılaşmadığı için orada başka yerlerden de, her şeyin gözlenmeye ve cezalandırılmaya uygun olduğu günden de farklı dolaşan havanın ve ne hava, ne de havanın devindirdiği, anlamadığım başka bir şeyin, belki de topraktan gelen ve öteki gürültülerin örttüğü ama uzun süre örtmediği uzak ve hiç değişmeyen gürültünün (çünkü her şey sessizliğe gömüldüğünde, gerçekten kulak verip işittiğiniz bu gürültüyü işitmiyor insanlar) bir araya getirdiği küçük uğultu ve iç çekişlerle dolu bir gece. Başka bir gürültü de uçurumlar ve çöller ülkesinin üzerinde uzanan şu bahçenin

yaşamına dönüşen yaşamımın gürültüsüydü. Evet, zaman zaman yalnız kim olduğumu değil, var olduğumu da unutuyordum, var olmayı unutuyordum. O zaman, varlığımı bu denli iyi korumamı borçlu olduğum şu kapalı kutu olmaktan çıkıyordum, bir perde kalkıyordu ve ben, örneğin kökler ve yumuşak huylu saplarla, çoktan kurumuş olup da yakılmalarını bekleyen kazıklarla, gece molaları, gün ağarışı beklemeleri ve kış onu şu rezil kabuklarından kurtaracağı için, kışa doğru şevkle savrulan gezegenin olanca çilesiyle doluyordum. Ya da güvenilmez dinginliğiydim bu kışın, hiçbir değişikliğe yol açmayan erimesiydim karların ve olanca ürkünçlüğüydüm her şeye yeniden başlamanın. Ama başıma sık sık gelmiyordu bu, çoğu kez ne mevsimleri, ne de bahçeleri tanıyan kutumun içinde kalıyordum. Çok daha iyiydi böylesi. Ama içindeyken dikkatli olmanız, kendinize sorular sormanız gerekiyordu, örneğin varoluşunuz hâlâ sürüyor mu diye, yanıt hayırsa, ne zaman bitti diye, yanıt evetse, daha ne kadar sürecek diye, yani düşler zincirinin ucunu elinizden kaçırmanıza engel olacak bir şeyler bulmanız gerekiyordu. Seve seve sorular soruyordum kendime art arda; bunları seyretmek içindi yalnızca. Hayır, seve seve sormuyordum, akılcıydı yaklaşımım, hâlâ var olduğumu tanıtlamak istiyordum. Oysa hâlâ var olmam hiçbir anlam taşımıyordu benim için. Düşünmek diyordum buna. Neredeyse durmadan düşünüyor, durmaya cesaret edemiyordum. Masumluğumun nedeni buydu belki de. Biraz yıpranmıştı, tarazlanmıştı belki ama hoşnuttum ona sahip olmaktan, evet yeterince hoşnuttum sanırım. Yerden misketini aldığım ufaklığın dediği gibi, eh sağol; neden almıştım, bilmiyorum, almak zorunda değildim, kuşkusuz kendi almayı yeğlerdi o. Belki de misketin yerden alınması gerekmiyordu. Üstelik bükülmeyen bacağım nedeniyle ne kadar canım yanmıştı! Belki de duyar duymaz algılamış olduğum için, sözcükler belleğime bir daha çıkmamak üzere kazınmıştı, sık sık başıma gelen bir şey değildi bu. Hayır, kulağım ağır işitmiyordu, hayli duyarlı bir kulağım vardı, belli bir anlam taşımayan sesleri belki de herkesten iyi duyuyordum. Öyleyse sorun neydi? Belki de algılayışımda bir bozukluk olmalıydı, şöyle düşünmek olası mı acaba, anlayışım belki de ancak art arda yapılan yinelemelerden sonra titreşimler yaymaya başlıyor ya da uslamlama denen şeyden daha alçak ya da daha yüksek bir dalga boyundan tit-

reşim yapıyordu, evet ben bunu düşündüğüme göre, olasıdır elbette. Evet, işittiğim, hayli duyarlı kulaklarım olduğu için açık seçik işittiğim sözcükleri, ilk defasında, sonra ikinci defasında, hatta üçüncü defasında anlamdan soyutlanmış, arı sesler olarak işitiyordum, konuşmanın bana anlatamayacağım kadar acı vermesinin nedenlerinden birinin de bu olduğu kanısındayım. Ağzımdan çıkan ve hemen hemen her zaman kavrayış yetimin bir çabasına bağlanması gereken sözcükler de bana çoğu kez bir böceğin vızıltısı gibi geliyordu. Çok az konuşmama böylece açıklık getirilebilir, yani yalnızca başkalarının bana söylediklerini anlamakta güçlük çekmiyor, onlara kendi verdiğim yanıtları da kavrayamıyordum. Karşılıklı büyük bir sabır göstererek sonunda anlaştığımız oluyordu ama sorarım size, hangi konuda, hangi amacın çevresinde anlaşıyorduk? Doğanın gürültülerine de insanların yaptıklarına da sanırım kendime özgü tepkiler veriyor, ders almayı aklımın ucundan geçirmiyordum. Gözüm, gören gözüm ağtabakasına kötü bağlanmıştı galiba, çünkü oraya çoğu kez net yansıyan görüntüleri adlandırmakta güçlük çekiyordum. Tersine bir dünya gördüğümü söyleyecek kadar ileri gitmeyeceğim (kolaycılık olurdu böylesi) ama bir sanatçı ya da estet yaklaşımından uzak olmakla birlikte dünyayı algılayışımın aşırı biçimci olduğunu kesinleyebilirim. İki gözümden yalnızca biri görevini iyi kötü yerine getirdiği için öteki dünyayla aramdaki uzaklıkları doğru değerlendiremiyor ve erimimin ötesindeki nesnelere elimi uzatıyor, ufukta hayal meyal beliren engellere kafamı çarpıyordum. Ama iki gözüm sağlam olduğu zaman da böyleydim sanıyorum ama belki de yanılıyorum, çünkü yaşamımın bu devresi oldukça gerilerde kaldı ve anımsayabildiğim şeyler yok denecek kadar az. Biraz düşündüğümde, tat ve koku duyularımın da pek farklı olmadığını çıkarsayabiliyorum, ne olduğunu pek anlayamadan koklar ve tadardım, iyi olanı da kötü olanı da ayırt edemez, bir şeyin kokusunu da tadını da ikinci kez pek seyrek olarak alabilirdim. Sanırım harika bir koca olurdu benden, karımdan sıkılmayı beceremez, onu ancak dalgınlıkla aldatırdım. Şimdi size Lousse ile neden uzun süre bir arada kaldığımı anlatacağım, hayır, yapamam bunu. Yani yapabileceğimi sanıyorum ama bir çaba harcamam gerekiyor bunun için. Ama neden bu çabayı göstereyim? Başka türlü davranamayacağımı kesin bir biçimde kanıtla-

mak için mi? Çünkü istesem de istemesem de geleceğim nokta bu olacak sonunda. Genç yaşta ölen, şu koca Geulincx'in benzetmesi çok hoşuma gidiyordu, Odiseus'un batıya doğru giden kara gemisinin güvertesinde doğuya doğru sürünerek özgürlüğü tadıyordum. Öncü ruhlu olmayanlar için büyük bir özgürlüktür bu. Geminin kıçında, dalgalara eğilmiş, ben hüzünlü bir sevinç içindeki köle, geminin sularda bıraktığı gururlu ve gereksiz ize bakıyorum. Beni anayurdumdan uzaklara da götürmüyor, bir deniz felaketine de. Öyleyse epeyce bir süre Lousse'un evinde. Epeyce bir süre belirsiz bir tanımlama, belki birkaç ay, belki bir yıl. Ayrıldığım gün havanın yine sıcak olduğunu biliyorum ama yaşadığım yörede bir anlam taşımıyordu bu ayrıntı, yılın herhangi bir zamanı sıcak, soğuk ya da yalnızca ılık olabilirdi ve orada günler yumuşak bir eğimle izlemezdi birbirini, hayır, yumuşak bir eğimle izlemezdi birbirini. Belki o zamandan beri değişmiştir bu. Öyleyse bütün bildiğim, geldiğim gün de ayrıldığım gün de aşağı yukarı aynı havanın olduğuydu; tabii havanın nasıl olduğunu anlayabildiğim ölçüde demek istiyorum. O kadar uzun zamandır açık havada, türlü türlü hava koşullarında yaşıyordum ki bunları birbirinden rahatlıkla ayırabilirdim ben, bedenim ayırabilirdi onları, hatta aralarında bir yeğleme bile yapabilirdi. Birbiri ardından ya da değiştire değiştire çok sayıda odada kaldım sanıyorum, bilmiyorum. Kafamda, tanıdığım çok sayıda pencere var, buna eminim ama belki de geçip giden evrene çeşitli biçimlerde açılan hep aynı pencere bu. Ev yerinden kımıldamıyordu, farklı odalardan söz ederken demek istediğim buydu belki de. Ev ve bahçe, bilmediğim bir dengeleme düzeninin yardımıyla yerinden kımıldamıyordu ve ben de çoğu kez olduğu gibi kıpırdamadan durduğumda, kımıldamıyordum yerimden, bir yerden bir yere hareket ettiğimdeyse, okul argosuyla söylersem, zamandışı bir kafesteymişim gibi ve tabii uzam dışındaymışım gibi çok yavaştı devinilerim. Çünkü birinin dışında olup da ötekinin dışında olmamak herhalde benden daha kurnazların işiydi, kurnaz değildim ben, aptalın biriydim. Ama bütünüyle yanılıyor olabilirim. Bu dönemi düşündüğüm zaman kafamda açılan bu farklı pencereler belki de gerçekten vardı ve orada olmama karşın hâlâ da vardı belki, yani onlara bakıyor, açıyor, kapatıyor ya da odanın bir köşesine çekilmiş, çerçeveye giren görüntüler karşısında şaşkınlık

duyuyor olmamama karşın. Ama düşündüğümde gülünç derecede kısa ve dişe dokunur bir olaydan yoksun bulduğum bu dönem üzerinde daha fazla durmayacağım. Çünkü evde de bahçede de kimseye yardımcı olmadığım için, gece gündüz orada yapılan ve gürültüleri bana kadar gelen işlerden habersizdim; boğuk ve tiz seslerdi, arada sırada da sanki güçlü bir biçimde karılan havanın gürültüsü duyulurdu, belki de yalnızca yanma sesinden başka bir şey değildi bu. Orada geçirdiğim uzun saatlere bakılırsa bahçeyi eve yeğliyordum, çünkü hava iyi de olsa, kötü de olsa, günün ve gecenin büyük kısmını bahçede geçiriyordum. Birçok adam durmadan çalışıyordu orada, neyle uğraşıyorlardı bilmiyorum. Çünkü günler geçiyor ve doğumların, yaşam ve ölümlerin doğal akışının yarattığı minik değişiklikleri saymazsak bahçe hep aynı kalıyor izlenimi veriyordu. Bu adamların arasında dalından düşmüş, yaylı bir yaprak gibi dolaşıp duruyor ya da toprağa uzanıyordum, o zaman değerli çiçeklerle dolu bir tarhmışım gibi sakına sakına geçiyorlardı üzerimden. Evet, böyle gayret göstermelerinin nedeni kuşkusuz bahçenin görünümünde bir değişiklik olmasını önlemek içindi. Bisikletim yeniden kaybolmuştu. Onu yeniden görmek, ne durumda olduğunu anlamak, hatta bahçenin farklı bölümlerini birbirine bağlayan yol ve patikalarda biraz dolaşmak için, bisikletimi yeniden aramak isteği uyanıyordu içimde kimi zaman. Ama bu isteği yerine getireceğime, deyim yerindeyse karşısına geçip seyrediyor, şu ünlü tılsımlı deri gibi buruş buruş olmasını ve sonunda kaybolmasını izliyordum, tek fark, isteğimin çok daha çabuk yitip gitmesiydi. Çünkü istekler karşısında insan, biri etken, biri edilgen olmak üzere iki farklı davranış biçimi geliştiriyordu, gerçi ikisi de aynı sonucu veriyordu ama kişiliğim nedeniyle ben ikincisini benimsiyordum. Bahçe yüksek bir duvarla çevrelenmiş, duvarın tepesine yüzgeç gibi cam kırıkları konmuştu. Ama, çok tuhaf ve şaşırtıcı bir şeyle karşılaşıyordunuz orada, duvarın içine yerleştirilen kafesli bir kapı sokağa çıkışı sağlıyordu, çünkü kilitli değildi bu kapı, gün olsun gece olsun, birçok defa art arda hiç güçlük çekmeden açıp kapadığım için emindim bundan, ayrıca kendimden başkalarının da bu eşiği iki yönde aştıklarını görmüştüm. Burnumu dışarı uzatır, sonra çabucak geri çekerdim. Bir iki gözlem daha. Bu alanda kadın görmedim hiç, alan derken yalnızca bahçeden söz etmiyorum, evi de

katıyorum içine, oysa katmamam gerekirdi aslında, sadece erkekler gördüm orada, Lousse'un dışında tabii. Gördüğüm ve görmediğim şeylerin pek anlamı yoktu ama yine de belirtiyorum bunları. Lousse'u da seyrek görüyordum, bana kendini pek göstermiyordu, belki de beni korkutmaktan çekinerek incelikli davranıyordu. Ama çalılıkların ya da perdelerin arkasında gizlenmiş ya da ilk kattaki bir odanın gölgelerinde gözlerden uzakta, belki de dürbünle beni sürekli izliyordu sanıyorum. Çünkü ister hareket halinde olayım, ister bir yerde donup kalmış, her şeyden çok beni görmek istediğini söylememiş miydi? Doğru dürüst seyredebilmek için bir anahtar deliğine, yapraklar arasında küçük bir boşluğa, yani bir yandan sizin görülmenizi engellerken, öte yandan baktığınız nesneyi görmenize az da olsa olanak veren şeylere gereksinme duyarsınız. Öyle değil mi? Evet, parça parça gözetliyordu beni fırsat buldukça, uyuduğum sabahlar, yatmaya, uyumaya giderken bile, kalktığımda bile. Çünkü bu konuda alışkanlıklarımı sürdürüyor ve yatabildiğim zamanlarda, sabahları yatıyordum. Çünkü bazen birkaç gün boyunca hiç uyuyamadığım da oluyordu ama hiç etkilenmiyordum bundan. Çünkü uyanıklığım da bir tür uykuydu benim. Hep aynı yerde uyumuyordum ama kimi zaman kocaman bahçede uyuyor, kimi zaman da yine kocaman olan, gerçekten de fazlasıyla geniş olan evde uyuyordum. Uyuma yer ve saatlerimdeki bu belirsizlik sanırım büyülemiş olmalıydı Lousse'u, ona keyifli anlar geçirtmiş olmalıydı. Ama yaşamımın bu dönemi üzerinde durmayı gereksiz buluyorum. Buna yaşamım demeyi yeterince sürdürürsem eğer, sonunda inanmaya başlayacağım. Reklamcılığın ilkesi bu. Yaşamımın bu dönemi. Onu düşündüğümde, bir su borusunun içindeki hava geliyor aklıma. Öyleyse yalnızca bu kadının beni yavaş yavaş zehirlemeye devam ettiğini ekleyeceğim: Bilmediğim bazı zehirleri bana verdiği yiyeceklere ya da içeceklere ya da ikisine birden ya da bir gün birine, bir gün ötekine karıştırıyor olmalıydı. Ciddi bir suçlama bu getirdiğim, şaka yapmıyorum bunu getirirken. Bunu getirirken hınçla dolu değil içim, evet, onu içim hınçla dolu olmadan, yiyeceklerime, içeceklerime zararlı ve tatsız toz ve sıvılar katmış olduğu için suçluyorum. Ama tatlı da olsa bir şey değişmezdi, aynı saflıkla mideye indirirdim hepsini. Örneğin şu badem kokusu bile asla kesemezdi iştahımı. İştahım! Biraz bundan söz edeyim.

Üzerinde durmaya değer. Çok azdı iştahım, kuş kadar yerdim. Ama yediğim azıcık şeyi, çoğu kez yemek tiryakilerine yakıştırılan bir oburlukla tıkınıyordum ama bir yanılgı bu, çünkü yemek tiryakileri genelde, tiryakilik kavramının gerektirdiği biçimde, ağır ağır ve yöntemle yerler yemeklerini. Oysa ben tek kap yemeğimin üzerine atılıyor, iki lokmada çiğnemeden (neyle çiğneyecektim?) yarısını ya da çeyreğini yutuyor, sonra da tiksintiyle kendimden uzaklaştırıyordum. Yaşamak için yediğim söylenebilirdi. Aynı biçimde, beş altı tas birayı arkarda yuvarlar, sonra bir hafta ağzıma damla koymazdım. Ne bekliyorsunuz ki, insan neyse odur, en azından kısmen odur. Elden bir şey gelmiyor ya da çok az şey geliyor. Bedenimdeki çeşitli dizgelere bu biçimde karıştırdığı maddelere gelince, bunların uyarıcı mı, yoksa daha çok güçten düşürücü mü olduklarını söyleyemeyeceğim. Doğrusunu söylemek gerekirse, duyumsal açıdan bakıldığında, aşağı yukarı her zamanki gibi hissediyordum kendimi, yani, itiraf etmem gerekirse, duyduğum aşırı korkular nedeniyle bilincim olmasa bile, duygularım bir ölçüde köreliyor, kısa ve iğrenç şimşeklerin böldüğü derin ve merhametli bir uyuşukluğun içinde sürüklenip duruyordum, aynen böyle işte. Böylesine bir uyuma karşı, Lousse'un olasılıkla zevki uzatmak için çok küçük dozlarda verdiği aptal iksirler ne etki gösterebilirdi ki? Büsbütün sonuçsuz olduklarını da söylemeyeceğim, hayır, bir abartı olurdu bu. Çünkü zaman zaman kendimi, yaşam boyu havaya zıplamamış kendimi, minik minik zıplarken, yerden en azından, en azından iki üç adım yükseğe zıplarken yakalıyordum. Sanki bir güç göğe doğru çekiyordu beni. Daha az şaşırtıcı olan bir şey de yürürken, hatta bir yere sırtımı dayamış dururken, ipleri bırakılan bir kukla gibi aniden yere yığılıp bir patates çuvalından farksız, orada boylu boyunca serilip kalmaktı. Evet, bu bana daha az tuhaf gözüküyordu, çünkü bu tür düşmelere alışmıştım ben ama şu farkla ki bir nöbetin geleceğini hisseden bir saralı gibi düşeceğimi hisseder, kendimi buna hazırlardım. Yani düşeceğimi anlayınca, yere uzanıyor ya da ayakta kendimi öylesine sağlam bir destekle tutuyordum ki yer sarsıntısı dışında hiçbir kuvvet yerimden kıpırdatamıyordu beni, sonra da bekliyordum. Ama düşmeyi, yere uzanma ya da ayakta kendime destek sağlama angaryasına yeğleyerek bu önlemleri her zaman almıyordum. Oysa Lousse'un evindeki düşüşler

bana önlem alma olanağı tanımıyorlardı. Ama yine de beni daha az şaşırtıyorlar, minik zıplamalardan daha az zarar veriyorlardı. Çünkü çocukken bile zıpladığımı anımsamıyorum, çocukken bile ne bir öfke, ne de bir acı zıplatabilirdi beni, gerçi bu çağımdan söz edebilecek durumda değilim ama neyse. Yemeklerime gelince, nasıl, ne zaman ve nerede uygun bulursam orada yiyordum galiba. Yemek istemek zorunda kalmamıştım hiç. Bulunduğum yere bir tepside getiriyorlardı. Şimdi hâlâ görüyorum tepsiyi, dilediğimde neredeyse yeniden görüyorum onu: Yuvarlaktı, üzerine koyulan şeyler düşmesin diye alçacık kenarları vardı, yer yer çatlamış kırmızı vernikle boyanmıştı. Yalnızca tek bir tabakla bir dilim ekmek taşımak için kullanılan tepsiler gibi küçüktü. Çünkü yediğim azıcık şeyi ağzıma ellerimle tıkıyordum, başıma dikip içtiğim şişeler bana ayrıca bir sepette getiriliyordu. Ama bu sepet ne iyi ne kötü, hiçbir etki yaratmamış üzerimde, nasıl bir şey olduğu konusunda konuşamayacağım. Çoğu kez, şu ya da bu nedenle, yiyeceklerimin getirildiği yerden uzaklaştığım için, tüketmek için istek duyduğumda bir türlü bulamazdım bunları. O zaman her tarafı araştırır, bulunabileceğim yerleri de üç aşağı beş yukarı kestirebildiğim için, çoğu kez başarılı olurdum ama çoğu kez de başarılı olamazdım. Ya da önceden bulacağımı bilmeden aramaktansa, başka bir tepsiyi ve başka bir sepeti ya da aynılarını bulunduğum yere isteme zahmetine katlanmaktansa açlığı ve susuzluğu yeğleyerek hiç aramıyordum. İşte o zaman özlüyordum emdiğim taşı. Ben, örneğin yeğlemekten ya da özlemekten söz ettiğimde, en az kötü olanı seçip benimsediğim anlaşılmasın sakın, çünkü bir yanılgı olur bu. Ama ne yaptığımın, neden kaçtığımın büsbütün ayırdında olamadığım için, gelecekte bir gün, zamanın soluklaştırıp tatlılaştırdığı bütün bu eyleyiş ve kaçışlara yeniden döneceğimden ve onları mutçuluk düşüncesinin pisliğine bulaştıracağımdan hiç kuşkulanmadan yapıyor ve kaçıyordum. Ama Lousse'un evinde sağlığım pek de kötüye gitmedi, kesinleyebilirim bunu. Bunu derken, arızalı yanlarımın beklediğim gibi, yavaş yavaş gittikçe kötüye gittiğini söylemek istiyorum. Ama zaten var olan aşırılıklar ve eksikliklerin doğal uzantısı olarak ortaya çıkan şeyleri saymazsam, yeni bir yara ya da acı kaynağı belirmedi. Ama yanılıyor da olabilirim. Çünkü gelecekteki rahatsızlıklarımın, örneğin sol ayağımın, yo yanılıyorum, sağ ayağımın

ayak parmaklarını yitirmemin nedeni olan uğursuz tohumların elimde olmadan zavallı bedenime ne zaman atıldığını kim söyleyebilir ki? Sonuç olarak bütün söyleyebileceğim ve artık daha fazlasını söylememek için elimden geleni yaptığım şey şu: Lousse'un evinde kaldığım süre içinde, bir hastalık olarak tanımlanacak, ayak parmaklarımın yarısını aniden yitirişime benzer, şaşırtıcı ya da beklenmedik, öngörme yetisine sahip olduğum ölçüde önceden tahminde bulunamayacağım yeni bir bozukluk ortaya çıkmadı. Çünkü bu, hiçbir zaman öngöremediğim ve anlamını, yani öteki rahatsızlıklarımla bağlantısını, sanırım tıp konusundaki cehaletim nedeniyle asla kavrayamadığım bir şeydi. Çünkü bedenin uzun süren çılgınlığı boyunca, her şey birbirine bağlı bulunuyor, öyle hissediyorum. Ama, şeyimin, varoluşumun bu bölümünü daha fazla uzatmaya gerek görmüyorum, çünkü bence hiçbir anlamı yok bunun. Sağmaya çalıştıkça yalnızca hava kabarcığı ve zerrecikler veren bir hayvan memesi sanki. Bu nedenle yalnızca bir iki kısa saptamayla yetineceğim, bunlardan ilki şu: Lousse olağanüstü kuru bir kadındı, yani bedeni kupkuruydu demek istiyorum, öyle ki bu akşam hâlâ, son barınağımın görece sessizliğinde, Yoksa o bir erkek miydi ya da en azından bir hünsa mıydı diye soruyorum kendime. Yüzü hafif tüylüydü ya da öykü inandırıcı olsun diye ben öyle düşlüyorum. Zavallı kadın, onu o kadar az gördüm, yüzüne o kadar az baktım ki. Ya sesi, kuşku uyandıracak kadar kalın değil miydi? Şu anda böyle gözüküyor bana. Kendine eziyet etme Molloy, erkek ya da kadın, ne fark eder? Ama şu soruyu sormaktan alamıyorum kendimi: Anneme doğru savrulduğumda, bir kadın durdurabilir miydi beni? Belki de. Dahası var, böylesi bir karşılaşma olası mıydı, benimle bir kadın arasında demek istiyorum. Erkeklerle zamanında biraz sürtmüştüm ama ya kadınlarla? Peki, artık saklamanın anlamı yok, evet, onlardan da birine sürtmüştüm. Annemden söz etmiyorum, ona yaptığım sürtmekten fazlaydı. Hem isterseniz anneni bu konunun dışında bırakalım. Yazgım farklı belirlenmeseydi, bu başka kadın annem, hatta büyükannem olabilirdi; o yaşlardaydı. Tutmuş şimdi de yazgıdan söz ediyorum. Bana aşkı tanıtan oydu. Galiba Ruth gibi yumuşacık bir adı vardı ama kesinleyemem bunu. Belki de Edith'di adı. Bacaklarının arasında bir delik bulunuyordu, hep düşünmüş olduğum gibi kocaman bir aralık değildi bu ama bir

yarıktı; sözümona erkeklik organımı oraya binbir güçlükle sokuyordum, daha doğrusu o sokuyordu; sonunda ben gelene ya da içinden çıkana ya da durmam için onun rica edişine kadar ahlıyor, ohluyordum. Aptalca bir oyundu bence, üstelik de zaman geçtikçe yorucu oluyordu. Ama büyük bir iyi niyetle katılıyordum bu oyuna, aşktı bunun adı, biliyordum, çünkü o bana böyle demişti. Romatizmaları yüzünden, divanın üzerine doğru eğiliyor, ben de arkasına geçiyordum. Lumbagosu yüzünden katlanabildiği tek konum buydu. Çok doğal karşılıyordum bunu, çünkü aşk yapan köpekler görmüştüm, bana bu işin farklı biçimlerde yapılacağından söz ettiğinde çok şaşırmıştım. Ne demek istemişti acaba tam tamına? Belki de aslında kıçından giriyordum. Umurumda bile değildi bu, söylemek bile fazla. Ama kıçtan yapılan gerçek aşk sayılır mıydı? İşte bazen canımı sıkıyor bu. Yoksa gerçek aşkı hiç tanımamış mıydım? O da son derece düz bir kadındı, abanoz bir bastona dayanarak kısa ve sert adımlarla ilerlerdi. Belki o da bir erkekti, başka bir erkek. Ama biz böyle oynaşırken taşaklarımız birbirine çarpıp durmaz mıydı? Belki de o buna engel olmak için kendininkileri elinde sımsıkı tutuyordu. Geniş ve kabarık jüponlar, fırfırlar ve adlarını bilmediğim başka iç çamaşırları giyiyordu. Bütün bunlar hışırtılar çıkararak köpük köpük havaya fışkırıyor, sonra birbirimize kenetlendiğimizde çağlayanlar gibi ağır ağır üzerimize dökülüyorlardı. İçgüdümün güçlü itkisiyle, arada sırada dişlerim olmadığını unutup ısırdığım sarı ve çatlayacakmış gibi gergin duran bu enseden başka bir şey görmüyordum. Çöplerin döküldüğü bir arsada karşılaştık birbirimizle, benzeri yerlerden bir farkı yoktu ama bin arsa içinde görsem tanıyabilirim onu. Orada ne yapmaya geldiğini bilmiyorum. Süprüntüleri dalgın dalgın karıştırıyor, o yaşta hâlâ bazı genellemeler yapabileceğimi varsayarsak, Yaşam bu, diyordum kendi kendime. Onun yitirecek zamanı yoktu, benimse yitirecek bir şeyim yoktu, aşkı tanımak için bir tekeyle bile sevişmeye hazırdım. Şık bir apartman dairesi vardı, hayır, şık bir daire değildi, içinizde bir köşeye uzanıp bir daha kalkmama isteği uyandırıyordu burası. Hoşuma gidiyordu. Şık mobilyalarla doluydu içerisi, divan umutsuz çırpınışlarımız altında küçük tekerlerinin üzerinde kayıyor, çevremizde bulunan her şey yerlere yuvarlanıyordu; tam bir keşmekeşti. İlişkimizde yumuşaklık da yok değildi,

titreyen ellerle ayak tırnaklarımı keser, ben de kıçını merhemlerle ovalardım. Masum aşkımız kısa sürdü. Zavallı Edith, belki de sonunu hızlandırdım onun. Ama çöplerin toplandığı alanda, pantolonumun önünü eliyle sıvazlayarak ilk adımı atan o olmuştu. Daha ayrıntılı söylersem, midem iyice bulansın da bir daha açlık hissetmeyeyim diye bir çöp yığınının üzerine eğilmiş iki büklüm dururken, o arkamdan yaklaşmış, bastonunu bacaklarımın arasından geçirerek takımlarımı okşamaya başlamıştı. Her seferinden sonra para veriyordu bana, oysa aşkı tanımak, bu konudaki bilgilerimi derinleştirmek için her şeyi yapmaya hazırdım. Ama idealist bir kadındı. Ben sanırım daha kuru, daha dar bir deliği yeğlerdim, sanırım bu bana aşkla ilgili daha doğru bir düşünce verirdi. Neyse. Daha iyisi can sağlığıydı. Ama aşk böylesine sıradan şeylere kulak asmazdı asla. Üstelik keyfiniz yerindeyken bunların hiç önemi yoktur ama bir de çılgına dönmüş aletiniz sürtünecek bir çeper ve kendisini yumuşatacak bir parça nemlilik arasın ve bulamadığında geri çekilmeyip kabarıklığını korusun, işte gerçek aşk kuşkusuz o zaman doğar ve bütün eften püften sorunların çok çok yükseklerinde kanat çırpmaya başlar. İşin içine, söz konusu esriklikle doğrudan ilgisi olmasa da bir parça ayak bakımıyla masaj da kattınız mı, bu konuda artık bir kuşkuya yer kalmaz sanırım. Bu konuda tek canımı sıkan şey, evine doğru sürüklendiğim kara bir gece, ölüm haberini aldığımda gösterdiğim kayıtsızlıktı, doğrusunu söylemek gerekirse bir gelir kaynağımı yitirmemin acısıyla yumuşayan bir kayıtsızlık benimkisi. Her gelişimden önce yaptığı gibi, ılık suyla doldurduğu bir küvette yıkanırken öldü. Yumuşatıyordu bu onu. Kollarımın arasında can verebilirdi diye düşünüyorum da! Küvet devrildi, kirli sular bütün döşemeye yayıldı ve aşağıdaki kiracının dairesine sızdı, kiracı da durumun farkına vardı. Yahu ben bu öyküyü bu kadar iyi bildiğimi sanmıyordum. Bir kadın olmalıydı yine de, yoksa mahallede dedikodusu çıkardı. Doğrusunu isterseniz, yaşadığım yörede, cinsel konularla ilgili her şeye olağanüstü derecede kapalıydı insanlar. Ama belki o zamandan bu yana çok şey değişmiştir. Bir kadın bulmaları gereken yerde bir erkek bulmaları, bunu öğrenen mutsuz azınlık tarafından bastırılmış ve unutulmuş olabilirdi pekâlâ. Belki herkes biliyordu bu durumu, üzerinde konuşuyordu, bir ben bilmiyordum. Ama, bu konu üzerinde

kafa yorduğumda tek bir şey rahatsız ediyor beni: Yaşamım aşksız mı akıp gitti, yoksa Ruth ile gerçek aşkı tattım mı? Kesinleyebileceğim tek şey, benzer bir deneyimi yaşamak için hiçbir çaba göstermediğim, çünkü önsezilerim, deneyimin kendi türünde tek, yetkin, mükemmel ve benzersiz olduğunu ve ben her ne kadar arada sırada kendi kendini tatmin denen şeyin sözüm ona zevklerini tatmaya kalkışsam da bu deneyimi belleğimde ve kalbimde bütün taklitlerinden arınmış olarak korumam gerektiğini söylüyordu. Sakın hizmetçi kızdan söz etmeyin bana, ondan söz etmekle hata ettim, çok önceleriydi bu, hastaydım o zaman, belki de hizmetçi filan girmemişti yaşamıma. Molloy ya da hizmetçisiz yaşam. Bütün bunları Lousse ile tanışmış, hatta bir bakıma onunla düşüp kalkmış olmamın, onun cinsiyetiyle hiçbir ilişkisi bulunmadığını göstermek için söylüyorum. Ben onun çirozu çıkmış, dul ve yaşlı bir kadın olduğuna inanmak istiyorum hâlâ, Ruth için de aynı şey geçerli, çünkü o da ölmüş kocasından ve adamın cinsel açıdan kendisini tatmin etmekte oldukça yetersiz kalışından söz ederdi. Bu akşamki gibi öyle günler oluyor ki belleğimde o kadınlar birbirine karışıyor ve hepsini yaşamın dümdüz edip deliye çevirdiği tek ve aynı yaşlı acuze olarak görmeye başlıyorum. Korkunç gerçeği size anlattığım için Tanrı beni bağışlasın ama bazen annemin görüntüsü de gelip onların görüntüsüyle birleşiyor, o zaman çekilmez oluyor bu benim için, sanki çarmıha geriyorlar beni, nedenini bilmiyorum, bilmek de istemiyorum. Ama sıcak ve havasız bir gece, bir elveda bile demeden Lousse'u terk ettim sonunda, en azından bunu demeliydim, beni kalmam için zorlamaya kalkışmadı, kalkışsa da zaten büyü yapması gerekirdi. Ama gittiğimi görmüş olmalıydı, kalktığımı, koltuk değneklerimi aldığımı ve değneklerin üzerinde asılı zıplaya zıplaya uzaklaştığımı görmüş olmalıydı. Kafesli kapının ardımdan kapandığını görmüş olmalıydı, çünkü kapı bir yay sayesinde kendi kendine kapanıyordu ve benim dönmemek üzere gittiğimi anlamış olmalıydı. Çünkü kapıya nasıl yaklaşıp burnumu dışarıya uzattığımı, sonra çabucak nasıl geri çektiğimi iyi bilirdi. Beni durdurmaya kalkışmadı, gidip köpeğinin mezarının üzerine oturdu, belki bir anlamda benim de mezarımdı bu; yeri gelmişken söyleyeyim, oraya sandığım gibi ot tohumları serpmemiş ama renk renk küçük çiçek ve otumsu bitki tohumları ekmişti; bazıları solsalar

bile, ötekiler renkleriyle ışıldar diye düşünmüştü galiba. Kötücül bir gücün aracı olduğundan kuşkulandığım ve belki de son zamanlarda başıma gelen belaların sorumluluğunu yüklediğim için artık sevgimi yitirmiş olduğum bisikletimi ona bıraktım. Ama nerede olduğunu bilsem, işler durumda olup olmadığını öğrensem, yine de yanıma almak isterdim onu. Ama bilmiyordum. Üstelik bisikletimi ararken, git buradan Molloy, koltuk değneklerini al ve buraları terk et, diyen küçük sesi yıpratıp tüketmekten korkuyordum, uzun süredir anlamını biliyordum bu sözlerin, çünkü uzun süredir işitiyordum. Belki de yanlış anlıyordum onu ama anlıyordum ve yeni olan da buydu. Bir daha geri dönmemek üzere gidiyorum gibi gelmiyordu bana, bir gün, dolambaçlı, karmaşık yollardan, terk ettiğim bu yere yeniden geleceğimi hissediyordum. Belki de yolumun sonuna gelmedim henüz. Dışarıda, sokakta rüzgâr esiyordu, başka bir dünyaydı burası. Nerede olduğumu bilmiyordum, dolayısıyla hangi yöne gitmem gerektiğini de, rüzgârın yönünü izledim ben de. Koltuk değneklerime asılıp yola koyulduğumda bana yardım ettiğini hissediyordum, bilmediğim bir mahalleden doğru esen bu küçük rüzgârın. Bana tutup da yıldızlardan söz etmeyin sakın, bütün gökbilim okumuşluğuma karşın birbirinden ayıramam onları, hiçbirinin adını bilmem. Ama yoluma çıkan ilk barınağa girdim ve gün ağarana kadar kaldım orada, çünkü karşılaşacağım ilk polisin beni kesinlikle durduracağını ve ne yaptığımı soracağını adım gibi biliyordum, doğru yanıtı bulmakta oldum olası çok zorlandığım bir soruydu bu. Ama gerçek bir barınak değildi herhalde, gün ağarana kadar kalmadım orada, çünkü kısa bir süre sonra, bir adam gelip dışarı çıkardı beni. Oysa ikimiz için de yer vardı. Galiba bekçi filandı, kuşkusuz bir erkekti, sanırım yapılan bazı işleri denetliyordu, kazı işiydi herhalde. Bir mangal görüyorum. Hani nasıl derler, havanın dibi soğumuş olmalıydı. Bu nedenle ilerledim ve yoksul bir konutun merdivenlerinde bir basamağa oturdum, kapısı yoktu evin ya da kapanmıyordu, bilmiyorum. Günün ağarışından çok önce bu yoksul ev boşalmaya başladı. İnsanlar indi merdivenden, erkekler, kadınlar. Sırtımı yapıştırdım duvara. Bana dikkat eden olmadı, kötülük etmedi kimse. Sonunda uygun zamanı kollayıp ben de ayrıldım buradan, kentimdeyim diyebileceğim tanıdık bir anıt aramak için dolaştım kentte, ne de olsa bütün yaşamım

geçmişti orada. Kent uyanıyor, kapılar açılıp kapanıyordu, birazdan gürültü kulakları tırmalayacak düzeye gelecekti. Ama iki yüksek bina arasındaki dar bir geçidi gözüme kestirdim, etrafıma bakındım, sonra daldım, sonra daldım oraya. Her katta karşılıklı birer küçük pencere geçide bakıyordu. Sanırım tuvalet pencereleriydi bunlar. Her şeye rağmen, nedendir bilmem, bir belit gücüyle kendini usa kabul ettiren şeyler olur zaman zaman. Geçitten çıkış yoktu, öyleyse bir geçit değildi burası, bir çıkmaz sokaktı. Bitiminde karşılıklı iki girinti vardı, hayır, doğru sözcük bu değil, ikisi de çöplerle ve hem köpeklerin, hem de sahiplerinin, kimi kurumuş ve kokusuz, kimi de hâlâ yaş boklarıyla doluydu. Ah hiç kimsenin okumayacağı, belki de hiçbir zaman okumadığı şu kâğıtlar. Geceleri burada âşıklar çiftleşiyor ve birbirlerine aşk yemini ediyorlardı herhalde. Kuytulardan (bu da olmadı) birine girdim ve duvara sırtımı verdim. Yere uzanmayı yeğlerdim ve bunu yapmamam için hiçbir neden yoktu. Ama şimdilik duvara sırtımı vermekle yetindim, ayaklarım duvardan uzakta, neredeyse kayacak gibiydiler ama koltuk değneklerimin uçlarından destek alıyordum. Ama birkaç dakika sonra, çıkmaz sokakta karşıya geçerek öteki yuvaya girdim, doğru sözcüğü buldum sonunda, orada daha iyi hissedeceğimi düşünüyordum kendimi, aynı hipotenüs konumunu aldım. Önce gerçekten de biraz daha iyi hissettiğimi sandım kendimi ama yavaş yavaş hiç de öyle olmadığını fark ettim. İnce bir yağmur yağıyordu, şapkamı çıkardım, kafamın, kırışıklarla dolu, çatlak ve yanıp tutuşan kafamın yağmurdan yararlanmasını istiyordum. Ama şapkamı, duvardan kaykılıp ensemi acıttığı için çıkardım aynı zamanda. Demek ki şapkamı çıkarmak için iki haklı nedenim vardı, çok fazla değildi nedenler; biri tek başına çıkarmama yetmeyebilirdi belki. Kaygısız ve gözüpek bir hareketle fırlattım şapkamı, kordon ya da ipinin ucunda geri geldi bana, birkaç sıçrayıştan sonra böğrümde kımıldamadan durdu kaldı. Sonunda başladım düşünmeye, daha sıkı dinlemeye demek istiyorum. Beni orada bulmaları küçük olasılıktı, huzur içinde olmaya katlanabildiğim sürece kalabilirdim o yuvada. Bir anlık bir süre içinde oraya yerleşmeyi, orayı kendime bir in, bir sığınak yapmayı geçirdim kafamdan, bir anlık bir süre içinde. Cebimden sebze bıçağını çıkardım ve bileğimi kesmeye koyuldum. Ama çok geçmeden acı durdurdu beni. İlkin bir çığ-

lık attım, sonra vazgeçtim, bıçağı kapadım, cebime koydum. Büyük bir düş kırıklığı yaşamamıştım, aslında başka türlü bir sonuç beklemiyordum. İşte böyle. Aynı yanlışı yinelemek hep hüzünlendirmiştir beni ama yaşam aynı yanlışların yinelenmesinden oluşuyor gibi geliyor bana, ölüm de bir anlamda bir yanlışın yinelenmesi değil mi sanki. Rüzgârın dindiğini söylemiş miydim? İnce bir yağmur yağıyor, her türlü rüzgâr düşüncesini siliyordu kafalardan. Muazzam dizlerim var, bir an için ayağa kalktığımda gördüm onları biraz önce. İki bacağım da adalet kadar kaskatı, oysa zaman zaman ayağa kalkabiliyorum. Ne yaparsanız. Böylece, anlattığım kadarıyla çok az bir fikir edindiğiniz şu anki varlığımı hatırlatacağım size arada sırada. Ama yalnızca arada sırada; gerektiğinde, yeri gelince. İnsan kendi kendine, bu şey hâlâ nasıl oluyor da yaşıyor, desin diye. Ya da yo, bu yalnızca bir günlük, kısa zamanda bitecek, desin diye. Muazzam dizlerimin oluşu, zaman zaman ayağa kalkabilmem, bunlar ilk bakışta pek bir anlam veremediğim şeyler. Bu nedenle daha bir istekle söz ediyorum onlardan. Sonunda, yarı ayakta, yarı yatarak kısa bir uyku çektiğim, kısa sabah uykumu gerçekleştirdiğim çıkmaz sokaktan ayrıldım; rüzgâr dindiği için, ister inanın ister inanmayın, güneşe doğru yürümeye koyuldum, neden olmasın. Daha doğrusu, kocaman bir bulutun gökyüzünün en yüksek noktasından başlayıp ufuk çizgisine kadar örttüğü göğün en az karanlık olan bölgesine doğru yürümeye koyuldum. Yukarıda söz ettiğim yağmur bu buluttan yağıyordu. Bakın her şey nasıl da birbirine bağlanıyor. Gökyüzünün hangi bölgesinin en az karanlık olduğuna gelince, kolay değildi buna karar vermek. Çünkü ilk bakışta gökyüzü eşit derecede karanlık gözüküyordu. Ama kendimi bir parça zahmete sokarak (yaşamımda kendimi bir parça zahmete soktuğum anlar vardı çünkü) bir sonuca vardım, bu konuda bir karar verdim demek istiyorum. Böylece yoluma devam ettim şöyle diyerek, güneşe doğru gidiyorum, yani kuramsal olarak doğuya ya da belki de güneydoğuya, çünkü Lousse ile birlikte değilim artık, dışarıda bizlere bağışlanmış bir uyumun içindeyim yeniden, çok tatlı bir müzik yaratıyor bu uyum, çok tatlı bir müzik kendisi, dinlemesini bilene tabii. İnsanlar sinirli ve acele adımlarla gidip geliyorlardı, çoğu şemsiyelerinin altına sığınmıştı, ötekiler de belki daha az korunaklı yağmurluklarına. Birkaç kişi ağaç ve saçak

altlarını seçmişti ıslanmamak için. Hem ortalıkta öylece dolaşan daha cesaretli ya da daha az kırılgan olanların, hem de ıslanmamak için durup bekleyenlerin arasında, kuşkusuz birçok kişi, onlar haklı, ben yanlış yapıyorum, diyordu; onlar, kendilerinin yer almadığı ulamı imliyordu ya da ben böyle düşünüyorum. Birçok kişi de havaya bir yandan sövüp sayarken, bir yandan da ben haklıyım, onlar yanlış yapıyor, diyordu herhalde. Ama daracık bir kapı sundurması altında tek başına titreyip duran, biçare görünümlü genç bir ihtiyar gözüme çarpınca, birden Lousse ve köpeğiyle karşılaştığım gün kafamda oluşturduğum ve bu karşılaşmanın gerçekleşmesini engellediği tasarı geldi aklıma. Bunun üzerine gidip yanına dikildim, ne akıllı bir adam bu, ben de onun gibi yapayım, diyen birinin tavrını takındığımı umuyordum. Ama ben kendisine bir şey diyemeden yağmurun altına çıktı ve uzaklaştı; ben konuşmanın olabildiğince doğal olması için hemen girmek istememiştim söze. Çünkü konuşmanın içeriği saldırgan olmasa da oldukça şaşırtıcıydı. İşte bu nedenle, doğru zamanda, doğru bir ses tonuyla yapılması önem kazanıyordu. Ayrıntılara girdiğim için özür diliyorum ama birazdan daha hızlı, çok daha hızlı ilerleyeceğiz. Sonra da yeniden bir yığın boktan bölüm gelecek kılı kırk yaran. Ama bunlardan da tiksintiyle çizilmiş büyük freskler doğacak. Sanatçıya malzeme gerek. İşte sundurmanın altında yalnızım bu kez. Birinin gelip de yanımda durmasını beklemiyordum hiç ama bir olasılıktı bu, yok saymıyordum. O anki ruh halimi oldukça iyi çizen bir karikatür bu. Sonuçta, bulunduğum yerde kaldım. Lousse'un evinden biraz gümüş çalmıştım, yo öyle pek fazla bir şey götürmemiştim, çoğu som çay kaşıklarıydı, bir de ne işe yaradıklarını bilmediğim ama değerli gibi gözüken başka nesneler bulunuyordu. Bu küçük nesneler arasında hâlâ zaman zaman kafama takılan biri vardı. Kesişme noktalarında bir çubukla birleştirilmiş iki X'ten oluşan bu nesne, küçük bir oduncu bıçkısına benziyordu, yalnız küçük bir fark vardı aralarında, gerçek bir bıçkının X'leri tam bir X olmayıp, tepeleri budanmış birer X'ken, sözünü ettiğim küçük nesnenin X'leri eksiksizdi, yani yukarıdakinin ağzı bütün V'ler gibi yukarı doğru, aşağıdakinin de ağzı aşağıya doğru açık, birbirinin aynı iki V'den, daha doğrusu tıpı tıpına aynı dört V'den oluşuyordu, ikisinin sözünü ettim az önce, ayrıca sağda ve solda, sırayla biri sağa doğru,

öteki de sola doğru açılan iki V daha vardı. Ama belki de burada sağdan ve soldan, yukarıdan ve aşağıdan söz etmek yersiz kaçacak. Ama bu küçük nesnenin sözünü edebileceğimiz bir tabanı yoktu sanırım, dört tarafın üzerinde de aynı sağlamlıkta, görünümünü hiç bozmadan durabiliyordu; bıçkı makineleri böyle değildir. Bu tuhaf alet hâlâ bir yerlerde olmalı sanıyorum, çünkü elim çok sıkışsa da ne işe yaradığını bir türlü anlayamadığım, üstelik de bu konuda en küçük bir varsayımda bile bulunamadığım için satmaya bir türlü karar verememiştim onu. Arada sırada cebimden çıkarır, şaşkın gözlerle seyrederdim onu (sevgi dolu gözlerle diyemeyeceğim, sevgi içimde yeşermiyor çünkü). Ama belli bir süre boyunca, sanıyorum bir çeşit saygı uyandırdı bende, çünkü sıradan bir nesne olmadığına kesinlikle inanıyordum onun; son derece özgül bir işlevi olmalıydı ama işlevi benim için hep bir giz olarak kalacaktı. Öyleyse kendimi hiçbir tehlikeye atmadan, bunun üzerinde sonsuza kadar düşünebilirdim. Çünkü hiçbir şey bilmemek bir şey değildir, hiçbir şey bilmemeyi istemek de öyle ama hiçbir şey bilememek, bilemeyeceğini bilmek, işte meraksız araştırıcının ruhunda huzur o zaman doğar. İşte o zaman gerçek bölme işlemi başlar, yirmi ikinin yediye bölünmesi örneğin, sonunda sayfalar gerçek sayılarla dolar. Ama bu konuda hiçbir şeyi kesinleyemem. Buna karşılık bana yadsınmaz bir doğru gibi görünen şey şuydu, açıkça görülen gerçeklik, daha doğrusu çok güçlü olasılık karşısında pes edip sundurmanın altından çıktım, kasvetli havada ağır ağır topallayarak ilerlemeye koyuldum. Koltuk değnekli bir adamın yürüyüşünde insanı coşkulandıran şeyler vardır, olmalıdır: Toprağı yalayıp geçen, bir dizi küçük uçuştur bu. Bir ayağını yere sıkıca basmadan ötekini kaldırmaya cesaret edemeyen sağlam ayaklı insan kalabalığı arasında yükselir ve inişe geçersiniz. Pürneşe koşarken bile benim topallamalarımdan daha az havalanır onlar. Ama bunlar çözümlemelere dayanan uslamlamalar. Annemi, onun yakınlarında olup olmadığımı düşünüyordum hâlâ ama eskisi kadar yoğun düşünmüyordum, belki cebimdeki gümüşler nedeniyleydi bu ama sanmıyorum, ikinci bir neden de bunların eski kaygılar olmasıydı; akıl hep aynı kaygılar üzerine yoğunlaşamaz ama zamanı gelip de eskileri taze bir güçle yeniden ele alabilmek için, zaman zaman yeni kaygılara gereksinme duyar. Ama insan burada yeni ve eski kaygılardan söz

edebilir mi? Sanmıyorum. Ama benim için kanıtlaması güç olurdu bunu. Korku duymadan (ne korkusu?) kesinleyebileceğim şey şu: Hangi kentte olduğum da aramızdaki konuyu bir sonuca bağlamak için annemi bulup bulmamam da öteki işlerle birlikte daha az ilgilendiriyordu beni. Konunun niteliği bile benim için gittikçe bulanıklaşıyordu; büsbütün kaybolmuyordu ama bulanıklaşıyordu. Basit bir konu değildi ve ben çözümlemekte kararlıydım bunu. Bütün yaşamım boyunca kararlı olmuştum. Evet, yaşam boyu (ama ne yaşamdı bu) bir işte ne kadar kararlı olabilmem olasıysa, annem ile aramdaki bu konuyu çözümlemekte de o kadar kararlı olmuştum işte ama başaramamıştım. Bir yandan kendime, söz konusu sorununun çözümlenmesi için zamanımın kalmadığını, yakında çok geç olacağını, hatta şimdiden çok geç olduğunu söylerken, bir yandan da başka kaygılara, başka hayaletlere doğru sürüklendiğimi hissediyordum. Hangi kentte olduğumu öğrenmek umurumda değildi artık, annemin onca zamandır beklediği, belki de hâlâ beklemeyi sürdürdüğü doğru kentte bile olsam, burayı bir an önce terk etmek istiyordum. Dosdoğru gidersem, sonunda ister istemez kentten çıkabileceğimi düşünüyordum. Böylece, bana yol gösteren güçsüz ışığın sağa doğru hareketini göz önünde bulundurarak bütün gücümle bu işe verdim kendimi. Gece olurken surlara gelmeyi başarabildim onca zahmetin sonunda, doğru düzgün ilerleyemediğim için en azından bir çeyrek daire çizmiş olmalıydım. Dinlenmek amacıyla birçok defa durduğum doğruydu ama uzun sürmüyordu bu molalar, gecikmiş olduğumu hissediyordum, yanılıyordum kuşkusuz. Ama kırsal yörede başka bir adalet, başka yargıçlar vardır önceleri. Surları geçince, gökyüzünün, üzerine öteki kefenini, geceyi örtünmek üzere açıldığını gözledim. Evet, büyük bulut dağılıyor, soluk ve kararan bir göğü yer yer ortaya çıkarıyordu; şimdiden batmış olan güneş, göğün en yüksek noktasına doğru savrulan, düşen, yeniden savrulan, hep daha solgun, hep daha güçsüz, yanar yanmaz sönmeye yazgılı pembe ve sarı kıvılcımlar halinde gösteriyordu kendini. Doğru anımsıyorsam eğer, bu olgu benim bölgeme özgü bir şeydi. Bugün belki değişmiştir. Aslında, yaşadığım yöreden hiç dışarı çıkmadığım için, hangi hakla onun özelliklerinden söz ediyorum, anlayamıyorum bunu. Hayır, hiç ayrılmadım oradan; yaşadığım yörenin sınırlarından bile habersizdim. Ama çok

uzaklarda olduğunu hissediyordum. Ama bu inancın ciddi bir dayanağı yoktu, yalnızca bir inançtı işte. Bölgem, adımlarımın beni taşıyacağı noktada son bulsa, kuşkusuz küçük değişikliklerden hissederdim bunu. Çünkü bildiğim kadarıyla, bölgeler aniden sona ermez ama azar azar, birbirlerinin içinde erirler. Ama böyle bir şey gözüme çarpmadı hiç ama günler boyu, geceler boyu, hangi yönde, hangi uzaklığa gidersem gideyim, gökyüzü hep aynı gökyüzüydü, yeryüzü hep aynı yeryüzüydü. Öte yandan, bölgeler azar azar birbirlerinin içinde eriyorlarsa eğer (doğruluğunun kanıtlanması gerekir), birçok kez bilmeden yaşadığım yörenin dışına çıkmış olabilirim. Ama inancımı sürdürmeyi, onun sesine kulak vermeyi yeğliyordum, şu, Molloy yaşadığın yöre çok geniş, hiç dışına çıkmadın onun, çıkmayacaksın da diyen inancımın. Onun uzak sınırları içinde nerede dolaşırsan dolaş, hep aynı şey olacak, hiç değişmeyecek. İnsanın şuna inanası geliyor: Yer değiştirmelerimin, yitimine neden oldukları yerlerle bir ilgisi yoktu, hiç beklenmedik itişlerle, örneğin beni yorgunluktan dinlenceye ya da dinlenceden yorgunluğa götüren eğri tekerlek taşıyordu beni farklı farklı yerlere. Ama şimdi, hiçbir yerde dolaşmıyorum artık, neredeyse yerimden bile kımıldamıyorum, oysa hiçbir şey değişmedi. İhtişamlı günlerimde yöremin sınırları ne kadar uzaksa, odamın, yatağımın, bedenimin sınırları da o kadar uzak bana. Çevrim sürüyor, sarsıntılı, kaçmalarla, gecici konaklamalarla, uçsuz bucaksız bir çölde, çocuksuz, anasız. Şimdiden kırışmış olmaktan hoşnut, çarşafın üzerinde duran ellerime bakıyorum, benim değil onlar, her zamankinden daha az benim, kollarım yok, onlar bir çift, çarşafla oynuyorlar, belki bir aşk oyunu bu, belki birbirlerinin üzerine çıkmayı deneyecekler. Ama çok sürmüyor, yavaş yavaş kendime doğru çekiyorum onları, dinlenme zamanı. Bazen yatağımın ayakucunda gördüğüm biri parmaklı, öteki parmaksız ayaklarım için de aynı şeyleri yineleyebilirim. İşte üzerinde durmaya değer bir konu bu. Çünkü biraz önceki kollarımın yerini alan her iki bacağım da kaskatı ve çok ağrıyor ve onları hemen hemen sağlam diyebileceğim kollarım gibi unutmamalıydım. Oysa onları unutuyor ve benden çok uzaklarda, birbirini gözetleyen çifte bakıyorum. Ama ayaklarım ellerim gibi değil, onlar yeniden ayaklarım olduklarında kendime doğru çekemiyorum, gücüm yetmiyor buna ama benden uzak-

larda ama biraz öncesine göre daha az uzaklarda öylece duruyorlar. Şimdiki durumumdan daha fazla söz etmeyeceğim. Kentten iyice çıkıp da şöyle kafamı bir çevirip baktığımda, o zaman orası benim kentim miydi, yoksa değil miydi anlamam gerektiğini söyleyeceksiniz herhalde. Ama öyle olmadı, boş gözlerle baktım ona, belki de hiçbir soru sormadım kendime, yalnızca kaderime bir şans tanımak için başımı çevirdim. Belki de yalnızca bakar gibi yaptım. Bisikletimi özlememiştim, hayır, hiç özlememiştim, biraz önce söylemiş olduğum gibi, karanlıkta, küçük, ıssız kır yollarında, toprağa alçak uçuşlar yapa yapa ilerliyordum, canımı sıkmıyordu bu benim. Beni tedirgin etme olasılıkları çok az diyordum, görseler, tam aksine ben onları tedirgin ederdim. Sabah gizlenme zamanıdır. İnsanlar diri ve neşeli, düzene, güzelliğe ve adalete susamış olarak uyanırlar, sizden de bunları beklerler. Evet, sekiz ya da dokuzdan on ikiye kadar olan bölüm tehlikeli süredir. Ama öğleye doğru her şey sakinleşir, en amansızlar bile yatışmış evlerine döner, her şey dört dörtlük olmasa da yine de az iş becermemişlerdir, birkaç kurtulan olmuştur ama kimseye zararı dokunmayacaktır onların, her biri sayar farelerini. Öğle sonrasının erken saatlerinde, yemekten, kutlamalardan, tebriklerden, söylevlerden sonra yeni bir tehlikeli süre yaşanır ama sabahla karşılaştırıldığında fasa fisodur, sözü bile edilmez. Saat dörde ya da beşe geldiğinde gececiler işi devralır, gece devriyesi harekete geçer. Ama gün çoktan tükenmiştir, gölgeler uzar, duvarlar çoğalır, uslu bir çocuk gibi boynu bükük, yaltaklanmaya hazır, duvar diplerinden gidersiniz. Saklayacak bir şeyiniz yoktur, yalnız korkudur saklanmanıza neden olan, sağınıza da solunuza da bakmazsanız, ortaya çıkmaya, gülümsemeye, dinlemeye, sürünmeye hazır durumda, insanları öfkelendirmeden saklanırsınız, mide bulandırıcı olsanız da vebalı sayılmazsınız, rezilliğiniz sınırlıdır. Sonra gerçek gece gelir, o da tehlikelidir ama kendisini tanıyanlara, güneşe açılan bir çiçek gibi ona açılanlara, gece gündüz kendi kendisinin gecesi olanlara güzel şeyler sunar. Hayır, gecenin de güzel olduğunu söylemiyorum ama günle karşılaştırıldığında güzel olduğunu söyleyebilirim, hele sabahla karşılaştırıldığında çok güzel olduğunu kesinleyebilirim. Çünkü gecenin temizliği çoğunlukla uzman ellere bırakılmıştır. Başka işle uğraşmaz bu teknisyenler ama insanların büyük kısmı katılmaz buna, düşünür taşınır,

sıcak yataklarını yeğler onlar. Gün linç edilir, çünkü uyku özellikle sabahları, kahvaltıyla öğle yemeği saatleri arasında kutsaldır. Bu nedenle ıssız gün ağarışı boyunca birkaç mil gittikten sonra ilk yaptığım, uyumak için bir yer aramak oldu, çünkü ne kadar çelişkili gözükürse gözüksün, uyku da bir tür korunmadır. Çünkü uyku, yakalama içgüdüsünü kışkırtırsa da bir anda, kanlı bir biçimde öldürme içgüdüsünü bastırır; hangi avcı olsa anlatacaktır bunu size. Yer değiştiren ya da inine çekilip çevreyi gözetleyen hayvan için acıma duymayız, oysa uykuda apansız yakaladığımız hayvan kimi zaman acıma duygusu uyandırabilir içimizde, böylece tüfeğimizi indirir, bıçağımızı kınına sokarız. Çünkü avcı zayıf ve duygusal biridir, ilk fırsatta taşmak üzere bekleyen, bastırılmış yumuşak ve iyicil hislerle doludur. Korku ya da yorgunluktan tatlı bir uykuya dalan, çok sayıda zararlı ve öldürülmeyi hak eden hayvan, işte bu nedenle, pazarları ve tatil günleri çocukların masum kahkahalarının, yetişkin ve yaşlıların daha akılcı kahkahalarının çınladığı hayvanat bahçelerinde rahat ve huzur içinde, yaşamlarının sonuna kadar yaşarlar. Ben kendi hesabıma köleliği ölüme, yani öldürülmeye her zaman yeğledim. Çünkü ölüm, hiçbir zaman doyurucu bir biçimde kafamda canlandıramadığım ve bu nedenle iyiler ve kötüler çizelgesinde yerini saptayamadığım bir durumdur. Oysa öldürülme üzerine, doğru ya da yanlış, bana güven veren bazı kavramlarım vardı ve başım sıkıştığında kimi zaman onlara başvurabileceğimi düşünüyordum. Yo, sizinki gibi kavramlar değildi bunlar, benim öteki kavramlarıma benziyorlardı, çırpınıp durur, kan ter içinde titrerlerdi, soğukkanlılık ve sağduyudan zerrece nasiplenmemişlerdi. Ama yetiniyordum onlarla. Evet, ölüm konusundaki düşüncelerim o kadar dağınıktı ki, ister inanın ister inanmayın, bazen onun yaşamdan da feci bir şey olabileceği olasılığını gözden kaçırmıyordum. Koşa koşa gidip onun kollarına bırakmadığım için, kendimi tutarlı buluyordum; bilincimi yitirip bunu denemeye kalkıştığımdaysa zamanında durmasını bilmiştim. Tek özrüm bu. Böylece bir yerlerde, bir deliğe kadar sürüne sürüne gittim herhalde, yarı uykulu, yarı iç geçirerek, inleyerek, gülerek, bir değişiklik oldu mu diye bedenimi yoklayarak bekledim sabah çılgınlığının yatışmasını. Sonra sarmallarıma yeniden döndüm. İleriki aylarda, daha doğrusu yıllarda, bana ne olduğuna, nereye gittiğime gelince,

hayır, söylemeyeceğim bunu. Çünkü bu öyküden canım sıkıldı, başka öyküler çağırıyor beni. Ama birkaç sayfa daha karalamak için, deniz kenarında bir süre başıma bir şey gelmeden yaşadığımı söylemem gerekiyor. Bazı insanlara göre değildir deniz; dağları ya da ovaları yeğler onlar. Ben kendimi başka yerlerden daha kötü hissetmem orada. Yaşamımın büyük kısmı, fırtına ve dinginliğin içindeki denizin gürültüsünü, kıyıya vurup kırılan dalgaların seslerini dinleyerek geçti, bu ürperen enginliğin önünde. Önünde mi, hayır, iç içeydim, kucak kucağaydım, kumlara uzanmış ya da bir mağaranın içinde. Kumlarda kendimi buluyordum, onları parmaklarımın arasından akıtıyor, biraz sonra doldurduğum ya da kendi kendine dolan çukurlar açıyor, avuç avuç havaya fırlatıyor, üzerinde yuvarlanıyordum. Gece fenerlerin aydınlattığı mağarada, başka yerlerden daha kötü olmamak için neler yapmam gerektiğini biliyordum. Toprağımın, en azından bir yönde sınırlı oluşu hoşuma gitmiyor değildi. Önce ıslanmadan, sonra da boğulmadan, daha ileri gidemeyeceğim en az bir yönün bulunduğunu duyumsamak mutlu ediyordu beni. Çünkü, önce yürümeyi öğren, sonra yüzme dersleri alırsın, demişimdir kendime. Ama bölgemin sahilde son bulduğunu düşünmeyin sakın, büyük bir yanılgı olur bu. Çünkü bu deniz de sığ kayalıkları, uzak adaları ve gizli uçurumlarıyla bölgemin içinde bulunuyordu. Bir zamanlar bu denizde küreksiz bir kayıkla dolaşmıştım ben de ama dalgaların sahile attığı tahtalardan yaptığım şeyi kürek niyetine kullanmıştım. Bazen sorarım kendi kendime, Bu yolculuktan hiç döndüm mü diye. Çünkü denize çıktığımı, dalgaların üzerinde uzun saatler geçirdiğimi görüyorum ama dönüşümü, iri dalgaların beni sahile atışını görmüyorum, dayanıksız teknenin kıyıda gıcırdadığını işitmiyorum. Deniz kıyısında geçirdiğim bu günlerden yararlanıp emmek için taş topladım. Çakıldı bunlar ama ben taş diyordum. Evet, bu kez bir hayli taş biriktirdim. Dört cebime eşit sayıda dağıtıp sırayla emdim onları. Önce bir sorun yaratıyorlardı ama anlatacağım biçimde çözdüm bu sorunu. Diyelim ki on altı taşım vardı, ikisi pantolonumda, ikisi de paltomda bulunan dört cebimin her birinde dört taş duruyordu. Paltomun sağ cebinden bir taş alarak ağzıma koyuyor, onun yerine pantolonumun sağ cebinden aldığım bir taşı, onun yerine pantolonumun sol cebinden aldığım taşı, onun yerine paltomun sol cebinden aldı-

ğım bir taşı, onun yerine de emme işlemini bitirir bitirmez ağzımdaki taşı koyuyordum. Böylece dört cebimin her birinde hep dört taş bulunuyor ama bunlar aynı taşlar olmuyordu. İçimde emme isteği uyandığı zaman, geçen defa emdiğim taşı almadığımdan emin olarak, yine paltomun sağ cebini kullanıyordum. Bu taşı emerken de öteki taşları, biraz önce anlattığım gibi yeniden düzenliyordum. Böyle sürüp gidiyordu. Ama bu çözüm beni bütünüyle tatmin etmiyordu. Çünkü olağanüstü bir rastlantıyla, hep aynı dört taşın yer değiştirme olasılığını akıldan çıkarmıyordum. Bu durumda, sırayla on altı taşı emecek yerde, aslında, sırayla hep aynı dört taşı emiyordum. Ama emmeye geçmeden önce, ceplerimde iyice karıştırıyordum onları, ayrıca bir cepten ötekine aktarmadan önce de eksiksiz bir dolaşım olsun diye bir daha karıştırıyordum. Ama benim gibi biri uzun süre yetinemezdi bu eğreti yöntemle. Böylece başka bir şey aramaya koyuldum. İlk düşündüğüm şey, taşları birer birer aktarmak yerine dörder dörder aktarmakla daha iyi edip etmeyeceğimdi, yani taşlardan birini emdiğim sırada, paltomun sağ cebinde kalan üç taşı alıp onun yerine pantolonumun sağ cebindeki dört taşı, bunların yerine pantolonumun sol cebindeki dört taşı, bunların yerine paltomun sol cebindeki dört taşı ve bu sonuncuların yerine de paltomun sağ cebindeki üç taşı, artı emme işlemini bitirir bitirmez ağzımdaki taşı koyacaktım. Evet, bana önceleri, bu biçimde hareket ederek daha iyi bir sonuca ulaşacakmışım gibi geliyordu. Ama daha çok düşününce, taşların dörderli dolaşımının bir bir dolaşımından hiç de farklı olmadığını kabullenmek ve fikrimi değiştirmek zorunda kaldım. Çünkü paltomun sağ cebinde, her defasında, bir önce emdiklerimden tamamen farklı dört taş bulduğumdan emin olsam da bununla birlikte her dörtlü küme içinde hep aynı taşa rastlama olasılığını göz ardı etmiyordum, dolayısıyla arzuladığım gibi, sırayla on altı taşı emecek yerde, aslında sırayla yalnızca hep aynı dört taşı emme tehlikesine düşüyordum. Demek ki çözümü yer değiştirme işleminden başka bir yerde aramam gerekiyordu. Çünkü taşları hangi türlü aktarırsam aktarayım, hep aynı çıkmaza düşüyordum. Ceplerimin sayısını artırmakla, taşlarımdan tasarladığım gibi, yani sayılar tükenene kadar birbiri ardından yararlanma olasılığını da artırdığım apaçık bir gerçekti. Örneğin dört yerine sekiz cebim olsa, en kötü rastlantı bile on altı taşımdan, sı-

rayla, en az sekiz tanesini emmemi engelleyemezdi. Sözün kısası, kafamın iyice rahatlayabilmesi için on altı cebe gereksinmem vardı. Ve uzun bir süre, bundan başka bir çözüm göremedim, yani her birinde, kendine ait taşla on altı cebim olmadıkça, amacıma asla ulaşamayacağımı düşündüm, olağanüstü bir rastlantı dışında tabii. Örneğin birkaç çengelli iğneyle ceplerimi ikiye bölerek sayılarını iki katına çıkarmam olası görünüyorsa da dört katına çıkarmak gücümün sınırlarını fazlasıyla aşıyordu sanıyorum. Tam bir sonuç alamadan da kendimi zahmete sokmak istemiyordum. Çünkü bu öykünün içinde debelenip durduğumdan bu yana ölçü kavramımı yitirmeye başlıyordum ve Ya hep ya hiç, diyordum kendime. Taşlarımla ceplerim arasındaki oranı daha dengeli kılmak için, ilkinin sayısını azaltarak ikinciyle eşitlemeyi düşünsem de yalnızca bir an sürmüştü bunu düşünmem. Çünkü yenilgiyi kabullenmek olacaktı bu. Sahilde, denize karşı oturmuş, on altı taş gözlerimin önünde sıralı, öfke ve çaresizlik içinde bakıyordum onlara. Çünkü biliyorsunuz ya, bükülmeyen bacağım nedeniyle sandalyeye ya da koltuğa oturmakta nasıl güçlük çekiyorsam, yine bükülmeyen bacağım nedeniyle toprağın üzerine oturmakta hiç güçlük çekmiyordum, çünkü sağlam bacağımı -bükülebilir anlamında kullanıyorum sağlam sözcüğünü- işte bu dönemde bükememeye başlamıştım. Dizimin altında bir desteğe gereksinme duyuyordum, anlıyorsunuz ya, hatta bacağımın uzunluğu boyunca toprağın desteğine gereksinme duyuyordum. Böylece taşlarıma bakıp, hepsi birbirinden kusurlu, sonu gelmez olasılık hesaplarını kafamda yuvarlar durur, avuçlar dolusu kumu ezip parmaklarımın arasından akıtarak yeniden kumsala dökerken, evet, böylece usumun ve bedenimin bir bölümüne soluk aldırmazken, bir gün, aniden, kafamda bir kıvılcım parladı: Amacıma, ceplerimin sayısını artırmadan ya da taşlarımın sayısını azaltmadan ulaşabilirdim belki de ama bu durumda dağılım ilkemden bir özveride bulunmam gerekiyordu. Isaiah ya da Jeremiah'ın bir ayeti gibi içimde aniden ezgiler söylemeye başlayan bu önermenin anlamını hemen kavrayamadım, özellikle de o güne kadar hiç duymamış olduğum dağılım sözcüğü uzun süre bulanık kaldı benim için. Sonunda dağılım sözcüğünün, on altı taşın her bir cebe dörderlik kümeler halinde konmasından başka bir anlama, daha iyi bir anlama gelemeyeceğine

karar verdim; o ana kadar hesaplarımı yanlış çıkartan, sorunu içinden çıkılmaz duruma sokan, başka türlü bir bölme işlemi yapmayı yadsıyışımdı. Ama doğru ama yanlış, işte bu yorumdan yola çıkarak bir çözüme ulaştım sonunda, inceliksizdi kuşkusuz ama sağlamdı, sağlam bir çözümdü. Bu soruna, en az şimdi anlatmaya çalışacağım çözüm kadar sağlam ama çok daha incelikli çözümler bulunabilirdi, hâlâ da bulunabilir; inanmak istiyorum buna, aslında yürekten inanıyorum da. Biraz daha üstüne düşsem, biraz daha direnSem kendi başıma bulabilirdim onları, inanıyorum buna. Ama yorgundum, yorgundum ve sorun için bulduğum çözümle, ilk çözümle yetindim bir ödlek gibi. Ama buna ulaşana kadar çektiğim çileleri, zorlu aşamaları size hiç aktarmadan hemen bütün çirkinliğiyle çözüme geçiyorum. Başlamam için yapmam gereken tek şey (tek şey!) örneğin paltomun sağ cebine ya da stok cebine altı taş koymaktı, sonra pantolonumun sağ cebine beş, pantolonumun sol cebine beş taş koyduğumda hesabı kapatıyordum; iki kere beş on artı altı on altı, hiç taş kalmadığı için paltomun sol cebi şimdilik boş kalıyordu, yani taşsız demek istiyorum, çünkü hep orada duran şeylerle geçici nesneler yerli yerindeydiler. Çünkü sebze bıçağımı, gümüşlerimi, kornamı ve adlarını henüz belirtmediğim, belki de hiçbir zaman belirtmeyeceğim öteki şeyleri neremde gizlediğimi sanıyorsunuz? Peki. Şimdi emmeye başlayabilirim. Beni iyi izleyin. Paltomun sağ cebinden bir taş alıyorum, emiyorum, emmeyi bırakıyor, paltomun sol cebine koyuyorum, boş (taşsız) cebine. Paltomun sağ cebinden ikinci bir taş alıyor, emiyor, paltomun sol cebine koyuyorum. Böylece aynı işlemi paltomun sağ cebi boşalana değin sürdürüyorum (her zaman orada duran şeyler ve gecici nesneler dışında); biraz önce birbiri ardından emmiş olduğum altı taş paltomun sol cebinde şimdi. O zaman durup, aptalca bir şey yapmamak için iyice yoğunlaşıyor ve içinde artık hiç taş kalmayan paltomun sağ cebine, pantolonumun sağ cebindeki beş taşı aktarıyorum, bunların yerine pantolonumun sol cebindeki beş taşı, bunların yerine de paltomun sol cebindeki altı taşı koyuyorum. Bu aşamada paltomun sol cebi yeniden taşsız kalırken, paltomun sağ cebi yeniden kavuşmuştur doğru taşlara, yani biraz önce emdiğim taşlardan farklı taşlara. Sonra bu taşları birbiri ardından emmeye başlıyor ve emdikçe de paltomun sol cebine aktarıyorum, bir an önce-

ki taşları değil de farklı taşları emdiğimden insan böyle bir işte ne kadar emin olabilirse, o kadar emin. Paltomun sağ cebi boşalıp da (taşsız kalıp da) biraz önce emdiğim beş taşın tümü paltomun sol cebine aktarıldığında, az önceki bölüştürmeye ya da benzer bir bölüştürmeye girişiyorum, yani paltomun boş kalan sağ cebine, pantolonumun sağ cebindeki beş taşı, bunların yerine pantolonumun sol cebindeki beş taşı, bunların yerine de paltomun sol cebindeki beş taşı koyuyorum. İşte yeniden başlamaya hazırım şimdi. Devam edeyim mi? Hayır, çünkü yeni emme ve aktarma dizilerinden sonra başladığım noktaya döneceğim, açık bu, yani ilk altı taş yeniden stok cebimde, sonraki beş taş eski kokmuş pantolonumun sağ cebinde, son beş taş da yine pantolonumun sol cebinde yerlerini alacak ve on altı taşım da kusursuz bir düzen içinde, hiçbiri iki kez emilmeden, hiçbiri atlanmadan en azından bir kere emilmiş olacak. Şurası gerçek ki gelecek sefer taşlarımı ilk emişteki sırayla emmeyi pek ummuyordum, işleri iyice karıştırmak için somutlarsak, örneğin ilk çevrimin birinci, yedinci ve on ikinci taşları pekâlâ ikinci çevrimin, sırayla altıncı, on birinci ve on altıncı taşları olabilirdi. Ama bu, üstesinden gelemeyeceğim bir durumdu. Çevrimleri bir araya getirdiğimizde büyük bir karmaşayla yüz yüze gelinse de en azından her çevrimin içinde rahattım, yani böylesi bir etkinlik içinde ne kadar rahat olabilirse insan o kadar rahattım. Çünkü taşları ağzıma koyuş sırasına göre her çevrimin aynı olabilmesi için (Tanrı biliyordu bunu ne kadar istediğimi) tek çözüm, ya taşları numaralamak ya da on altı cebimin olmasıydı. Bense, giysilerime on iki cep daha yapmak ya da taşları numaralamaktansa tek tek çevrimlerin içinde duyumsadığım göreceli rahatlığı yeğliyordum. Çünkü taşları numaralamak yetmiyordu ama ağzıma her taş alışta doğru numarayı anımsamam ve cebimde bunu aramam gerekecekti. Çok kısa bir süre içinde taşlarımdan soğuturdu bu beni. Çünkü bir tür kayıt defteri tutup da taşları emdikçe işaretlemeden, yanılgıya düşmediğimden asla emin olamazdım ben. Ama bunu başaramayacağımı sanıyordum. Hayır, kusursuz tek çözüm, her birinde kendi taşı olmak üzere, karşılıklı yerleştirilmiş on altı cepti. O zaman ne numaralamaya, ne de düşünmeye gerek kalırdı, bütün yapılacak iş, yalnızca belli bir taşı emerken, öteki on beş taştan her birini bir sonraki cebe aktarmak (itiraf etmek gerekir ki ince bir işti

ama gücümün sınırları içindeydi) ve emmek istedikçe hep aynı cebe başvurmaktı. Böylece yalnızca tek tek her çevrimin içinde değil, sonsuza dek sürseler bile, çevrimlerin bütününde de korkularımdan arınırdım. Ama bulduğum çözüm ne kadar kusurlu olsa da bunu tek başına bulmuş olmaktan hoşnuttum, evet, hayli hoşnuttum. Buluşumun ilk heyecanı içinde düşünmüş olduğum kadar sağlam olması bir yana, tümüyle incelikten yoksundu. Kanımca inceliksizliği en çok şu yöndendi: Bölüşümün eşitsiz yapılması bedensel bir acı veriyordu bana. Gerçi belli bir anda, her çevrimin başlarında, yani üçüncü emişten sonra, dördüncüden önce belli bir denge sağlandığı doğruydu ama uzun sürmüyordu bu. Geri kalan zamanlarda taşların beni bir sağa, bir sola sürüklediğini hissediyordum. Demek ki eşit bölüşüm ilkesini yadsıdığımda, bir ilkeden fazla bir şeyi, bedensel bir gereksinmeyi yadsıyordum. Ama taşları rastgele değil de belirttiğim biçimde, yöntemle emmek de bedensel bir gereksinmeydi sanırım. Öyleyse uzlaşmayan iki bedensel gereksinme karşılaşıyordu burada. Olur böyle vakalar. Ama aslında dengemin bozulması, sağa sola, öne arkaya sürüklenmem pek etkilemiyordu beni. Aslında her seferinde ayrı bir taşı ya da sonsuza kadar hep aynı taşı emmek de birdi benim için. Çünkü hepsinin tadı tıpatıp aynıydı. On altı taş toplamış olmam, şu ya da bu biçimde taşlarla ağırlık yapmak ya da sırayla emmek için değildi onları, yalnızca üzerimde az da olsa yedek taş bulundurmak, hiç taş eksikliği çekmemek içindi. Ama aslında umurumda bile değildi taşsız kalmak, tümünü yitirdiğimde, güle güle derdim onlara, hiçbir değişiklik olmazdı yaşamımda, ne bir eksik, ne bir fazla. Sonunda benimsediğim çözüm, biri dışında tüm taşlarımı fırlatıp atmak oldu, bazen bir cebimde, bazen başka bir cebimde taşıyarak sakladım onu, çok geçmeden de yitirdim ya da attım ya da birine verdim ya da yuttum elbette. Sahilin ayak değmemiş bir bölgesinde kalıyordum. Kimsenin bana ciddi bir zarar verdiğini anımsamıyorum. Alabildiğine uzanan soluk kumların içinde kara bir benektim ben, kim kötülük etmek isteyebilirdi? Bazıları, bir gemi kazasından arta kalan, fırtınanın sürükleyip getirdiği değerli bir nesne mi diye merak edip ne olduğunu görmek için yaklaşırdı. Ama yoksulca da olsa düzgün giysili enkazın canlı olduğunu görünce yollarını değiştiriyorlardı. Odun toplamaya gelen yaşlı kadınlar, genç kadınlar,

evet, genç kadınlar da vardı aralarında, ilk günler gelip seyrediyorlardı beni. Ama hep aynı kadınlar geliyordu, boşuna yer değiştirip dursam da sonunda ne olduğumu anlamışlardı, hep uzaktan izliyorlardı beni. Sanırım bir gün onlardan biri, arkadaşlarından ayrılarak yanıma geldi ve yiyecek bir şeyler verdi bana, yanıt vermeden baktım yüzüne, gitmek zorunda kaldı sonunda. Evet, galiba buna benzer bir olay geçti o sıralarda. Ama belki de deniz kenarında başka bir kalışımla, daha önceki bir kalışımla karıştırıyorum, çünkü bu son kalışım, sondan bir önceki kalışım olacak, deniz kenarında son diye bir şey yoktur asla. Her neyse bana doğru gelen genç bir kadın görüyorum, zaman zaman durup arkadaşlarına çeviriyor başını. Arkadaşları koyunlar gibi birbirlerine sokulmuş, uzaklaşmasını izliyorlar onun, yüreklendirmek için işaretler yapıyorlar, gülüyorlar kuşkusuz, çünkü gülüşmeler işitiyorum galiba uzaklarda. Sonra sırttan görüyorum onu dönmüş giderken, şimdi kafasını çevirip bana bakıyor ama durmuyor. Ama belki, iki ayrı zamanı, iki ayrı kadını karıştırıyorum birbirine; biri utana sıkıla, arkadaşlarının çığlık ve gülüşleri arasında bana doğru gelen, biri de kararlı adımlarla benden uzaklaşan iki ayrı kadını. Çünkü bana doğru gelenleri çoğu kez uzaktan görüyordum; deniz kenarının sağladığı üstünlüklerden biridir bu. Gelişlerini uzaktan bir nokta gibi görüyor, bütün hareketlerini izliyordum. Gittikçe küçülüyorlar ya da gittikçe büyüyorlar, diyordum kendime. Evet, hazırlıksız yakalanmak olanaksızdı neredeyse, çünkü karaya doğru da sık sık çeviriyordum bakışlarımı. Size bir şey söyleyeceğim, görüş gücüm artıyordu deniz kenarında! Evet, yatay ya da düşey hiçbir nesnenin bulunmadığı bu göz alabildiğine uzanan alanda, dört bir yanı tarayan sağlam gözüm daha net görüyordu, hatta bazı günler sakat olan gözümü bile oynatabiliyordum yuvasında. Yalnızca daha net görmekle kalmıyor, gördüğüm ender nesnelere bir ad bulmakta daha az zorlanıyordum. Bunlar deniz kenarının sağladığı olanak ve kötü yalanlardan birkaçı. Belki de değişen bendim, neden olmasın? Mağaramda, sabah hatta bazen gece fırtına koptuğunda, kendimi doğa güçlerinden ve insanlardan uzak, güvenlik içinde duyumsuyordum. Ama orada da ödenecek bir bedel var. Kendi kabuğunuza, mağaranıza çekildiğinizde de bir bedel ödersiniz. Bir süre seve seve ödeseniz de hep ödeyemezsiniz. Çünkü küçük gelirinizle hep aynı şeyi alabilmeniz

olası değildir. Üstelik başka gereksinmeler de duyar insan, huzur içinde çürüyüp gitmek dışında, olmadı, doğru sözcüğü bulamadım, elbette belli bir süredir silinmiş olan görüntüsü kafamı yeniden kurcalamaya başlayan annemden söz ediyorum. Böylece yeniden kara yönünde ilerlemeye koyuldum, çünkü yaşadığım kent, aksi öne sürülse de tam deniz kıyısında değildi. Ve kentime girmek için kara yönünü izlemek zorundaydınız ya da en azından ben başka bir yol bilmiyordum. Çünkü kentimle deniz arasında uzaktan uzağa anımsadığım (ama anımsadığım şeylerin çoğu çok yakın bir geçmişte olup biten şeyler) kadarıyla bataklık benzeri bir şey vardı, galiba kanallar aracılığıyla kurutulmasından ya da kocaman bir limana dönüştürülmesinden ya da üzerine kazıklar dikilerek işçi siteleri kurulmasından, kısacası şu ya da bu biçimde yeniden düzenlenip kullanıma açılmasından söz edilirdi oldum olası. Böylece aynı taşla bir kuş daha vurup, büyük kentlerinin yanı başında fokurdayan, pis bataklığın doğurduğu büyük ayıbı da örtmüş olacaklardı; her yıl sayısız insan yaşamını yitiriyordu orada, rakamlar belleğimden çıkmış, kuşkusuz hiçbir zaman da anımsayamayacağım onları, çünkü sorunun bu yönü zerre kadar umurumda değil. Çalışmalara ciddi ciddi başlandığını ve güçlüklere, başarısızlıklara, yatırımların yavaş ilerlemesine ve kamu güçlerinin uyuşukluğuna karşın hâlâ bazı bölgelerde sürdüğünü yadsıyacak değilim. Ama bundan yola çıkıp da denizin kentimin surlarının dibinde çırpınıp durduğunu söylemek fazlasıyla abartılı olacaktı. Ben kendi payıma böylesine bir ihaneti (gerçeğe) göze alamam; beni buna zorlarlarsa ya da bunu yapmakta bir çıkarım olursa başka tabii. Orada canımı birçok kez sakına sakına tehlikeye atmış olduğum için bu bataklığı biraz tanıyordum; yaşamımın, yanılsamalar açısından burada tasarlamaya çalıştığım döneminden daha zengin bir dönemindeydi bu, yani zengin derken bazı yanılsamalar açısından demek istiyorum, yoksa bazı yanılsamalar açısından daha fakirdi. Bu nedenle kentime doğrudan denizyoluyla gelmenin olanağı yoktu, iyice kuzeyde ya da güneyde gemiden inip yollara düşmeniz gerekiyordu, anlıyorsunuz ya, çünkü demiryolları daha tasarı halindeydi, anlıyorsunuz ya. Şimdi, kısa ve bükülmeyen bacağım nedeniyle, zaten yavaş ve zahmetli olan ilerleyişim iyice yavaşlamış ve zahmet verir olmuştu; uzun süreden beri bir bacağın ancak bu kadar katı olabileceğini dü-

şünüyordum ben, ama hassiktir o ne, olanaksız dediğim şey gerçekleşmiş, bacağım daha da katılaşmış, kaskatı kesilmiş, üstelik her gün kısalmaya da başlamıştı ama başıma gelenler her şeyden çok, o güne kadar bükülebilen öteki bacağım yüzündendi, bu bacağım kısa sürede sertleşip bükülmez olmuş ama ne yazık ki kısalmaya başlamamıştı. Çünkü iki bacak da aynı zamanda ve aynı hızda kısalırsa, dünyanın sonu değildir bu, hayır. Ama biri kısalırken öteki olduğu gibi kalırsa, o zaman işler kaygı verici duruma girer. Yo hayır, öyle pek kaygılanmıyordum ama canım sıkılmıştı biraz, evet, canım sıkılmıştı. Çünkü hangi ayağım üzerine basacağımı bilemiyordum, yere iniş yaptığımda. Şimdi bu ikilemi daha yakından inceleyelim. Beni dikkatle dinleyin. Bükülmeyen bacağım, bildiğiniz gibi, bana acı veriyordu, olağan durumlarda öteki bacağımı kullanıyordum destek ya da dayanak olarak. Ama galiba bu bacağım, katılaşması ve katılaşmanın sinir ve tendonlarda yarattığı bir karışıklık yüzünden ötekinden daha çok acı vermeye başlamıştı. Ne biçim öykü bu, umarım içinde kaybolmam. Çünkü anlıyorsunuz ya, eski acıya alışmıştım bir bakıma, evet, bir bakıma. Ama yeni acı, aynı türden bir acı olsa da henüz buna uyum sağlayacak zamanım olmamıştı. Ayrıca bacağımın biri kötü, biri az çok iyiyken, ilkinin acılarını olabildiğince en aza indirmeyi, ötekini kullanarak ve koltuk değneklerimin yardımıyla başarıyordum. Ama artık bu olanağım kalmamıştı! Çünkü artık bacağımın biri kötü, biri az çok iyi değildi, artık ikisi de aynı ölçüde kötüydü. Kanımca o güne kadar iyi olan, en azından göreceli olarak iyi olan, bozulmasına henüz bir türlü alışamadığım bacağım, en kötüsüydü. Öyle ki, bir bakıma, deyim yerindeyse, bir kötü, bir de iyi bacağım vardı hâlâ, daha az kötü desem daha doğru olacak ama şu farkla, şimdi daha az kötü olan bacağım eskiden daha az iyi olandı. Bu nedenle, iki koltuk değneği hareketi arasında, çoğu kez eski kötü bacağım üzerine dayanmak geliyordu içimden. Çünkü bu bacağım aşırı duyarlı olmasına karşın, yine de ötekinden daha az duyarlıydı, daha doğrusu belki onun kadar duyarlıydı ama eskiliği yüzünden ben öyle duyumsamıyordum. Ama yapamıyordum! Neyi? Üzerine dayanmayı. Çünkü unutmayın ki bu bacağım kısalıyordu, oysa öteki katılaşsa da henüz kısalmaya başlamamıştı ya da kısalıyorsa da ötekine oranla o kadar yavaş kısalıyordu ki, sanki, sanki... neydi,

diyeceğimi unuttum ama önemi yok bunun. Gerçekten kısa olan bacağımı yere basmadan önce bu bacağımı dizden, hatta kalçadan bükebilsem, onu da yalancıktan öteki kadar kısaltabilirdim. Ama yapamıyordum! Neyi? Bükemiyordum onu. Çünkü kaskatıydı, nasıl bükebilirdim onu? Bu nedenle en azından duyumsal yönden daha kötüleşmiş olmasına ve daha çok bakıma gereksinme duymasına karşın, eskisi gibi aynı bacağımı çalıştırmak zorunda kaldım. Şurası bir gerçek ki arada sırada talihim yüzüme gülüp de uygun kavisli bir yola rastladığımda ya da çok derin olmayan bir çukur ya da yüzeyde oluşmuş her tür çöküntüden yararlandığımda, kısa bir süre için kısa bacağımı uzatmayı ve ötekinin yerine çalıştırmayı başarıyordum. Ama o kadar uzun zamandır çalışmamıştı ki ne yapacağını bilemiyordu bir türlü. Çocukluk günlerimde beni başarıyla taşımış olan bu bacağımın yerine şimdi bir dizi tabak koysam çok daha iyi bir destek olurdu. Dengeyi bozan başka bir unsur daha işin içine giriyordu orada, yoldaki engebelerden yararlandığımda demek istiyorum, bu durumda dikey konumumu koruyabilmem için, koltuk değneklerimin de birinin kısa, birinin uzun olması gerekiyordu. Hayır mı? Bilmiyorum. Ayrıca, izlediğim yollar, rahatlıkla kestirilebileceği gibi, çoğunlukla küçük orman patikalarıydı, buralarda sık sık düzey farklılıklarına rastlansa da bunlar işime yaramayacak derecede karışık ve dağınıktılar. Gerçi acı söz konusu olduğunda, bacağım çalışmış ya da kendini dinlenmeye çekmiş, bir farklılık var mıydı sanki? Sanmıyorum. Çünkü dinlenen bacağın acısı sürekli ve tekdüzeydi. Oysa çalışmanın verdiği ek acıyla karşılaşan bacak, bir an süresince, çalışmaya ara verdiğinde acısının azalışına tanık oluyordu. Ama insanım ben, öyle sanıyorum, ilerleyişim bu tür şeylerden etkileniyordu, ne kadar tersi söylense de oldum olası hep ağır ve zahmetli olan yürüyüşüm, sözüm meclisten dışarı, dursuz duraksız, çarmıha gerilme umudundan uzak, gerçek bir işkenceye dönüşmüştü, alçakgönüllülük gösterilerine kalkışmadan söylüyorum bunu ve sık sık durmak zorunda kalıyordum artık. Evet, ilerleyişim beni gittikçe daha çok durmaya zorluyordu; durmak, ilerlemenin tek yoluydu. Anamdan emdiğim sütün burnumdan geldiği o kısacık anları, aslında hak ettikleri gibi uzun uzun anlatmak, kafamda yanıp sönen düşüncelerden biri değil ama yine de kısaca değineceğim bu konuya, bu inceliği göstereceğim

size, şu ana kadar son derece anlaşılır olan öyküm karanlıkta kalmasın diye; topallaya topallaya gezindiğim, dinlediğim, uzandığım, yeniden kalktığım, dinlediğim, topalladığım, söylemek bile fazla, kendi kendime, bazen nefret ettiğim, daha doğrusu pek sevmediğim, son ağaç gövdeleri arasında solgunca beliren gün ışığını ve aramızdaki sorunu çözümleyebilmek için annemi bir daha görecek miyim, yoksa bir sarmaşıkla kendimi assam daha iyi olmaz mı ya da en azından daha kötü olmaz mı diye sorular sorduğum, şu göğe yükselen ağaçların, devasa yaprakların karanlığında kalmasın diye. Çünkü doğrusunu söylemek gerekirse, gün ışığı artık bir şey ifade etmiyordu benim için, annemin de onca zamandan sonra, beni hâlâ bekleme olasılığı çok azdı. Ya bacağım, bacaklarım. Ama intihar düşüncesinin üzerimde pek etkisi yoktu, nedenini bilmiyorum, bildiğimi sanıyordum ama bilmediğimi görüyorum. Özellikle boğulma düşüncesine; ne kadar kışkırtıcı da olsa, kısa bir mücadeleden sonra bastırmasını biliyordum bunu. Aramızda kalsın, solunum yollarımla ilgili hiçbir sorunum olmamıştı, bedensel düzeneğimin kendisinden gelen sıkıntıları saymıyorum tabii. Evet, galiba içinde oksijen bulunan havanın ciğerlerime inmek istemediği, bir kez indiğinde de dışarı atılmak istemediği günleri parmakla sayabilirdim, saymış olabilirdim. Ya evet, astımım, kaç kez son vermek istedim ona, şahdamarımı ya da boğazımı keserek. Ama tuttum kendimi. Gürültü ele veriyordu beni, mosmor kesiliyordum. Daha çok geceleri oluyordu bu; sevinmem mi gerekirdi buna, yoksa üzülmem mi, bilmiyordum. Çünkü gece renk değişiklikleri daha az önem taşırsa da alışılmamış en küçük bir gürültü bile dikkat çeker gecenin sessizliği içinde. Ama yalnızca bunalımdı bunlar; hiç durmayan, kesintisiz süren, cehennemi uçurumlar üzerinde kurşun renkli yüzeyiyle uzanan şeylerle karşılaştırıldıklarında nedir ki bu bunalımlar. Tek bir söz söylemeyeceğim, beni yakalayan, eğip büken, sonunda merhamete gelerek yardım tehlikesinden uzakta bir tarafa fırlatıp atan bunalımlar hakkında tek bir söz söylemeyeceğim. Paltomu kafama sarıyordum iğrenç boğulma gürültüsünü bastırmak için ya da evrensel olarak kabul görmüş, onaylanmış öksürük nöbetiyle örtüyordum onu; öksürüğün tek sakıncası insanda acıma duygusu uyandırmasıdır. Geç olsun güç olmasın, bazı şeyleri açıkça söylemenin zamanı geldi: Sağlam bacağımın

bozulması yüzünden ilerleyişim ağırlaştı derken, gerçeğin çok küçük bir bölümünü dile getiriyordum yalnızca. Çünkü doğruyu sorarsanız, bedenimde başka zayıf noktalarım da vardı ve bunlar da kestirebileceğiniz gibi gittikçe kötüye gidiyordu. Ama kestirmekte güçlük çekeceğiniz şey, deniz kenarından ayrıldığımdan bu yana bu noktaların kötüleşmelerinde gösterdikleri hızdı. Çünkü deniz kenarında kaldığım süre içinde, zayıf noktalarım gerçi kestirebileceğiniz gibi kötüleşiyorlardı ama belli belirsizdi bu kötüleşme. Öyle ki, örneğin parmağımı kıçımın deliğine sokup da, yahu bu dünden daha da kötüleşmiş, aynı delik olduğuna inanamıyorum onun, demekte feci güçlük çekiyordum. Bu iğrenç delik konusuna yeniden dönmek zorunda kaldığım için hepinizden özür dilerim, esin perim böyle istiyor. Belki onu, adını aldığı çirkin şey olarak değil de sessizce geçiştirdiğim çirkinliklerin bir simgesi olarak düşünmek daha doğru olur; saygınlığı belki de merkezde bulunuşundan ve benimle öteki bok yığını arasında bağlantı kuruyormuş gibi görünmesinden geliyor. Kanımca hafife alıyoruz bu küçük deliği, kıç deliği diyerek ona, sanki aşağılamaya çalışıyoruz. Ama aslında varlığın gerçek kapısı o, mutfak kapısı da ünlü ağız değil mi? Gerçi hiçbir şey girmez bu delikten ya, girse bile anında dışarı atılır. Dışarıdan gelen hemen hemen her şey tiksindirir onu, içeriden gelen şeyleri de sıcak karşıladığı pek söylenemez. Anlamlı şeyler değil mi bunlar? Zaman gösterecek. Bununla birlikte gelecekte ona daha az yer vermeye çalışacağım. Ve bu iş kolay olacak benim için, çünkü gelecek, söz etmekten kaçındığımız gelecek belirsiz değil kesinlikle. Temel olan şeyleri savsaklamak konusunda sanırım öğreneceğim bir şey yok, bu olguya ilişkin bilgilerin çelişkili olması da isabet. Ama yeniden zayıf noktalarıma dönersek, deniz kenarında onların olağan bir gelişme gösterdiğini belirtmek durumundayım, evet, olağandışı bir şey çarpmamıştı gözüme. Ya mükemmel bacağımın geçirdiği dönüşüme yoğunlaştığım için yeterince dikkat etmemiştim onlara ya da bu konuda özellikle üzerinde durulmayı gerektirecek bir şey çıkmamıştı ortaya. Ama güzel bir gün, annemden uzakta uyanma korkusuyla, iki bacağım da koltuk değneklerim kadar kaskatı, kumsaldan ayrılır ayrılmaz, zayıf noktalarım birden dörtnala kalktı ve sözcüğün tam anlamıyla can çekişir oldu, can alıcı noktalar söz konusu olmadığında bu tanımlama-

ya ne gibi sakıncalar yüklüyorsak, onların da tümünü birlikte getirerek. Ayak parmaklarımın, deyim yerindeyse, korkakça kaçıp mücadeleyi terk etmesini bu döneme yerleştiriyorum. Bunun bacağımla ilgili bir sorun olduğunu, söz konusu ayağı hiçbir biçimde yere basamadığım için de bir önem taşımadığını söyleyerek karşı çıkabilirsiniz bana. Doğru. Ama hangi ayaktan söz ettiğimi biliyor musunuz? Hayır. Ben de bilmiyorum. Bir düşüneyim bakayım. Ama haklısınız, sözün gerçek anlamında zayıf noktalarım değildi onlar, ayak parmaklarımdan söz ediyorum, birkaç nasırı, başparmaklarda oluşan şişkinliği, ete batmış tırnağı ve sürekli giren krampları saymazsak mükemmel durumdaydılar kanımca. Hayır, asıl zayıf noktalarım başka yerlerdeydi. Eğer bunların ilginç listesini şimdi çıkaramazsam, hiçbir zaman çıkaramayacağım demektir. Hayır, hiçbir zaman çıkaramayacağım bu listeyi, yok, belki de çıkarabilirim. Hem sonra, sağlığım konusunda yanlış bilgilendirmek istemem sizleri; gerçi çok parlak değildi sağlığım, yaşam fışkırmıyordu her yanımdan ama yine de oldukça dayanıklı biri sayılırdım. Yoksa geldiğim bu muazzam yaşa nasıl gelebilirdim? Ahlaki özelliklerim sayesinde mi? Sağlık konusundaki alışkanlıklarımla mı? Temiz havayla mı? Açlıkla mı? Uykusuzlukla mı? Yalnızlıkla mı? Eziyet çekmekle mi? Uzun sessiz çığlıklarla mı (çığlıklar tehlikelidir)? Toprağın beni bağrına alması için her gün bulunduğum yakarışlarla mı? Hadi canım siz de. Kincidir kader ama bu kadar da değil. Anneme bakın. Neden öldü sonunda? Soruyorum bunu kendime. Belki diri gömdüler onu, şaşırtmaz bu beni. Ah bana da geçirdi o yaşlı orospu, şu değişmez, pis genlerini. Kısa pantolonlu bir velet olduğumdan bu yana yüzümün her yanında sivilceler kaynardı, iyi iş değil mi? Kalbim çarpıyor, hem de nasıl. Sidik borularım -hayır, bu konuda tek bir sözcük etmeyeceğim. Ve taşaklarım. Ve sidiktorbası. Ve siyek. Ve yarağımın başı. Aman yarabbim. Size bir şey söyleyeyim mi, artık işemiyorum, şerefim üzerine yemin ederim. Ama, inanın, kapçığımdan gece gündüz çiş damlıyor, en azından ben öyle sanıyorum, böbrek kokuyor. Ben de koku alma duyumu yitirdim sanıyordum. İnsan bu koşullarda işemekten söz edebilir mi? Saçma. İnanılmaz derecede terliyorum ve terimin tuhaf bir kokusu var. Sanırım, bol bol akıttığım salyamda da aynı koku var. Ah atıyorum pisliklerimi bedenimden, üremi ölüm nedenim olmaya-

cak benim. Dünyada adalet olsa, durumum umutsuz olduğu için beni de diri diri gömerlerdi toprağa. Sonumu hazırlar korkusuyla asla çıkaramayacağım zayıf noktalarımın listesini; bir gün, kişisel eşyalarımla mallarımın dökümünü yaparken çıkarırım belki. Çünkü o günü görebilirsem eğer, sonum gelir diye bugünkü kadar korku duymayacağım içimde. Çünkü bugün yarışın başında hissetmiyorsam da kendimi, bitiş çizgisine geldiğim kanısında da değilim. Dolayısıyla gücümü son metrelere saklıyorum. Çünkü son metrelere geldiğinizde hızınızı artıramadıktan sonra yarışı bırakın daha iyi. Ama yarışı bırakmak, hatta bir an bile durmak yasaktır. Bu nedenle, sakına sakına ilerliyor ve çanın bana, artık kendini zorlama Molloy, Sona geldin işte, demesini bekliyorum. Durumuma pek uygun düşmeyen imgeler yardımıyla işte böyle uslamlamalarda bulunuyorum. Nedenini bilmiyorum ama bütün yaşadıklarımdan sonra geride kalan şeyleri anlatacağım günün geleceği duygusu bir türlü terk etmiyor beni. Ama önce beklemem gerekiyor, hiçbir şey elde edemeyeceğim ya da yitirmeyeceğim ya da atmayacağım ya da vermeyeceğim konusunda emin olmam için. O zaman yanılgı korkusu duymadan, elimde kalan şeyleri söyleyebileceğim sonunda. Çünkü hesabın sonu olacak bu. Bu arada o güne kadar yoksullaşabilirim ya da zenginleşebilirim, yo durumumda öyle büyük bir değişiklik olur demiyorum ama beni şu andan başlayarak, bütün yaşadıklarımdan sonra geride kalanları söylemekten alıkoyacak kadar bir değişiklik olur ancak, çünkü her şeyi yaşamadım daha. Ama bu önseziye bir anlam veremiyordum, en sağlam önseziler çoğu kez böyle olanlardır kanımca, bir anlam veremediklerimizdir. Demek ki bu, gerçekleşmesi fazlasıyla olası bir sağlam önsezi olabilirdi. Ama yalancı önseziler daha mı anlaşılır şeyler sanki? Ben öyle sanıyorum, yalancı olan tüm şeyler öteki kavramlardan farklı, belirgin ve anlaşılır kavramlara indirgenebilir kolayca. Ama yanılıyorum belki. Ama önsezilerle donatılmış biri değildim ben, yalın duygularım vardı yalnızca, üstduygular diyelim dilerseniz buna. Çünkü önceden biliyordum, bu da önsezilerimi gereksiz kılıyordu. Daha da ileri gidip şunu söyleyeceğim (yitireceğim ne var ki?), yalnızca olay başlamadan bir şeyler biliyordum, çünkü olayı yaşarken insanüstü bir çaba harcamadıkça hiçbir şeyin ayırdında olmuyordum, bunu fark etmiş olmalısınız, olay bittikten

sonra da değişen bir şey olmuyor, yeniden bilisizliğime dönüyordum. Olanağım olsa da bütün bu söylediklerimi bir araya getirsek o zaman başta yer yer hâlâ tazeliğini koruyan, akılları durduran yaşlılığım olmak üzere birçok şeyi açıklayabiliriz; sağlık durumumun, biraz önce söz ettiğim şeylere karşın, bunu açıklamakta yetersiz kaldığını varsayıyorum. Beni hiçbir biçimde bağlamayan basit bir varsayım bu. Ama diyordum ki, bu evrede, ilerleyişim gittikçe daha yavaş ve daha zahmetli bir hale dönüşüyorsa, bunu yalnızca bacaklarıma bağlamak doğru olmazdı, bacaklarımla hiçbir ilgisi bulunmayan birçok sözüm ona zayıf nokta da nedendi buna. Bu zayıf noktaların ve bacaklarımın aynı rahatsızlıktan etkilendiklerini varsayarsak (neden varsayalım ama?) işler değişir tabii, arap saçına döner. İşin aslı şu, pişman olsam da artık yapacak bir şey yok bunun için, bütün dolaşmalarım sırasında öteki şeyleri atlayıp bacaklarımın üzerinde çok fazla durdum. Çünkü basit bir topal değildim ben, hiç değildim, üstelik kimi günler bacaklarım en iyi iş gören organlarım oluyordu, tabii böyle bir yargıyı oluşturabilme yetisine sahip beynimi saymazsak. Bu nedenle gittikçe daha çok durmak zorunda kalıyordum, yinelemekten usanmayacağım bunu ve kurallara karşı gelsem de ayaklarım kanımda pıhtılaşmalar olmasın diye olabildiğince kafamdan yukarılarda, bazen sırtüstü, bazen yüzükoyun, bazen bir yanımın, bazen öteki yanımın üzerine uzanmak zorunda da kalıyordum. Bacaklarınız bükülmüyorsa, ayaklarınızı başınızdan yüksek bir yere koyarak yatmak kolay iş değildir. Ama üzmeyin canınızı, ben beceriyordum. Rahatım söz konusu oldu mu, zahmete girmekten çekinmezdim. Bütün çevrem ormandı, dallar muazzam bir yükseklikte (kendi boyuma oranla söylüyorum) birbirlerinin içine dolanarak, beni gün ışığından ve kötü hava koşullarından koruyorlardı. Bazı günler olsa olsa otuz ya da kırk adım ilerleyebiliyordum, yemin ederim. Koyu karanlıklar içinde mi tökezleyip duruyordum yani, hayır, böyle bir şey diyemem. Tökezleyip duruyordum ama karanlık o kadar da koyu değildi. Çünkü görsel gereksinmelerim için fazlasıyla yeterli, maviye çalan bir gölgeli hava sarmıştı ormanı. Havanın yeşil değil de mavi oluşu şaşkınlığa düşürüyordu beni ama mavi görüyordum onu, belki de öyleydi. Güneşin kırmızısı yaprakların yeşiliyle karışınca sonuç mavi oluyordu, böyle uslamlıyordum işte. Ama arada sırada.

Arada sırada. Ne büyük bir şefkat gizlidir bu sözcüklerde ve ne büyük bir yabanıllık. Ama arada sırada bir yol ağzına, ne bileyim, bir açıklığa, yıldız biçiminde boş bir alana rastlıyordum yolumun üzerinde; en el değmemiş ormanlarda bile görebilirsiniz bunları. O zaman yıldızdan dağılan yollara, kim bilir hangi umudun peşinde, sırayla, yöntemli bir biçimde dönerek, çevremde tam ya da eksik ya da fazla bir daire çiziyordum, yollar birbirine o kadar çok benziyordu ki kesinleyemiyorum bunu. Buralarda karanlık yoğunluğunu yitiriyordu, ben de bir an önce uzaklaşabilmek için acele ediyordum. Karanlığın azalması hoşuma gitmez, güven verici bulmam bunu. Bu ormanda bazı kişilerle karşılaştım doğal olarak, nerede karşılaşmıyoruz ki, ama pek önemli değildi bunlar. Bir kömürcüyle karşılaştım özellikle. Kanımca onu sevebilirdim yetmiş yaş genç olsaydım eğer. Ama kesin değil bu. Çünkü o zaman o da o kadar daha genç olacaktı, yo o kadar değil ama daha genç olacaktı. Öyle sevgiyle dolup taşan biri olmamıştım hiç ama yine de küçük bir çocukken bir yudum da olsa nasiplenmiştim bu duygudan ama sevgimi ihtiyarlara saklardım özellikle. Hatta bir ya da ikisini sevdim bile diyebilirim sanıyorum, yo gerçek bir aşkla değil elbette, hayır, şu yaşlı kadınla olan cinsten şeyler değildi bunlar, bakın yine unuttum adını, Rose muydu, hayır, kimden söz ettiğimi anlıyorsunuz zaten ama yine de nasıl desem, vaat edilmiş topraklara özlem duyan insanlar gibi, şefkatle sevdim ihtiyarları. Ah vaktinden önce gelişmiş bir çocuktum ben, büyüyünce de öyle kaldım. Şimdi çürümekte olanlar da bana ham ve olmamışlar kadar tiksinti veriyor. Üzerime atılıp kulübesini paylaşmam için yalvardı bana, ister inanın ister inanmayın. Hiç tanımadığım bir yabancıydı. Yalnızlıktan sayrılanmıştı belki de. Kömürcü diyorum ama aslında bilmiyorum. Bir yerlerde duman görüyorum. Hiç gözümden kaçmayan bir şeydir duman. İniltilerle kesilen uzun bir diyalog izledi bunu. Hâlâ adını anımsayamadığım kentime giden yolu soramadım ona. En yakın kente giden yolu sordum, gerekli sözcükleri ve vurguları buldum. Bilmiyordu. Belki de ormanda doğmuş, tüm yaşamını orada geçirmişti. Ormandan çıkabilmem için en yakın yolu göstermesini istedim ondan. Ağzım laf yapmaya başlıyordu. Yanıtını anlamanın olanağı yoktu. Ya söylediğini anlamadım ya söylediğimi anlamadı ya da hiçbir şey bilmiyordu ya da beni yanında tutmak istiyordu.

Bütün alçakgönüllülüğümle dördüncü varsayımın doğruluğuna inanıyordum, çünkü gitmeye davrandığımda kolumdan çekti. Koltuk değneğimin birini ustalıkla çektim ve kafasının üzerine güzelce bir yerleştirdim. Bu sakinleştirdi onu. İğrenç ihtiyar. Ayağa kalktım ve yoluma devam ettim. Ama daha birkaç adım atmıştım ki (o sıralarda birkaç adım çok şey demekti benim için) geri döndüm ve onu incelemek için yanına yaklaştım. Hâlâ soluk aldığını görünce, kaburga kemiklerine birkaç canlı topuk darbesi indirmekle yetindim. Bakın nasıl becerdim bunu. Bedeninden birkaç adım ötede duracağım yeri özenle seçtim, sırtımı ona döndüm elbette. Sonra, değneklerimin arasına kendimi iyice sağlama alıp öne arkaya sallanmaya başladım, ayaklarım, daha doğrusu bacaklarım birbirine bitişikti, çünkü bacaklarımın durumunu göz önüne aldığımızda ayaklarımı bitiştirmemin olanağı yoktu. Ama bacaklarımın durumunu göz önüne aldığımızda nasıl bitiştirebilmiştim onları? Bitiştirmiştim işte, size tüm söyleyebileceğim bu. Anlaşıldı mı? Ya da bitiştirmemiştim. Ne önemi var bunun? Havada gittikçe genişleyen yaylar çizerek sallanıyordum, önemli olan buydu işte, uygun anın geldiğine karar verdiğimde, önce kendimi bütün gücümle ileriye, az sonra da geriye fırlatarak arzuladığım sonuca ulaştım. Bu kudret nöbeti nereden geliyordu? Güçsüzlüğümden belki de. Çarpışın etkisiyle yere düştüm. Doğaldı. Takla attım. Her istediğinizi elde edemezsiniz, hep belirttim bunu. Biraz dinlendim, sonra ayağa kalktım, koltuk değneklerimi yerden aldım, bedenin öteki yanında konumumu alarak, aynı hareketi yöntemli bir biçimde uyguladım. Simetriye düşkündüm oldum olası. Ama biraz aşağılara nişan almışım, topuklarımdan biri yumuşak bir yere gömüldü. Neyse. Çünkü o topuk darbesiyle kaburgaları ıskalamışsam bile, kuşkusuz böbreğe isabet kaydetmiştim, yo patlatacak kadar güçle vurmamıştım, hayır, hiç sanmıyorum. Siz yaşlı, yoksul, sakat ve korkaksınız diye kendinizi savunamazsınız zanneder insanlar, genelde doğrudur bu düşünce. Ama uygun koşullar altında, yani geri zekâlı ve beceriksiz, tam dişinize göre bir saldırgan ve ıssız bir alan bulduğunuzda insanlara kim olduğunuzu göstermek için olanak çıkar karşınıza. Ahlak dersi veren her şey gibi can sıkıcı ve tatsız olan bu olay üzerinde bu kadar uzun durmam, kuşkusuz çoğu kez gözden kaçırdığımız bu olanağı size anımsatmak içindi. Ama hiç değilse arada sırada bir

şeyler yemiyor muydum? Zorunlu olarak, zorunlu olarak, kökler, çekirdekli meyveler, arada sırada küçük bir dut, kimi zaman titreye titreye bir mantar, çünkü hiç tanımıyordum mantarları. Daha başka, ha evet, keçilerin pek sevdiği keçiboynuzu. Anlayacağınız ne bulursam onu yiyordum, ormanlar güzel şeylerle doludur. Bir insanın ormanda düz bir çizgi üzerinde ilerlediğini sanarken, aslında kendi etrafında döndüğünü bir yerlerde duymuş, daha doğrusu kendimi eğitmek ya da eğlendirmek ya da uyuşturmak ya da zaman öldürmek amacıyla kitaplara ilgi duyduğum sıralarda okumuş olmalıydım; ben de olabildiğince kendi etrafımda dönmeye çabalıyor, böylece düz bir çizgi üzerinde ilerlemeyi umuyordum. Çünkü biraz zahmete katlandığımda, geri zekâlılığımdan sıyrılıp basbayağı zeki biri olabiliyordum. Kafamın içi yararlı bilgilerle doluydu. Kendi etrafımda dönüp durmaktan dümdüz bir çizgiyi izleyemesem de hiç değilse kendi etrafımda dönmüyordum, bu da azımsanmayacak bir şeydi. Günler boyu, geceler boyu bu biçimde ilerleyerek, bir gün ormandan çıkmayı umuyordum. Çünkü yaşadığım yöre yalnızca ormandan oluşmuyordu, hayır, ilgisi yok. Ama ovalar, dağlar, deniz, anayol ve yan yollarla birbirlerine bağlanmış birkaç kent ve kasabalar da vardı orada. Daha önce, hem de birkaç kez çıktığım için, bir gün ormandan çıkacağıma gerçekten inanıyordum, daha önce yapılmış bir şeyi bir daha yapmamanın güçlüğünü biliyordum. Ama o zaman işler biraz farklıydı. Bununla birlikte bir gün, devinimsiz dallar arasından, hiçbir esintinin kımıldatmadığı sanki bakırdan yapılmış devinimsiz dallar arasından, ışığın, ovada çalkalanıp duran, solgun, tuhaf ışığın titreştiğini görmekten kesmiyordum umudumu. Ama o günün gelmesinden de korkuyordum. Bu nedenle er ya da geç geleceğinden zerrece kuşkulanmıyordum. Çünkü ormanda kalmak pek de kötü değildi, çok daha berbat bir duruma düşebilirdim, hiç pişmanlık duymadan, evet, yaşadığım yörenin gün ışığını, ovasını ve öteki güzelliklerini hiç özlemeden ölene kadar yaşayabilirdim orada. Çünkü bölgemin güzelliklerini iyi biliyor ve ormanın hiç de ondan aşağı kalmadığını düşünüyordum. Üstelik aşağı kalmaması bir yana, beni içinde barındırması gibi bir üstünlüğe de sahip bulunuyordu. Olayları değerlendirmenin garip bir biçimi bu, öyle değil mi? Belki de göründüğü kadar garip değil. Çünkü başka yerlerden ne fazlası ne de ek-

siği olan ormanda bulunduğuma ve orada dilediğimce kalmakta özgür olduğuma göre, onun hakkında, sahip olduğu özellikler nedeniyle değil ama ben orada olduğum için iyi şeyler düşünmem doğal değil miydi? Çünkü oradaydım. Ve orada olduğum için, oraya gitmek zorunda değildim; bacaklarımın ve bedenimin genel durumu göz önüne alındığında hiç de azımsanmayacak bir şeydi bu. İşte bütün söylemek istediğim buydu, hemen söylemediysem bunu, nedeni bazı engellerin varlığıydı. Ama yapamazdım, yani ormanda kalamazdım, böyle bir özgürlüğüm yoktu. Yani kalabilirdim, maddi koşulları düşündüğümüzde hiç de zor değildi bu ama yalnız maddeden yapılmamıştım ben, duygularım vardı, ormanda kalmış olsam, bir buyruğa karşı gelmiş olacaktım, en azından ben böyle duyumsuyordum. Ama belki de yanılıyordum, belki de ormanda kalmış olsam çok daha iyi etmiş olacaktım, belki de hiç pişmanlık duymadan, bir yanılgıya düştüğüm, hatta bir günah işlediğim izlenimine kapılmadan kalacaktım orada. Çünkü hep büyük günahlar işlemiştim, suflörlerime karşı büyük günahlar işlemiştim. Bundan gerine gerine övünç duymasam da üzülmem için de neden görmüyorum. Ama buyruklar biraz farklı bir konu, onlara uymak için hep özen göstermişimdir, nedenini bilmiyorum. Çünkü hiçbir yere götürmemişlerdi beni ama orada kendimi başka yerlerden daha iyi hissetmesem de daha kötü de hissetmediğim yerlerden beni koparmışlar, sonra da beni elim kolum bağlı bir halde bırakarak suskunlaşmışlardı. Demek ki aldığım buyrukları iyi biliyor, yine de uyuyordum onlara. Bir alışkanlık olmuştu bu. Aşağı yukarı hep aynı sorunla, yani annemle olan ilişkilerimle, bu ilişkilerime biraz açıklık getirme zorunluluğuyla, hatta getirilecek açıklığın niteliğiyle ve bu işlemlerin en etkili biçimde nasıl yapılmasıyla ilgili olduğunu kesinleyebilirim bu buyrukların. Evet, bu buyruklar oldukça açık seçik, hatta ayrıntılıydı, yalnız beni sonunda harekete geçirdiklerinde, kem küm etmeye başlar, sonra suskunlaşır, beni ne yapacağını, ne edeceğini bilmez durumda bir aptala çevirerek bırakır giderlerdi. Aşağı yukarı tümü aynı tatsız ve yıpratıcı sorunla ilgiliydi, sanırım daha önce söyledim bunu. Farklı bir içeriğe sahip tek bir buyruk bile gösteremem sanıyorum. Bana vakit kaybetmeden ormandan ayrılmamı buyuran da özü bakımından alışmış olduklarımdan farklı bir anlam taşımıyordu. Yapısal olarak baktığım-

da yeni bir şeyle karşılaştığımı sanmıştım. Çünkü alışılan nakaratı şu tumturaklı uyarı izlemişti: Belki artık çok geç. Latince'ydi bu sözler, nimis sero, sanırım Latince bu. Bir varsayım içeren buyrukları çok seviyorum. Ama şu annemle ilgili sorunu bir türlü çözemedimse, suçu yalnızca beni zamanından önce terk eden şu sese yüklemek doğru olmaz. Onun da bir sorumluluk payı vardı; ancak bu kadar suçlayabilirim. Çünkü dış dünya da çeşitli oyunlarıyla başarmamı engelliyordu, birkaç örnek verdim bu konuda. Ses, olay yerine kadar yakamı bırakmasa bile, yoluma çıkan başka engeller yüzünden yine bir sonuç alamayabilirdim. Önce duraksayan, sonra yiten şu buyruktan: Molloy sakın yapma bunu, anlamını çıkarmak o kadar güç değildi. Bana sürekli olarak görevimi hatırlatması, bunun saçmalığını göstermek için olamaz mıydı? Belki de. Neyse ki, dilerseniz daha iyi alay etmek için diyelim, bende doğuştan var olan, gelgeç olduğunu görmek için üzerine dikkat çekmeye bile gerek kalmayan bir isteğin altını çizmekle yetiniyordu yalnızca. Oldum olası, tek başıma, aramızdaki ilişkiyi daha az sallantılı bir temele oturtmak için anneme gider dururdum. Evine vardığımda (sık sık başarıyordum bunu), hiçbir şey yapmadan ayrılıyordum yanından. Ondan uzaklaştığımda da, bu kez daha başarılı olurum umuduyla, yeniden ona doğru gidiyorum. Anneme gitmekten vazgeçmiş, başka şeylerle ilgilenir ya da hepten ilgisiz göründüğümde de aslında inceden inceye planlar kurmakta, onun evine giden yolu aramaktaydım. İşler çatallaşıyor. Öyle ki şu değindiğim sözüm ona buyruk olmasa bile, annemin orada bulunmadığını varsaydığımdan, benim için ormanda kalmak güç olacaktı. Oysa güç de olsa orada kalmayı denesem iyi olurdu. Ama şunu da diyordum kendime, Kısa bir süre sonra, işler böyle giderse, hareket edemeyecek duruma düşeceğim ve birileri beni kaldırıp götürmedikçe, bulunduğum yerde kımıldayamayacağım. Yo, böylesine berrak bir dil kullanmıyordum. Şunu da diyorum, diyordum kendime vb derken, bütün söylemek istediğim, çevremdeki şeylerin tümüyle ayırdında olmadan, onları bulanık bir biçimde nasıl algıladığımdı. Her, şunu dedim ya da bunu dedim, dediğimde ya da içimdeki bir sesin, beni Molloy diye çağırıp, ardından az ya da çok açık ve net, güzel bir tümce kurduğunu belirttiğimde ya da kendimi başkalarına anlaşılır sözler ettirirken bulduğumda ya da kendimi doğru eklemlenmiş

seslerle başkalarıyla konuşurken işittiğimde, bizden ya yalan söylememizi ya da dilimizi tutmasını isteyen geleneğe boyun eğiyorum yalnızca. Çünkü gerçekte olup biten farklıydı. Kısa bir süre sonra, işler böyle giderse, vb demiyordum ama eğer elimde olsa da söyleyebilsem, herhalde kuracağım tümceler bunlardan farklı olmazdı. Aslında kendime hiçbir şey söylemiyordum ama bir uğultu, sessizliği bozan bir şey duyuyor ve sanırım, titreyen ve ölü taklidi yapan bir hayvan gibi kulak kabartıyordum. O zaman arada sırada içimde, bulanıkça da olsa bir tür bilinç doğuyor, bunu da kendime şunu dedim vb ya da Molloy sakın yapma bunu ya da annenizin de adı bu mu, dedi komiser, türünden tümcelerle ifade ediyordum, bellekten sıraladım bunları. Ya da konuşma dilinin bayağılığına düşmeden ama en az onun kadar aldatıcı başka biçimler aracılığıyla dile getiriyordum bu bilinci, örneğin, bana öyle geliyordu ki vb ya da şöyle bir izlenim taşıyordum ki vb gibi, çünkü ne bana öyle gelen bir şey vardı, ne de herhangi bir konuda, herhangi bir izlenim taşıyordum ama yalnızca bir yerlerde bir şeyler değişmişti, öyleyse hiçbir şeyin değişmemesi için benim de değişmem gerekiyordu ya da dünyanın da değişmesi gerekiyordu. Aynen Galile'nin kaplarındaki küçük düzeltmeler gibi, bunları da örneğin, korkuyordum ki ya da umuyordum ki ya da annenizin adı da bu mu dedi komiser gibi kalıplarla dile getirebilirdim; eğer bir çaba harcasaydım, kuşkusuz başka türlü ve daha başarılı da ifade edebilirdim bunu. Çaba harcamaktan bugünkünden daha az korktuğum bir gün belki de yapacağım bunu. Ama sanmıyorum. Böylece, kısa bir süre sonra, işler böyle giderse, hareket edemez duruma düşeceğim ve beni yardımsever bir insan kaldırıp götürmezse, bulunduğum yerden kımıldayamayacağım, dedim. Çünkü aştığım uzaklıklar gittikçe kısalıyor, bunun sonucunda soluklanmalarım da gittikçe sıklaşıyordu ve uzuyordu, diye ekliyorum. Çünkü uzun soluklanma kavramının kökeninde zorunlu olarak kısa yürüyüşün bulunduğu doğru değil, sık sık alınan soluklanmaların da bununla bir ilgisi yok, iyice bir düşünün bunu ama sıklık sözcüğüne taşımadığı bir anlamı yüklerseniz, o zaman başka ama ben asla istemem böyle bir şeyi. Elimden gelen en kısa sürede bu ormandan çıkmamın çok önemli olduğunu düşünüyordum, çünkü çok yakında, bırakın ormanı, bir koruluktan bile çıkamayacak duruma düşecektim. Kıştı, kış olmalıydı, ağaçlar yal-

nızca yapraklarını yitirmekle kalmamış, bu yapraklar da kapkara ve süngerimsi bir görünüm almıştı; koltuk değneklerim kimi kez çatallaşana kadar içlerine gömülüyordu. Tuhaftı ama eskisi kadar soğuktan etkilenmiyordum. Belki de daha güzdü. Ama ısı değişikliklerine karşı çok duyarlı değildim. Ormanı kaplayan gölge, maviliğini biraz yitirmiş gözüküyorsa da her zamanki kadar yoğundu. Bunun üzerine şöyle dedim: Biraz maviliğini yitirmiş, çünkü yeşil daha az ama gökyüzü kışa özgü kurşunrengine büründüğü için her zamanki kadar yoğun. Sonra kara dallardan süzülen kara damlalar üzerine bir iki söz, bu konuda bir iki söz. Kara çamursu yaprakların oluşturduğu yığınlar beni her zamankinden fazla geciktiriyordu. Ama yapraklar olsa da olmasa da insanlara özgü ayakta yürüyüşü yadsıyacaktım. Kurallara aykırı olarak, dinlenmek için yüzükoyun yattığım günü anımsıyordum hâlâ, alnıma vurarak haykırdım birden, Yahu bir de sürünme vardı, nasıl da gelmedi aklıma. Ama bacaklarım ve gövdem böyle bir durumdayken sürünmeyi başarabilir miydim bakalım? Ve başım diye eklemeliyim. Ama daha ilerlemeden önce ormandaki mırıltılar için birkaç söz edeyim. Ne kadar kulak versem de boştu, hiçbir şey işitmiyordum. Ama iyi niyetimi ve düş gücümü zorlayarak, uzun aralıklarla, uzaklardan bir gong sesi duyuyordum. Boru sesi yakışır ormana, beklersiniz bunu. Çalan avcıdır. Ama ya gong sesi? Bir tamtam bile şaşırtamazdı beni. Ama ya gong sesi? Ünlü mırıltılardan yararlanmayı beklerken, yalnızca uzun aralıklarla, uzaklardan bir gong sesi duyabilmek oldukça umut kırıcıydı. Bir an için bunun hâlâ çarpan kalbim olduğuna inandırabilirdim kendimi. Ama yalnızca bir an. Çünkü şiddetli değildir kalbimin atışları, şu yaşlı tulumbanın çıkardığı ses için subilime danışmanızı önerebilirim size. Düşmeden önce yaprakları da dinliyordum dikkatle, boş yereydi. Devinimsiz ve kaskatı, sessizce duruyorlardı, sanki pirinçten yapılmışlardı; daha önce söylemiş miydim bunu? Ormanın mırıltıları için söyleyeceklerim bu kadar. Arada sırada, cebimden çıkartmadan kornamı öttürüyordum. Gittikçe boğuk bir ses çıkarıyordu. Bisikletimden sökmüştüm onu. Ne zaman? Bilmiyorum. Bitirelim artık. Karın üstü uzanmış, koltuk değneklerimi kancalar gibi kullanarak, ağaç altlarında bitmiş olan çalıların altlarına daldırıyordum önümde, bir yere iyice takıldıklarını hissedince, bilek gücümle kendimi ileri doğru çekiyor-

dum. Çünkü bileklerim, galiba bir tür eklem iltihabı yüzünden şişip davul gibi olmalarına karşın, neyse ki hâlâ oldukça güçlüydüler, ben bir deri bir kemik kalsam da. İşte bir iki sözcükle anlattım nasıl ilerlediğimi. Ötekilerle, yeni denediklerimle karşılaştırıldığında bu ilerleme biçiminin şöyle bir üstünlüğü var: Dinlenmek istediğinizde, başka bir işleme gerek duymadan yalnızca durup dinleniyorsunuz. Çünkü ayakta dinlenilmez, otururken de. Bazı insanlar oturarak, hatta çömelmiş olarak, kancaların yardımıyla kendilerini sağa, sola, ileriye, geriye çeke çeke dolaşırlar. Ama bu biçimde, yani karın üstü sürünerek bir sürüngen gibi ilerleyen kişi, durduğu anda başlar dinlenmeye; hareketin kendisi ötekilerle, yani beni çok yormuş olan ilerleme biçimleriyle karşılaştırıldığında bir tür dinlenmedir. Ormanda ağır ağır ama belli bir düzen içinde ilerliyordum böylece, on beş adımımı kendimi tüketmeden gün boyu atıyordum. Yarı kapalı gözlerimde kara dallarla kaplı bir gökyüzü, koltuk değneklerimi körlemesine çalılıklara savurarak sırtüstü yattığım bile oluyordu. Annemin evine gidiyordum. Arada sırada, galiba kendimi yüreklendirmek için, Anne, diyordum. Her an yitiriyordum şapkamı, bağcığı uzun süre önce kopmuştu, sonunda öfkeyle öyle bir geçiriş geçirdim ki kafama, bir daha da çıkaramadım. Eğer kadın arkadaşlarım olsa da karşılaşsaydım onlarla, gerektiği gibi selam veremeyecektim bu nedenle. Ama hızı yavaşlamış da olsa hâlâ çalışan kafamda hep dönme, sürekli dönme düşüncesi yankılanıyordu, üç ya da dört hamle sonunda yönümde değişiklik yapıyordum, bu da bana bir daire olmasa bile, en azından geniş bir çokgen çizdiriyordu, elimden gelen buydu ancak, her şeye karşın, gece gündüz, anneme doğru ilerlediğimi umuyordum böylece. Gerçekten de ormanın sona erdiği, ışığı, ovanın ışığını gördüğüm gün geldi sonunda, tam önceden düşündüğüm gibiydi. Ama önceden düşündüğüm gibi, uzaktan, sert ağaç gövdelerinin ötesinde titreşirken görmedim onu, hayır, birden içinde buldum kendimi, gözlerimi açtım ve gelmiş olduğumu gördüm. Bunun nedeni de uzunca bir süredir, olağanüstü durumlar dışında gözlerimi açmamış olmamdı kuşkusuz. Küçük yön değişikliklerimi bile körlemesine, karanlıkta yapıyordum. Nedendir bilmiyorum ama orman bir çukurla sona eriyordu, işte bu çukurun içinde ayırdına vardım başıma gelenlerin. Kuşkusuz oraya düşünce açmıştım göz-

lerimi, yoksa neden açacaktım ki? Önümde göz alabildiğince uzanan ovaya baktım. Hayır, göz alabildiğince uzanmıyordu ova. Çünkü gözlerim gün ışığına alışmış olduğu için, ufukta belli belirsizce, bir kentin kule ve çan kulelerini gördüğümü sandım; kendi kentim olduğunu kesinleyebilmem için kuşkusuz yeterli değildi bu belirtiler. Gerçi ova tanıdık görünüyordu ama benim yöremde tüm ovalar birbirine benzerdi, birini tanımış olduğunuzda, hepsini tanımış olurdunuz. Ayrıca, orası benim kentim olsun olmasın, bu kentin hafif sisinin altında annem güçlükle soluk alıp versin ya da kilometrelerce ötede havayı zehirlesin, benim durumumda bir adam için, saf bilgi açısından yadsınmaz bir önem taşımakla birlikte boş sorulardı bunlar. Çünkü koltuk değneklerimin boşuna takılacak yer arayacağı bu geniş çalılığı nasıl sürüne sürüne geçebilirdim? Yuvarlanarak belki de. Ya sonra? Annemin kapısına kadar yuvarlanmama izin verirler miydi? Önceden düşünsem bile, tüm acıklılığını kestirememiş olduğum bu zor anımda neyse ki üzülmememi, bana yardıma geleceklerini söyleyen bir ses duydum. Sözcüğü sözcüğüne aynen böyleydi. Bu sözler, bilyesini yerden aldığım çocuğun, eh sağol, deyişi gibi açık seçik çınladılar kulaklarımda ve kafamda, pek abartıyorum sayılmaz. Üzülme Molloy, yardımına geliyoruz. Neyse, bu gezegenin kaynaklarını bütünüyle kavramak için, yardım da içinde olmak üzere, her şeyi bir kere denemiş olmanız gerekiyor. Kendimi bırakıp yuvarlandım çukurun dibine kadar. Bahar olmalıydı, bir bahar sabahı. Kuş sesleri duyar gibiydim, belki de çayırkuşlarıydı. Uzun zamandır kuş sesi duymamıştım. Nasıl olmuştu da ormanda duymamıştım onları? Görmemiştim de. O zamanlar tuhaf gelmemişti bana. Bu da bana tuhaf geldi. Deniz kenarında duymuş muydum sesleri? Martı sesleri? Anımsayamıyordum. Sutavuklarını anımsadım. Aklıma iki yolcu geldi. Birinin elinde iri bir asa vardı. Unutmuştum onları. Koyunları yeniden gördüm. Ya da şimdi söylüyorum bunları. Üzülmüyordum, yaşamım bir film şeridi gibi geçiyordu gözlerimin önünden. Galiba yağmur yağıyordu, sonra güneş açıyordu, sırayla. Tam bahar havasıydı. Ormana dönmek için can atıyordum. Can atmıyordum, hayır. Molloy olduğu yerde kalabilirdi.

II

Gece yarısı. Yağmur camları dövüyor. Sakinim. Her şey uyuyor. Ama kalkıyor ve çalışma masama gidiyorum. Uykum yok. Lambam yumuşak ve düzgün bir ışık yayıyor. Ayarladım onu. Sabaha kadar aydınlatacak. Puhu kuşunun sesini duyuyorum. Ne korkunç bir savaş çığlığı bu! Eskiden hiç etkilenmeden dinlerdim onu. Oğlum uyuyor. Uyusun. Bir gece gelecek, o da uyuyamayıp kalkacak ve çalışma masasına oturacak. Ben unutulmuş olacağım.

Raporum uzun olacak. Belki de bitiremeyeceğim. Adım Jacques Moran. Bu adla tanırlar beni. Hapı yutmuştum. Oğlum da. Her şey çok açık. Yaşamın, gerçek yaşamın eşiğinde olduğunu sanıyor olmalı. Bu konuda haklı. Onun adı da benim gibi Jacques. Karışıklık yaratmıyor bu.

Molloy ile ilgilenme emrini aldığım günü anımsıyorum. Bir pazar günüydü, yazdı. Küçük bahçemde, hasır bir koltukta oturuyordum, kara bir kitap dizlerimin üzerinde kapalı duruyordu. Saat on bir sularıydı, kiliseye gitmek için çok erkendi daha. Canım bazı bölgelerde bugüne verilen öneme biraz sıkkın da olsa, tatil günümün keyfini çıkarıyordum. Pazarları çalışmak, hatta oynamak, ille de kınanması gereken şeyler değildi kanımca. Her şey, çalışan ya da oynayan kişinin tinsel durumuna, çalışmanın ve oyunun ne olduğuna bağlıydı. Bu serbest düşüncenin Hıristiyan din adamları arasında bile yaygınlık kazandığını düşünüyordum mutlulukla; din adamları ayine gidip de bağışınızı yaptıktan sonra, pazarın da birçok açıdan öteki günlerden farklı olmadığını kabul ediyorlardı gün geçtikçe. Kişisel olarak etkilemiyordu bu beni, hiçbir şey yapmamayı seviyordum oldum olası. Olanaklarım elverse, haftanın öteki günleri de seve seve dinlenirdim. Bundan tembel olduğum sonucuna mı varılmalı, hayır. Başka bir şeydi bu. Başkalarını yaparken gördüğüm ve istesem kendimin daha iyi yapacağına inandığım ve gerçekten de her kafama koyduğumda daha iyisini yaptığım bu şey, başka hiçbir uğraş içinde bulamayacağım, doyumsuz bir haz veriyordu bana. Ama bu hazza kendimi hafta içinde ender olarak kaptırabilirdim.

Hava güzeldi. Arılarımın kovanlara giriş ve çıkışlarını dalgın dalgın izliyordum. Bilmem hangi kaçış ve kovalamacaların hayaliyle kendinden geçmiş oğlumun aceleci ayak seslerini duyuyordum çakıllı kum üzerinde. Üstünü kirletmemesi için seslendim ona. Yanıt vermedi.

Her şey sakindi. Bir esinti bile yoktu. Komşularımın bacasından düz ve mavi bir duman yükseliyordu. Yalnızca hafif gürültüler duyuluyordu, tokmak ve bilyelerin tıkırtısı, taşlı kumlardaki tırmık, uzaklarda bir çim kesme makinesi, sevgili kilisemin çanı. Ve hüzünlü bir biçimde yitip giden ezgileriyle, sıcağa yenik düşmüş, gün ağarışını bekledikleri yüksek dallarından ayrılıp çalılıkların gölgelerine sığınan, karatavuk ve ardıçkuşu başta olmak üzere, kuşlar elbette. Mineçiçeğimin havaya yaydığı limon kokusunu hazla çekiyordum içime.

Huzur ve mutlulukla dolu son anlar işte böyle bir ortamda aktı gitti.

Bahçeye bir adam girdi ve hızla bana doğru ilerledi. İyi tanıyordum onu. Gerçi hiç kimseyi görmemeyi bin kez yeğlerim ama bir komşum, içinden gelir de bana, iyi pazarlar, derse, çok tedirgin olmam bundan. Ama bu adam bir komşum değildi. Bütün ilişkimiz iş çerçevesiyle sınırlıydı ve uzaklardan beni rahatsız etmek amacıyla gelmişti. Dosdoğru elma ağacının altında oturduğum yere gelme küstahlığında bulunduğu için de oldukça soğuk bir biçimde karşılamaya hazırlanıyordum onu. Çünkü bu senli benliliğe kalkışan insanlara katlanamazdım asla. Benimle konuşmak istiyorlarsa, evimin kapısını çalmaları gerekiyordu yalnızca. Martha'ya gereken talimatı vermiştim. Evime ayak basıp da bahçe kapısından evin girişine uzanan kısacık yolu izlerken başkalarının gözünden uzakta olduğumu düşünürdüm, gerçekten de öyle olmalıydım. Ama çarpılan bahçe kapısının gürültüsüne öfkeyle başımı çevirip baktım ve çimlerin üzerinde bana doğru ilerleyen, yaprakların gölgelediği o uzun kütleyi gördüm. Ne ayağa kalktım, ne de ona oturmasını söyledim. Önümde durdu ve suskunluk içinde birbirimize baktık. En ağır, en koyu renkli pazarlıklarını giymişti; ne kadar keyfim kaçtı anlatamam. Ruh, paçavraları içinde sevince boğulurken dış görünüşün böylesine tumturaklı oluşu, oldum olası tiksindirmiştir beni. Papatyalarımı çiğneyen kocaman ayaklara baktım. Kovmak isterdim onu, elimde bir kamçıyla. Ama kendi isteğiyle gelmemişti buraya. Aslında yalnızca aracılık görevini yerine getirdiğini düşünüp yumuşadım, oturun, dedim. Evet, birden ona acıdım, kendime de acıdım. Oturdu ve alnını kuruladı. Bir çalının ardından bizi gözetleyen oğlumu fark ettim. Oğlum o günlerde on üç on dört yaşlarındaydı. Yaşına göre iri ve güçlüydü. Zekâsı zaman zaman vasatı tutturuyordu. Oğlumdu ne de olsa. Yanıma çağırdım, bira getirmesini söyledim ona. Etrafı gözetleyip dikizlemek, mesleğimin ayrılmaz parçasıydı. Oğlum içgüdüleriyle öykünüyordu bana. Olağanüstü kısa bir süre içinde elinde iki bardak ve bir litrelik bir bira şişesiyle döndü yanımıza. Şişeyi açtı, bardakları doldurdu. Çok seviyordu şişe açmasını. Gidip yıkanmasını, giysilerine bir çekidüzen vermesini, kısacası insan içine çıkacak bir duruma gelmesini söyledim ona, çünkü birazdan ayine gidecektik. Yanımızda kalabilir, dedi Gaber. Yanımızda kalmasını istemiyorum, dedim. Oğluma dönüp, gidip hazırlanmasını söyledim yeniden. O dönemde sinirimi bozan

bir şey varsa, o da öğle ayinine geç kalmaktı. Nasıl isterseniz, dedi Gaber. Birbirimize sen demeye çalışmıştık. Ama başaramadık. Ben yalnızca iki kişiye sen demişimdir oldum olası. Jacques, parmağı ağzında söylene söylene uzaklaştı, tiksindirici ve sağlığa aykırı bir alışkanlıktı bu ama yine de parmağı burnunda dolaşmasından iyiydi kanımca. Parmağını ağzına sokması, oğlunu parmağını burnuna ya da başka bir yerine sokmaktan engelliyorsa, bir anlamda iyi yapıyordu.

İşte yapmanız gereken şeyler, dedi Gaber. Cebinden bir not defteri çıkardı ve okumaya başladı. Zaman zaman defteri, parmağını araya sokmayı unutmadan kapatıyor ve yorumlara, açıklamalara girişiyordu, aslında hiç gereği yoktu bunun, mesleğimi iyi biliyordum çünkü. Konuşmasını sonunda bitirdiğinde, işin hiç ilgimi çekmediğini, patronun başka bir dedektife başvurmakla daha iyi edeceğini söyledim ona. Sizi istiyor, Tanrı bilir niye, dedi Gaber. Nedenini anlatmıştır size, dedim, işitmekten hep haz duyduğum bir pohpohlama kokusu alarak. Sizden başka birinin bu işi beceremeyeceğini söyledi, dedi Gaber. Aşağı yukarı duymak istediğim şeylerdi bunlar. Oysa çocuk oyuncağı kadar basit görünüyor, dedim. Gaber, gece yarısı, tam karısıyla sevişmeye başlarken, kendisini yatağından kaldıran işverenimiz hakkında atıp tutmaya başladı. Hem de böyle bir saçmalık için, diye ekledi. Benden başka kimseye güvenmediğini söyledi mi, dedim. Ne söylediğini bilmiyor, dedi Gaber. Ne yaptığını da, diye ekledi. Şapkasının astarını kuruladı, sanki bir şey ararmış gibi dikkatle içine bakıyordu. Hangi koşulda olursa olsun hayır diyemeyeceğimi çok iyi bildiğim için, Benim için bu durumda hayır demek çok zor, dedim. Hayır demek! Ama biz dedektifler kendi aramızda yakınır durur, kendimize özgür insan havası vererek eğleniriz sık sık. Bugün yola çıkıyorsunuz, dedi Gaber. Bugün mü, diye haykırdım, aklını mı kaçırdı bu adam! Oğlunuz da sizinle gelecek, dedi Gaber. Bir şey demedim. İş ciddileştiğinde susuyordu. Gaber not defterini kapadı, yeniden cebine koydu, cebini de ilikledi. Ayağa kalktı, ellerini göğsünde gezdirdi. Bir bira daha içebilirim, dedi. Mutfağa gidin, hizmetçiden alın, dedim. İyi günler Moran, dedi.

Ayine gitmek için çok geçti. Bunu kesinlemek için saatime bakmaya gereksinmem yoktu, ayinin bensiz başladığını hissediyor-

dum. Ayini hiç kaçırmayan ben, o pazar kaçırmıştım işte! Onca gereksinme duyuyordum oysa! Kendimi toparlamak için! İkindi sularında özel bir tören için istekte bulunmayı kararlaştırdım. Öğle yemeğimi yemeyecektim. Peder Ambroise hep şefkatli ve anlayışlı davranırdı insanlara.

Jacques'a seslendim. Sesi soluğu çıkmıyordu. Beni hâlâ konuşurken görünce ayine tek başına gitti, dedim kendi kendime. Daha sonra doğru çıktı bu açıklama. Ama gitmeden önce gelip beni görmeliydi, diye de ekledim. Kendi kendime konuşarak akıl yürütmeyi severdim; dudaklarımın kıpırdadığını görürlerdi o zaman. Ama kuşkusuz beni rahatsız etmekten ve azar işitmekten korkmuş olmalıydı. Çünkü oğlumu azarlarken zaman zaman aşırıya kaçtığım oluyordu, bu nedenle biraz korkuyordu benden. Beni hiçbir zaman yeterince eğitmemişlerdi dayakla. Yo şımarttılar da demiyorum, yalnızca gereken ilgiyi göstermemişlerdi. Canımı dişime taksam da asla düzeltemeyeceğim kötü alışkanlıkları bu nedenle edinmiştim işte. Arada sırada okkalı bir tokat patlatıp, ardından da davranışımın nedenlerini sıralayarak oğlumu bu talihsiz duruma düşmekten koruyacağımı umuyordum. Ayine gitmeyip de örneğin mezbahanın arkasında küçük dostlarıyla buluştuysa, dönüşte ayine katıldığını söylemeye cesaret edebilir miydi acaba? Bu konuda Peder Ambroise'dan gerçeği öğrenmeye karar verdim. Çünkü oğlumun bir ceza görmeden bana yalan söyleyebileceğini düşünmemesi gerekiyordu. Peder Ambroise beni aydınlatamazsa, zangoca başvuracaktım, oğlumun on iki ayininde orada olup olmadığı kuşkusuz gözünden kaçmazdı onun. Çünkü zangoçta müminlerin bir listesi olduğunu ve ayın sonunda papaz parmaklarına su ve şarap döktüğü sırada, kutsal kabın yanındaki yerinden gelenleri tek tek işaretlediğini kesin bir biçimde biliyordum. Şu noktayı da atlamayalım, Peder Ambroise'ın bütün bu numaralardan haberi yoktu, evet, iyi yürekli Peder Ambroise için insanları gözetim altında bulundurmak düşüncesi bile tiksinti vericiydi. Zangocun kendisini hiç mi hiç ilgilendirmeyen böyle bir işe burnunu soktuğunu bilse, anında gösterirdi kapıyı. Zangoç her günkü bu işaretlemeleri yalnız kendisini bilgilendirmek amacıyla yapıyor olmalıydı. Aslını sorarsanız, başka ayinlere hiçbir zaman katılmış olmadığım için yalnızca öğle ayininde olup bitenleri biliyordum. Ama söylenenlere bakılırsa aynı

gözetim, zangocun kendisi ya da bir işi nedeniyle kilisede bulunmadığında çok sayıdaki çocuklarından biri tarafından öteki ayinlerde de yapılıyordu. Tuhaf bir dinsel çevreydi burası, cemaat papazın bilgi alanına giren konularda, ondan daha çok şey biliyordu.

Oğlumun dönüşünü ve henüz yola çıktığını duymadığım, Gaber'in gidişini beklerken kafamdan geçen düşünceler bunlardı işte. Bu gece bütün bu şeyleri, yani oğlumu, eğitim eksikliğimi, Peder Ambroise'ı, tuttuğu listesiyle Zangoç Joly'i, böyle bir anda düşünmüş olmamı tuhaf buluyorum. Biraz önce duymuş olduklarımdan sonra, daha yararlı şeylerle uğraşamaz mıydım? Doğrusunu söylemek gerekirse, işi ciddiye almaya daha başlamamıştım. Beni daha da şaşkınlığa sürükleyen şey, bu vurdumduymazlığın kişiliğimin bir parçası olmamasıydı. Ya da huzur içinde geçecek birkaç saniye daha kazanmak için mi içgüdüsel olarak bu konuyu düşünmekten alıkoyuyordum kendimi? Gaber'in raporunu okuduğumda, işi kendime yakıştıramamış olsam bile, patronun başka birini değil de ısrarla beni, Moran'ı istemesi ve oğlumun da benimle birlikte olacağı haberi, bunun sıradan işlerden biri olmadığı konusunda uyarmalıydı beni. Vakit yitirmeden aklımın ve deneyimimin bütün olanaklarını bu iş üzerinde yoğunlaştıracağıma, oturmuş soyumun zayıflıkları, çevremdekilerin tuhaflıkları üzerine düşünüyordum. Ama bununla birlikte zehir, içime biraz önce akıtılan zehir etkisini göstermeye başlamıştı bile. Koltuğumda durmadan kıpraşıyor, ellerimi yüzümde gezdiriyor, bacak bacak üzerine atıyor, indiriyor, buna benzer şeyler yapıyordum. Dünyanın rengi ve ağırlığı değişmeye başlamıştı bile, kısa bir süre sonra kaygılı olduğumu itiraf etmek zorunda kalacaktım.

Biraz önce yuvarladığım Alman birasını anımsadım sıkıntıyla. Bir bardak Wallenstein'in ardından İsa'nın bedenini bağışlarlar mıydı bana? Ya bir şey demesem nasıl olurdu? Oruçlu musunuz, oğlum? Bir şey sormazdı bana. Ama er ya da geç, Tanrı'nın haberi olurdu bundan. Belki de affederdi beni. Ama ne kadar hafif de olsa, biranın üzerine alınan kutsal ekmekle şarap aynı etkiyi yapar mıydı bakalım? Deneyebilirdim bunu yine de. Bu konuda kilisenin görüşü neydi acaba? Böyle davranmakla kutsal şeylere hakaret mi ediyordum yoksa? Papazın konutuna doğru giderken yolda birkaç nane pastili emmeye karar verdim.

Kalktım ve mutfağa gittim. Jacques'ın dönüp dönmediğini sordum. Görmedim onu, dedi Martha. Keyifsiz görünüyordu. Ya öteki, dedim. Öteki kim, dedi. Bir bardak bira içmek için gelen adam, dedim. Kimse benden bir şey istemeye gelmedi, dedi Martha. Aklıma gelmişken söyleyeyim, bugün öğle yemeği yemeyeceğim, dedim hiç istifimi bozmadan. Hasta olup olmadığımı sordu. Çünkü genelde yemeğe düşkün biri sayılırdım. Özellikle de pazar öğlenleri muazzam yerdim. Mutfakta güzel kokular vardı. Bugün öğle yemeğimi biraz geç yiyeceğim, hepsi bu, dedim. Martha öfkeyle baktı bana. Saat dörtte olsun, dedim. Şu kırışmış ve kırarmış kafanın içinde ne fırtınalar kopuyor, ne şimşekler çakıyordu, biliyordum hepsini. Bugün dışarı çıkamayacaksınız, üzgünüm, dedim soğukça. Öfkeden dili tutulmuş, tencerelerinin, tavalarının üzerine atıldı. Bütün bunları olabildiğince sıcak tutun, dedim. Beni zehirleyebileceği olasılığını da düşünerek, Yarın isterseniz bütün gün izinlisiniz, diye ekledim.

Yanından ayrıldım ve yola koyuldum. Demek ki Gaber birasını içmeden gitmişti. Oysa ne kadar istekliydi. Wallenstein, iyi bir marka. Orada dikilip Jacques'ın gelişini bekledim. Kiliseden gelirse sağımda, mezbahadan gelirse solumda belirecekti. Bir komşu geçti. Özgür düşünceli biriydi. Peki ama ibadet yok mu bugün, dedi. Alışkanlıklarımı, yani pazar günkü alışkanlıklarımı biliyordu. Herkes biliyordu bunları, uzakta olmasına karşın patron belki de herkesten iyi biliyordu. Sanki hortlak görmüş gibi bir haliniz var, dedi komşu. Sizin yanınızda hortlağın lafı mı olur, dedim. Sırtımda suratına geçirdiği tiksinç gülümsemeyi hissederek girdim içeri. Haberi yetiştirmek için nikâhsız karısının yanına koştuğunu görür gibiydim. Şu Moran hıyarı var ya, nasıl da sıçtım ağzına, bir görseydin! Ağzını bile açamadı! Ardına bile bakamadan kaçtı!

Jacques çok geçmeden döndü. Oyundan gelmiş gibi görünmüyordu hiç. Tek başına kiliseye gittiğini söyledi. Törenin gelişimiyle ilgili birkaç yerinde soru sordum ona. Yanıtları akla yakındı. Ellerini yıkamasını ve sofraya oturmasını söyledim ona. Mutfağa döndüm yeniden. Gidip gelmekten başka bir şey yapmıyordum. Yemeği koyabilirsiniz, dedim. Ağlamıştı. Tencerelerin içine baktım. İrlanda yahnisi. Sindirimi biraz güç olsa da besleyici ve az masraflı bir yemek. Ne mutlu onu dünyaya tanıtan ülkeye. Ben saat dörtte

oturacağım sofraya, dedim. Tam dörtte diye vurgulamama gerek yoktu. Dakikliği severdim, yuvamda barınanlar da bu konuda titiz olmak zorundaydı. Odama çıktım. Orada, perdeleri çekip yatağıma uzandım ve ilk kez Molloy olayı üzerinde düşünmeye başladım.

Önce yapmam gereken hazırlıkların, ilk çalışmaların üzerinde yoğunlaştırdım düşüncelerimi. Olayın özünü düşünmemeye özen gösteriyordum. Kafamın içindeki her şey birbirine karışıyordu.

Motosikletimle mi yola çıkacaktım? İlk sorduğum soru buydu kendime. Yöntemli düşünmeyi sever, bir işe başlamadan önce en iyi biçimde nasıl yola koyulabilirim diye uzun uzun düşünürdüm. Her araştırmanın başında ilk çözümlemem gereken sorundu bu, gönlümce bir çözüme ulaşmadan asla yerimden kımıldamazdım. Bazen motosikletime, bazen trene, bazen otobüse biner, bazen de yayan ya da gecenin bir vaktinde, sessizce bisikletimle gitmeyi yeğlerdim. Çünkü birçok düşman sarmışsa çevrenizi, benim gibi, gece bile olsa, kimseye belli etmeden, motosikletinizle çıkamazsınız yola, motosikletinizi sıradan bir bisiklet gibi kullanırsanız başka tabii ama bunun da bir anlamı yok. Ama ilkin şu çok nazik ulaşım sorununu çözmek, alışkanlıklarımdan biriyse de buna bağlı unsurları derinleştirmesen bile, gözden geçirmeden edemezdim. Çünkü öncelikle nereye gittiğinizi ya da en azından hangi amaçla gittiğinizi bilmezseniz, neyle yola çıkacağınıza nasıl karar verebilirsiniz? Ama söz konusu durumda, yalnızca Gaber'in raporundan edindiğim yetersiz bilgilere dayanarak çözmeye çalışıyordum taşıt sorununu. Bu raporun en ince ayrıntılarını bile istediğim anda öğrenebilirdim. Ama henüz bu çabayı göstermemiştim. Sıradan bir iş, diyerek kaçınmıştım bundan. Bu koşullar altında ulaşım sorununu çözmeye çalışmak çılgınlıktan başka bir şey değildi. Oysa yaptığım şey buydu. Usumu yitirmeye başlamıştım bile.

Motosikletimle yola çıkmayı çok seviyordum, bayılıyordum bu türlü yol almaya. Bunu engelleyebilecek nedenlerden habersiz olduğum için, motosikletimle yola çıkmaya karar verdim. Böylece, Molloy olayının daha hemen başında şu tüm kötülüklerin sorumlusu zevk ilkesi işin içine karışıyordu.

Güneş ışınları perdelerin arasından süzülüyor ve toz zerreciklerini gözler önüne seriyordu. Bundan, havanın hâlâ güzel olduğu sonucuna vardım ve rahatladım. Motosikletinizle yola çıktığınızda

havanın güzel olması yeğlenir. Yanılıyordum, hava artık güzel değildi, gökyüzü bulutlanıyordu, birazdan yağmur yağacaktı. Ama şimdilik güneş hâlâ parlıyordu. Ben de elimde başka bir şey bulunmadığı için tüm hesaplarımı akıl almaz bir aymazlıkla buna dayanarak yapıyordum.

Daha sonra, alışkanlığım gereğince, en önemli soruna, yanıma alacağım eşyalarım sorununa el attım. Bu konuda da oldukça gereksiz bir kararı almak üzereydim ki oğlum paldır küldür içeri daldı, dışarı çıkıp çıkamayacağını soruyordu. Kendimi tuttum. Elinin tersiyle ağzını kuruluyordu; görmekten iğrendiğim bir şeydi bu. Ama yaşamımda daha pis, neler görmüştüm ben.

Dışarı mı çıkacaksın, dedim. Nereye? Dışarı çıkmakmış! Belirsizlikten nefret ederim. Acıkmaya başlıyordum. Karağaçlar'a, diye yanıtladı. Küçük parkımızın adıdır bu. Oysa karağaçlardan eser yoktur orada, böyle demişlerdi bana. Ne yapacaksın orada, dedim. Bitkibilim dersimi çalışacağım, diye yanıtladı. Oğlumun sinsiliğinden kuşkulandığım oluyordu. Şu anda olduğu gibi. Dolaşmak için ya da kızları seyretmek için, demesini yeğlerdim onun. İşin ters yanı, bitkibilim konusunda benden çok daha fazla bilgili oluşuydu. Yoksa, döndüğünde bir iki güç soruyla yoklardım onu. Ben kişisel olarak bitkileri seviyordum ama yalnızca sevmekle yetiniyordum. Onları Tanrı'nın varlığının gereksiz bir kanıtı olarak bile görüyordum kimi zaman. Git ama dört buçukta dönmüş ol, seninle konuşacaklarım var, dedim. Peki baba, dedi. Peki baba! Ah!

Biraz uyudum. Kısa kesiyorum. Kilisenin önünden geçerken, bir şey neden oldu durmama. Kapıya baktım, cizvit biçemindeydi, çok güzeldi. Tiksinç buldum onu. Papazın evine doğru sıklaştırdım adımlarımı. Hizmetçi kadın, Peder uyuyor, dedi. Beklerim, dedim. İşiniz acil mi, dedi. Hem evet, hem hayır, dedim. Beni oturma odasına aldı; çıplaklığı ve soğukluğu çarpıcıydı odanın. Peder Ambroise gözlerini oğuşturarak girdi içeri. Sizi rahatsız ediyorum, Peder, dedim. Dilini damağına vurarak karşı çıktı. Kişiliklerimizi tanımlayan, benimkini, onunkini tanımlayan davranışlarımızı anlatmayacağım uzun uzun. Bir puro uzattı, incelik gösterip aldım, cebime, dolmakalemimle kurşunkalemim arasına koydum. Görgüsüyle, yaşam bilgisiyle hep övünürdü Peder Ambroise, sigara içmezdi oysa. Herkes çok geniş biri olduğunu söylerdi onun. Oğlumu öğle

ayininde görüp görmediğini sordum ona. Elbette, dedi, hatta konuştuk bile. Şaşırmış görünmeliydim. Evet, dedi, sizi ön sıradaki yerinizde göremeyince, hasta olmanızdan korktum. Bu nedenle sevgili oğlunuzu çağırdım, o da rahatlattı beni. Münasebetsiz bir ziyaretçim vardı, zamanında kurtulamadım, dedim. Oğlunuz da aynı şeyi söyledi, dedi. Ama bir oturalım bakalım, diye ekledi, yangından mal kaçırmıyoruz ya. Güldü, ağır cüppesini toplayarak oturdu. Bir kadeh bir şey ikram edebilir miyim size, dedi. Şaşırıp kalmıştım. Yoksa Jacques bira içtiğimi kaçırmış mıydı ağzından? Beklenirdi ondan. Sizden bir ricada bulunmaya geldim, dedim. Ricanız kabul olmuştur, dedi. Birbirimize baktık. Sorun şu, dedim, şaraplı ekmeksiz geçen bir pazar benim için... Elini kaldırdı. Dine yabancı olan şeylerle benzetmeler yapmayın, dedi. Belki de bıyıksız yapılan bir öpüşmeye ya da hardalsız bifteğe benzer diyeceğimi sanıyordu. Sözümün kesilmesinden hoşlanmam. Suratımı astım. Lafı dolandırmayın, dedi, çıkarın ağzınızdaki baklayı, şaraplı ekmeği yemek istiyorsunuz. Başımı eğdim. Biraz kuraldışı, dedi. Yemek yiyip yemediğini merak ediyordum. Kuşkusuz nefsini köreltmek amacıyla, bir de doktorunun önerisiyle uzun oruçlara giriştiğini biliyordum. Böylece bir taşla iki kuş vuruyordu. Sakın kimseler uymasın, dedi aramızda kalsın, bir de... Durdu, parmağını ve gözlerini tavana kaldırdı. Şu leke de neyin nesi, dedi. Ben de baktım tavana. Rutubetten olmuş, dedim. Çıkçık yaptı, ne can sıkıcı bir durum. Çıkçıklaması olağanüstü aptalca geldi bana. İnsanın bütün cesaretini yitirdiği anlar oluyor, dedi. Ayağa kalktı. Gidip sandığımı alayım, dedi. Sandığım diyordu şuna. Yalnız başıma, ellerim parmak kemiklerim çatırdarcasına birbirine kenetli, Tanrı'dan yol göstermesini istedim bana. Sonuç alamadım. Biraz avundum yine de. Peder Ambroise'a gelince, çantasını almaya giderkenki acelesine bakılırsa, hiçbir şeyden kuşkulanmadığı ortadaydı. Ya da nereye kadar gideceğimi görmek eğlendiriyor muydu onu? Ya da beni günaha sürüklemek hoşuna mı gidiyordu? Durumu şöyle özetledim. Eğer bira içtiğimi bildiği halde bana şaraplı ekmek veriyorsa, ortada bir günah varsa, benim kadar o da günaha giriyor demekti. Öyleyse korkacak bir şey yoktu pek. İçinde şaraplı ekmeğin bulunduğu büyükçe bir kutuyla döndü, açtı, hiç duraksamadan işini bitirdi. Ayağa kalktım ve sıcak bir biçimde teşekkür ettim ona.

Pöh, dedi, lafı mı olur. Şimdi gevezelik edebiliriz.

Ona anlatacak başka bir şeyim yoktu. Bütün istediğim bir an önce evime dönmek ve yahniyi mideme indirmekti. Ruhum huzur bulunca, karnım acıkıyordu. Ama işlerim düşündüğümden önce bitmiş olduğu için ona sekiz dakika ayırmaya gönül indirdim. Geçmek bilmedi dakikalar. Kendisi de nitelikli bir eczacı olan, eczacının karısı Bayan Clément laboratuvarında, merdivenin tepesinden düşmüş ve boynunu kır... Boynunu mu kırmış, diye haykırdım. Uyluk kemiğini kırmış, dedi, insanda akıl bırakmıyorsunuz ki. Böyle bir şey bekleniyordu, diye ekledi. Ben de altta kalmamak için, tavuklarımın beni çok tasalandırdığını, özellikle ne yumurtlamak, ne de kuluçkaya yatmak isteyen boz tavuğumun geçtiğimiz ay boyunca sabahtan akşama kadar kıçını toprağa dayayıp oturmaktan başka bir iş yapmadığını söyledim ona. Ha ha, tıpkı Eyüp gibi, dedi. Ben de ha ha diye güldüm. Arada sırada gülmek nasıl da iyi geliyor insana, dedi. Öyle mi, dedim. İnsana özgü bir şey bu, dedi. Ben de farkına vardım bunun, dedim. Kısa bir sessizlik oldu. Tavuğunuzu neyle besliyorsunuz, dedi. Başta mısır, dedim. Pişmiş mi, yoksa çiğ mi, dedi. İkisi de, dedim. Artık hiçbir şey yemiyor, diye ekledim. Hayvanlar gülmez hiç, dedi. Nasıl, dedim. Belki yalnızca biz gülünç buluyoruz bunu, dedim yüksek sesle. Düşündü. Bildiğimiz kadarıyla İsa da gülmedi hiç, dedi. Yüzüme baktı. Şaşıyor musunuz buna, dedim. Elbette, dedi. Hüzünlü bir biçimde gülümsedik. Susuzluktan dili damağı kurumuş olmasın, dedi. Hayır diye yanıtladım, kesinlikle hayır, her yeri kurumuş olabilirdi boz tavuğumun ama dili damağı kurumuş olamazdı. Derinlere daldı. Karbonat vermeyi denediniz mi, dedi. Anlayamadım, dedim. Sodyum bikarbonat vermeyi denediniz mi, dedi. Bunu düşünmemiştim, dedim. Deneyin, diye haykırdı, zevkten kıpkırmızı kesilerek, bir iki ay boyunca, günde birkaç kere, bir iki tatlı kaşığı karbonat içirin. Göreceksiniz nasıl sağlığına kavuştuğunu. Toz mu bu, dedim. Elbette, dedi. Çok teşekkür ederim, bugün başlayacağım, dedim. Öylesine güzel bir tavuk olacak ki, dedi, çok güzel yumurtlayacak. Daha doğrusu yarın, dedim. Eczanenin kapalı olduğunu unutmuştum. Acil vakalar dışında. Şimdi de şu hafif içkinizi alın bakalım, dedi. Kibarca reddettim.

Peder Ambroise'le yaptığım bu görüşme kötü bir etki yarattı

üzerimde. Hep o aynı, sevgili insandı ama değildi. Yüzünde bir şeyler eksilmişti sanki, nasıl desem, soyluluğundan bir şeyler eksilmişti, bunu fark etmiştim. Şaraplı ekmeğin de mideme oturduğunu belirtmeliyim. Evime doğru ilerlerken, ağrı kesici aldıktan sonra acılarında hiçbir azalma olmadığını görüp şaşıran, sonra da öfkelenen biri gibi hissediyorum kendimi. Sabahki aşırılıklarımı öğrenen Peder Ambroise'ın bana kutsanmamış ekmeği yutturduğundan kuşkulanmaya başlıyordum neredeyse. Ya da sihirli sözcükler söyleyip algılama yeteneğimle oynamıştı. Şiddetli yağmur altında berbat duygular içinde döndüm eve.

Yahni düş kırıklığına uğrattı beni. Soğanlar nerede, diye bağırdım. Eridiler, diye yanıtladı Martha. Ne kadar çok sevdiğimi bildiği için, tencereden çıkarıp attığından kuşkulandığım soğanları aramak için mutfakta dört dönmeye başladım. Çöp tenekesini bile aradım. Yoktu. Alaycı bir ifadeyle izliyordu beni.

Yeniden odama çıktım, felaketlerle dolu bir göğe perdeleri açıp yatağıma uzandım. Başıma neler geldiğini anlayamıyordum. Anlayamamak acı verirdi bana o günlerde. Kendimi toparlamaya çalıştım. Boşunaydı. Tahmin etmeliydim bunu. Yaşamım bir yerlere akıp gidiyordu ama nereye gittiğini bilmiyordum ben. Yine de uyumayı başardım, acılar sınırsız olduğunda kolay şey değildir bu. Oğlum kapıya vurmadan içeri girdiğinde şu alacakaranlık uykusuna dalmanın keyfini çıkarmaktaydım. Nefret ettiğim bir şey varsa, birinin kapıya vurmadan odama girmesidir. Boy aynamın önünde otuzbir çekiyor olabilirdim pekâlâ. Gerçekten de küçük bir çocuk için babasını böyle, pantolonunun önü açık, gözleri yuvalarından fırlamış, talihsiz döllerini yere fışkırtmaya çabalarken görmek pek de hoş bir görüntü sayılmazdı. Sert bir biçimde görgü kurallarını hatırlattım ona. Kapıya iki kez vurduğunu söyleyerek karşı çıktı. Yüz kez de vurmuş olsan, bu içeri çağrılmadan girme hakkını vermez sana, diye yanıtladım. Ama, dedi. Ama ne, dedim. Bana dört buçukta burada ol dedin, dedi. Yaşamda dakiklikten daha önemli bir şey varsa, o da terbiyedir, dedim. Tekrarla. Bu küçümseyen ağızda tümcem utanç verdi bana. Islanmıştı. Nelere baktın, dedim. Zambaklara baba, diye yanıtladı. Zambaklara baba! Özellikle beni üzmek istediğinde oğlumun kendine özgü bir baba deyişi vardı. Şimdi beni dinle, dedim. Kaygı dolu bir ifade kapladı dikkatle

bakan yüzünü. Bu akşam bir yolculuğa çıkıyoruz, dedim kısaca. Okul kıyafetini giy üzerine, yeşil... Ama okul giysim mavi, baba, dedi. Mavi ya da yeşil, onu giyeceksin, dedim bağırarak. Devam ettim. Doğum gününde sana verdiğim küçük sırt çantasına temizlik malzemelerini, bir gömlek, bir çift çorap ve yedi tane de don koyarsın. Anladın mı? Hangi gömleği baba, dedi. Hangi gömlek olursa olsun, diye bağırdım, bir gömlek işte! Hangi pabuçlarımı giyeceğim, dedi. İki çift pabucun var, birini pazarları giyiyorsun, ötekini de hafta içinde, bana hangisi diye sorma, dedim. Doğruldum. Benimle alay mı ediyorsun, dedim.

Kesin talimatlar vermiştim oğluma. Ama bunlar doğru muydu bakalım? Yoksa enine boyuna düşündüğümüzde çürütebilir miydik onları? Kısa bir süre içinde söylediklerimden döner miydim acaba? Ben ki oğlumun önünde asla fikir değiştirmezdim. Kara kara düşünüyordum.

Nereye gidiyoruz baba, dedi. Ona kaç kez söylemiştim bana soru sorma diye. İyi ama nereye gidiyorduk sahiden? Sana söyleneni yap, dedim. Yarın Bay Py'dan bir randevu almıştım, dedi. Başka bir gün gidersin ona, dedim. Ama canım yanıyor, dedi. Başka dişçiler de var, dedim. Bay Py kuzey yarımkürenin biricik dişçisi değil ya. Çöle gitmiyoruz, diye ekledim düşüncesizce. Ama çok iyi bir dişçi, dedi. Bütün dişçiler aynıdır, dedim. Bana dişçinden başlatacaksın, diyebilirdim ama demedim, tatlı tatlı konuşuyordum onunla, yaşıtım gibi davranıyordum. Ayrıca, dişim ağrıyor derken, yalan söylediğini de yüzüne vurabilirdim. Galiba bir ön azı dişinde ağrı olmuştu bir aralar ama şimdi acı duymuyordu. Py'ın kendisi söylemişti bunu bana. Dişi iyileştirdim, artık oğlunuz kesinlikle hiçbir ağrı sızı duymaz, demişti. İyi hatırlıyordum bu konuşmayı. Doğal olarak çok kötü dişleri var, demişti Py. Doğal olarak mı, demiştim, nasıl doğal olarak? Ne demek istiyorsunuz? Dişleri doğuştan kötü, demişti Py, yaşam boyu da kötü olacak. Doğal olarak elimden geleni yapacağım. Bunun anlamı şuydu; bana doğuştan verilen yetenek, yalnızca elimden geleni yapabileceğim kadar, bütün yaşamım boyunca da zorunlu olarak bu değişmeyecek. Dişleri doğuştan kötü! Bana gelince, yalnızca kesici dişlerim, yani yiyecekleri ısırmaya yarayanlar kalmıştı ağzımda.

Hâlâ yağmur yağıyor mu, dedim. Oğlum cebinden küçük bir

ayna çıkarmış, parmağıyla üst dudağını kaldırarak ağzının içini inceliyordu. Uff, dedi bakmasına ara vermeden. Ağzınla yeterince oynadın, diye bağırdım. Pencereye git ve hâlâ yağmur yağıyor mu söyle bana, dedim. Pencereye gitti ve hâlâ yağmur yağdığını söyledi bana. Gökyüzü tamamen bulutlu mu, dedim. Evet, dedi. En ufak bir açıklık yok mu, dedim. Hayır, dedi. Perdeleri kapa, dedim. Göz, karanlığa alışmadan yaşanan o haz dolu anlar. Hâlâ orada mısın, dedim. Hâlâ oradaydı. Gidip söylediklerimi yapmak için ne beklediğini sordum ona. Oğlumun yerinde olsam çoktan ayrılmıştım odadan. Bana layık bir evlat değildi, yakışmıyordu babasına. Kaçınamayacağım bir sonuçtu bu. İnsan kendini oğlundan üstün hissettiğinde mutlu olamaz pek, onu dünyaya getirmenin pişmanlığından yeterince sıyrılamaz. Pul koleksiyonumu da yanımda götürebilir miyim, dedi. Oğlumun iki albümü vardı, büyüğünü asıl koleksiyonu, küçüğünü çift pullar için kullanıyordu. İkincisini götürmesine izin verdim. İlkelerimi zedelemeden birini mutlu edeceksem, seve seve yapardım bunu. Odadan çıktı.

Kalktım ve pencereye gittim. Rahat duramıyordum. Kafamı perdelerin arasına soktum. İnce bir yağmur tutturmuştu, bulutlar alçaktaydı. Yalan söylememişti bana. Sekiz sularında açacağa benziyordu. Güzel bir günbatımı, alacakaranlık, gece. Gece yarısına doğru hilal biçimindeki ay belirecekti gökyüzünde. Martha'nın zilini çaldım ve yeniden uzandım yatağa. Akşam yemeğini evde yiyeceğiz, dedim. Şaşkınlıkla baktı bana. Her zaman evde yemiyor muyduk? Gideceğimizi henüz söylememiştim ona. Son anda söyleyecektim, tam gitmek üzereyken. Çok güvenmiyordum ona. Son anda yanıma çağıracak ve Martha biz gidiyoruz, gelişimiz Tanrı'ya kalmış, artık bir gün mü olur, iki gün mü, üç gün mü, bir hafta mı, iki hafta mı, elveda. Kesin bir şey söylememek gerekiyordu ona. Peki neden çağırmıştım onu? Nasılsa akşam yemeğini her günkü gibi koyacaktı sofraya. Kendimi onun yerine koyarak yanılgıya düşmüştüm. Peki neden öğleden sonraki iznini kaldırmıştım? Anlaşılır bir şeydi bu. Ama evde yemek yiyeceğimizi söyleyerek büyük bir gaf yapmıştım. Çünkü bunu biliyordu zaten, bildiğini sanıyordu, gerçekten de biliyordu. Bu gereksiz hatırlatma yüzünden, bir şeyler döndüğünden kuşkulanacak, bizi gözetleyerek olan biteni anlamaya çalışacaktı. İlk yanılgı. İkinci, ilkini daha önce oğluma

buyurmayı unutmakla yapmıştım, ona anlattıklarımı kimseye söylememesini. Gerçi buyursam da bir şey geçmeyecekti elime. Ama yine de vurgulamalıydım bunu, bana yaraşan buydu. Sürekli saçmalıyordum. Ben ki cin gibiyimdir her zaman. Her zamankinden biraz geç, dokuza doğru yiyeceğiz, diyerek toparlamaya çalıştım. Kafası karışmış döndü, gitmeye koyuldu. Arayan olursa yok de, dedim. Ne yapacağını biliyordum, omzuna bir çuval atarak bahçenin aşağı kısımlarına süzülüverecekti. Orada, Elsner kız kardeşlerin yaşlı aşçısı Hanna'ya seslenecekti ve karşılıklı demir parmaklıkların arasından bir süre fısıldaşacaklardı. Hanna dışarı çıkmazdı hiç, sevmezdi dışarı çıkmayı. Elsner kız kardeşler oldukça iyi komşu sayılırlardı. Biraz fazla müzik yaparlardı, onları eleştirebileceğim tek konu buydu. Sinirimi bozan bir şey varsa o da müziktir. Şimdiki zaman kipinde doğruladığım, yadsıdığım, sorguladığım şeyler şu an için de geçerli. Ama çoğunlukla geçmiş zaman kipleri kullanacağım bunlar için. Çünkü çoğunlukla emin olamıyorum hâlâ öyle olduğundan, henüz emin olamıyorum, kısacası bilmiyorum, belki de hiçbir zaman bilemeyeceğim. Elsner kız kardeşleri düşündüm biraz. Birçok şeyi tasarlamam gerekiyordu, ben de tutmuş Elsner kız kardeşleri düşünüyordum. Aberdeen cinsi bir köpekleri vardı, adı Zulu'ydu. Zulu derlerdi ona. Neşeli olduğum kimi anlarda ben de Zulu, Küçük Zulu, diye seslenirdim ona, gelir demir parmaklıklar arasından günaydın derdi bana. Ama keyifli olmam gerekiyordu bunun için. Hayvanları sevmem. Tuhaf şey, insanları sevmiyorum, hayvanları sevmiyorum. Tanrı'ya gelince, ondan da tiksinti duymaya başlıyorum. Çömelip kulaklarını okşardım parmaklıkların arasından, tatlı sözler söylerdim. Bana tiksinti verdiğinin farkında değildi. Arka ayakları üzerinde yükselir, göğsünü parmaklıklara yaslardı. O zaman ıslak, incecik bir tüy yumağıyla birleşen kara, küçük penisini görürdüm. Güvenli hissetmezdi kendini, dizleri titrer, küçük patileri birbiri ardından tutunacak sağlam bir yer ararda. Ben de topuklarımın üzerine çökmüş, sallanırdım. Serbest kalan elimle parmaklığın demirine tutunurdum. Belki ben de ona tiksinti veriyordum. Bu boş düşüncelerden kendimi güçlükle çekip aldım.

Beni bu görevi kabul etmeye neyin zorladığını düşündüm aniden isyanlara gelip. Ama kabul etmiştim bir kere, söz vermiştim. İş

işten geçmişti. Onurum söz konusuydu. Güçsüzlüğümü allayıp pulladım çok geçmeden.

Yola çıkışımızı bir gün geciktiremez miydim? Ya da tek başına gidemez miydim? Boşuna uğraşıyordum. Ama son anda, gece yarısından biraz önce yola çıkacaktık. Bu karar geriye alınamaz, dedim. Ayrıca ayın durumu da bunu doğruluyordu.

Uyuyamadığım zamanlardaki gibi yapıyordum. Kafamın içindeki dehlizlerde ayrıntılara tek tek dikkat ederek dolaşıyordum ağır ağır, bahçemdeydim sanki, o kadar tanıdıktı bu yollar ama bir o kadar da yeniydi, yeterince boştu ya da tuhaf şeylerle tıka basa doluydu. Uzakta zil sesleri duyuyordum. Zamanım var, zamanım var. Ama aslında zil sesleri yoktu, çünkü durdum ve sesler kesildi, bir kez daha Molloy olayını düşünmeye çalıştım. Bazen fener, bazen deniz olan anlaşılmaz us.

Dedektif ve haberci. Biz dedektifler, üzerimizde yazılı bir şey taşımazdık asla. Gaber benim gibi bir dedektif değildi. Gaber bir haberciydi. Bu nedenle bir not defteri taşıma hakkı vardı. Haberci olmak için özel nitelikler gerekliydi, iyi habercilerin sayısı azdı iyi dedektiflerden. Örneğin ben mükemmel bir dedektiftim ama çok kötü bir haberci olabilirdim. Buna hep yerinmişimdir. Gaber'in korunmak için sayısız yöntemi vardı. Kendisinden başka kimsenin anlayamayacağı bir not tutma biçimi geliştirmişti. Her haberci, göreve başlamadan önce not tutma biçimini yöneticilere göstermek zorundaydı. Gaber, taşıdığı iletilerden hiçbir şey anlamazdı. Üzerlerinde düşündüğünde inanılmaz yanlışlıkta sonuçlar çıkarırdı onlardan. Evet, hiçbir şey anlamaması yeterli olmuyordu, üstelik her şeyi anladığını sanması da gerekiyordu. Bitmedi. Belleği o kadar kötüydü ki iletileri kafasında değil not defterinde taşıyordu. Defterini kapadı mı içindekileri anında unutuyordu, tertemiz oluyordu belleği. Bu iletiler üzerine düşünüyor ve onlardan sonuçlar çıkarıyor derken, bunu bizim, yani sizin ve benim gibi defteri ve büyük olasılıkla gözlerini kapatarak yapıyordu sanmayın sakın, hayır, okudukça yavaş yavaş yapıyordu. Başını kaldırıp da yorumlara başladığında bir saniye bile yitirmek istemiyordu, çünkü bir saniye yitirse her şeyi, hem metni, hem de bu metne yüklediği anlamı anında unuturdu. Sık sık sormuşumdur kendime, böylesine bir bellek yitimine uğrayabilmeleri için habercilere cerrahi bir müdahale

mi yapılıyor diye. Ama sanmıyorum. Çünkü başka konularda bellekleri oldukça iyiydi. Gaber'in, çocukluğunu, ailesini usa yatkın sözlerle anlattığını duymuştum. Kendi yazısını yalnız kendi okuyabilmek, ulaştırdığı yönergelerin anlamını kavrayamadığının bilincinde olmamak ve bu bilgileri birkaç saniyeden fazla anımsama yetisine sahip olmamak, işte aynı bireyde bir araya gelmesi ender görülen özelliklerdi bunlar. Oysa bunları isterlerdi bir haberciden. Çok parlak olmasa da olumlu niteliklere sahip dedektiflerden daha fazla el üstünde tutulduklarının kanıtı da bizlerin haftada yalnızca altı buçuk, onlarınsa sekiz sterlin almalarıydı, primler ve yolculuk giderleri, söylediğim rakamların dışında elbette. Dedektif ve habercilerden çoğul konuştuğuma bakmayın, doğruluk payı kesin değil bunun. Çünkü Gaber'den başka haberci, kendimden başka da dedektif görmemiştim hiç. Ama yalnız olmadığımızı sanıyordum, Gaber de öyle sanıyordu herhalde. Çünkü kendi türümüzde tek olduğumuzu hissetmeye katlanamazdık sanırım. Her dedektifin kendi özel habercisinin olması bana, her habercinin de kendi özel dedektifinin olması Gaber'e doğal geliyor olmalıydı. Bu nedenle Gaber'e, Bu görevi başka birine versin, istemiyorum, diyebilmiş, Gaber de, Sizden başka birini istemiyor, diye yanıtlayabilmişti. Şu son sözleri kafamı özellikle karıştırmak için Gaber'in uydurmadığını varsayarsak, patron yalnızca içinde bulunduğumuz yanılsamayı sürdürmemiz amacıyla söylemişti bunları, ortada bir yanılsama varsa tabii. Bütün bunlar pek aydınlık değil.

Kendimizi geniş bir örgütün üyeleri olarak görmemiz, paylaşılan acılar hafifler, biçiminde dile getirebileceğimiz insancıl düşünceyi benimsememizden kaynaklanıyordu kuşkusuz. Ama en azından, usun o incecik sesini dinlemesini iyi bilen ben, yaptığımız işlerde tek olduğumuzun fazlasıyla farkındaydım. Bilincim yerine geldiğinde bunun pekâlâ olası olduğunu düşünüyordum. Size bir şey diyeyim mi, bilincim bazen öyle keskinleşiyordu ki Gaber'in varlığından bile kuşku duymaya başlıyordum. Çok geçmeden yeniden karanlıklarıma gömülmesem, belki de daha ileri giderek, patronumu da el çabukluğuyla yok edip mutsuz varoluşumun tek ve biricik sorumlusunun kendim olduğuna inanmaya başlayacaktım. Çünkü prim ve sözümona giderlerin dışında haftada altı buçuk sterlinle mutsuz hissediyordum kendimi. Gaber'i ve patronu (Youdi

adında biri) ortadan kaldırdığımda, kendimi şu zevkten yoksun bırakabilir miydim; anlıyorsunuz değil mi söylemek istediğimi. Ama insanı yok edip bitiren büyük ışık için yaratılmamıştım ben; küçük bir lamba ile sınırsız bir sabır vermişlerdi bana, boş gölgelerin üzerine tutayım diye. Başka cisimlerin ortasında bir cisimdim.

Mutfağa indim. Martha'yı orada bulacağımı beklemiyordum ama orada buldum. Ocağın köşesindeki sallanan koltuğuna oturmuş, asık bir suratla sallanıyordu. Söylediğine bakılırsa bu sallanan koltuk, tutkuyla bağlı olduğu tek nesneydi ve dünyaları verseler ondan ayrılmazdı asla. Bunu odasına değil de mutfağa, ocağın köşesine koymuş olması ilginçti doğrusu. Geç yattığı, erken kalktığı için en çok mutfakta yararlanıyordu sallanan iskemlesinden. İşverenler arasında birçoğu, işyerinde eğlence ve dinlenme amacına yönelik eşyalara kötü gözle bakar; ben de onlardan biriydim. Hizmetçi dinlenmek mi istiyor? Odasına çekilsin o zaman. Mutfakta her şey beyaz tahtadan ve sert olmalı. Martha hizmetime girmeden önce, sallanan koltuğunu mutfağa koymak için izin istemişti benden. Öfkeyle karşı çıkmıştım buna. Kararından dönmediğini görünce yelkenleri suya indirmiştim. Pek yufka yürekliydim.

Her cumartesi günü, haftalık bira ihtiyacım olan birer litrelik altı şişe getiriyorlardı kapıma. Ertesi güne kadar el sürmüyordum onlara, çünkü en ufak bir yer değiştirmeden sonra bile biranın dinlenmesi gerekir. Gaber ile ben, birlikte, birini boşaltmıştık bu altı şişeden. Demek ki beş şişe, artı geçen haftadan kalan çoğu içilmiş bir şişe daha olacaktı. Kilere gittim. Beş şişe ağızları mantarlı ve mühürlü, dörtte üçü içilmiş biri de açık olarak duruyordu orada. Martha gözüyle izliyordu beni. Tek sözcük etmeden ayrıldım yanından, üst kata çıktım. Evin içinde gidip geliyordum yalnızca. Oğlumun odasına girdim. Çalışma masasına oturmuş, biri büyük, biri küçük iki albümünü de açmış, hayranlıkla pullarını seyrediyordu. Yaklaştığımı görünce hızla kapattı albümlerini. Hemen anladım neler karıştırdığını. Ama önce, Eşyalarını hazırladın mı, dedim. Ayağa kalktı, sırt çantasını aldı, bana uzattı. İçine baktım. Önüme boş gözlerle bakarak, elimi içine soktum, eşyaları yokladım. Her şeyi koymuştu. Geri verdim ona. Ne yapıyorsun, dedim. Pullarıma bakıyorum, dedi. Pullarına bakmak mı diyorsun buna, dedim. Evet baba, dedi akıl almaz bir yüzsüzlükle. Sus bakayım, küçük yalancı,

diye bağırdım. Biliyor musunuz ne yapıyordu? Her gün büyük bir hayranlıkla bakmadan yapamadığı, birkaç gün için bile olsa ayrılmaya katlanamadığı asıl güzel koleksiyonundaki bazı değerli ve nadir bulunan pulları ikinci albüme aktarıyordu. Yeni Timor'unu, beş reislik portakal renkli pulunu göster bayakım, dedim. Duraksadı. Göster bakayım şunu, diye bağırdım. Ben vermiştim ona bu pulu, bana bir florine mal olmuştu. O dönem için bir düşeşti. Çift pulların bulunduğu albümü yerinden kaldırdı, Buraya koydum, dedi kırık bir sesle. Bilmek istediğim, daha doğrusu duymak istediğim buydu işte, çünkü biliyordum zaten. Çok güzel, dedim. Kapıya gittim. İki albümünü de küçüğü de büyüğü de evde bırakacaksın, dedim. Kınayıcı tek bir söz söylemedim, yalnızca gelecek zaman kipinde, kısacık bir tümce kurdum yalvaçsı, Youdi'nin buyruklarını anımsatan. Oğlunuz da sizinle gelecek. Odadan çıktım. Samur halımın yumuşaklığına her zamanki gibi övgüler yağdırarak koridorda hafif adımlarla, neredeyse kırıta kırıta odama doğru yürürken aniden kafama saplanan bir düşünce, oğlumun odasına dönmek zorunda bıraktı beni. Aynı yerde ama biraz değişik bir konumda oturuyordu, kolları masanın, başı da kollarının üzerindeydi. Bu görüntü yüreğimi burktu ama yine de yaptım görevimi. Kımıldamıyordu. Güvenlik açısından albümleri biz dönene kadar kasaya kilitleyeceğiz, dedim. Hâlâ kımıldamıyordu. Beni duyuyor musun, dedim. Bir hışımla kalktı yerinden, sandalyesi devrildi, öfkeyle şu sözleri söyledi: Ne yaparsan yap! Bir daha görmek istemiyorum onları! Öfkesinin geçmesini beklemek gerekiyordu kanımca; soğukkanlılıkla hareket etmeli insan. Albümleri aldım ve tek bir söz söylemeden ayrıldım odadan. Bana karşı saygısızlık etmişti ama bunu hatırlatmanın zamanı değildi. Koridorda durdum ve devrilen, birbirine çarpan şeylerin gürültüsünü dinledim. Kendisine, benden daha az egemen olan başka biri gidip müdahale ederdi. Ama oğlumun acısını özgürce dile getirmesi hiç de kötü gelmiyordu bana. Böyle davranmak, kötü duygulardan arındırır insanı. Acılar gizli tutulduğunda çok daha zarar verir kanımca.

Koltuğumun altında albümlerle odama döndüm. Büyük bir yanlış yapmaktan, yolculuğumuz sırasında hayran hayran bakınsın diye en sevdiği pulları cebine koymaktan alıkoymuştum oğlumu. Üzerinde bir iki pul bulundurması kınanacak bir şey olduğu için

değildi bu. Ama bana karşı gelmiş olacaktı bunu yapmakla. Onlara bakmak için babasından saklanması gerekecekti. Ve bir biçimde pullarını kaybettiğinde de ortadan yitişlerini açıklamak için yalana başvuracaktı. Hayır, koleksiyonun incilerinden gerçekten de ayrılamıyorsa, albümü olduğu gibi götürmesi daha hayırlıydı. Çünkü bir albüm, bir pul kadar kolay yitirilmez. Ama onun yapacağı ve yapamayacağı şeyler konusunda ben çok daha tutarlı kararlar verebilirdim. Çünkü ben, başta bu üzücü deneyimin ona kazandıracaklarının yanı sıra, onun henüz bilmediği birçok şeyi biliyordum. O daha genç ve körpeyken kafasına sokmak istediğim düşünce, kendisini her türlü yoksulluk ve yoksunluğa alıştırmasıydı. Almanlar *Sollst entbehren*, derler buna. On beş yaşıma gelinceye kadar bir araya gelebileceğini usumun köşesinden geçirmediğim iki sihirli sözcük. Yaptığım bu davranışla oğlumun benden, hatta benden de öte babalık kavramından nefret duymasına neden olsam da geri adım atmayacaktım, var gücümle diretecektim. Ölümümden ölümüne kadar geçen sürede, bana savurduğu küfürlere bir an için durup ara verse ve yıldırım hızıyla haklı olup olmadığımı düşünse, yeterli olurdu bu benim için, şu ana kadar katlandığım ve bundan sonra da katlanacağım bütün zahmete değerdi. İlk defasında olumsuz yanıt verip sövgülerini sürdürecekti. Ama kuşku tohumları saçılmış olacaktı. Yeniden dönecekti bu konuya. İşte böyle düşünüyordum.

Akşam yemeğinden önce birkaç saatim daha vardı. Bu süreyi iyi bir biçimde geçirmeye karar verdim. Çünkü akşam yemeğinden sonra uyuklarım ben. Ceketimi ve ayakkabılarımı çıkardım, pantolonumun düğmelerini çözdüm, yorganın altına girdim. Dışarının yalancı karmaşasına, en iyi yatağa uzanmış, sıcakta, karanlıkta karışır, avımı gözüme kestirir, hangi yolu izleyeceğime önsezilerimle karar verir, bir başkasının gülünç mutsuzluklarında avuntu bulurum. Dünyadan; gürültü patırtısından, çılgınlıklarından, sertliklerinden ve pis aydınlığından uzakta yargılarım onu ve benim gibi çaresizce onun içine gömülüp kalmış olanları da kurtulmak için bana, kendini kurtarmaktan aciz bana gereksinme duyan kişiyi de yargılarım aynı zamanda. Karanlık basmış her yeri ama büyük parçalanmaların acısını dindiren şu sıradan karanlık basmış. Yasalar kadar çıplak kütleler sarsılırlar yerlerinden. Ne kütlesidir bunlar? Kimse sormaz bunu. Oralarda bir yerde, doğadaki bin türlü krallı-

ğın mozaiği içinde, olanca yalnızlığı ve eli kolu bağlılığıyla insana da rastlarsınız. Bu kütle içinde, kendini ayrı bir varlık sanan av gizlidir. Kim olsa becerir bu işi. Ama aramam için para veriyorlar bana. Ben geliyorum, o gidiyor. Yaşamı boyunca bunu beklemişti işte, başkalarına yeğlenmeyi, lanetli biri olduğuna, şanslı biri olduğuna inanmayı, ortalama insanlardan farksız olduğuna inanmayı beklemişti. Sıcaklık, karanlık, yatağımın kokuları bazen böyle bir etki yaratıyor üzerimde. Ayağa kalkıp dışarı çıkıyorum, değişiyor her şey. Kan başımdan çekiliyor, birbirinden sakınan, patlayan, bir araya gelen nesnelerin gürültüsü dört bir yanımdan kuşatıyor beni, gözlerim boş yere benzerlikler arıyor, derimin her gözeneği farklı bir iletiyi haykırıyor, olayların sisinde yalpalayıp duruyorum. Neyse ki yanılsama olduğunu bildiğim bu duyumların verdiği rahatsızlıkla yaşamak ve çalışmak zorundayım. Onların sayesinde kendimde bir anlam bulabiliyorum. Bir acının aniden uykudan uyandırdığı biri gibi. Böyle bir kişi kaskatı kesilir, soluğunu tutar, bekler, kötü bir düş bu, ya da, biraz başım ağrıyor, der titreye titreye, yeniden soluk alır, yeniden uykuya dalar. Oysa yeniden işe koyulmadan önce, her şeyin bir öküz ağırlığı ve kasvetiyle devindiği, çok eski yollardan sabırla varılan bu yavaş ve kocaman dünyanın içine iyice gömülmek hiç de kötü değildir; bir araştırma yapmak kuşkusuz olanaksızdır orada. Ama bu durumda, yineliyorum, bu durumda böyle davranmam için daha ciddi nedenler vardı kanımca; zevkten çok işle ilgili nedenler olmalıydı bunlar. Çünkü elimdeki işi ancak şu, nasıl desem, sonsuz ereklilik (doğru tanımladım galiba) evreni içine aktararak iyice bir düşünüp taşınmaya cesaret edebilirdim. Çünkü Molloy'un bulunamadığı yerde, doğallıkla buna Moran'ın da bulunamadığı yerde diye eklememiz gerekiyor, Moran, Molloy'un üzerine eğilebilirdi. Bu incelemede aldığım emirlerin yerine getirilmesi açısından pek elle tutulur ve yararlı bir şeyler çıkmasa bile, yine de büsbütün yanlış olmayan bir rapor hazırlayabilirdim. Çünkü bildiğim kadarıyla terimlerin yanlışlığı bağıntının da yanlış olmasını zorunlu kılmıyor. Hem yalnız bu değil ama daha işin başında adamımı olağanüstü niteliklerle donatmalıydım; içimde bir ses böyle yapmakla çok şey kazanacağımı söylüyordu. Böylece ceketimi ve ayakkabılarımı çıkardım, pantolonumun düğmelerini çözdüm ve ne yaptığımın pek farkında olmadan,

sakin bir kafayla süzüldüm yorganın altına.

Molloy ya da Mollose yabancı değildi bana. Meslektaşlarım olsaydı eğer, bizi er ya da geç uğraştıracak biri diye onlara söz ederdim kendisinden sanıyorum. Ama meslektaşım yoktu ve onun varlığını hangi koşullarda öğrenmiş olduğumu bilmiyordum. Belki ben yaratmıştım onu, yani kafamda hazır bulmuştum. Bilirsiniz bazen insan bir yabancıyla karşılaşır ama beynimizde dönen film şeritlerinde karşımıza daha önce çıktığı için bütünüyle yabancı sayamayız onu. Hiç başıma gelmemişti böyle bir şey, bu tür deneyimlerden bağışık sayardım kendimi, olayları önceden görme yetisinden bile söz edemezdim asla. Ama başıma bu kez gelmişti işte ya da büyük bir yanılgı içindeydim. Çünkü kendimi saymazsam, kim söz edebilirdi Molloy'dan bana ve ben kendimden başka kime sözünü edebilirdim onun. Boşuna yordum kafamı. Çünkü insanlarla yaptığım ender konuşmalarda böyle konulara girmekten kaçınırdım. Biri bana Molloy'dan söz etse, ona susması için ricalarda bulunur, dünyaları verseler kimseye onun varlığı üzerine tek sözcük kaçırmazdım ağzımdan. Meslektaşım olsa işler değişirdi kuşkusuz. İnsan meslektaşları arasında olunca, başka ortamlarda açmayacağı konuları anlatabiliyor kolayca. Ama meslektaşım yoktu benim. Bu işin başından bu yana duyduğum müthiş rahatsızlığı kuşkusuz açıklıyor şu söylediklerim. Çünkü artık yaşamın, kendisini asla şaşırtmayacağına inanan deneyimli bir insan için, böylesine utanç verici bir duruma düşmek az şey değildir. Korkuya kapılmam için yeterince nedenim vardı.

Molloy ya da Mollose Ana da sanırım bütünüyle yabancı değildi bana. Ama oğlundan çok daha az belirgindi kafamda, aslında Molloy da iyice belirgin miydi sanki kafamda, ilgisi yok. Belki de böyle bir oğulun, armut dibine düşer örneği, taşıdığı benzerlikleri saymazsam, Molloy ya da Mollose Ana konusunda hiçbir şey bilmiyordum.

Molloy ve Mollose adlarından ikincisi daha doğru geliyordu bana. Ama çok az farkla. Akustiği oldukça kötü olan ruhumda işittiğim şunlardı kuşkusuz; ilk hece çok açıktı, Mol, oysa ikinci heceyi ilki yutuyordu sanki, daha sert seslerden oluşuyordu, oy da olabilirdi bu, ose da, ote da, hatta oc da. Benim ose'a eğilişim, gönlümün bu heceye duyduğu yakınlıktandı kuşkusuz, ötekiler kı-

pırdatmıyorlardı gönül tellerimi. Ama Gaber bir değil, birkaç kez, hem de üstüne basa basa Molloy demiş olduğuna göre, benim de Molloy demem gerektiğini, Mollose derken yanılgıya düştüğümü itiraf etmem gerekiyordu. Bundan sonra yeğlemelerimi bir yana bırakıp Gaber gibi Molloy demeye zorlayacağım kendimi. Biri benim Mollose'um, biri de soruşturmanın Molloy'u olmak üzere iki ayrı kişinin bulunması olasılığı aklımın köşesinden geçmemişti ama geçse bile, bir sineği ya da eşekarısını uzaklaştırır gibi uzaklaştırırdım onu. İnsan kendisiyle nasıl da ters düşüyor yarabbim. Ben de yalancı uçurumlar kadar bağımsız, billur kadar soğuk, dengeli biri olmakla övünürdüm.

Demek ki hakkında pek bir şey bilmesem de haberim vardı Molloy'dan. Bildiğim azıcık şeyi kısaca söyleyeceğim. Aynı zamanda Molloy konusundaki bilgilerimin taşıdığı en çarpıcı boşluklara da dikkat çekeceğim.

Çok az bir uzam kaplıyordu. Zamanı da sınırlıydı. Sanki umutsuzca, çok yakın hedeflere koşuştururdu hep. Bazen bir tutuklu gibi kendini bilmem hangi dar sınırlara fırlatır, bazen de izleniyormuş gibi merkeze doğru sığınmaya çalışırdı.

Soluk soluğaydı. İçimde belirir belirmez, ben de soluk soluğa kalırdım.

Bomboş bir kırsal alanda bile sık bir ormandaymış gibi güçlükle ilerlerdi. Yürümezdi sanki savaşırdı. Yine de çok ağır yol alırdı. Ayı gibi bir sağa bir sola sallanırdı.

Anlaşılmaz sözler söyleyerek kafasını oynatıp dururdu.

İriyarı, kocaman bir şeydi, hatta biçimsizdi. Kara olmasa da koyu tenliydi.

Hep yollardaydı. Dinlenirken hiç görmemiştim onu. Bazen durur ve çevresine öfkeli bakışlar fırlatırdı.

Uzun aralarla, böyle görünürdü bana. O zaman ben de gürültü, cüsse, öfke, boğulma, bitmek tükenmez, çılgınca ve boş bir çaba olur çıkardım. Kendi karşıtıma dönüşürdüm gerçekten de. Bir dönüşüm geçirirdim. Gözden yiterken bütün bedeni haykırırdı sanki. Neredeyse bir üzüntü kaplardı içimi.

Amacının ne olduğu konusunda en küçük bir düşüncem yoktu.

Yaşını gösteren hiçbir belirti yoktu. Gözüme nasıl gözüküyorsa o görüntüye oldum olası sahip olduğu kanısındaydım, sonu gelene

kadar da koruyacaktı bunu, yalnız bu sonu canlandırmakta güçlük çekiyordum kafamda. Çünkü onu bu duruma getirmiş olan şeyi kafamda canlandıramadığım gibi, kendi haline bırakılsa, buna nasıl bir son verebilir diye de hiçbir şey düşünemiyordum. Doğal bir son bana pek olası gelmiyordu, nedenini bilmiyorum. Ama benim doğal ölümüm (buna iyice kararlıydım) onunkiyle aynı anda olmayacak mıydı? Alçakgönüllüce yanıtlayayım: Emin değilim bundan. Ayrıca hangi son doğal değildir, yadsınmaz biçimde iyi olanlar da sözüm ona kötü olanlar da doğanın lütfu değil midir bize? Boş düşünceler bunlar.

Yüzü konusunda hiçbir bilgim yoktu. Saçı başı dağınık, sert ifadeli, somurtuk biri olarak düşlüyordum onu. Bir dayanağım yoktu ama.

Benim gibi genelde çok sakin ve çok titiz olan, gerek dış dünyaya, gerek daha az zararlı şeylere, evindeki ve bahçesindeki canlılara, iki üç parça değersiz malına sabırla eğilen, tiksinç bir işi bağlılıkla ve yetenekle yapan, belirsize duyduğu nefret nedeniyle düşüncelerini hep somutun sınırları içinde gezdiren bir insanın, benim gibi kurmaca bir kişiliğin (kurmaca bir yapıtın kişisiydim çünkü) kafasını kuruntularla doldurması, kendini bunlara kaptırması bana tuhaf gözükmeli ve kendi çıkarlarım açısından bu işe bir çekidüzen vermem için uyarmalıydı beni. Ama durum hiç de böyle değildi. Bunu yalnız bir adamın gereksinmesi olarak görüyordum, kuşkusuz acınası bir gereksinmeydi bu ama yalnız bir adam olarak yaşamımı sürdürmek istiyorsam, karşılamam zorunluydu bu gereksinmeyi, karşılıyordum da, tavuklarıma ya da inancıma duyduğum kadar az bir sevgiyle ama en az bir o kadar da bilinçle bağlıydım bu yönüme. Ayrıca bu, yaşamım dediğim eften püften şeyin içinde çok az yer tutuyor, düşlerimden daha büyük bir tehlike yaratmıyor, onlar kadar kısa bir zamanda unutulup gidiyordu. İş işten geçmeden gerekli önlemleri almak hep akıllıca gözükmüştür bana. Yaşamımın öyküsünü anlatmaya kalksam, bütün bu şeylerden, hele talihsiz Molloy'dan söz etmezdim kesinlikle. Çünkü anlatacak çok daha ilginç konular vardı.

Ama bu tür görüntüleri ortaya çıkarmak için iradeniz zor kullanır ister istemez. Bir şeyler katar onlara, bir şeyler eksiltir. Şu unutulmaz ağustos pazar sabahı, üzerine ışık tutmaya çalıştığım Mol-

loy, karanlık bölgelerimde yatan Molloy değildi, onun vakti daha gelmemişti çünkü. Ama ana çizgiler konusunda rahattım, bunlarda bir benzerlik vardı. Ayrıca farklılık daha büyük de olsa, umursamazdım bunu. Çünkü yaptığım şeyi, ne bana hiçbir şey ifade etmeyen Molloy için, ne de umudu kestiğim kendim için yapıyordum ama bunu, aslında yaratıcısı meçhul olsa da tamamlanması için bize gereksinme duyan, şu zavallı zanaatçıları ölüp gitse de insanların kafasında yer edip kalacak bir iş uğruna yapıyordum. İşime canla başla sarılmadığımı kimse söyleyemezdi kanımca. Tersine, sevgiyle, ah şu eski kuşak, soyu tükendi onların, kalmadı böyle insanlar, diyeceklerdi.

İki saptama.

Böyle sakına sakına yaklaştığım Molloy ile çok yakında dere tepe demeden peşine düşüp kapışacağım Molloy arasında yalnızca uzak bir benzerlik bulunmalıydı.

Belki daha şimdiden, farkında olmadan, kafamda oluşturduğum Molloy'a, Gaber'in tanımladığı Molloy'a ilişkin unsurları yamıyordum.

İşin aslına bakarsak üç, hayır, dört Molloy vardı. İçimde barınan, tarafımdan karikatürleştirilmiş biçimi, Gaber'inki, bir de bir yerlerde beni bekleyen, etiyle kemiğiyle yaşayan Molloy. Gaber'in taşıdığı iletilere gösterdiği bağlılığı bilmesem, bunlara Youdi'ninkini de eklerdim. Kötü bir uslamlama. Çünkü koruduğu kişi hakkında bütün bildiği ya da bildiğini sandığı şeyleri (ikisi de aynı şeydi Youdi için) Youdi'nin Gaber'e açık açık anlattığını nasıl düşünebiliriz? Anlatmamıştır kuşkusuz. Buyruklarının hızlı ve doğru biçimde yerine getirilmesi için yararlı gördüğü şeyleri söylemiştir yalnızca. Öyleyse bir beşincisini, Youdi'nin Molloy'unu da ekleyeceğim saydıklarıma. Ama bu beşinci Molloy dördüncüyle, deyim yerindeyse gölgesinin yanında tıpış tıpış giden gerçek Molloy ile örtüşmüyor muydu zorunlu olarak? Bunu öğrenmek için neler vermezdim. Kuşkusuz başka Molloy'lar da vardı. Ama dilerseniz bu beşiyle yetinelim, daha ileri gitmeyelim. Ayrıca bu beş Molloy'un değişen ve hep aynı kalan yönleri neydi, bu konuya da hiç bulaşmamak gerekiyor. Çünkü kolayca fikir değiştirmek, Youdi'nin en büyük özelliklerinden biriydi.

Üç saptama oldu. Ben yalnızca iki tane öngörmüştüm oysa.

Buzlar böylece çözülünce, Gaber'in raporunu okuyacak, resmi verileri inceleyecek gücü buldum kendimde. Sonunda soruşturma başlayacaktı galiba.

İşte on anda güçle vurulan bir gongun sesi duyuldu evin içinde. Gerçekten de saat dokuz olmuştu. Ayağa kalktım, giysilerime bir çekidüzen verdim, hızla aşağı indim. Çorbanın sofraya konduğunu, konduğu da söz mü, donmaya başladığını haber vermek Martha için hep küçük bir utku, büyük bir mutluluktu. Çünkü genelde, yemek saatinden birkaç dakika önce masaya oturur, peçetemi boynuma bağlar, ekmeği parçalayarak, çatal kaşıkla oynayarak, bıçak altlığını çekiştirerek yemeğin sofraya konmasını beklerdim. Çorbaya saldırdım. Jacques nerede, dedim. Omuz silkti. Kölece, tiksinç bir davranış. Söyleyin ona, hemen aşağı insin, dedim. Önümdeki çorbadan dumanlar yükselmiyordu artık. Yükselmiş miydi hiç? Geri döndü. İnmek istemiyor, dedi. Kaşığımı masaya koydum. Martha şu yaptığınız şeyin adını söyler misiniz, dedim. Söyledi. Daha önce yemiş miydim bunu, dedim. Evet, diye kesinledi. Sonra korkunç derecede hoşuma giden bir espri patlattım. O kadar çok güldüm ki hıçkırık tuttu beni. Şaşkın gözlerle bana bakan Martha hiçbir şey anlamamıştı. Söyleyin ona, aşağı insin, dedim sonunda. Anlayamadım, dedi Martha. Tümcemi yineledim. Hâlâ oldukça şaşkın bir ifade vardı yüzünde. Bu güzel evde üç kişi yaşıyor, dedim: Siz, oğlum ve bir de ben. Aşağı insin, dedim. Ama rahatsız kendisi, dedi Martha. Can çekişiyor bile olsa aşağı inmesi gerekecek, dedim. Bazen öfkeye kapılıp küçük dil yanlışlarına düşerdim. Üzülmezdim yaptığım yanlışlara. Her dil, bütün dil yanlışlarını da kapsardı kanımca. Bunları saklamazdım ayrıca. Oysa yüzümün kızarması gerekirdi.

Jacques'ın suratı pancar gibi kıpkırmızıydı. Çorbanı iç bakalım beğenecek misin, dedim. Aç değilim, dedi. Çorbanı iç, dedim. İçmeyeceğini anladım. Neyin var, dedim. İyi hissetmiyorum kendimi, dedi. Ne iğrenç şey şu gençlik. Daha sarih olmaya çalış, dedim. Gençlerin anlamakta biraz güçlük çekecekleri bu sözcüğü bilerek kullandım, çünkü birkaç gün önce anlamını ve kullanım alanını öğretmiştim ona. Bu yüzden dediklerimden bir şey anlamadığını söylemesini bekliyordum umutla. Ama az şeytan değildi o. Martha, diye kükredim. Ortaya çıktı. Sırada ne var, dedim. Pencereden dı-

şarı daha bir dikkatle baktım. Önceden bildiğim gibi yağmur dinmişti, ayrıca batıda hoş bir kızıllık, kuşak kuşak gökyüzünde yükselmeye başlamıştı. Onları görmekten çok hissediyordum küçük korumun içinden doğru. Onca güzelliğin, onca umut verici şeyin karşısında içimi büyük bir sevinç kapladı, inanın abartı yok sözlerimde. İç geçirerek çevirdim başımı, güzelliğin verdiği sevinç, çoğunlukla başka duygularla da iç içeydi çünkü ve haklı olarak sırada ne olduğunu sorduğum şeyi gördüm önümde. Bu ne oluyor, dedim. Genelde pazar akşamı, cumartesi akşamından kalan tavuk, piliç, ördek, kaz, hindi (tavuk ailesinden başka hayvan gelmiyor aklıma) artıklarını soğuk olarak yerdik. Hindilerim ile hep büyük başarılar kazandım ben, yetiştiricilik açısından kanımca ördeklerden daha ilginç hayvanlar onlar. Belki daha zordurlar ama bir de huyunu suyunu öğrendiniz mi hindilerin, yani onları sevmeyi ve onlara kendinizi sevdirmeyi öğrendiniz mi, çok verimlidirler. Çoban böreği, dedi Martha. Tabaktan bir lokma aldım. Dünkü pilici ne yaptınız, dedim. Martha'nın yüzünde bir utku sevinci belirdi. Bu soruyu bekliyordu, açıktı bu, geleceğini biliyordu. Yola çıkmadan önce, sıcak yemek istersiniz diye düşündüm, dedi. Yola çıkacağımı kim söyledi size, dedim. Kapıya doğru yürüdü, beni yaralamak için bir şeyler söyleyecekti kuşkusuz. Yalnız kaçarken hakaret edebilirdi. Kör değilim, dedi. Kapıyı açtı. Ne yazık ki, dedi. Arkasından kapadı kapıyı.

Oğluma baktım. Ağzı açık, gözleri kapalıydı. Boşboğazlık ettin mi, dedim. Anlamazlıktan geldi. Martha'ya gideceğimizi söyledin mi, dedim. Hayır, dedi. Neden söylemedin, dedim Onu görmedim, dedi arsızca. Ama biraz önce odana çıkmıştı, dedim. Böreği çoktan yapmıştı, dedi. Kimi zamanlar bana layık bir oğul olmayı başarıyordu. Ama böreği hatırlatmakla yanılgıya düşmüştü. Ama daha genç ve deneyimsizdi, daha fazla üzerine gitmek istemedim onun. Tam neyin olduğunu biraz daha ayrıntılı anlatmaya çalış, dedim. Karnım ağrıyor, dedi. Karnı ağrıyordu demek! Ateşin var mı, dedim. Bilmiyorum, dedi. Öğren öyleyse, dedim. İyice afallamış bir yüzle bakıyordu. Leb demeden leblebiyi anlamasını beklemiyordum onun. Git dereceyi bul, dedim, çalışma masamın üstten ikinci sağ gözünde duruyor, ateşini ölç, sonra dereceyi bana getir. Birkaç dakika geçsin diye bekledim, sonra o istemeden, içinde üç

ya da dört emir kipi bulunan bu uzun ve güç tümceyi yineledim ağır ağır, tane tane. Neyi yapacağını üç aşağı beş yukarı anlamış yanımdan uzaklaşırken ağzım kulaklarımda ekledim, hangi ağzına koyacağını biliyor musun? Oğlumla konuşurken, onu eğitmek amacıyla düzeysiz espriler yapmaya karşı değildim. Anlamına varamayıp tadını çıkaramadığı şakalar üzerinde (sayısı çoktu bunların), boş zamanlarında düşünebilir ya da küçük dostlarıyla bir araya geldiğinde en doğru yorumunu araştırabilirdi. Mükemmel bir alıştırma olurdu bu. Aynı zamanda en doğurgan konulardan birine, beden ve işlevlerinin tiksinçliğine dikkatini çekmek istiyordum körpe zekâsının. Ama tümcemi yanlış kurmuştum, ağız sözcüğünü kullanmamalıydım, çoban böreğini daha yakından incelerken geçti kafamdan bu düşünce. Böreğin kabuğunu kaşığımla kaldırdım ve içine baktım. Çatalımı daldırdım. Martha'yı çağırdım ve Köpeğe versen yemez bunu, dedim. Gülümseyerek yazı masamı düşündüm, üçü bir yanda, üçü öteki yanda altı gözü vardı topu topu, aradaki boşluğa bacaklarımı uzatıyordum. Yemeğiniz yenecek gibi olmadığına göre, bir iyilik yapın da pilicin yiyemediğiniz kısımlarından bize sandviç hazırlayıp bir kâğıda sarın, dedim. Oğlum geldi sonunda. Bir derece getirmişti alt tarafı. Bana uzattı. Silmişsindir umarım, dedim. Civayı seçmek için zorlandığımı görünce kapıya doğru gidip ışığı yaktı. Youdi ne kadar uzaktaydı şu an. Kışın, kimi zaman, gereksiz koşuşturmalarla geçen bir günün sonunda eve yorgun argın döndüğümde, terliklerimi üstleri ateşe dönük durumda ocağın önünde ısıtılırken bulurdum. Oğlumun ateşi vardı. Bir şeyin yok, dedim. Yukarı çıkabilir miyim, dedi. Ne yapacaksın, dedim. Yatacağım, dedi. Benim dışımda bir şeyler gelişiyordu da engel olamıyor muydum buna? Kuşkusuz öyleydi ama düşünmeye cesaret edemiyordum üzerinde. Oğlumun karnı ağrıyor diye, yıldırımları üstüme çekecek değildim, belki de her şeyin sonu olabilirdi bu. Yolda gerçekten hastalanırsa, o zaman işler değişirdi tabii. Tevrat'ı boşu boşuna okumamıştım. Kakanı yaptın mı oğlum, dedim şefkatle. Denedim, dedi. İçinden geliyor mu, dedim. Evet, dedi. Ama bir şey çıkmıyor, dedim. Hayır, dedi. Bir parça gaz çıkıyor, dedim. Evet, dedi. Birden Peder Ambroise'ın verdiği puro geldi aklıma. Yaktım. Şimdi göreceğiz, dedim yerimden kalkarken. Üst kata çıktık. Tuzlu suyla bir lavman yaptım ona. Biraz

çırpındı ama çok sürmedi bu. İğneyi çektim çıkardım. İçinde tutmaya çalış, dedim, oturağın üzerine oturma, yüzükoyun uzan. Banyodaydık. Koca kıçı havada uzandı taşların üzerine. Bırak iyice girsin içine, dedim. Ne kötü bir gündü. Puromun külüne baktım. Mavi ve diriydi. Banyo küvetinin kenarına oturdum. Aynalar, porselen, krom büyük bir huzur verdi bana. En azından ben öyle sandım. Ayrıca büyük bir huzur da değildi bu. Ayağa kalktım, puromu bir yana bıraktım, kesici dişlerimi fırçaladım. Dipte kalan dişleri de fırçaladım. Olağan zamanlarda ağzımın içine giren dudaklarımı dışarı çevirerek kendimi seyrettim. Neye benziyorum, dedim. Bıyıklarımın görünümü her zamanki gibi rahatsızlık verdi bana. Düzgün değildi. Bıyık yakışırdı bana, onsuz düşünemezdim kendimi. Ama daha da güzel olabilirdi. Biçiminde küçücük bir değişiklik yeter de artardı bile. Ama nasıl bir değişiklik? Sayısız şey yapılabilirdi, kafam karışıyordu. Şimdi git oturağın üzerine otur ve ıkın, dedim, kendimi incelemeye ara vermeden. Yoksa renginde miydi sorun? Bir boşalma sesiyle daha düzeysiz kaygıların içinde buldum kendimi. Bütün bedeni titreyerek ayağa kalktı. İkimiz de eğildik oturağın üzerine, uzunca bir süre sonra kulpundan tutup iki yana yatırdım. Sarıya çalan bir sıvının içinde birkaç lifimsi parça yüzüyordu. Karnında hiçbir şey yokken nasıl sıçmayı umuyorsun, dedim. Öğle yemeğini yediğini söyleyerek karşı çıktı. Hiçbir şeye dokunmadın, dedim. Susuyordu. Doğru yere parmak basmıştım. Bir iki saat içinde yola çıkacağımızı unutuyorsun, dedim. Ben gelemem, dedi. Öyleyse bir şeyler yemen gerekiyor, diye sürdürdüm. Keskin bir acı yokladı dizimi. Neyin var baba, dedi. Kendimi dolabın üzerine bıraktım, pantolonumu sıyırdım, bacağımı açıp kapayarak dizimi inceledim. Çabuk bir merhem getir, dedim. Üzerinde oturuyorsun, dedi. Ayağa kalktım, pantolonum bileklerimin çevresine düştü. Nesnelerin şu kıpırtısızlığı gerçekten de insanı deli edebilir. Bir küreme yükselti boğazımdan; Elsner kız kardeşler bile duymuş olmalıydı bunu. Okumayı bırakır, başlarını kaldırır, birbirlerine bakar ve kulak kabartırlar. Yalnızca bu kadar. Gecenin içinde bir başka çığlık daha işte. İki yaşlı, damarlı, yüzüklü el birbirini arar, birleşir. Yeniden sıyırdım pantolonumu öfkeyle, kalçama kadar kıvırdım, dolabın kapağını açtım, merhemi aldım, dizime sürdüm. Diz, küçük ve oynak kemiklerle doludur. İyice yedir, dedi

oğlum. Bunun hesabını daha sonra soracaktım ona. İşimi bitirdiğimde her şeyi yerine koydum, pantolonumun paçasını aşağı çektim, yeniden dolabın üzerine oturdum ve dinledim. Hiçbir ses duyulmuyordu. İstersen iyi bir kusturucu dene, dedim, hiçbir şey olmamışçasına. Uykum var, dedi. Gidip uzan yatağına, dedim, hoşuna gidecek, hafif bir şeyler getiririm yatağına, biraz uyursun sonra birlikte yola çıkarız. Göğsüme bastırdım onu. Ne dersin, dedim. Peki baba, karşılığını verdi. O anda acaba benim onu sevdiğim kadar seviyor muydu beni? Bu küçük sinsinin kafasından geçenleri bilemezdim asla. Hadi git yat, dedim, iyi örtün, ben hemen geliyorum. Mutfağa indim, sıcak bir bardak süt ile bir dilim reçelli ekmek hazırlayıp lakeli şık tepsime koydum. Bir rapor istedi, alacak raporunu. Martha sallanan iskemlesine yayılmış, sessizce izliyordu beni. Ağlarını örmekten aciz bir Kader Ana gibi gözüküyordu. Ardımda her şeyi pırıl pırıl bırakarak kapıya yöneldim. Yatabilir miyim, dedi. Bu soruyu sormak için, dolu tepsiyle ayağa kalkmamı beklemişti. Mutfaktan çıktım, tepsiyi merdiven dibindeki sandalyenin üzerine koydum, mutfağa geri döndüm. Sandviçleri hazırladınız mı, dedim. O sırada süt soğuyor, üzerini mide bulandırıcı bir tabaka kaplıyordu. Hazırlamıştı. Yatmaya gidiyorum, dedi. Herkes yatıyordu. Bir iki saat içinde kalkıp kapıyı sürgülemeniz gerekecek, dedim. Karar vermek ona düşüyordu, bu koşullar altında yatmak doğru olur mu diye. Ne kadar bir süre evden ayrı kalacağımı sordu bana. Yola yalnız başıma çıkmayacağımı anlamış mıydı acaba? Anlamıştı kuşkusuz. Aşağı inmesini söylemek için oğlumun odasına çıktığında, çocuk ona hiçbir şey anlatmasa bile, sırt çantasını görmüş olmalıydı. Hiç fikrim yok, dedim. Sonra bir anda onu öylesine yaşlı, daha da kötüsü yaşlanmaya başlamış, her zamanki köşesinde yapayalnız, acılar içinde görünce, Üzülmeyin bakalım, yolculuk uzun sürmeyecek, dedim. Kendimce sıcak sözlerle, ben yokken iyi bir biçimde dinlenmesini, dostlarını ziyaret etmesini ya da eve çağırmasını önerdim ona. Çayı da şekeri de hiç çekinmeden kullanın, dedim, olur da bir parasızlık çekerseniz Avukat Savory'e başvurun. Bu aniden gelişen samimiyeti, niyetimi anladığında hemen önlüğüne sildiği elini sıkmaya kadar götürdüm. Sıkmayı bitirdikten sonra da bırakmadım bu gevşek ve kırmızı eli. Ama parmaklarından birini parmak uçlarımla yakaladım, kendime

doğru çektim ve baktım ona. Dökecek gözyaşım olsa, saatlerce ağlardım hüngür hüngür. Namusuna göz dikip dikmediğimi soruyor olmalıydı kendi kendine. Elini bıraktım, sandviçleri aldım ve ayrıldım yanından.

Martha uzun yıllardır hizmet ediyordu bana. Çoğu kez ayrı olurdum evimden. Onunla hiç böyle vedalaşmazdım, uzun süreli ayrılıklardan korktuğum zamanlarda bile hep gelişigüzel bir eyvallar derdim yalnızca, oysa o gün böyle bir durum da yoktu. Bazen de ona tek bir söz etmeden çıkardım yola.

Oğlumun odasına girmeden önce, kendi odama girdim. Puro hâlâ ağzımdaydı ama güzelim kül bir yerlere düşmüştü. Bu dikkatsizlik yüzünden suçladım kendimi. Sütün içine bir uyku hapı atmıştım. Bir rapor istemişti, alacaktı raporunu. Çalışma masamın üzerinde duran iki albüme kaydı bakışlarım, odadan tepsi elimde çıkarken. Hiç olmazsa çifte pulların konduğu albüm konusunda yasağımı kaldırsam nasıl olur diye düşündüm. Dereceyi aramak için biraz önce buraya gelmişti. Uzunca bir süre kalmıştı. Bundan yararlanıp en çok sevdiği pullardan bazılarını cebe indirmiş miydi acaba? Her şeyi denetleyecek zamanım olmamıştı. Tepsiyi yere bıraktım, rasgele birkaç pula baktım; üstünde hoş bir gemi resmi bulunan bir marklık kırmızı Togo puluna, on reislik 1901 yılına ait Nyassa puluna ve bir ikisine daha. Nyassa pulunu çok severdim. Yeşil renkliydi, bir palmiyenin tepesini kemiren bir zürafa vardı üzerinde. Yerinde duruyorlardı. Hiçbir şeyi kanıtlamıyordu bu. O pulların yerinde durduğunu kanıtlıyordu yalnızca. Sonunda, özgürce aldığım ve açıkça dile getirdiğim kararımdan dönmemem gerektiğini düşündüm, yoksa yetkem sarsılırdı ve ben asla katlanamazdım buna. Üzüntüyle doldu içim. Oğlum çoktan uykuya dalmıştı. Uyandırdım onu. Yüzünü buruştura buruştura yedi ve sütünü içti. Onun teşekkürü böyleydi işte. En son kırıntının, en son damlanın bitişine kadar bekledim. Duvara döndü, ben de yanına iliştim. Neredeyse öpecektim onu. Ne o, ne ben tek bir söz etmiştik. O anda söze gereksinme duymuyorduk. Ayrıca oğlum, ben ona bir şey söylemedikçe konuşmazdı benimle. Ben bir şey söylediğimde de ağır ağır, sanki hiç istemeden yanıt verirdi. Ama küçük dostlarıyla bir araya gelip de benden uzakta olduğunu düşündüğünde öyle bir çenesi düşerdi ki. Varlığımın, oğlumun üzerinde böyle bastırıcı bir

etkide bulunması hoşuma gitmiyor değildi. Yüz insandan biri bile susup dinlemesini bilmez, bırakın dinlemesini bilmeyi, böyle bir kavramın olduğundan bile habersizdir. Oysa yalnızca sustuğunuzda farkına varırsınız, anlamsız gürültülerin ötesinde evrenin sessizliklerden oluştuğunun. Oğlumun bu üstünlüğe sahip olmasını istiyordum. Bir de açıkgöz geçinmekle övünen insanlardan uzak durmasını istiyordum. Oğluma iyi bir örnek olmak için onca uğraşmış, çabalamış, acı çekmiş, bir yerlere gelmiş, yoksunluklar içinde yaşamıştım. Parmaklarımın ucunda ayrıldım odadan. Acı sona ulaşana kadar seve seve oynardım rolümü.

Böylece kaçınılmaz sonu geciktiriyordum, bunu söylediğim için özür dilemem gerekiyor mu? Öylesine söylüyorum kafamdan geçenleri. Üstünde hiç düşünmeden. Çünkü bugünü betimlerken, onu yeniden yaşayan, onu korku dolu boş bir yaşamla tıka basa dolduran yine ben oluyorum; bunu yapmaktaki amacım da yalnızca kendimi unutmak ve o zaman yapmam gereken şeyleri yapmama olanağına kavuşmak. O anda düşüncelerim nasıl Molloy'dan uzaklaşmak istiyorsa, aynı biçimde bu gece kalemim de onun üzerine yazmak istemiyor. Uzun zamandır acı veren bu şeyi itiraf ettim sonunda. Ama hiçbir rahatlama olmadı içimde.

Oğlum yolda yıkılıp kalır da can verirse bunun sorumlusu ben olmayacaktım; acı dolu bir mutlulukla düşündüm bunu. Herkes kendi sorumluluğunu taşımalı. Öyle sorumluluklar bilirim ki insanın uyumasına engel olmaz.

Bu evin içinde beni harekete geçmekten alıkoyan bir şeyler var, dedim. Benim gibi biri, kaçışları sırasında neden kaçtığını unutamaz. Bahçeye indim ve zifiri karanlıkta dolaştım. Bahçemi çok iyi tanımasam, çalılıklarıma ya da arı kovanlarıma çarpardım kuşkusuz. Purom ben hiç farkına varmadan sönmüştü. Külünü silktim, daha sonra bir kül tablasına ya da çöp sepetine atmak üzere cebime koydum. Ama ertesi gün, Shit'den uzaklarda, onu cebimde bulduğumda, memnunluk duyduğumu söylemek zorundayım. Çünkü birkaç nefes daha çektim. Soğumuş puroyu dişlerimin arasında bulmak, tükürüp atmak, sonra karanlıkta aramak, yerden almak, ne yapmam gerektiğine karar vermek, gerekmediği halde külünü silkmek ve cebime koymak, küllüğü ve çöp sepetini gözümün önüne getirmek, en azından bir çeyrek saatimi almış olan bir sürecin belli

başlı aşamalarıydı. Köpek Zulu, kafamda ve ellerimde kaynaklarını araştırarak eğlendiğim yağmurun on kat artırdığı kokular, bir komşunun evindeki ışık, bir başka komşunun evinden yükselen gürültü, işte buna benzer şeyler de öteki aşamalarıydı bu sürecin. Oğlumun penceresinden ölgün bir ışık geliyordu. Başucunda yanan bir gece lambasıyla uyumayı severdi. Onu bu kötü alışkanlıktan vazgeçiremediğim için bazen kızardım kendime. Çok kısa bir süre öncesine kadar tüylü ayısına sarılmadan uyuyamazdı. Ayısını (Bebek Jack) bütünüyle unuttuğu zaman, gece lambasını da yasaklayacaktım ona. O gün oğlum da olmasa neyle uğraşacaktım acaba? Görevimle belki de.

Kendimi bahçede de evdeki kadar cesaretsiz bulunca, iki şeyden biri, ya içine düştüğüm hiçlikte evimin hiçbir sorumluluğu yok ya da bu işte bütünüyle küçük mülkiyetimi suçlamam gerekiyor, diyerek döndüm ve yeniden evimin yolunu tuttum. Bu ikinci varsayımı benimseyerek, o ana kadar yapmış olduğum ve yola çıkana kadar yapacak olduğum şeyler için bağışlıyordum kendimi. Bu bana özre benzeyen bir gerekçe ve bir anlık bir uydurma özgürlük sağlıyordu. Bu nedenle benimsedim onu.

Uzaktan, mutfak karanlık içinde gözüküyordu. Bir anlamda öyleydi de. Ama başka bir anlamda değildi. Çünkü cama gözümü dayadığımda soluk kızılımsı bir ışık fark ettim içeride; fırından gelemezdi bu ışık, çünkü fırınım yoktu benim, bir gazocağım vardı. Bir fırın da diyebilirsiniz buna ama gazla çalışan bir fırın. Daha doğrusu mutfakta gerçek bir fırın da vardı ama kullanmıyorduk bunu, bozuktu. Bunu söylemekten üzüntü duyuyorum ama gazocaksız bir evde kendimi iyi hissedemezdim asla. Geceleri dolaşmama ara vererek, ışık yansın ya da yanmasın pencerelere yaklaşmayı ve içeride olanları seyretmek için odalara bakmayı severim. Ellerimle yüzümü örter, parmaklarımın arasından bakarım. Birçok komşumu korkuttum bu biçimde. Dışarı fırlarlar, kimseyi bulamazlar. O zaman, en karanlık odalar, yitip gitmiş gün ışığı ya da söylemesek daha hayırlı olacak nedenlerle biraz önce söndürülmüş lambaların aydınlığıyla hâlâ doluymuşçasına sıyrılır karanlıklarından benim için. Ama mutfaktaki ölü ışığın söylediklerimle bir ilgisi yoktu; mutfağın bitişiğinde bulunan Martha'nın odasında, duvarda asılı duran, tahtadan yapılma küçük bir Meryem Ana heykelciğinin

ayaklarının dibinde her zaman yanan gece lambasının kırmızı başlığından geliyordu bu ışık. Koltuğunda sallanmaktan yorulup odasına gitmiş, yatağına uzanmıştı, evin içindeki gürültülerden haberdar olmak için de odasının kapısını açık bırakmıştı. Ama belki de uykuya dalmıştı.

Üst kata çıktım. Oğlumun odasının önünde durdum. Eğildim ve kulağımı kapıya dayadım. Bazıları gözlerini dayar anahtar deliklerine, ben kulağımı. Hiçbir ses duymadım, şaşırttı bu beni. Çünkü oğlum ağzı açık, gürültüyle uyurdu. Kapıyı açmamak için güç tuttum kendimi. Çünkü bu sessizlik usumu uğraştıracaktı bir süre. Odama gittim.

İşte o zaman hiç görülmemiş bir şeyle karşılaştım; Moran, nereye gittiğini bilmeden, bir haritaya ya da bir tarifeye göz atmadan, gidilecek yolları ve durakları düşünmeden, hava koşullarını hiç hesaba katmadan, gereksinme duyacağı araç gereç, yolculuğun yaklaşık süresi, yanına alması gereken para, hatta yerine getireceği görevin aslı esası, bu nedenle de bu görevi nasıl yerine getireceği konusunda belli belirsiz bir fikirle yola çıkmaya hazırlanıyordu. Oysa ben sırt çantama aynen oğluma önerdiğim birkaç parça eşyayı doldurarak ıslık çalıyordum. Diz üzerinde düğmelenen kısa pantolonlu, eski kırçıl avcı kostümümü giydim, bir de buna uygun çoraplarla hayli kaba, kara botlarımı. Ellerim kıçımda, iki büklüm bacaklarıma baktım. Çırpı gibi, çarpık çurpuk bacaklarım bu rüküş kılığımla uyumsuz bir görünüm sunuyordu; bizim köy halkı hiç görmemişti beni böyle. Ama gece uzak bir yere gitmek için yola çıktığımda seve seve giyerdim bu giysileri, üzerimde kötü dursalar da rahat hissederdim kendimi. Az da olsa hava değişimindeki bir taşra ilkokul öğretmenine benzeyebilmem için yalnızca bir kelebek ağına gereksinme duyuyordum. Denizci mavisi şayak bir pantolonla çok daha iyi gidecek olan parlak kara botlar, bu maskaralığın üzerine tüy dikiyordu; hiç olmazsa bu botlar olmasa giysilerim beğenisi gelişmemiş insanlara yalnızca bir zevksizlik örneği olarak görünebilirdi. Uzunca bir duraksamadan sonra, başıma yağmurların sararttığı hasır şapkamı geçirmeyi kararlaştırdım. Şeridi düşmüştü, bu da ona aşırı uzun bir görünüm veriyordu. Kara pelerinimi almak geldi içimden ama sonunda kalın saplı, kışlık, ağır şemsiyemi yeğledim. Pelerin kullanışlı bir giysidir, birçok peleri-

nim vardı. Ellere büyük bir devinme özgürlüğü tanır, aynı zamanda gizler onları. Bazı zamanlar, deyim yerindeyse vazgeçilmez diyebiliriz pelerin için. Ama şemsiyenin de büyük yararları vardır. Yaz değil de kış, hatta sonbahar olsa, ikisini de alırdım yanıma belki. Bu daha önce başıma gelmişti ve böyle davrandığım için kutlamıştım kendimi.

Bu giysilerle kuşkusuz göze çarpacağımı sanıyordum. Oysa hiç istemiyordum bunu. Göze çarpmak benim mesleğimin abecesidir. Acıma ve hoşgörü duyguları uyandırmak, insanları güldürüp alaylarına hedef olmak vazgeçilmez bir şeydir. Gizler fıçısında sayısız delik gibidir. Heyecanlanmamak, kara çalmamak ve gülmemek koşuluyla. İstediğimde yaratabiliyordum bu durumu. Hem sonra geceydi.

Oğlum yalnızca engelleyecekti beni. Yaşıtı ve onun durumundaki binlerce çocuğa benziyordu. Hemen ciddiyeti çağrıştıran bir insandır baba. Gülünç bile olsa saygı uyandırır. Genç oğluyla birlikte, yüzü her attığı adımda daha bir uzarken gördüler mi onu, çalışma olanağı kalmamıştır artık. Bir dul sayarlar onu, en canlı renkler bile bir işe yaramaz, daha da karıştırır işleri, uzun süre önce, belki de doğum sırasında ölmüş bir eş yakıştırılır kendisine. Antikalıklarımda, kafamı yeme nedenim olarak gördükleri dulluğumun etkisini arayacaklardı onlar. Başıma böylesine bir belayı saran kişiyi düşündükçe öfke doluyordu içim. Başarısızlığımı istese, bundan daha iyi bir şey bulamazdı kuşkusuz. Fazlasıyla gereksinme duyduğum her zamanki soğukkanlılığımı toplayabilip de düşünebilsem, oğlumun varlığının bana belki de zarar değil, yarar verdiğini anlayacaktım. Ama dilerseniz yeniden dönmeyelim bu konuya. Belki de yardımcım diye tanıtabilirdim onu ya da yeğenim diye. O pek korktuğu tokatlarımdan birini yemek istemiyorsa, bana insanların içinde baba demesini, sevgi gösterilerinde bulunmasını yasaklardım.

Kafamda bu karanlık düşünceler dolanadursun, kesik kesik ıslık çalıyorsam eğer, bunun nedeni evimden, bahçemden, köyümden ayrılırken içimde bir mutluluk duymamdı; oysa onlardan her zaman istemeye istemeye ayrılırdım ben. Bazıları nedensiz ıslık çalar. Ben çalmam. Böyle odamda gidip gelip, daha rahat bir seçim yapabilmek için çıkardığım giysileri dolaba, şapkaları da kutuları-

na yerleştirerek ortalığa çekidüzen verip çeşitli çekmeceleri kilitleyip dururken, kendimi evimden, tanıdığım yüzlerden, kurtuluş yolu diye başvurduğum şeylerden uzakta, karanlıkta, bir taşın üzerinde oturmuş, bacak bacak üzerine atmış, bir elim bir kalçamda, dirseğim bu elimin üzerinde, çenem öteki elimde, gözlerim bir satranç tahtasına dikilmişçesine yeryüzüne çevrili, ertesi gün, daha ertesi gün için tasarılar geliştirirken, gelecek zamanı yaratırken mutlu mutlu düşlüyordum kendimi. Oğlumun da yanımda olacağını, rahat durmayıp sürekli sızlanacağını, yemek yemek ya da uyumak için isteklerde bulunup donunu pisleyeceğini unutuyordum o zaman. Çalışma masamın çekmecesini açtım ve morfin haplarıyla dolu bir tüp çıkardım; başlıca yatıştırıcımdı morfin.

Kocaman bir anahtar destem vardı, neredeyse yarım kilo tutardı ağırlığı. Evimde tek bir kapı, tek bir pencere yoktur ki anahtarı her zaman üstümde olmasın. Pantolonumun, daha doğrusu kısa pantolonumun sağ cebinde taşırım onları. Kemerime bağladığım kalın bir zincir, yitirmeme engel olur onları. Gereğinden üç dört kat uzun olan bu zincir, cebimdeki anahtar destesinin üzerinde kangal halinde durur. Yorgun olduğumda ya da bir kas devinisiyle dengelemeyi unuttuğum zaman bu ağırlık sağa yatırır beni.

Son bir kez çevreme baktım, bazı şeyleri atladığımı fark ettim, bunları düzelttim, sırt çantamı (az kalsın sırtlanımı yazacaktım), hasır şapkamı, şemsiyemi, hiçbir şeyi unutmadım umarım, ışığı söndürdüm, koridora çıktım ve kapımı kilitledim. Bu en azından kesin. Bir anda boğazlanan bir insan sesi işittim. Uyuyan oğlumdu bu. Uyandırdım onu. Yitirecek bir saniyemiz bile yok, dedim. Umutsuzca sarılıyordu uykusuna. Doğaldı bu. Midesinden rahatsızlık çeken, ergenlik çağına yeni girmiş bir organizma için iki üç saatlik bir uyku, derin de olsa yetersizdi. Onu sarsmaya başlayıp önce kollarından, sonra saçlarından çekerek yataktan çıkmasına yardımcı olmaya başladığımda, öfkeyle duvara doğru döndü ve tırnaklarını şilteye geçirdi. Direncini kırmak için tüm gücümü kullanmam gerekti. Ama tam onu yataktan çekip almıştım ki elimden kurtuldu, öfke ve başkaldırı dolu çığlıklar atarak kendini yere fırlattı, debelenmeye başladı. Eğlence başlamıştı bile. Bu tiksinç gösteri karşısında, ucunu iki elimle kavradığım şemsiyemi kullanmak zorunda kaldım. Ama unutmadan, önce hasır şapkamla ilgili bir iki

söz edeyim. Kenarlarda, iki yanda da delikler vardı, küçük matkabımla ben açmıştım onları. Bu deliklere çenemin, daha doğrusu çene kemiklerimin altından geçecek kadar uzun bir lastiğin uçlarını tutturmuştum ama pek de uzun değildi lastik, çünkü tam çenemin altına sıkı sıkı yapışıyordu. Bu biçimde ne kadar devinsem de hasır şapkam yerinde, yani başımın üzerinde kalıyordu. Utanmıyor musun, diye bağırdım, terbiye düşkünü küçük domuz! Dikkat etmesem sinirlerim bozulacaktı. Öfke lükstür benim için. O zaman körleşirim, kandan bir perde iner gözlerime, büyük Gustave'ın duyduklarını, ağır cezadaki sıraların çatırdadığını duyarım ben de. Yo, insanın günlerce, yıllarca yumuşak, saygılı, sabırlı kalabilmesi, acı çekmeden olası değil. Şemsiyemi bir yana attım, odadan dışarı fırladım. Merdivenlerde başlıksız, saçları dağınık, giysileri düzensiz bir halde yukarı çıkan Martha ile karşılaştım. Ne oluyor, diye bağırdı. Yüzüne baktım. Mutfağına geri döndü. Titreye titreye garaja koşup baltamı kaptım, avluya çıktım, orada duran, üzerinde kışları sakin sakin odun kestiğim yaşlı bir kütüğe çılgınca vurmaya başladım. Sonunda baltanın ağzı kütüğe öylesine derin gömüldü ki çıkarmaya gücüm yetmedi. Gösterdiğim çaba bana yorgunlukla birlikte bir dinginlik de getirdi. Yeniden yukarı çıktım. Oğlum ağlaya ağlaya giyiniyordu. Sırt çantasını kuşanmasına yardım ettim. Yağmurluğunu unutmamasını söyledim ona. Sırt çantasına koymak istedi bunu. Şimdilik kolunda taşımasını söyledim. Saat gece yarısına geliyordu. Şemsiyemi yerden aldım. Sapasağlamdı. İlerle, dedim. Odadan çıktı. Onu izlemeye başlamadan önce bir an göz attım odaya. İçerisi müthiş karışıktı. Alçakgönüllü düşünceme göre dışarıda güzel bir hava vardı. Ortalık mis gibi kokuyordu. Çakıllı kumlar ayaklarımızın altında gıcırdıyordu. Hayır, bu yoldan, dedim. Küçük koruma girdim. Ardımda oğlum tökezliyor, ağaçlara çarpıyordu. Karanlıkta yol almasını bilmiyordu. Daha gençti; ağır sözler dondu dudaklarımda. Durdum. Elimi tut, dedim. Elini ver, diyebilirdim. Elimi tut, dedim. Tuhaf. Ama yan yana ilerleyebilmemiz için patika oldukça dardı. Bu nedenle elimi arkama koydum, oğlum da sanırım minnet duygularıyla yakaladı onu. Böylece küçük demirli kapıya geldik. Kilitliydi. Anahtarla açtım ve önce oğlum geçsin diye yana çekildim. Evime bakmak için kafamı çevirdim. Küçük koru biraz gizliyordu onu. Çatının girintili çıkıntılı

sırtı, dört borudan oluşan baca, birkaç soluk yıldızın serpildiği gökyüzüne doğru belli belirsiz yükseliyordu. Benim olan, kimsenin bir şey demesine fırsat bırakmadan dilediğim şeyi yapabileceğim kokulu kara bitki kütlesine uzattım başımı. Kafaları kanatlarının altında gizli, ötücü kuşlarla doluydu burası; beni tanıdıkları için korkmuyorlardı. Ağaçlarımı, çalılarımı, tarhlarımı, küçücük çimenlerimi seviyordum herhalde. Bazen bir dalı, bir çiçeği koparıyorsam, yalnızca onların iyiliği içindi bu, daha güçlü, daha mutlu büyüyüp olgunlaşsınlar diyeydi. Yine de yüreğim eziliyordu bunu yaparken. Ayrıca doğruyu söylemek gerekirse kendim yapmıyordum bunu. Christy'i tutmuştum bu iş için. Sebze yetiştirmiyordum. Kümes uzakta değildi. Ben hindilerim filan var dediğimde yalan söylemiştim. Birkaç tavuğum vardı yalnızca. Boz tavuğum ötekilerle birlikte tünekte durmuyordu; orada bir köşede, farelerin saldırısına karşı korunmasız, toprakta, tozların içindeydi. Horoz çılgınca üzerine atılmak için ona yaklaşmıyordu artık. Eğer kendini toparlamazsa, öteki tavukların bir araya gelip gaga ve pençeleriyle onu paramparça edecekleri gün yakındı. Her şey sessizlik içindeydi. Çok duyarlı bir kulağa sahibim. Ama müziğe yatkın değil kulağım. Geceleri kümeslerden yükselen ve tan vaktinden çok önce kesilen, minicik ayakların, sinirli kanat çırpışların, hemen bastırılan güçsüz gıdaklamaların oluşturduğu şu benzersiz mırıltıyı işittim. Yarın özgürüm, diyerek kaç akşam kendimden geçercesine dinlemiştim bu mırıltıyı. Böylece ayrılmadan önce, onu hiç yitirmemek umuduyla, son bir kez dönüp baktım küçük mülküme.

Sokağa çıkıp da demir parmaklıklı bahçe kapısını kilitlediğimde, oğluma, Sola, dedim. Arada sırada duyduğum şiddetli isteğe karşın oğlumla birlikte dolaşmayı bırakmıştım uzun zaman önce. Hep yönünü şaşırdığı için en kısa bir gezinti bile işkence olurdu bana. Oysa tek başına olduğunda bütün kestirmeleri biliyormuş gibi geliyordu. Onu bakkala ya da Bayan Clement'ın eczanesine ya da daha uzaklara, tohum almak için V no'lu anayola gönderdiğimde, benim gidip geleceğim sürenin yarısında dönüyordu; hem de hiç koşmadan. Çünkü oğlumu, gizli gizli arkadaşlık ettiği küçük serseriler gibi sokaklarda koşup dururken görmelerini istemiyordum. Hayır, onun da babası gibi kısa ve seri adımlarla, kafa dik, düzenli ve ölçülü soluk alıp vererek, kollarını sallayarak, ne sağa

ne sola bakarak, hiçbir şeyin farkında değilmiş gibi görünse de aslında en küçük bir ayrıntıyı kaçırmadan yürümesini istiyordum. Ama benimle birlikteyken hep yanlış bir yola sapıyor, bir kavşak ya da basit bir köşe bile seçtiğim doğru yoldan ayrılmasına neden oluyordu. Bilerek yaptığını sanmıyorum. Ama her şeyi bana bıraktığı için ne yaptığına ya da nereye gittiğine dikkat etmiyor, bir robot gibi düşlere gömülmüş, ilerliyordu. Önüne çıkan her boşluğa kendini bırakıp ortadan kaybolmak istiyordu sanki. Bu nedenle ayrı ayrı dolaşmayı alışkanlık haline getirmiştik. Düzenli olarak birlikte yaptığımız tek gezinti, her pazar, ev ile kilise, ayin bittiğinde de kilise ile ev arasında yaptığımız yürüyüştü. Ağır ağır ilerleyen müminlerin arasına karışan oğlum, benimle yalnız olmuyordu o zaman. Verdiği nimetler için Tanrı'ya bir kez daha teşekkür etmek ve ondan günahlarının bağışlanmasını dilemek için kiliseye giden ve dönüşte içleri rahatlamış olarak öteki hazlara koşturan şu uysal sürünün bir parçasıydı o da.

Geri dönmesini bekledim, sonra aramızdaki bu sorunu kesin bir çözüme bağlamak için şunları söyledim: Arkamda dur ve beni izle, dedim. Birçok açıdan bu çözüm tutarlı gözüküyordu. Ama arkamdan gelebilecek miydi bakalım? Kafasını kaldırıp da kendisini yalnız başına, tuhaf bir yerde bulacağı kaçınılmaz an ben düşlerimden sıyrılacak, başımı çevirdiğimde onun gitmiş olduğunu görecektim belki de. İki ucu bellerimin çevresinde bitiştirilmiş uzun bir iple kendimi ona bağlama düşüncesiyle eğlendim kısa bir süre. Dikkat çekmenin sayısız yolu varsa da bunun başarılı olacağından emin değildim. Sessizce düğümü çözebilir ve beni bir Calais kent soylusu gibi ardımda tozlar içinde sürüklenen uzun bir iple yolumda yapayalnız bırakıp kaçabilirdi. İp, yerinden kımıldamayan ya da ağır bir nesneye takılıp da ilerleyişimi engelleyene kadar. Yumuşak ve ses çıkarmayan bir ip değil, zincir daha iyi olurdu ama düşünemezdim bile böyle bir şeyi. Oysa yine de düşündüm, bir an bunu düşünerek eğlendim kendi kendime, daha iyi düzenlenmiş bir dünyada olduğumu varsaydım ve boyna geçirilecek halkasız, kemersiz, kelepçesiz ya da benzeri demir aksamı olmayan basit bir zincirle oğlumu yanımdan sıvışmayı düşünemeyecek biçimde nasıl kendime bağlarım diye kafa yordum. Sağlam ilmik ve düğümlerle kolayca üstesinden geleceğim bir sorundu bu, ayrıca gözümü açar yakından

izlerdim onu, atacağı en küçük bir yanlış adımda uyarıda bulunurdum. Ama bu yolculuk sırasında gözcü ve hastabakıcı görevlerinden başka işler de yapmak zorunda oluşum yanında, oğlumun küçük, tombul ve iç karartıcı bedenini hep yanı başımda görmek düşüncesi katlanılacak gibi değildi doğrusu. Buraya gel, diye bağırdım. Çünkü sola sapacağız dediğimi duyunca, sanki bütün isteği beni çıldırtmakmış gibi sola sapmıştı. Şemsiyemin üzerine çökmüş, başım bir ilence uğramış gibi öne eğik, serbest elimin parmakları bahçe kapısının iki demiri arasında, donmuşcasına hiç kımıldamadan duruyordum. Böylece ikinci kez geri döndü. Sana arkamdan geleceksin dedim, Sen önümde ilerliyorsun, dedim.

Yaz tatili sürüyordu. Okul kasketi yeşildi, önüne sırmayla okulunun başharfleri ve bir yabandomuzu ya da bir geyik başı işlenmişti. Kocaman sarı kafasına bir limon kabuğu gibi geçirmişti kasketini. Şapkasını böyle giymekten hoşlanıyordu. Şapka ya da kasketlerin böyle giyilmesi çok sinirimi bozar benim. Yağmurluğuna gelince, ona söylediğim gibi katlayıp koluna koyacağına ya da omzuna atacağına, dertop edip iki eliyle birden karnının üzerinde tutuyordu bunu. Yana açılmış kocaman ayakları, sallanan dizleri, fırlak karnı, çökük göğsü, havaya kalkık çenesi, açık ağzıyla gerçek bir geri zekâlı görünümünde önümde duruyordu. Ben de yalnızca şemsiyem ve bahçe kapısının yardımıyla ayakta durmayı başarıyor gibiydim. Beni izleyebilecek misin, diyebildim sonunda. Yanıt vermedi. Ama düşüncelerini dile getirmişçesine kavradım açık seçik; ya sen, beni bir yerlere götürmeye gücün yetecek mi bakalım? Sevgili kilisemin çan kulesi gece yarısını vurdu. Önemi yoktu bunun. Evimde değildim artık. Bütün gereksinme duyduğum şeylerin bulunduğu usumda, oğlumun hangi sevdiği şeyleri yanına almış olabileceğini araştırdım. İzci çakını unutmamışsındır umarım, dedim, işimize yarayabilir. Bıçakta vazgeçilmez bir önem taşıyan beş ya da altı ağızdan başka, bir tirbüşon, bir konserve açacağı, bir matkap, bir tornavida ve başka bir yığın gereksiz şey vardı. Okulunda hiç anlayamadığım nedenlerle bir araya getirilen tarih ve coğrafya derslerinde gösterdiği başarıyı kutlamak için ben almıştım ona bunu. Edebiyat ve fende sınıf sonuncusu olmasına karşın, savaşların, devrimlerin, ara dönemlerin ve insan neslinin ışığa doğru ağır ağır yükselişindeki öteki başarıların tarihlerini, sınırla-

rın ve dağların doruklarını belleğine yerleştirmekte üstüne yoktu. İzci çakısını hak etmişti fazlasıyla. Sakın evde unuttuğunu söyleme bana, dedim. Elbette unutmadım, dedi gururla ve sevinçle cebine vurarak. Öyleyse ver bana, dedim. Yanıt vermedi doğal olarak. İlk anda boyun eğmek, alışkanlıklarına ters düşüyordu. Bıçağı ver, diye bağırdım. Verdi. Gecenin ortasında, benimle baş başa ne yapmasını bekliyordunuz? Kendi iyiliği içindi, kaybetmesin istiyordum. Çünkü bir izcinin çakısı neredeyse, kalbi de oradadır; başka bir çakı alabilecek durumdaysa iş değişir doğallıkla ama oğlumun böyle bir olanağı yoktu. Çünkü gereksinme duymadığı için cebinde hiç para taşımazdı. Ama aldığı her kuruşu (çok az bir şey geçerdi eline) önce kumbarasına atar, sonra da hesap cüzdanını üzerimde taşıdığım bir bankaya yatırırdı. O anda, soğukkanlılıkla cebime koyduğum aynı çakıyla boğazımı kesebilirdi kuşkusuz. Ama böyle kanlı intikam öyküleri için daha çok gençti oğlum, daha çok pişmesi gerekiyordu. Ama zaman ondan yanaydı ve o ne kadar budala da olsa, belki bu düşünceyle avutuyordu kendini. Her neyse işte, gözyaşlarını tuttu bu kez, teşekkür borçluyum ona. Doğruldum, elimi omzuna koydum, Sabır, oğlum, sabır, dedim. Bu tür şeylerde tatsız olan şu: İsteğiniz varsa olanağınız yoktur ya da tam tersi. Ama oğlumun, zavallının hiçbir şeyden haberi yoktu, o, yüzünün çizgilerini karıştıran, bedenini titreten bu öfkenin, gerektiği gibi dışavurulduğu güne kadar kendisini hiç terk etmeyeceğini düşünüyor olmalıydı. Hatta daha da uzun bir süre. Evet, Okul Klasikleri dizisinde maskaralıklarını okuduğu için oldukça yakından tanıdığı Monte Cristo'nun ruhunun küçük bir benzerini taşıdığına inandırmış olmalıydı kendini. Sonra güçsüz sırtına güzel bir şaplak indirip, Hadi bakalım yola koyuluyoruz, dedim. Gerçekten de yola koyuldum, dahası oğlum da ardımdan sarsıla sarsıla geliyordu. Aldığım buyruklara uygun olarak, oğlumun eşliğinde harekete geçiyordum.

Molloy'un ülkesine gelmeden önce, benim ve oğlumun, birlikte ve ayrı ayrı yaşadığımız binbir serüveni anlatmak niyetinde değilim. Can sıkıcı bir şey olurdu bu. Ama beni durduran şey bu değil. Anlatmam istenen bu öyküdeki her şey canımı sıkıyor yeterince. Ama keyfimin doğrultusunda bir noktaya kadar getireceğim bu anlatıyı. Patronum anlattıklarımdan hoşlanmazsa, bazı bölümlerde

kendisine ve meslektaşlarına yöneltilmiş hakaretler bulursa, yapabileceğim bir şey yok bu durumda, elimden daha iyisi gelmez çünkü. Yani sahip olmadığım bir imgeleme sahip olmamı bekleyemezsiniz benden. Yine de düş gücümün geçmişe oranla çok geliştiğini kesinleyebilirim. Kâtip gibi gömülmüşsem şu hiç de benim işim olmayan aptalca yazılara, bunu neden kabullendiğimi kestirmeniz olası değil. Buyruklara boyun eğiyorum hâlâ ama korkudan yapmıyorum bunu. Hayır, hâlâ korkuyorsam, daha çok alışkanlığın etkisi var bu korkuda. Dinlediğim sese gelince, bunu duymam için Gaber'e gereksinmem yok benim. Çünkü içimdeki bu ses, benimle ilgisi olmayan bir dava için, hep nasıl kölece bir bağlılıkla mücadele etmişsem, sonuna kadar da aynı biçimde mücadele etmemi ve üstlendiğim rezil görevi bütün zorluğuna karşın hâlâ bir umudumun olduğu geçmiş günlerde başkalarından ummuş olduğumu gibi aynı titizlikle yerine getirmemi istiyor. Buna bir de patronum ve tasarıları için duyduğum küçümseme ve nefret duygularını ekleyin. Evet, söyledikleri belirsiz bu sesin, usavurmalarında, buyruklarında izlemesi kolay değil. Ama yine de az çok izliyorum onu, yani dediklerini anlıyorum, yani bana söylediklerini yapıyorum. Hakkında bu kadar çok şey konuşabileceğimiz seslerin sayısı sınırlıdır sanıyorum. Bugünden sonra ne yapmamı isterse istesin, yerine getireceğim bunu, öyle hissediyorum. Beni kuşku ve karanlıklar içinde bırakarak gitse bile dönmesini bekleyeceğim onun ve bütün dünyayı yönetenler bir araya gelip ağız birliği etseler ve bana feci işkenceler yaparız diye gözdağı verseler de hiçbir şey yapmayacağım dönüşünden önce. Ama bu akşam, bu sabah, her zamankinden biraz daha çok içtim, yarın düşüncem değişebilir. Yeni yeni tanımaya başladığım bu ses, titizlikle sonuna kadar götürülen bu işin anısının başıboş ve aylakça geçen uzun günlerime katlanabilmem için bana yardımcı olacağını söylüyor. Evimden, bahçemden kovulacağım, ağaçlarımı, çimenlerimi, hepsini ötüşüyle, uçuşuyla, onlara yaklaştığımda bana gelişi ya da benden kaçışıyla, en küçük ayrıntısına kadar tanıdığım kuşlarımı yitireceğim anlamına mı geliyordu bütün bunlar, yani içinde her şeyin sıcacık ve tertemiz olduğu ve bir insan olmaya katlanabilmem için gereksinme duyduğum her şeye sahip olduğum, düşmanlarımın orada bana ulaşamayacakları, kurmak, güzelleştirmek, mükemmelleştirmek ve koru-

mak için tüm yaşamımı ortaya koyduğum evimin bütün o aptalca huzurundan kovulacak, yitirecek miydim bunları? Çok yaşlıyım bütün bunları yitirmek ve yeniden başlamak için, çok yaşlıyım! Sakin ol, Moran, sakin ol. Heyecanlanma lütfen.

Ülkemden Molloy'un ülkesine yaptığım yolculukta başımdan geçen bütün olayları anlatmayacağımı söylüyordum size, nedeni çok basitti, çünkü istemiyordum bunu. Bu satırları yazarken, ona ters düşmekle her zamankinden çok daha fazla şey yitireceğim birini incittiğimin ayırdındayım kuşkusuz. Ama yine de bir mekik kayıtsızlığıyla gidip gelerek ak kâğıdı karartan kararlı bir elle yazıyorum bu satırları. Ama birkaç tanesini kısaca anlatacağım, çünkü içimden öyle geliyor, bir de yetkinliğe kavuşturduğum yöntemlerim hakkında sizi bilgilendirmek istiyorum. Ama bundan önce, evimden ayrıldığım sırada, benimkine hiç benzemeyen Molloy'un ülkesi konusunda bildiğim bir iki şeyi anlatacağım. Çünkü bana verilen bu yazı cezasının başlıca özelliklerinden biri de artık geçmişte kalan olayları atlayıp hemen konunun can alıcı noktalarına girememem oluyor. Ama artık bildiğim şeyleri yeniden bilmemem, evimden ayrılırken bildiğimi sandığım şeyleri de yeniden bildiğimi sanmam gerekiyor. Zaman zaman bu kuralı bozuyorsam da çok küçük ayrıntılar nedeniyle oluyor bu. Genelde uyuyorum. Öylesine canla başla yapıyorum ki bunu, çoğu kez öyküyü bugüne taşıyan kişi olmaktan çok, bir şeyler bulgulayan biri oluyorum, inanın abartmıyorum. Sokakta, salak oğlumun yanında, bahçe kapısının demirine tutunduğum o gece nereye gittiğim, beni bekleyen şeyler konusunda ne biliyorsam, her şeyin çok geride kaldığı şu sırada, odamın sessizliğinde aşağı yukarı aynı şeyleri biliyorum. Bunu izleyen sayfalarda olayların kesin ve gerçek akışından saparsam, hiç şaşırtmayacak bu beni. Ama pek güncel bir öğretinin savunduğu gibi, Sisyphus'un hep aynı yerde kaşınmak, inlemek ya da sevinmek zorunda bırakıldığına inanmıyorum. Hatta hedefine sağ salim ve zamanında ulaştıktan sonra, tutulan yol konusunda aşırı titizlik gösterdiklerini de sanmıyorum. Belki de her yolculuğun ilki olduğunu düşünüyordu o. Umutlarını diri tutardı bu onun, öyle değil mi, böylece acılarla kıvranırdı hiç durmadan. Oysa insan kendini aynı şeyi sürekli olarak yaparken gördüğünde, içini bir sevinç kaplar.

Molloy'un ülkesi derken, resmî sınırlarından hiçbir zaman çıkmadığı ve bu, kendisine yasaklandığı ya da istek duymadığı ya da olayların olağanüstü bir rastlantıyla bir araya gelişi nedeniyle belki de büyük bir olasılıkla hiçbir zaman çıkamayacağı dar bölgeden söz ediyorum. Bu bölge, benim yaşadığım ve daha sevimli olduğunu söyleyebileceğim bölgeye oranla kuzeydeydi ve bazılarının bir kent, bazılarınınsa bir kasaba adını verdikleri bir yerleşme birimiyle bunun çevresindeki köylerden oluşuyordu. Hemen belirteyim, bu kent ya da kasabanın adı Bally'di ve kendisine bağlı topraklarla birlikte en fazla sekiz dokuz kilometrekarelik bir alana yayılıyordu. Çağcıl ülkelerde buna sanıyorum komün ya da kanton diyorlar galiba ama bizde bu tür küçük yönetim bölgelerini tanımlamak için soyut ve bağımsız bir sözcük bulunmuyor. Ama bu ayrımları belirtmek için benzersiz bir güzellik ve yalınlıkta bir dizgeye sahibiz: Bally demek istediğimizde (Bally'den söz ediyoruz çünkü) Bally, Bally artı çevresindeki topraklar demek istediğimizde Ballyba, yalnız Bally'e ait topraklar demek istediğimizde de Ballybaba sözcüklerini kullanırız. Örneğin ben Shitba'nın yönetim merkezi olan Shit'de yaşıyordum, galiba hâlâ da orada yaşıyorum. Akşamları kırlarda dolaşmak için Shit'in dışına çıktığımda Shitbaba'nın temiz havasını dolduruyordum ciğerlerime, başka bir yerin değil.

Toprakları geniş değildi Ballybaba'nın ama çok farklı şeyler bulunurdu o topraklarda. Sözümona otlaklar, küçük bir bataklık, bir iki koru, bölge sınırlarına yaklaştıkça dalgalanan ve neredeyse gülümseyen görünümler; sanki daha ötelere gitmediği için hoşnuttu Ballybaba.

Ama bu bölgenin başlıca güzelliği, ağır ağır yükselip alçalan külrengi suların doldurup boşalttığı, doldurup boşalttığı dar boğazlı küçük koydu. Yığınla insan kentten çıkıp bu görüntüyü hayranlıkla izlemeye gelirdi buraya; düş kurma yetisine en az sahip olanlar bile. Bazıları, şu ıslak kumlardan daha güzel bir şey olamaz, derdi. Ötekilerse, sular yükseldiğinde görmek gerekir Ballyba Koyu'nu, diye yanıt verirdi. Bilmeseniz ölü su diye yemin edebileceğiniz şu kurşun renkli su ne göz alıcıdır o zaman. Başka bir topluluk da bunun bir yeraltı gölüne benzediğini savunurdu. Ama Blackpool sakinleri gibi hepsi de kentlerinin deniz üzerinde olduğunda fikir birliği ediyorlardı. Mektup kâğıtlarının üzerine de Deniz Kenti

Bally yazıyorlardı.

Ballyba'nın nüfusu oldukça azdı. Çok hoşuma gittiğini söylemeliyim bu durumun. Topraklar tarıma pek elverişli değildi. Çünkü sürülmüş bir toprak ya da bir otlak azıcık genişlemeye başladığında, talihsizce kutsal bir koru ya da bir bataklıkla burun buruna geliyordu; bu bataklıklardan oldukça düşük nitelikte bir turba ile meşe artıkları elde edilebiliyordu yalnızca. Meşe artıklarından da muska, kâğıt açacağı, peçete halkası, tespih ve benzeri bir sürü ıvır zıvır yapılıyordu. Örneğin Martha'nın Meryem Ana heykelciği Ballyba'dan geliyordu. Şiddetli yağmurlara karşın otlaklar çok cılız ve yer yer kayalıktı. Buralarda yalnızca bol bol ayrıkotuyla, inek ve atlara dokunan ama eşek, keçi ve karakoyunların iyi kötü yiyebildiği mavi renkli, acı, tuhaf bir ot yetişiyordu. Ballyba refahının kaynağı neydi o halde? Söyleyeceğim bunu. Hayır, hiçbir şey söylemeyeceğim. Hiçbir şey.

Evden ayrılırken Ballyba hakkında bildiğimi sandığım şeylerin bir kısmı bu işte. Başka bir yerle mi karıştırıyorum diye soruyorum kendime.

Bahçe kapımın yirmi adım kadar aşağısında, sokak mezarlık duvarı boyunca uzanır gider. Sokak alçalır, duvarsa gittikçe daha çok yükselir. Bir noktadan sonra ölülerin aşağısında yürümeye başlarsınız. Kendim için aldığım mezar yeri oradadır. Dünya durdukça benim malım olacaktır orası, kâğıt üzerinde. Arada sırada gelir mezarıma bakardım. Taşı dikmişlerdi bile. Ak renkli, bildik bir Latin haçıydı. Adımı ve doğum tarihimi kazıtmak istemiştim üzerine, bir de kısacık bir mezar taşı yazısını. Böylece, geriye yalnızca ölüm tarihimi eklemek kalıyordu. İzin vermediler buna. Bazen gülümserdim, şimdiden ölmüş gibi.

Birkaç gün boyunca gizli yollarda yayan yürüdük. Anayollarda görülmek istemiyordum.

İlk gün Peder Ambroise'ın purosunun izmaritini buldum. Ne kül tablasına atmıştım onu, ne de kâğıt sepetine, giysilerimi değiştirirken cebime koymuştum. Ama ayırdında olmadan yapmıştım bunu. Şaşkınlıkla baktım ona, yaktım, birkaç nefes çektim, attım. İlk günün en dikkat çekici olayıydı.

Oğluma cep pusulasını nasıl kullanacağını öğrettim. Çok hoşuna gitti. Umduğumdan düzgün davranıyordu. Üçüncü gün çakısını

geri verdim ona.

Hava yumuşaktı. Günde, tasarladığımız gibi on mil yapıyorduk hiç zorlanmadan. Açık havada uyuyorduk. Güvenliğimiz açısından böyle gerekiyordu.

Oğluma dallardan bir barınak yapmayı öğrettim. İzci oymağındaydı ama hiçbir şey bilmiyordu. Hayır, kamp ateşi yakmasını biliyordu. Her duraklayışımızda bu yeteneğini sergilemek için yalvarıyordu bana. Ben ne işe yaradığını anlamıyordum bu ateşin.

Oğlumu yakın köylere göndererek aldırdığım konserve yiyeceklerle besleniyorduk. İşe yarıyordu bu konuda. Dere suları içiyorduk.

Bütün bu aldığım önlemler gereksizdi kuşkusuz. Bir gün, bir tarlada tanıdığım bir çiftçi gördüm. Bize doğru geliyordu. Hemen döndüm, oğlumu kolundan yakalayıp geldiğimiz yöne doğru sürükledim. Çiftçi, öngördüğüm gibi arkamızdan yetişti bize. Beni selamladı, nereye gittiğimizi sordu. Onun tarlası olmalıydı. Eve gittiğimizi söyledim ona. Neyse ki pek uzak değildik evden. Nereden geldiğimizi sordu o zaman. Belki de ineklerinden ya da domuzlarından biri çalınmıştı. Dolaştık, dedim. Arzu ederseniz arabamla sizi bırakmaktan sevinç duyarım, dedi ama ancak akşam çıkacağım yola. Yazık, dedim. Eğer beklemek isterseniz, dedi, seve seve bırakırım. Teşekkür ederek geri çevirdim önerisini. Neyse ki daha öğlen bile olmamıştı. Akşama kadar beklemek istememekten daha doğal ne olabilirdi? Öyleyse, sağ salim varın evinize, dedi. Kocaman bir yay çizdik ve yeniden kuzeye giden yolu tuttuk.

Aldığım bu önlemler abartılıydı kuşkusuz. Doğru olan, en azından ilk günler boyunca gece yol alıp gündüzleri gizlenmekti. Ama hava öylesine güzeldi ki bir türlü karar veremiyordum buna. Gerçi tek düşündüğüm zevkim değildi ama zevkimi de düşünüyordum! İş yaşamım boyunca hiç böylesi gelmemişti başıma. Ayrıca öyle yavaş ilerliyorduk ki! Acelem yoktu, rahat rahat gidebilirdim gideceğim yere.

Yaz sonunun yumuşaklığına kendimi bırakmış, arada sırada Gaber'in verdiği bilgileri düşünüyordum. Tümüyle anımsayamıyordum onları istediğim gibi. Gece dalların altında, doğanın güzelliklerinden kendimi koruyarak tüm varlığımla bu soruna yoğunlaşı-

yordum. Uyurken oğlumun çıkardığı gürültüler son derece rahatsız ediyordu beni. Bazen barınağımızdan çıkıyor, karanlıkta bir aşağı bir yukarı dolaşıyordum. Ya da sırtımı bir ağaca yaslıyor, çömelerek bacaklarımı kollarımın arasına alıyor, çenemi de dizime dayıyordum. Bu konumda bile soruna bir ışık tutamıyordum. Ne arıyordum aslında? Söylemesi güçtü bunu. Gaber'in raporunda eksik olan şeyi arıyordum. Molloy'u bir kez bulduktan sonra ne yapmam gerektiğini bana anlatmış olmalıydı. Aldığım özel görevler, aradığım kişinin yerini saptamakla sona ermezdi. Öyle olsa çok iyiydi. Ama verilen yönergeler doğrultusunda, şu ya da bu biçimde davranırdım ilgili kişiye. En şiddet taşıyanından, en yumuşağına kadar türlü türlü işlemler uygulardım üzerlerinde. Başarılı bir sonuca ulaşabilmek için üç ayımı harcadığım Yerk olayı, adamın kravat iğnesini ele geçirmeyi başarıp yok ettiğim gün sona ermişti. Bağlantı kurmak işimin en kolay yanıydı. Yerk'i üçüncü gün buldum. Başarılı bir sonuca ulaştığımı kanıtlamam gerekmiyordu, sözüm yeterliydi onlara. Youdi'nin bilgilenmek için kendine özgü yöntemleri olmalıydı. Bazen bir rapor istenirdi benden.

Başka bir seferinde görevim, birini belli bir saatte, belli bir yere getirmeye dayanıyordu. Çok ince bir işti, çünkü söz konusu insan kadın değildi. Bir kadınla işim olmadı hiçbir zaman. Üzgünüm bunun için. Youdi'nin onlarla ilgilendiğini sanmıyorum hiç. Kadın ruhu için yapılan eski bir şaka geliyor aklıma. Soru: Kadınların ruhu var mıdır? Yanıt: Evet. Soru: Neden? Yanıt: Lanetlenebilmeleri için. Çok komik. Neyse ki gün konusunda oldukça özgür bırakmışlardı beni. Önemli olan saatti, buluşmanın tarihi değil. Kararlaştırdığımız yere geldi adam, bir gerekçeyle ayrıldım yanından. Nazik bir gençti, suskun ve hüzünlü bir hali vardı. Belli belirsiz anımsıyorum bir kadın öyküsü uydurduğumu. Bekleyin, toparlıyorum. Evet, kadının ona altı aydır âşık olduğunu, tenha bir yerde kendisiyle buluşmak istediğini söyledim. Hatta bir ad bile yakıştırmıştım kadına. Çok ünlü bir kadın oyuncunun adıydı bu. Kadının söylediği yere onu götürünce, anlayışlı davranarak yanından ayrılmamdan doğal ne olabilirdi? Onu ardımdan bakarken görüyorum hâlâ. Arkadaşı olmamı isterdi sanıyorum. Başına ne geldiğini bilmiyorum. Görevim sona erdiğinde uğraştığım kişilere olan ilgimi yitiriyordum. Hatta sonradan aralarından hiçbirini görmediğimi ke-

sinleyebilirim. Bundan başka başka şeyler çıkarsamayın sakın. Biraz sakin olsam ne öyküler anlatırdım size. Kafam bir yığın insanla dolu, ölüler sergileniyor orada: Murphy, Watt, Yerk, Mercier ve ötekiler. Düşte görsem inanmazdım ama hayır, yürekten inanıyorum buna. Öyküler, öyküler. Onları anlatmayı beceremedim bir türlü. Bunu da anlatmayı beceremeyeceğim.

O halde bir kez Molloy'u bulduğumda, ona ne yapacağıma karar veremiyordum. Gaber'in bu konuda bana vermiş olması gereken bilgiler uçup gitmişti kafamdam. Bütün pazarınızı aptalca şeyler yaparak geçirirseniz olacağı budur işte. Kendi kendime, istediğim kadar, bakalım şimdi ne yapmam gerekiyor, diye sorayım, boşunaydı. Her defasında farklı yönerge verilirdi bana. Aslında zaman zaman yinelenen özel bir işlem vardı ama aradığımın bu olması doğrusu çok küçük bir olasılıktı. Ama benden hep aynı şeyi isteyip dursalar, sonra bir defalık bundan vazgeçseler, bu özel durum elimi kolumu bağlardı benim, öylesine pimpirikli bir adamdım işte.

Kendi kendime, en iyisi hiç düşünmemek, ilk yapılacak iş Molloy'u bulmak, diyordum, sonra nasılsa bir şeyler düşünürdüm, çok zamanım vardı bunun için, belki de en beklenmedik zamanda anımsardım yapmam gereken şeyi, hem zaten Molloy'u bulduğumda ona ne yapacağımı hâlâ bilemiyor durumdaysam da Youdi'nin haberi olmadan Gaber ile temasa geçmenin çarelerini arardım o zaman. Onda benim adresim, bende de onunki vardı. Bir telgraf çekerdim ona, M'ye ne yapayım? O da gerekiyorsa üstü örtülü sözlerle ama kesin bir karşılık verirdi bana. Ama Ballyba'da telgraf var mıydı bakalım? Ama, Molloy'u ne kadar geç bulursam, yapmam gereken şeyi anımsamam için de şansım o kadar çok artıyor, diyordum kendime, alt tarafı insandım çünkü. Şimdi anlatacağım olayla karşılaşmasak sakin sakin yolumuza devam edecektik tabanvayla.

Her zamanki gibi oğlumun yanında, sonunda uyumayı başardığım bir gece, sanki şiddetli bir darbe yemiş gibi sıçrayarak uyandım birden. Sakin olun, size gerçekten gördüğüm bir düşü anlatmayacağım. Barınağın içi zifiri karanlıktı. Yerimden kımıldamadan dikkatle açtım kulaklarımı. Duyduğum yalnızca oğlumun gürültülü soluk alış verişleri ve horlamalarıydı. Kendi kendime, bunun her

zamanki, gördüğüm kötü düşlerden biri olduğuna karar vermek üzereydim ki dizimi müthiş bir ağrı yokladı. Ani uyanışımın nedeni buydu kuşkusuz. Duyduğum acıyı bir yumruk ya da bir atın tepişi verebilirdi insana. Hiç kıpırdamadan, soluk soluğa kalmış, tabii tere batmış bir durumda ağrının bedenimi yeniden yoklamasını bekledim korkuyla. Eğer bilgilerim beni yanıltmıyorsa böyle bir durumda kalan bir insan ne yaparsa, aynı davranışları gösteriyordum. Birkaç dakika sonra acıyı yeniden duydum ama ilki, daha doğrusu ikincisi kadar güçlü değildi. Çok güçlü bir acı duymamamın nedeni ona hazırlıklı olmamdı belki de. Ya da acıyı şimdiden kanıksamış mıydım? Sanmıyorum. Çünkü ardından birkaç kez daha yinelendi, her defasında bir öncekinden daha az acı duydum, sonunda iyice hafifledi ve ben de az çok rahatlamış bir durumda uyuyabildim. Ama uykuya dalmadan önce söz konusu acının benim için yeni bir şey olmadığını anımsayacak zamanı buldum. Çünkü banyomda oğluma lavman yaparken bunu daha önce hissetmiştim. Ama o zaman beni bir kez yoklamış, şu ana kadar da bir daha yinelenmemişti. Ninni söyler gibi, o zaman da bana acı veren aynı diz miydi, yoksa öteki mi diye düşüne düşüne yeniden uyudum. Hiçbir zaman öğrenemedim bunu. Ayrıca oğluma da yola çıktığımız gece, önünde, iodex ile ovduğum hangi dizimdi diye sorduğumda yanıt veremedi bana. Uzun ve yorucu yürüyüşler, serin ve nemli gecelerin yol açtığı sinirsel ağrılardır, diyerek ve ilk fırsatta üzerinde hoş bir şeytan resimlemesi bulunan bir paket ısıtıcı pamuklardan almaya kendi kendime söz vererek biraz rahatladım ve yeniden uyudum. Düşüncenin hızı inanılmaz bir şey! Ama dahası var. Çünkü günün ağarışına doğru, bu kez doğal bir gereksinme nedeniyle (daha bir gerçeklik havası vermek için kamışım birazcık sertleşmiş diye ekleyeyim) yeniden uyandığımda ayağa kalkamadım. Aslında kalktım sonunda elbette, çünkü kalkmam gerekiyordu ama ne zorluklarla kalktım, biliyor musunuz? Kalkamadım demek, bunu kâğıda dökmek ne kadar kolay, oysa bunu yaşarken nasıl da acılar içinde kıvranıyor insan. Kuşkusuz en küçük bir karşı koyuşun çılgına çevirdiği irademiz neden oluyor buna. Başlangıçta dizimi bükemediğimi gördüğümde ne kadar umutsuzluğa kapıldığımı kestirebilirsiniz; daha sonra azmettim ve biraz biraz bükmeyi başardım. Eklem sertleşmesi son halini almamıştı daha. Hâlâ di-

zimden söz ediyorum. Ama gecenin erken saatlerinde beni uyandıran aynı diz miydi? Yemin edemezdim onun olduğuna. Acı vermiyordu. Yalnızca bükülmüyordu. Acı, beni defalarca boşuna uyarmış, sonra da kesilmişti. Şöyle bakıyordum soruna. Diz çökmek örneğin, olanaksızdı benim için, çünkü insan nasıl diz çökerse çöksün iki dizini de bükmek zorundadır; birkaç saniyeden fazla sürdürülemeyecek, çok tuhaf bir konumda, yani Kafkas dansçıları gibi, hasta bacağınız önünüzde uzanarak durursanız o başka tabii. Cep fenerimin ışığında ağrıyan dizime baktım. Ne kırmızılık vardı, ne şişlik. Dizkapağımı oynattım. Klitorisi andırıyordu. Bütün bu süre içinde oğlum bir fok balığı gibi soluyordu. Yaşamın insana neler sunduğundan habersizdi. Ben de çok saf biriydim. Ama bunun farkındaydım.

Gün ağarışından önceki şu iğrenç renk kaplamıştı gökyüzünü. Hani nesneler sinsice gün boyunca koruyacakları konumlarını alır ve öylece donup kalırlar. Sakınarak ve bir tür merakla yere oturdum. Başka biri olsa, her zamanki gibi küt diye otururdu. Ben oturmadım. Başıma gelen şeylere göre en doğru davranışları bulmakta ustaydım ben. Ama yerde ya bağdaş kurarak ya da ana karnındaki bebek konumunu alarak oturabilirsiniz, yeni başlayanlar için yalnızca bunlar olasıdır. Bu nedenle kısa bir süre sonra sırtüstü bıraktım kendimi. Bilgi dağarcığıma da şu gözlemlediğim şeyi katmakta gecikmedim: Ortalama insanın hiç düşünmeden aldığı konumlardan geriye sizin uygulayabileceğiniz iki üç tane kalırsa, bunları zenginleştirmeye başlıyorsunuz demektir. Bu deneyimi yaşamamış olsam tersini savunurdum ateşlice. Evet, rahatça ayakta duramadığınızda, rahatça oturamadığınızda, annesinin kucağındaki çocuk gibi yatay konumun koruyuculuğuna bırakırsanız kendinizi. Daha önce hiç denemediğiniz durumları dener, hiç ummadığınız zevkler tadarsınız. Kısacası sınırsızdır yatay konumun sundukları. Her şeye karşın sonunda canınız sıkılırsa, yapmanız gereken şey yalnızca birkaç saniye boyunca ayağa kalkmanız ya da kıçınızın üzerinde doğrulmanızdır. Bölgesel ve acısız bir inmenin üstünlükleri bunlardır işte. O bildik inme durumlarında da buna benzer, hatta belki daha da şaşırtıcı mutluluklar olduğunu öğrenmek hiç şaşırtmazdı beni. Sonunda hiç kıpırdayamayacak bir hale gelmek, az bir şey mi! Bunu düşündüğümde bir tuhaf oluyorum. Buna bir de ko-

nuşma yitimini ekleyin! Bir de duvar gibi sağırlığı! Bir de körlüğü! Bir de bellek yitimini! Bir parça aklınız kaldıysa eğer, sizden mutlusu yoktur yeryüzünde! Ölümden yeniden doğuş kadar korkacak aklınız kaldıysa demek istiyorum.

Bacağım iyileşmezse ya da kötüleşmezse ne yaparım diye düşündüm kara kara. Dalların arasından göğün alçalışını seyrediyordum. Gök sabahları alçalır, yeterince üzerinde durulmadı bu olgunun. Sanki daha iyi görmek istercesine yaklaşır dünyaya. Çekip gitmeden önce kendini beğendirmek için yeryüzü yükseliyor belki de.

Uslamlamamdan söz etmeyeceğim. Oysa öyle kolay anlatabilirdim ki bunu. Bu uslamalama sonucunda, aşağıdaki bölümü oluşturmamı sağlayan karara vardım.

İyi bir gece geçirdin mi, dedim, oğlum gözlerini açar açmaz. Onu uyandırabilirdim ama yapmadım bunu, doğal bir biçimde uyansın istedim. Kendini iyi hissetmediğini söyledi bana sonunda. Oğlum çoğu kez sorduğum sorulara başka yanıtlar verirdi. Neredeyiz, dedim, en yakın köy hangisi? Adını söyledi. Bildiğim bir yerdi, eskiden gitmiştim, küçük bir kasabaydı, şans ibresi bizden yanaydı. Bu kasabanın sakinleri arasında birkaç tanıdığım bile vardı. Bugün ne günlerden, dedim. Bir an duraksamadan söyledi günü. Oysa daha biraz önce kendine gelmişti! Tarih ve coğrafyada üstüne yoktur demiştim size. Baise Nehri'nin Condom'un içinden geçtiğini ondan öğrenmiştim. Peki, dedim, hemen Hole'a gideceksin, bu iş için -hesapladım- üç saat veriyorum sana. Şaşkın gözlerle baktı yüzüme. Boyuna uygun, mümkünse ikinci el bir bisiklet al oradan, dedim. Beş sterlini aşmayacaksın. On şilinlik banknotlar halinde verdim parayı. Sağlam bir eşyalığı olsun, sağlam bir eşyalığı yoksa sağlam eşyalığı olan bir bisikletle değiştir, dedim. Anlaşılır olmaya çalışıyordum. Mutlu olup olmadığını sordum ona. Mutlu görünmüyordu. Söylediklerimi yineledim ve yeniden sordum mutlu olup olmadığını. Daha çok afallamış bir hali vardı. Belki de hissettiği büyük sevinç neden olmuştu buna. Belki de kulaklarına inanamıyordu. Anladın mı bari, dedim. Zaman zaman sahici bir konuşma yapmak ne noş oluyor. Yapman gerekenleri anlat bana, dedim. Anlayıp anlamadığını öğrenmenin tek yoluydu bu. On beş mil uzaktaki Hole'a gideceğim, dedi. On beş mil uzakta mı,

diye haykırdım. Evet, dedi. Peki, dedim, devam et. Bir bisiklet alacağım, dedi. Bekliyordum. O susuyordu. Bir bisiklet mi, diye bağırdım. Peki ama milyonlarca bisiklet var Hole'da! Nasıl bir bisiklet? Düşündü. İkinci el, dedi, rasgele. Peki ikinci el bir bisiklet bulamazsan ne yapacaksın, dedim sonunda. Bundan söz etmedin, dedi. Küçük bir diyalog, zaman zaman nasıl da rahatlatıyor insanı. Sana ne kadar para verdim, dedim. Kâğıt paraları saydı. Dört sterlin on şilin. Bir daha say, dedim. Bir daha saydı. Dört sterlin on şilin, dedi. Bana ver şunları, dedim. Kâğıt paraları bana uzattı, saydım. Dört sterlin on şilin. Sana beş sterlin verdim, dedim. Yanıt vermedi, rakamların kendi konuşsun istedi. On şilini alıp bir yanına mı gizlemişti acaba? Ceplerini boşalt, dedim. Boşaltmaya başladı. Ben yere uzanmıştım, sakın unutmayın bunu. Hasta olduğumu bilmiyordu. Ayrıca hasta değildim. Önüme dizdiği nesnelere bakıyordum dalgın gözlerle. Bunları birer birer ceplerinden çıkarıyor, başparmağıyla işaretparmağı arasında usulca havaya kaldırıyor, gözümün önünde döndürüyor ve sonunda yere yanı başıma bırakıyordu. Bir cep boşaldığında astarını çıkarıp sallıyordu. Küçük bir toz bulutu görülüyordu o zaman. Bu araştırmanın anlamsızlığını kavradım çok geçmeden. Durmasını söyledim ona. On şilini belki yeninde ya da ağzında saklıyordu. Ayağa kalkıp tepeden tırnağa aramam gerekiyordu onu. Ama o zaman hasta olduğumu anlayacaktı. Büsbütün hasta değildim aslında. Hasta olduğumu öğrenmesini neden istemiyordum? Bilmiyorum. Cebimde kalan parayı sayabilirdim. Ama neye yarayacaktı bu? Üzerime aldığım parayı biliyor muydum? Hayır. Kendime de seve seve uyguluyordum Sokrat yöntemini. Ne kadar harcadığımı biliyor muydum? Hayır. Genelde iş gezilerine çıktığımda hesaplarımı sıkı sıkı tutar, yaptığım giderleri kuruşu kuruşuna bilirdim. Bu kez çuvallamıştım. Keyif için dolaşıyor olsam böylesine sorumsuzca saçmazdım paramı. Yanıldığımı varsayıyorum, dedim, sana dört sterlin on şilin verdim yalnızca. Yere saçılı nesneleri ağır topluyor ve yeniden ceplerine koyuyordu. Nasıl anlatabilirdim ona? Dur da beni dinle, dedim. Kâğıt paraları uzattım ona. Say şunları, dedim. Saydı. Ne kadar, dedim. Dört sterlin on, dedi. On ne, dedim. On şilin, dedi. Dört sterlin on şilinin mi var, dedim. Evet, dedi. Sana dört sterlin on şilin verdim, dedim. Evet, dedi. Doğru değildi bu, beş sterlin

vermiştim ona. Anlaştık mı, dedim. Evet, dedi. Bu kadar parayı sana neden verdim acaba, dedim. Yüzü aydınlandı. Bir bisiklet almam için, dedi hiç duraksamadan. İkinci el bisikletin dört sterlin on şilin edeceğine aklın yatıyor mu, dedim. Bilmiyorum, dedi. Ben de bilmiyordum. Ama sorun bu değildi. Sana tam olarak ne söyledim, dedim. İkimiz de çalıştırdık kafamızı. Mümkünse ikinci el, dedim sonunda, bunu söyledim sana. Ha, dedi. Bu ikili konuşmayı bütün ayrıntılarıyla aktarmayacağım. Yalnızca ana noktaları belirtmekle yetineceğim. İkinci el demedim, dedim, mümkünse ikinci el. Yeniden eşyalarını toplamaya başlamıştı. Bırak şunu, diye bağırdım, söylediklerime dikkat et. Karışmış, kocaman bir ip yumağını gösterişle yere bıraktı. On şilin belki de içindeydi. İkinci el ile mümkünse ikinci el arasındaki farkı anlayamıyor musun, dedim. Saatime baktım. Onu gösteriyordu. Aklımızı iyice karıştırmaktan başka bir şey yapmıyordum. Anlamaya çalışmayı bırak, dedim, yalnızca söyleyeceklerime iyi kulak ver, çünkü bir daha yinelemeyeceğim. Yanıma yaklaştı ve diz çöktü. Evet, baba, dedi. Çok güzel, dedim, eğer ikinci el bir bisiklet bulamazsan, yeni bir bisiklet alırsın. Yineliyorum. Yineledim. Oysa yinelemeyeceğim demiştim az önce. Şimdi bana yapacaklarını anlat, dedim. Başını uzak tut biraz, ağzın kokuyor, diye ekledim. Dişlerini fırçalamıyorsun, sonra da apselerden şikâyet edip duruyorsun, diye de ekleyecektim ama tam zamanında tuttum kendimi. Başka bir konuya atlamanın zamanı değildi. Ne yapacaksın, diye yineledim. Derin derin düşündü. On beş mil uzaktaki Hole'a gideceğim, dedi. Başlayacağım şimdi milinden, dedim. Hole'dasın. Ne yapmaya geldin buraya? Hayır, devam edemeyeceğim. Sonunda anladı. Bu bisiklet kimin için, dedim, Goering için mi? Bisikleti kendisine aldığının farkında değildi daha. Doğrusunu söylemek gerekirse boyu benim kadar olmuştu o sıralarda. Eşyalığa gelince, sanki hiçbir söz söylememiştim bu konuda. Ama sonunda her şey girdi kafasına. Öyle ki parası çıkışmazsa ne yapması gerektiğini bile sordu bana. Buraya dönüp sorarsın bana, dedim. Bütün bu konuları oğlum uyanmadan önce düşünmüştüm; çok genç olduğu için bu kadar parayı nereden bulduğunu soracaklardı ona kuşkusuz, başı derde girecekti. Bu durumda ne yapması gerektiğini biliyordum; gidip polis memuru Paul'ü bulması ya da onu yanına getirtmesi, kendini tanıtması, onu benim,

sözümona Shit'deki evinde kalan Jacques Moran'ın Hole'a bisiklet almaya gönderdiğini söylemesi gerekiyordu. Burada açıkça birbirinden farklı iki işlem bulunuyordu, ilki bu olayı önceden kestirebilmek (oğlumun uyanışından önce), ikincisiyse buna bir çözüm getirmekti (Hole'un en yakın yerleşim birimi olduğunu öğrenince). Ama ona böylesine incelikli bilgiler vermek istemiyordum. Ama üzülme, dedim, kendine güzel bir bisiklet alman için fazlasıyla paran mevcut. Buraya hiç zaman kaybetmeden getirirsin onu, diye ekledim. Oğlum söz konusu olduğunda her şeyi inceden inceye düşünmek gerekiyordu. Satın aldıktan sonra bisikleti ne yapacağını akıl edemeyebilirdi. Tanrı bilir hangi koşullarda Hole'da takılıp, kesin yönergeler bekleyebilirdi. Neyim olduğunu sordu. Herhalde yüzümü buruşturmuştum. Yüzünü görmekten usandım senin, dedim, derdim bu işte. Ne beklediğini sordum. Kendimi iyi hissetmiyorum, dedi. Nasıl olduğumu sorduğunda ben bir şey demiyordum, ona hiçbir şey sorulmadığı halde kendini iyi hissetmediğini söylüyordu. Kendine ait, pırıl pırıl, yepyeni bir bisikletin olmasından memnun değil misin, dedim. Hoşuna gittiğini söylemesini duymak istiyordum kesinlikle. Ama kafasını daha da karıştırdığı için söylediklerimden pişman oldum. Ama bu aile konuşması yeterince sürdü galiba. Barınaktan ayrıldı, epey uzaklaştığına karar verdiğimde, ben de zorlana zorlana ayrıldım oradan. Aşağı yukarı yirmi adım kadar ilerlemişti. Kaygısızca sırtımı bir ağacın gövdesine dayadım, sağlam bacağımı da iyice kıvırıp ötekinin üzerine attım, her şeyden sıyırmak istedim kendimi. Seslendim ona. Döndü. Elimi salladım. Bir an bana baktı, sonra sırtını döndü ve uzaklaştı. Adıyla seslendim. Yeniden döndü. Bir fener, diye bağırdım. İyi bir fener! Anlamıyordu. Söylenen bir şeyi bir adımdan asla anlayamayan o, yirmi adımdan bağırdığımda nasıl anlayacaktı? Bana doğru geldi. Git, git, diye bağırarak elimi kolumu salladım. Durdu ve kafası bir papağan gibi bir yana yatık, görünüşüne bakılırsa oldukça şaşkın bir halde bana baktı. Atacak bir şey, yani bir taş ya da bir tahta parçası ya da bir kesek almak üzere aptallık ettim, yere eğildim, az kalsın düşecektim. Yükselip başımın üzerinde canlı bir dalı kırdım, şiddetle ona doğru savurdum. Döndü ve koşarak uzaklaştı. Oğlumu gerçekten de hiç anlayamadığım anlar oluyordu. Bir taşla bile ona ulaşamayacağımı çok iyi iliyor ama buna karşın tabanları

yağlıyordu. Belki de arkasından koşmamdan korkuyordu. Sanırım gerçekten de koşuşumda ürkütücü bir şeyler vardı; kafamı geriye atar, dişlerimi sıkar, dirseklerimi sonuna kadar büker, dizlerim neredeyse yüzüme çarpardı. Kendimden daha hızlı koşucuları bu koşu biçimimle geride bırakmışımdır birçok defa. Yanı başlarında böylesine korkunç bir debelenmeye katlanmaktansa durup beklerler beni. Fenere gelince, gereksinme duymuyorduk fenere. Gelecekte, bisiklet oğlumun yaşamında, görevler ve masum oyunlardan oluşan yaşamında yerini aldığında, fener gece yolculuklarında ona ışık tutmak için vazgeçilmez bir şey olacaktı. İşte kuşkusuz bu mutlu günler için feneri düşünmüş ve oğlum gelecekte yapacağı gezintilerde karanlıktan ve tehlikelerden korunsun diye ona iyi bir tane satın almasını haykırmıştım. Aynı zamanda zile de dikkat etmesini, pazarlığa girişmeden önce, bunun çalışır durumda iyi bir zil olup olmadığını anlaması için, küçük kapağını açıp içini iyice bir incelemesini ve çıkardığı sesi duymak için bir iki kez çalmasını söylemeliydim ona. Ama ileride bütün bu şeylerle uğraşacak zamanımız olacaktı. Sırası geldiğinde oğluma yardım etmekten sevinç duyacak, bisikletinin hem önüne hem arkasına en iyi farları, en iyi zili, en iyi frenleri takmasını sağlayacaktım.

Gün uzun gözüktü bana. Oğlumu özlüyordum! Olabildiğince iş yarattım kendime. Birkaç kez yemek yedim. Sonunda Tanrı'yı saymazsak, yalnız başına kalmamdan yararlanarak otuzbir çektim. Oğlum da aynı şeyi düşünmüş, yolda durup otuzbir çekmiş olmalıydı. Benden daha fazla haz duymuş olmalıydı bunu yaparken. Hareketin dizime iyi geleceğini düşünerek barınağın çevresini defalarca dolaştım. Pek acı duymadan, oldukça hızlı yürüyordum ama çok geçmeden yoruluyordum. On on beş adım attıktan sonra büyük bir yorgunluk, daha doğrusu bir ağırlık kaplıyordu bacağımı, durmak zorunda kalıyordum. Ama çok kısa bir süre içinde kayboluyordu, ben de yeniden yürümeye koyuluyordum. Biraz morfin aldım. Kendime birkaç soru sordum. Oğluma neden bacağımı iyileştirecek bazı şeyler getirmesini söylememiştim? Neden rahatsızlık duyduğumu gizlemiştim ondan? Başıma gelenler karşısında, belki de iyileşmek istemeyecek kadar gizli bir mutluluk mu duyuyordum? Çevremi saran güzelliklere bıraktım kendimi, ağaçları, tarlaları, gökyüzünü, kuşları seyrettim, havanın bana taşıdığı, yakın-

dan ve uzaklardan gelen gürültülere dikkatle kulak kabarttım. Bir an, yanılmıyorsam size daha önce söz ettiğim sessizliği duyduğumu sandım. Barınakta sırtüstü uzanarak giriştiğim işi düşündüm. Molloy'u bulduğumda ona ne yapmam gerektiğini bir kez daha anımsamaya çalıştım. Dereye kadar sürüne sürüne gittim. Yüzükoyun yattım, sudaki görüntüme baktım, sonra yüzümü ve ellerimi yıkadım. Görüntümün suda yeniden oluşmasını bekledim, titreye titreye gittikçe daha çok bana benzemesini izledim. Arada sırada yüzümden düşen bir damla yeniden bozuyordu görüntüyü. Gün boyunca kimseyi görmedim. Ama akşama doğru barınağın çevresinde dolaşan birinin ayak sesleri duydum. Yerimden kımıldamadım, ayak sesleri uzaklaştı. Ama biraz sonra şu ya da bu nedenle barınaktan dışarı çıktığımda, birkaç adım ötemde hiç kıpırdamadan öylece duran bir adam gördüm. Sırtı bana dönüktü. Bu mevsim için oldukça ağır bir palto giymişti üzerine, daha çok bir lobutu andıran, aşağı doğru gittikçe genişleyen, kocaman bir bastona dayanıyordu. Döndü ve sessizlik içinde uzunca bir süre bakıştık birbirimize. Daha doğrusu ben her zamanki gibi, korkmadığımı göstermek amacıyla gözünün içine içine baktım, o sırada kaçamak bakışlar fırlattı bana, sonra başını yere eğdi. Utangaçlıktan değildi bu bence, biraz önce gördüğü şeyi düşünüyor ve buna başka görüntüler ekliyordu herhalde. Çünkü bakışlarında hiç görmediğim bir soğukluk ve kuvvet vardı. Yüzü soluk ve güzeldi; böyle bir yüzüm olsun isterdim. Tam, elli beş yaşından fazla olamaz diye düşünüyordum ki şapkasını çıkardı, bir an elinde tuttu, sonra yeniden kafasına geçirdi. Bir şapka selamına benzemiyordu hareketi. Ama ben eğilip selam vermeyi uygun buldum. Şapka, biçim ve renk açısından olağanüstüydü. Onu betimlemeye çalışmayacağım, bildiğim şapkalardan çok farklıydı. Kar gibi bembeyaz saçları kirli ve gürdü. Onları yeniden şapkasının altına sıkıştırmadan önce, kafasında fırça gibi dimdik olduklarını gördüm. Yüzü kirli ve kıllıydı, evet, soluk, güzel, kirli ve kıllıydı. Tuhaf bir hareket yaptı, tüylerini kabartan, sonra da yavaş yavaş eskisinden daha da küçülen bir tavuk gibi. Bana tek bir sözcük etmeden yanımdan ayrılacak sandım. Ama birden bir dilim ekmek istedi benden. Bu aşağılayıcı isteği yakıcı bir bakışla destekledi. Vurgulamasına bakılırsa bir yabancıydı ya da konuşma alışkanlığını yitirmiş birine benziyordu.

Ama onu daha sırttan gördüğümde rahatlayarak, bir yabancı bu adam, dememiş miydim? Sardalye konservesi ister misiniz, dedim. Benden ekmek istiyordu, ben ona balık ikram ediyordum. Kişiliğimi ele veriyordu bu davranışım. Ekmek, dedi. Barınağa girdim, oğlum için ayırdığım ekmek parçasını aldım; döndüğünde kuşkusuz acıkmış olacaktı. Adama verdim bunu. Hemen oracıkta mideye indirmesini bekliyordum. Ama ekmeği ikiye böldü ve parçaları paltosunun ceplerine koydu. Bastonunuza bakmama izin verir misiniz, dedim. Elimi uzattım. Kımıldamadı. Elimi bastonunun üzerine, elinin altına koydum. Parmaklarının gittikçe gevşediğini hissettim. Şimdi bastonu ben tutuyordum. Hafifliği şaşırttı beni. Yeniden eline verdim onun. Son bir bakış fırlattı bana ve ayrıldı yanımdan. Neredeyse gece olmuştu. Hızlı ve kararsız adımlarla ilerliyor, sık sık yön değiştiriyor ve bastonunu kullanmaktan çok ardında sürüklüyordu. Orada öylece durup onu izlemek isterdim. Öğle güneşinin altında, bir çölün ortasında olmak ve o, ufuk çizgisinde bir nokta gibi kalıncaya kadar ardından bakmak isterdim. Dışarıda uzun süre kaldım. Arada sırada kulak kabartıyordum çevreme. Ama oğlum gelmiyordu. Üşüyünce barınağa girdim ve oğlumun yağmurluğunun altına uzandım. Ama uykumun geldiğini hissedince yeniden dışarı çıktım ve oğluma yol göstermek için kocaman bir odun ateşi yaktım. Ateş yanınca, Ama şimdi ısınacağım, dedim. Ellerimi ateşe tutup sonra birbirine sürterek, sonra yeniden ateşe tutarak, sırtımı ateşe çevirerek, paltomun eteklerini kaldırarak, bir şişe geçirilmişim gibi dönerek ısındım. Sonunda sıcaklık ve yorgunluğa yenik düşerek, ateşin yanında yere uzandım, belki de kıvılcım giysilerimi tutuşturur ve canlı meşale gibi uyanırım, diyerek uykuya daldım. Ayrıca başka konularda, aralarında hiçbir ilgi bulunmayan başka şeyler de söyledim. Ama uyandığımda güneş doğmuş, ateş de sönmüştü. Ama korlar hâlâ sıcaktı. Bacağım düzelmemişti ama kötüleşmemişti de. Daha doğrusu ben bunun ayırdında olmasam da belki biraz kötüleşmişti ama dizimin durumuna alışmıştım artık, acılara bağışıklık kazanmıştım. Ama öyle olduğunu sanmıyorum. Çünkü aynı zamanda dizime kulak veriyor ve onu çeşitli sınavlardan geçiriyordum, bu alışkanlığın etkilerine karşı tetikte durup yok etmeye çalışıyordum onları. Hayır hiçbir değişiklik yok Moran, hiçbir değişiklik yok, diyen, benim en derin duygularıma girip sız-

mış başka biriydi, ben değildim o. Bu olanaksız gibi görünebilir size. Baston gibi kullanabileceğim bir dal keseyim diye koruya gittim. Ama sonunda işime yarayacak bir dal bulduğumda bıçağımın olmadığını anımsadım. Yeniden döndüm barınağa, oğlumun yere saçıp toplamadığı eşyaları arasında çakısını bulmayı umuyordum. Ama yoktu aralarında. Buna karşın gözlerim şemsiyeme takıldı, Şemsiyem varken bir dal kesmek ne kadar anlamsız, dedim. Şemsiyemin yardımıyla yürümeye çalıştım. Bu biçimde daha hızlı ilerleyemiyor, daha az acı çekmiyordum ama hiç olmazsa daha geç yoruluyordum. Her on adımda bir durup dinlenmek zorunda kalmıyor, durmadan önce rahatlıkla on beş adım atabiliyordum. Dinlenirken bile bana yardımcı oluyordu şemsiyem. Çünkü üzerine yaslandığım zaman, kuşkusuz bir dolaşım bozukluğundan kaynaklanan bacağımdaki ağırlık, yalnızca kaslarımın ve omurgamın yardımıyla ayakta durduğum zamanlara oranla çok daha çabuk kayboluyordu. Böylece elimde şemsiyem, bir gün önceki gibi barınağın çevresinde dolaşmakla yetinmiyor, dört bir yana da uzanıyordum. Hatta küçük bir tepeciğe bile çıktım; oğlumun her an görüntüye girebileceği alanın tümü ayaklarımın altında uzanıyordu. Zaman zaman düşlerimde onu gidonun üzerine eğilmiş, pedalları ayakta çevirirken görüyordum, gittikçe yaklaşıyordu, soluk soluğa kalmıştı, çocuksu yüzünde dönmüş olmaktan duyduğu sevinci okuyordum. Ama aynı zamanda beni olağanüstü biçimde kendine çeken barınaktan da ayıramıyordum gözlerimi, öyle ki dört bir yana uzandığım dolaşmalarımda barınağa bir an bile sırtımı vermem söz konusu olamıyordu benim için, oysa ne kadar kolaydı bu. Ama barınağa her dönüşümde, yeni bir yönde dolaşmaya başlamadan önce her şey yerli yerinde mi diye bakmam gerekiyordu. Bu ikinci günün büyük kısmını bu boş gidiş gelişlerle, bu gözetleyiş ve düşlerle geçirdim ama tamamını değil. Çünkü zaman zaman, artık küçük bir evim gibi benimsemeye başladığım barınağımda yatıyor ve sakin kafayla belli şeyleri, özellikle de gittikçe azalan yiyeceklerimi düşünüyordum; beşte mideye indirdiğim bir yemekten sonra elimde ancak iki sardalye konservesi, biraz bisküvi ve birkaç da elma kalmıştı. Ama aynı zamanda Molloy'u bulduğumda, ona ne yapmam gerektiği konusunu da anımsamaya çalışıyordum. Büyük değişikliklere uğramış olan kendim üzerinde de hayli kafa patlatı-

yordum. Bir kelebek gibi müthiş bir hızla yaşlandığımı görüyordum. Ama yaşlanma düşüncesi değildi o sıralarda kafamda canlanan. Hep yazgılı olduğum şeyden beni hep korumuş olan şeyin unufak oluşuydu, çılgınca parçalanmasıydı gördüğüm. Ya da bir zamanlar tanımış olup da hep yadsıdığım, adlandıramayacağım bir ışık ve bir yüze doğru gittikçe hızla ilerleyen bir açılmaya uğruyordum. Ama önce gıcırdayan taş sesleriyle dolu, kararıp iyice genişleyen, sonra da aniden su gibi akışkanlaşan bu duyumu nasıl tanımlamalıyım? O zaman, çevresini dolduran küçük dalgacıklardan biraz daha soluk olan küçük bir kabarcığın ağır ağır derinlerden kalkıp durgun suyun içinde yükseldiğini görüyordum, önce dümdüz olan yüzeyinde, yavaş yavaş göz ve ağız çukurlarıyla, öteki lekeleriyle bir yüz beliriyordu; bir kadının mı, yoksa bir erkeğin mi yüzüydü bu, genç mi yoksa yaşlı birine mi aitti, dinginliği de onu gün ışığından ayıran suyun verdiği bir yanılsama mıydı, anlayamıyordum. Ama çözülme duygumun kendini bastırıp durduğunu sandığım bu zavallı biçimlere hiç de dikkatimi vererek bakmadığımı itiraf etmem gerekiyor. Ama bunların üzerinde daha fazla durmayışım bile ne büyük bir değişime uğradığımı ve kendime egemen olmanın beni artık eskisi gibi ilgilendirmediğini kanıtlıyordu. Diretsem, kuşkusuz kendimle ilgili bir sürü şeyi bulgulayabilirdim. Ama başka tasalara doğru atılabilmek için çevremde yoğunlaşan bu hırçın gölgelere, bir biçim ya da bir düşünceyle küçük bir ışık tutmam yeterliydi. Kısa bir süre sonra bütün bunlar bir işe yaramayacaktı. Bu davranış biçimini benimsemiş olan kendimi tanımakta güçlük çekiyordum. Çünkü hesaplarımı bir arada görmek, doğama, yani alışkanlıklarıma aykırıydı benim, hesaplarımı birbirinden ayırır, sırayla her birini en uç noktasına kadar sürüklerdim. Benzer biçimde Molloy ile ilgili eksik bilgilerin kafamın içinde kıpraştığını hissettiğim zaman, onlardan aniden uzaklaşır, başka bilmediğim konulara kaydırırdım düşüncelerimi. On beş gün önce, olasılıkla kalori ve vitamin sorununa ilişkin değerlendirmeler yapıp, elimde kalan yiyeceklerle daha ne kadar yaşabileceğimi sevinçle hesaplayacak ve kafamda asimptotik olarak besinsel sıfır noktasına yaklaşan bir dizi yemek listesi hazırlayacak olan ben, şimdi yeniden yiyecek sağlayamazsam kısa bir süre sonra açlıktan öleceğimi saptamakla yetiniyordum. İkinci gün işte böyle geçti. Ama üçüncü

güne geçmeden önce anlatacağım bir olay bulunuyor.

Akşam olmuştu. Ateşimi yakmış, odunların iyice tutuşmasını izliyordum ki birinin adımı seslendiğini işittim. Oldukça yakınlardan gelip beni yerimde sıçratan ses, bir erkek sesiydi. Ama bu sıçrayıştan sonra toparladım kendimi ve sanki hiçbir şey olmamışçasına ateşle oynamaya başladım, biraz önce bu iş için kopardığım ve yalnız tırnaklarımla saplarını, yapraklarını, hatta kabuğunun bir kısmını soyup temizlediğim bir dalla ateşi karıştırmayı sürdürdüm. Oldum olası dalları soymayı ve o güzelim ak kaygan tabakayı ortaya çıkarmayı çok sevmişimdir. Ama ağaca duyduğum tuhaf sevgi ve acıma çoğu kez engellemiştir beni. Bir yıldırım çarpmasıyla beş bin yaşında ölen Teneriffe'deki yalancı kardeşkanı ağacı benim için ailemden biriydi. Uzun yaşamın bir simgesiydi o. Kalın bir daldı, özsuyuyla doluydu, ateşe tuttuğum zaman alev almıyordu. İnce ucundan tutuyordum onu. Ateşin çıtırtısı, daha doğrusu kıvrılan odunların çıtırtısı (çünkü iyi tutuşmuş bir ateş çıtırdamaz, bambaşka bir ses çıkarır) adama, ben ayırdında olmadan, yanı başıma kadar gelmesine yardımcı olmuştu. Beni öfkelendiren bir şey varsa o da hazırlıksız yakalanmaktır. Bu nedenle, korkudan kasılıp kalmama karşın, bunun fark edilmediğini umarak, sanki yalnızmışım gibi ateşi karıştırmayı sürdürdüm. Ama omzuma inen elin dokunuşuyla, benim yerimde olan her insanın yapacağı şeyi yapmak zorunda kaldım, yani korku ve öfke taşıdığını umduğum bir öyküyle, aniden ona döndüm. Karanlık nedeniyle, yüzünü de bedenini de seçemediğim karanlık biriyle karşı karşıyaydım o anda. Selam dost, dedi. Ama yavaş yavaş nasıl bir insan olduğu konusunda bir düşünceye sahip oldum. Gerçekten de bedeninin çeşitli bölümleri arasında büyük bir uyum ve uyarlık vardı, yüzüne yaraşır bir bedeni ya da bedenine yaraşır bir yüzü olduğu söylenebilirdi rahatlıkla. Kıçını görebilseydim eğer, kuşkusuz bunun da öteki organlarla bir tutarlılık içinde olduğunu kesinleyebilecektim. Buralarda ne yapıyorsunuz, dedi, hiç ummuyordum biriyle karşılaşmayı. Artık neşeyle yanan ateşin önünden çekilince ışık, olduğu gibi davetsiz misafirin üzerine düştü ve daha önce de sezinlediğim gibi adamın ne karın ağrısı biri olduğunu iyice gördüm. Bir şey soracaktım, dedi. İlkelerimi çiğnesem de onu kısaca betimlemek zorundayım. Kısa boylu ama güçlü biriydi. Kesimi berbat, deniz ma-

visi bir takım elbise giymişti (kruvaze ceketli), ayaklarında kocaman kara pabuçlar vardı, bunların parmak uçları ayak bileklerinden yukarıda duruyordu. Bu rezil biçim, kara pabuçlara özgü sanıyorum. Bilirsiniz herhalde, dedi. Boynuna defalarca doladığı en azından iki metre uzunluğundaki koyu renkli bir atkının tarazlanmış uçları sırtına sarkıyordu. Başına koyu mavi, kenarları dar, fötr bir şapka geçirmiş, şapkanın şeridine bir oltayla yapma bir böcek iliştirmişti, oldukça sportmen bir görüntü veriyordu bu ona. Duyuyor musunuz beni, dedi. Ama bütün bunlar, üzülerek söylüyorum, az da olsa benimkine benzeyen yüzüyle karşılaştırıldığında hiç kalırdı, kuşkusuz onun yüzü daha bir kabaydı, aynı küçük münasebetsiz bıyıklar, aynı küçük fare gözleri, aynı ince ve uzun burun, sanki dilini tükürüp atmak için uğraşa uğraşa kan oturmuş ince dudaklar. Hadi söylesenize, dedi. Ateşime döndüm yeniden. İyi yanıyordu. Birkaç odun daha attım. Size söylüyorum, dedi. Barınağa doğru yöneldim, topallamamdan cesaretlenip yolumu kesti. Dilinizi mi yuttunuz, dedi. Sizi tanımıyorum, dedim. Güldüm. Gereken yanıtı vermiştim ona. Beyefendi kartvizitimi görmek isterler mi, dedi. Benim için bir anlamı yok bunun, dedim. Daha yakınıma geldi. Gidin yanımdan, dedim. Gülme sırası ondaydı. Yanıt vermek istemiyor musunuz, dedi. Büyük bir çaba harcadım. Öğrenmek istediğiniz ne, dedim. Geriye adım attığımı düşünüyor olmalıydı. Ha şöyle yola gelin, dedi. Her an çıkıp gelebilecek olan oğlumun görüntüsünü yardımıma çağırdım. Bunu size söyledim ya, dedi. Bütün bedenim titriyordu. Lütfen yeniden söyleyin, dedim. Sözü uzatmayayım, bastonlu yaşlı bir adamın buralardan geçip geçmediğini öğrenmek istiyordu. Betimledi onu. Kötü biçimde. Sesi uzaklardan geliyor gibiydi. Hayır, dedim. Nasıl olur, dedi. Kimseyi görmedim, dedim. Oysa buradan geçti, dedi. Susuyordum. Ne kadar zamandır buradasınız, dedi. Bedeni bulanıklaşıyordu gittikçe, sanki parçalara ayrılıyordu. Burada ne halt ediyorsunuz, dedi. Gece bekçisi misiniz siz, dedim. Elini uzattı bana doğru. Yanımdan uzaklaşmasını bir kez daha söylemiş olmalıyım ona. Bana doğru yaklaşan, açılıp kapanan solgun eli görüyorum hâlâ. Sanki bağımsız hareket ediyordu. O sırada neler olduğunu bilmiyorum. Ama kısa bir süre sonra, belki de uzun bir süre sonra, yerde yatar durumda buldum onu, kafası çatlamıştı. Size daha açık bir biçimde bu sonucun nasıl

sağlandığını anlatamadığım için üzgünüm, okumaya değer bir bölüm olurdu bu. Ama anlatımın sonlarına geldiğim bu aşamada artık edebiyat yapmaya soyunacak değilim. Hiçbir şeyim yoktu, hayır, ertesi gün fark ettiğim küçük bir iki sıyrık vardı bedenimde. Üzerine eğildim. Bunu yaparken bacağımın normal biçimde büküldüğünü gördüm. Artık benzerlik kalmamıştı aramızda. Bileklerinden tutup, geri geri barınağa sürükledim onu. Kara pabuçları, sürdüğü boyayla gıcır gıcır parlıyordu. Desenli çoraplar giymişti. Pantolonu yukarı sıyrılıyor, tüysüz, beyaz bacaklarını sergiliyordu. Bilekleri benimkiler gibi kemikli ve inceydi. Parmaklarım neredeyse bitişecekti çevresinde. Çorap lastiği kullanı-yordu, bunlardan biri çözülmüş, sallanıyordu. Yüreğimi burktu bu ayrıntı. Ateşin başına döndüm. Dizim yeniden sertleşmeye başlamıştı. Artık bükülmesi için bir neden kalmamıştı. Barınağa döndüm ve oğlumun yağmurluğunu aldım. Ateşin yanına gittim ve yağmurluğu üstüme serip uzandım. Pek uyuyamadım, biraz uyudum. Baykuşları dinledim. Puhu kuşu değildi bunlar, lokomotif düdüğü gibi sesler çıkarıyorlardı. Bir bülbülü dinledim. Ve uzaklardaki sutavuklarını. Gece bağıran ve şarkılar söyleyen başka kuşları da tanımış olsam, onları da dinlerdim. Ellerimi yastık yapıp üzerine yanağımı koydum, ateşin sönüşünü izledim. Günün doğuşunu bekledim. Gün ağarmaya başlar başlamaz kalktım ve barınağa gittim. Onun bacakları da sertleşmeye başlamıştı ama neyse ki belindeki eklemler hâlâ oynuyordu. Koruya kadar sürükledim onu, yolda sık sık mola verdim ama yerden yeniden kaldırmak zorunda kalmamak için bacaklarını bırakmadım. Sonra barınağı söktüm ve dalları cesedin üzerine fırlattım. İki sırt çantasını yeniden doldurdum, sırtıma vurdum, yağmurluk ve şemsiyemi aldım. Kirişi kırıyordum anlayacağınız. Ama ayrılmadan önce bir şey unutmadığımdan emin olmak için iyice bir düşündüm, aklıma güvenmekle yetinmeyip ceplerimi yokladım, çevreme bakındım. Ceplerimi yoklarken aklımın beni uyarmakta yetersiz kaldığı bir şeyi, yani anahtarlarımın üzerimde olmadığını fark ettim. Çok geçmeden buldum onları, anahtarlık kırılmış, anahtarlar yerlere saçılmıştı. Doğrusunu söylemek gerekirse, önce zinciri, sonra anahtarları, en sonra da iki parçaya ayrılmış anahtarlığı buldum. Şemsiyemin yardımıyla bile olsa her anahtar için eğilmem söz konusu olmadığından, çantalarımı, şemsiyemi ve yağmurluğu

yere bıraktım ve yüzükoyun anahtarların arasına uzandım, böylece fazla güçlük çekmeden hepsini topladım. Anahtarlardan biri elimin ulaşamayacağı bir yerde olduğunda, iki elimle otları yakalıyor ve ona kadar sürünüyordum. Her anahtarı cebime koymadan önce, bu gerekli olsun ya da olmasın, otlara siliyordum. Zaman zaman ellerimin üzerinde doğruluyordum çevremde olup bitenlerin iyice ayrımına varmak için. Birçok anahtara da benden oldukça uzakta oldukları için, büyük bir silindir gibi kendi çevremde yuvarlana yuvarlana ulaştım. Başka anahtar bulamayınca, onları saymamın anlamı yok, çünkü kaç tane olduklarını bilmiyorum, dedim. Gözlerimle taramaya koyuldum çevreyi. Ama sonunda, Öyle olsun, elimdekilerle yetinirim, dedim. Böylece anahtarlarımı ararken, bir kulak buldum, koruya attım bunu. Beni çok şaşırtan bir şey de kafamda olduğunu sandığım hasır şapkamı yerde bulmamdı! Lastiğin geçtiği deliklerden biri şapkanın kenarına kadar genişlemiş ve bu nedenle de delik olmaktan çıkmıştı, bir yarıktı artık. Ama öteki delik sağlamdı ve lastik yerinde duruyordu. Sonunda, Şimdi ayağa kalkacağım ve son bir kez kuşbakışı bütün çevreyi gözden geçireceğim, dedim. Dediğimi yaptım. Anahtarlığı işte o zaman buldum, önce bir parçasını, sonra öteki parçasını. Sonra bana ya da oğluma ait başka bir şey bulamayarak, çantalarımı yeniden sırtladım, hasır şapkamı kafama iyice yerleştirdim, oğlumun yağmurluğunu kolumun üzerine attım, şemsiyeyi aldım ve yola koyuldum. Ama çok uzaklaşmadım. Çünkü az sonra küçük bir tepenin doruğunda durdum, oradan zahmetsizce, kamp yerini ve çevrede uzanan kırı görebiliyordum. Tuhaf bir gözlemde bulundum: Buradaki topraklar, hatta gökyüzündeki bulutlar, aynen usta bir ressamın tablosunda olduğu gibi, gözleri usulca kampa çevirtecek bir düzen içindeydi. Olabildiğince rahat yerleştim doruğa, çeşitli yüklerimden kurtuldum ve bir kutu sardalyeyle bir elma yedim. Yüzükoyun oğlumun yağmurluğunun üzerine uzandım. Bazen dirseklerimi toprağa, çenemi ellerimin arasına dayıyordum; gözlerim ufuklara dalıyordu o zaman, bazen iki elimle toprağın üzerinde bir yastık oluşturuyor ve beş dakika bir yanağımı, beş dakika da öteki yanağımı bunun üzerine koyuyordum, bütün bu süre boyunca yüzükoyun yerdeydim elbette. Kendime sırt çantalarıyla bir yastık oluşturabilirdim ama yapmadım bunu, aklıma gelmedi. Gün, dinginlik içinde, olaysız

geçti. Üçüncü günün tekdüzeliğini bozan tek şey bir köpekti. Onu ilk gördüğümde ateşin kalıntılarını kokluyordu, sonra koruya daldı. Ama oradan çıktığını görmedim: Ya dikkatim başka yerdeydi bu sırada ya da koruyu bir baştan bir başa geçip öteki taraftan çıkmıştı. Şapkamı onardım, daha doğrusu konserve açacağıyla eskisinin yanında yeni bir delik açtım, lastiği de buraya sıkıca tutturdum. İki parçayı birbirinin içine sıkıştırarak anahtarlığı da onardım, anahtarları buraya yerleştirdim, uzun zincirin ucuna taktım yeniden. Zaman öldürmek için belli sorular sordum kendime, yanıtlamaya çalıştım bunları. Birkaç örnek vereyim.

Soru: Mavi fötr şapkaya ne olmuştu?

Yanıt:

Soru: Bastonlu yaşlı adamdan kuşkulanmayacaklar mı?

Yanıt: Büyük olasılıkla.

Soru: Suçsuzluğunu kanıtlama olanağı var mı?

Yanıt: Çok az.

Soru: Olanları oğluma anlatmalı mıydım?

Yanıt: Hayır, çünkü o zaman beni polise ihbar etmek görevi olacaktı.

Soru: İhbar eder miydi beni?

Yanıt:

Soru: Kendimi nasıl hissediyordum?

Yanıt: Aşağı yukarı her zamanki gibi.

Soru: Oysa değişmiştim ve hâlâ da değişiyordum, öyle değil mi?

Yanıt: Evet.

Soru: Bütün bunlara karşın her zamanki gibi mi hissediyordum kendimi?

Yanıt: Evet.

Soru: Nasıl oluyordu bu?

Yanıt:

Hem bu sorularla belirtmediğim öteki sorular arasında az ya da çok uzunlukta aralar vardı, hem de bu sorularla yanıtları arasında. Yanıtlar da hep soruların sırasını izlemiyordu. Ama sorulan bir sorunun yanıtını ya da yanıtlarını ararken, kendime daha önce boşuna sorduğum bir sorunun (yanıtlayamadığım demek istiyorum) yanıtını ya da yanıtlarını buluyor ya da ivedilikle yanıt bekleyen başka

bir soru ya da sorularla karşılaşıyordum.

Şu anda kendimi imgelemimde şimdiki zamana getirerek bu bölümü kararlı, hatta kendinden hoşnut, bir kalemle ve her zamankinden çok daha sakin bir kafayla yazdığımı kesinliyorum. Çünkü bu satırlar okunduğunda kimsenin beri aramayı aklına getiremeyeceği bir yerde, çok uzaklarda olacağım ben. Sonra Youdi benimle ilgilenecek, görevim sırasında yaptığım bir yanlış nedeniyle cezalandırılmama göz yummayacaktır. Oğluma da bir şey yapamayacaklar, hatta böyle bir babaya sahip olduğu için acıyacaklardır ona, yardım önerileri, saygı belirten yazılar yağacaktır dört bir yandan.

Üçüncü gün de böyle geçti. Beş sularında son sardalye konservemle birkaç bisküvimi afiyetle yedim. Artık elimde birkaç elmayla bir iki bisküvi kalmıştı. Ama yediye doğru oğlum geldi. Güneş batıda alçalıyordu. Bir ara kendimden geçmiş olmalıyım, çünkü önceden tahmin ettiğim gibi ilkin ufukta bir nokta gibi görmedim onu, sonra da yaklaştıkça hep daha büyüyerek geldiğini. Onu gördüğümde benimle kamp arasındaydı, kamp yerine doğru ilerliyordu. Bir öfke bulutu kabardı içimde, hırsla ayağa fırladım ve şemsiyemi sallayarak bağırmaya başladım. Döndü, bana yaklaşmasını işaret ettim, şemsiyemi sanki sapıyla bir şeyler yakalamak istermiş gibi sallıyordum. Bana başkaldırıp kamp yönünde, daha doğrusu artık ortada kamptan eser bulunmadığına göre kampı kurduğumuz yere doğru yoluna devam edecek sandım bir an. Ama sonunda bana doğru gelmeye başladı. Bir bisikleti ite ite getiriyordu, yanıma gelince artık hali kalmadığını gösteren bir davranışla yere bıraktı bisikleti. Kaldır da şuna bir bakayım, dedim. Bir zamanlar iyi bir bisiklet olduğunu itiraf etmeliyim. Seve seve betimlerdim onu, üzerine binlerce sözcük yazabilirdim. Buna bisiklet mi diyorsun, dedim. Karşılık vermesini pek beklemediğim için bisikleti incelemeyi sürdürüyordum. Ama suskunluğunda tuhaf bir şeyler vardı, gözlerimi ona çevirdim bu nedenle. Gözleri yuvalarından dışarı uğrayacaktı sanki. Ne var, dedim, pantolonumun düğmeleri mi açık kalmış? Yeniden yere bıraktı bisikleti. Kaldır şunu, dedim. Kaldırdı. Neler geldi başına, dedi. Düştüm, dedim. Düştün mü, dedi. Evet, düştüm, diye bağırdım, sen hiç düşmedin mi? İdam edilenlerin menileriyle yeşeren ve çekip kopardığınızda çığlık atan bitkinin adını anımsamaya çalıştım. Ne kadara mal oldu sana, dedim. Dört

sterlin, dedi. Dört sterlin mi, diye haykırdım. İki sterlin, hatta otuz şilin bile dese, iki sterlin mi, ya da otuz şilin mi, diye haykıracaktım yine. Dört sterlin beş şilin istediler, dedi. Makbuz aldın mı, dedim. Makbuzun ne demek olduğunu bilmiyordu. Tanımını yaptım ona. Oğlumu eğitmek için avuç dolusu para harcıyordum, o bir makbuzun ne olduğunu bilmiyordu. Ama bunu en az benim kadar bildiğine emindim onun. Çünkü ona, şimdi söyle bakayım makbuz nedir, dediğimde mükemmel yanıtlamıştı beni. Aslında bisikleti oğluma değerinin birkaç katı fazlasına kakalamışlar ya da oğlum paranın büyük bir kısmını cebine atmış, hiç umursamıyordum bunları. Para cebimden çıkmayacaktı. Öyleyse on şilini iade et, dedim. Harcadım, dedi. Yeter, yeter. Açıklamaya girişti, ilk gün dükkânlar kapalıydı, ikinci... Yeter, yeter, dedim ona. Eşyalığına baktım. Bisikletin en güzel tarafıydı. Bir de pompası. İyi gidiyor mu bari, dedim. Hole'dan çıktıktan sonra iki mil yapmıştım ki lastiğim patladı, dedi, yolun gerisini yayan yürüdüm. Pabuçlarına baktım. Lastiği şişir, dedim. Bisikleti tuttum. Hangi tekerlekti unuttum. Birbirine benzeyen iki şeyle karşılaştığımda aklım karışıyor hemen. Küçük domuz bilerek sıkıştırmamıştı pompanın bağlantısını; süpaba hava gitmiyordu. Bisikleti tut, dedim, pompayı bana ver. Lastik kısa zamanda taş gibi oldu. Oğluma baktım. Diklenmeye başladı. Susturdum onu. Beş dakika sonra lastiğe dokundum. Hâlâ taş gibiydi. Sövdüm ona. Cebinden bir parça çikolata çıkarıp bana uzattı. Aldım. Ama ziyandan hiç hoşlanmadığım, çikolatayı yemeyi çok istediğim halde bir anlık duraksamadan sonra fırlatıp attım bunu, sanırım oğlum bu bir anlık duraksamayı fark etmemişti. Yeter. Yola indik. Daha doğrusu patikaya. Ben eşyalığa oturmayı denedim. Bükülmeyen bacağım toprağa, mezara girmek istiyordu. Sırt çantalarından birinin üzerine oturarak dik tutuyordum kendimi. İyi tut, dedim. Sesim yeterince yüksek çıkmamıştı. Sırt çantanı, diye ekledim. Çantanın şişkinlikleri kıçıma batıyordu. Nesneler bana karşı koydukça, daha bir hırslanırım. Zamanla, yalnızca dişlerim ve tırnaklarımın yardımıyla dünyanın bağırsaklarından kabuklarına kadar yol alacaktım elime hiçbir şeyin geçmeyeceğini bile bile. Dişim de tırnaklarım da kalmadığında kayaları kemiklerimle oyacaktım. İşte birkaç sözcükle vardığım çözümü anlattım size. Önce sırt çantalarını, sonra oğlumun dörde katlanmış yağmurluğu-

nu koyup hepsini sıkı sıkıya oğlumun sicimleriyle eşyalığa ve selenin demirine bağladım. Şemsiyeye gelince, boynuma astım onu, oğlumu belinden, daha doğrusu koltukaltlarından tutmak için (çünkü bu sırada ben ondan daha yüksekte oturuyordum) iki elimin de serbest olmasını istiyordum. Yürü, dedim. Umutsuzca bir çaba harcadı, yürekten inanıyorum buna. Düştük. Baldır kemiğimde keskin bir acı hissettim. Arka tekerleğin içinde sıkışıp kalmıştım. İmdat, diye bağırdım. Oğlum yerden kalkmama yardım etti. Çorabım yırtılmıştı ve bacağım kanıyordu. Neyse ki hasta bacağımdı. İki bacağımı da kullanamasam ne yapardım? Bir çözüm yolu bulurdum. Belki de aslında hayırlı bir işle karşılaştığımız bile söylenebilirdi. Damarlardaki yangıyı düşünüyordum kuşkusuz. Bir şeyin yok ya, dedim. Hayır, dedi. Öyle olmalıydı. Kısa pantolonu ile çorapları arasında parlayan etine, tam diz arkasına şemsiyemle bir tane patlattım. Bir çığlık attı. Bizi öldürmek mi istiyorsun, dedim. Gücüm yetmiyor, dedi, gücüm yetmiyor. Görünürde bisikletin bir sorunu yoktu, arka tekerlek biraz eğrilmişti belki. Bir anda fark ettim düştüğüm yanılgıyı. Yola koyulmadan önce ayaklarımı aşağı sarkıtarak, eşyalığa öylece oturmuştum. Düşündüm. Bir kez daha deneyeceğiz, dedim. Yapamam, dedi. Sabrımı taşırma, dedim. Ön demirin üzerinden attı bacağını.. Sana işaret verdiğim zaman yavaşça bas pedala, dedim. Arkadaki yerimi yeniden aldım, ayaklarımı aşağı sarkıtarak eşyalığa öylece oturdum. Güzel. İşaret vermemi bekle, dedim. Sağlam bacağımla yere değene kadar bir yana bıraktım bedenimi. Şimdi arka tekerleğe binen tek ağırlık, zorlukla havaya kalkan ve zahmetli bir açı oluşturan hasta bacağımdı. Parmaklarımı oğlumun ceketine geçirdim. Yavaş sür, dedim. Tekerlekler dönmeye başladı. Biraz sürüklenerek, biraz hoplayarak izledim onu. Aşağılara sarkan hayalarım için biraz kaygılanıyordum. Daha hızlı, diye bağırdım Pedallara bastı. Bir sıçrayışta yerime oturdum. Bisiklet sallandı, dengesini buldu, hız kazandı. Aferin, diye bağırdım sevinçten kendimi kaybederek. Hurra, diye bağırdı oğlum. Bu ünlemden nasıl da nefret ederim! Az kalsın söylemeden geçecektim bunu. Benim kadar memnundu, inanıyorum buna. Kalbi elimin altında atıyordu, oysa elim kalbinden o kadar uzaktı ki. Neyse ki bayır aşağı gidiyorduk. Neyse ki şapkamı onarmıştım, yoksa rüzgâr alıp götürürdü onu. Neyse ki hava güzeldi ve

artık yalnız değildim. Neyse ki, neyse ki.

Böylece Ballyba'ya geldik. Aşmak zorunda kaldığımız zorlukları, savuşturmak zorunda kaldığımız belaları, oğulun kötü davranışlarını, babasının çöküşünü anlatmayacağım size. Bunları anlatmayı istiyordum, hem de çok istiyordum, doğrusunu söylemek gerekirse bunları anlatacak zamanın gelmesini iple çekiyordum. Ama şu anda o istek kalmadı içimde, anlatma zamanı geldi, içimdeki istek bitti. Bacağım düzelmemişti. Daha kötüye de gitmemişti. Baldırımdaki yara kapanmıştı. Tek başıma asla gelemezdim. Oğluma borçluyum bunu. Neyi? Oraya gelebilmemi. Sık sık sağlığından, karnından, dişlerinden yakınıyordu. Biraz morfin veriyordum ona. Görünüşü gittikçe kötüleşiyordu. Rahatsızlığının ne olduğunu sorduğumda ne diyeceğini bilemiyordu. Bisikletle sorunlarımız oldu. Ama üstesinden geldim bunların. Oraya oğlum olmadan gidemezdim. Gelmemiz oldukça uzun zaman aldı. Haftalar sürdü. Yolumuzu kaybettiğimiz, acele etmediğimiz için bu kadar sürdü. Molloy'u bulunca ne yapacağımı hâlâ bilmiyordum. Artık düşünmüyordum bunu. Yol boyunca, oğlumun arkasında oturmuş, başının üzerinden bakınırken, akşamları, mola verdiğimizde, o bir yerlere bir şeyler yapmak için gidip de beni yalnız başıma bıraktığında hep kendimi düşünüyordum. Çünkü bilgilenmek ve yiyecek almak amacıyla sık sık uzaklaşıyordu yanımdan. Bense hemen hemen hiçbir şey yapmıyordum. Bana iyi bakıyordu, söylemem gerekiyor bunu. Sakardı, budalaydı, ağırdı, pisti, yalancıydı, sahtekârdı, müsrifti, sinsiydi ama bırakmıyordu beni. Çok fazla düşünüyordum kendimi. Daha doğrusu kendime hızlı bir bakış fırlatıyor, gözlerimi yumuyor, unutuyor, yeniden başlıyordum. Ballyba'ya varana kadar çok zaman geçti, hatta oraya geldiğimizde farkına varmamıştık bile. Dur, dedim oğluma bir gün. Yüzü hoşuma giden bir çoban çarpmıştı gözüme. Yere oturmuş köpeğini okşuyordu. Kısa tüylü karakoyunlar çevresinde korkusuzca dolaşıyorlardı. Dört bir yanımızı kırlar çevrelemişti yarabbim. Oğlumu yol kenarında bırakarak onlara doğru ilerledim çayırların içinden. Sık sık duruyor, şemsiyeme dayanarak dinleniyordum. Çoban, yerinden kalkmadan gelişimi izliyordu. Köpek de izliyordu, havlamadan. Koyunlar da. Evet, yavaş yavaş, birer birer, dönüp bana bakıyorlar, gelişimi izliyorlardı. Arada sırada belli belirsiz bir gerileme, yere

vuran minik bir ayak, tedirginliklerini ele veriyordu. Öteki koyunlarla karşılaştırıldıklarında hiç de çekingen görünmüyorlardı. Oğlum da kuşkusuz uzaklaşmamı izliyordu; sırtımda hissediyordum bakışlarını. Çıt çıkmıyordu. Derin bir sessizlik vardı. Doğrusunu söylemek gerekirse gösterişli bir andı bu. Hava güzeldi. Günün son anlarıydı. Her durduğumda çevreme bakıyordum. Çobana, koyunlara, köpeğe, hatta gökyüzüne bakıyordum. Ama yürürken yalnızca toprağı ve ayaklarımın hareketlerini görüyordum, sağlam olanı öne atılıyor, bir an duruyor, yere basıyor, ötekinin yanına gelmesini bekliyordu. Sonunda çobandan on adım kadar ötede durdum. Daha fazla ilerlemenin yararı yoktu. Üzerine uzanmak isterdim, hem de nasıl. Köpeği seviyordu onu, koyunları korkmuyordu ondan. Otları çiyin ıslattığını hissedip birazdan kalkacaktı ayağa. Ağıl uzaktaydı, uzaktaydı, evinin ışıklarını uzaktan görecekti. Şimdi koyunların ortasındaydım, çevremde toplanmışlar, gözlerini üzerime çevirmişlerdi. Belki de koyun seçmeye gelen kasaptım. Şapkamla selam verdim. Köpeğin gözlerinin elimin hareketini izlediğini gördüm. Hiçbir şey söyleyemeden yeniden çevreme bakındım. Bu sessizliği nasıl bozacağımı bilmiyordum. Az kalsın hiçbir şey söylemeden geri dönecektim. Sonunda, bir soru gibi tonladığımı umduğum bir biçimde, Ballyba, dedim. Çoban piposunu ağzından çekti, sapıyla toprağı işaret etti. Beni yanınıza alın, yatacak yer ve bir iki lokma karşılığında sadakatle hizmet ederim size, demek geliyordu içimden. Anlamıştım ama yüzümde hiç anlamış bir ifade yoktu herhalde, çünkü hareketini, piposunun sapını toprağa doğru işaret ederek birkaç kez yineledi. Bally, dedim. Bir elini kaldırdı, el sanki bir haritanın üzerindeymiş gibi bir an duraksadı, sonra dondu kaldı. Pipodan hâlâ zayıf dumanlar yükseliyordu, duman bir an havayı mavileştiriyor, sonra kayboluyordu. Gösterilen yönde baktım. Köpek de. Üçümüz de kuzeye bakıyorduk. Koyunlar bana duydukları ilgiyi yitirmişlerdi. Belki anlamışlardı. Yeniden dolaşmaya, otlamaya başladıklarını işitiyordum. Ovanın bitiminde uzaklığın belirsizleştirdiği sayısız ışıktan oluşan, bulanık bir kızıllık seçtim sonunda, Samanyolu'na benziyordu. Ufkun o karanlık ve düz çizgisinde küçük bir kırık oluşturuyordu. Işıkların gözükmesini sağlayan akşama teşekkürlerimi sundum, gökyüzünde yıldızların, yeryüzünde insanların gözüpek, küçük ışıklarının gözükmesini sağlayan akşa-

ma. Gündüz olsa çoban boşuna kaldıracaktı piposunu gök ve yeryüzünün birleştiği, açık seçik, uzun ve aydınlık çizgiye. Ama şimdi onların, adamın ve köpeğin yeniden bana doğru döndüklerini, adamın da sönmediğini umarak piposundan bir nefes çektiğini hissediyordum. Ve önce gittikçe canlanıp sonra aniden sönüp yitecek olan şu uzaktaki kızıllığı da yalnız benim seyrettiğimin bilincindeydim. Yalnız olduğumu bilmek iyi duygular vermiyordu bana, belki de oğlum da yanımdaydı, hayır, yalnızdım, kendimden geçmiştim. Kendimden iğrenmeden ya da hüzünlü duygulara kapılmadan bir an önce nasıl buradan gidebilirim diye düşünedurayım, çepeçevre kuşatıldığım muazzam bir iç geçirme, bana gidenin ben değil, sürü olduğunu bildirdi. Uzaklaşmalarını seyrettim, önde adam, ardında bir araya toplanmış, başları yerde itişip kakışan, arada sırada tırısa kalkan, bu arada hızlarını kesmeden yerden körlemesine son bir tutam ot daha koparan koyunlar, en arkada da neşesine tanık olacak kimse bulunmadığı halde, tüylü, kocaman kara kuyruğunu sevinçle sallayan köpek vardı ama neşe miydi onunki bundan emin değilim. Böylece küçük topluluk tam bir düzen içinde, çobanın bağırmasına, köpeğin müdahalesine gerek kalmadan yola koyuluyordu. Ahıra ya da ağıla gelene kadar kuşkusuz böyle yol alacaklardı. Orada çoban hayvanlar geçsin diye kenara çekilir, önünden geçerlerken de eksik var mı diye sayar onları. Sonra evine yönelir, mutfak kapısı açıktır, lamba yanmaktadır, içeri girer, şapkasını çıkarmadan masaya oturur. Ama köpek eşikte durur, içeri mi girsin, yoksa bütün geceyi dışarıda mı geçirsin, karar veremez buna.

O gece oğlumla sert bir kavga geçti aramızda. Nedenini anımsayamıyorum şu anda. Bir dakika, belki de önemli bir konudaydı.

Hayır, bilmiyorum. Oğlumla çok kavga çıktı aramızda. O sırada ötekilerden farksız bir kavga diye düşünmüştüm onu, bütün bildiğim bu. Hiç şaşmayan tekniğimle, ona yanılgısının büyüklüğünü büyük bir ustalıkla göstererek tatlıya bağlamış olmalıydım tartıştığımız sorunu. Ama ertesi gün yanıldığımı anladım. Çünkü erken saatte uyandığımda, kendimi barınakta yalnız başıma buldum, oysa her zaman ilk ben uyanırdım. Dahası, içgüdülerim bana, oğlumun benim denetimimde kurduğu daracık barınakta uzunca süredir yalnız olduğumu, oğlumun da uzunca süredir benimle birlikte aynı havayı solumadığını söylüyordu. Gece ya da günün yüzü utançtan kı-

zarmaya başladığı sırada bisikletine atlayıp gitmesinde aslında pek tasalandırıcı bir durum yoktu. Her şey bununla kalsa, oğlumun davranışını açıklayan mükemmel ve onurlu nedenler bulabilirdim. Ama ne yazık ki sırt çantasını ve yağmurluğunu da götürmüştü. Barınağın içinde de dışında da ona ait bir şey kalmamıştı, evet, kesinlikle hiçbir şey kalmamıştı ona ait. Dahası var, kumbarasına atmak için arada sırada ancak birkaç peni verdiğim oğlum, oldukça yüklü bir parayı da beraberinde götürmüştü. Çünkü başta alışveriş olmak üzere, tabii benim gözetimim altında her şeyle ilgilendiği için, para konusunda belli bir güven duyuyordum kendisine. Ve üzerinde her zaman kendisine kıtı kıtına yetecek paradan çok daha fazla bir tutar bulunduruyordu. Bütün bu anlattıklarımı daha bir inandırıcı kılmak için eklemek istediğim şeyler var:

1. Oğlumun çift yönlü muhasebe yapmayı öğrenmesini istiyordum, bunun temel bilgilerini kafasına sokmuştum onun.

2. Eskiden uğraşmakla mutlu olduğum şu vıttırıvızdık işlerle ilgilenecek cesareti bulamıyordum kendimde.

3. Gezintilerinde, şöyle hafif ve ucuz, ikinci bir bisiklet için gözünü açık tutmasını söylemiştim ona. Çünkü arkalıkta oturmaktan yorulmuştum ve oğlumun ikimiz için pedal çevirecek gücü kendinde bulamayacağı günün yaklaşmakta olduğunu hissediyordum. Biraz alıştırma yaparak tek ayakla pedal çevirmeyi öğreneceğime inanıyordum. O zaman hakkım olan yere, yani başa geçecektim. Oğlum da ardımdan gelecekti. Böylece onun son zamanlarda gittikçe artan bir sıklıkta yaptığı şu utanç verici şeyi, yani sağa dediğim zaman sola, sola dediğim zaman sağa ya da sağa veya sola dediğimde dosdoğru gidip emirlerime kulak asmamasını engelleyecektim.

İşte bütün eklemek istediğim buydu.

Ama cüzdanımı yoklayınca yalnızca on beş şilinim kaldığını gördüm, bundan çıkardığım sonuç, oğlumun üzerinde bulunan parayla yetinmeyip, ayrılmadan önce, ben uyurken ceplerimi karıştırmış olmasıydı. İnsan ruhu o kadar tuhaf ki yardım gelene kadar geçinmeme yardımcı olacak bu azıcık parayı bana bırakmış olduğu için şükran duyuyordum ona, incelik gösterdiğini düşünüyordum!

Böylece Ballyba'da olduğumu varsayarsak, Ballyba'da ama yine de Bally'den hâlâ uzakta, çantam, şemsiyem (bunları da istese

kolayca alıp götürebilirdi) ve on beş şilinimle yapayalnız kalmıştım, acımasızca, bilinçli bir biçimde ve önceden tasarlanarak terk edilmiştim. Kaç gün olduğunu bilmiyorum, birkaç gün daha oğlumun beni terk edip gittiği yerde kaldım, son yiyeceklerimi tükettim (giderken bunları da yanında götürebilirdi), kimseleri görmedim, harekete geçmek için güç bulamıyordum kendimde ya da hareket etmemek için belki de yeterince güce sahiptim daha. Çünkü hiçbir yanılsama duymuyordum, her şeyin biteceğini ya da yeniden başlayacağını biliyordum, neyin nasıl başlayacağı ya da biteceği önemli değildi, bütün yapmam gereken beklemekti yalnızca. Arada sırada, eğlenmek amacıyla, içimde çocukça umutların yeşermesine izin veriyordum, bunları daha sonra iyice ezebilmek içindi bu, örneğin öfkesi yatışan oğlumun bana acıyarak, bana geri dönmesini umut ediyordum. Ya da ülkesinde bulunduğum Molloy, ben ona gidemediğime göre bana gelecek, dostum olacak, babammış gibi davranacak, Youdi'nin öfkelenip de beni cezalandırmaması için yapmam gereken şeyleri yapacaktı! Evet, bunların içimde serpilmesine, güçlenmesine, ışıldamasına, binbir ayrıntıyla süslenmesine izin veriyor, sonra iliklerime kadar hissettiğim bir tiksintiyle tümünü uzaklaştırıyordum kendimden, anmıyordum onlardan, kirlettikleri boşluğu hazla seyre dalıyordum. Akşamları Bally'nin ışıklarına, korku içindeki insanların küçük, pis, titrek ışıklarına çeviriyordum bakışlarımı, gittikçe daha çok ışıldamalarını, sonra da aşağı yukarı birlikte aynı anda sönüşlerini izliyordum. Başıma gelen aksilikler olmasa, ben de orada bulunacaktım, diyordum kendime. Size şu ana kadar söz etmekten kaçındığım ve yüzünü yakından görmek için can attığım şu Obidil'e gelince, evet, onun hakkında bütün söyleyebileceğim şey, onu yakından ya da uzaktan hiç görmemiş olduğum; belki de böyle biri aslında yoktu, bunu öğrenmek şaşırtmazdı beni. Youdi'nin bana vereceği cezaları düşündüğümde müthiş bir gülme nöbetine yakalanıyordum ama ne bir gürültü duyuluyor ne de yüzümde üzüntü ve dinginlikten başka bir şey okunuyordu. Ama bütün bedenim, hatta bacaklarım sarsılıyordu, öyle ki nöbete ayakta yakalandığımda, şemsiyem beni düşmekten koruyamayacağı için bir ağaca ya da bir çalılığa yaslanmam gerekiyordu. Gerçekten de tuhaf bir gülüş bu, kuşkusuz tembellik ya da bilgisizlikten onu böyle yanlış adlandırıyorum. Kendime gelince, bu vaz-

geçilmez izleğimi artık unutmuş görünüyordum. Ama öyle anlar oluyordu ki uzakta olmadığımı hissediyordum, kumların, kabaran ve apak kesilen dalgaya yaklaşması gibi ona yaklaştığım hissine kapılıyordum ama bu imge durumuma uygun düşmüyordu pek, sifonun çekilmesini bekleyen boka benzetmek daha doğruydu beni. Yeri gelmişken söyleyeyim, bir keresinde, evimde, bir sinek küllüğümün hemen üzerinde uçarken, kanatlarının çıkardığı havayla azıcık toz kaldırmış, bunu görünce kalbim hop etmişti. Gittikçe daha çok zayıflıyor, bundan gittikçe daha çok mutluluk duyuyordum. Günlerdir hiçbir şey yememiştim. Arasam dut ve mantar bulabilirdim belki ama umursamıyordum bunu. Bütün gün barınakta uzanıp yatıyor, oğlumun yağmurluğunun eksikliğini biraz hissediyordum, akşam da dışarı çıkıyor, Bally'nin ışıklarına bakarak bir güzel eğleniyordum. Midemde oluşan kramp ve gazları saymazsak olağanüstü iyi hissediyordum kendimi, memnundum kendimden, coşku ve gurur veriyordu kişiliğim bana. Yakında bütünüyle yitireceğim bilincimi, an meselesi bu, diyordum kendime. Ama Gaber'in gelişi bu oyuna bir son verdi.

Akşamdı. Akşam gülüşümü yapmak ve tükenişimin daha bir tadını çıkarmak için barınağımdan dışarı sürüneli çok olmamıştı. Bir süredir orada olmalıydı. Kesilen bir ağaçtan arta kalan bir kütüğün üzerine oturmuş, uyukluyordu. Merhaba Moran, dedi. Beni tanıdınız mı, dedim. Defterini çıkardı, açtı, parmağını ıslattı, aradığı yere gelinceye kadar sayfaları karıştırdı, defteri gözlerine yaklaştırırken, aynı zamanda başını da deftere doğru eğdi. Hiçbir şey göremiyorum, dedi. Geçen defaki gibi giyinmişti. Pazar giysileri konusunda kötü şeyler düşünmekle haksızlık etmiştim ona. O gün de pazarsa işler değişir tabii. Ama onu hep bu giysiler içinde görmemiş miydim? Kibritiniz var mı, dedi. Uzaklardan gelen bu sesi tanıyamıyordum. Ya da bir feneriniz, dedi. Yüzüme baktığında ışık veren bir şeyim olmadığını anlamış olmalıydı. Cebinden pilli, küçük bir cep feneri çıkardı ve sayfaya ışık tuttu. Okudu, Jacques Moran, bütün işleri bırak, hemen eve dön. Cep fenerini söndürdü, parmağının üzerine defteri kapadı ve yüzüme baktı. Yürüyemiyorum, dedim. Nasıl, dedi. Hastayım, yerimden kımıldayamıyorum, dedim. Söylediğiniz tek bir sözcüğü bile anlayamıyorum, dedi. Ona yerimden kımıldayamadığımı, hasta olduğumu, bir araçla ta-

şınmam gerektiğini, oğlumun beni terk ettiğini, dayanacak gücümün kalmadığını söyledim. Tepeden tırnağa süzdü beni ağır ağır. Ona yürüyemediğimi kanıtlamak için şemsiyeme dayanarak birkaç adım attım. Yeniden açtı defterini, sayfaya fenerini tuttu, uzun uzun inceledi, Moran bütün işleri bırak, hemen eve dön, dedi. Defterini kapadı, yeniden cebine koydu, fenerini yeniden cebine koydu, ayağa kalktı, ellerini göğsünde gezdirdi ve boğazının kuruduğunu söyledi. Nasıl göründüğüm konusunda tek söz etmedi. Oysa oğlum, Hole'dan bisiklet alıp geldiği günden bu yana ne tıraş olmuş ne de saçımı taramıştım, katlandığım yoksunluklarla geçirdiğim içsel dönüşümler de cabasıydı. Beni tanıdınız mı, diye bağırdım. Sizi tanıdım mı, dedi. Düşündü. Ne yaptığını biliyordum, beni en çok incitecek tümceyi arıyordu. Hey gidi Moran hey, dedi. Zayıflıktan ayakta duramıyordum. Ayaklarının dibine düşüp canversem, hep aynı Moran, hiç değişmeyecek, diyecekti. Hava gittikçe kararıyordu. Karşımdakinin gerçekten de Gaber olup olmadığını soruyordum kendime. Kızgın mı, dedim. Bir bardak biranız bulunur mu, dedi. Kızgın mı diye soruyorum size, diye bağırdım. Kızgın da laf mı, dedi Gaber, sabahtan akşama kadar ellerini oğuşturup duruyor, girişteki odadan duyuyorum. Bunun bir anlamı yok, dedim. Kendi kendine eğleniyor, dedi Gaber. Kuşkusuz kızgındır bana, dedim. Bana geçen gün ne dedi biliyor musunuz, dedi. Değişti mi, diye bağırdım. Değişmek mi, dedi Gaber, hayır, değişmedi, neden değişecekmiş, herkes gibi yaşlanıyor, hepsi bu. Bu akşam sesiniz bir garip çıkıyor, dedim. Beni işittiğini sanmıyorum. Peki, dedi ellerini göğsünde aşağı doğru kaydırarak, bana söyleyeceğiniz başka bir şey yoksa gidiyorum. Allahaısmarladık demeden uzaklaştı. Ama ondan tiksinmeme, zayıflığıma ve hasta bacağıma karşın yetiştim ona, koluna yapıştım. Size ne anlattı, dedim. Durdu. Moran, canımı sıkmaya başladığınızın farkında mısınız, dedi. Lütfen size ne söylediğini anlatın bana, dedim. İtti beni. Düştüm. Bilerek düşürmemişti beni, içinde bulunduğum durumun farkında değildi, yalnızca beni kendisinden uzaklaştırmak istemişti. Yeniden ayağa kalkmaya çabalamadım. Bir böğürtü yükseldi boğazımdan. Yaklaştı, üzerime eğildi. Dudaklarının üstüne düşen, kocaman kahverengi bıyıkları vardı. Bıyıklarının oynadığını, dudaklarının açıldığını gördüm, aynı zamanda da uzaklardan gelen sevgi dolu söz-

cükler işittim. Kaba biri değildi Gaber, iyi tanırdım onu. Gaber, sizden istediğim çok bir şey değil, dedim. Bu sahneyi iyi anımsıyorum. Ayağa kalkmama yardım etmek istedi. İttim onu. Bulunduğum yerde rahatım yerindeydi. Ne söyledi size, dedim. Anlamıyorum, dedi Gaber. Bir dakika önce size bir şeyler söylediğinden söz ediyordunuz, dedim, o sırada lafınızı kestim. Lafımı mı kestiniz, dedi Gaber. Bana geçen gün ne dedi biliyor musunuz, dedim, bunlardı kullandığınız sözcükler. Yüzü aydınlandı. Şu koca Gaber, ancak benim oğlum kadar anlayışlıydı doğrusu. Bana dedi ki, dedi Gaber, Gaber dedi... Daha yüksek sesle, diye haykırdım. Bana dedi ki, dedi Gaber, Gaber, dedi, hayat çok güzel, Gaber, hayat yaşamaya değer. Yüzünü yüzüme yaklaştırdı. Hayat yaşamaya değer, dedi, hayat çok güzel, hayat yaşamaya değer. Gülümsedi. Gözlerimi kapadım. Gülümsemeler iyi hoş, cesaret vericidir ama biraz uzak olmak koşuluyla. İnsan yaşamından söz ettiğine emin misiniz, dedim. Dinledim. Belki de insan yaşamından söz etmiyordu, dedim. Gözlerimi açtım. Yalnızdım. Ellerim farkında olmadan yolduğum ve hâlâ yolmayı sürdürdüğüm çimen ve toprakla doluydu. Gerçekten de köklerinden söküyordum otları. Bıraktım, evet, yaptığım, yapmakta olduğum zararlı şeyi anlar anlamaz bıraktım, ellerimi açtım, kısa bir süre sonra boşaldı ellerim.

O gece eve dönüş için yola koyuldum. Pek uzağa gidemedim. Ama küçük bir başlangıç olmuştu. Önemli olan ilk adımı atmak. İkincisi daha az önem taşır. Her gün biraz daha ilerliyordum. Bu son tümce aydınlık değil; söylemek istediğim şeyi anlatmıyor. Önceleri onar onar sayıyordum adımlarımı. Halim kalmadığında, aferin, şu kadar on adım attın, dünkünden şu kadar fazla, diyordum kendime. Ardından, on beşer on beşer, yirmişer yirmişer, sonunda da ellişer ellişer saymaya başladım. Evet, sonunda, sadık şemsiyeme dayanıp dinlenmek için durmak zorunda kalmadan önce elli adım ilerleyebiliyordum. Başlangıçta, gerçekten de gitmişsem eğer, Ballyba'da biraz zaman yitirmiş olmalıydım. Sonra aşağı yukarı gelirken geçtiğimiz aynı yolları izledim. Ama yollar ters yönde katedildiğinde görünüm değiştirir. Bana doğanın, koruların, tarlaların, suların sunduğu yenilebilir şeylerle karnımı doyuruyordum aklın sesini dinleyerek. Morfini bitirdim.

Eve dönüş buyruğunu aldığımda ağustos ya da en geç eylüldü.

Eve vardığımda ilkbahar olmuştu, daha kesin konuşmak istemiyorum. Demek ki bütün kışı yolda geçirmiştim.

Benim yerimde başka biri olsa karların içine uzanır, bir daha dünyayı verseler kalkmazdı yerinden. Ben kalktım. Eskiden insanların asla hakkımdan gelemeyeceklerini düşünürdüm. Hâlâ nesnelerden daha kurnaz olduğumu düşünüyorum. İnsanlar vardır, bir de nesneler, hayvanlardan söz etmeyin bana. Tanrı'dan da. İyiliğim için bile olsa bir şey uzun süre karşı koyamaz bana. Şu kar, örneğin. Doğruyu söylemek gerekirse o karşı koymuyordu bana, kendine çekiyordu. Ama bir anlamda da karşı koyuyordu bana. Bu kadarı yeterliydi. Sevinçle dişlerimi gıcırdatarak yendim onu, insan kesici dişlerini pekâlâ gıcırdatabiliyor. Bir yol tutturdum, devam ettim, yitirecek bir şeyim olduğunu bilebilsem, yitip gidişime doğru yol alıyorum diyecektim. Belki daha sonra öğrendim bunu, belki hâlâ öğrenemedim, zamanla öğreneceğim nasılsa. Ama eve dönüşüm sırasında insanların ve doğanın kötülüklerine, kendi bedenimin çürüyüşüne karşı koymakla uğraştığım için yitirecek neyim olduğunu öğrenememiştim bir türlü. Dizim, alışkanlığın getirdiği uyuşturucu etkisiyle ilk günden ne eksik, ne de fazla bir acı veriyordu bana. Hastalık neyse öyle kalmıştı, ilerlemiyordu. Böyle bir şey açıklanabilir mi? Ama sineklere dönersek yeniden, evlerde, kış başında yumurtadan çıkıp, kısa bir süre sonra ölenler geliyor aklıma. Sıcak köşelerde onları ağır ağır, tembelce, uyuşukça, ses çıkarmadan kanat çırparken görürsünüz. Daha doğrusu arada sırada bir tanesini görürsünüz. Yumurtlayamadan, çok genç ölür onlar. Hiç farkına varmadan süpürürsünüz onları, süpürgeyle faraşın içine itersiniz. Tuhaf bir sinek türüdür bu. Ama başka hastalıkların (kullanmam gereken sözcük bu değil) pençesine düşüyordum gün geçtikçe, özellikle de bağırsaklarımla ilgili sorunlarım oluyordu. Bunları şimdi olmasa bile anlatmak isterdim size, üzgünüm, okumaya değer bir bölüm olurdu. Benden başka kim olsa, yardım görmeden hayatta kalamazdı, kesinleyebilirim bunu. Ama ben kaldım! İki büklüm olmuş, serbest kalan elimle karnıma bastırarak ilerliyor, arada bir utku ve acı dolu bir böğürtü koyveriyordum. Yediğim bazı yosunlar dokunuyordu herhalde. Bir gün celladımla buluşmayı kafama koyarsam, kanlı dizanteri bile engelleyemez beni, dört ayak üzerinde, bağırsaklarımı sıça sıça, küfrün bini bir para,

dakikası dakikasına gelirim infaz yerine. Size söylemiştim ya, işimi insan kardeşlerim bitirecek diye.

Ama evime yaptığım bu dönüş yolculuğu üzerinde karşılaştığım berbat olaylar, alçaklıklar üzerinde durmayacağım pek. Youdi'nin buyruğuna uyarak evime gitmemi engellemeye çalışan insan biçimine bürünmüş şeytansı yaratıklarla ölülerin hayaletlerini sessizce geçiştireceğim. Ama yine de kendimi iyice aydınlatmak ve ruhumu bitiriş anlarının havasına sokabilmek için bir iki söz etmek istiyorum. Önce şu incilerimle başlayayım.

Dinbilim konusunda belli sorunlar kafamı basbayağı karıştırıyordu. Bir iki örnek vereyim:

1. Havva'nın Âdem'in kaburgasından değil de bacağının etli kısmındaki (götündeki?) bir urdan yaratılmış olduğunu öne süren kuramın geçerliliği nedir?

2. Yılan sürünüyor muydu, yoksa Comestor'un savladığı gibi dimdik yürüyor muydu?

3. Aziz Augustine ve Adobard'ın belirttikleri gibi Meryem kulağından mı hamile kalmıştı?

4. Deccal bizleri daha ne kadar süre bekletecekti?

5. Kıçımızı hangi elimizle sildiğimiz gerçekten de o kadar önemli mi?

6. İrlandalıların, sağ el azizlerin kutsal kalıntılar, sol el erkeklik organı üzerinde ettikleri yemini nasıl yorumlamalı?

7. Doğa, pazar tatiline uyar mı?

8. Şeytanların cehennem azabı çekmedikleri doğru mudur?

9. Craig'in cebirsel dinbilimi. Ne düşünebiliriz bunun için?

10. Aziz Roch'un çocukken ne çarşambaları, ne de cumaları meme emmek istemediği doğru mu?

11. On altıncı yüzyılda haşaratın aforoz edilmesini nasıl yorumlamalı?

12. Kendini hadım ettikten sonra, yine kendi kendini çarmıha geren İtalyan kunduracı Lovat'nın bu davranışını alkışlamalı mı-yız?

13. Tanrı evreni yaratmadan önce ne yapıyordu?

14. Sonsuz bir cennet yaşamı zamanla çok sıkıcı gelmez miydi insana?

15. Judas'ın işkencesine gerçekten de cumartesileri ara mı veriliyordu?

16. Ölüler için okunan dua diriler için okunsa nasıl olurdu?

Ve ruhuma huzur veren Pater duasını okuyordum: Ey ne gökte, ne yerde, ne de cehennemde bulunan Tanrı, adınızı ne istiyor ne de arzu ediyorum; siz, kendinize neyin yakıştığını çok iyi bilirsiniz vb. Orta ve son bölümler ne hoş.

Belalar üst üste geldiğinde işte bu boş ve çekici dünyaya sığınırdım.

Ama beni daha yakından ilgilendiren sorular da soruyordum kendime. Birkaç örnek vereyim:

1. Neden Gaber'den birkaç şilin borç istemedim?
2. Neden eve dönüş buyruğuna uydum?
3. Molloy ne olmuştu?
4. Ben ne olmuştum?
5. Ne olacaktım?
6. Ya oğlum ne olacaktı?
7. Annesi cennette miydi?
8. Annem cennette miydi?
9. Ben de cennete mi gidecektim?
10. Bir gün hepimiz: Ben, annem, oğlum, annesi, Youdi, Gaber, Molloy, annesi, Yerk, Murphy, Watt, Camier ve ötekiler cennette mi bir araya geleceğiz yeniden?
11. Tavuklarım, arılarım ne olmuştu? Boz tavuğum hâlâ yaşıyor muydu?
12. Zulu, Elsner kız kardeşler hâlâ yaşıyorlar mıydı?
13. Youdi'nin iş adresi hâlâ Akasyalar Meydanı, 8 numara mıydı? Ona yazsa mıydım? Onu görmeye gitsem nasıl olurdu? Açıklardım ona. Neyi açıklardım? Bağışlamasını isterdim beni. Neyi bağışlamasını isterdim?
14. Kış olağanüstü sert geçmemiş miydi?
15. Pazar ayinine katılmayalı, günah çıkarmayalı ne kadar olmuştu?
16. Hapiste bulunduğu, zincire vurulduğu, bedeninin her yanını yara ve bitler sardığı ve yerinden kımıldayamadığı için kutsamayı karnı üzerinde yapıp günahlarını bağışlatan din şehidinin adı neydi?
17. Ölümüme kadar ne yapacaktım? Günah işlemiş olmadan ölümümü çabuklaştırmanın olanağı yok muydu?

Ama bedenimi şu buz tutmuş, sonra buzların erimesiyle de ça-

mura bulanmış yalnızlar içine gömmeden, arılarımı tavuklarımdan daha çok düşündüğümü belirtmek istiyorum, üstelik Tanrı tanığımdır tavuklarımı ne kadar çok sevdiğime. Hep dans edişlerini düşünürdüm onların, çünkü arılarım dans ederdi, yo eğlenmek için dans eden insanlara benzemezlerdi, bambaşka bir dansları vardı onların. Yeryüzünde bunu bir ben biliyordum. Bu konuyu enine boyuna araştırmıştım. Bu dansı özellikle az ya da çok balözü toplayıp kovanlarının yolunu tutan arılar yapıyordu: Çok sayıda figür ve ritmi içeriyordu. Sonunda bu dansın bir iletişim dizgesi olduğuna karar vermiştim, ürün toplamaktan başarı ya da başarısızlıkla dönen arılar, kovandan ayrılmak üzere olan arılara hangi yöne gitmeleri, hangi yöne gitmemeleri konusunda bilgi veriyorlardı. Ama kovandan ayrılan arılar da dans ediyordu. Kuşkusuz bu da onların, anladım, ya da, benim için üzülme, biçimindeki yanıtlarıydı. Ama kovandan uzaklaşıp çalışmaya başladıklarında arılar dans etmiyordu. O zaman savsözleri, herkes kendi için, oluyordu herhalde, arıların bu gibi kavramlara sahip olduklarını varsayıyorum tabii. Dans, uçarken yapılan çok sayıda karmaşık figürden oluşuyordu, olası anlamlarını uzun uzun araştırmıştım ben. Ama aynı zamanda, kovana yaklaşırken ya da kovandan uzaklaşırken, farklı farklı tonlardaki vızıltı sorunu da vardı, rastlantı olamazdı bunlar. Önceleri, her dans figürünün kendine özgü bir vızıltıyla desteklendiği kanısına kapılmıştım. Ama bu hoş varsayımı bırakmak zorunda kaldım. Çünkü aynı figüre (en azından aynı figür diye adlandırdığım şeye) birçok farklı vızıltıyla eşlik edildiğini görmüştüm. Bu nedenle, vızıltının amacı dansı belirlemek değil, tam tersi farklı kılmak, dedim kendi kendime. Aynı figür, kendisine eşlik eden vızıltıya göre tamamen anlam değiştiriyor. Bu konuda çok sayıda gözlemde bulunup bunları sınıflandırmış, hayli başarılı olmuştum. Ama sorun yalnız figür ve vızıltıyla bitmiyordu, figürün yapıldığı yüksekliğin de önemi vardı. Aynı figürün aynı vızıltıyla iki metre yükseklikle, dört metre yükseklik arasında taşıdığı anlam birbirinden çok farklıydı, kesinleyebilirdim bunu. Çünkü arılar rasgele yükseklikte dans etmiyorlardı ama hiç değişmeyen üç ya da dört düzey vardı dans ettikleri. Şimdi tutup size bu yükseklikleri, bu yüksekliklerin arasındaki bağıntıları anlatsam (özenle ölçmüştüm onları) inanmazsınız bana. Ama güvenilirliğimi tehlikeye atmak niyetinde

değilim şu sırada. Bazen geniş kitleler için yazdığım yanılsamasına kapılıyorum. Bütün bu sorulara ayırdığım onca zaman ve çabaya karşın, çok sayıda figürden oluşan bu dansın karmaşıklığı karşısında bayrağı indirmiştim, kuşkusuz anlamakta yetersiz kaldığım başka etkenler karışıyordu işin içine. İşte yaşam boyu inceleyip de hiçbir zaman akıl sır erdiremeyeceğim bir şey, diyordum kendimden geçerek. Evime dönüş yolculuğum sırasında, gelecekte beni bekleyen küçük sevinçler konusunda kendi kendimi sorguladığımda, arılarımı ve danslarımı düşünerek bir parça avuntu buluyordum. Çünkü zaman zaman küçük bir sevinç duymak istiyordum hâlâ! Ayrıca bu dansın batılıların o hoppa ve anlamsız dansından başka bir şey olmaması olasılığını da alçakgönüllüce kabulleniyordum. Güneşin ışıklarıyla pırıl pırıl parlayan kovanlarımın yanına oturmuş, insanlık sürgününü yaşayan benim için, hiçbir insansı düşünceyle kirletilemeyecek, hep seyretmeye değer asil bir görüntü olarak kalacaktır onlar. Tanrı'ma yaptığım haksızlıkları asla yapamazdım arılarıma, çünkü öfkelerimi de korkularımı da tutkularımı da hatta bedenimi de Tanrı'ya mal etmeyi öğretmişlerdi bana.

Bana bilgiler, daha doğrusu öğütler veren bir sesten söz ettim size. Onu ilk kez, eve dönerken işittim. Pek dikkat etmedim.

Bedenimden söz etmek gerekirse, hızla tanınmaz hale geliyordum. Alışılmış ve şimdi her zamankinden daha çok bağışlanabilir bir hareketle ellerimi yüzümde dolaştırdığım zaman, ne ellerimin dokunduğu yüzüm, ne de yüzümün dokunduğu ellerim aynı yüz, aynı ellerdi. Yine de duyum açısından, aydınlara özgü ak ve yumuşak ellerimle yüzümü iyice bir tıraş edip kokular sürdüğüm günlere oranla pek bir şey değişmemişti. Şu tanımadığım karın, bilmediğim bir önseziyle benim karnım olup çıkıyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse, yalnız kim olduğumu bilmekle kalmıyor, bütün derin yaralarıma, bu yaraları kaplayan kabuklara karşın çok daha net ve keskin bir algı taşıyordum kimliğim konusunda. Bu bakış açısından, öteki bilgilerime oranla daha gerideydim. Bu son tümcenin pek iyi kurulmamış olması üzüyor beni. Daha açık seçik olmasını yeğlerdim doğrusu.

Sonra barış sırasında bedeni iyice bir sarıp kavrayan, onun ayrılmaz bir parçası gibi duran giysiler vardır. Evet, giysilere karşı duyarlı olmuştum hep ama züppece bir düşkünlük değildi bu. Be-

nimkilerden yakınmamıştım hiç, kalın ve kesimi düzgündü onların. Kuşkusuz giysilerim yetersiz kalıyordu ama suç kimindi? Kışın zorlu koşullarına direnemeyen hasır şapkamdan ve soğuk, nem, uzun yürüyüşler ve gerektiği gibi yıkayamama gibi nedenlerle az zamanda bir hiçe dönüşen çoraplarımdan (iki çift) ayrılmak zorunda kaldım. Ama pantolon askılarımı iyice aşağılara çektim ve zaten bol olan kısa pantolonum baldırlarıma kadar düştü. Kısa pantolonumla botlarımın konçları arasında gördüğüm bu maviye çalan et, bana oğlumu, bacağına vurduğum darbeyi anımsatıyordu; us, en küçük benzerlikler karşısında nasıl da harekete geçiyor. Botlarım bakımsızlıktan kaskatı kesildi. Sepilenmiş ölü deri işte böyle koruyor kendini. Hava serbestçe aralarında dolaşıyor, belki de ayaklarımın donmasını önlüyordu. Benzer biçimde, istemeye istemeye donlarımdan (iki tane) ayrılmak zorunda kaldım. Kakalarıma sürekli sürtünmekten çürüyüp gitmişlerdi. Bu nedenle kısa pantolonumun arkası da erimeye başlamadan önce, kuyruksokumundan hayalarımın diplerine kadar uzanan bölgeyi feci rahatsız ediyordu. Başka neler attım? Gömleğimi mi? Kesinlikle hayır! Ama çoğu kez önü arkasına gelmek üzere, tersyüz edip giyiyordum onu. Bir bakalım. Gömleğimi dört ayrı biçimde giyiyordum. Önü öne düzgün, önü öne ters, önü arkaya düzgün ve önü arkaya ters. Beşinci gün yeniden başlıyordum. Daha çok dayansın diye yapıyordum böyle. Yararı oldu mu? Bilmiyorum. Oldu. Eğer aceleniz yoksa küçük şeyler için emek harcayarak büyük şeyler elde edebilirsiniz. Başka neler attım? Takma yakalarımı, evet, bütünüyle eskiyip kullanılmaz hale gelmeden attım onların tümünü de. Ama kravatımı saklıyor, hatta çıplak boynumun çevresine düğümleyerek takıyordum; gösterişçiliğin dikâlâsıydı benimkisi. Benekli bir kravattı ama rengi çıkmış aklımdan.

Yağmur veya kar ya da dolu yağdığında, şimdi söz edeceğim ikilemle yüz yüze kalıyordum. Şemsiyeme yaslanıp sırılsıklam mı olmalıydım, yoksa durup şemsiyemi açarak altına mı sığınmalıydım? Çoğu ikilem gibi bu da sahte bir ikilem. Çünkü şemsiyemin tepesinde, tellerin çevresinde sallanan birkaç kumaş parçasından başka bir şey kalmamıştı ve ben şemsiyemi, dayanacak bir şey gibi değil de bir barınak olarak kullanıp ağır ağır ilerleyebilmekteydim. Ama ben bir yandan pahalı şemsiyemin kesin su geçirmezliğine

öylesine alışmış, bir yandan da ona yaslanmadan öylesine yürüyemez hale gelmiştim ki ikilem olduğu gibi sürüyordu benim için. Kendime bir daldan sopa yapıp yağmur, kar, doluya karşın, sopama yaslanarak, şemsiyem üzerimde açık bir biçimde kuşkusuz devam edebilirdim yoluma. Ama bunu yapmadım, neden bilmiyorum. Ama gökten yağmur ya da öteki şeylerden biri yağdığında, bazen şemsiyeme yaslanarak ilerlememi sürdürüyor, ıslanıyor ama sık sık duruyor, şemsiyemi açıyor, yağmurun dinmesini bekliyordum. O zaman da ıslanıyordum. Ama sorun bu değildi. Gökten aniden ekmek yağmaya başlasa, yerimden kımıldamadan durmasını bekler, neden sonra gider toplardım. Kolum şemsiyeyi taşımaktan yoruldukça öteki elime alıyordum. Serbest elimle kan dolaşımımı daha bir hızlandırmak için bedenimin uzanabildiğim dört bir yanına şaplaklar indirip ovuşturuyordum ya da elimi kendime özgü bir hareketle yüzümde dolaştırıyordum. Şemsiyemin sivri ucu bir parmağa benziyordu. En güzel düşünceler kafama bu duruşlar sırasında geliyordu. Ama yağmur ya da benzeri şeylerin bütün gün ya da bütün gece durmayacağını iyice anladığımda aklın sesini dinliyor ve kendime sahici bir barınak düzenliyordum. Ama artık dallardan yapılan sahici barınakları sevmez olmuştum. Çünkü çok geçmeden yapraklar döküldü, yalnızca iğneyapraklılar korudu örtülerini. Ama artık sahici barınakları sevmeyişimin gerçek nedeni bu değildi, hayır. Ama ben sahici barınaklarda barınırken yalnızca oğlumun yağmurluğunu düşünüyordum, yalnızca onu görüyordum, gözüm başka bir şeyi görmüyordu, yağmurluk bütün uzamı kaplıyordu. İngiliz dostlarımızın trençkot dedikleri şeydi aslında bu, trençkotlar genelde kauçuktan yapılmasalar da kauçuk kokusunu duyuyordum burnumda. Böylece olabildiğince, dallardan yapılma sahici barınaklarda kalmamaya çalışarak, sadık şemsiyemin ya da bir ağacın ya da bir çitin ya da bir çalılığın ya da bir yıkıntının altında korunmaya çalışıyordum.

Anayola çıkıp bir taşıta binme düşüncesi aklımın ucundan geçmedi.

Köylere uzanıp köylülerden yardım isteme düşüncesi asla yanaşmayacağım bir şeydi.

On beş şilinime el sürmeden döndüm eve. Hayır, iki şilin harcadım. Bakın nasıl.

Bundan başka tacizlerle de saldırılarla da karşılaştım, ama anlatmayacağım onları. Örnekleri bir yana bırakalım. Belki gelecekte başka acılara da katlanmak zorunda kalacağım. Bu kesin değil. Ama kimse bilmeyecek olanları. Bu kesin işte.

Bir akşamdı. Şemsiyemin altında, havanın açılmasını bekliyordum usulca, tam o sırada biri apansız arkama yanaştı. Hiçbir şey işitmemiştim. Yalnız başıma bir yerdeydim. Bir el geri döndürdü beni. Kırmızı yüzlü, iriyarı bir çiftçiydi. Muşamba bir yağmurluk, melon şapka ve bot giymişti. Dolgun yanaklarından sular akıyor, pos bıyıklarından damlalar süzülüyordu. Ama neden betimliyorum onu? Birbirimizle nefretle bakıştık. Belki de oğlumla beni arabasıyla evimize bırakmayı kibarca öneren aynı adamdı. Sanmıyorum. Yüzü hiç yabancı değildi. Hem yalnız yüzü değildi. Elinde bir fener tutuyordu. Yakmamıştı. Ama her an yakabilirdi. Öteki elinde bir bel tutuyordu. Beni gömmeye yarayacak bir şey. Ceketimin astarından yakaladı beni. Henüz sarsmaya başlamamıştı, canı istediği zaman sarsmaya başlayacaktı. Yalnızca sövüyordu bana. Onu böylesine öfkelendirmek için ne yaptığımı soruyordum kendime. Kaşlarımı kaldırmış olmalıydım. Ama kaşlarımı her zaman kaldırırım ben, neredeyse saçlarıma bitişiktir onlar, alnım yalnızca bir kırışıklar yumağıdır sanki. Sonunda kendi topraklarımda olmadığımı anladım. Onun topraklarındaydım. Onun topraklarında ne yapıyordum? Beni en çok korkutan, asla tatmin edici bir yanıt veremediğim bir soru varsa buydu işte, ne yapıyordum? Daha da kötüsü, bir başkasının topraklarında! Üstelik de gecenin bir vakti! Üstelik de köpeklerin bile burnunu dışarı uzatmayacakları bir havada! Ama soğukkanlılığımı yitirmedim. Bir adak bu, dedim. İstediğimde kibarca konuşmasını iyi beceririm. Etkilemiş olmalıyım onu. Bıraktı beni. Bir hac yolculuğu, diye sürdürdüm üstünlüğümü kullanarak. Nereye gittiğimi sordu. Yenik düşmüştü. Shit'deki Meryem Ana'ya dedim. Shit'deki Meryem Ana'ya mı, diye sordu, sanki Shit'i avucunun içi gibi tanıyordu ve bu bölgede bir Meryem Ana bulunmuyordu. Meryem Ana'nın bulunmadığı yer var mı? Ta kendisine, dedim. Siyaha mı, dedi beni sınamak için. Bildiğim kadarıyla siyah değil, dedim. Başka biri olsa kem küm ederdi kuşkusuz. Ben etmedim. Ben köylülerimin zayıf noktalarını iyi bilirdim. Oraya asla ulaşamayacaksınız, dedi. Onun sayesinde oğlumu kay-

bettim ama annesini muhafaza edebildim, dedim. Bu duygular bir büyükbaş hayvan yetiştiricisinin kuşkusuz çok hoşuna giderdi. Bir bilseydi! Ona ne yazık ki başımdan geçmemiş olayları anlattım uzun uzun. Ninette'i özlediğimden değil. Ama o, en azından, kim bilir, kesinlikle, evet, yazık, neyse. Hamile kadınların, evli hamile kadınların Meryem Anası o, dedim, ona şükran duygularımı sunmak için yuvasına kadar perperişan halde sürünmeye ant içtim. Bu olay o son dönemde bile ustalığımdan bir şey yitirmediğimi gösteriyor. Ama galiba biraz fazla ileri gitmiştim, çünkü gözleri yine kötücül bakıyordu. Sizden bir şey rica edebilir miyim, dedim, Tanrı karşılığını verecektir size. Ekledim, Tanrı bu akşam sizi bana yolladı. Size kötülük etmek üzere olan birinden boynunuzu büküp yardım dilenmek bazen iyi sonuçlar doğurabilir. Şekersiz, sütsüz birazcık sıcak çay, diye yalvardım, bana güç katacak. Yorgunluktan bitmiş bir hac yolcusuna böyle küçük bir ikramda bulunmak gerçekten de karşı koyması güç bir şeydi. Peki o zaman eve gelin, dedi, ateşin önünde üstünüzü kurutursunuz. Hayır yapamam, yapamam, diye haykırdım, Meryem Ana'ya düz bir çizgiyi izleyerek gitmeye ant içtim. Bu sözlerin yarattığı kötü izlenimleri silmek için cebimden bir florin aldım ve ona verdim. Yoksullarınız için kumbaraya atarsınız, dedim. Karanlık olduğu için ekledim, yoksullarınız için bir florin. Çok uzak. dedi. Tanrı yanınızda olacak hep, dedim. Düşündü. Düşünmeye değerdi doğrusu. Her şeyden önemlisi yememem gerekiyor, dedim, hayır, kesinlikle hiçbir şey yemeyeceğim. Hey gidi kurnaz Moran, şeytana bile külahını ters giydirdin sen. Kuşkusuz kaba gücü yeğlerdim ama kendimi tehlikeye atmayı göze alamıyordum. Sonunda, biraz beklememi söyleyerek yanımdan uzaklaştı. Kafasından neler geçiyordu, bilmiyorum. Yeterli uzaklıkta olduğuna karar verince şemsiyeyi kapadım, bardaktan boşanırcasına yağan yağmur altında, gideceğim yolun tam doksan derece aksine doğru yürümeye başladım. İşte bir florini böyle harcadım.

Şimdi bitirişi yapabilirim.

Mezarlığın yanındaki yolu izledim. Geceydi. Gece yarısıydı belki. Dar sokak dikleşiyor, zorlanıyordum. Küçük bir esinti, bulutları zayıf ışıklarla dolu gökyüzüne dağıtıyordu. İnsanın ebedi istirahatine ayrılmış bir toprak parçası olması çok güzel bir şeydi.

Müthiş güzel bir şeydi. Bahçe kapısına geldim. Kilitliydi. Mükemmel. Ama açmayı başaramadım. Anahtar deliğe giriyor ama dönmüyordu. Uzun zaman kullanılmadığı için miydi? Yeni bir kilit mi takılmıştı? Kırdım kapıyı. Sokağın öteki ucuna kadar geri çekildim, var gücümle çullandım üzerine. Youdi'nin buyurduğu gibi evime dönmüştüm. Sonunda ayağa kalktım. Bu kadar güzel kokan neydi? Leylaklar mı? Belki de çuhaçiçekleri? Kovanlarıma gittim. Korktuğum gibi, yerlerinde duruyorlardı. Kovanlardan birinin kapağını kaldırdım ve yere koydum. Sivri tepeli, dik, küçük bir çatıydı. Kovana elimi soktum, boş tepsiler arasında dolaştırdım, dibi yokladım. Bir köşede kuru ve hafif bir yumağa çarptı elim. Parmaklarım arasında dağıldı yumak. Biraz ısınıp uyumayı denemek için bir araya toplanmışlardı. Bir avuç dolusu çektim aldım. Ortalık karanlıktı, göremiyordum, cebime koydum. Ağırlıkları yok gibiydi. Bütün kış boyu dışarıda bırakılmışlardı, balları alınmıştı önlerinden, şeker verilmemişti onlara. Evet, şimdi bitirişi yapabilirim. Kümese gitmedim. Tavuklarım da ölmüştü, öldüklerini biliyordum. Yalnız boz renkli olanı saymazsak, aynı biçimde öldürülmemişlerdi. Arılarımı, tavuklarımı bırakıp gitmiştim. Eve doğru yürüdüm. Karanlık içindeydi. Kapı kilitliydi. Kırdım. Belki anahtarlarımdan biriyle açabilirdim. Elektrik düğmesini çevirdim. Işık yoktu. Mutfağa, Martha'nın odasına gittim. Kimse yoktu. Anlatacak başka bir şey yok. Ev terk edilmişti. Yetkililer elektriği kesmişti. Yeniden bağlamak istediler. Ama ben geri çevirdim önerilerini. Başka bir adam olmuştum. Bahçeye döndüm yeniden. Ertesi gün bir avuç arıma baktım. Toza dönüşmüş halka ve kanat yığınıydı. Merdiven altında, posta kutusunda birkaç mektup buldum. Savory'den geliyordu biri. Oğlum iyiymiş. İyi olacak tabii. Artık söz etmeyelim ondan. Eve döndü. Uyuyor şu anda. Youdi'den üçüncü tekil şahısta yazılmış olup rapor isteyen bir mektup. Alacak raporunu. Yeniden yaz geldi. Bir yıl önce bu sıralarda çıkmıştım yola. Uzaklaşıyorum. Bir gün Gaber ziyaret etti beni. Raporu istiyordu. Tuhaf şey, buluşmalar, söyleşiler bitti sanıyordum. Başka gün gelin, dedim. Bir gün Peder Ambroise geldi ziyaretime. Sizsiniz ha, dedi beni gördüğünde. Sanırım kendince seviyordu beni. Bana artık güvenmemesini söyledim ona. Konuşmaya başladı. Haklıydı. Haklı olmayan var mı? Yanından ayrıldım. Uzaklaşıyorum. Belki

karşılaşacağım Molloy ile. Dizim daha iyi değil. Daha kötü de değil. Şimdi koltuk değneklerim var. Daha süratli gideceğim, gittikçe daha süratli. Mutlu günler olacak, öğreneceğim. Satacak ne varsa çıkardım elden. Ama ağır borçlarım vardı. Artık insan olmaya katlanamayacağım, bir daha denemeyeceğim bunu. Bu ışığı bir daha hiç yakmayacağım. Söndürüp bahçeye çıkacağım. Bahçede yaşadığım uzun mayıs ve haziran günlerini düşünüyorum. Bir gün Hanna ile konuştum. Bana Zulu'nun, Elsner kız kardeşlerin haberlerini verdi. Kim olduğumu biliyordu, korkmuyordu benden. Dışarı çıkmıyordu hiç, dışarı çıkmayı sevmiyordu. Penceresinden konuşuyordu benimle. Haberler kötüydü ama daha da kötü olabilirdi. İyi şeyler de yok değildi aralarında. Güzel günlerdi. Kış müthiş sert geçmişti, herkes onaylıyordu bunu. Demek ki bu mükemmel yazı hak etmiştik. Kuşlarım öldürülmemişti. Yaban kuşlarıydı bunlar. Yine de insandan kaçmıyorlardı. Onları tanıyordum, onlar da beni tanıyor gözüküyorlardı. Ama bilinmez ki. Bazıları kayıptı, yeni gelenler vardı. Dillerini daha iyi anlamaya çalışıyordum. Benimkine başvurmadan. Yılın en uzun, en güzel günleriydi bunlar. Bahçede yaşıyordum. Bana şunu dedi, bunu dedi diye söz ettiğim bir ses vardı ya. Onu daha iyi tanımaya, söylediklerini kavramaya başlıyordum o dönemde. Moran'a küçükken öğretilen, onun da sırası gelince oğluna öğrettiği sözcüklerle konuşmuyordu bu ses. Bu nedenle önceleri pek bir şey anlayamıyordum onun dilinden. Ama sonunda çözdüm bu dili, çözdüm derken yanılıyorum belki. Sorun burada değil. Raporu yazmamı o söyledi. Bunun anlamı şu anda daha özgür olduğum mu? Bilmiyorum. Öğreneceğim. Sonra eve döndüm ve yazdım: Gece yarısı. Yağmur camları dövüyor. Gece yarısı değildi. Yağmur yağmıyordu.

1947

İKİNCİ KİTAP

Malone ölüyor

Yine de bir süre sonra büsbütün öleceğim sonunda. Gelecek ay belki. Nisan ya da mayıs ayı olacak o zaman. Yılın başları çünkü, binlerce ayrıntıdan anlıyorum bunu. Yanılıyorum belki, Aziz Yahya Günü'ne, hatta Özgürlük Bayramı On Dört Temmuz'a sağ çıkacağım belki. Kim bilir, bir bakmışsınız İsa'nın ya da Meryem Ana'nın göğe yükselişlerinin kutlandığı günlere kadar yaşamışım. Ama sanmıyorum, bu yıl bu şenliklerin bensiz yapılacağını söylerken yanıldığımı sanmıyorum. Bu duyguyu taşıyorum, birkaç gündür bu duygu var içimde, inanıyorum ona. Ama var olduğumdan bu yana beni aldatan duygulardan ne farkı var onun? Hayır, artık bu tür sorulara takmıyorum kafamı, tutarlılık kaygısı taşımıyorum. Dilesem ölebilirdim bugün, yalnızca biraz gayret etmem yeterliydi;

dilemek ve gayret etmek gelseydi elimden. Ama telaşa kapılmadan dinginice ölmek de var. Bir şeyler değişmiş olmalı. Artıların, eksilerin toplamını yapmak istemiyorum artık. Kayıtsız ve devinimsiz olacağım. Bunu yapmakta zorlanmayacağım. Sıçramamam gerekiyor yalnızca. Ama daha az sıçrıyorum buraya geldiğimden bu yana. Kuşkusuz hâlâ sabırsızca hareketlerde bulunuyorum arada sırada. Kaçınmam gerekiyor bunlardan, iki üç hafta boyunca. Abartıya kaçmamalı, gülüp ağlamalarımda ölçülü kalarak, kendimi kaybetmemeliyim... Evet, sonunda doğal olacak, daha çok acı çekeceğim, sonra azalacak acılarım, bundan bir sonuç çıkarmayacağım, kendimi daha az dinleyeceğim, ne sıcak ne de soğuk olacağım artık, ılık olacağım, ılık öleceğim, coşkudan uzak. Ölürken izlemeyeceğim kendimi, her şeyi bozabilir bu. Kendimi yaşarken izledim mi? Yakındım mı hiç? Öyleyse neden seviniyorum şimdi? İster istemez hoşnutum durumumdan ama öyle el çırpacak kadar da değil hoşnutluğum. Hep hoşnuttum durumumdan, alacağımın ödeneceğini bildiğim için. İşte eski borçlum da yanımda şimdi. Boynuna sarılmam için bir neden mi bu? Soruları yanıtlamayacağım artık. Kendime başka soru da sormamaya çalışacağım. Beni görebilecekler, artık yeryüzünde görmeyecekler. Bu arada kendime öyküler anlatacağım, becerebilirsem eğer. Eski öykülerin benzeri olmayacak bunlar, işte böyle. Güzel de olmayacak bu öyküler, çirkin de; gösterişsiz olacaklar, çirkinlik de güzellik de heyecan da taşımayacaklar artık, bu öykünün anlatıcısı gibi yaşamdan yoksun olacaklar. Ne dedim ben? Önemi yok bunun. Bana büyük haz vereceklerini umuyorum bu öykülerin, belli bir haz vereceğini. Haz duyuyorum, işte bu, yeterince şeye sahibim, alacağım ödeniyor, hiçbir şeye gereksinmem yok artık. Bu arada şunu söylememe izin verin, hiç kimseyi bağışlamıyorum. Onların hepsine rezil bir yaşam, sonra da cehennem ateşi ve dondurucu soğuklar diliyorum, bir de geleceğin iğrenç kuşakları arasında saygın bir ad. Bu akşamlık bu kadar.

Bu kez biliyorum nereye gittiğimi. Eskinin gecesi, dünün gecesi değil artık. Şimdi bir oyun oynayacağım. Şu ana kadar oynamayı beceremedim hiç. Can atıyordum oynamaya ama bunun olanaksızlığını da biliyordum. Yine de birçok kez denedim bunu. Bütün ışık-

ları yakıyor, çevreme iyice bakınıyor, gördüğüm her şeyle oynuyordum. İnsanlar ve nesneler için oynamaktan güzel şey yok, bazı hayvanlar için de bu böyle. Başlangıçta her şey iyi gidiyordu, hepsi bana geliyordu, biri kendileriyle oynamak istediği için hoşnuttular. Şimdi bir kambura gereksinmem var desem, birazdan kullanacağımız, taşıdığı güzelim kamburla gurur duyarak, anında biri çıkıp geliyordu. Soyunmasını isteyebileceğim gelmiyordu usuna. Ama çok geçmeden, kendimi tek başıma, karanlıkta buluyordum yeniden. Oyun hevesimi işte bu nedenle bastırdım ve biçime ve söze indirgenemeyen şeylere, telaşsız varsayımlara, karanlığa, eller önde uzun yürüyüşlere, gizlenmeye verdim kendimi. Bir yüzyıla yakın bir süre böyle yaşadığıma göre nasıl da bağlanmışım bu ilkelere. Şimdiden sonra değişecek bu, oyundan başka bir şey düşünmüyorum artık. Hayır, bir abartıyla başlamayayım. Ama şimdiden sonra zamanımın büyük bir bölümünü, en önemli bölümünü oynayarak geçireceğim, becerebilirsem eğer. Ama belki de eskisinden daha başarılı olmayacağım. Belki eskiden olduğu gibi, kendimi oyuncaksız ve karanlıkta terk edilmiş bulacağım. O zaman ben de tek başıma oynayacağım, kendi kendimi görüyormuş gibi yapacağım. Böyle bir tasarıyı düşünebilmek cesaretlendiriyor beni.

Gece boyunca zamanı nasıl geçireceğimi düşünmüş olmalıyım. Her biri ayrı bir izlek üzerine dört öykü anlatabileceğimi sanıyorum kendime. Biri bir erkek, bir başkası bir kadın, bir üçüncüsü herhangi bir nesne ve sonuncusu da bir hayvan, belki de bir kuş üzerine. Bir şey unutmadım sanıyorum. Belki erkekle kadını aynı öyküye yerleştiririm, öylesine az fark var ki bir erkek ile bir kadın arasında; benimkiler arasında demek istiyorum. Belki bu öyküleri bitirecek zamanım olmayacak. Öte yandan çok erken de bitirebilirim belki. İşte yeniden gömüldüm eski açmazlarıma. Açmaz sözcüğünü burada kullanmam doğru mu acaba? Bilmiyorum. Bitiremesem de önemi yok bunun. Ama ya çok erken bitirirsem? Bunun da önemi yok. Çünkü o zaman, elimde kalan nesnelerden söz ederim, çok eski bir tasarım bu. Bir tür döküm yaparım. Bir yanılgıya düşmediğimden emin olmam için kesinlikle en son ana bırakmam gerekiyor bu işi. Ne olursa olsun, kesinlikle yapacağım bir şey bu. En fazla on beş dakikamı alır. Yani dilesem çok daha fazla zamanımı alabilir. Ama son anda zamanım kısıtlı olursa, bir on beş dakikacık

süre bile dökümümü yapmak için yetecektir bana. Bundan böyle, aşırıya kaçmamak koşuluyla açık ve net olmayı tasarlıyorum. Hep istemişimdir bunu. Her an ölümün eline bırakabilirim kendimi, açık bu. Öyleyse daha fazla gecikmeden elimde kalan nesnelerden söz etsem iyi etmez miyim? Daha akıllıca olmaz mı bu? Sonra, gerekirse son dakikada da düzeltmelerde bulunurum. İşte akıl bunları öğütlüyor. Ama şu anda aklın üzerimde pek etkisi bulunmuyor. Her şey el birliği ediyor beni cesaretlendirmek için. Ama ardımda bir döküm bırakmadan ölmek olasılığını gerçekten de göze alabilir miyim? İşte yeniden başladım saçmalamaya. Tehlikeye atıldığıma göre göze aldığımı varsayıyorum. Tüm yaşamım boyunca bu dökümü yapmayı ertelemiştim hep, daha çok erken, diyerek. Evet, hâlâ çok erken. Tüm yaşamım boyunca o anı düşlemiştim; en sonunda, her şeyini yitirmekte olan biri ne kadar kararlı olabilirse o kadar kararlı, çizgiyi çekip hesabı kapatabileceğim o anı. O an çok yakında görünüyor şimdi. Yine de soğukkanlılığımı yitirmeyeceğim. Öyleyse önce öykülerimle başlayayım, sonunda da her şey yolunda giderse dökümümü yaparım. Erkek ile kadından başlayacağım, bir an önce kurtulmak istiyorum onlardan. İlk öykü olacak bu, iki öykülük malzeme yok içinde. Öyleyse toplam üç öykü olacak, şimdi söz ettiğim, sonra hayvanınki, sonra da nesnenin, olasılıkla taşınki. Buraya kadar her şey çok açık. Daha sonra elimde kalan nesnelerle ilgileneceğim. Tüm bunlardan sonra da hâlâ yaşıyor olursam, bir yanılgıya düşmemek için gereken ne varsa yapacağım. İşte böyle. Eskiden nereye gittiğimi bilmezdim ama varacağımı, körlemesine tutulan yolun biteceğini bilirdim. Nasıl da bocalıyormuşum, Tanrım. Neyse. Şimdi oyun zamanı. Bu düşünceye alışmakta güçlük çekiyorum. Eskinin sisi çağırıyor beni. Şimdi durum değişti, sayısız izle dolu bu yolun sonuna varamayacağımı duyumsuyorum. Ama umudum sönmedi daha. Acaba şu anda zaman mı kazanıyorum, yoksa zaman mı yitiriyorum. Öykülere geçmeden önce, şu anki durumuma kısaca göz atmaya karar verdim. Yanlış yaptığımı düşünüyorum. Bir zayıflık bu. Ama engellemeyeceğim kendimi. Sonra da alabildiğine coşkuyla oynayacağım. Ayrıca dökümümü de süsleyecek bu. Görüyorsunuz ya güzelduyudan yoksun değilim ben, en azından güzelduyunun belli bir türünden. Çünkü elimde kalan nesnelerden söz edebilmem için yeniden ciddileşmem gere-

kecek. Böylece kalan zamanım beşe bölünüyor. Peki beş neye? Bilmiyorum. Her şey kendine bölünür, öyle sanıyorum. Yeniden düşünmeye çabalarsam ölümümü berbat edeceğim. Böyle bir yaklaşımın çok çekici yanları olduğunu itiraf etmek zorundayım. Ama uyanık duruyorum. Son birkaç gündür her şeyde bir çekicilik buluyorum. Gelelim beşe. Bir şu anki durumum, üç öykü, bir de dökümüm, işte beş oldu. Araya başka bir şey karışmasından korkuyorum. İzlence oldukça yüklü. Zorunlu kalmadıkça dışına çıkmayacağım. İşte böyle. Büyük bir yanılgıya düştüğümü hissediyorum. Önemi yok bunun.

Şu anki durum. Bu oda bana ait sanıyorum. Buranın bana bırakılmış olmasını başka türlü açıklayamam. Uzun zamandır bu böyle. Yüce bir güç böyle istediyse işler değişir tabii. Ama bu olasılık çok düşük. Yüce güçler bana yaklaşımlarını neden değiştirmiş olsunlar ki? En doğrusu, en basit açıklamayı kabullenmek, bu açıklama pek basit olmasa da pek bir şeyi açıklamasa da. Ayrıksı bir yaşam sürdürebilmek için güçlü bir ışık zorunlu değil; sadakatle yanarsa eğer, zayıf bir ışık da yarar işe. Belki de bu odayı benden önce burada kalan insanın ölümüyle geçirdim ele. Bu konuda daha derin bir araştırmaya kalkışmıyorum. Bir hastane ya da delilerevi odası değil, açık bu. Günün ve gecenin çeşitli saatlerinde kulak kabartıp dinlememe karşın, yataktan kalkan, yatmaya giden, yemek hazırlayan, gidip gelen, ağlayan ve gülen özgür insanların dingin gürültülerinden başka kuşkulu ve yadırgatıcı bir şey duymadım, arada sırada da hiçbir ses çarpmadı kulağıma. Pencereden baktığımda çeşitli belirtilerden herhangi bir huzurevinde olmadığımı açıkça anlıyorum. Hayır, görünüşte ortalama bir evin sıradan bir odası burası. Buraya nasıl geldiğimi anımsamıyorum. Bir cankurtaranla belki, bir araçla kuşkusuz. Bir gün odada, yatakta buldum kendimi. Bu yatakta kendime gelene kadar bilincimi bir yerlerde yitirmiş olmalıydım kuşkusuz, anılarımda bir kesinti yaratıyor bu süre. Bayılmama neden olan ve o anda kayıtsız kalmamın düşünülemeyeceği olaylara gelince, belleğimde tek bir iz yok onlardan. Ama bu tür unutkanlıklar hepimizin başına gelmiyor mu? Sarhoşlar alışkındır buna ayıldıklarında. Böyle yitik anlarla ilgili öyküler kurar eğlenirdim sık sık. Ama eğlendiğim de söylenemezdi doğrusu. Burada kendime gelmeden önce en son ne olduğuyla ilgili de

hiçbir şey anımsayamıyorum; oysa yol gösterebilirdi bu bana. Kuşkusuz yürüyordum, tüm yaşamım boyunca yürümüştüm çünkü, ilk ayları ve burada bulunduğum süreyi saymıyorum. Ama gün sonunda nerelere gittiğimi de neler düşündüğümü de anımsamazdım. Neleri, nasıl anımsayacağım öyleyse? Bir ruh halimi anımsıyorum. Gençlik günlerim daha renkliydi, belleğimde beliriyor arada sırada. O zamanlar yaşamı tanımıyordum daha. Komada yaşıyordum sanki. Bilincini yitirmek benim için hiç de önemli bir şeyi yitirmek anlamına gelmiyordu. Ama belki de başıma ağır bir şey vurdular benim, bir anda belki, evet, orman dedim ya bulanık bir orman görüntüsü anımsıyorum şu anda. Tüm bunlar geçmişe ait. Öcümü almadan önce kurmam gereken şimdiki zaman oysa. Alışılmış bir oda burası. Çok az oda tanıdım ama burası alışılmış bir oda gibi görünüyor gözüme. Aslında, ölmekte olduğumu hissetmesem, kendime çoktan ölmüş de günahlarımın cezasını çekiyor ya da cennetin saraylarında oturuyor gözüyle bakardım. Ama zamanımın azaldığını hissediyorum, cennet ya da cehennemde böyle bir duyguya kapılmazdım. Altı ay öncesinde daha çok mezar ötesinde bulunduğum izlenimini taşıyordum. Geçmişte biri çıkıp da bu duygularla yaşayacağımı söylese gülümserdim. Kimse görmezdi gülümsediğimi ama ben bilirdim. Şu son günleri iyi anımsıyorum, önceki otuz bin küsur günden daha çok anı bıraktılar bende. Tersi daha az şaşırtıcı olurdu. Dökümümü yaptığımda, ölümüm hâlâ tamamlanmadıysa anılarımı yazacağım. Şakaydı bu söylediğim. Evet. İçine hiç bakmadığım bir dolap var. Eşyalarım bir köşede dağınık biçimde duruyor. Uzun sopamla onları yerinden oynatabilir, kendime kadar çekebilir, yeniden yerlerine gönderebilirim. Yatağım pencerenin yanında. Çoğunlukla yüzüm pencereye dönük yatıyorum. Damlar ve gökyüzünü, iyice çabalarsam da sokağın bir kısmını görüyorum yattığım yerden. Tarlaları da dağları da görmüyorum. Oysa yakınımda onlar. Gerçekten de yakındalar mı? Bilmiyorum. Denizi de görmüyorum ama kabardığında sesini duyuyorum. Karşıdaki evin bir odasını görebiliyorum. Bazen tuhaf şeyler oluyor orada. İnsanlar bir tuhaf. Belki de anormal insanlar onlar. Onlar da cama yapıştırdığım, dağınık saçlı koca kafamı görüyor olmalılar. Çelişkiye düşmekten zerrece korkmadan söylüyorum, hiç şimdiki kadar gür ve uzun saçlarım olmamıştı. Ama geceleri görmüyorlar beni, asla

ışık yakmıyorum çünkü. Yıldızlara biraz ilgi duydum burada. Ama birbirine karıştırıyorum onları. Bir gece onlara bakarken, kendimi birden Londra'da gördüm. Londra'ya kadar uzanmam olası mı? Hem yıldızların bu kentle ne ilgisi var? Buna karşın ayı zaman geçtikçe tanıdım, görünüm ve yörüngesindeki değişiklikleri artık iyice biliyorum, onu gökyüzünde hangi saatlerde bulabilirim, hangi geceler çıkmayacak, az çok bilgiliyim bu konularda. Başka ne kaldı? Bulutlar. Çok değişik türleri var onların, gerçekten de çok. Tüm kuş cinsleri. Penceremin önüne konuyor, yiyecek bir şeyler istiyorlar! İçe işleyen bir görüntü bu. Cama gagalarıyla vuruyorlar. Bir şey vermiş değilim onlara. Ama hep geliyorlar. Ne bekliyorlar acaba? Akbaba değil onlar. Beni buraya bırakmakla kalmadılar, ayrıca ilgileniyorlar da. Nasıl davrandıklarını anlatacağım şimdi. Kapı aralanıyor, bir el orada bu iş için duran küçük masaya bir tabak koyuyor, önceki günün tabağını alıyor ve kapı yeniden kapanıyor. Bu benim için her gün, olasılıkla aynı saatte yapılıyor. Karnımı doyurmak istediğim zaman sopamla masayı tutup çekiyor, yanıma getiriyorum. Küçük tekerlekleri üzerinde bana doğru gıcırdayarak, sarsılarak geliyor. Ona gereksinmem kalmadığında kapının yanındaki yerine itiyorum onu. Çorba veriyorlar yalnızca. Dişlerimin döküldüğünü biliyorlar herhalde. Ortalama iki ya da üç defada bir içiyorum. Oturağım dolduğunda masanın üzerine, tabağın yanına koyuyorum. Böylece yirmi dört saat oturaksız kalıyorum. Hayır, iki oturağım var benim. Her şey öngörülmüş. Sayısını mevsimlere göre azaltıp çoğalttığım yatak örtülerinin içinde çıplak yatıyorum. Terlemiyorum hiç, üşümüyorum da. Yıkanmıyorum ama kirlenmiyorum da. Bir yanımın kirlendiğini hissettiğimde, tükürükleyip ıslattığım parmağımı oraya sürtüyorum. Önemli olan yemek ve dışkılamak. Tabak ve oturak, işte iki uç. Başlangıçta farklıydı. Kadın odama geliyor, çevremde dört dönüyor, gereksinmelerimi, isteklerimi soruyordu. Gereksinmelerimi ve isteklerimi sonunda anlatmayı başardım ona. Çok uğraştım. Anlamıyordu. Kendisi için uygun olan sözcükleri, vurguları bulduğum güne kadar sürdü bu. Anlattıklarımın yarısı düş ürünü olmalı. Bu uzun sopayı bana veren o kadındı. Bir ucunda kancası var. Barınağımın en uzak köşelerini bile denetleyebiliyorum onun yardımıyla. Şükran borçluyum sopalara! Yediğim dayaklardaki paylarını unut-

maya hazırım seve seve. Kadın yaşlı biri. Bana neden iyi davranıyor, bilmiyorum. Evet, iyilik diyelim buna, sözü uzatmadan. Onun için iyilik bu kuşkusuz. Kadının benden de yaşlı olduğunu sanıyorum. Ama hareketliliğine karşın çökmüş iyice. Ne bileyim, belki de odanın bir parçası o. Bu durumda üzerinde ayrıca durmaya gerek görmüyorum. Ama yaptığının iyilikseverliğinden ya da benim için beslediği acıma ya da sevgi gibi daha kişisel duygulardan kaynaklanabileceğini de göz ardı etmiyorum. Her şey olası, sonunda inanacağım buna. Yine de en tutarlı düşünce, onun da oda gibi bana verilmiş olduğu. Artık yalnızca sıska eliyle yeninin bir parçasını görebiliyorum onun. Hayır, bu kadarını bile göremiyorum. Belki benden önce öldü, belki de küçük masamı kuran ve toplayan el bir başkasına ait. Ne zamandır buradayım, bilmiyorum, bunu söylemiş olmalıyım. Tüm bildiğim, kendimi burada bulmadan önce de çok yaşlı biri olduğum. Seksen yaş biçiyorum kendime ama kanıtlayamam bunu. Belki de yalnızca elli ya da kırk yaşındayım. Yıllardır tutmuyorum hesabını, yaşımın hesabını demek istiyorum. Doğduğum yılı biliyorum, unutmadım bunu ama içinde bulunduğumuz yılı bilmiyorum. Ama uzun süredir burada olduğumu sanıyorum. Çünkü ben bu duvarların korunağında yaşarken, değişik mevsimlerin üzerimde yaptığı etkiyi çok iyi biliyorum. Bunun bir iki yılda öğrenilebileceğini sanmıyorum. Günler, gözümü açıp kapayana kadar geçti sanki. Söylenecek başka bir şey kaldı mı? Kendimle ilgili birkaç söz edeyim. Bedenim insanların düşüncesizce kötürüm diye adlandırdıkları türden. Görünürde artık bir işlevi kalmamış gibi. Bazen artık sürünemiyorum diye hüzünleniyorum. Ama geçmişe özlem duymak yapımda yok benim. Kollarım tam yerini bulduğunda hâlâ güç uygulayabilecek durumda ama onları yönetmekte güçlük çekiyorum. Belki de beynimin etkinliklerinde bazı gerilemeler var. Biraz titriyorum ama yalnızca biraz. Somyanın iniltisi yaşamımın bir parçası, susmasını istemiyorum onun, yani azalmasını istemiyorum. Sırtüstü, yani yüzükoyun, hayır, yüzüm yukarıda yatarken rahat ediyorum en çok, kemiklerim en az o zaman batıyor. Sırtüstü yatıyorum ama yanağım yastığın üzerinde duruyor. Gökyüzü ve insanların dumanının yeniden biçimlenmesi için yalnızca gözlerimi açmam gerekiyor. Görme ve işitme duyularım çok gerildi, yalnızca yansımalar aydınlatıyor

uzağı. Tüm duyularım kendi üzerime çevrili. Karanlık, suskun ve tatsızım, ötekilere göre değilim. Kan ve soluk seslerinden uzakta gizleniyorum. Acılarımdan söz etmeyeceğim. Onların en derinlerine gömülmüş, hiçbir şey duyumsamıyorum. Orada ölüyorum işte, aptal bedenim ayırdına varmadan. Görülen, bağıran ve çırpınan benim budala kalıntım. Birbirlerinin farkında değiller. Bu karmaşanın içinde bir yerde düşünce çabalıyor ama sonuçsuz çabası. Her zamanki gibi beni arıyor olmadığım yerde. O da sakinleşemiyor bir türlü. Bıktım. Ölüm, kudurganlığıyla başkalarını hırpalasın, rahat bıraksın beni. İşte şu anki durumum böyle görünüyor.

Adamın soyadı Saposcat. Babasınınki de öyle. Adı? Bilmiyorum. Gerek duymayacak buna. Arkadaşları ona Sapo diyor. Hangi arkadaşları? Bilmiyorum. Bu gençle ilgili birkaç söz edeyim. Gerekiyor bu.

Bedence erken gelişmiş bir oğlandı. Kafası derslere yatmazdı pek, ayrıca yararına da inanmıyordu bunların. Sınıfta aklı hep başka yerlerde olurdu ya da boştu kafasının içi.

Sınıfta aklı hep başka yerlerde olurdu. Ama toplama yapmayı seviyordu. Ama öğrettikleri biçimde sevmiyordu toplamayı. Somut sayılarla işlem yapmaktan hoşlanıyordu. Toplanan birimin ne olduğu belirtilmedikçe yapılan işlem anlamsız geliyordu ona. Topluluk içinde de yalnız başına da akıldan işlemler yapmayı alışkanlık edinmişti. Kafasında dönüp duran sayılar renkler ve biçimlerle donanırdı bu anlarda.

Çok sıkılıyorum.

Yoksul ve hastalıklı bir anne babanın en büyük çocuğuydu. Sağlıklarını düzeltmek ve daha çok kazanmak için ne yapmaları

gerektiğini konuşurlarken duyardı onları sık sık. Bu sözlerin anlamsızlığı her defasında şaşkınlığa sürüklerdi onu, sonuçsuz kalmalarını da kanıksamıştı. Babası bir dükkânda satıcılık yapıyordu. Akşamları ve cumartesi öğle sonrası çalışacak iş bulmam zorunlu, derdi karısına. Pazar günleri de, diye eklerdi ölgün bir sesle. Ama daha çok çalışırsan hastalanıp yatağa düşersin, diye yanıtlardı karısı. Bay Saposcat'ya da o zaman, pazar günü dinlenmemekle gerçekten yanlış yapacağını onaylamak kalırdı. Neyse ki en azından olgun insanlardı bunlar. Ama hafta içinde akşamları, cumartesi günü de öğle sonrası çalışamayacak kadar hasta değildi Bay Saposcat. Hangi işte çalışacaksın, diye sorardı karısı. Sekreterlik türü işler, diye yanıtlardı. Peki bahçeyle kim uğraşacak, derdi karısı. Saposcat'ların yaşamı kesin gerçeklerle doluydu, bunlardan biri de gül vermeyen, çimleri ve yolları bakımsız bir bahçenin bir cinayet kadar anlamsız olacağıydı. Belki sebze yetiştirebilirim, derdi adam. Alırken daha ucuza geliyor, derdi karısı. Sapo şaşkınlıkla dinlerdi bu konuşmaları. Gübrenin fiyatını bir düşünsene, derdi karısı. Bunu izleyen sessizlikte, Bay Saposcat her yaptığı işte gösterdiği dikkatle, ailesini biraz daha iyi koşullarda yaşatmasını engelleyen gübre fiyatlarının yüksekliğini düşünür, bu kez de karısının, yapabileceğinin tamamını yapamadığı için kendi kendisini suçlamaya başlamasını beklerdi. Ama yaşamını tehlikeye atmadan daha fazla bir şey yapamayacağını söylediklerinde inanmaya dünden razıydı. Yapacağımız doktor masraflarından böylece kurtuluyoruz, derdi Bay Saposcat. İlaç giderlerinden de, derdi karısı. Daha küçük bir eve taşınma konusu açılırdı sonunda. Ama bu eve bile sığmıyoruz, derdi Bayan Saposcat. Her yıl biraz daha zorlanacakları gizliydi bu sözlerde; evden ayrılan büyük çocuklarla yeni doğanların sayısı bir denge oluşturana kadar sürecekti bu durum. Sonra yavaş yavaş boşalacaktı ev. En sonunda da anılarıyla baş başa kalacaklardı. İşte o zaman taşınabilirlerdi. Adam emekli olacaktı o sırada, karısı da iyice çökmüş. Küçük bir kır evi alırlardı, gübreye pek gereksinmeleri olmazdı, birkaç araba dolusu gübreyle idare ederlerdi. Kendilerine gösterilen özverilere duyarsız kalmayan çocukları yardımlarına gelirdi. İşte böyle düşlerle dolu bir ortamda sona ererdi bu konuşmalar. Saposcat'lar yaşama güçlerini sanki elden ayaktan düşecekleri yarınlarını düşleyerek alıyorlardı. Ama kimi kez orala-

ra varmadan, büyük oğullarının durumuna bir göz atarlardı. Kaç yaşına girdi, diye sorardı Bay Saposcat. Karısı istediği bilgiyi verirdi ona, yaş konusu Bayan Saposcat'nın uzmanlık alanına girerdi. Hep yanılırdı kadın. Bay Saposcat yanlış rakamı alır, sanki kasaplık et türünden önemli bir besin maddesinin fiyatında artış söz konusuymuş gibi art arda yinelerdi mırıltıyla. Aynı zamanda da oğlunun görünümünde, biraz önce öğrendiği şeyleri yumuşatacak yanlar bulmaya çalışırdı. İyi bir parça mıydı bari? Sapo, babasının hüzünlü, şaşkın, sevgi dolu, düş kırıklığı taşıyan ama yine de güven uyandıran yüzüne bakardı. Oğlunun bir işe girmesi için önünde uzanan zamanı mı, yılların acımacızca akıp gidişini mi düşlüyordu acaba? Bazen oğlunun iş yapmakta gösterdiği gönülsüzlüğü eleştirirdi bıkkınca. Sınavlarına hazırlansın, daha iyi, derdi karısı. Belli bir konudan başlar, hep aynı düşünceleri savunurdu ikisi de. Konuşma denemezdi onlarınkine. Sözcükleri kullanma biçimleri, tren görevlisinin bayraklarını ya da fenerini kullanmasından farksızdı. İneceğimiz yere geldik, derlerdi kimi zaman da. Söz oğullarından açılınca, yazılılarda çuvallamak, sözlülerde gülünç durumlara düşmek ileri zekâlılara özgü bir şey midir, diye hüzünle sorarlardı kendi kendilerine. Suskunca hep aynı görünümleri izlemekle yetinmiyorlardı. En azından sağlığı yerinde, derdi Bay Saposcat. Keşke öyle olsa, derdi karısı. Ama bir şeyi yok ki, derdi Bay Saposcat. Bu yaşta ne hastalığı olacak, derdi karısı. Oğullarının serbest mesleklere neden yatkın olduğunu bilmiyordu ikisi de. Aralarında kendiliğinden gelişmiş bir konuydu bu. Sapo'nun bu nedenle bu tür işlere yeteneğinin olmadığı düşünülemezdi. Onun özellikle doktor olmasını istiyorlardı. Yaşlandığımızda bakar bize, diyordu Bayan Saposcat. Bence cerrah olacak, diye yanıtlardı kocası, sanki belli bir yaştan sonra insanlar ameliyat edilemezmiş gibi.

Çok sıkılıyorum. Bir de oyun diyorum buna. Yine kendimden mi söz ediyorum acaba? Başka bir konuda yalanlar kıvırmayı ölene kadar beceremeyecek miyim yoksa? Şu tanış karanlığın yaklaştığını, yalnızlığın yanıma sokulduğunu hissediyorum, kendimi buluyorum onlarda; belki de soylu diye tanımlamam gereken, kor-

kaklıktan başka bir şey olmayan şu bilgisizliğin çağrısını duyuyorum. Neler söylediğimi unuttum şimdiden. Oyun böyle oynanmamalı. Kısa bir süre sonra nereden geldiğini unutacağım küçük Sapo'mun, umutlarını da. Belki de bu öyküyü bırakıp ikincisine, hatta üçüncüsüne, taşın öyküsüne geçsem daha iyi olacak. Hayır, değişen bir şey olmayacak nasılsa. Yalnızca daha dikkatli olmam gerekiyor, düşüne düşüne kuracağım öykümü, ölümün her gözdağı verişinde de durup kendimi inceleyeceğim. Sakınmak istediğim şey aslında tam buydu. Ama başka bir çözüm yolu yok kuşkusuz. Bu çamur banyosundan sonra, varlığımın kirletmediği bir dünyaya daha kolayca katlanacağım. Kafam nasıl da çalışıyor! Gözlerimi açıp titreyişimi seyredeceğim, çorbamı içeceğim, bana ait nesnelerin oluşturduğu küçük yığına bakacağım, bedenime yerine getiremeyeceğini bildiğim o eski buyrukları vereceğim, tükenmiş bilincime yöneleceğim, ölüm öncesi son anlarımı daha iyi yaşamak için berbat edeceğim bu anları, sonunda genleşip beni dışarı salan dünyadan uzağım şimdiden.

Öykümün başını düşünmeye çabaladım. Anlamadığım şeyler var. Ama çok önemli değil bunlar. Sürdürüyorum.

Sapo'nun arkadaşı yoktu. Hayır, olmadı.

Sapo arkadaşlarıyla iyi geçiniyordu ama çok sevmezlerdi onu. Tembel öğrenciler yalnız kalmazlar pek. Sapo boks yapar, güreşirdi, hızlı koşardı, hocalarının yanlışlarını alay ederek yüzlerine vurur, hatta saygısızca yanıtlar verirdi onlara. Hızlı mı koşardı? Öyle olsun. Ama bilmediğimi söyledim ya size, diye haykırdı sorulardan bunaldığı bir gün. Zamanının çoğunu, aldığı yazılı ödev cezaları nedeniyle okulda geçirirdi, bu nedenle evine çoğunlukla akşam sekiz sularında dönerdi. Bu eziyetlere bilgece boyun eğerdi. Ama kendisine vurulmasına katlanamazdı. Tepesi atmış bir hoca Sapo'nun üzerine elinde değneğiyle ilk kez yürüdüğünde, değneği hocanın elinden almış, kış olduğu için kapalı duran camdan dışarı

fırlatmıştı. Okuldan atılması gerekiyordu bu durumda. Ama Sapo ne o zaman, ne de daha sonra okuldan atıldı. Kafam sakinleşince Sapo'nun okuldan atılmama nedenlerini araştıracağım, oysa fazlasıyla hak etmişti bunu. Öyküsünde karanlık kalan bir nokta olmasın istiyorum çünkü. Şimdilik küçük bir gölgenin zararı dokunmaz. Kafanızı takmazsınız buna, geçip gidersiniz. Ama karanlık nedir, bilirim, yerleşir, yoğunlaşır, sonra birden patlar ve kaplar her yeri.

Öğrenemedim neden okuldan atılmadığını. Bu soruyu yanıtsız geçmek zorundayım. Keyiflenmek istemiyorum bununla. Sapo'nu çabucak bu anlaşılmaz hoşgörüden uzaklaştıracağım; hak ettiği cezayı görmüş gibi yaşatacağım onu. Bu küçük buluta sırtımızı döneceğiz ama gözden kaçırmayacağız onu. Bizim bilgimizin dışında gökyüzünü kaplamayacak bu küçük bulut; dümdüz kırın ortasında, sığınacak bir yerden uzakta, başımızı yukarı, mürekkep karası bir göğe kaldırmayacağız günün birinde aniden. Böyle düşündüm. Başka bir çözüm göremiyorum. Elimden bu kadarı geliyor.

On dört yaşında, yapılı, şeftali yanaklı bir oğlandı. El ve ayak bilekleri kalındı, bu nedenle annesi ileride babasından da iri olacağını söylüyordu. Tuhaf bir çıkarsama. Ama en çarpıcı tarafı, fırça kıllarını anımsatan sert ve dimdik sarı saçlı, yuvarlak, koca kafasıydı. Hocaları bile zeki göründüğünü düşünmeden edemezlerdi bu kafanın, böylece buraya bir şey sokamamanın hüznü de iyice büyürdü içlerinde. Bir gün hepimizi şaşırtacak, derdi babası, keyfi yerinde olduğu zamanlar. Bu düşünceye varmasında, tüm olumsuz koşullara karşın arada sırada oğlunu savunmasında, kuşkusuz Sapo'nun kafasının büyük etkisi vardı. Ama oğlunun bakışlarına dayanamaz, onunla göz göze gelmekten kaçınırdı. Aynı senin gözlerin, derdi karısı. Bay Saposcat aynada gözlerini inceleyebilmek için yalnız kalmaya can atardı o zaman. Soluk maviydi gözleri. Biraz daha açık, derdi Bayan Saposcat.

Sapo doğayı severdi, hayvanlar...

Rezil bir şey bu.

Sapo doğayı severdi; hayvanlar ve bitkilerle ilgilenir, gün olsun, gece olsun, gözlerini seve seve gökyüzüne dikerdi. Ama bu şeylere bakmasını bilmezdi, uzun uzun baksa da hiçbir şey öğrenemezdi. Kuşları ve ağaçları karıştırır, tahılları birbirinden ayırt edemezdi. Çiğdemlerle baharı, kasımpatılarla güz sonunu birleştiremezdi usunda. Güneş, ay, gezegenler ve yıldızlar sorun yaratmazdı ona. Tüm yaşamı boyunca çevresinden ayrılmayacak olan ve bazen çok güzelleşen bu tuhaf şeyleri tanıma isteği duyardı kimi kez. Ama bilgisizliği neşeye benzer bir duygu uyandırırdı içinde; aynen, sen anlamazsın, tümcesini mırıldanmasına neden olan öteki şeyler gibi. Ama şahinin uçuşunu sever, öteki kuşlardan ayırt etmesini bilirdi. Kımıltısızca izlerdi kanat çırpmadan yapılan uzun uçuş ve sarsılarak bekleyişleri, yeniden kanat vuran şahinin kurşun gibi düşüşünü ve çılgınca yükselişini; zorunluluğun, gururun, sabrın ve yalnızlığın bu olağanüstü gösterisi kendinden geçirirdi onu.

Bırakmayacağım daha. Çorbamı bitirdim ve küçük masayı kapının yanındaki yerine gönderdim. Karşıdaki evin iki penceresinden biri aydınlandı biraz önce. İki pencere derken, başımı yastıktan kaldırmadan sürekli gördüklerimden söz ediyorum. Doğrusunu söylemek gerekirse, iki pencerenin de tamamını değil ama birinin tamamını, birinin de bir kısmını görebiliyorum. Işık yanan, bu ikincisiydi. Kadını gidip gelirken gördüm bir an. Sonra perdeleri kapadı. Yarına kadar bir daha görmeyeceğim onu, arada sırada gölgesini görürüm belki. Perdeyi kapamaz her zaman. Adam henüz dönmedi eve. Bacaklarıma, ayaklarıma bazı hareketler yaptırmak istedim. Onları o kadar iyi tanıyorum ki dediğimi yapmak için gösterdikleri çabayı hissettim doğrusu. Alınan iletiyle, acınası yanıt arasında geçen, hüzün yüklü şu küçük zaman dilimini onlarla birlikte yaşadım. Şafak söktüğünde, elinde sopası yola koyulan, sahiplerinin ıslığına karşın yerinden kımıldayamayan yaşlı köpeklerin de başına gelir bu. Kulübelerinde ya da sepetlerinde kalır ve ayak seslerinin uzaklaşmasını dinlerler bunun üzerine, zincirli de-

ğildirler oysa. Adam da üzgündür. Ama açık hava ve güneş çok geçmeden avutur onu, eski dostunu akşama kadar unutuverir. Evinin ışıkları hoşgeldin diye karşılar onu, İğneye götürüp uyutayım şunu, der derinden bir havlama duyunca. Güzel bir bölüm oldu. Birazdan daha güzel şeyler yazacağım. Eşyalarımı karıştıracağım biraz. Sonra kafamı örtülerin altına gömeceğim. Bunu izleyen anlarda da her şey Sapo için de, onun peşinden giden, onun peşinden gitmekten başka bir şey istemeyen, aydınlık ve yürünebilir yollarda kendini onun kılavuzluğuna terk eden kişi için de daha iyi olacak.

Sapo'nun durgunluğu ve suskunlukları tedirgin ediciydi. Okulda ya da evde çevresinde kıyametler kopsa bile, yerinde hiç kımıldamadan öylece ayakta dikilir, açık renkli ve bir martınınki kadar sabit gözlerini önüne dikerdi. İnsanlar, onun uzun saatler boyunca neler düşlediğini merak ederdi. Babası cinselliğinin uyanışına bağlardı bunu. On altı yaşımda ben de böyleydim, derdi. On altı yaşındayken sen ekmeğini kazanıyordun, derdi karısı. Doğru söylüyorsun, derdi Bay Saposcat. Ama hocalarına göre saf ve katıksız bir budalalığın göstergesiydi bunlar. Sapo çenesini sarkıtır, ağzından soluk alırdı. Bu ifadenin cinsel düşlerle uyuşmadığını söylemek oldukça abartılı bir savdı doğrusu. Ama işin doğrusu, kızlardan çok kendisini, kendi yaşamını, gelecekteki yaşamını düşlüyordu. Böyle olunca da uzgörüşlü ve duyarlı bir çocuğun çenesini sarkıtmasına da geçici bir süre için ağzından soluk almasına da hiç şaşmamak gerekiyor. Ama sağlık nedenleriyle kendime küçük bir mola vereceğim şimdi.

Bu martı gözleri sinirimi bozuyor benim. Eski bir gemi kazasını anımsatıyor bana, hangisiydi unuttum. Küçük bir ayrıntı bu kuşkusuz. Ama korkak biri oldum çıktım. Son derece masum gözüküp de bir kez ağzınızdan çıktığında söyleminizin tamamını kirleten şu kısacık tümceleri iyi bilirim ben. *Hiçbir şey, hiçten daha gerçek değildir.* Boşluktan yükselir, yine de o karanlık uçuruma sürüklenene kadar yinelenir dururlar. Ama bu kez korumasını bileceğim kendimi.

Latince hocasının istediği gibi, işaretparmağını öznenin, serçeparmağını da yüklemin üzerine daha rahatça koymak için ikinci ve üçüncü parmaklarını kıvırmakla işe başlayarak düşünme sanatını öğrenmemiş olduğu için yeriniyordu o zaman; ayrıca kafasının içinde dolanıp duran kuşku, istek, düş ve korkulardan aşağı yukarı hiçbir anlam çıkaramıyordu. Cesaret ve güçten payını daha az almış olsa, nasıl bir insan olduğunu ve nasıl bir yaşam süreceğini öğrenmekten vazgeçip her şeyden elini çeker, anlamsız bir dünyada, yabancıların arasında, körlemesine, yenik bir yaşam sürdürürdü.

Bu düşlerden yorgun ve solgun çıkardı; cinsel duyguların onu tutsak aldığını söyleyen babasının izlenimini doğruluyordu bu da. Kendini biraz daha spora vermeli, diyordu Bay Saposcat. Öykü ilerliyor, iyi gidiyor. Bana iyi bir koşucu olacağını söylemişlerdi ama hiçbir takıma giremedi, diyordu Bay Saposcat. Dersleri tüm zamanını alıyor, diyordu Bayan Saposcat. Sınıf sonunculuğunu kimseye bırakmıyor, diyordu Bay Saposcat. Yürümeyi seviyor, kırlarda yaptığı uzun yürüyüşler iyi geliyor ona, diyordu Bayan Saposcat. Bay Saposcat o zaman, uzun yalnız yürüyüşlerin oğlu üzerinde yaptığı olumlu etkiyi düşünüp bıyık altından gülüyordu. Bir zanaat öğreneceği bir işe soksak diyorum, diyecek kadar ileri gidiyordu kimi zaman. Bu sözlerin üzerine Sapo'nun yanlarından uzaklaşması bir alışkanlığa dönüşmüştü. Ah Adrien incittin onu, diye bağırıyordu annesi.

Öykü ilerliyor. Yıllar boyunca kendini aydınlatmak için çabalayan, aydınlığa özlem çeken, karanlığın çekiciliğine kapılmamış bu mantıklı ve sabırlı oğlanla aramda hiçbir benzerlik bulunmuyor. İşte ölümüme neden olan, beslendiğim karanlıktan çok farklı, hafif ve temiz bir hava var karşımda. Bundan sonra yalnızca ölüp ölmediğini yoklamak için döneceğim o pis bedene. Dalıştan hemen önce orada olmak, eski kapağı son bir kez daha üzerime indirmek, içinde yaşadığım ambara veda etmek, sığınağımla birlikte batmak istiyorum. Duygusallıktan kurtulamayacağım hiç. Ama o güne

kadar hep bir arada olmayı istediğim, bir arada olmaya çabaladığım, beni aralarına almayı asla kabullenmemiş şu yiğit insanların arasında karada gülüp oynayacak zamanım olacak. Evet, huzurluyum şimdi, oyunu kazandığımı biliyorum, ötekileri yitirdim ama önemli olan sonuncusuydu kuşkusuz. Kendimle çelişkiye düşmekten korkmasam, İyi iş becerdim derdim. Çelişkiye düşmekten korkacak mıyım? Bu böyle sürerse eğer, kendimi yitireceğim ben, bir de kendime ulaşan binlerce yolu. Gerçekleşen arzularının ağırlığı altında ezilip kalmış şu talihsiz masal kişilerine benzeyeceğim. Tuhaf bir istek uyanıyor içimde; ne yaptığımı, niçin yaptığımı bilmek ve bunu sözle ifade etmek isteği. Böylece genç yaşımda belirlediğim ve yaşamamı engelleyen amacımla yüz yüze geliyorum. Ve olmamanın eşiğinde başka biri olmayı başarıyorum. Az mutluluk değil bu.

Yaz tatilleri. Sabahları özel ders alıyordu. Batıracaksın bizi, diyordu Bayan Saposcat. İyi bir yatırım, diyordu Bay Saposcat. Öğle sonraları Sapo açık havada daha iyi çalıştığı gerekçesiyle kitaplarını koltuğunun altına sıkıştırarak çıkıyordu evinden, hayır, hiç açıklama yapmadan gidiyordu. Kentten ayrılınca kitaplarını bir taşın altına gizleyip kırlara koşuyordu. Köylülerin işten başlarını kaşıyamadıkları, uzun ve aydınlık günlerin çalışmalar için yetersiz kaldığı mevsimdi bu. Köylüler uzaklarda olan tarlalarla ambarlar ya da harman yeri arasında son bir kez dolaşmak ya da yeni gün doğmadan önce araçlarının bakımını yapmak için ay ışığından yararlanıyordu çoğunlukla. Yeni gün doğmadan önce.

Uyuyakalmışım. Oysa uyumak istemiyorum. Zamanımı uykuyla boşa geçiremem. Uyumak -hayır, açıklama yapmayacağım. Koma, yaşayanlara özgü bir şey. Yaşayanlara özgü. Katlanamıyordum hiçbirine, belki de genelleme yapmam yanlış, gözlerimle izliyordum onları sıkıntıdan inleyerek, sonra da öldürüyordum ya da onların yerine koyuyordum kendimi veya uzaklaşıyordum. Şu eski çılgınlığın ateşini duyumsuyorum içimde ama bir daha tutuşturamayacak beni, biliyorum. Her şeyi bırakıyor ve bekliyorum. Sapo

tek bacağının üstünde devinimsizleşiyor, yabansı gözleri kapalı. O aydınlatan çalkantı, binlerce anlamsız duruşta donup kalıyor. Şanlı güneşlerinin önünden geçen küçük bulut dilediğimce karartacak dünyayı.

Yaşamak ve yaratmak. Çabaladım. Çabalamış olmalıyım. Yaratmak doğru bir sözcük değil belki. Yaşamak da öyle. Önemi yok bunun. Çabaladım. Ben çabaladıkça içimdeki ciddiyet canavarı homurdanıyor, kükrüyor, parçalıyordu beni. Yaptım bunu. Yalnız başıma kaldığımda, iyice gizlenip palyaçoyu oynadım, yapayalnız, saatlerce kımıldamazdım yerimden, çoğunlukla ayaktaydım, büyülenmiştim sanki, inlerdim. Doğru bu evet, inlerdim. Oynamayı öğrenemedim. Defalarca döner, ellerimi çırpar, koşar, çığlıklar atar, yitirdiğimi görür, kazandığımı görür, sevinir, acı çekerdim. Sonra aniden karşıma çıkan oyuncakların ya da bir çocuğun üzerine atılırdım; oyuncakları parçalamak, çocuğun mutluluğunu haykırışlara dönüştürmek isterdim ya da adımlarımı sıklaştırır saklanacak bir yer arardım. Büyükler, adalet yanlıları yakalar ve döverlerdi beni; düzene, oyuna, sevince yeniden teslim ederlerdi. Çünkü ciddilik sorun yaratmaya başlamıştı çoktandır. Hastalığımdı bu benim. Başkaları nasıl frengili doğuyorsa ben de ciddi doğmuştum. Ciddiyetten kurtulmaya da yaşamaya da yaratmaya da ciddiyetle çabalamıştım, anlıyorum kendimi. Ama her yeni çabalayışımda pusulamı şaşırıyor, çıkar yol bulmak için de ya karanlıklarıma gömülüyor ya da böyle bir şeyi ne kendisi yaşayan, ne de başkalarında bu görüntüye katlanabilen birinin önünde diz çöküyordum. Yaşamak diyorum ama bilmiyorum anlamını. Ne yaptığımı bilmeden çabaladım buna. Belki de yaşadım, kim bilir, hiç farkına varmadan. Neden söz ediyorum acaba bunlardan? Ya evet, bir parça neşelenmek için söz ediyorum. Yaşamak ve yaşatmak. Sözcükleri suçlamanın bir yararı yok artık, imledikleri şeylerden daha anlamsız değil onlar. Fiyaskodan, avuntundan, dinlenmeden sonra başlıyordum yeniden, yaşamak, yaşatmak istemeye, başkasında ve kendimde bir başkası olmaya. Nasıl da düzmece tüm bu anlattıklarım. Şu an bir açıklama yapacak zamanım yok. Yeniden başlıyordum. Ama yavaş yavaş hedef değiştiriyordum, başarının değil başarısızlığın peşindeydim.

Küçücük bir ayrım var arada. İlkin deliğimden dışarı süzülürken, sonra da ürpertici ışıkta ulaşılmaz nimetlerin ardına düşerken tatmak istediğim şey, baş dönmelerinin, gevşeyişlerin, düşüşlerin, dalışların, karanlığa, hiçliğe, ciddiyete, eve, beni hep beklemiş olan, bana gereksinme duyan, benim de gereksinme duyduğum kişiye dönüşün verdiği büyük hazlardı; beni kollarının arasına alır, bir daha yanından ayrılmamamı söylerdi, bana yerini verir, üstüme titrerdi, yanından her ayrılışımda acı çekerdi, çok acı çektirdim ona, çok az mutluluk verdim, hiç görmedim onu. İşte yeniden unutuyorum kendimi. Ben değilim burada söz konusu olan, bir başkası, benden çok aşağıda olan bir başkası, onu kıskanmaya çabalıyorum; tatsız serüvenlerini anlatabilirim artık, nasıl anlatacağımı pek bilmesem de. Yaşamayı da başkalarını anlatmayı da nasıl bilmiyorsam, kendimden söz etmeyi de beceremedim oldum olası. Hiç çabalamamıştım buna, nasıl becerecektim yani? Yabancıyla aynı zamanda ortadan kalkmamın az öncesinde, aynı lütfun sonucu kendimi göstermem oldukça ilginç olurdu. Sonra yumulu gözlerimin ardında başka gözlerin kapandığını duyumsayacak kadar bir süre de yaşardım. Ne kötü bir son.

Pazar yeri. Kırsal yöre ile kent arasındaki ilişkilerin yetersizliği akıllı oğlanın gözünden kaçmamıştı. Bu konuda, bazıları belki de gerçeğe yaklaşan, bazıları da kuşkusuz gerçeklerin çok uzağına düşen aşağıdaki düşünceleri geliştirmişti kafasında.

Ülkesinde, sorun -hayır, yapamıyorum.

Köylüler. Köylülerin evlerine yaptığı ziyaretler. Yapamıyorum. Avluda toplanmış, ayakları sanki yere sağlam basmayan Sapo'nun kararsız ve sendeleyen adımlarla uzaklaşmasını izlerlerdi. Sık sık durur, bir an yerinde şöyle bir sallandıktan sonra, hiç beklenmeyen bir yöne doğru harekete geçerdi. Yürüyüşünde bir sarsaklık, bir durgunluk vardı, sanki toprak sarsıyordu onu. Bir duruş anından sonra yeniden harekete geçtiğinde, soluğun yerinden kımıldatıp sürüklediği kocaman bir tüyü anımsatıyordu. İşte bir dizi imge var karşınızda.

Biraz karıştırdım eşyalarımı; daha iyi görmek için birbirinden ayırıp yanıma çektim onları. Tümünü kafama iyice yerleştirdiğimi, hiç bakmadan, hepsini art arda sıralayabileceğimi söylerken yanılmıyordum pek. Ama bundan emin olmak istiyordum. İyi de etmişim. Çünkü şu ana kadar bu eşyaların beni avutan görüntüsünü genelde doğru algılamış olduğumu söylesem bile ayrıntılarda çok şeyin değiştiğini ekleyebilirim. En sonunda doğruya benzeyen, dolayısıyla kendini kabul ettiren bir tür gerçeği söylememi olası kılan bu biricik fırsattan yararlanmak istiyorum doğrusu. Yoksa görevimi savsaklamış gibi bir duyguya kapılabilirim! Bu konuda tam bir kesinliğe ulaşmayı arzuluyorum. Büyük gün gelip çattığında, bu uzun bekleyişin bana maddesel anlamda neler getirip verdiğini açık ve kesin bir dille sıralayabilecek durumda olmak istiyorum. Sanırım bende saplantıya dönüştü bu istek.

Gördüğüm kadarıyla, elimden çıkmış olan bazı nesnelere sahip olduğumu sanmışım. Bir mobilyanın arkasına mı yuvarlandılar acaba? Benim için şaşırtıcı bir şey olurdu bunu öğrenmek. Örneğin bir pabuç bir mobilyanın arkasına yuvarlanabilir mi? Yine de yalnızca bir tek pabuç görüyorum. Üstelik de hangi mobilyanın arkasına yuvarlanabilir bu tek? Bu odada, bildiğim kadarıyla benimle eşyalarım arasına tek bir mobilya girebilir, dolaptan söz ediyorum. Ama o da duvara (iki duvara demek daha doğru olacak, çünkü tam köşede duruyor) o kadar yapışık duruyor ki duvarın bir parçası gibi. Bana botumun (bottu çünkü) dolapta olduğunu söyleyerek karşı çıkacaksınız belki. Aynı şeyi ben de düşündüm. Ama ulaştım dolaba, içine soktum sopamı, belki de ilk kez kapaklarını, çekmecelerini açtım, her yanını karıştırdım. Dolap bomboştu, ne botum ne de başka bir şey vardı içinde. Hayır, botumun teki yok artık; aralarında, saklamış olduğumu sandığım pırıl pırıl parlayan çinko bir yüzüğün de bulunduğu daha az değerli bazı nesneler de yok. Buna karşın, yığının içinde, artık unutmuş olduğum en azından iki üç şey çarptı gözüme; en azından bunların arasında bulunan bir pipo tütünlüğü hiçbir anı çağrıştırmıyor bende. Yaşamımda pipo içtiğimi anımsamıyorum hiç. Çocukken, renkli renkli baloncuklar çıkardığım, pipoya benzeyen oyuncağı anımsıyorum ama buna benzemiyordu. Neyse, bu pipo tütünlüğü nasıl elime geçmiş olursa olsun bana ait. Elimdeki hazinenin büyük kısmı aynı biçimde

elime geçmiş, bir yerlerden edinmişim onları. Sararmış gazete kâğıdına sarılı ve sicimlenmiş küçük bir paket daha buldum nesnelerin arasında. Bir şeyler anımsatıyor bana ama ne acaba? İyice yakınıma, yatağın yanına getirdim onu, sopanın kalın ucuyla dürtükleyerek ama usulca yokladım. Elim bu yumuşaklık ve hafifliği tanıdı, anladı ne olduğunu, doğrudan dokunsam, tutsam, tartsam belki de bu kadar güçlü duyumsayamazdım içindekileri. Paketi açmak istemedim, nedenini bilmiyorum. Öteki nesnelerin yanına, köşeye iteledim. Zamanı gelince yeniden söz edeceğim ondan. Bundan başka yumuşak ve tüy gibi hafif, gazete kâğıdına sarılı küçük bir paket daha, dediğimi duyar gibiyim şu anda. Küçük gizim olacak bu benim, bana ait bir giz. Belki içinde yüz bin Hint rupisi vardır. Ya da bir tutam saç.

Kendime daha hızlı ilerlemem gerektiğini de söyledim. Gerçek yaşamda bu tür inceliklerin yeri yok. Kötülük işte orada gizleniyor, prostatın kıvrımlarında gizlenen gonokok mikrobu gibi. Zamanım sınırlı. Her şeyin gülümseyip ışıldadığı bir gün işte orada belirdi gökyüzünde dolaşan kara bulutlar; alçalmışlardı, unutulacak gibi değildiler, olanca maviliği yok etmişlerdi. Durumum gerçekten de çok tehlikeli. Korkudan, aynı yanlışa bir kez daha düşme korkusundan, zamanında bitirememe korkusundan, son bir kez hüznü, güçsüzlüğü ve nefreti tatma korkusundan, ne kadar güzel ve önemli şeyleri kaçıracağım kim bilir. Değişmez olan, biçimden yoksunluğunu unutmaya çalışır farklı farklı biçimler içinde. Evet, özellikle ilkbaharda güçlü düşünceler üretirdim hep. Bu düşünce de beni beş dakikadır hırpalıyordu. Böylesine güçlülerinden uzak durmayı umuyorum bundan sonra. Aslında bitirmek o kadar önemli değil, söylemem gerekiyordu bunu, geçici isteklerden çok daha soysuzca şeyler var dünyada. Ama sorun bu mu acaba? Öyle gözüküyor. Yalnızca bende kalan son isteğin, yaşadığım süre içinde konuşmayı kesmemesini arzuluyorum, hepsi bu, ne dediğimin bilincindeyim. Söylemde yaşam eksik kalırsa hissederim bunu. Yaşama bu kadar iyi bir başlangıç yapandan, onu bırakmadan önce tüm öğrenmek istediğim yalnızca şu; sürdürmesini, kazanmasını, yitirmesini, mutlu olmasını, acı çekmesini, çürümesini ve ölmesini ancak benim ölümüm mü engelleyecek acaba? Bir de şu, ben yaşasam bile ölmek için, bedeninin ölü bir bedene dönüşmesi için bekleme-

si gerekecek mi bakalım? İşte gereksinmelerini en aza indirgemek deniyor buna.

Bedenim henüz vermedi kararını. Ama bence somyanın üzerinde daha ağırlaşıyor, yayılıyor, yassılaşıyor. Yeniden ele geçirdiğimde, soluğum odayı gürültüsüyle dolduruyor, oysa göğsüm uyuyan bir çocuğun göğsü kadar inip kalkıyor ancak. Geceleri gözlerimi açıyor, hiç kırpmadan uzun uzun bakıyorum gökyüzüne, küçükken, çok küçükken de yenilere ve eskilere bakardım böyle. Gök ile aramda yılların kiriyle bulanıklaşan ve saydamlığını yitiren cam var. Üzerine soluğumu üflemek isterdim ama çok uzakta. Caspar David Friedrich'in sevdiği türden bir gece bu: Fırtınalı ve açık. Anımsadığım şu ad, şu ilk adlar. Rüzgârın kıyıp doğradığı bulut parçaları aydınlık bir zeminde savrulup duruyor. Beklemeye sabrım olsa ayı görebilirdim. Ama sabredemeyeceğim. Şu anda gördüğüme göre rüzgârı da duyuyorum. Gözlerimi yumuyorum, rüzgârın sesi soluğuma karışıyor. Sözcükler ve görüntüler, kafamın içinde birbirini izliyor, birbirine karışıyor, savruluyor, paramparça oluyorlar hiç durmadan. Ama bu karmaşanın ötesinde hiçbir şeyin hiçbir zaman bozamayacağı büyük bir sessizlik ve ilgisizlik var. Biraz yana dönüyor, artık iyice aklaşan saçlarımı eziyorum yastıkta, dudağımı, burnumu dayıyor, örtüyü başımın üzerine çekiyorum. Bedenimin en derinliklerinde yeni acılar duyumsuyorum; daha açık nasıl anlatmalı. Özellikle sırtımda hissediyorum bunları. Kendilerine özgü bir dizemleri, hatta bir tür ezgileri var sanki. Renkleri maviye çalıyor. Tanrım, nasıl da katlanıyorum bunlara. Bir kuş gibi dikiyorum kafamı ta geriye. Dudaklarımı aralıyorum, yastık şu anda ağzımın içinde, dilim gibi, dişetim gibi duyumsuyorum onu. Emiyorum. Kendimi aramaktan vazgeçtim. Evrene gömdüm kendimi; beni koruyan şu şanlı evrende bir gün yerimi bulacağımı biliyordum. Mutluyum, bir gün mutlu olacağımı biliyordum. Ama bilgeleşmiş değilim. Çünkü bilgelik şu mutluluk anında insanın kendini kapıp koyvermesini gerektirirdi. Ya ben ne yapıyorum? Yeniden gün ışığına, sevmek için can attığım tarlalara, kar taneleri kadar ak ve hafif, küçük bulutların gezindiği gökyüzüne, belki de kendi yanlışlarım, gururum ve kafasızlığım yüzünden (hayır, böyle

olduğunu sanmıyorum) bir türlü üstesinden gelemediğim yaşama çeviriyorum bakışlarımı. Hayvanlar otluyor, güneş kayaları ısıtıyor, cam gibi parlatıyor. Evet, mutluluğumu bir yana bırakıyor, insanlara da çeviriyorum bakışlarımı; yükleriyle gidiş gelişlerini sürdürüyorlar. Belki yanlış değerlendirdim onları ama sanmıyorum. Ayrıca bir değer yargısında bulunmadım onlar için. Tek yapmak istediğim şey, böyle varlıkların nasıl olabildiğini son bir kez anlamaya başlamak, anlamaya çabalamak. Hayır, söz konusu olan şey anlamak değil. Peki ne o zaman? Bilmiyorum. Yine de kör topal sürdüreceğim aynı konuyu. Gece, fırtına, mutsuzluk ve duygu yitimlerinin ne kadar güzel olduğunu göreceğim bu kez. Son söz söylenmedi aramızda –hayır, söylendi her şey. Belki de bir kez daha duymak istiyorum bunu. Yalnızca bir kez daha. Hayır, hiçbir şey istemiyorum.

Lambert'ler. Lambert'ler yaşarken zorlanıyorlardı, yoksul bir yaşamdı sürdürdükleri. Anne, baba, biri erkek öteki kız iki de çocuk vardı, biri oğlan biri kız. Bu konuda hiç kimsenin bir itirazı olmayacaktır sanıyorum. Babaya Koca Lambert derlerdi, gerçekten de iriyarı, kocaman bir adamdı. Genç bir kuzeniyle evlenmişti, hâlâ birlikteydi onunla. Üçüncü ya da dördüncü evliliğiydi bu. Çeşitli yerlere dağılmış, başka çocukları da vardı; onlar büyümüş, boğazına kadar yaşamın içine gömülmüş, artık kendilerinden de başkalarından da umudu kesmişti çoktan. Hepsi de kendi olanakları el verdiğince yardımına koşardı onun; kimi zaman içlerinde onları dünyaya getiren insana karşı bir şükran duygusu kabarır, kimi zaman da boşvermişlikle, o olmasa bir başkası yapardı, derlerdi. Koca Lambert'in ağzında hiç dişi yoktu, sigaralarını bir ağızlıkla içer, piposunu içemediği için de çok üzülürdü. Domuz kesme ve parçalama işinde nam salmıştı, aranan biriydi, bu özelliğinden ötürü oldukça aranan biriydi, çünkü işini kasaptan daha ucuza yapar, çoğu kez ücret olarak yalnızca bir domuz paçası ya da yanak etiyle yetinirdi. Her şey nasıl da usa yakın görünüyor. Babasından çoğu kez saygı ve sevgiyle söz ederdi. Ben de öldükten sonra onun gibi biri kalmayacak yeryüzünde, derdi. Bu düşünceyi başka sözcüklerle ifade etmiş olmalıydı. Lambert'in en mutlu gün-

leri bu nedenle aralık ve ocak aylarıydı; şubattan başlayarak, İsa Peygamber'in bir ahırda dünyaya gelişi şerefine yapılan kutlamaların kuşkusuz en önemli olayını oluşturduğu bugünlerin dönüşünü iple çeker, o zamana kadar sağ kalıp kalamayacağını sorardı kendine. Bu arada koltuğunun altında bir gece önce ateşin yanında uzun uzun bilediği bıçaklarını koyduğu kutu, cebinde, pazarları ve bayram günleri giydiği giysisinin iş sırasında kirlenmemesi için bir kâğıda sardığı önlüğüyle yola koyulurdu. Koca Lambert, uzak bir çiftlikte kendisini beklediklerini, ilerlemiş yaşına karşın hâlâ insanların ona gereksinme duyduğunu, gençlerin yapamadığı şeyleri yapabildiğini düşündüğünde, yaşlı kalbi büyük bir sevinçle dolardı. Uzun yol ve duyduğu heyecanın etkisiyle, evine bu yolculuklardan geç saatlerde bitkin ve sarhoş dönerdi. Domuzların bu dünyadan başka dünyası olmadığını bilmesem, öteki dünyaya yolladığını söyleyeceğim domuzdan başka bir şeyin sözünü etmezdi evde günler boyu; bu da ailesini müthiş sıkardı. Ama korktukları için ona bir şey demeyi göze alamazdı hiçbiri. Evet, başkalarının iyice ufalıp da hâlâ yaşamaktan neredeyse utanç duydukları bir yaşta Louis çevresine korku saçıyor, kafasının estiğince davranıyordu. Genç karısı bile amcığını, genç kadınların bu en önemli kozunu kullanarak ona boyun eğdirmekten kesmişti umudunu. Çünkü ona vermek istemediğinde adamın neler yapacağını çok iyi biliyordu. Hatta Lambert işi kolaylaşsın diye karısından yüz kızartıcı şeyler isterdi sık sık. Kadının en küçük bir başkaldırışında, Lambert çamaşırlığın yolunu tutar, çamaşırları, halıları dövdükleri sopayı alır, karısı tövbe edene kadar döverdi. Bunları ayraç içinde söylemiş bulunduk. Şimdi yeniden domuzlara dönelim; Lambert akşamları, mum ışığında, en son öldürdüğü domuzun öyküsünü anlatıp durur, başka bir domuz için çağrılana kadar sürerdi bu. O zaman konuşmasının tamamı, ötekiyle hiçbir benzerlik taşımayan, bütünüyle farklı ama yine de nasıl desem, özünde ötekinden farksız bu domuzda odaklanırdı. Çünkü tanıdığınız zaman anlarsınız, bütün domuzlar birbirinin aynıdır: Boğuşmaları, haykırışları, akan kanları, haykırışları, boğuşmaları, inlemeleri, bayılmaları hep birbirine benzer; tüm bunları kendilerine özgü bir biçimde yaparlar, örneğin bir kuzu ya da oğlak asla öykünemez onlara. Ama mart ayından sonra Koca Lambert yeniden suskunlaşır, ağzını bıçak açmazdı.

Oğlu ya da mirasçısı, müthiş kötü dişlere sahip, iriyarı bir delikanlıydı.

Çiftlik. Çiftlik, kışları sel suları altında kalan, yazın da cayır cayır yanan çukur bir bölgede kurulmuştu. Güzel bir çayırlıktan gidiliyordu oraya. Bu güzel çayırlık Lambert'lerin değil, uzakta yaşayan başka çiftçilerindi. Mevsimleri geldiğinde fulya ve nergisler bol bol çiçek açar, ortalığı şenlendirirdi. Koca Lambert gece olduğunda, gizlice keçilerini salardı çayıra.

Lambert'in domuz kıyıcılığında gösterdiği ustalığı, yetiştiricilikte gösterememesi tuhaftı doğrusu, altmış kiloyu aşan bir domuz yetiştirememişti hiç. Nisan ayında dünyaya gelen domuzcuk küçük ağıla kapatılır, Noel'in biraz öncesinde kesilene kadar orada kalırdı. Çünkü Lambert, domuzu dışarı çıkıp hareketli bir yaşam sürerse zayıflar diye korkardı; her geçen yıl kendisini haksız çıkarırdı oysa. Gün ışığı ve temiz havanın da hayvana dokunacağını düşünürdü. Alt tarafı zayıf, kör ve sıska bir domuzdu bölmesine sırtüstü yatırıp ayaklarını bağladığı; bağıra bağıra, hayvanın nankörlüğüne söverek, öfkeyle ama acele etmeden öldürürdü. Yanlışın domuzda değil ama onu fazla şımartan kendinde olduğunu anlamaz ya da anlamak istemezdi. Yaptığı yanlışı yineler dururdu.

Havasız, susuz ölü dünya. İşte bunlar anıların. Şurada burada bir kraterin yatağında solmuş bir likenin gölgesi. Üç yüz saat süren geceler. Işıkların en güzeli soluk ve delik delik olanı, en az gülünç olanı bu. Abuk sabuk konuşuyorum böyle. Ne kadar sürdü? Beş dakika mı? On dakika mı? Evet, ancak bu kadar sürmüş olabilir. Ama gökyüzü parçacığım ışıldamayı sürdürüyor. Eskiden sayardım, üç yüze, dört yüze kadar sayardım, bazı şeyleri de sayardım, sağanakları, çan kulelelerini, şafakta serçelerin gevezeliklerini örneğin; bir amaç gütmezdim sayarken, yalnız saymak için sayar, sonra altmışa bölerdim. Zaman geçerdi böylece, zaman bendim, evreni yiyip bitirirdim. Bitti artık. İnsan değişiyor. Yaşlandıkça.

Toprak zeminli, pis mutfakta Sapo hep pencere yakınında otururdu. Koca Lambert ve oğlu işi bırakıp gelirlerdi elini sıkmaya,

sonra da onu anne ve kızla baş başa bırakır giderlerdi. Ama anne ve kızın da yapacakları şeyler vardı, Sapo'yu bırakıp giderlerdi onlar da. Yapacak çok iş ama çok az zaman ve ve ancak ikişer kolları vardı. Kadın iki iş arasında ya da bir işin ortasında bir an duraklar, kollarını gökyüzüne doğru kaldırır, sonra kollarının ağırlığına yenik düşerek koyverirdi bunları aşağı. Sonra betimlemesi oldukça güç, ne anlam taşıdığı belirsiz deviniler yaptırırdı iki yana açtığı kollarına. Kollarını bedeninden ayırırdı; dilin gücünü bilmesem tehdit etmek için sallardı, derdim. Öfkeyle dolu bu kesik kesik devinileri, bir kolun bir bez ya da paçavrayı pencereden silkelemesine benzetebilirdik. Boş ve gevşek eller öylesine hızla sarsılıp dururdu ki her kolun ucunda sanki dört beş tane el varmış sanabilirdi insan. Ne yararı var yani, gibisinden, öfkeli ve yanıtsız bıraktığı sorular da dökülürdü dudaklarından aynı zamanda. Saçları çözülür, yüzüne düşerdi. Gür, kırlaşmış ve kirliydi saçları, onlara bakacak zamanı yoktu çünkü, yüzü solgun ve zayıftı, acılar ve korkular izlerini kazımıştı bu yüze. Göğüsleri -hayır, önem taşıyan yanı, başı ve yardımına öncelikle çağırdığı elleriydi onun; kavuşturduğu, oynattığı, sonra hüzünle yeniden işbaşı yaptırdığı, eski devinimsiz nesneleri kaldırıp yer değiştirttiği, bazılarını birbirine yaklaştırıp, bazılarını da uzaklaştırdığı elleri. Ama bu devini ve haykırışlar kimseye yönelik değildi. Çünkü her gün, günde birçok kez olmak üzere, evde ve tarlalarda yineleniyordu. Yalnız olup olmadığına, elindeki işi en kısa zamanda bitirip bitirmemesine zerrece aldırmadan her şeyi bir yana bırakır, bağırıp, elini kolunu sallamaya başlardı, onu çevreleyen dünya silinirdi bu anlarda. Sonra suskunlaşır ve bir an devinimsiz kalırdı, ardından yarıda bıraktığı işe yeniden koyulur ya da başka bir işe girişirdi. Sapo pencerenin yanında, içmeyi unuttuğu keçi sütüyle dolu tas önünde, masanın üzerinde öylece kalırdı yalnız başına. Mevsimlerden yazdı. Kapı ve pencere, dışarının büyük aydınlığına açılmasına karşın oda karanlıktı. Bu birbirinden uzakta olan daracık açıklıklardan ışık içeri dolar, küçük bir uzamı aydınlatır, sonra daha çok yayılmadan yok olurdu. Belirsiz ve kararsız bir ışıktı bu, gün boyunca bir görünür, bir kaybolurdu. Dışarının etkisiyle yenilenip güçlenerek odaya girer, karanlığa yenik düşünce yiter giderdi. İçerisi iyice ışıksız kaldığında göz gözü görmez olurdu. Karanlık baskın çıkardı çünkü. Sapo parlaklı-

ğıyla gözünü alan yeryüzüne çevirirdi bakışlarını; alt edilmez karanlığı sırtında, yakınlarında, ışık vuran yüzüne tırmanmaya çalışırken duyumsardı. Bazen sert bir hareketle karanlığa doğru döner, büyük bir rahatlama duygusuyla kendini bırakır, kapıp koyverirdi. O zaman işleriyle uğraşanların sesini, keçilerin ardından bağıran kızı, katırına söven babayı daha iyi işitirdi. Ama karanlığın yüreğinde sessizlik vardı; kendi başlarına bırakıldığında asla yerlerinden kımıldayamayacak olan nesnelerin ve tozun sessizliği. Görmediği saatten yükselen tiktaklar da sessizliğin sesiydi ve onlar da bir gün utkuya kavuşacaktı. O zaman her şey sessizlik ve karanlığa gömülecek, nesneler sonsuza kadar yerlerinden kımıldamayacaktı. En sonunda Sapo armağan niyetine getirmiş olduğu birkaç parça ucuz şeyi ceplerinden çıkarır, masanın üzerine koyar ve evden ayrılırdı. Ama bazen ayrılmaya karar vermeden, daha doğrusu ayrılmadan önce (karar vermiyordu çünkü), kapının açık oluşundan yararlanan bir tavuk odaya dalardı. Eşikten içeri adım atınca, bir ayağı havada, kafası yana çevrili, gözlerini kırparak çevresini kollardı tedirginlikle. Sonra cesaretini toplar, sallana sallana, boynunu akordeon gibi oynatarak ilerlerdi. Boz bir tavuktu bu, hep aynı tavuktu belki. Sapo sonunda iyice tanımıştı onu, tavuğun da kendisini tanıdığını sanıyordu. Gitmek için ayağa kalktığında paniğe kapılmıyordu hayvan. Ama birbirine benzeyen birçok boz tavuk vardı belki ve Sapo'nun benzerliğe aç gözleri bunları ayıramıyordu birbirinden. Bazen hem ilkinden çok farklı, hem de tüy ve beden yapısı olarak birbirlerine hiç benzemeyen bir ikinci, üçüncü, hatta dördüncü tavuk girerdi içeri. Öncülük yapan ve başına bir şey gelmeyen boz tavuktan daha az ürkek görünürdü bunlar. Girişte bir an pırıl pırıl parlarlar, odada ilerledikçe silikleşir, sonra da kaybolurlardı. Kendilerini ele vermekten korktukları için bir süre sessiz durduktan sonra, hallerinden memnun yeri eşelemeye, gıdaklamaya, gürültüyle tüylerini gevşetmeye başlarlardı. Ama çoğu kez de boz tavuk ya da isterseniz boz tavuklardan biri diyelim buna, yalnız başına gelirdi; hiçbir zaman öğrenemeyeceğimiz şeylerden biri bu, oysa biraz kurcalasak zorluk çekmeden açığa çıkarabilirdik. Boz tavuk sayısı bir mi, birden çok mu diye öğrenmek için yapmamız gereken şey, Bayan Lambert eski bir teneke kutuya eski bir kaşıkla vurup da, Gel bili bili, diye bağırırken gidip ona doğru koşan ta-

vuklara bakmaktı yalnızca. Ama ne yararı olacaktı bunun? Çünkü birçok boz tavuğun bulunmasına karşın, mutfağa gelenin hep aynı hayvan olması güçlü bir olasılıktı. Yine de denememiz gerekirdi. Çünkü yem saati geldiğinde bile tek bir boz tavukla karşılaşmamız da güçlü bir olasılıktı. Bu da soruna bir nokta koyardı. Oysa hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz bu konuyu. Çünkü işin aslını bilenlerden bir kısmı öldü, ötekilerse unuttu olanları. Sapo da konuya kesin bir açıklık getirmek istediğinde artık çok geç kalmıştı. O zaman Sapo, Lambert'lerin mutfağında, ne büsbütün içeri, ne de büsbütün dışarı diye tanımlayabileceğimiz bu yerde, yeniden ayağa kalkmak ve yola koyulmayı beklemekle geçen bu saatlerin önemini zamanında kavrayamamış olmaktan üzüntüye kapılırdı; beklerken türlü şeyler gözlerdi, gözlediği şeylerden biri de eşikteki ışıkta kararsızca duran, sonra ocağın arkasında cılız kanatlarını oynatarak gıdaklayan, yeri eşeleyen, bu tedirgin, külrengi kocaman kuştu; gelip bağıra çağıra, süpürgeyle vura vura dışarı atarlardı onu; sakına sakına, küçük ürkek adımlarla, sık sık durup çevresine kulak vererek, ufacık ama pırıl pırıl parlayan kara gözlerini açıp kapayarak geri dönerdi. Böylece Sapo içinde hiçbir kuşku barındırmadan, sıradan şeyler izlemiş olduğuna inanarak ayrılırdı evden. Eşiği geçerken eğilir, önünde çıkrığı, zinciri ve kovasıyla kuyuyu ve bunun yanında da uzun bir ipe sıralanmış, güneşte kuruyan ve sallanan, lime lime olmuş çamaşırları görürdü sık sık. Geldiği küçük patikadan, yani derenin yanı başındaki yüksek ağaçların gölgesinde uzanan çayırlığı izleyen yoldan geri dönerdi; derenin yatağı düğüm düğüm olmuş kökler, taşlar ve katılaşmış çamurla dolmuştu. Tuhaf yürüyüşüne, duraklamalarına ve yeniden yola koyulmalarına karşın, çoğu kez işte böyle hiç göze çarpmadan uzaklaşırdı. Ya da Lambert'ler uzak ya da yakın bir mesafeden, ailenin bazı üyeleri uzak, bazıları da yakın mesafeden, çamaşırların ardında ortaya çıkıp patikaya yürümeye başlarken görürdü onu ama durdurmaya çalışmaz, güle güle diye seslenmez, görünürde hiç de dostça olmayan bu ayrılığa gücenmezlerdi, Sapo'nun kötü niyeti olmadığını bilirlerdi çünkü. Ama yine de içlerinde bir burukluk hissederlerse de az sonra mutfak masasının üzerinde, içinde birkaç hediyelik eşyanın bulunduğu buruşuk kesekâğıdını görünce kaybolurdu bu duygu. İşlerine çok yarayan bu alçakgönüllü armağanlar, bunları verirken

kullanılan incelikli yöntem, yarısı içilmiş ya da olduğu gibi bırakılmış keçi sütü kâsesiyle karşılaştıklarında yumuşatıyordu onları, geleneklerinin buyurduğu gibi bir hakaret olarak görmekten alıkoyuyordu bu davranışı. Ama iyice düşünürsem, Sapo'nun evden çıkışını görmemelerinin çok küçük bir olasılık olduğunu kesinleyebilirim. Çünkü topraklarının yakınında olan en küçük bir devinide, örneğin bir kuşun yere konuşu ya da yerden havalanmasında bile başlarını kaldırır, gözlerini dört açarlardı onlar. Bir mil uzaktan kısım kısım seçilebilen yolda bile, gözlerinden kaçan bir şey olmazdı; uzaklığın bir iğne başı boyutuna indirgediği, yöreden geçen insanları şıp diye tanımakla kalmaz, aynı zamanda nereden geldiklerini, hangi amaçla nereye gittiklerini de kestirebilirlerdi. Bunun üzerine çoğunlukla birbirlerinden uzakta çalıştıkları için haberi bağırarak duyururlardı aralarında ya da tümü doğrularak ve yüzlerini olaya (çünkü bir olaydı yaşadıkları) çevirmiş durumda işaretlerle anlaşırlar, sonra da yeniden kendilerini besleyen toprağa eğilirlerdi. Kendilerini bir masanın çevresinde ya da başka bir yerde bir araya getiren ilk molada, her biri olup biteni hem kendince yorumlar, hem de ötekilerin yorumlarını dinlerdi. Görmüş oldukları ve bunların taşıdığı anlam konusunda ilkin bir düşünce birliğine varamazlarsa, ciddi bir tartışma başlardı aralarında, varana kadar, düşünce birliğine varana kadar demek istiyorum, ya da konuyu orada kapatır, bir daha da açmazlardı. Bu nedenle derenin çevresindeki ağaçların gölgesinde bile olsa, Sapo'nun göze çarpmadan süzülüp gitmesi oldukça güçtü; süzülüp gitmek diyorum ya sözün gelişi bu, sarsak yürüyüşü süzülmekten çok, sendelemeye yakındı. Tümü kafalarını kaldırır, Sapo'nun gidişini izler, sonra birbirlerine bakar ve yeniden toprağa eğilirlerdi. Toprağa yönelen her yüzde kötülükten arınmış küçük bir gülüş, daha doğrusu bir gülümseme belirirdi belki de; her biri acaba ötekiler de aynı şeyi duyumsuyor mu diye merak ederdi o zaman, ilk bir araya gelişlerinde bunu öğrenmeyi kararlaştırırdı. Kimi zaman adını bilmediği yüz yıllık ağaçların gölgesinde, kimi zaman rüzgârda dalgalanan çayırın aydınlığında (öylesine zikzaklar çiziyordu) ağır ve hantal adımlarla ilerlerken Sapo'nun yüzünde her zamanki ciddilik, daha doğrusu ifadesizlik olurdu. Daha iyi düşünmek ya da kurduğu düşe daha bir yoğunlaşmak için durmazdı asla; ona yürümesini söyleyen sesin susması

olurdu bunun nedeni. Soluk gözlerini, ekinlerle yabanıl otlar arasında uzanan, binlerce çarpıcı renkle bezeli küçük vahşi çiçeklerini de güzelliklerini de yararlıklarını da göremediği toprağa dikerdi o zaman. Ama bu duraklamalar kısa sürerdi, daha gençti Sapo. Aniden gölgeden aydınlığa, aydınlıktan gölgeye geçerek aylakça dolaşmalarına başlardı yeniden.

Ne zaman şu anki gibi dursam, gürültüler tuhaf bir biçimde şiddetleniyor, yine şiddetlendi şu sırada. Gençliğimdeki gibi işitebiliyorum sanki. Böylece karanlıkta, fırtınalı gecelerde yatağımda yatarken, dışarıda kopan kıyametin içinde yaprakların, dalların, inleyen ağaç gövdelerinin, hatta otların ve çatısının altında beni barındıran evin seslerini ayırabilirdim birbirinden. Her ağacın haykırışı farklıydı, nasıl sakin bir havada mırıldanışı farklıysa. Uzakta demir kapının gıcırdayışını, kanatlarının birbirine çarpışını, parmaklıkların arasından esen rüzgârı duyardım. İki yanı ağaçlıklı yoldaki kumların bile ayrı bir sesi vardı. En sessiz geceler bile benim için ayrıştırmaktan mutluluk duyduğum solumalarla doluydu. Evet, gençken bu sözümona sessizlikle çok eğlenirdim. Yeğlediğim gürültünün öyle soylu bir yanı yoktu. Kuşaklar boyu taş kırıcıların yaşadığı, dağların yamaçlarında kurulan küçük köylerden geceleri gelen köpek havlamalarıydı bunlar. Ovadaki evimde yattığım yerde belli belirsiz işitirdim bu yabanıl ve tatlı sesleri, sonra kesilirlerdi. Vadideki köpekler salyadan köpürmüş sivri dişli ağızlarını anımsatan sesleriyle yanıt verir, çınlatırlardı ortalığı. Dağlardaki bir başka mutluluk kaynağım da karanlık çökünce yamaçlarda beliren, gökyüzünden birazcık daha çok, yıldızlardan biraz daha az aydınlık lekeler halinde birleşen, dağınık ışıklardı bunlar, en solgun ay ışığında bile görünmez olurlardı. Sessizliğin ve karanlığın sınırlarında, varlıklarını ancak sürdürebilen ve kısa sürede yok olan şeylerdi. Şu anda, rahatım yerinde böyle usavuruyorum işte. Yüksek penceremin önünde ayakta durmuş, onların bitmesini beklerken, sevincimin bitmesini beklerken, benden uzakta, karşımda, içimde sevincim bittiği için kendimi sevinç duymaya zorlarken bırakırdım kendimi onlara. Ama şu anda söz etmek istediğim şey bu zırvalardan çok, birikmiş kirden ve bakımsızlıktan belki de sapsarı

kesilmiş olan ve kulak memelerimi örtecek kadar da uzayan iki kocaman tutam kılın fışkırdığı kulaklarım. Heyecana kapılmadan yaptığım bir saptama da şu: Bir süredir kulaklarımın daha iyi işittiğini sanıyorum. Yo hayır, kısmen bile olsa sağır değildim önceleri. Ama uzun zamandır sesleri karışık biçimde işitiyorum. İşte şu anda da aynı şey söz konusu. Belki de söylemek istediğim şey şu: Aslında birbirinden tümüyle farklı olan, benim de ayırt etmeyi öğrenmiş olduğum dünyayı dolduran gürültüler, belki de hiç değişmedikleri için tek bir sese indirgendiler; artık tüm duyduğum şey, susmak bilmeyen büyük bir vızıltıydı. Algıladığım sesin yüksekliğinde kuşkusuz bir değişiklik olmamıştı, ben yalnızca onu ayrıştırma yetimi yitirmiştim. Doğadan, insanlardan, hatta benden yükselen seslerin tümü birbirine karışıyor, çılgınca bir gürültü oluşturuyordu. Of yeter. İşitme duyumdaki bu düzensizlikten mutluluk duymasam, başıma gelenlerin, başıma gelen talihsizliklerin bir kısmını buna bağlayacaktım. Talihsizliklermiş, mutlulukmuş, sözcük seçiminde saçmalıyorum, çok acelem var, hemen bitirmek zorundayım. Hayır doğru değil bu, acelem yok benim. Hayır, bu akşam kesinlikle yalan olmayan hiçbir şey söylemeyeceğim; kafamdan geçenler konusunda beni kararsızlığa düşürmeyen tek bir söz çıkmayacak ağzımdan. Çünkü akşam şu anda, gece bile oldu sayılır; güçsüz belleğimle anımsayabildiğim en karanlık gecelerden biri. Kâğıdın üzerine yatan küçük parmağım, kurşunkalemden önce giderek satır sonlarında aşağı düşüyor, kalemi uyarıyor böylece. Ama öteki yönde, yani yukarıdan aşağı bir kılavuzum yok benim. Yazmak istemiyordum ama boyun eğdim sonunda. Kendimin nerede olduğunu, onun nerede olduğunu anlamak için yazıyorum. Başlangıçta yazmıyordum, yalnızca söylüyordum. Sonra unutuyordum söylediğimi. Eğer insan gerçek anlamda yaşamak istiyorsa çok küçük de olsa bir belleğe sahip olmalıdır, zorunlu bu. Ailesi örneğin; gerçekten de bu konuda bildiğim her şey çıkmış kafamdan. Ama kaygılanmıyorum, bir tarafa not etmiş olmalıyım. Sapo'yu gözaltında tutacağım böylece. Ama ben söz konusu olduğumda, aynı gereksinme belirmiyor, yoksa beliriyor mu? Oysa aynı deftere, aynı kurşunkalemle yazıyorum kendimle ilgili de. Çünkü ben olmaktan çıktı yazdığım, söylemiş olmalıyım bunu daha önce, yaşama yeni başlayan bir başkası o. Kendine özgü küçük bir güncesi,

anıları, aklı var doğallıkla, kötünün içindeki iyiyi, beterin içindeki kötüyü göre göre, birbirine benzeyen günlerin ardından usulca yaşlanacak o da ve ötekilerden hiç de farklı olmayan, yalnızca biraz daha kısa bir gün kapayacak gözlerini. İşte özrüm bu benim. Ama başka özürlerim de var, hepsi de bunun kadar mükemmel kuşkusuz. Evet, karanlık yoğunlaştı iyice. Hiçbir şey göremiyorum. Camı, camla çarpıcı bir karşıtlık oluşturan duvarı (yerini cama bıraktığı noktada bir yar kenarını çağrıştırıyordu) bile belli belirsiz görüyorum. Ama kâğıdın üzerinde kayan küçük parmağımla, onu izleyen kurşunkalemin birbirinden farklı gürültülerini duyuyorum. Beni şaşırtan ve bir şeylerin değişmiş olması gerektiğini söyleten de bu işte. Bu çocuk belki de bendim, neden olmasın? Bakın şimdi de bir koro duyuyorum ama uzakta oldukları için sesleri biraz alçalınca yitip gidiyor. Tanıyorum bu ezgiyi ama nereden anımsadığımı bilmiyorum, zayıflayınca ve kaybolunca biraz yavaş, biraz hızlı içimde sürüyor; çünkü hava bana ezgiyi yeniden taşıdığında ya geride buluyorum kendimi ya da ileride. Karma bir koro olmalı bu ya da büyük bir yanılgıyla yüz yüzeyim. Çocuklar da var galiba. Yönetici bir kadın, diyor içimde aptalca bir duygu. Uzun süredir aynı ezgiyi söylüyorlar. Prova yapıyor olmalılar. Ama bitti işte, koro son bir kez utku dolu haykırdı. Paskalya haftası mı acaba? Yeni yılla birlikte mevsimler sıralanıyor yeniden art arda. Eğer Paskalya haftasıysa, biraz önce duyduğum ve doğrusunu söylemek gerekirse içimde hâlâ yatışmayan bu ezgi, öldükten sonra ilk kez dirilen kişi olan, yirmi yüzyıl önceki kurtarıcımın anısına söylenmiş olmasın? İlk kez mi dedim? Sondaki haykırış böyle düşündürüyor beni.

Yine uykuya yenik düştüm sanıyorum. Elimle yokluyorum ama bulamıyorum defterimi. Ama kalem hâlâ elimde. Havanın ağarmasını beklemem gerekecek. Tüm bu süre boyunca ne yapacağım bakalım?

Yine uykuya yenik düştüm sanıyorum vb, yazdım biraz öncesinde. Düşüncelerimi iyi dile getirdiğimi sanıyorum. Yeniden bilincimi yitirmeden önce şu birkaç satırı ekliyorum. Bilincimi, örne-

ğin bir hafta önceki kadar istekle yitirmiyorum artık. Demek ki bir haftadan fazla oldu, yine de bir süre sonra büsbütün ölmüş olacağım sonunda vb, diyeli bir haftadan uzun bir süre geçti. Yanılıyorum yine. Bunları söylemedim ben, yemin ederim; bunları yazdım. Bu son iki tümceyi bir yerlerden anımsıyorum sanki, sözcüğü sözcüğüne yazmış ya da söylemiş olmalıyım. Evet, neler söylediğimi daha sonra bir türlü anımsayamadığımı, bu nedenle de yaşamak, yaşatmak, en sonunda oyun oynamak ve diri diri ölmek gibi tasarılarımı da gerçekleştiremeyeceğimi anladığımda, söylemimin başında yazmıştım bu tümceyi: Yine de bir süre sonra büsbütün ölmüş olacağım sonunda. Gün, korktuğum kadar geç ağarmayacak sanıyorum. Ama hiçbir şeyden korkmuyordum ben, hiçbir şeyden korkmuyorum artık. Yaz geldi sayılır. Başım cama çevriliydi; çivit rengi tanın karşısında sonunda titrediğini, solgunlaştığını gördüm camın. Sıradan camlardan farklı bu, gündoğumunu da getiriyor bana, günbatımını da. Defter yere düşmüş. Uzun süre aradım bulmak için. Yatağın altındaymış. Böyle şeyler nasıl oluyor anlamıyorum. Yerden almak için onca zamanımı harcadım. Sopamın kancasını batırmak zorunda kaldım ona. Paramparça olmadı ama zedelendi biraz. Kalın bir defter bu. Yeteceğini sanıyorum bana. Bundan sonra sayfaların önüne de arkasına da yazacağım. Nereden elime geçti bu defter? Bilmiyorum. Gereksinme duyduğum gün eşyalarımın arasında buldum onu. Defterim olmadığını bilmeme karşın, eşyalarımı karıştırmıştım belki bir defter bulurum diye. Düş kırıklığına uğramadım, şaşırmadım da. Yarın eski bir aşk mektubuna gereksinme duysam farklı davranmazdım. Kareli bir defter bu. İlk sayfalar sayılar, işaretler ve şekillerle dolu, bir de kısacık tümce yazılı. Matematik defteriymiş herhalde. Birden hiç beklenmedik bir biçimde kesiliyor işlemler. Sanki zorluk yıldırmış gibi. Belki de gökbilim ya da burçbilim defteriydi bu. İyi incelemedim doğrusu. Boş olan bir sonraki sayfaya gitmeden bir çizgi çektim altına, hayır, bir çizgi bile çekmedim ve yine de bir süre sonra büsbütün öleceğim sonunda, yazdım. Evet. Döküm yapmaya sıra geldiğinde bu defter üzerinde pek durmayacağım, yalnızca defter diye belirteceğim yeri geldiğinde, rengini belirteceğim olsa olsa. Ama o zamana kadar defteri kaybetmem de bir olasılık. Kurşunkalem ise eski bir dost bana, buraya getirildiğimde üstümdeydi sanıyorum. Beş

köşeli bir kalem. Küçücük kalmış, iki uçtan da açılmış. Markası Venüs. Sonuna kadar yeteceğini umuyorum. Bilincimi eskisi kadar istekle yitiremediğimi söylüyordum. Yaşamın düzeni bunu gerektiriyor belki de; yapmak istediğim, başıma gelen her şeyi, örneğin yaşamın düzeni derken bundan hiçbir şey anlamadığımı bile defterime kaydetmek. Çünkü ne kendimde, ne de kendimin dışında bir izine rastladım bu düzenin. Görünüşlere güvendim ben, boş olduklarını bile bile. Ayrıntılara girmeyeceğim. Soluksuz kalacak, dibe çökecek, yeniden çıkacak, soluksuz kalacak, varsayımlarda bulunacak, yadsıyacak, doğrulayacak ve yadsıyacağım. Daha az istekle yitiriyorum bilincimi. Öyle olsun. Güneşin doğuşunu bekledim. Ne yaptım bu arada? Bilmiyorum. Ne yapmam gerekiyorsa onu yaptım. Pencereyi gözledim. Acılarımı, güçsüzlüğümü kapıp koyverdim. Sonra, bir an sanki biri ziyaretime gelecekmiş gibi bir duyguya kapıldım!

Yaz tatilinin sonu yaklaşıyordu. Sapo'ya bağlanan umutların gerçekleşeceği ya da suya düşeceği an gelmek üzereydi. Sapo iyice hazır, diyordu Bay Saposcat. Bunalımlı dönemlerde dindarlığı kızışan Bayan Saposcat da oğlunun başarısı için dua ediyordu. Geceliğiyle akşamları yatağının yanına diz çöküyor, kocası tepkide bulunmasın diye sessizce dua ediyordu. Tanrım sınıfını geçsin oğlum, ne olur geçsin, teşekkür getirmese de olur!

Bu ilk büyük sınavdan başarıyla çıkıldıktan sonra beş altı yıl boyunca her yıl bir yenisiyle, hatta yenileriyle yüz yüze gelinecekti. Ama Saposcat'lara göre bu ilk sınav en güç olanıydı; oğlumuz tıp okuyor ya da hukuk okuyor, demelerine olanak tanıyacaktı daha sonraki yıllarda gireceği sınavlar. Çünkü düşünsel yetileri normal diye tanımlanan bir genç, zeki olmasa bile, üniversiteye girdikten sonra mesleğin inceliklerini kapar, er ya da geç işinin başına geçerdi; böyle düşünüyordu Saposcat'lar. Çünkü onların da insanların çoğu gibi doktorlara, avukatlara işi düşmüştü.

Günün birinde Bay Saposcat kendine indirimli satışlardan bir dolmakalem aldı. Blackbird'dü kalemin markası. Sınav sabahı veririm ona, diyordu. Uzun karton kapağı kaldırarak karısına gösterdi kalemi. Bırak kutusunda dursun, diye bağırdı, kadın kalemi eline almak isteyince. Kenarları neredeyse yukarıda kıvrılarak birleşen,

açıklayıcı bilgilerin yazılı olduğu kâğıdın içinde gizlenmiş duruyordu dolmakalem. Bay Saposcat kâğıdı açtı, karısı görsün diye uzattı kutuyu. Ama kadın kaleme bakacağına kocasına baktı. Bay Saposcat fiyatını söyledi. Sınavdan bir gün önce versen daha iyi olmaz mı, ucuna da alışırdı böylece, dedi Bayan Saposcat. Haklısın, hiç düşünmemiştim bunu, dedi Bay Saposcat. Hatta iki gün önce versen daha iyi, çünkü rahat yazamıyorsa değiştirecek zamanın olur, dedi Bayan Saposcat. Sarı gagasının açık oluşundan şarkı söylediği anlaşılan bir kuş, kutunun kapağını süslüyordu. Bay Saposcat yeniden kapattı kapağı, kutuyu usta elleriyle ipek kâğıda sardı, üzerine bir lastik geçirdi. Neşesi kaçmıştı. Bu orta boy uçla rahatça yazacaktır, dedi.

Aynı konuşma ertesi gün yinelendi. Ona kalemi şimdi versek, sınavda başarılı olursa da kendisinin olacağını söylesek daha iyi olmaz mı, dedi Bay Saposcat. Öyleyse hemen verelim, yoksa hiçbir işe yaramayacak, dedi Bayan Saposcat. Bunu izleyen ilk sessizlikten sonra Bay Saposcat ilk karşı çıkışını, ikinci sessizlikten sonra da ikinci karşı çıkışını yaptı. İlkin oğlunun kalemi hemen alması durumunda sınav öncesi bunu kırabileceğini ya da yitirebileceğini belirterek karşı çıktı. Daha sonra, oğlunun kalemi hemen alması durumunda, kırmadığını ve yitirmediğini varsaysalar bile, ona iyice alışacağını, kusurlu yönlerini tanıyacağını, daha varlıklı ailelerin çocuklarının kalemleriyle karşılaştırıp elindekiyle yetinmeyeceğini, burun kıvıracağını belirterek karşı çıktı. İşporta malı olduğunu bilmiyordum, dedi Bayan Saposcat. Bay Saposcat masa örtüsünün üzerine elini koydu, uzun uzun baktı örtüye. Sonra peçetesini katladı, yerinden kalktı, odadan çıktı. Adrian gel tatlını bitir, diye bağırdı Bayan Saposcat. Yalnız kalınca, iki yanı ağaçlı yolda bir uzaklaşan, bir yaklaşan, bir uzaklaşan, bir yaklaşan ayak seslerini dinledi.

Lambert'ler. Bir gün Sapo çiftliğe her zamankinden daha erken geldi. Ama her zaman hangi saatte geldiğini biliyor muyuz? Gölgeler uzuyor, soluklaşıyordu. Sapo, uzaklarda, anızların arasında baba Lambert'in kızıl kırçıl saçlı koca kafasını görünce şaşırdı birden. Gece ölen katırı için kazdığı derin çukurdaydı bedeni. Edmond ağzını silerek evden çıktı, babasının yanına gitti. Baba Lambert bunun üzerine çukurdan çıktı, yerine oğlu indi. Sapo yanlarına

yaklaştığında katırın kara cesedini gördü. Her şey aydınlanmıştı o zaman. Katır yan yatıyordu, olağandı bu. Ön ayakları dimdikti, feci sertleşmişti, arka ayakları karnının altında toplanmıştı. Aralık duran ağzı, kalkık dudakları, korkunç dişleri, dışarı fırlamış gözleriyle çarpıcı bir ölü kafasıydı. Edmond babasına kazmayı, beli ve küreği uzattı, çukurdan çıktı. Biri katırın ön ayaklarından, öteki de arka ayaklarından yakaladı, hayvanı çukura kadar sürüklediler, sırtüstü bıraktılar. Gökyüzüne doğru yükselen ön ayaklar, çukurun düzeyini biraz aşıyordu. Baba Lambert belle vura vura içeri soktu onları. Beli oğluna verdi ve eve doğru uzaklaştı. Edmond çukuru doldurmaya koyuldu. Sapo seyrediyordu onu. Büyük bir rahatlama hissetti içinde. Büyük bir rahatlama değildi, abartıyorum. Daha iyi hissediyordu kendini. Bir yaşamın bitişi hep canlılık verir insana. Edmond durdu, bele yaslandı, soluksuz kalmıştı, gülümsedi. Ön dişlerinin arasında kocaman pembe boşluklar görünüyordu. Koca Lambert pencerenin yanına oturmuş, sigarasını, içkisini içerek oğlunu izliyordu. Sapo karşısına oturdu onun, bir elini masanın üzerine, alnını da elinin üzerine koydu; tek başına sanıyordu kendini. Başıyla elinin arasına öteki elini kaydırdı, kımıldamadan öylece kaldı yerinde. Lambert konuşmaya başladı. Keyifli görünüyordu. Katır yaşlılıktan ölmüştü ona bakılırsa. İki yıl önce hayvanı satın aldığı gün, mezbahaya götürüyorlardı. Lambert verdiği paranın karşılığını fazlasıyla görmüştü. Pazarlık bittikten sonra eski sahibi tarlada yapacağı ilk çalışmada hayvanın nalları dikeceğini söylemişti. Ama Koca Lambert katırlar konusunda deneyimliydi. Katırın gözlerinin içine bakmak gerekiyordu yalnızca, gerisi hikâyeydi. Mezbahanın kapısında katırın gözlerinin içine bakmış, hâlâ hizmet verebileceğini görmüştü. Katır da mezbahanın avlusunda bakmıştı ona. Lambert öyküsünde ilerledikçe mezbahaya adım adım yaklaşıyordu. Böylece pazarlığın yapıldığı yer, yavaş yavaş yoldan mezbahanın kapılarına, oradan da avluya taşınmıştı. Biraz daha öteye gitse, mezbaha kasabıyla pazarlığa başlayacaktı. Katırın gözleri beni al diye yalvarıyordu, dedi Lambert. Her yanı yaralarla kaplıydı ama katırlarda yaşlılık yaraları insanı yanıltmamalıydı. Önemli olan gözlerdi. On mil yaptı şimdiye kadar, daha evine varmadan yolda ölür, demişti adamın biri. Ondan altı ay yararlanırım diye düşünüyordum, iki yıl dayandı, dedi Lambert. Öyküsünü anlatırken

gözünü ayırmıyordu oğlundan. Karşı karşıya oturmuş duruyorlardı karanlıkta, biri konuşuyor, öteki dinliyordu; biri konuştuklarından, öteki dinlediklerinden uzaktaydı, ikisi de birbirlerinden uzaktaydı. Toprak yığını gittikçe azalıyordu. Akşamın ürpertici ışığında toprak garip parıltılar yayıyor, yoğunlaşan karanlığın içinde, arada sırada, sanki içeriden aydınlatılırcasına kızıllaşıyordu. Edmond sık sık duruyor, küreğinin üzerine yaslanarak çevresine bakıyordu. Mezbahadan alırım ben hayvanlarımı, dedi Lambert. Şu tembele bak, diye ekledi. Dışarı çıktı, oğlunun yanında çalışmaya koyuldu. Bir süre birlikte çalıştılar birbirleriyle ilgilenmeden, sonra oğul küreğini bıraktı, sırtını dönüp ağır ağır uzaklaştı, kesiksiz tek bir deviniyle, sanki hiç farkına varmadan, çalışmadan dinlenmeye geçivermişti. Katır görünmüyordu artık. Tüm yaşamı boyunca sabanın, yük arabasının önünde binbir zahmetle çiğnediği toprağın yüzeyi bir daha görmeyecekti onu. Koca Lambert çok geçmeden mezbahadan satın alacağı başka bir katır veya yaşlı bir at ya da yaşlı bir öküzle sürecekti gömülen katırın yattığı yeri; saban demiri, çürüyen bedeni toprağın yüzeyine çıkarmayacak, bu bedenin sarmaladığı büyük kemiklere takılıp körelmeyecekti. Çünkü genel inancın tersine, toprağa gömülenlerin de aynen boğulanlar gibi gün ışığına doğru yükseldiklerini biliyordu. Aşağı yukarı iki metre derinliğindeki çukuru kazarken bunu göz önünde bulundurmuştu. Edmond ve annesi birbirlerinin yanından geçip gittiler hiç konuşmadan. Kadın akşam yemeği için bir komşusundan yarım kilo mercimek almış dönüyordu. Mercimeği tarttıkları sevimli teraziyi düşünüyor, tartımın doğru olup olmadığını merak ediyordu. Kocasının önünden de hiç bakmadan, hızlı adımlarla geçti; Koca Lambert'e bakılırsa, o da görmemiş gibiydi karısını. Bayan Lambert bir çiviyle duvara asılı bir haçın yanı başındaki çalar saatin bitişiğinde duran lambayı yaktı. Çalar saat üç nesnenin en küçüğü olduğu için ortada duruyordu doğallıkla; lambayla haçın da yer değiştirmesi, haçı tutan çivi nedeniyle olası değildi. Kadın alnını ve ellerini duvara dayamış ayakta duruyor, fitili yakmak için en uygun zamanı kolluyordu. Sonunda yaktı fitili, üzerindeki kocaman bir çatlağın güzelliğine gölge düşürdüğü sarı cam küreyi koydu yerine. Sapo'yu gördüğünde, bir an kızını gördüğünü sandı. Sonra düşüncesi hâlâ dönmeyen kızına kaydı. Lambayı masanın üzerine koydu, dış

dünya silinmişti artık. Oturdu, mercimekleri masanın üzerine boşalttı, ayıklamaya başladı. Çok geçmeden iki küme oluştu masada, büyüğü gittikçe küçülüyor, küçüğü gittikçe büyüyordu. Ama aniden öfkeli bir hareketle iki kümeyi karıştırdı birbirine, iki üç dakikalık bir emeğin ürününü bir saniyeden daha kısa bir sürede sıfırladı böylece. Sonra gidip bir tencere aldı. Ölmezler nasılsa, dedi (ölmemeleri yeterliydi sanki) ve elinin kenarıyla mercimekleri önce masanın ucuna, sonra da tencereye iteledi. Ama öylesine beceriksizce, öylesine aceleyle davranmıştı ki mercimeklerin önemli bir bölümü tencerenin yanından yere döküldü. Sonra lambayı aldı ve belki biraz odun ya da bir parça domuz eti getirmek için dışarı çıktı. Mutfağa iyice karanlık çöktüğü için, dışarısı biraz seçilebiliyordu artık; Sapo gözleri cama dayalı bazı karaltılar gördü sonunda, bunlardan biri de toprağın üzerinde tepinip duran Koca Lambert'ti. Sıkıcı ve yararlılığı tartışma götürür bir çalışmayı yarısında kesmek Sapo'nun çok iyi kavradığı bir şeydi. Neden derseniz, çok sayıda çalışma bu türe girer, onları ancak yarıda bırakarak tamamlayabilirsiniz. Bayan Lambert gün ağarana kadar mercimek ayıklamayı sürdürebilir ama ayıklama işleminde başarılı olamayarak amacına ulaşamayabilirdi. O da sonunda işini bırakır, elimden geleni yaptım, derdi. Elinden gelen bundan fazlasıydı aslında. Ama an gelir, bırakır insan her şeyi, en akıllıcası da budur ama cesareti kırıldı diye her şeyi berbat etmek yanlışların en büyüğüdür. Ama ya kadının bu ayıklama işlemindeki amacı, mercimekleri mercimek olmayan şeylerden ayırmak değil de mercimek olmayan şeylerin büyük bir kısmından ayırmaksa, ne olacak o zaman? Bilmiyorum. Öte yandan başka günler, başka çalışmalar çıkar karşınıza, bitmiş bunlar, dersiniz, haklısınızdır da. Ama bunlar hangileridir, bilemem. Bayan Lambert lambayı havada, ışığı gözünü almasın diye biraz kendinden uzakta tutarak döndü. Öteki eliyle beyaz bir tavşan tutuyordu arka ayaklarından. Katır siyahtı, tavşan da beyaz. Çoktan ölmüştü tavşan, dünyasını değiştirmişti. Öldürülmeden önce yalnızca korkudan kalpleri duran tavşanlar vardır. Kulaklarından tutularak kafeslerinden çıkarıldığında, hangi yanına vuralım, ensesi mi, boğazı mı olsun diye düşünüp dururken çoktan göçmüşlerine karışmıştır o. Çoğu kez insan farkına varmadan bir ölüye vurur böylece. Çünkü biraz önce capcanlı görmüşsünüzdür onu, tel

kafesinin ardında, yapraklarını kemirirken. Gereksiz yere acı çektirmekten hoşlanmadığınız için ilk vuruşta işini bitirmekle kutlarsınız kendinizi, oysa bu kadar zahmete hiç değmezdi. Daha çok geceleri karşılaşırsınız bu olayla; korku artar geceleri. Buna karşın tavuklar iyice sarılırlar yaşama; kafası kesilmiş tavuklar görürsünüz, oldukları yerde yığılıp kalmadan önce debelenir dururlar. Güvercinler de soğukkanlı yaratıklardır, soluksuz kalana kadar belli bir direnç gösterebilirler. Bayan Lambert güçlükle soluyordu. Pis hayvan, diye bağırdı. Ama Sapo çoktan uzaklaşmıştı, çayırın rüzgârda dalgalanan uzun otlarına elini sürüye sürüye. Kısa bir süre sonra Lambert, ardından da oğlu, yemeğin iştah açıcı kokusunu alıp daldılar mutfağa. Karşılıklı masaya oturdular, göz göze gelmeden beklemeye başladılar. Ama kadın, anneleri, kapıya giderek, kızına seslendi. Lizzy, diye bağırdı art arda, sesinin yettiğince. Sonra yeniden döndü ocağının başına. Ayı görmüştü biraz önce. Bir sessizliğin ardından, Duman'ı yarın keseceğim, dedi Lambert. Bunu başka sözcüklerle dile getirdi ama anlam açıktı. Ama karısı da oğlu da onaylamadılar bunu; ilki Arap'ın ölümünü yeğlerdi; ikincisine göreyse, Duman olsun, Arap olsun, oğlakları daha bu yaşta kesmek çok erkendi, çok yanlış bir davranıştı. Ama Koca Lambert dillerini tutmalarını söyledi onlara, bıçakların bulunduğu kutuyu yerinden almak için kalktı. Kutuda üç bıçak duruyordu ve tüm yapması gereken, üzerlerindeki yağları silmek ve bıçakları bir parça birbirlerine sürtmekti. Bayan Lambert yeniden kapıya döndü, dışarıya kulak verdi, seslendi. Uzaktan sürü yanıt verdi ona. Geliyor, dedi kadın. Ama kızın gelişi uzun sürdü. Yemek bitince Edmond kız kardeşinin gelişinden önce rahatça asılabilmek için yatağına uzandı, aynı odayı paylaşıyorlardı çünkü. Kardeşi yanındayken de rahatsızlık duymazdı aslında. Kız da kardeşinden utanmazdı yanında asılırken. Çok iç içe yaşıyorlardı, bazı incelikler olası değildi. Demek ki Edmond'un odasına çekilmesinin özel bir nedeni yoktu. Kız kardeşiyle seve seve yatabilirdi Edmond, babası da öyle; yani babası da kızıyla seve seve yatabilirdi. Koca Lambert'in kız kardeşiyle yatmak istediği zamanlar çok gerilerde kalmıştı. Ama bir şeyler engelliyordu onları. Ayrıca kız da pek hevesli gözükmüyordu. Ama tazeydi daha. Kısacası aykırı ilişkiler olasıydı aralarında. Ailenin kimseyle yatmak isteği duymayan tek

üyesi olan Bayan Lambert, yaşananlara kayıtsızlıkla bakıyordu. Dışarı çıktı Bayan Lambert. Kızıyla baş başa kalınca, tepeden tırnağa süzdü onu Lambert. Ocağın önünde oturmuştu kız, bunalmış bir hali vardı. Kızına yemesini söyledi Lambert. Lizzy de tavşandan arta kalanları tencereden kaşıklamaya başladı. Ama insanın bir benzerine sürekli olarak bakması, çok istese de oldukça güç bir şeydir. Koca Lambert de birden kızını başka bir yerde, kaşığı tencereden ağzına, ağzından tencereye götürmekten başka bir şeyle uğraşırken gördü. Oysa gözlerini ondan bir an bile ayırmadığına yemin edebilirdi. Yarın Duman'ı keseceğiz, istersen tutabilirsin onu, dedi. Ama onu hâlâ üzgün, yanaklarını da yaşlarla ıslanmış görünce kalktı yanına gitti.

Çok sıkıcı. Taş öyküsüne geçsem nasıl olurdu? Hayır, değişen bir şey olmayacak çünkü. Lambert'ler, Lambert'ler deyip duruyorum, Lambert'lerden mi söz ediyorum burada? Hayır, özellikle değil. Ama onları anlatırken, ötekini atlıyorum. Tasarılarıma ne oldu, tasarılarım vardı biraz öncesinde. Belki on yıl daha yaşayabilirim. Lambert'ler! Aklım başka yerlerde, biraz daha sürdüreceğim yine de, burada bırakamam. Aklım buradan uzaklarda, yıkıntıları arasında dolaşıp dururken, Lambert'lerden, kendimden söz ederken işiteceğim kendimi.

O sırada Bayan Lambert'den başka kimse kalmamıştı mutfakta. Pencerenin yanına oturdu, üflemeden önce her zaman yaptığı gibi lambanın fitilini indirdi, hâlâ sıcak bir lambayı üflemeyi sevmiyordu çünkü. Cam küreyle gölgeliğin yeterince soğuduğuna karar verince ayağa kalktı ve içine üfledi. Yerine yeniden oturmadan önce, elleri masaya dayalı karasız kaldı bir an. Yorucu çalışmalarla geçen günü sona ermişti, şimdi içinde yaşamın bitip tükenmeyen sıkıntı ve türlü türlü acılarıyla dolu başka bir gün doğuyordu. Otururken, gidip gelirken, yatakta olduğundan daha iyi katlanıyordu bunlara. Bu sonsuz yorgunluğun derinliklerinden dilekleri yinelenip duruyor, geceleri gündüzü, gündüzleri geceyi özlüyordu, gece gündüz korkuyla, ona asla kavrayamayacağını söylemiş oldukları

bir ışığı (çünkü bildiği ışıklardan farklıydı bu) düşlüyordu. Bildiği, kavradığı, özellikle yazları mutfağa dönüşünü sandalyesinde ya da masanın üzerinde dimdik, oldukça rahatsız biçimde (ama yine de yatağından daha rahat) uyuyarak sık sık beklediği ışıktı. Ayağa kalkıyordu sık sık, odanın içinde dolaşıyordu ya da dışarı çıkarak eski kulübenin çevresinde dönüyordu. Yalnızca beş altı yıldır böyleydi. Söylediğine kendi de inanmasa, bir kadın hastalığı bu benimkisi, diyordu. Günlük acıların doldurduğu mutfakta, gece daha az gece, gündüz daha az cansızdı. Güç anlarında cesaretini toplamak için, biraz sonra çevresinde aile bireylerinin oturup kendilerine hizmet etmesini bekleyecekleri eski masaya bastırırdı parmaklarını, her gün kullandığı mutfak araç ve gereçlerini buyruğu altında hissetmesi hoşuna giderdi. Gitti, kapıyı açtı, dışarı baktı. Ay kaybolmuştu ama yıldızlar parlak bir ışık yayıyorlardı. Uzun uzun baktı yıldızlara. Arada sırada içini avutan bir görüntüydü bu. Kuyuya gidip zinciri yakaladı. Kova, kuyunun dibindeydi, çıkrık da takozla tutturulmuştu. Böyleydi işte. Parmakları bükük halkalar boyunca gezinmeye başladı. Birbirinin içinde eriyen, biçimlenmemiş sorular kafasının içinde karmakarışık dolaşıyordu. Bazıları kızıyla ilgiliydi ama umurunda değildi aslında kızı; şimdi yatağına uzanmıştı o, uyku tutmadığı için kulaklarını açmış dinliyordu çevresini. Annesinin uyumadığını duyunca kalkıp yanına gelmek istemişti. Ama ertesi gün ya da daha ertesi gün söyledi Sapo'nun kendisine anlattıklarını, yani bir daha dönmemek üzere başını alıp gideceğini. O zaman en önemsiz ölümlerde bile yapılan şey oldu: Bir araya toplanıp Sapo'yla yaşadıkları anıları tazelediler, birbirlerine yardımcı olup düşünce birliğine varmaya çalıştılar. Ama hepimiz biliriz şu küçük alevi, vahşi gölgelerdeki kıvılcımlarını. Ve düşünce birliğine de zamanla, her şey unutulunca varılacağını.

Öldürücü bir sıkıntı var içimde. Bir gün gidip bir Yahudi'ye irade konusunda akıl danışmıştım. Benim de kendisine sadık kalacağım, bana güçlü duygularla bağlanacak birini aradığım bir dönemde geçiyordu bu olay. Adaylar, bakışlarımın derinliğine ve orada sözlerle dile getirilemeyen nice şeyin yansımasına iyice hayran kalsın diye kocaman kocaman açardım gözlerimi. Birbirimize

öylesine yaklaşırdık ki sıcak soluğunu ve tükürüklerini hissederdim yüzümde, o da benimkini hissederdi kuşkusuz. Onu görür gibiyim hâlâ, sakinleşmiş artık, gözlerini ve ağzını siliyor, ben gözlerimi yere dikmişim, ıslak pantolonlu ayaklarımın dibinde küçük bir birikinti oluşturan çişime bakıp hüzne kapılıyorum. Artık ona gereksinme duymadığıma göre söyleyebilirim adını, Jackson'dı. Bir kedisi ya da küçük bir köpeği ya da daha iyisi yaşlı bir köpeği olsun isterdim. Ama dilsiz dostlardan ancak kırmızı ve boz tüylü bir papağan edinmişti kendisine, *Nihil in intellectu* vb gibi şeyler öğretmeye çalışırdı hayvana. Kuş, bu üç sözcüğü tane tane söyler ama gerisini getiremez, anlaşılmaz sesler çıkarırdı. Jackson öfkelenir, yeniden söyletmeye çalışırdı; kıpkırmızı kesilirdi Polly, kafesinin bir köşesine çekilirdi. Çok güzel bir kafesti bu, tünekler, salıncaklar, yemlikler, su kapları, merdivenler, kalamar kemikleriyle mükemmel bir biçimde düzenlenmişti. Aslında gereğinden fazla şey vardı içeride, ben olsam daralmış hissederdim kendimi orada. Jackson koyun derdi bana, nedenini bilmiyorum. Ama ben başıboş sürü düşüncesinin, benden çok ona yaraştığını düşünürdüm. Ama düşünmek dediysem fazla ciddiye almayın bunu, düşüncelerim hiçbir tutarlılığa sahip değildi, aptalca şeylerdi tümü de. Jackson ile olan ilişkim kısa sürdü. Bir arkadaş olarak katlanabilirdim ona ama ne yazık ki aynen Johnson, Wilson, Nicholson ve Watson gibi tiksindiriyordum onu da. Orospu çocuklarıydı hepsi de. Sonra, bir süre kızıl, sarı, kara vb renkli aşağı ırklar içinde kendime benzeyen yaratılışta birini aradım durdum. Eğer vebalılara ulaşmam olası olsaydı, gözlerimi süze süze, kırıta kırıta, sırıta sırıta, yüreğim çarpa çarpa dalardım aralarına hiç sakınmadan, seve seve. Delilerle az kalsın oluyordu ama yine de beceremedim sonunda. İşte yaşananlar böyleydi herhalde ama asıl önemli olan şu an yaşananlar. Gençken yaşlılara şaşkınlık ve ürküntüyle bakardım. Şimdi beni hayrete düşüren, avazı çıktığı kadar bağıran bebekler oluyor. Ev de sonunda bebeklerle doldu taştı. *Suave mari magno,* eski denizciler için bire bir. Korkunç sıkılıyorum. Her şeyi düzene koyduğumu sanıyordum bir de. Bedenimi kullanabilseydim eğer, pencereden aşağı atardım kendimi. Ama kötürüm olmasam belki de böyle düşünmezdim. Elim kolum bağlı burada. Kaçıncı kattayım bilmiyorum, belki de çekme kattayım. Çarpılan kapılar, merdivendeki ayak ses-

leri, sokaktaki gürültüler bana bu konuda bir şey söylemedi. Bildiğim, yalnızca üstümdeki katta da altımdaki katta da insanların olduğu. Bodrum katında değilim demek ki. Ayrıca arada bir gökyüzünü görmüyor muyum; bir de görünürde penceremin karşısına düşen başka pencereleri? Ama hiçbir şeyi kanıtlamıyor bu. Aslında ben de bir şey kanıtlamak niyetinde değilim. Laf bunlar. Belki de aslında küçük bir mahzendeyim, sokak sandığım uzam parçası da başka mahzenlerin açıldığı geniş bir geçitten başka bir şey değil. O zaman bana doğru yükselen şu gürültüler, şu ayak sesleri ne olacak? Belki de benimkinden daha aşağılarda başka mahzenler de vardır, neden olmasın? Bu durumda hangi katta bulunduğum sorusu gündeme geliyor yeniden; eğer üst üste sıralanmış birçok bodrum katı varsa bodrum katında olduğumu varsaymamla elime bir şey geçmeyecek. Ama ya şu bana doğru yükseldiğini söylediğim gürültüler ve ayak seslerinin aslı yoksa? Aslında bunu doğrulayacak bir kanıt yok elimde. Buradan saf ve katışıksız sanrılar gördüğüm sonucunu çıkarmakta da duraksıyorum doğrusu. Bu evde gidip gelen, konuşan insanlar olduğuna yürekten inanıyorum; bir de özellikle son zamanlarda, ana babalarının sürekli hareket ettirdikleri çok sayıda bebek olduğuna; çocuklarının kendi başlarına yürümek zorunda kalacakları günü düşünerek devinimsizliğe alışmasını istemiyor onlar. Ama ne kadar düşünsem de bulunduğum yere göre konuşlandıramıyorum onları. Ayrıca yukarı çıkan ayak sesleri, aşağı inenlerden ya da aynı katta dolaşıp duranlardan hiç farklı değil; nerede bulunduğunun ayrımında olmayan, dolayısıyla çevresindeki sesleri ayırt etme yetisinden yoksun, üstüne üstlük çoğunlukla yarı sağır durumda yaşayan bir insan için farklı değil demek istiyorum. Doğrulanması halinde büyük bir düş kırıklığı duyacağım, gözden kaçırmadığım başka bir olasılık da benim ölmüş olduğum ve her şeyin geçmişteki gibi sürüp gitmesi. Belki de ormanda, hatta daha önce öldüm. Bu durumda, bir süredir katlandığım tüm sıkıntılara (nedenini anımsamıyordum bunların, yalnız çok yakında ferahlayacağıma inanıyordum) boşuna katlandım öyleyse. Ama sağduyum, canımın hâlâ bedenimde durduğunu söylüyor bana. Bu görüşünü doğrulamak için de eşyalarımın oluşturduğu küçük kümeyi, beslenme ve dışkılama düzenimi, karşıda oturan çifti, gökyüzündeki değişiklikleri vb örnek gösteriyor. Belki de

tüm bu saydığı şeyler hazırlıyor yok oluşumu. Kaldığım bu küçük odayı kaplayan ışığı ele alalım söz gelimi: Çok garip bir ışık bu, en azından bu tanımlamayı yapabilirim onun için. Burada kendine özgü bir gece ve gündüz yaşandığını, içerisinin de çoğunlukla karanlık olduğunu kesinleyebilirim; bu gece ve gündüzün, buraya gelmeden önce alışmış olduğum gece ve gündüzden, farklılığını da. Birçok örnek verebilirim bu konuda, bir keresinde zifiri karanlığa gömülü odamda güneşin doğuşunu bekliyordum, hafif sabırsızlık içindeydim, yaparken gün ışığına gereksinme duyacağım işler vardı önümde. Birazdan yavaş yavaş aydınlık doldurdu içeriyi, gereksinme duyduğum nesneleri yakaladım sopamla. Ama sabahın değil, akşamın alacasıydı odayı dolduran. Güneş, beklediğim gibi gökyüzünde yükselmemişti, şimdi de batmak üzereydi ve sona ermesini kendimce biraz önce kutladığım gece, acımasızca yeniden kaplıyordu yeryüzünü. Bir de bunun tersine, günün bitişinin tanla noktalanmasına bir göz atalım şimdi, buna hiç tanık olmadığımı itiraf edeyim, acı veriyor bu bana, böyle bir deneyimi yaşadığımı söylemeye bir türlü dilim varmıyor. Oysa acınası gücümün yettiğince gün boyu gecenin olmasını, gece boyunca da güneşin doğuşunu o kadar çok istemişimdir ki. Bu konuyu bırakıp da başka bir konuya geçmeden önce, odamın anladığımız anlamda aydınlık olmadığını belirteyim. Dışarısı aydınlık, hava pırıl pırıl, karşıdaki duvarın taş yüzeyi ışığıyla göz alıyor, aydınlık penceremin yanı başında ama girmiyor içeri. Bu nedenle odadaki her şey karanlığa ya da yarı karanlığa gömülmüş olmasa da kurşunrengi bir ışıkla örtülü; ışık, gölge oluşturmadığı için nereden geldiğini söylemek güç benim için, her yandan aynı güçle yayılıyor sanki. Örneğin şu anda yatağımın altının tavan kadar aydınlık olduğundan adım kadar eminim, belki çok şey söylemiyorum ama yine de çok şey söylemeye gerek olmadığını düşünüyorum. Tüm bu dediklerimden, uçuşan şu boz ışığı saymazsak, odada bir renk olmadığı sonucu çıkıyor. Evet, kuşkusuz boz ışıktan söz edilebilir burada, benim de kafama yatıyor bu, o zaman odadaki kara ve karanın az çok bastırdığı (belli saatlerde diyecektim az kalsın ama bunun saatle bir ilgisi yok) boz renkler arasındaki karşıtlık çıkıyor ortaya. Ben bile boz bir ışığa gömülmüşüm, bazen aynen çarşaflarım gibi boz bir ışık yaydığım izlenimine kapılıyorum. Gecem farklı göğün gecesinden. Kuşku-

suz kara her yerde aynı karadır. Ama nasıl oluyor da yaşadığım küçük uzam parçası, uzaklarda pırıldadığını gördüğüm yıldızlarla aydınlanmıyor, Kabil'in yükü altında ezilerek çalıştığı şu ay yüzümü ışıtmıyor? Kısacası, bir dışarıda yaşayan insanların ışığı var, bir de benimki; onlar güneşin kaçta doğacağını, kaçta ufkun ardında yiteceğini, bulutların çıkabileceğini ama er ya da geç dağılıp gideceğini biliyor, ona göre davranıyorlar. Ama benim ışığımda da değişmeler oluyor, yadsıyamam bunu, benim ışığımın da parladığı, alacaya döndüğü anlar oluyor, kesinliyorum bunu, çünkü ben de bir aralar bunu yaşadım, izlerini taşıyorum hâlâ o yaşamın. Tavana, duvarlara iyice baktığımda, odada örneğin karşıda oturan insanlar gibi yapay ışıktan yararlanmak olanağının bulunmadığını anlıyorum. Birinin bana bir lamba, bir meşale, ne bileyim buna benzer bir şey vermesi gerekiyor ama içerideki hava yanmaya yeter mi bilmiyorum. Not alıyorum, eşyalarının arasında bir kibrit var mı, ayrıca bir dene bakalım yanıyor mu? Gürültüler, bağırtılar, ayak sesleri, çarpılan kapılar, mırıltılar da kesiliyor günler boyu (ötekilerin günleri boyunca demek istiyorum). O zaman hakkında olumsuz hiçbir şey söylememekle yetineceğim bir sessizlik oluyor. Ve usulca çarpıp durduğunu duyorum içinde bulunduğum küçük uzamın. Kafamın içinde geçtiğini söyleyeceksiniz tüm bunların, aslında bana da çoğu kez bir kafanın içindeymişim ve bu sekiz, hayır, altı duvar kalın kemiktenmiş gibi geliyor. Ama tutup da bunun kendi kafam olduğunu söyleyecek kadar ileri gitmeyeceğim, hayır. Bir tür hava akımı var odada, bunu daha önce söylemiştim herhalde, her şey suskunlaştığında, duvarlara çarpıp döndüğünü işitiyorum havanın. O zaman, başka dalgalar, başka akıntılar oluşuyor ortalarda bir yerde; oluşuyor ve dağılıyor, bundan da arta kalan havadaki belli belirsiz hışırtı, sessizliğim oluyor benim. Ya da yeryüzünde karşılaşılan türden bir fırtına kopuyor, çocukların, ölümle pençeleşenlerin ve âşıkların çığlıklarını bastırıyor; ben de tüm saflığımla gürültülerin kesildiğini söylüyorum, oysa durmuyorlar hiçbir zaman. Karar vermesi güç. Ya kafanın içinde bir boşluk varsa? Vay canına! Gözlerimi yumduğumda, ötekilerin yapamadığı gibi gerçekten yumduğumda (kötürümsem de yapabildiğim şeyler var yine de, kötürümlüğümün de bir sınırı var), yatağım havalanıyor bazen, yele kapılan bir saman parçası gibi havada sürükleniyor,

ben de içinde. Neyse ki gözkapaklarını kapamak söz konusu değil burada, yummak gereken ruh aslında, şu boşuna yadsınmaya çalışılan uyanık, kaygılı ruh; limansız, gemisiz, tözsüz, tinsiz gecede bir fenerin içindeymiş gibi debelenip duran ruh. Ya işte benim de kendi çapımda eğlendiğim oluyor işte, gerekiyor da.

Bir şanssızlık yaşadım, kalem kaydı parmaklarımın arasından, aralıklı sürdürdüğüm çabalarımın sonucunda, kırk sekiz saatlik bir uğraşın ardından elime geçirdim onu (biraz yukarıya bakınız). Sopamın tek eksiği, ucunda yabandomuzlarınınki gibi tutucu küçük bir hortumun olmaması. Aslında kurşunkalemimi daha sık kaybetsem iyi olacak, bir zararı dokunmaz bunun bana, daha neşeli olurum, her şey daha neşeli olur. İki unutulmaz gün geçirdim, hiçbir şey öğrenemeyeceğiz bu iki günle ilgili, çok zaman geçti çünkü ya da yeterince zaman geçmedi çünkü, neyse ama bildiğim tek şey var; sorunu bütünüyle çözüp bir sonuca bağladım bu süre içinde, yani Malone (şu anda adım bu) ve ötekiyle ilgili sorunu demek istiyorum, çünkü gerisini umursamıyorum açıkça. İfadesi çok güç ama ayrı büyüklükteki iki ince kum ya da toz ya da kül yığınının birlikte eriyip gitmelerine ve arkalarında, iki ayrı yerde yokluk denen şu güzelim şeyi bırakmalarına benzetebiliriz bunu. Tüm bu süre boyunca ben kurşunkalemime kavuşmak için aralıklı bir mücadele veriyordum. Kalemim. Venüs marka küçük bir kurşunkalem bu, rengi hâlâ yeşil kuşkusuz, beş ya da altı köşesi var, iki ucundan da açılmış, o kadar kısa ki ortada başparmağımla, buna bitişik iyice sıkıştırdığım iki parmağıma tutacak ancak yer kalıyor. İki ucu da sırayla kullanıyor, sık sık emiyorum onları, seviyorum emmeyi. Uçlar körleşince uzun, sarı, sivri tırnaklarımla açıyorum onları, kireç ya da galiba fosfat eksikliğinden kolayca kırılıyor tırnaklarım. Böylece yavaş yavaş küçülüyor kalemim, kaçınılmaz bir şey bu, yakında tutamayacağım kadar minik bir parça kalacak elimde. Bu nedenle olabildiğince az bastırıyorum ama kalemin kurşunu sert ve bastırmazsam hiç yazmıyor. Bastıra bastıra yazmanız gereken kurşunu sert bir kalemle, daha değdirdiğiniz anda sayfayı karartan kurşunu yumuşak ve dolgun bir kalem arasında dayanıklılık açısından nasıl bir farklılık olabilir, diye soruyorum kendime.

Evet, bunlar da küçük oyunlarım benim. İşin tuhafı, Fransız yapımı, uzun, silindir biçiminde, yeni açılmış başka bir kurşunkalemim daha var benim, vatağın bir yerlerinde olmalı. Bu konuda tedirgin olmam gerekmiyor demek ki. Ama yine de tedirginlik duyuyorum. Kalemimi almak için uğraşıp dururken ilginç bir şeyle karşılaştım biraz önce. Döşeme beyazlaşıyor. Sopamla yere vurdum birkaç kez, hem tiz hem de pes diyebileceğim bir ses yükseldi, kulaklarıma inanamadım. Telaşa kapıldım bunun üzerine, üzerimde ve çevremde bulunan öteki yüzeyleri dikkatle inceledim. Tüm bu zaman boyunca kum hep akıp gidiyordu ve ben, Bir daha bulamayacağım onu, diyordum kalemi düşünerek. Gözlemlediğim şey, bu hem yatay hem de dikey (bulunduğum noktadan pek dikey gibi gözükmeseler de) olan geniş yüzeylerin (içey desem daha mı doğru olacak?), tarihini anımsayamadığım son denetlemelerimden bu yana görünür biçimde ağarmış olduğu. Çarpıcı bir görüntü bu, zaman geçtikçe genelde nesnelerde bir kararma görülür çünkü; ölü bedenleri, yaşlandıkça kanın çekildiği, rengini yitiren vücudun bazı kısımlarını saymıyorum kuşkusuz. Şimdi burada neler olup bittiğini bildiğime göre, her şey daha mı çok aydınlandı? Hayır diye yanıtlamak zorundayım, arada sırada, deyim yerindeyse kıvılcımlar saçan, sonra bulanıklaşıp zayıflayan (dilerseniz yoğunlaşan diyelim buna) ve pencere dışında her şeyi gözlerimden silip atan boz ışık kaplıyor hâlâ odayı; göbekbağım gibi görüyorum bu pencereyi. Onun da öteki şeyler gibi karanlığa karışacağı gün, anlayacağım nerede olduğumu, diyorum kendime. Hayır, söylemek istediğim başka bir şey, gözlerimi dört açıp baktığımda, bu kaygı yüklü karanlıkların sınırlarında kemiği çağrıştıran şeylerin ışık yaydığını izliyorum; bildiğim kadarıyla şu ana kadar böyle bir şey yoktu, ayrıca bazı parçaları hâlâ yapışık duran gül, menekşe, başka çiçeklerle kaplı (yaşamım boyunca bu kadar çok, bu kadar güzel çiçek görmemiştim hiç) duvar kâğıdı ya da kaplamalarını da net biçimde anımsıyorum. Ama tüm bunlardan geriye bir şey kalmamış gibi, tavanda da çiçek olmasa bile başka şeyler vardı kuşkusuz, elinde tuttuğu oku ve yayıyla aşk tanrısının resimleriydi belki de ama onlar da kaybolmuş hiçbir iz bırakmadan. Kalemimi alayım derken, bir ara defterim (kimi belirtilere bakıp bir çocuğa ait olduğunu sanıyorum) de yere düşmesin mi ama sopamın ucundaki kancayı kapakta-

ki deliklerden birine geçirip usulca kaldırarak hemen yakaladım onu. Olaylar ve tersliklerle dolu tüm bu süre boyunca kafamın içinde her şey sanki bir savaktan akarmışçasına süzülüp gidiyor, boşalıyordu; sevinçle izliyordum bunu; sonunda ne Malone kalmıştı, ne de öteki. Üstelik bu boşalmanın değişik evrelerini duru bir bilinçle algılıyor, akışın kimi kez yavaşlamasını, kimi kez de hızlanmasını gördüğüne şaşırmıyordum; başka türlü olamazdı çünkü, nedenlerini iyi biliyordum. Karşımdaki görüntüyü bir yana bırakırsak, artık ne yapacağımı bildiğim düşüncesi, yaşamı boyunca el yordamıyla ilerleyen, devinimsizliğine bile el yordamıyla ulaşan, el yordamıyla yerinde çakılan benim gibi birine büyük mutluluk veriyordu. Ama bu konuda da yanılgıya düşmüştüm bir kez daha, anlamsız üzüntülerimi çözümlediğimi sanarken yanılgıya düşmüştüm ama yine de bu nedenle kendimi suçlamam yersizdi. Çünkü, her şey ne kadar basit ve güzel, derken, her şey yeniden anlaşılmaz olacak, diye ekliyordum ardından. Şu anda kendimize bakarken büyük bir üzüntüye kapıldığımı da söyleyemem doğrusu; yani bir el alıyor bizi, tane tane ayıklıyor, sonra yorulup oynamaya başlıyor, dalgın dalgın kepçeye koyup döküyor eski yerimize. En sonunda, desem bile, bunun böyle olacağını biliyordum ben. Kendi payıma, oldum olası yorgun ve kör bir elin zerreciklerimi güçsüz biçimde karıştırdığı, parmaklarının arasından akıttığı duygusuna kapıldığımı söyleyebilirim. Hatta her şey iyice durgunlaştığında, bu elin dirseğe kadar içime gömüldüğünü duyumsuyorum ama usulca ama uyur gibi. Ama çok geçmeden silkiniyor, uyanıyor, beni okşamaya, sarsmaya, itelemeye, vurup kırmaya başlıyor; sanki bir süpürüşte beni yok edememenin hıncını alıyor. Anlıyorum bunu. Ama öylesine tuhaf ve aslı olmayan duygulara kapıldım ki bunlardan hiç söz etmesem çok daha iyi olacak. Örneğin sıvılaşıp çamura dönüştüğüm şu dönemden söz etmekle ne kazanacağım? Ya da iyice katılaşıp büzüldükten sonra iğnenin deliğinde kaybolduğum zamandan söz etsem yararı ne olacak bunun? Hayır, sevimli kaçamaklara başvurmayacağım, beni bir yere götürmeyecek onlar. Ben küçük oyunlarımdan söz ediyordum size, bunlarla yetinmemin en hayırlısı olduğunu söylerken, söz dolandı, yaşam ve ölüm üzerine bir yığın zırvalamama neden oldu, sanki sorun bunlardı, evet bunlardı, belleğim beni yanıltmıyorsa da oldum olası başka bir sorun yaşama-

mıştım hiç. Ama ipin ucunu iyice kaçırdım artık, hiçbir şeyi açıklayacak durumda değilim. Yaşam da ölüm de çok bulanık şeyler benim için. Söylemime başlarken bir şeyler düşünüyor olmalıydım bu konuda, yoksa hiç girmezdim söze, dilimi tutar, sıkıntılarımı içime gömer, koniler ve silindirlerle, bir de kuşların çok sevdiği darılarla oyunlar oynardım; biri gelip de beni gömene kadar sürerdi bu. Ama ne düşünüyorsam, çıkmış gitmiş belleğimden. Ama önemi yok bunun, başka bir şey düşünüyorum şimdi. Belki de aynı şeyi düşünüyorum yine; düşünceler öylesine benziyorlar ki birbirlerine, biraz düşünün göreceksiniz. Doğmak, yani karbon gazını soluyacak kadar bir süre yaşamak, sonra teşekkür edip ayrılmak dünyadan; aklıma gelen düşünce bu işte. Hep düşümdü bu benim, çok düşlemiştim gerçi ama gerçekleşememişti bir türlü. Evet, şimdi yaşlı bir ceninim ben, saçım başım ağarmış, kötürümüm, annem hapı yutmuş, çürütmüşüm onu, kangrenin yardımıyla yakında doğuracak beni, babam da bu cümbüşün içinde belki, gömütlüğün içine viyaklaya viyaklaya düşeceğim kafa üstü ama viyaklamayacağım, değmez çünkü. Anlatmış olduğum küf tutmuş tüm öyküler şişip büyüyecek, sonunda oldu işte, bu senin masalın, diyecekler. Ama neden coşkuya kapıldım böyle, bir şeyler mi değişti yoksa? Hayır, yanıtım hayır buna, doğmayacağım ben, bu nedenle hiçbir zaman ölmeyeceğim de, daha iyi böylesi. Eğer tutup da kendimden, sonra da ötekinden, küçüğümden söz edersem, sevgiye, kendime benzeyen bir yaratığa duyduğum gereksinmeden olacak bu; hassiktir, neler saçmalıyorum. Ama bazen bana öyle geliyor ki doğdum ben, uzun bir yaşam sürdüm, Jackson ile tanıştım, kentlerde, ormanlarda ve çöllerde aylaklık ettim, gözlerim yaşlı deniz kenarında bulundum uzun süre, geceleri insanlara ait küçük sarı kesikli ışıkların pırıldadığı ada ve yarımadaları seyrettim, içlerinde mutlu dakikalar geçirdiğim tüm gece boyunca kocaman beyaz ya da canlı renkli ışık demetlerinin yansıdığı mağaralara diktim gözlerimi, kumlara çömeldim, kayalar korunak oldu bana, yosunların ve nemli kayanın kokusunu duydum içimde, rüzgâr uğuldar, dalgalar köpük köpük yüzüme vurur ya da sahile bir iç çekişle uzanarak çakılları ıslatırdı, hayır, mutlu değildim, hiç mutlu olmadım ama gece bitmesin, sabah olmasın, insanlar da, yaşam akıp gidiyor eğlenmemize bakalım demesinler istedim. Ayrıca doğduğum ya da

doğmadığım, yaşadığım ya da yaşamadığım, öldüğüm ya da ölmekte olduğum hiç önemli değil, şimdiye kadar nasıl yapmışsam öyle sürdüreceğim bundan sonra da, ne yaptığımı, kim olduğumu, nerede olduğumu, varlığımı sürdürüp sürdürmediğimi hiç ama hiç umursamadan. Ağzımdan dökülen sözlere hiç aldırış etmeden, kollarıma almak için, kendime benzeyen, küçük bir yaratık yapacağım, yapmayı deneyeceğim. Sonra zavallılığını ya da bana ne kadar çok benzediğini görüp yiyeceğim onu. Sonra uzunca bir süre, kime nasıl yakaracağımı bilmeden yalnız ve mutsuz kalacağım.

Oldukça uzun zamanımı aldı onu yeniden bulmam ama buldum onu. Nasıl tanıdım onu? Bilmiyorum. Ne değiştirmişti onu bu kadar? Yaşam değiştirmişti belki de, sevme, yeme içme, tüzeyi koruyanlardan kaçma çabaları değiştirmişti. İçine girmeye çalışıyorum onun, bir şeyler öğrenmeyi umuyorum böylece. Ama ilk bakışta hiçbir iz, yıkıntı göze çarpmıyor bu topraklarda. Ama bir ipucuna rastlayacağım sonunda. Kentin merkezinde gördüm onu; bir banka oturmuştu. Neredeyse yaşlı birisi olmuştu. Neresinden tanıdım? Gözlerinden herhalde. Neresinden tanıdığımı bilmiyorum, söylediklerimden dönmeyeceğim. Belki de o değildi. Önemi yok bunun, o bana ait artık, hâlâ yaşıyor, erkek olduğunu söylemek bile fazla, belleğim beni yanıltmıyorsa sayrılığın iyileşme dönemini anımsatan son günlerini yaşıyor yaşamın; güneş battıktan sonra ağır adımlarla dolaşırken ya da yeraltında, ölülerinizden de daha aşağıda, beşikten mezara kadar bir koşturmadır tutturan, hep yanlış zamanda yanlış yerde bulunan, leş kokulu bir kara kalabalık çevrenizi kuşattığında metronun koridorlarında yürürken tadını çıkardığınız o yaşamın son günlerini. Başka ne isteyebilirim ki? Evet, kısa süren, dolu dolu yaşanan, sıcaklık ve ağza atacak bir iki şey arayışıyla geçen günlerdi onlar. İnsan sonuna kadar böyle süreceğini sanıyor. Ama birden ortalık karışır, göz gözü görmez olur, rüzgârın eğip büktüğü boyunuzu aşan otların arasında yitip gidersiniz ya da fırtınanın yaylım ateşine tuttuğu bozkırlara düşmüş bulursunuz kendinizi, acaba farkına varmadan öldüm de cehenneme mi gittim, ya da, eskisinden daha kötü bir dünyada yeniden mi doğdum diye

sorarsınız kendinize. O zaman masal gibi gelir size şu geçen kısacık yıllar; gün sonunda fırıncıların hoşgörüyle davrandığı, biraz yalvarmayı biliyorsanız elmaları (oldum olası sevmişimdir elmayı) beleşe yediğiniz, gerçekten gereksinme duyanlar için güneş ve barınağın eksik olmadığı şu yıllar. İşte sessiz sedasız bankına oturmuş orada, nehre vermiş sırtını, gerçi giysilerin hiç önemi yok ama biraz da üzerindekilerden söz edeyim size, biliyorum, biliyorum bunu ama başka bir giysisi olmayacak bundan sonra, hissediyorum bunu. Eskiliklerine bakılırsa uzun süredir giyiyor bunları ama fark eden bir şey yok; son giysileri çünkü. Ama asıl ilginç olan paltosu, baştan aşağı kaplıyor onu, gözlerden koruyor. Yukarıdan aşağı, birbirinden en fazla onar santim arayla tutturulan on beşe yakın düğme yardımıyla öylesine mükemmelce iliklenmiş ki içeride olan biteni görmemize olanak tanımıyor. Beden, iki noktada bükülmesine karşın (ilkin uylukların kalçayla dik açı yaptığı gövdenin ortasında, ikincisi inciklerin yeniden dikey konuma ulaştığı dizlerde) yerde birbirinin yanında uslu uslu duran ayaklarını bile az çok gizliyor bakışlardan. Öylesine rahatsız bir oturuşu var ki banka iplerle bağlanmış sanıyor insan; öylesine keskin açı ve çizgileri, öylesine devinimsiz ve dimdik duruşu; Aurora'nın sevgili oğlu Memnon heykeli sanki. Şunu da ekleyeyim bu arada: Yürüdüğünde ya da yalnızca ayakta dikildiğinde paltosunun kuyruğu sözcüğün gerçek anlamıyla yeri süpürüyor ve yürüdüğünde hışır hışır sesler çıkarıyor. Paltonun etekleri kimi perdeler gibi saçak saçak olmuş gerçekten; yenleri de eprimiş iyice, iplik iplik olmuş, rüzgârda uçuşuyor. Elleri de gizli, görünmüyor, çünkü bu eski püskü giysinin kolları da gövdesi gibi upuzun. Ama yaka, kadife ya da kürkten olduğu için sapasağlam duruyor. Şimdi ne kadar yadsınmaya çalışılsa da önemli bir konuya, paltonun rengine geldik: Söylenebilecek tek şey, yeşil rengin ağır bastığı. Yeniyken canlı bir yeşil olduğunu söylersem yanılgıya düşeceğimi sanmıyorum pek, fayton yeşili demek geliyor içimden, çünkü eskiden cam yeşili kapılı faytonlar ve arabalar vardı, görmüş, hatta içlerine binip dolaşmış olmalıydım. Ama belki de bu giysiye palto demekle yanlış yapıyorum, üstlük ya da kefen diye adlandırsam daha doğru olacak; her şeyi örtüyor, her şeyin üzerinde çünkü; onun kucaklamadığı, kibirli ve telaşsız, havaya yükselen kafayı saymıyorum kuşkusuz. Evet, tut-

kular, hatta olaylar izlerini bırakmış bu yüzde ama şu anda acı çekiyor gibi görünmüyor. Ama kesinlemek olası mı bunu? Düğmelere gelince; aslında düğmeden çok tahta silindir demek daha doğru bunlara, uzunlukları beş altı santim, ortalarında ipliğin geçtiği bir delik bulunuyor, çünkü kim ne söylerse söylesin bir delik fazlasıyla yeterli ama çoğunlukla iki ya da daha çok delik açılıyor, bunun nedeni de iliklerin aşınarak aşırı genişlemesi. Silindir diyerek abartıyorum belki, çünkü bu tahta parçaları arasında bazıları gerçekten silindir biçiminde olsa da birçoğunun belli bir biçimi yok. Ama hepsi de aşağı yukarı beş altı santim boyunda olduğu için paltonun kanatlarının açılmasını önlüyorlar, böyle bir ortak payda taşıyorlar işte. Geldik bu giysinin kumaşına; bu konuda söylenebilecek tek şey, keçeye benzediği. Bedenin çeşitli kasılma ve sarsılışları nedeniyle kumaşın üzerinde oluşan şişkinlik ve çukurlar, bu kasılma ve sarsılışlar kesilse bile, bir süre daha varlıklarını sürdürüyor. Palto konusunu kapıyorum artık. Başka bir defasında da pabuçlarının öyküsünü anlatırım, becerebilirsem eğer. Çelik gibi kaskatı kesilmiş şapkanın tepesinde hoş bir şişkinlik var, kenarları dar ve kıvrık, tepesinden aşağı, belki de kafaya daha rahatça oturabilmesi için geniş bir yarık açılmış. Paltoyla şapkanın ortak yanı, ilkinin ne kadar büyükse, ikincinin de o kadar küçük oluşu. Boylu boyunca yarılmış da olsa şapkanın kenarları alna yakın bir yerde bir kapan ağzı gibi birleşiyor ama işi iyice sağlama almak için takılan bir ip parçası paltonun en üst düğmesine tutturuyor şapkayı, çünkü, neyse bırakalım bunları. Ama şapkanın yapısı üzerine söylenecek bir şey kalmadıysa da asıl önemlisini söylemedim hâlâ, renginden söz ediyorum kuşkusuz; güneş ışınlarının altında açık sarı ve külrengi güçsüz yansımalar yapıyorsa da aslında siyaha çaldığını söyleyebilirim ama şu bildiğimiz siyaha değil. Bu şapkanın bir zamanlar sporsever birine, bir at yarışı meraklısına ya da bir koç yetiştiricisine ait olduğunu söyleseler hiç şaşırmazdım doğrusu. Şimdi bu paltoyu ve bu şapkayı ayrı ayrı değil de birbirleriyle olan ilişkileri içinde düşünecek olursak ne kadar uyumlu olduklarını görüp hoş bir şaşkınlığa düşebiliriz. Birinin terziden, ötekinin de şapkacıdan aynı dönemde, hatta aynı gün alındığını öğrenmek de şaşırtmazdı beni, çünkü boyları bir seksen ya da üstü olan böyle yakışıklı beyler tonladır, kusursuzdur bedenleri, yalnızca fazla

okuyup düşünmekten kafaları küçük kalmıştır. Birlikte yok olma sürecini yaşayan nesnelerin arasındaki şu değişmez bağıntıları izlemek hoş bir duygu veriyor bana, kendimi zayıf hissettiğim günlerde neredeyse inanasım geliyor, az kalsın ruhun ölümsüzlüğüne diyecektim ama aralarında bir bağıntı kuramıyorum. Şimdi sıra geldi paltosunun altına, içine giydiği giysilere, bunlar çok daha önemli, çünkü insanların gözünden kaçan bu giysilerle ilgili kesin bir şeyler söylemek oldukça güç benim için. Çünkü Sapo -hayır, artık bu adı kullanmayacağım onun için, şu ana kadar nasıl katlandım bu ada, anlamıyorum doğrusu. Evet, çünkü Macmann'ın, bu da olmadı ama sınırlı zamanımı ad arayarak tüketmeyeceğim, çünkü Macmann'ın kaftanıyla örttüğü bedeni anadan doğma çıplak da olabilir aslında. Ama yerinden kımıldamadığı için doğrulamak olanaksız bunu. Sabahtan bu yana burada; karanlık çöküyor şu anda. Kırmızı şeritli kara bacalarıyla çatanalar, boş fıçı yüklü günün son mavnalarını bağlanacakları iskeleye çekiyorlar. Nehir, günbatımının portakal rengi, pembe ve yeşilden oluşan uzak alevlerini gömmüş içine, yeniden sergiliyor kıpırdanıp duran yüzeyinde. Sırtı dönük oturuyor ama Bellevue Oteli'nin karşısında suya açılan lağımın çevresinde, gecenin bir araya getirdiği, açlık çığlıkları koparan martıların ürkünç sesleri, gözlerinin önünde canlandırıyor olmalı nehri. Evet, gecenin karanlığı ortalığı kaplamadan önce onlar da çöplerin üstünde son bir kez daha harekete geçiyorlar. Ama yüzünü sokakları dolduran insanlara çevirmiş o; günlerini bitirmiş bu insanları uzun bir gece bekliyor. İşyerlerinin, mağazaların ve öteki yerlerin kapıları kusuyor kendi payına düşen kadarını. Özgürlüğüne kavuşan kümeler bir an kaldırımda, su birikintisinde kalıyorlar öylece, sersemlemiş gibiler, sonra dağılıyorlar, her biri kendi yoluna gidiyor. Başlangıçta aynı yönde gitmek zorunda olanlar bile (sayıları az bunların) sonunda birbirini selamlayarak ayrılıyor ama nazik bir biçimde yapıyorlar bunu; bazıları geciktiğini söylüyor, ötekiler alışveriş yapacağını gerekçe olarak gösteriyor, buna benzer şeyler diyorlar işte ya da hiçbir açıklama yapmıyorlar, çünkü ayrı ayrı alışkanlıkları var hepsinin, bu özellikleri biliyorlar bir bir, ne kadar güvenilmez olduklarını biliyorlar başkalarının. Özgürlüğüne kavuşup da bir arkadaşla (hangisi olduğu önemli değil) bir parça yürümek için can atan kişiye Tanrı kolaylık versin diyorum

ama talih yüzüne güler de işten çıkışta, aynı dertten tutuşan biriyle karşılaşırsa her şey değişir kuşkusuz. O zaman iki kafadar birlikte mutlu mutlu yürür, sonra içlerinden, bundan sonra bakalım nasıl kurtulacağım ondan, diyerek ayrılırlar birbirlerinden. Bu saatte çiftlerin çoğunu yalnızca cinsel dürtüler bir araya getirmiştir. Ama çiftler, sokakları ve kavşakları her yönde arşınlayan, eğlence yerlerinin yollarını tıka basa dolduran, korkuluklara dirsekler dayayan, binalara sırtlarını yaslamış yalnızlara oranla daha azdır sayıca. Ama kararlaştırılan buluşma yerine varmakta gecikmez onlar, bazıları kendi evlerine ya da bir başkasının evine dönmüştür, ötekiler dışarıda bir yerlere sığınmışlardır, yağmur yağacağını düşünenler için bir kapı altı da olabilir bu pekâlâ. İlk gelenler uzun süre beklemek zorunda kalmaz, çünkü herkes birbirine ulaşmakta acele eder; yüreklerinde ve bilinçlerinde olanca ağırlıklarıyla yatan şeyleri dile getirmek ve asla tek başlarına yapamayacakları şeyleri birlikte kotarmak için önlerinde az zamanları olduğunu iyi bilirler. İşte önlerinde birkaç saatleri vardır güvende olacakları. Sonra uykuları gelir onların, küçük kalemli not defterlerini çıkarırlar, esneyerek veda ederler birbirlerine. Bazıları buluşmaya daha erken gelmek ya da bir arada olduktan sonra sıcak yataklarının kendilerini beklediği evlerine veya otellerine dönmek için bir arabaya atlar. Daha önceleri bir süs atı ya da yarış atı ya da yük atı olarak kullanılan ya da sabana koşulan atın son demlerine tanık olursunuz o zaman, mezbahanın yolu görünmüştür çünkü. Zamanının çoğunu durarak geçirir bu at, bunalmış bir hali vardır; başı, koşum takımı ve araba okunun izin verdiği ölçüde yere, yani kaldırım taşlarına eğiktir. Ama koşmaya başladığında değişir her şey (en azından başlangıç anlarında), belki de anılarıdır bu canlanmaya neden olan, çünkü böylesi koşullarda üstlendiği çekme ve koşma görevleri mutluluk vermeyecektir ona. Ama arabanın okları havaya kalkıp da ona bir müşterinin bindiğini bildirdiğinde ya da müşterinin gidiş yönünde ya da daha rahat olan gidişin aksi yönünde oturmasına göre okları tutan sırtlık omurgasına batmaya başladığında, o zaman kafasını diker, arka dizlerini sertleştirir, hoşnut bir ifade gelir yüzüne. Yerden üç metre yükseklikteki yerine yalnız başına oturmuş arabacıyı görürsünüz, atının sağrısından biraz önce çekip aldığı, mevsim ve hava koşulları ne olursa olsun yanından ayırmadığı, bir zamanların

çikolata renkli örtüsünü sermiştir dizlerine. Müşteriden yana sıkıntı çektiği için olacak, çoğunlukla öfkeli ve morumsudur yüzü, en ufak bir iş çıktığında bile sevinçten çılgına döner bu nedenle. Kocaman elleriyle deli gibi dizginlere asılır ya da biraz ayağa kalkarak öne eğilir, öfkeyle dizginleri şaklatır atın sırtında. Arabasını insanlarla dolu karanlık sokaklarda son hızla sürerken, sövgüler yağdırır ağzından. Ama yolcu gitmek istediği yeri belirttiğine göre artık olayların akışını yönlendiremeyeceğinin bilincindedir kapalı olduğu karanlık bölmede, tüm sorumluluklardan kurtulmanın verdiği tatlı duyguya bırakır kendini ya da biraz önce yaşadıklarını ya da biraz sonra yaşayacaklarını düşlemeye koyulur, hep aynı şey olmayacak, der kendi kendine ama anında yadsır bu düşünceyi, ama hep aynı şeydi, der bu kez de, beş yüz çeşit yolcu olmaz çünkü. Böylece at, arabacı ve yolcu buluşma yerine, yanlış zamanda yanlış yerde bulunan kalabalıkların arasından geçerek en kestirmeden ya da yolu uzatarak giderler. Her birinin de kendine özgü nedenleri vardır, arada sırada bunları kafalarından geçirir ve gittikleri yere gitmekle iyi mi ediyorlar, yoksa başka bir yere gitseler daha iyi olmaz mıydı, diye sorarlar kendilerine, at da sorar bunu, onun kafası daha az karışıktır ötekilere oranla ama gideceği yere varana kadar bilemez çoğunlukla. O sırada ortalığa karanlık çökmüşse eğer, göz önünde bulundurulması gereken bir başka şey de çok sayıda pencere ve vitrinin bir an pırıl pırıl yanmasıdır; günbatımına benzer bu görüntü, mevsime göre de değişiklikler gösterir. Ama Macmann için, çok şükür hâlâ yerinde duruyor, gerçek bir bahar akşamı bu; çoğu ambar olan yüksek kırmızı binaların iki yanında sıralandığı rıhtım boyunca, gündüz ve gecenin eşitlendiği günlerde görülen türden kudurganca bir rüzgâr esiyor. Belki de bir güz akşamı bu, havada savrulan bu yapraklar (burada ağaç olmadığı için nereden geldiklerini bilmiyorum) yeni yeni yeşillenen yılın ilk yaprakları değil de yazın uzun sevinçlerini tadan ve artık toprağa karışmanın ötesinde hiçbir işlev görmeyecek olan güzün dökülen yaprakları; demek ki insanların ve hayvanların gölgeye gereksinmeleri kalmadı, kuşlar da artık üzerlerinde ne yumurtlayacak, ne de kuluçkaya yatacak; demek ki yüreği çarpmaz olan ağaçlar kapkara kesilecek artık, peki o zaman neden yeşilliğini hep koruyan ağaçlar var, anlamıyorum bunu. Macmann için baharmış, güzmüş

bir şey fark ettiğini sanmıyorum, belki yazı kışa yeğliyor ya da kışı yaza ama pek olası görünmüyor bu bana. Ama bir daha yerinden kalkmayacağını, başka bir yere gitmeyeceğini, konumunu değiştirmeyeceğini düşünüyorsanız yanılırsınız, çünkü önünde uzun yaşlılık günleri var onu bekleyen, ardından da kimsenin pek bir şey bilmediği, sahip olduklarınıza bir şey eklemeyen, karmaşıklıklara da hiçbir açıklık getirmeyen bir tür kapanış sahnesi ama yine de bir yararı olduğu söylenebilir bu son sahnenin; samanların ambara yerleştirilmeden önce kurumak için dışarıda bırakıldığını anımsatırım size. Öyleyse istesin istemesin ayağa kalkacak, çeşitli yerlerden geçip başka bir yere varacak, oradan da başka bir yere, belki de buraya gelecek; rahatsız gözükmüyordu burada ama hiçbir şeyden emin olamıyorum. İşte yıllar böyle akıp gidecek. Çünkü ölmek istemiyorsanız eğer, gidip gelmek zorundasınız; yemeğinizi benim gibi yattığınız yere getiriyorlarsa iş değişir kuşkusuz. Hiç kımıldamadan üç ya da dört gün geçirebilirsiniz, yadsımıyorum bunu ama soruyorum size, önünüzde onca uzun bir yaşlılık ve havaya karışana kadar geçireceğiniz bir süreç dururken bu dört gün okyanusta bir damla değil de nedir diye. Bunları henüz bilmediğiniz kesin, yaşama bir pamuk ipliğiyle bağlı olduğunuzu düşünürsünüz bütün insanlar gibi ama kazın ayağı öyle değil. Çünkü bir şeyleri bilip bilmemenin fazla bir anlam taşımadığı ortada; bir şeyi ya bilirsiniz ya da bilmezsiniz, Macmann'a gelince o hiçbir şey bilmiyor: Yalnızca belli konulardaki bilgisizliği kafasını yoruyor onun, kendisini korkutan şeyler bunlar, insana özgü bir durumla karşı karşıyayız. Ama doğru olmadı bu, çünkü beşinci gün kalkmanız gerekir, aslında kalkmıştınız da ama şunu bir gün önce, daha doğrusu iki gün önce yapsaydınız nasıl da eksilecekti duyacağınız acı; acınızı artırmakla iyi yapmadınız, doğru olmadı bu, üstelik de acınızın arttığı doğru mu bakalım, somut bir kanıt yok elimizde. Çünkü beşinci gün gelip çatıp da ayağa kalkmanız söz konusu olduğunda artık dördüncü günü, üçüncü günü düşünmezsiniz bile, kafanız yalnızca nasıl kalkacağınız sorununda yoğunlaşmıştır, dengenizi de yarı yarıya yitirmişsinizdir. Bazen ayakta bile duramaz hale gelir, ot yığınlarına ve yerdeki tümseklere tutuna tutuna en yakın bostana ya da bazen biraz ekşi de olsa güzel bir şeyler bulabileceğiniz böğürtlen çalılıklarına kadar sürünürsünüz; böğürtlen çalılarının bostana

üstünlüğü, içlerine daldığınızda size özellikle olgunlaştıkları sırada saklanma olanağı sunmasıdır, oysa patateslerin arasında böyle bir şeyi düşünemezsiniz bile; bir de şu var, ürkek ve yabanıl olsalar da insana pek zararları dokunmayan tüylü ve kürklü hayvanları korkutup kaçırır, neşelenirsiniz böylece. Çünkü üç hafta ya da bir ay boyunca yaşaması için gereksinme duyduğu besini bir günde karşılayacak olanaklardan yoksun o, ayrıca bu ikinci çocukluk günlerinin tamamını düşündüğümüzde bu bir ay su dolu kovada bir damla değildir de nedir sanki? Ama bu olanaklardan yoksundur; bu olanaklara sahip olduğunu varsaysak bile, yararlanamaz bunlardan, yarını o kadar uzaklarda hisseder çünkü. Bunca zaman boşuna bekleye bekleye yarına inancını yitirmiştir kuşkusuz. Belki de yaşamanın, ışığı hiç değişmeyen, yitik insanların birbirine son derece benzediği sınırsız bir anın derinliğinde aylaklık etmek olduğu dönemine gelmiştir ömrünün. Yumurta akından biraz mavi gözlerini uçurumların sonsuzluğuna, değişmeyen dinginliğine diker. Ama arada sırada yeniden kapanır gözleri ama hiç öfke duymadan kendi üzerlerine kapanan etlerin yumuşak anidenliği vardır burada. O zaman kırmızı, kırışmış, yıpranmış, birbiriyle bitişmekte sanki güçlük çeken gözkapaklarını görürsünüz; her gözyaşı yatağı için iki, yani toplam dört kapak vardır çünkü. Belki de işte o zaman görür eski düşün, denizin ve yeryüzünün cennetini, aralarındaki en küçük bir kımıldanış anında suyun tamamına yayılan dalgaların çalkalanışlarını, birbirlerine bağlı olmayan, her biri kendi gönlünce dolaşıp duran insanların bambaşka devinilerini. Kafalarına eseni yapar, bir hay huy içinde, keyfince gidip gelirler. Aralarından biri öldüğünde, ötekiler sürdürür bir şey olmamış gibi.

Hissediyorum

Hissediyorum geldiğini. Nasılsın, teşekkür ederim, geliyor. Kâğıda geçirmeden önce bundan emin olmak istedim. Alabildiğine titiz, kılı kırk yaran Malone işte karşınızda. Emin olmak derken zamanımın kalmadığını söylemek istiyorum, çünkü bu anın er ya da geç geleceğinden zerrece kuşku duymadım hiç (bu anın gelip çattı-

ğını sandığım günleri saymıyorum). Çünkü kendime öyküler anlatsam bile, aslında hep inanıyordum yeryüzünün havasını soluduğuma; öldüğümü kanıtlayan günlerde bile bu duyguyu taşıyordum. Yakında, yani iki üç gün sonra, aynen bana günlerin adlarını öğrettikleri ve sayılarının bu kadar az olduklarını gördüğümde küçük yumruklarımı havada sallaya sallaya bağırdığım gibi bağıracağım, biraz daha, biraz daha; uzun bir zaman dilimi göz önüne alındığında nedir ki iki üç gün, osuruktan bir süre. Ama hiçbir şeyin farkında değilmişim gibi yapıp yitirdiğim oyunu sürdüreyim, sağlığım için en iyisi bu. Yaz ortasına, Aziz Yahya Günü'ne kadar yaşayacakmış gibi sürdüreyim en iyisi. Çünkü nedenini bilmiyorum ama şimdiden mayıs ayına girdiğimizi duyumsuyorum, neden mayıs da başka bir ay değil bilmiyorum; mayıs sözcüğünün kökeni Maia, bolluk ve bereket tanrıçası, siktir, bunu da tutmuşum belleğimde, evet, bolluk ve bereket mevsimine, daha doğrusu bolluk, ekinlerin biçilmesini izlediğine göre bereket mevsimine geldiğimize inanıyorum. Öyleyse sakin olun bakalım, çünkü yeniden aldandım ben, Azizler Günü'nde, kasımpatıların arasında hâlâ yaşıyor olacağım; hayır, abartıyorum, bu yıl mezarlarından yükselen zırıltılarını duyamayacağım onların. Ama bu genişleme duygusuna karşı koymak güç geliyor bana. Her şey alıp başını uzaklara doğru gidiyor, özellikle de eskiden bu yana bedenimin benden en uzak parçası durumunda olan ayaklarım, şimdi o kadar ötesine düştü ki içine sığındığım kafamın (bir yanılgı yok dediklerimde), ayaklarımın arasında sanki kilometreler var, bakımını yapmak ya da temizlemek için onları tutup yanıma getirmeye kalksam, en az bir ay geçer (ayaklarımı bulmak için harcayacağım zamanın dışında) sanıyorum. Tuhaf ama ayaklarımı hissetmiyorum artık, ayaklarım da bir şey hissetmiyor, duygu, yüce gönüllülükle onları terk etti. Oysa en güçlü bir teleskopla bile onlara ulaşamayacağımı hissediyorum. Bir ayağı çukurda olmak dedikleri acaba bu mu? Bedenimin öteki kısımları için de aynı şeyleri yineleyebilirim. Bu ayrıca bedenimin yalnızca bir bölgesine özgü bir durum olsa, farkına bile varmazdım kuşkusuz, çünkü tüm yaşamım boyunca buna benzer şeyler duyumsamıştım tek tek ama bir zarar görmemiştim. Ama parmaklarım da başka enlemlerde yazıyor sanki, ben uyuyakaldığımda defterimin sayfaları arasında gezinen ve ben farkında olmadan sayfaları çeviren

hava da özneyi yüklemden ayırıp, tümleci götürüp boşlukta bir yere yerleştiriyor; evet bu hava sondan bir önceki sığınağımın havası değil sanki. Olumlu bir şey bu. Ellerimin üzerindeki parıltılar da belki yaprakların ve çiçeklerin gölgesi, unutulmuş bir güneşin parlak lekeleridir. Geldik erkeklik organıma, yani çüküme, bakir bir oğlanken otuzbir çektiğimde belim öyle bir fışkırırdı ki yüzümün ta ortasına yapışırdı şırak diye, öylesine yoğundu, güçlüydü akışı; şimdi sikimin başından arada sırada azıcık çiş damlıyor (yoksa üremiden ölürdüm kuşkusuz); çıplak gözle bir daha göremeyeceğim onu, istemediğim için değil, hayır, yeterince gördüm onu, yeterince göz göze gelip bakıştık birbirimizle, anlıyorsunuz ya. Daha bitmedi (her biri kendi doğrultusunda) uzaklaşan yalnızca el ve ayaklarım değil; keşke böyle olsaydı. Hiçbir şeyin bitimi olarak suçlamayı usumdan bile geçirmediğim götümü alalım örneğin, bir sıçmaya başlasam (pek sanmıyorum ya), boklar öbek öbek Avustralya'nın ortasına düşerdi, inanıyorum buna. Bir kez daha ayağa kalkabilseydim eğer (Tanrı korusun), evrende geniş bir uzamı doldururdum belki de, yo hayır, yatarak da önemli bir alanı kaplıyorum ama ayakta iyice göze çarpardım demek istiyorum. Sürekli gözlemlediğim bir şeydir: İnsan fark edilmemek istiyorsa, dümdüz yere uzanıp bir daha yerinden kımıldamamalı. Bir de şu halime bakın, gittikçe buruşup küçüleceğime ve bir takı kutusuna konup toprağa verileceğime inanan ben, şişiyorum da şişiyorum. Önemi yok bunun, önemli olan öykülerime karşın bu odaya hâlâ sığabilmem (oda diyelim buna), önemli olan bu işte, odaya gereksinme duymayı sürdürdükçe de değişmeyecek bu durum. Bir gün gebermeyi başarırsam, sokakta ya da hastanede olmayacak bu, burada eşyalarımın arasında, pencerenin yanında can vereceğim; bazen şu pencere gerçek bir pencere değil de aynen Würzburg'daki Tiepolo'nun tavanı (müthiş bir turist olurmuşum ben, baksanıza ü'nün noktalarını bile unutmamışım) gibi bir resim, bir görüntüymüş izlenimine kapılıyorum. Ah bir emin olabilseydim; şimdi ölüm döşeğime dönüyorum yeniden. Oysa şu yaşlı başımı, kapıdan dışarı çıkarılırken defalarca gördüm diyorum; başım diz yüksekliğinde, çünkü iri kemikli olduğum için bedenim oldukça ağır, kapı da her seferinde daha bir alçalıyor sanki. Her defasında başım kapının pervazına çarpıyor, boyum uzun, sahanlık da daracık çünkü;

ayaklarımı taşıyan adam duvara (sahanlığın duvarına) toslamamak için, dönüp merdivenlere yöneliyor, ben de öylece çıkıyorum odadan. Bu durumda başım da kapının pervazına çarpıyor, kaçınılmaz bir şey bu. Cansız bedenimin başı çarpmış çarpmamış hiçbir önemi yok bunun ama başı taşıyan sesleniyor: Hey Bob biraz yavaş; belki saygısından yapıyor (beni tanımıyor, hiç karşılaşmadık çünkü) ya da parmaklarını incitmekten korkuyor. Aman! Yavaş! Hadi! Kapı! İşte sonunda boşaldı oda, mikroplardan arındırıldıktan sonra kalabalık bir aileye ya da genç bir çifte kiralanabilir artık. Evet olay gerilerde kaldı ama odaya yerleşmek için erken henüz, bu nedenle taşınma gecikti biraz. Ama o kadar çok konuşuyorum ki gerçeğin bu gevezelik içinde ne pay taşıdığını kestiremiyorum bir türlü. Doğru olmayan, yani başıma gelmemiş bir şeyi (bu iki şey aynı anlamı taşımıyor ama neyse) söylemeyeceğime inanıyorum. Evet sevdiğim yönlerimden biri de bu, kendime keşke dilimi tutsaydım ya da başka bir şey söyleseydim dedirtmeden bir şeyler söyleme yetisine sahibim, *Yaşasın Cumhuriyet!* ya da, sevgilim, gibi şeyler örneğin. Evet, ne daha önce, ne de daha sonra düşünmek zorunda kalıyorum, eski öyküme ve beni suskunluğa yönelten uzun sessizliğe (demek ki her şey büyük bir sessizliğe gömülü) tanıklık etmesi için ağzımı açmam yeterli oluyor. Eğer bir gün susarsam, söylenecek bir şey kalmamıştır bu durumda; her şey söylenmemiş olsa bile, hiçbir şey söylenmemiş olsa bile. Ama bu tatsız konulardan uzaklaşalım biraz, iki üç gün sonraki (belleğim beni yanıltmıyorsa eğer) ölümüme dönelim yeniden. Bundan sonra Murphy, Mercier, Molloy, Moran ve öteki Malone'ler için her şey bitmiş olacak (ölümden sonra yaşam varsa o zaman iş değişir kuşkusuz). Ama acele etmeyelim bu kadar, önce ölelim, sonra görürüz neler olacağını. Başlarına vurarak ya da ateş ederek kaç kişiyi öldürdüm ben? Bir anda tanımadığım dört kişi geliyor usuma, kimseyi tanımadım yaşamım boyunca. Eskiden de yaşardım bunu; bir şey, hiç düşleyemeyeceğim bir şey görmeyi arzuluyorum. Bir de Londra'daki şu ihtiyar vardı, işte bir kez daha döndüm Londra'ya, boğazını kesmiştim usturasıyla. Etti beş. Bir adı vardı sanıyorum. Evet, şu anda gereksinme duyduğum, karşılaşmayı hiç beklemediğim, olabildiğince renkli bir şey; iyi gelecektir bu bana. Çünkü ceplerim insanların ve mevsimlerin (ben son mevsimimi yaşıyorum Tanrı'nın iz-

niyle) yerini tutan çakıllarla dolu, bildiğim uzun geçitlerden, gökyüzüne yerleştirdiğim küçücük güneş ve aylarımla geçerek yapacağım son yolculuğum olacak bu. Sonra buraya, kendime dönerim (anlamı bulanık bu dediklerimin), bir daha da ayrılmam, elimden gelmeyen şeyleri de istemem kendimden. Belki de bir arada döneriz bu küçük, pis odaya, kirli beyaz, basık, sanki bir fildişinden (çürük bir fildişinden) oyulmuş gibi duran bu pis odaya; bir daha da ayrılmayız birbirimizden, ispiyonlamayız birbirimizi. Ya da nasıl yalnız gitmişsem, yalnız dönerim ama küçük bir olasılık bu; molozların üzerinde sendeleye sendeleye yürüdüklerini, ardımdan bağırarak kendilerini de götürmem için yalvardıklarını işitiyorum buradan. Onları da getiririm herhalde. Eğer doğru hesapladıysam (yanlış hesapladıysam daha iyi, umurumda değil, hesap filan da yapmadım ayrıca) azıcık bir zamanım kaldı. Son bir kez dolaşıp buraya geleceğim ve yapmam gerekenleri yapacağım, ancak bu kadarcık zamanım kaldı, evet, burada yapacak bir iki işim var ama unuttum neydi bunlar, ha evet, eşyalarımı bir düzene koyacaktım ama bir iki şey daha vardı, belleğimden çıkmış bunlar ama anımsarım gerektiğinde. Ölmeden önce ardında sürekli olağanüstü, renkli şeyler olup biten bir delik bulmak isterdim duvarda, tek dileğim bu. Son bir kez göz atmak yeterdi bana, içim rahatlamış olarak giderdim -neredeyse Kitara'ya diyecektim, neyse son veriyorum bu saçmalığa. Ayrıca bu pencere ben ne istersem o oluyor (bir noktaya kadar kuşkusuz); hah işte böyle, kesinlemelere gitme, yanılgıya düşersin. İlk gözlemlediğim şey, pencerenin daha bir yuvarlaklaştığı, şimdi neredeyse bir lomboz ya da gözpencereyi andırıyor. Önemi yok bunun, yeter ki karşıda bir şeyler olsun. Önce geceyi görüyorum, şaşırtıyor bu beni, Neden diye soruyorum, bir kez daha şaşırmak istiyorum çünkü. Neden derseniz, gece olmuyor odamda, bunu biliyorum, burada asla gece olmuyor (daha önce dediklerimi unutun) ama şimdikinden daha az aydınlık oluyor; oysa zifiri bir karanlık çökmüş dışarıya, parlayan seyrek yıldızlar, bu karanlık gökyüzünün, cam üzerine resmedilmiş insan elinden çıkma bir gökyüzü olmadığını kanıtlıyor bana, çünkü yıldızlar gerçek yıldız gibi titrek bir ışık yayıyor, elle çizilseler yayamazlardı bu ışığı. Tüm bunlar sanki dış dünyayla yüz yüze olduğumun kanıtı değilmişçesine birden karşıdaki pencerenin ışıkları yanıyor. Daha doğ-

rusu penceredeki ışığı fark ediyorum birden, olan biteni bir bakışta kavrayabilen biri değilim çünkü, uzun uzun bakmam gerekir nesnelere, aramızda uzanan geniş yolu katetmeleri için zaman tanımam gerekir onlara. Pencerede yanan ışık, iyiye yorduğum mutlu bir rastlantı (umarım kafamı karıştırmak için art niyetle yakmamışlardır), çünkü gürültü ve şiddetle dopdolu da olsa, dünyaya tümüyle kapalı olmayan bu yerden çekip gidebilmem için, içinde hiçbir şeyin olup bitmediği, karanlık bir gökyüzünden başka bir şey bulamayabilirdim de. Ama öteki dünyaların ağır düşüş ve yükselişlerini izlemek ya da göktaşlarını beklemek için önünüzde tüm bir gece yoksa, bu gürültü ve şiddete asla tanıklık edemez insan; bana gelince, gecemi buna ayıramayacağımı kesinleyebilirim. Ama gündoğumundan önce uyanmış olup olmadıklarını ya da daha yatıp yatmadıklarını veya gecenin orta yerinde bir şeyler yapıp sonra yeniden yatıp uyumak amacıyla kalkıp kalkmadıklarını umursamıyorum hiç; onları birbirlerinin karşısında, perdenin arkasında ayakta görmek yetiyor bana; perde koyu renkli, bu nedenle koyu renkli bir ışık (böyle bir ifade kullanılabilir mi?) yayıyor, gölge de netleşmiyor bir türlü, çünkü bedenler birbirine öylesine yapışık duruyor ki sanki tek bir beden, tek bir gölge var karşımda. Ama sallanmaya başladıklarında görüyorum iki kişi olduklarını, birbirlerine umutsuzca sarılsalar da açıkça fark ediliyor: Her biri kendi sınırlarına çekilmiş, birbirine benzemeyen iki ayrı beden. Gidip gelirken, yaşamın alevini körüklerken gereksinme duymuyorlar birbirlerine, fazlasıyla kendi kendilerine yetiyorlar çünkü. Belki de üşüyorlar, bu nedenle sürtünüyorlar birbirlerine, çünkü sürtünmeyle korursunuz ısıyı, kaybolmuşsa canlandırırsınız yeniden. Hoşuma gidiyor bu gördüğüm, ayakta sallanan ve tökezleyen, kocaman, karmaşık, renkten yoksun şey ama garip buluyorum; belki de üç kişi var karşıda. Ama sıcak bir gece olmalı, çünkü perde birden açılıyor ve bir yığın gözü okşayan renk beliriyor: Soluk pembe, ten beyazı, kuşkusuz bir giysiye ait olan daha koyu bir pembe, bir de açıklamasını bir türlü yapamadığım altın sarısı. Böylesine hafif giysilerle açık pencerenin yanında durduklarına göre üşümüyorlar demek. Ah ne safım, ne olduğunu anladım şimdi, sevişiyor onlar, bu iş böyle yapılıyor demek ki. Şimdi daha iyi hissediyorum kendimi. Gökyüzünün hâlâ yerinde durup durmadığına bakacağım, sonra da gidece-

ğim. Şimdi perdenin hemen karşısında ayakta duruyorlar kıpırtısızca. Sevişmeleri bu kadarcık mı sürdü? Ayakta seviştiler köpekler gibi. Birazdan çözülüp ayrılacaklar birbirlerinden. Ya da sevişmenin en haz verici anlarına geçmeden önce biraz soluklanmak istediler belki. Bir öne bir arkaya, hoş bir şey olmalı. Acı çekiyor gibi bir halleri var. Yeter, hadi, elveda.

Macmann yağmura yakalandığında sığınacak bir yer bulamayınca durdu, yere temas eden yüzey kuru kalır, oysa ayakta her yanım eşit derece ıslanır, diyerek uzandı toprağa; sanki yağmur elektrik akımı gibiydi de belli bir süre içinde düşen damlalardan oluşuyordu yalnızca. Bu nedenle bir an duraksadıktan sonra yüzü yere gelecek biçimde uzandı, sırtüstü ya da yan yatmak da olasıydı çünkü. Ense ve sırt bölgesinin bele kadar, göğüs ve karna oranla daha duyarlı olduğunu düşünüyordu ama tüm bu organlar (ve adını bilmediği bedenin öteki kısımlarının) birbirine çok yakın ve ayrılmaz bağlarla bağlı olduğu için (iletişimi ölüm kesiyordu yalnızca); örneğin kuyruksokumuna düşen bir damla suyun güldürücü kasta yıllar boyunca süren kasılmalara neden olacağını, bir bataklıktan yürüyerek geçen birinin yalnızca aksırıp tıksıracağını, bacaklarındaysa belki de turba suyunun etkisiyle bir rahatlama hissedeceğini bilmiyordu, bir odun gibiydi kafası böyle konularda. Şiddetli, insanın içine işleyen ve sicim gibi yağan bir yağmurdu bu, bu nedenle Macmann kısa süreceğini, on on beş dakika sonra, önü toz topraktan bembeyaz olmuş ayağa kalkacağını umuyordu; sanki şiddet ile süre arasında doğrudan bir bağıntı vardı. Daha uzun sürmesi olanaksız diye kendine anlattığı öykülere benziyordu bu da. İkindi saatleriydi, kesinlemesi güçtü, bu solgun ışık, saatlerdir havadaydı, ikindi saatleriydi evet, büyük olasılıkla ikindi saatleriydi. Durgun bir havaydı, kış soğuğu gibi üşütmüyordu ama sıcak da değildi, sıcağı çağrıştırmıyordu da. Delikten içeri süzülen sudan rahatsız olunca Macmann şapkasını çıkardı, şakağının üzerine koydu, yani kafasını çevirdi, yanağını toprağa dayadı. Kollarını ileriye uzatmış, elleriyle ot yığınlarına asılmıştı, bir yarın dik yüzeyine tutunmuşçasına büyük bir güç harcıyordu. Betimlememi sürdürüyorum. Yağmur sırtında önce davul çalıyordu ama kısa bir süre sonra, le-

ğende çamaşır yıkarken duyulan gulu gulu sesleri kapladı ortalığı; yağmurun bedeninde ve toprakta çıkardığı sesleri rahatlıkla algılıyordu, ilgisini çekiyordu bu onun. Çünkü yanağıyla aşağı yukarı aynı düzlemde bulunan kulağını toprağa yapıştırmış (yağmur sicim gibi yağdığında zordur böyle görüntülerle karşılaşmak), suyu emen toprağın uzak böğürtüsünü ve sular içinde kalan otların iç çekişini işitiyordu. Cezalandırıldığı düşüncesi saplandı kafasına, doğrusunu söylemek gerekirse hep bu kuruntuyla yaşamıştı; belki de bedeninin duruşu ve acı çekercesine kasılmış olan parmakları bu izlenime kapılmasına neden olmuştu. Suçunun ayırdına varmasa da yaşamanın yeterli bir ceza olmadığını ya da bu cezanın da başka bir suç gibi başka cezaları getireceğini hissediyordu (yaşayanlar için yaşamdan başka bir şey olabilirdi sanki). İnsanın cezalandırılması için gerçekten bir suç işlemesi gerekip gerekmediği sorusunu kendine sormak üzereyken bunaltı veren bir anısı ayılttı onu, annesinin karnında yaşamaya boyun eğmiş, sonra doğmuş ve ayrılmıştı ondan. Ama bunu da gerçek bir suçtan çok, bir ceza olarak kabulleniyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse, nasıl neden-sonuç ilişkisi hâlâ düşünenlerin kafasını karıştırırsa, suç ve ceza kavramları da o denli karmaşa yaratmıştı kafasında. Bana pahalıya mal olacak, diyerek titriyordu sık sık. Ama doğru düşünüp doğru duyumsamak için nasıl davranacağını bilemediğinden, şu anda olduğu gibi, eskiden olduğu gibi bir gülümseme beliriyordu yüzünde; yağmurun kendisini ansızın bastırdığı o belki mart ya da kasım, hayır, belki de ekim ikindisinin üzerinden çok zaman geçti çünkü; evet, yüzünde bir gülümseme beliriyor ve yolunu aydınlatıp yönünü bulmasını sağlayacak olan yıldızları muştulayan bu şiddetli yağmura teşekkürler yağdırıyordu keyifli olduğu anlarda. Çünkü nerede bulunduğunu çıkaramıyordu pek, ovada olduğunu, dağın, denizin ve kentin uzakta olmadığını, bunlardan birine ya da ötekine ya da üçüncüsüne doğru gitmeye ya da ovada kalmaya karar verdiğinde yerinde çakılı birkaç yıldızın solgun ışıklarının kendisine yeteceğini biliyordu yalnızca. Evet bulunduğu yerde kalmayı sürdürmek için bile ışığa gereksinme duyar insan, daireler çizip durmak istiyorsa iş değişir kuşkusuz ama karanlıkta olası değildir bu; bir de gündoğumuna kadar yerinde kımıldamadan beklemek olasılığı var ama bu kez de soğuktan donmak tehlikesi çıkıyor ortaya (hava soğuk değilse,

iş değişir kuşkusuz). Ama Macmann kırk, kırk beş dakikalık yıpratıcı bir bekleyişten sonra, yağmurun aynı şiddetle yağdığını ve günün de batmakta olduğunu görünce, er ya da geç bir ağaç altına ya da bir yıkıntıya sığınma umuduyla yolunu olabildiğince düz bir çizgide sürdüreceğine yere uzandığı için kızdı kendine, kızmaması için de peygamber olması gerekirdi kuşkusuz. Bu şiddetli ve uzun süren yağmura şaşırıp kalmak yerine, ilk damlalar ürkekçe inmeye başladığında şiddetli ve uzun sürecek bir yağmurla karşılaşacağını anlamalı, durmamalı, yere uzanmamalı, tam tersine adımlarını sıklaştırıp körlemesine, dosdoğru yoluna gitmeliydi, anlamalıydı bunu işte ama sonuçta bir insandı o da, babaları, dedeleri gibi bir insandı. Ama kendisiyle bu ilkin sakallı, sonra da bıyıklı olan, ciddi ve asık suratlı adamlar arasındaki fark, onun döllerinin kimseye zarar vermemiş olmasıydı. Soylarını sürdürdükleri inancıyla çoktan tümü de öteki dünyanın yolunu tutmuş olan ana babalarının kuşağı aracılığıyla bağlantı kuruyordu kendi türüyle. İnsan olan insan, iyi tohum, geç olsun ama güç olmasın, diyerek yaptığı yanlışı kabullenir, başka bir yanlışa doğru hızla yol alır ama Macmann'ın elinden gelmiyordu bu, ölüme yazgılı biri olarak yan gelip yatmaktan, sürünmekten asla bıkmayacağını düşünüyordu arada sırada. Aslında bu kadar ileri gitmeye de gerek yok, yeterince beklemiş olan biri beklemeyi sürdürebilir sonsuza kadar. Belli bir süre geçtikten sonra hiçbir şeyin olmayacağı, hiç kimsenin gelmeyeceği anlaşılır, geriye boş bir bekleyiş kalmıştır yalnızca. Belki de bu durumu yaşıyordu Macmann. İnsan öldüğünde (söz gelimi) çok geçtir artık, bekleyiş fazlasıyla sürmüştür, durmak için yeterince canlı değildir. Belki de işte bu aşamaya gelmişti. Ama görünüşe bakılırsa gelmemişti daha; yapılan davranışların da kafadan geçenlerin de önemi yok, biliyorum bunu. Çünkü davranışı nedeniyle, yani ayağa kalkıp yola koyulacağına, büyük bir değerlendirme yanlışına düştüğü için kendisini suçladıktan sonra sırtını yeniden toprağa verdi, göğsünü tufana çevirdi. Doğmuş olduğu güleryüzlü kırsal bölgede yaptığı başı açık yürüyüşlerden bu yana ilk kez açıkça gözüktü saçları, şapkası başının biraz önce durduğu yerde kalmıştı çünkü. Göz alabildiğince uzanan ıssız bir bölgede yüzünüz toprağa dönük yatarken eğer tutup da sırtüstü dönerseniz, tüm bedeniniz (başınız ve öteki yanlarınız) yanlamasına bir devinide bulunur (bunu özellikle

yapmamaya çalışırsanız iş değişir kuşkusuz); x'e omuzlarınızın inç olarak genişliği dersek, başınız biraz önce bulunduğu yerden yaklaşık olarak x uzaklığında başka bir noktaya yerleşir (baş, omuzların tam ortasındadır çünkü). Ama dar bir yatakta, yani tam bedeninizin sığacağı büyüklükte bir döşekte uzanmışsanız, sırtüstü de yüzüstü de dönseniz, başınız hep aynı yerde kalır, biraz sağa ya da sola kaydırırsanız iş değişir kuşkusuz; birazcık rahatlamak umuduyla bu zahmete katlananlar olduğuna inanıyorum içtenlikle. Macmann gökyüzünden, havadan arta kalan, sel gibi boşalan kara kütleye bakmayı denedi ama acıttı yağmur gözlerini, kapamak zorunda bıraktı. Sonra ağzını açtı ve uzun süre böyle kaldı; ellerini de açmıştı, biri ötekinden olabildiğince uzaktaydı. Tuhaf ama sırtüstü yattığınızda yüzükoyun yatıştan farklı olarak, toprağı ellerinizle kavramak için bir gereksinme duymazsınız; işte size ilginç bir gözlem, yararlı sonuçlar çıkarabilirsiniz bundan. Bir saat önce, otlara daha güçlü asılabilmek için nasıl kollarını sıvadıysa, şu anda da yaptı aynı şeyi: Yağmurun ellerinin içine (avuç ya da aya deriz buna) çarpışını daha iyi duyumsamaktı amacı. Tam böyle -az kalsın unutuyordum saçlarını; hava ne kadar karaysa, saçları da o kadar aktı, hem arkadan hem yanlardan korkunç uzamıştı. Kuru ve rüzgârlı bir havada, otların içinde, otlarla birlikte uçuşurdu bu saçlar. Ama yağmur onları toprağa yapıştırıyor, otları da araya katarak hepsini birlikte yoğuruyordu; bulamaca dönmüştü saçları, bulamaca değil de bir tür bulamaca. Tam böyle acı çekerken (böylesine bir konumda rahatsızlık duymadan uzun süre kalamazsınız çünkü), birden yağmurun da buna bağlı olan acılarının ve sorunlarının da dinmemesini istemeye başladı, acılarının kaynağında yağmur vardı çünkü, yere uzanması kendi başına olumsuz bir yan taşımıyordu (acı çekenle bu acıya neden olan şey arasında bir bağıntı vardı sanki). Yağmurun durması acılarının dineceği anlamına gelmiyordu, ayrıca yağmur sürerken acılarının yok olması da olasıydı. Bu önemli ama basit gerçeği yavaş yavaş görüyordu belki de. Çünkü yaşamının geride kalan kısmını bu güçlü, insanın içine işleyen (yine de dondurucu olmayan), sicim gibi yağan yağmur altında, kimi kez yüzü, kimi kez de sırtı toprağa dönük biçimde geçirme olanağından yoksun oluşuna (nasıl da kısalacaktı önündeki bu süre!) yerinirken, acılarına yağmurun neden olduğunu sanmakla yanılgıya

düşüp düşmediğini, sıkıntılarının kaynağında başka şeyler olup olmadığını soruyordu kendine. Çünkü acı çekmeleri yetmez insanlara; sıcak ve soğuk, yağmur ve bunun karşıtı güneşli hava, bunlara ek olarak aşk, dostluk, kara derili olmak, cinsel iktidarsızlık, sindirimle ilgili bozukluklar, kısacası saymakla bitiremeyeceğim beyin ve yardımcıları da (sorunlu ayaklar örneğin) içinde olmak üzere (ne demek oluyor bu?) bedenin aşırılıkları ve yetersizliklerinden de nasiplenmek ister onlar; katışıksız mutluluklarını gölgeleyen şeyin tam tamına ne olduğunu öğrenirler böylece. Yoksa durumlarına katlanamazlar bir türlü. Öyle meraklı köftecilere rastlarsınız ki habis urları midelerinin kapısında mı, yoksa on iki parmak bağırsağında mı diye öğrenene kadar içi içini yer bunların. Ama bu kadar yükseklerde uçacak kanatları yoktu Macmann'ın, bulutlarda dolaşacak biri değildi yaratılışı gereği, saf akıldan yana şanssızdı, özellikle de çevresinde olup biteni kavrayacak düzeyde değildi düşünsel yetileri. Doğrusunu söylemek gerekirse, yaratılışı gereği kuşlardan çok sürüngenlere yakındı o; bir yerlerini kesip kopardığınızda ya da kolayca ölmeyen türden bir sürüngene. Ayakta durmaktansa oturmayı, oturmaktansa yatmayı severdi daha çok; en küçük bir gerekçe yatmasına ya da oturmasına yeterliydi; yaşam mücadelesi götünü kıpırdatması için ona baskı yaptığında ancak kalkardı yerinden. Varoluşunun önemli bir bölümü, siz deyin dörtte üçü, ben diyeyim beşte dördü, bir taş kadar devinimsiz geçmişti; ilk zamanlar yüzeyde olan bu durgunluk, dirimsel organlarına bulaşmasa da en azından duyarlığını ve anlama yetisini etkilemişti. Mutlu bir rastlantıyla, annesi ve babası aracılığıyla atalarından öteki olumlu yanlarla birlikte aldığı müthiş bir sindirim dizgesi var Macmann'ın; bu yaşa ulaşması (önünde duran yıllara oranla daha bir şey mi bu?) başka türlü düşünülemezdi, vurguluyorum bunu; önemli bir rahatsızlıkla karşılaşmadan sürüp gidecek uzun yaşamı. Çünkü günahsız birinin yoluna çıkan onca tuzak ve dikenden kendisini koruyacak biri yardımına gelmedi hiç; kendi gücünü ve olanaklarını kullandı, sabahtan akşama; akşamdan sabaha süren ölümcül bir yara almadan ayakta kalma uğraşında. Bir de şu önemli, kimse ödüllendirmedi onu, paradan yana da hiç şansı olmadı, alnının teriyle ya da aklını kullanarak biraz kazanabilse, çok sorun yaşamayacaktı aslında. Ama diyelim ki saati üç ya da altı peniye bir

havuç ya da turp tarhı çapalama işini aldı; dalgınlıkla ya da sebzelerin hatta çiçeklerin görüntüsünden kaynaklanan ya da hiç çözemediğim yabanıl bir dürtünün güdümünde, kendini tutamıyor, bindiği dalı acımasızca keserek her şeyi koparıyor, ortalığı yangın yerine çeviriyordu; kim bilir kara toprağı parazitlerden tümüyle arınmış görmek istiyordu belki. Ya da bu kadar ileri gitmiyordu ama her şey gözlerinin önünde bulanıklaşıyordu; böylece bir evin sofrasını güzelleştiren, insanları ve hayvanları besleyen sebzeleri, hiçbir işe yaramadığı söylenen yabanıl otlardan (ama toprak onlara bu kadar cömert davrandığına göre bu otların da bir işlevi olmalı, söz gelimi köpekler ayrıkotlarını çok sever, insanlar da kaynatarak ilaç niyetine içer bunları) ayıramıyor, o zaman çapa kayıp düşüyordu elinden. Belki de doğuştan yatkın olduğu umuduyla birkaç kez denediği çöpçülük gibi alçakgönüllü işlerde de başarı kazanamamıştı. Süpürmüş olduğu yerin işe başladığı ana göre daha da pis göründüğünü kendisi bile kabul ediyordu; sanki şeytan, belediyenin ona verdiği süpürge, kürek ve el arabasına yön vererek, rastlantıyla vergi yükümlülerinin gözünden kaçan çöpleri ona toplatarak, temizlemek görevini üstlendiği, ortada görünen yığına ekletiyordu. Öyle ki gün sonunda ona bırakılan bölgede, portakal ve muz kabuklarını, sigara izmaritlerini, iğrenç kâğıt parçalarını, köpek, at ve başka hayvanlara ait pislikleri kaldırım boyunca titizlikle bir araya getiriyor ya da caddenin üzerine dağıtıyordu bitmek tükenmek bilmeyen bir enerjiyle, belki de gelen geçenin midesini kaldırmak ve olabildiğince çok kazaya (kayma nedeniyle ölümcül kazalar) yol açmaktı amacı. Oysa elinden geldiğince çabalıyor, daha deneyimli meslektaşlarını örnek alıyordu kendine. Ama bilincini yitirmiş gibi çalışıyordu, bir şeyi yaptığı süre içinde ne yaptığını bilmiyor, yaptıktan sonra da aynı bilinçsizliği sürdürüyordu. Birinin çıkıp da, yahu ne yaptığının farkında mısın, deyip burnunu sürtmesi gerekiyordu, yoksa asla farkına varmıyordu olup bitenin. Tüm deneyimsizliğine karşın kendi yerinde iyi niyetli başka biri olsa, aynı şeyleri yapar diye düşünüyordu. Buna karşın, çoğunlukla tahtadan yapılma, ılıman iklimin sürdüğü kuşağın tüm kötü hava koşullarıyla sürekli yüz yüze bulunmaktan uzun ömürlü olamayan düğmelerini değiştirmek türünden kendisi için yaptığı küçük işlerde, yalnızca ellerini kullanarak, nasıl desem, ustalığın doruklarına varıyordu.

Varoluşunun önemli bir bölümünü, yani yarısını ya da dörtte birini, bedenin çeşitli bölümlerinin eşgüdümlü bir çalışma örneği göstermesini gerektiren bu tür işlerde geçirmişti. Çünkü, yaşamını sürdürmek istiyorsa, zorunluydu bu gidiş gelişlere. Ama doğrusunu söylemek gerekirse, gittiği geldiği de yoktu aslında, oysa yine de zorunluydu buna; bu gidiş gelişlerin nedenini galiba yalnızca Tanrı, ne yaptığını ne yapmadığını kulları gibi bilmek gereksinmesi duymayan Tanrı biliyor. Belli bir bakış açısından bakıldığında böyleydi işte Macmann, bir menekşe ya da aynısefa tarhını bozup yerle bir etmeden yabanıl otlardan temizleyemez ama öte yandan söğüt kabuğu ve sazlardan bağcıklarla pabuçlarını sağlamlaştırmayı iyi bilirdi, çünkü arada sırada gidip gelirken insanların kötülük olsun diye ya da dikkatsizce bıraktıkları taş, diken ve kırılmış cam parçalarının üzerine basıp yaralanmak istemezdi ama bir yakınma asla dökülmezdi dudaklarından, dolaşmaya zorunluydu çünkü. Buna karşın yolunu izlerken dikkatsizce davranır, ayaklarını bastığı yeri bilmezdi (bilse çıplak ayakla yürümeği yeğlerdi). Hadi bildiğini varsayalım, ona yararı olmazdı bunun, öylesine acizdi hareketlerini denetlemekten. Yosunlu ve düzgün yüzeyleri hedeflese de ayak hedefi şaşırıp sivri taşlara, şişe kırıklarına basıyorsa ya da dize kadar sığır pisliklerine gömülüyorsa, hiçbir şeyin değişmeyeceğini kesinleyebilirim. Ama şimdi başka bir düşünceyi geliştirelim burada; Macmann'a er ya da geç bir inme inmesini (belki mantıklı olmayacak ama kollarını etkilemeyecek bir inmeden söz ediyorum), rüzgârdan, yağmurdan, gürültüden, soğuktan, öldürücü sıcaklardan (aynen yedinci yüzyıldaki gibi) ve gün ışığından olabildiğince korunacağı, birçok işine yarayacak bir iki örtüyle donanmış bir yere kapatılmasını, elma ve zeytinyağlı sardalye getirmekle görevli iyiliksever birinin ona haftada bir uğramasını umut ediyorum (umut parayla değil çünkü), böylece şu kaçınılmaz anın gelip çatmasını olabildiğince geciktirebiliriz; düşüncem mükemmel değil mi? Ama bu arada sırtüstü dönmesine karşın yağmur hızından bir şey yitirmemişti, Macmann sanki bir nöbete tutulmuşcasına bir sağa, bir sola atmaya başladı kendini, düğmelerini açtı kapadı, sonunda hep aynı yöne doğru (hangi yöne olduğu önemli değil) yuvarlanmaya başladı, ilkin her dönüşten sonra kısa bir ara veriyordu ama sonra hiç durmadı. Şapkasının ilkece onu izlemesi (paltosuna

ilişikti çünkü), ipin de boynuna dolanması gerekirdi ama öyle olmadı, çünkü kuram bir şeydi, gerçek başka bir şey; şapka orada, yani bulunduğu yerde atılmış bir nesne gibi öylece kaldı. Ama belki de bir gün, çok rüzgârlı bir gün, yeniden kuruyup hafifleyen şapka ovada koşmaya ve sıçramaya başlayacak, böylece kentin ya da okyanusun kıyılarına kadar gelecek ama şart değil bu. Macmann'ın böyle yerde ilk yuvarlanışı değildi ama daha önce yuvarlanırken böyle ilerlemek amacı gütmemişti hiç. Oysa şu anda şapka sayesinde çevresinden ayrılıp fark edilebilen, yağmurun kendisini aniden yakaladığı yerden uzaklaşırken, düzenli bir biçimde, hatta belli bir hıza ulaşmış olarak ilerlediğini anlıyordu; dev bir çember çiziyordu belki de, çünkü bir tarafındaki kol ve bacaklarının (hangisi olduğunu bilmiyordu) ötekinden daha ağır bir hale geldiğini duyumsuyordu (ama önemli bir fark yoktu arada). Bir yandan kayadursun, bir yandan da gerekirse ya da gücü kendini terk etmedikçe gece boyunca kaymayı sürdürme tasarısını biçimlendirdi kafasında; doğrusunu söylemek gerekirse uzaklaşmak için hiç de acele etmediği (ama yine de uzaklaştığını biliyordu) bu ovanın sınırlarına yaklaşacaktı böylece. Orada ayağa kalkmak ve dikey konumda, söz gelimi önce sağ, sonra sol ayak üzerinde dengesini korumak zorunda kalmayacağı, zekâ ve istem yetileriyle donanmış kocaman bir silindir gibi yuvarlanacağı, dümdüz bir ülke düşlemeye koyuldu hızında eksiltme yapmadan. Bu düşlere de hepten kaptırmadan kendini çünkü.

Çabuk ol, eşyalarımı anlatacağım daha. Sakin ol, kendine gel, fazlasıyla zamanım var, her zamanki gibi. Kurşunkalemim, kurşunkalemlerimden biri iyice küçüldü, kocaman parmaklarımın arasında yalnızca kurşunu gözüküyor, uzun ve yuvarlak olan öteki, yatakta bir yerde olmalı, yedek olarak tutuyorum onu, aramayacağım, orada olduğunu biliyorum, bitirdiğimde zamanım kalırsa arayacağım, bulamazsam kaderime küseceğim, küçüğüyle (idare ederse) yapacağım düzeltmeleri. Sakin ol, biraz yavaş. Defterimi göremiyorum ama sol elimin içinde hissediyorum onu, nereden çıktı bu defter bilmiyorum, buraya geldiğimde yoktu ama benim olduğunu hissediyorum. Biçemimi buldum işte, sanki yetmişlik bir ihtiyarım.

Yatak da benim demek ki, küçük masa da, tabak da, kaplar da, dolap da, örtüler de. Hayır, bunların hiçbiri bana ait değil. Ama defter benim, nedenini açıklayamasam da. Öyleyse iki kurşunkalem, defter, sonra, buraya geldiğimde yanımda getirmediğim ama kendi malım saydığım sopam. Daha önce betimlemiş olmalıyım onu. Dinginim, zamanım var ama olabildiğince az betimleme yapacağım. Sopa yatağın içinde, örtülerin altında, yanımda duruyor, eskiden onu küçük bir kadın gibi düşler sürtünüp dururdum. Ama öylesine uzun ki yastığın altından çıkıp başımın ardına kadar uzanıyor. Belleğimden sürdürüyorum şimdi. Karanlık oldu. Pencereyi güçlükle seçebiliyorum. Yeniden geceyi bırakıyor odanın içine. Eşyalarıma göz atmak için, birer birer ya da bir yana bırakılmış nesnelerin genelde birbirine karışması nedeniyle, hepsi bir arada yanıma getirseydim, hiçbirini göremeyecektim. Belki de aslında zamanım var da yokmuş gibi davranıyorum, aman çaktırmayın. Ama bu anı önceden düşünerek daha aydınlık bir havada eşyalarımı gözden geçirip inceledim, çok zaman geçmedi üzerinden. Ama o zamandan bu yana her şeyi unutmuş olmalıyım. Bana batmasın diye iki ucuna da mantar batırılmış dikiş iğnesinin, çünkü iğnenin ucu delikli kısımdan daha az batarsa da yanlış söyledim, çünkü iğnenin ucu delikli kısımdan daha çok batarsa da, delikli kısım da batar, of burada da çuvalladım. İğnenin iki mantar arasında kalan parçasına küçücük bir kara iplik dolanmış. Ufak, sevimli bir nesne, şeye benzetiyorum onu -hayır, hiçbir şeye benzetmiyorum. Pipomun lülesine gelince, ama yaşamımda hiç pipo kullanmadım ben. Dışarıda dolaşırken yerde bulmuş olmalıyım onu. Otların arasına atılmıştı, orada duruyordu, artık işe yarayacak durumda değildi, sapın lüleyle birleştiği noktadan kırılmıştı; birden anımsadım bu ayrıntıyı. Pipo onarılabilirdi ama sahibi, atayım bunu, yenisini alırım, demiş olmalıydı. Ben yalnızca lülesini bulmuştum. Ama tüm bunlar varsayım yalnızca. Belki de hoşuma gitti ya da özellikle alıp üzerimde taşımak için tutkuya benzer şeyler duyumsadığım küçük taş ve tahta nesnelere (çoğu kez ağlaya ağlaya yerden toplayıp ceplerime koyardım bunları) yaşamım boyunca beslediğim şu acıma denen tiksinç duyguydu bunun nedeni. Evet, tüm deneyimlerime karşın sevgi ve duygu yönünden hiç gelişmediğim için çok geç yaşta ağladım ben. Dolaştığım yörelerde topladığım şu küçük

nesnelerin de bana gereksinme duyduğunu hissederdim arada sırada, onların arkadaşlığı olmasa, kentsoyluların arasına karışmaya, bir dinde avuntu aramaya kalkışırdım belki de, hayır, yine de yapmazdım bunları. Yürürken ellerimi ceplerime daldırmaktan hoşlanırdım, anımsıyorum bunu, bastonsuz, daha da önemlisi koltuk değneksiz dolaştığım günlerdi bunlar, derin ceplerimde bulunan katı ve belirgin nesnelere dokunmayı, okşamayı severdim; benim konuşma biçimimdi bu, böylece güven verirdim onlara. Elimde bir çakıl taşı, bir atkestanesi ya da bir kozalak, uyumaya bayılırdım; uyku boyunca, dinlenebilmesi için bedenin iyice gevşemesine karşın, uyandığımda parmaklarımı bu nesnelerin üzerinde kenetlenmiş bulurdum. Bıkıp usandığım ya da yeni sevgililerle değiştirdiğim nesneleri atıyordum, daha doğrusu kimsenin olağanüstü bir rastlantı olmadıkça gelip onları bulamayacakları, rahatça kalabilecekleri bir yer arıyor (zordur böyle bir yeri bulmak), özenle bırakıyordum oraya. Bazen gömüyor ya da kısa bir süre için bile olsa suyun yüzeyinde kalmayacağından emin olduklarımı kollarımın gücü yettiğince denize, uzağa fırlatıyordum. Ama tahta dostlarımı da bir taşa bağlayıp dibe gönderdiğim oluyordu. Oysa yanlış davrandığımı anladım sonunda. Çünkü ip çürür çürümez su yüzüne çıkacak (şimdiden çıktılar belki de) ve karaya vuracak hepsi de. Yeni sevgililerim nedeniyle sevsem de artık üzerimde taşıyamayacağım nesnelerden böyle kurtuluyordum işte. Ama sık sık özlüyordum onları. Ama öylesine güzel gizlemiştim ki onları asla bulamıyordum yeniden. Tutmuş neler anlatıyorum, sanki yitirecek zamanım varmış gibi. Doğrusunu söylemek gerekirse de var zamanım, neden gizleyeyim bunu. O halde neden acelem varmış gibi davranıyorum? Bilmiyorum. Belki de her şeye karşın acelem vardır, kim bilir, biraz önce böyle bir izlenime kapıldım. Geldik izlenimlerime. Elimde bulunan şeylerden arta kalanları, yani en azından bir düzine nesneyi anımsamakta o kadar da istekli değilsem? Hayır, hayır, kesinlikle istekliyim bu konuda. Öyleyse başka bir şey olmalı. Nerede kalmıştım? Lülemden söz ediyordum. Demek ki bir türlü kurtulamadım ondan. Bir kap işlevi görürdü benim için, daracık da olsa birçok şey koyardım içine, bir de tenekeden küçük bir kapak yapmıştım ona. Kapıyorum bu konuyu. Geldik biçare Macmann'a. Kesin olan bir şey varsa, başladığım hiçbir işin sonunu getiremeye-

ceğim ben (soluk alıp vermeyi bir yana bırakıyorum). Her şeyi bir anda istememeli insan. Soluksuz kalmak böyle mi oluyor acaba? Galiba öyle. Ya ölüm hırıltısı, ölüm hırıltısını ne yapacağız? Doğduğunda ciyak ciyak ağlamak, sonra bir hırıltı bile çıkaramamak. Yaşam nasıl da kırıyor karşı koyma gücünü. Neyse, bu bir ayrıntı. Yazılı son sözüm ne olacak merak ediyorum, ötekiler uçup gidecek, kalıcı olmayacaklar nasılsa. Hiçbir zaman bilemeyeceğim bunu. Bu dökümü de bitiremeyeceğim; küçük bir kuş, bir papağan böyle diyor. Öyle olsun. Bir topuz bu, olmuyor, bir şey anlamasam da gerçekleri sonuna kadar dökmeliyim ortaya. Hep burada yaşamış, hatta burada doğmuş olduğum duygusuna kapılıyorum arada sırada. Birçok şeyi açığa kavuştururdu bu. Ya da uzun bir süreden sonra yeniden buraya döndüğüm izlenimini taşıyorum. Ama duyguları da varsayımları da bir yana bırakıyorum artık. Bu topuz bana ait, noktayı koyuyorum buraya. Üzerinde kan lekeleri var ama yeterli değil bu lekeler, yeterli değil. Kendimi yeterince savunamadım ama savundum yine de. Bazen böyle diyorum kendime. Bir bot, sarıya çalıyormuş eskiden, sağ tek mi sol tek mi anımsayamıyorum. Ötekini götürdüler. Başlangıçta, bir daha yerimden kalkamayacağımı anlamadan önce aldılar onu. Tek başına görüp de üzüleyim diye bırakmışlardı bunu. İnsanlar böyle işte. Belki de dolabın üzerindedir. Sopamla her yeri aradım aslında ama dolabın üzerine bakmayı unuttum. Artık ne dolabın üzerinde, ne başka bir yerde ne bu teki, ne de başka bir şeyi aramayacağıma göre bana ait olmadığını kesinleyebilirim bu tekin. Konumlarını bildiğim ve gerektiğinde sopamın yardımıyla ulaştığım şeylere benim gözüyle bakıyorum, bir eşyanın benim olduğunu söyleyebilmek için bu tanımı benimsedim. Yoksa sonunu getiremezdim başka türlü ama yine de sonunu getireceğimi hiç mi hiç sanmıyorum. Alıp götürdükleri tek (bundan neden söz ediyorum anlamıyorum), burada duran ve inanılmaz sayıda bağcık deliğine sahip olan sarı bota benzemiyordu, bu kadar delikli bir pabuç hiç görmemiştim yaşamımda; çoğu aşırı genişlediği için kullanılırlığını yitirmişti artık. Tüm bu nesneler birlikte, dağınık bir biçimde duruyor odanın bir köşesinde. Bu karanlıkta bile ulaşabilirim onlara, yalnızca istemem yeterli bunun için. Eşyalarıma dokunduğumda, sopamdan geçen ileti, bana neyin ne olduğunu bildirir, ben de istediğim nesneye kancayı

geçirerek yatağıma kadar sürüklerim, döşeme boyunca kaya kaya ya da zıplaya zıplaya geldiğini duyarım (yaklaştıkça çekiciliklerinden bir şeyler yitirirler), pencereye ve tavana zarar vermesinler diye dikkat ederek yukarı kaldırırım onları, ellerime alırım. Şapkamsa eğer bu, başıma geçiririm onu, eski günleri anımsarım böylece (aslında şapkamı takmadan da iyi anımsıyorum ya neyse). Kenarlığı kalmadı bu şapkanın, daha çok bir kavunun üzerine geçirilmiş cam bir fanusu anımsatıyor. Giyerken ve çıkarırken iki elinizle birden, güçlü bir biçimde kavramanız gerekiyor onu. Tarihini (yani benim olduğu andan bu yana geçen zamanı) iyi kötü anımsadığım, bana ait tek nesne bu. Kenarlığını hangi koşullarda yitirdiğini unutmadım hiç, ben yapmıştım, uykumda da başımda olmasını istiyordum çünkü. Benimle birlikte gömülmesini isterdim onun, belki de şımarıklık ediyorum böyle derken ama ne yapayım. Unutmamak için not alıyorum, her türlü olasılığı göz önünde bulundurarak, gecikmeden kafana iyice geçir şapkanı. Ama her şeyin bir zamanı var. Hâlâ sürdürmem gerekiyor mu acaba? Artık elimde olmayan bazı nesneleri hâlâ elimdeymiş, elimde olanları da sanki yitirmiş gibi gösterdiğimin farkındayım. Ayrıca odanın bir köşesinde, üçüncü bir ulama giren başka eşyaların olduğunu duyumsuyorum, bunlarla ilgili hiçbir şey bilmediğime göre, doğru ya da yanlış hiçbir yorum yapamam üzerlerine. Ayrıca eşyalarımı son kez inceleyişimden bu yana Butt Köprüsü'nün altından her iki yönde de çok sular aktığını söyleyebilirim. Çünkü bu odadan bazı nesnelerin çıktığını, bazı nesnelerin de girdiğini anlayacak (nasıl anladığımı sormayın bana) kadar uzun süre gebereyazdım burada. Çıkıp gidenler arasında uzun ya da kısa bir süre sonra dönenler oluyor ama dönmeyenler de var. Öyle ki dönenlerden bazılarını tanıyorum, bazılarını da tanımıyorum. Söylediklerimden hiçbir şey anlamıyorum. Daha da tuhafı, birbirleriyle hiçbir ortak özellik taşımayan ve ben buraya geldiğimden bu yana uslu uslu oturdukları köşelerinden (kimsenin oturmadığı bir odaya yığılmışlar sanki) hiç ayrılmayan bir yığın nesne var. Çok hızlı davranmışlardır belki. Gerçeklikten yoksun gözüküyor bu söylediklerim. Ama hep böyle sürecek diye de bir kural yok. Bana ait nesnelerin değişip duran görünümlerini başka bir biçimde açıklayamıyorum. Bu nedenle kendi tanımlarım içinde, bana ait olan ve olmayan nesneler arasında kesin bir ayrıma

varmak olası değil benim için. Gerçeklerle uzaktan yakından hiçbir ilişkisi bulunmayan bir döküm yapmak yerine, bu işten elimi eteğimi sıyırıp da daha alçakgönüllü başka bir eğlence mi bulsam kendime diyorum; ya da hiçbir şey yapmadan bekleyebilir ya da bir, iki, üç diye başlayıp sürdürebilirim saymayı ve böylece kendime zarar verme olasılığını da kaldırırım ortadan. İşte kılı kırk yarınca bunlar geliyor başına insanın. Üzerimde bozuk para olsa yazı tura atardım. Gece uzun, öğüt vermiyor insana, kesin bu. Gün ağarana kadar dişimi sıkmalıyım diyorum. Bence en doğrusu bu. Güzel düşündüm, çok güzel düşündüm. Eğer gün doğduğunda hâlâ hayatta olursam bir karara varırım. Uykum geldi. Ama cesaret edemiyorum uyumaya. Aslında küçük de olsa, çok küçük de olsa düzeltmeler yapmak her zaman olası diyorum. Ama ya ruhumu teslim etmişsem daha şimdiden? Yeter Malone, başlama aynı şeyleri yinelemeye. Eşyalarımı öylece yanıma getirip, yatağıma, yanıma alsam nasıl olur acaba? İşime yararlar mıydı? Hiç sanmıyorum. Ama yine de yanıma getiririm belki de. Bu olanağa hâlâ sahibim. Yeter ki biraz aydınlansın ortalık. O zaman çevremde olacak eşyalarım, üzerimde, altımda, dört bir yanımda olacak, ben ortalarında duracağım; kenarda, köşelerde hiçbir şey kalmayacak, her şey benimle birlikte yatakta toplanacak. Fotoğrafımı, taşımı elime alacağım bir yere gitmesinler diye. Şapkamı giyeceğim. Ağzıma da bir şeyler koyarım belki, belki kıçımı sildiğim gazete parçasını ya da düğmelerimi; öteki zenginliklerim üzerine de uzanırım boylu boyunca. Fotoğrafıma gelince. Benim fotoğrafım değil bu ama ben de oralardaydım herhalde. Okyanus kıyısında, oldukça yakından çekilmiş bir eşek yüzü resimdeki, okyanus değil bu aslında ama benim için okyanus yine de. Güzelim gözleri gözüksün diye kafasını kaldırmaya uğraşmışlardı ama inatla yere eğmiş nedense. Kulaklarından canının sıkıldığı anlaşılıyor. Başına bir hasır şapka koymuşlar. Kaskatı ve sıska bacakları birbirine koşut duruyor, küçücük toynakları kum hizasında. Dış çizgiler bulanık biraz, fotoğrafçının gülmesi aleti sarsmış çünkü. Okyanus o kadar doğaldan uzak görünüyor ki sanki çekim stüdyoda yapılmış gibi. Ama tersi daha gerçeğe yakın galiba. Pabuç, şapka ve üç çorap (saydım onları) dışında hiçbir giysim çarpmıyor gözüme. Giysilerim, Bay Quin'in artık giymediğini söyleyerek bana verdiği paltom, pantolo-

num, fanilam nereye gitti acaba? Belki de yaktılar onları. Ama artık elimde olmayan şeylerden söz etmeyeceğim, böyle bir anda kim ne derse desin bunların bir önemi olmadığına inanıyorum. Ayrıca birazdan duracağımı sanıyorum. En iyisini sona saklıyordum ama iyi hissetmiyorum kendimi, belki de ölüyorum kim bilir ama şaşırtırdı bu beni. Geçici bir zayıflık bu, herkesin başına gelen türden. Zayıf hisseder insan kendini, sonra geçer, gücü yeniden bedenine döner, bıraktığı yerden başlar işlerine. Benim de başıma gelen bu olmalı. Esniyorum, durumum ciddi olsa esneyebilir miydim böyle? Esnerdim kuşkusuz. Biraz çorba kalmış olsaydı afiyetle içerdim sanıyorum. Hayır, kalmış olsa da içmek istemezdim. Kesinlikle istemezdim. Birkaç gündür çorbamı tazelemediler, daha önce söylemiş miydim bunu? Söylemiş olmalıyım. Masamı kapıya göndererek, kendime çekerek dolaştırıp duruyorum odada, çıkan gürültüyü duyar da doğru yorumlarlar diye ama nafile, çorba kâsesi boş duruyor. Buna karşın oturaklardan biri doldu, öteki de yavaş yavaş doluyor. Eğer bir gün bu oturağı doldurmayı başarırsam ikisini birlikte döşemeye boşaltacağım ama çok küçük bir olasılık bu. Artık bir şey yemediğim için, daha az zehirleniyorum ve daha seyrek dışkılıyorum. Oturaklar bana ait değil gibiler, yalnızca kullanıyorum onları. Bana ait olan nesnelerin tanımına uymalarına karşın benim değil onlar. Belki düştüğüm yanılgı, yaptığım tanımlamada. Her birinin kenarlardan yüksekte duran, karşılıklı iki kulpu var, sopamı bunların içinden geçirerek sürüklüyorum oturakları, kaldırıyor, yere bırakabiliyorum. Her şey inceden inceye düşünülmüş önceden. Yoksa mutlu rastlantılara mı borçluyum bunları? Demek ki zorunlu kalırsam oturakları devirmek, boşalmalarını beklemek güç olmayacak benim için. Oturaklarımdan söz etmek canlandırdı beni. Bana ait değiller ama oturağım diyorum onlara, aynen yatağım, pencerem ya da ben dediğim gibi. Yine de duracağım artık. Eşyalarımdan söz etmek güçten düşürdü beni, tek tek saymayı sürdürürsem güçsüzleşeceğim yeniden, aynı nedenler aynı sonuçları getirir çünkü. Bisikletimin korna kapağından, yalnızca üst yarısı kaldığı için bir bebek değneği gibi duran koltuk değneğimden söz etmek isterdim size. Ama şu anda da yapabilirim bunu, engelleyen bir şey var mı beni? Bilmiyorum. Yapamıyorum işte. Tüm yaşamım boyunca açlık belasına karşı başarılı bir mücadele

verdikten sonra yetersiz beslenme nedeniyle öleceğimi düşünmek kötü yapıyor beni. İnanamıyorum bir türlü. Elden ayaktan düşmüş ihtiyarların ağzına tıkacak bir şeyler bulunur hep. Boğazlarından bir şey geçemez duruma geldiklerinde, yanı başındakiler gözlerinin önünde ölmesinler diye boğazlarından ya da kıçlarından bir tüp sokar, tıka basa vitaminli sulu yiyeceklerle besler onları. Öyleyse yaşamış olduğum onca şeyden bıkmış usanmış olarak, midem dolu öldüğümde yalnızca ve yalnızca yaşlılık olacak bunun nedeni. Belki de öldüğümü sanıyorlar. Ya da ölmüş olan kendileri. Çoğul konuşmakla yanılıyorum belki de. Başlangıçta (başlangıç mıydı gerçekten) yaşlı bir kadın, sonra belli bir süre boyunca yaşlı ve sarı bir kol gördüm. Ama onlar yalnızca patronlarının buyruklarını yerine getiriyorlardı belki de. Kimi zaman öyle bir sessizlik çöküyor ki buraya, yeryüzünde yaşayan kalmadı izlenimine kapılıyorum. Bakın işte, genelleme yapma tutkusu nerelere getiriyor insanı. Çekildiğiniz delikte, birkaç gün boyunca kulağınız yalnızca nesnelerin çıkardıkları sesleri duyunca, kendinizi insanlığın son örneği sanmaya başlıyorsunuz. Bağırmaya başlasam nasıl olurdu? Dikkat çekmek amacında değilim ama ortalıkta birileri var mı öğrenmek istiyorum. Ama bağırmayı sevmiyorum. Usulca konuştum, usulca yolumda yürüdüm hep; söyleyeceği bir sözü olmayan, gideceği yolu bilmeyen birine yakışıyordu bu. Çünkü bu koşullarda, başkalarının beni görmesi ya da duymasıyla bir kazancım olmayacaktı benim. Ama metrelerce uzağa yayılan alanda tek bir insanın bulunmama olasılığını göz ardı etmiyorum, bunu izleyen bölgedeyse insanlar itiş kakış birbirlerini çiğniyor belki de. Ama bana yaklaşmaya cesaret edemiyorlar. Bu durumda ciğerlerimi boşu boşuna paralayacağım. Yine de deneyeceğim. Denedim de. Ama olağandışı bir şey duymadım. Hayır duydum, insanın midesi ekşidiğinde soluk borusunun içinden gelen ve boğazını yakan, gıcırtıyı andıran bir sesti bu. Alıştırma yapa yapa inlemeyi başaracağım sanıyorum sonunda. Uykum yok artık. Ayrıca uyumamam gerekiyor artık. Çok canım sıkılıyor. Önemli bir fırsatı kaçırdım. Kafamdan geçen şeylerin yalnızca küçük bir bölümünü aktardığımı söylemiş miydim? Söylemiş olmalıyım. Aralarında tutarlı bağlantılar kurabildiğim şeyleri seçiyorum konuşurken. Kolay olmuyor bu. En önemli olanları seçtiğimi umuyorum. Durmayı başaracak mıyım bakalım,

çok merak ediyorum bunu. Kurşunkalemimi fırlatıp atsam diyorum. Ama bunu yaparsam kalemsiz kalırım. Yerinebilirim yaptığıma. Küçük kurşunkalemim. Şu anda atılmayı göze alamadığım bir tehlike bu. Peki ne yapmalıyım öyleyse? Sopamı gemici kancası gibi kullanarak yatağımı yerinden oynatabilir miyim acaba? Belki de küçük tekerlekleri vardır yatağımın birçok benzerinde olduğu gibi. Burada bulunduğum süre boyunca bu soruyu kendime sormuş olmamam inanılmaz bir şey doğrusu. Yatağımın eni daracık olduğu için kapıdan geçirmeyi, hatta merdivenlerden aşağı (aşağı inen merdiven varsa tabii) indirmeyi başarırım sanıyorum. Buralardan giderim böylece. Karanlık işimi güçleştiriyor bir anlamda. Ama yatağı oynatıp oynatamayacağımı her an deneyebilirim. Duvara sopayı dayayarak üzerine bastırmam yeterli. Beklediğim gerçekleşirse, şimdiden odada küçük bir tur atarken görür gibiyim kendimi, güneşin doğuşunu bekliyorum serüvene atılmak için. Hiç değilse bu süre boyunca yalan söylemeyi bırakırım kendime. Sonra da, kim bilir, harcadığım bedensel çaba tüketir beni, kalbim duruverir.

Sopamı yitirdim. Bugünün en çarpıcı olayı bu işte, gün diyorum, yeniden gün oldu çünkü. Yatak kımıldamadı yerinden. Karanlıkta dayanak noktamı kötü belirlemiş olmalıyım. Oysa her şey buna dayanıyordu, haklıydı Arşimet. Eğer elimden bırakmasaydım, kayan sopa beni de yatağın dışına sürükleyecekti. Aslında sopamı yitireceğime yatağımdan ayrılsaydım diyorum şimdi. Ama bunu düşünecek zamanım yoktu önümde. Düşme korkusu böyle aptallıklara neden olur işte. Felaket geldi başıma. Yeniden bu olayı yaşamak, üzerinde düşünmek, gerekli dersleri çıkarmak, şu anda yapmakla en kazançlı olacağım şeyler aslında. İnsanı maymundan farklı kılan şey de budur işte, yeni şeyler bulguladıkça yükselir, ışığa doğru yükselir gittikçe. Sopamı yitirmiş olmakla onun benim için ne anlam taşıdığını, yaşamımdan neler eksildiğini anlıyorum artık. Buradan da başka bir noktaya atlıyorum düşüncelerimde iyice yoğunlaştıktan sonra; sopa, sopa olmaktan çıkıyor böylece, daha önce hiç düşlemediğim kavramsal derinliklere bürünüyor. Birden nasıl da geniş düşünmeye başladım. Öyle ki biraz önce yaşadığım yıkımı neredeyse olumlu gözlerle görmeye başladım, Her

işte bir hayır vardır, diyorum şimdi. Rahatladım böylece. Yıkım derken, yaşadığım son anlara da gönderme yapıyorum kuşkusuz. Yanardağ püskürürken soğukkanlılığını bir an bile yitirmemesi insanın; işte böyle anlarda ortaya çıkar gerçek yüzümüz. Bir daha denediğinizde başarılı olacağınızı, çok daha başarılı olacağınızı bilirsiniz ama bir daha diye bir şey olmadığını, Tanrı'ya şükür ki böyle bir şey olmadığını da bilirsiniz, işte kendinizi mutlu etmek için bağlanacağınız bir düşünce bu. Sopamdan olabildiğince yararlanabileceğimi düşünüyor, kafesini açacağı anahtarla kaşınıp duran maymuna benzetiyordum kendimi. Çünkü sopamı daha akıllıca kullansam, yatağımdan kalkabilir, yerde ve merdivenlerde yeterince sürünüp yuvarlandıktan sonra yeniden oraya dönebilirdim diye düşünüyorum şu anda. Çürüme sürecime bir çeşni katardım böylece. Bunu neden düşünmedim acaba? Yatağımdan ayrılmak istemiyordum, doğruydu bu. Ama bilge bir insan, olasılığından bile kuşku duyduğu bir şeyi nasıl arzulayabilir ki? Anlamıyorum. Bilge bir insan belki. Ama ya ben? Yeniden gün doğdu, en azından burada böyle diyoruz buna. Uzun süredir benzerini yaşamadığım, kısa bir umutsuzluk nöbetinin ardından uykuya dalmış olmalıyım. Cesaretini yitirmek anlamsızca bir şey, hırsızlardan biri kurtulmuştu, bayağı yüksek bir yüzde, sakın unutmayın bunu. Sopayı döşemenin üzerinde görüyorum, yatağın çok uzağında değil. Daha doğrusu, her şeyin olduğu gibi onun da bir parçasını görüyorum yalnızca. Sanki ekvatorda duruyor ya da kutuplarda. Hayır, abarttım fazlasıyla, belki de yeniden ele geçiririm onu diyorum, her şeyin çaresini bulurum ben. Demek ki her şeyimi geriye dönüşsüz yitirmedim bu durumda. Ama bu arada kendi tanımlamamı ölçüt alırsam, defterim, kurşunum ve Fransız yapımı kurşunkalemimi (var olduğunu varsayıyorum) saymazsam, bana ait bir şey kalmadığını kesinleyebilirim. Dökümümü yarıda kesmekle iyi yaptım, doğru bir karardı bu. Daha az güçsüz hissediyorum kendimi, belki de beslediler beni uykum sırasında. Dolu olmayan oturağımı da görüyorum, erimim içinde değil artık. Bebekken olduğu gibi, yatağıma yapmak zorundayım bundan sonra. Hiç olmazsa azarlamazlar beni. Ama yeterince söz ettim kendimden. Sopamı yitirince rahatladım sanki. Onu yeniden ele geçirmek için aklıma bir fikir geldi. Biraz önce düşündüm bunu. Ya beni çorbasız bırakmalarının amacı, öl-

meme yardımcı olmak içinse? İnsanlar hakkında çok çabuk bir yargıya varırız. Öyleyse neden uykudayken beslediler beni? Ama kesin değil bu. Ama bana yardımcı olmak isteseler, bana zehirli çorba, tas tas zehirli çorba vermeleri daha akıllıca olmaz mıydı? Otopsiden korkuyorlar belki de. Uzgörüşlü insanlarla karşı karşıyayım, anlaşılıyor bu. Eşyalarım arasında üzeri etiketsiz, içinde birkaç hap bulunan küçük bir şişe olduğunu anımsıyorum. Müshil miydi? Yatıştırıcı mıydı? Unutmuşum. Sakinleşmek amacıyla bir tane içip de ishal olmak amma tatsız kaçardı ha! Ayrıca böyle bir sorunum yok benim, sakinim çünkü, yeterince değilim ama biraz daha rahatlasam daha iyi olacak. Evet, yeterince söz ettim kendimden. Şimdi sopayı yeniden ele geçirme düşünceme bir göz atayım diyorum. Doğrusunu söylemek gerekirse çok güçsüzüm. Düşüncemin (bakalım bir işe yarayacak mı?) ilk aşaması, benim yataktan çıkmama dayanıyor. Bunu başaramazsam ne yaparım bilmiyorum. Macmann'a ne oldu diye gidip bakarım belki. Bu olanağa her zaman sahibim. Devinmek için duyduğum bu gereksinme neden acaba? Sinirlerim geriliyor.

Bir gün, Macmann (çok zaman geçmişti aradan, halinden anlaşılıyordu bu) gözlerini yeniden açtığında bir düşkünlerevinde buldu kendini. Nerede olduğunun bilincinde değildi önce, içine gömülmüştü iyice ama söylenenleri algılayacak duruma geldiğinde anlattılar bunu ona. Özetle şöyle dediler: Şu anda Tanrı'nın evinde bulunuyorsun, numaran da yüz yetmiş altı. Hiçbir şeyden korkma, dostlar arasındasın. Ya, dostlar arasındasın! Artık hiçbir şeye kafa yorma, bundan sonra senin yerine biz düşüneceğiz, biz harekete geçeceğiz. Bunu zevkle yapacağız. Bize teşekkür etmene gerek yok bu nedenle. Hayatta kalabilmeni, hatta sağlıklı bir yaşam sürdürebilmeni sağlayacak, özene bezene hazırladığımız besinlerin dışında cumartesileri, yukarıdakinin şerefine siyah birayla çiğneme tütünü de alacaksın. Bu sözlerin ardından hakları ve sorumlulukları üzerine bilgi verdiler ona, çünkü yapılan onca iyilikten başka, belli haklar da tanınmıştı kendisine. Yaşamı boyunca kimseden sevgi görmediği için Macmann bu incelik gösterisi karşısında şaşırmış, kendisiyle konuştuklarını anlayamamıştı bir anda. Bulunduğu oda

ya da hücre, beyaz giysili adam ve kadınlarla dolup taşıyordu. Yatağının çevresinde toplanıyorlardı; arkada kalanlar ayaklarının ucunda yükselerek boyunlarını uzatıyordu onu daha iyi görmek için. Konuşan, bir erkekti doğallıkla, yaşamının baharındaydı daha, gücü kuvveti yerindeydi, yüz çizgileri hem yumuşak, hem de sert biri olduğunu imliyordu, iğrenç sakalını kuşkusuz İsa Peygamber'e olan benzerliğini iyice vurgulamak için bırakmıştı. Doğrusunu isterseniz, elinde tuttuğu ve arada sırada kaygıyla göz attığı kâğıda bakılırsa doğaçtan konuşmuyordu, okuyor ya da iyice bellediği şeyleri aktarıyordu. Sonunda bu kâğıdı, ucunu ağzına götürüp ıslattığı sabit bir kurşunkalemle birlikte Macmann'a uzattı, yalnızca bir formalitenin söz konusu olduğunu belirterek imzalamasını rica etti. Macmann imzalamazsa cezalandırılmaktan korktuğu ya da yaptığı işin ciddiliğini kavrayamadığı için boyun eğdi; öteki kâğıdı aldı, inceledi, Mac'dan sonrasını okuyamıyorum, dedi. Mann, adı Macmann, diyen olağanüstü tiz ve tatsız bir kadın sesi duyuldu bunun üzerine. Macmann'ın arkasındaydı kadın (bu nedenle göremiyordu onu Macmann), iki eliyle de birer karyola demirini kavramıştı. Kimsiniz siz, dedi sakallı. Yahu Moll bu, adı Moll, diye yanıtladı içlerinden biri. Sakallı, yanıt verene döndü, bir an baktı, sonra gözlerini indirdi. Doğru, öyle ya, biraz rahatsızım da, dedi. Bir an sustu, Güzel bir ad, diye ekledi sonra, övgü Moll'un güzel adı için mi, Macmann'ın güzel adı için mi yapılmıştı, anlaşılamadı. İtmesenize Tanrı'nın cezaları, diye bağırdı öfkeyle. Sonra aniden dönerek, İtip durmasanıza be, diye gürledi. Gerçekten de oda yeni meraklıların akınıyla doluyor da doluyordu. Ben gidiyorum, dedi sakallı. Bunun üzerine hepsi, oldukça düzensiz bir biçimde, birbirlerini itekleye itekleye, kapıdan bir an önce çıkmaya çabalayarak geri çekildi; bir tek Moll'du olduğu yerde kalan. Herkes dışarı çıkınca, kapıya gidip kapadı, sonra yatağın yanında bir sandalyeye oturdu. Ufak tefek, yaşlı bir kadındı, yüzü de bedeni de olağanüstü çirkindi. Sona ulaşmamda bana yardımcı olacağını umduğum dikkat çekici olaylarda belli bir rol oynayacak gibi görünüyor. Bir kemik hastalığının çarpıttığı zayıf ve sarı kolları, yüzünün neredeyse yarısını kaplayan geniş ve etli dudakları, en çok tiksinti uyandıran yanlarıydı (ilk bakışta). Başının en küçük bir devinisinde bile çılgınca sallanan, fildişinden iki uzun haç takmıştı kulaklarına, küpe yerine.

Burada şöyle bir durup, kendimi olağanüstü hissettiğimi belirtiyorum. Belki de bir nöbet bu.

Bu kadının kendisine hizmet etmesi, gözaltında bulundurması için tutulduğunu düşünüyordu Macmann. Haklıydı. Gerçekten de yönetim yüz yetmiş altının, Moll'un (bunun için resmi başvuruda bulunmuştu) gözetimine bırakılmasına karar vermişti. Kadın yemeklerini getiriyor (Macmann'ın önce sıcak, sonra da soğuk yediği yiyeceklerle dolu bir öğün yemekti bu), her sabah oturağını boşaltıyor, yüzünü ve ellerini, bedeninin öteki kısımlarını hafta boyunca art arda nasıl yıkayacağını öğretiyordu; pazartesi ayaklar, salı dizlere kadar bacaklar, çarşamba kalçalardı, böyle sürüp gidiyordu işte, pazar günü de boyun ve kulaklar temizleniyor ve iş bitiyordu, hayır, pazarları dinleniyordu Macmann. Kadın odayı süpürüyor, arada sırada yatağı üstünkörü düzeltiyor, odanın hiç açılmayan tek penceresinin sırları dökülmüş camlarını parlatıyordu (müthiş bir zevk duyar gibiydi bu sonuncu işi yaparken). Macmann bir şey yaptığında, buna hakkı olup olmadığını söylüyor, hiçbir şey yapmadan, devinimsiz öylece durduğunda da bunun yasak sayılıp sayılmadığını belirtiyordu. Bütün bu söylediklerimden Moll'un tüm zamanını onun yanında geçirdiği mi çıkıyor yani? Hayır, çıkmıyor, başka yerlerde başka ilgileneceği kimseler, vereceği başka yönergeler de vardı. Ama ilk zamanlarda, Macmann yeni tanıştığı mutluluğuna iyice bir alışsın diye olabildiğince az ayrılıyordu yanından, gecenin bir bölümünü bile yatağının başında geçiriyordu. Ne kadar anlayışlı, ne kadar iyi niyetli bir kadın olduğunu şimdi anlatacağım olaydan anlayacaksınız. Düşkünlerevine gelişinden kısa bir süre sonra Macmann, her zaman giydiği gülünç giysilerinin yerine, üzerinde kaba bir kumaştan yapılma ya da aba, uzun ve geniş bir gömlek olduğunu fark etti. Hemen bağıra bağıra giysilerini isteməye koyuldu, ceplerindeki nesneleri de istiyordu kuşkusuz, çünkü, eşyalarım, eşyalarım, diye haykırıyordu art arda, yatağının üzerinde dört dönüyor, avuç içleriyle örtüleri dövüyordu. Moll yatağın kenarına oturdu, iki elinden birini Macmann'ın elinin üzerine, ötekini de alnına, kendi alnına değil, Macmann'ın alnına koydu. Boyu öylesine kısaydı ki ayakları döşemeye yetişmiyordu. Macmann biraz

sakinleşince, giysilerinin ortadan kaldırıldığını, bu nedenle de geri verilemeyeceğini söyledi. Ceplerinde bulunan nesnelere gelince, hiçbir değer taşımadıklarına karar verilmişti, gümüş bir bıçak altlığı dışında hepsi çöpün yolunu tutmuştu, bıçak altlığını ne zaman isterse alabilirdi. Ama bu açıklama Macmann'ı öylesine sarstı ki Moll gülerek şaka yaptığını söylemek zorunda kaldı, aslında giysiler temizlenip ütülenmiş, yırtık ve sökükleri dikilmiş, naftalinlenmiş, adı ve numarasının yazılı olduğu karton bir kutuya konularak çok ama çok güvenli bir yere teslim edilmişti, artık rahatlamalıydı Macmann. Ama bizimki söylenenleri hiç duymamışçasına eşyalarını istemeyi sürdürünce, Moll yönetmelikleri anımsatmak zorunda kaldı ona; düşkünlerevi sakini salınana kadar yersiz yurtsuz geçirdiği günlerden kalan giysilerine el süremezdi, kesindi bu. Ama Macmann bağıra çağıra giysilerini, özellikle de şapkasını istemeyi sürdürünce, Moll hiç de anlayışlı biri olmadığını söyleyerek ayrıldı yanından. Kısa bir süre sonra parmaklarının ucunda tuttuğu şapkayla yeniden çıktı ortaya, sebze bahçesindeki gübre yığınının içinde bulmuştu onu belki de (her şeyi bilmek için çok araştırmak gerekiyor), çünkü şapkanın üstüne pislikler bulaşmış, çürümeye yüz tutmuştu. Dahası giymesine izin verdi, dahası dik otursun da daha az yorulsun diye kıçının üstüne oturmasına yardımcı oldu, sırtına yastıklar koydu. Moll, bu şaşkın yaşlı yüzü acıma duygusuyla izlemeye başladı, kılların ardından seçilen dudaklarda gülümsemeye benzeyen bir şey belirmişti, Macmann'ın küçük kırmızı gözleri kadına doğru şükran duygularıyla çevriliyor ya da yeniden ele geçirdiği şapkasına dönüyordu, ellerini kaldırıp şapkayı kafasına iyice geçiriyor, sonra indirip örtünün üzerine koyuyordu (titriyordu elleri). Sonunda uzun uzun baktılar birbirlerine, Moll'un ağzı açıldı ve dudaklarında iğrenç bir gülümseme belirdi; bunun üzerine Macmann sahibinin dik dik baktığı bir köpek gibi kırpıştırdı ve kaçırdı gözlerini. Söz ettiğim olay burada son buluyor. Ovanın ortasına bırakılan şapka olmalı bu, yıpranmışlığını göz önünde bulundurursak çok benziyor ona. Peki öyleyse, tüm bedensel ve tinsel büyük benzerliklerine karşın, yılların akışıyla iyice değişmiş aynı Macmann olmasın bu karşımızdaki? Macmann'lar gerçekten de çok sayıdadır adada, üstelik hepsi de aynı ünlü dölden gelmekle övünürler. Bu nedenle arada sırada onları çok seven, birbirinden

ayırt etmek için dünyaları verecek olan insanların bile karıştırabileceği Macmann'lar çıkabilir karşımıza. Ayrıca hangi bedenin ve tinin pörsümüş kalıntısı olsa görür işimi, insanların peşini sürmenin bir anlamı yok pek. Yaşayan biri söz konusuysa yanılgıya düşmeniz olası değildir, suçludur çünkü o. Uzun bir süre boyunca kımıldamadı yatağından, yürüyebileceğinden de, hatta ayakta durabileceğinden de emin olamıyordu bir türlü, bunları yapabilse yönetimle arasında sorun çıkacağından da korkmuyor değildi. Macmann'ın Tanrı'nın Evi'nde kaldığı dönemin başlangıcını inceleyelim şimdi. Sonra ikinci, hatta gerekirse üçüncü dönemlere de bir göz atarız.

Bir yığın küçük ayrıntı var sizlere aktaracağım, durumumu düşündüğümde oldukça tuhaf buluyorum bunları, bu şeyleri doğru yorumluyorsam eğer. Ama aldığım notlar anlatmaya çalıştığım şeyleri ortadan kaldırmaya yönelik ilginç bir eğilim içindeler (sonunda anladım bunu). Bu nedenle şu anda vücudumun çeşitli bölümlerini (sormayın sakın nereleri diye) cayır cayır yakan şu ateşi uzun uzun betimlemeyeceğim. Oysa ben soğumayı umuyordum daha çok.

İlk dönem olarak tanımlayabileceğimiz yatak devresinde, Macmann ile bakıcısı arasındaki iletişimin gelişmesi izlendi. Yavaş yavaş bir yakınlık gelişti aralarında, sonunda birlikte yatmaya, ellerinden geldiğince çiftleşmeye başladılar böylece. Çünkü yaşları ve tensel aşkla ilgili deneyimsizlikleri düşünüldüğünde, hemen başlangıçta birbirlerini doyuma ulaştırmalarının uzak bir olasılık olduğu anlaşılırdı kuşkusuz. Macmann çükünü tutup ikiye katlıyor, yastığı kılıfına sokar gibi parmaklarıyla sevgilisinin cinsel organına yerleştirmeye çabalıyordu. Ama cesaretlerini hiç yitirmiyor, azimle uğraşıyorlardı. İkisi de büsbütün iktidarsız olmasına karşın, tenin, mukozaların ve imgelemin tüm olanaklarını kullanıp, kuru ve güçsüz kenetlenmelerle karanlık bir doyuma ulaşmayı başardılar sonunda. Öyle ki ikisinden daha duygusal olan Moll (o dönemde), haykırıyordu, ah altmış yıl önce tanışsak ne iyi olurdu! Ama bu

aşamaya ulaşmadan önce uzun süre boyunca ne beceriksizlikler yapmışlar, ne korkular, ürkeklikler yaşamışlardı; tüm bu deneyimler Macmann'a ikili ilişkinin ne olduğuyla ilgili ipuçları vermişti. Kendini sözcüklerle dile getirmede belirgin bir gelişme gösterdi ve kısa bir süre içinde sevgiyi diri tutan hayırları, evetleri, dahaları, yeterleri yerli yerine koymayı öğrendi. Bu fırsatla okumanın sihirli dünyasına da daldı, çünkü Moll ateşli mektuplar yazıyor ve ellerine bırakıyordu onun. Okul anıları bir zamanlar öğrenci olanların belleklerinden hiç silinmediği için, Macmann mektup arkadaşının açıklamalarına hiç kulak vermeden, kâğıdı kollarının yettiğince gözlerinden uzak tutarak her şeyi tek başına anlamaya başladı kısa sürede. Okuma boyunca Moll biraz uzakta duruyor, gözlerini yere dikiyor, şimdi burasını okuyor, şimdi şurasını okuyor, diyordu kendi kendine; zarfa giren kâğıt hışırtısından mektubu bitirdiğini anlayıncaya kadar bozmuyordu duruşunu. Hızla Macmann'a dönüyordu o zaman, mektubu dudaklarına götürürken ya da kalbine bastırırken görüyordu onu; dördüncü döneme ait bir anıydı bu. Sonra Macmann ona veriyordu mektubu, Moll de bunu yastığın altına, tarih sırasına göre dizilmiş ve ince bir kurdeleyle bağlanmış ötekilerin yanına koyuyordu. Bu mektuplar ne biçim, ne de içerik açısından değişiyordu, bu da Macmann'ın işini oldukça kolaylaştırıyordu. Bir örnek: Sevgilim, diz çöküp Tanrıma her gün şükrediyorum ölmeden önce seni bana getirdiği için. Çünkü yakında ikimiz de öleceğiz, çok açık bu. Seninle aynı anda ölmeyi o kadar çok isterdim ki. Ama ecza dolabının anahtarı bende duruyor. Ama şimdi, fırtınalı uzun günden sonra gelen şu güzelim günbatımını seyredelim doya doya. Düşüncemi paylaşmıyor musun yoksa? Sevgilim! Seninle yetmiş yıl önce karşılaşsak ne iyi olurdu! Hayır, böylesi çok daha iyi, birbirimizden tiksinti duymaya, gençliğimizin kaybolduğunu görmeye, midemiz bulanarak eski ateşli günlerimizi anımsamaya, artık birlikte yapmayı başaramayacağımız şeyleri başkalarıyla denemeye, sözün kısası birbirimizden bıkmaya zamanımız olmayacak böylece. İnsanlar gerçekleri olduğu gibi görmeli bence, sen de öyle düşünmüyor musun hayatım? Beni kollarında sardığın zaman, ben sana sarıldığım zaman, gençliğin, hatta orta yaşın çılgınlıkları değil duyumsadığımız, biliyorum bunu. Ama her şey göreceli şu dünyada, bunu çıkarmamalıyız usumuzdan, geyik

ve maralların da gereksinmeleri var, bizim de. İşi bu kadar ustaca götürmeni şaşkınlıkla karşılıyorum doğrusu, ben beceremiyorum senin gibi, çok düzgün ve namuslu bir yaşam sürdürmüş olmalısın geçmişinde. Ben de öyle yaşadım, fark etmiş olmalısın bunu. Tensel ilişkiler her şeyin başı sonu değil, özellikle de bizim yaşımızda, sakın gözden kaçırma bunu; yakın bir gelecekte görülecek her şeyi görmüş olacak olan ve çoğu kez açık kalmakta zorlanan, tutkunun artık ateşlemediği ama sevecenlikle dopdolu gözlerimizle yapabildiklerimizi hangi genç âşıklar yapabilir, söyler misin bunu bana; her gün kendi işimizin gücümüzün başına dönüp de birbirimizden ayrıldığımızda yalnızca gözlerimizle ifade ettiğimiz şeyleri bir düşün, yeter bu. İçtenlikten ayrılmamayı amaçladığımıza göre bir de şunu eklemek istiyorum, hiçbir zaman güzel ve alımlı bir kadın olmamıştım, çirkindim, biçimsizdim; hep böyle tanımlamışlardı beni. Özellikle de babam, paçozakinin biri olduğumu söylerdi hep, hiç unutmadım bu sözleri. Sana gelince, sevgilim, güzel kızların yüreciklerini gümletecek yaşlardayken bile öteki özelliklere sahip miydin bakalım? Hiç sanmıyorum. Ama yıllar akıp gidince en yakışıklı, en alımlı yaşıtlarımızdan pek bir farkımız kalmadı şimdi, özellikle de sen saçlarını iyi korudun. Bugüne kadar kimsenin kulu kölesi olmadığımız için de tazeliğimizi ve masumluğumuzu bütünüyle yitirmedik sanıyorum. Söylediklerimden şu sonucu çıkarıyorum, aşk mevsimimiz başlıyor artık, tadını çıkaralım bunun, doğada yalnız aralık ayında olgunlaşan armutlar da vardır. Benimseyeceğimiz yöntemler konusunda kafanı yorma sakın; bana güven, göreceksin nasıl da şaşırtacağız birbirimizi. Altmış dokuz konusundaki düşüncelerine katılmıyorum, bence inatla sürdürmeliyiz bunu. Dediklerimi uygula, çok daha iyi olacağını göreceksin. Azgın yaşlı oğlan sen de! Hep şu kemikler rahatsızlık veriyor bize, kesin bu. Aslında kendimizi olduğu gibi kabullenmemiz en doğrusu. Hepsinden de önemlisi böyle sudan şeyler için üzülmeye değmez asla. Karanlıkta birbirimize sarılıp yattığımız anları bir düşün, kalplerimiz tek bir kalpmiş gibi atarken, kış gecesi dışarıda olmanın, bugüne kadar yaşadıklarımızın, adını koyamadığımız bir mutsuzluğun içinde boğulup gitmenin ne anlama geldiğini rüzgâra anlatışımızı bir düşün. İşte böyle bakmalıyız her şeye. Öyleyse cesaret diyorum benim çok sevdiğim, kocaman kıllı bebeğim. Emme basma tulum-

ban Moll'undan tahmin edebileceğin yerlerine kocaman öpücükler. Not. İstiridyeleri araştırdım, umutluyum bu konuda. Duygularını alışılmış yollarla dile getirmekten umudu kırılan Moll'un tutturduğu biraz da dağınık söylem böyleydi işte; Macmann'a haftada üç ya da dört kez yazıyor ama bir yanıt alamıyordu; daha doğrusu Macmann yazıyla bir yanıt vermiyor ama bu mektupların kendisini ne kadar mutlu kıldığını her fırsatta dile getiriyordu. Ama bu aşkın sonlarına doğru, yani epey gecikmeli olarak, mektupların sayısı enikonu azaldığında söz dağarcığını var gücüyle zorlayan Macmann, tuhaf uyaklarla bezenmiş küçük şiirler oluşturarak sevgilisine sunmaya başladı, çünkü kadını yitireceğini hissediyordu. Bir örnek verelim:

Emme basma tulumba ile Kıllı
Sonunda uzun bir yaşamın
Sonunda hüzünlü bir yaşamın
Birleştiler kollarında
Aşkın.

Bir başka örnek:

El ele ilerlerken mezarlığa doğru
Aşktı onların kılavuzu
Evet, ilerlerken
Mezarlığa doğru
Aşktı onların kılavuzu.

Buna benzer on on iki şiir yazdı; gizemci metinlerde sık sık karşılaştığımız bir düşünceyi dile getiriyordu hepsi de aşkı ölümle bir araya getirip yüceltiyorlardı. Kısacık bir süre içinde ve böylesine zorlu bir başlangıçtan sonra Macmann'ın bu kadar yükseklere çıkabilmesi bir tansıktı doğrusu. Gerçek cinsellikle daha genç yaşlarda tanışmış olsaydı neler yapardı merak ediyorum doğrusu.

Kayboldum. Söyleyecek tek bir sözüm yok.

Güç bir başlangıç olmuştu aslında, Moll gerçekten de çok itici geliyordu ona. Birkaç ay sonra hazdan inleye inleye emeceği dudaklarından tiksiniyordu en çok, öyle ki bu dudakları gördüğünde

yalnızca gözlerini kapamakla yetinmiyor, görme tehlikesine karşın elleriyle de örtüyordu gözlerini. Bu yüzden bitmek tükenmek bilmeyen bir güçle çabalayan Moll'du o günlerde; sonlara doğru gevşemesini, yüreklendirilmeye gereksinme duymasını açıklıyor bu durum. Belki de hasta düşmüştü Moll, neden yalnızca buydu. Ama üçüncü bir varsayımı da göz ardı etmemeliyiz; Moll belki de Macmann konusunda yanıldığını, onun aradığı adam olmadığını anlamış ve aralarındaki ilişkiyi bitirmeye karar vermişti ama Macmann'ı bunalıma sokmamak için yavaş yavaş yapıyordu bunu. Ne yazık ki burada, Moll değil (sonuçta bir kadın o yalnızca) Macmann, yaşadıkları aşkın bitişi değil de başlangıcı söz konusu. Birinin gittikçe ateşlenmesiyle ötekinin yavaş yavaş sıcaklığını yitirmesi arasında kısacık bir süre boyunca oluşan ısı eşitliği sayesinde mutluluğun doruklarına çıktıkları, o başlamasıyla bitmesi neredeyse bir olan dönemden söz etmeyeceğim bir daha. Çünkü geçmişte yaşadıklarımızı sıfırlamak, bunlardan tümüyle kurtulmak istiyorsak söz konusu şeylere var gücümüzle sahip çıkmamız gerekiyorsa da hepsini art arda sıralayıp incelemenin anlamı yok derim. Ama sözü olaylara verelim, onlar kendileri anlatsın, daha doğru böylesi. Bir örnek: Macmann'ın sevilme alışkanlığını kazanmaya başladığı ama henüz gereken karşılıkları veremediği günlerden birinde, Moll'un yüzünü, kulağındaki küpeleri inceleme gerekçesiyle uzaklaştırdı kendi yüzünden. Moll başka bir iş için yanından ayrılacağı sırada usuna gelen ilk sözcüklerle yeniden durdurdu onu, İsa neden iki tane, dedi; yüzündeki ifadeye bakılırsa bir tanesi yeterliydi fazlasıyla. Moll'un yanıtı ipe sapa gelir cinsten değildi, peki neden iki kulağımız var? Ama bir saniye sonra gülümseyerek (en küçük bir şeye bile gülümserdi) bağışlattı kendini, ayrıca bunlar İsa'nın kurtardığı hırsızlar, İsa ağzımın içinde benim. Çenesini araladı, başparmağıyla işaretparmağının arasına sıkıştırdığı sarkık dudağını aşağı iteledi ve çıplak dişetlerinin tekdüzeliğini tek başına bozan uzun ve köküne kadar açılmış (belki de dişçide gırgırla oyulmuştu) bir köpekdişini gösterdi; insanlığa kendini kurban eden kurtarıcıyı temsil ediyordu bu oyuk diş. Serbest kalan eliyle dokundu buna. Sallanıyor, gece yutmaktan korkuyorum onu, çektirsem iyi olacak, dedi. Dudağını bıraktı, şıp diye döndü dudağı. Bu olaydan çok etkilenmişti Macmann, kısa bir süre içinde Moll'a karşı duyguların-

da bir yoğunlaşma oldu. Daha sonra dilini Moll'un ağzına sokup da dişetlerinin üzerinde dolaştırmasında bu çürük haçın da etkisi bulunuyordu kuşkusuz. Ama hangi aşk yoksundur ki bu zararsız desteklerden? Bazen bir nesnedir bu, bir jartiyerdir, koltukaltına konan ter emici bir yastıktır. Bazen de üçüncü bir kişinin görüntüsüdür. Bu ilişkinin bozulmasıyla ilgili birkaç söz edeyim şimdi de. Hayır, yapamam bunu.

Bezginliğim bezdirdi beni; beyaz ay son dördünde, bir tek buna yeriniyorum, hayır, buna bile yerinmiyorum. Aydan önce, ayın üzerinde, ayla birlikte ölmek ve ölü ölüye biçare insanların çevresinde dönmek ve bu dünyada bir daha ölümle burun buruna gelmemek. Hayır, buna da yerinmiyorum. Benim ayım burada aşağılardaydı, çok aşağılardaydı, alabildiğine küçük olmasını arzuluyordum onun. Yakında, bir gün, çok yakında, yeryüzünün ışık verdiği bir gece, toprağın altında, ölmekte olan biri, benim gibi, yeryüzü aydınlığında şöyle diyecek: Yerinmiyorum, hayır, buna bile yerinmiyorum, sonra yerinecek bir şey bulamadan teslim edecek ruhunu.

Moll. Öldüreceğim onu. Macmann ile ilgilenmeyi sürdürüyordu ama değişmişti artık. Temizlik işlerini bitirdiğinde odanın ortasında, sandalyeye çöküyor, bir daha da kımıldamıyordu yerinden. Macmann onu yanına çağırırsa, gidip yatağın kenarına oturuyor, hatta gıdıklanmasına bile ses çıkarmıyordu. Ama kafasının başka yerde olduğu anlaşılıyordu kolayca, zaman yitirmeden tek bir şey yapmak istiyordu, sandalyesine dönüp oturmak ve artık süreklilik kazanan bir deviniye, karnını iki eliyle bastıra bastıra ovuşturmaya başlamaktı bu. Ayrıca kokmaya da başlıyordu. Yaşam boyu güzel kokmamıştı ama güzel kokmamak ile o günlerde yaydığı koku arasında dağlar kadar fark vardı doğrusu. Üstüne üstlük ikide bir kusup duruyordu. Böylesi anlarda, kesik sarsılışlarla sallanan sırtını sevgilisine dönüyor, uzun uzun döşemeye kusuyordu. Kusmuklar bazen saatler boyu saçıldıkları yerde kalıyor, odayı temizlemek için gerekli olan malzemeyi kalkıp almak için uzun süre güç topluyordu. Bir yarım yüzyıl genç olsa hamile sanabilirdim onu. Aynı zamanda saçları da hızla dökülmeye başlamıştı, Macmann'a artık

taramaktan korktuğunu itiraf etmişti, dökülme daha da hızlanır diye korkuyordu çünkü. Hiçbir şeyini gizlemiyor benden, diyerek mutlu olmuştu Macmann. Ama tüm bunların, tenindeki solma, yani bir zamanlar sarı olan cildinin evre evre safrana dönüşmesinin yanında sözü bile edilmezdi. Macmann gözünün önünde eriyip giden bu kadını, leş gibi koksa da saçları dökülse de sürekli kussa da kollarına almak istiyordu. Alırdı da ama Moll istemiyordu bunu. Anlıyorum Macmann'ı (Moll'u da). Çünkü gerektiğinden çok uzamış bir yaşamda sonunda aşkınızı paylaşacak birini bulduğunuzda zaman yitirmeden doya doya tat almak istersiniz; sözde âşıkların midelerini kaldıran ama aşk sahiciyse omuz silkeceğiniz aşırılıklar durduramaz sizi. Tüm belirtiler Moll'un sağlığının bozulduğunu gösteriyorsa da Macmann kadının davranışlarından kendisine duyduğu sevginin azaldığını çıkarsamadan edemiyordu. Belki de bunun da bir payı vardı. Ama Moll günden güne eridikçe Macmann onu daha fazla göğsüne bastırmak istiyordu; tutumu oldukça tuhaf ve anlaşılmazdı doğrusu. Moll başını çevirip de Macmann'ın sınırsız bir hüzün ve sevgi okuduğu gözlerle baktığında (arada sırada hâlâ bakıyordu ona), bir öfke seli kaplıyordu bizimkini, yumruklarıyla göğsünü, başını, hatta şiltesini dövüyor, kıvranıyor, avazı çıktığı kadar bağırıyordu; şapkasını istediği gün olduğu gibi kadının acıyacağını, yanına gelip gözyaşlarını silip kendisini avutacağını umut ediyordu belki de. Oysa kendini dövmesi, ağlayıp sızlanması, paralanması, duygu sömürüsü yapmak için değildi, çünkü Moll umursamıyordu bunu, hatta belli bir sürede sakinleşmezse odadan çıkıyordu. Kendinden geçmiş, yalnız başına sürdürüyordu o zaman, bu da çıkarı için böyle davranmadığının bir kanıtıydı ama Moll'un kapının ardında durup da onu dinlediğinden kuşkulanıyorsa iş değişir. Sonunda sakinleşince, düşkünlerevi, insanca sevgi ve acıma duygularına karşı geliştirdiği bağışıklığını yitirdiğine yeriniyordu. Bu aykırı düşüncelerini kimi kez ona hangi hakla baktıklarını sorgulamaya kadar götürüyordu. Özetlersek, çok kötü günlerdi Macmann için. Dilerseniz, Moll için de kuşkusuz öyleydi diye ekleyelim. Köpekdişini işte bu dönemde yitirdi, dişi kendi kendine çıktı yuvasından, neyse ki gündüzdü o sırada, Moll aldı, güvenlikli bir yere koydu onu. Moll olanı anlattığında Macmann, Eskiden olsa bana armağan ederdi bu dişi ya da en azından

gösterirdi, dedi kendi kendine. Ama biraz zaman geçti; önce, bana hiçbir şey söylemeyebilirdi, demek ki hâlâ seviyor beni, güven duyuyor; sonra, ama konuşmak ya da gülümsemek için ağzını açtığında nasılsa anlayacaktım bunu; en sonunda da, Ama artık ne konuşuyor ne de gülümsüyor, dedi kendi kendine. Bir gün, sabahın erken saatlerinde, daha önce hiç görmediği bir adam geldi, Moll'un öldüğünü söyledi Macmann'a. Neyse bir kişi eksildi anlatımızdan. Adım Lemuel ama annem ve babam Ari kökenli galiba, bundan sonra benim gözetimim altındasın, dedi adam. İşte yulaf çorban. Sıcak sıcak iç bakalım.

Hadi biraz daha gayret. Lemuel kötüden çok, aptal izlenimi veriyordu ama kötü olmasına da az kötü değildi doğrusu. Durumundan gittikçe tedirgin olan ve kafasından geçenleri artık kör topal sözcüklere dökebilen Macmann, Lemuel'den herhangi bir konuda bilgi istediğinde kesinlikle bir yanıt alamıyordu. Düşkünlerevinin özel bir kuruluş mu, yoksa devlete bağlı bir kurum mu olduğunu, yaşlılar ve elden ayaktan düşmüşler için mi, yoksa akıl hastaları için mi hizmet verdiğini, insan içeri tıkıldığında bir gün kurtuluş umudu bulunup bulunmadığını, eğer bulunuyorsa bunun için neler yapması gerektiğini sorduğunda Lemuel yanıt vermeden, hiç kımıldamadan ya da başını ve koltukaltını kaşıyarak, böyle soruları daha önce hiç usuna getirmemiş ya da kafası başka şeylere takılmış gibi uzun uzun, on dakika, on beş dakika düşünüyordu. Macmann sabırsızlanıp da ya da düşüncelerini iyi anlatamadım kaygısıyla yeniden ağzını açacak olursa buyurgan bir tavırla çenesini kapamasını söylüyordu. Belli bir bakış açısından işte böyle biriydi Lemuel. Ya da sözcüklere dökülemeyen bir öfkeyle tepiniyor ve haykırıyordu, bırak da düşüneyim orospu çocuğu. Sözünü, hiçbir şey bilmediğini söyleyerek bağlıyordu çoğu kez. Ama bazen de şaşırtıcı bir biçimde iyi niyetle dolup taşıyordu. Gidip bir öğreneyim, diyerek yanıtlıyordu bugünlerde. Gemi defteri boyutlarındaki defterini çıkarıyor, mırıldana mırıldana not alıyordu, özel mi, kamu mu, deliler mi, bizim gibiler mi, kurtuluş umudu var mı, vb. Macmann o zaman emin olabiliyordu bu konuda hiçbir şey öğrenemeyeceğinden. Ayağa kalkabilir miyim, dedi bir keresinde. Daha önce Moll

hayattayken ayağa kalkmak, dışarı çıkıp temiz hava almak istemişti ama çekinerek yapmıştı bunu, sanki gerçekleştirmesi olanaksız bir şey istemişti. Eğer uslu durursa, kuşkusuz bir gün kalkıp dışarı çıkabileceğini, yaylanın temiz havasını ciğerlerine çekebileceğini söylemişlerdi ona; o gün, tüm çalışanların gündoğumunda, işlerine başlamadan ya da yatmaya gitmeden önce (görevlisine göre değişiyordu bu) toplandıkları büyük salonda, görev dağılımının bildirildiği panoya şöyle bir not iğnelenecekti: Yüz yetmiş altı kalkıp dışarı çıkabilir. Kurallarla ilgili konularda Moll çok katıydı, sevgisini bastırıyordu bu söz konusu olduğunda. İstiridyeler örneği var önümüzde; yönetim, isteği istiridyeleri yasaklayan maddeyi göstererek yerine getirmediğinde, aslında, Moll bunları tereyağından kıl çekercesine getirtebilirdi düşkünlerevine ama Macmann avucunu yaladı. Ama Lemuel bu konuda oldukça farklıydı, kurallara sıkı sıkıya bağlı olmaması bir yana, bunları hiç bilmiyor bile denebilirdi. Başka bir bakış açısından değerlendirme yaparsak, aklı başında biri olup olmadığı da tartışma götürürdü doğrusu. Çünkü acıklı düşünceler dakikalar boyu onu yerine çivilemedikçe, hiç durmadan, ağır, öfkeli ve sendeleyen adımlarla gidip geliyor, ellerini kollarını sallayıp duruyor, anlaşılmaz sözcükler söyleyip duruyordu. Anıları acı veriyor olmalıydı, kafasının içi kobralarla doluydu, ne düş kurmaya ne de düşünmeye cesaret edebiliyordu ama bir yandan da yapmadan edemiyordu bunları; haykırışları iki çeşitti, ilki tinsel acılarından kaynaklanıyor, ikincisi bu tinsel acıları bastırmaya çalışıyordu ama her iki haykırış da bütünüyle benzeşiyordu birbirlerine. Buna karşın bedensel acılar sanki yardımcı oluyordu kendisine. Bir gün pantolonunun kumaşını sıyırıp Macmann'a yara berelerle, morluklarla dolu bacağını gösterdi. Sonra kaşla göz arasında iç cebinden bir çekiç çıkardı, eski yaraların ortasına sert bir darbe indirdi, vuruş öylesine güçlüydü ki boylu boyunca uzandı yere. Ama bu çekiçle vurmaktan en büyük haz duyduğu yer kuşkusuz başıydı, anlaşılmayacak bir şey değil bu, çünkü başımız da kemikli bir organımız, duyarlı ve ulaşması kolay, üstelik tüm pisliklerin ve saçmalıkların üssü konumundadır başımız; bu nedenle başa, söz gelimi zararsız, kendi halindeki bacaklara oranla daha bir istekle vurur insan. Kalkabilir miyim, diye bağırdı Macmann. Lemuel kımıltısızlaştı. Ne diyorsun, diye gürledi. Kaldır beni, diye bağırdı Mac-

mann. Kalkmak istiyorum! Kalkmak istiyorum!

Biri ziyaretime geldi. Gerektiğinden iyi gidiyordu her şey. Unutmuştum kendimi, yitip gitmiştim. Doğru değil bu. İşler kötü gitmiyordu. Ben başka yerdeydim. Başka biri acı çekiyordu. Sonra biri ziyaretime geldi. Bana ölümü anımsatmak için gelmişti. Belki de eğlendiriyor bu onları. İşin doğrusu bir şeyden haberleri yok onların, benim de yok ama onlar bildiklerini sanıyorlar. Alçaktan bir uçak geçiyor, gökgürültüsüne benzer bir ses çıkarıyor. Uçağın gürültüsü gökgürültüsüne benzemiyor aslında, gökgürültüsü deyip geçiyoruz ama düşünmeden söylüyoruz bunu, bir an kulakları tırmalayan ve çok güçlü bir ses bu, başka bir sese benzemiyor hiç. Yanılmıyorsam burada ilk kez duyuyorum. Ama başka yerde uçak sesini duymuş, onların havada uçuşlarını bile görmüştüm, ilk uçan modelleri de görmüştüm, son modelleri de, yo en son model değildi onlar, sondan bir önceki modeldiler ya da sondan iki önceki. İlk uçuşlardan birine tanık olmuştum, yemin ederim. Korkmamıştım hiç. Hipodromun üzerinde uçuyordu uçak, annem elimden tutuyordu. İnanılmaz bir şey bu, deyip duruyordu. Sonra değiştirdim düşüncemi. Düşünce birliğine varamazdık onunla. Bir gün, galiba evimizin yakınlarındaki, olağanüstü diklikte bir tepeyi tırmanıyorduk birlikte, belleğimde o kadar çok dik tepe var ki birbirine karışıyor hepsi. Gökyüzü aslında göründüğünden daha uzak değil mi anne, dedim. Kötü niyetle sormamıştım, gökle aramda kaç mil uzanıyor, bunu merak ediyordum yalnızca. Tam ne kadar görünüyorsa o kadar uzakta, diye yanıtladı; bana, oğluna. Haklıydı. Ama o an doğrusu donakalmıştım. Bulunduğumuz yer gözümden gitmiyor hâlâ: Tyler'ın dükkânının karşısındaydık. Bostanında sebze yetiştirirdi, tek gözlüydü, favori uzatırdı. Hadi bakalım, sürdür gevezeliklerini. Denizi, adaları, burunları, kıstakları, kuzeye ve güneye doğru uzayan sahil şeridini, limanın kıvrılan dalgakıranlarını görebiliyordunuz oradan. Kasaptan çıkmış eve gidiyorduk. Annem mi? Belki de birinin komik bulup da bana anlattığı bir öyküydü bu. Bir zamanlar ne güzel öyküler anlatmışlardı bana! Hepsi de çok komikti, komik olmayan bir öykü yoktu aralarında. Ama burada pisliğe gömüldüm yeniden. Uçağa gelince, saatte belki de iki yüz mil hız yaparak geçti gitti. O günlerde iyi bir hızdı bu. Yüreğim onunla

birlikte çarpıyor doğallıkla. Ama bir yığın şeyle birlikte çarpmıştı yüreğim. Ama bedensel bir bütünleşme yaşayamamıştım. O kadar da aptal değilim doğrusu. İzlenceyi gördünüz işte, izlencenin sonunu. Kafamı karıştıracaklarını, izlediğim yoldan beni ayıracaklarını sanıyor onlar. Salak oğlu salaklar. Sırası şöyle: Ziyaret, birkaç saptama, sonra Macmann, ardından adım adım ölüme yaklaşma. Sonra Macmann, ardından Macmann ve ölüm acıları birlikte. Bana bağlı değil bunlar, kurşunkalemim de defterim de Macmann da, verdiğim izlenim ne olursa olsun ben de tükenip gitmeye yazgılıyız hepimiz. Şimdilik tek arzuladığım şey, tüm bu saydığım şeylerin aynı anda ortadan kalkması. Geldik ziyaretçiye. Başıma biri vurdu şiddetle. Belki de bir süredir odadaydı. Beklemeyi sevmez insanlar, orada olduğunu bir biçimde göstermek ister, insana özgü bir davranış bu. Başıma vurmadan önce kuşkusuz uyarmış olmalıydı beni. Ne istiyordu acaba? Biraz önce ayrıldı yanımdan. Başıma vurması iyi bir düşünce doğrusu. O andan bu yana ışık tuhaflaştı burada, yo hayır, ağzımda bir şeyler gevelemiyorum, hem zayıfladı gibi, hem de parıldıyor; belki de darbenin etkisiyle sarsıntı geçiriyorum. Ağzı açıldı, dudakları kıpır kıpır etti ama hiçbir şey işitmedim. Bir şey söylemedi sanki. Oysa sağır değilim ben, uçağın sesini duymam kanıtlıyor bunu; bir şey işitmiyorsam, ortalığın sessizliğe gömülü olmasıdır nedeni. Ama sonunda insan kaynaklı seslere karşı duyarsızlaştım belki de. Kendimden örnek verirsem, hiç gürültü yapmadığımı kesinleyebilirim, neler saçmalıyorum, neyse, hayır, hiç gürültü yapmıyorum. Yine de soluk alıp veriyor, öksürüyor, inliyor, yemek yiyorum kulağımın hemen dibinde, eminim bundan. Doğrusu beni kimin şereflendirdiğini bilmiyordum. Kırgın gibi duruyordu. Betimlemem gerekiyor mu onu? Neden olmasın. Belki de önemli biri. İyice gördüm onu. Kara giysisinin kesimi yıllar öncesini anımsatıyordu ama belki de yeniden moda olmuştu bu, kravatı da karaydı, kar gibi bembeyaz bir gömleği, ellerini neredeyse tümüyle gizleyen palyaçoların giydiği türden, kaskatı kolalanmış manşetleri, yağlı kara saçları, uzun, tüysüz, somurtuk ve beyaza çalan bir yüzü, koyu renkli ölgün gözleri vardı, boyu ve kilosu ortalamayı aşmıyordu; parmaklarının ucuyla önce göbeğinin altında tuttuğu melon şapkasını, bir ara olağanüstü bir çabukluk ve ustalıkla kafasına geçiriverdi. Göğüs cebinden katlanabilir bir met-

reyle beyaz bir mendilin köşesi görünüyordu. Erken çağrıldığı için huysuzlaşan bir cenaze levazımatçısı sandım onu önce. Oldukça uzun süre, en azından yedi saat kaldı odada. Yanımdan ayrılmadan önce ruhumu teslim etmemi görmeyi umuyordu belki de, bu mutluluğu yaşamak istiyordu, hem zamandan kazanacak, hem de daha az yorulacaktı böylece. Bir an geldi, öldüreceğini sandım beni. Ne gezer, cinayet işlemiş olurdu bunu yapsa. Altıda gitmiş olmalı, çalışma süresini doldurduğunda. Gittiğinden bu yana tuhaf bir ışık var odada. Daha doğrusu ilk kez gidişinden birkaç saat sonra geri geldi, ardından dönmemek üzere çıktı odadan. Burada sabah dokuzdan öğlen on ikiye, ikiden de altıya kadar kalmış olmalı, işte böyle. Sık sık saatine bakıyordu, bir piryol saatiydi bu. Belki yarın yeniden gelir buraya. Başıma sabah vurdu, saat on sularında. Öğleden sonra ilişmedi bana, aslında hemen göremedim onu, gördüğümde yerini almıştı bile, yatağın yanında ayakta duruyordu. Sabahtan, öğle sonrasından söz ediyorum, saatleri kesinliyorum, insanlardan söz etmek istiyorsanız, onların yerine koymanız gerekiyor kendinizi, işin olmazsa olmaz türünden kuralı bu, üstelik de güç değil. Asla değinmemeniz gereken şey de mutluluğunuz, şimdilik başka bir şey söylemek istemiyorum. Bu konuda hiç kafa yormamak en iyisi. Yatağın yanında ayakta duruyor, bana bakıyordu. Dudaklarımın kıpırdadığını görünce üzerime eğildi, konuşmaya çabalıyordum çünkü. Ondan bazı şeyler isteyecektim, söz gelimi sopamı vermesini isteyecektim. Hayır diyecekti, biliyordum. O zaman ellerimi kavuşturup, yaşlı gözlerle yalvaracaktım ona bu küçük dileğimi yerine getirmesi için. Uğradığım sesyitimi, alçalmamı engelledi benim. Sesim öldü, gerisi gelir artık. Defterime yazıp gösterebilirdim ona, lütfen sopamı bana verir misiniz, ya da lütfen bana sopamı verme inceliğinde bulunun, gibisinden. Ama defterimi örtünün altına gizlemiştim, gelip de almasın diye. Ama bir süredir odada olduğunu, buraya geldiğinde de beni yazarken izlediğini unutarak yapmıştım bunu (yoksa vurmazdı başıma), aslında canı istese çeker alırdı defterimi, ayrıca defterimi gizlerken de görmüş olmalıydı, demek ki saklamayı amaçladığım nesneyi örtünün altına koymakla onun dikkatini üzerine daha bir çekmiştim yalnızca. İşte uslamlama diye buna derim ben. Çünkü şu dünyada elimde yalnızca bir defterim kaldı, çok bağlıyım ona, insanca bir

duygu bu. Kurşunkalemimi de eklemem gerekiyor kuşkusuz ama kâğıt olmadan kalem ne anlam taşır ki? Öğleden sonra defterini alırım elinden, defterini çok seviyor olmalı, demiş olmalıydı içinden yemeğini atıştırırken. Ama döndüğünde defter, beni koyarken gördüğü yerde değildi artık (dinsizin hakkından imansız gelir). Şemsiyesinden söz ettim mi size? İncecik bir şemsiyeydi. Ellerinin arasında mekik dokuyordu şemsiyesi, yatağın yanında ayakta dururken üstüne yaslanıyordu. Şemsiye, adamın ağırlığı altında bükülüyordu. Örtülerimi kaldırmak için kullandı onu. Uzun sivri ucunu yüreğime saplayarak öldüreceğini düşünüyordum, saplaması yeterliydi. Taammüden cinayet derlerdi kuşkusuz. Belki de yarın, bu kez daha çok bilgilerle donanmış olarak bir daha gelir, belki bir yardımcısı da olur yanında, mekânı tanımıştır artık. Ama o beni izliyorsa, ben de onu izliyordum. Saatler boyu, neredeyse gözlerimizi bile kırpmadan baktık birbirimize. Yaşlı ve güçsüz olduğum için gözlerimi kaçıracağımı sanıyordu belki de. Enayi dümbeleği. Bu iki ayaklı hayvanlardan birini uzun süredir görmediğim için, hani nasıl derler, dört açmıştım gözlerimi, en küçük bir ayrıntıyı bile kazıyordum belleğime. Bugünlerde ağaçların dallarında otlamaya başlayacaklar, dedim kendi kendime. Yüzlerini unutmuştum! Bir ara galiba kokudan rahatsız oldu ve yatakla duvar arasına girerek pencereyi açmayı denedi. Beceremedi. Sabah gözlerimi ayırmadım üzerinden. Ama öğleden sonra uyudum bir parça. Tüm bu süre boyunca ne yaptı bilmiyorum, şemsiyesiyle eşyalarımı karıştırdı belki de, şu anda hepsi döşemeye saçılmış duruyor. Bir an, cenaze törenini düzenleyenler mi gönderdi onu, diye düşündüm. Şu ana kadar beni burada yaşatanlar toprağa verilişim sırasında da küçük bir tören düzenlerler sanıyorum. Burada Malone yatıyor, yazacak mezar taşımda, şu dünyada kendimi affettirmek için geçirdiğim süre konusunda az da olsa bir düşünce verebilmek, bir de adadaki ve mezar ötesindeki adaşlarımdan ayırt edilebilmem için doğum ve ölüm tarihlerim eklenecek yanına. Yaşamım boyunca bir adaşımla karşılaşmamı tuhaf buldum doğrusu. Ama zamanım var daha. Burada yatan hıyardı, yaşam boyu bayardı, yazacaklar belki de. Ama bir an sürdü, daha doğrusu yarım saati aşmadı. Sonra başka görevler yükledim ona, hepsi de birbirinden anlamsızdı. İnsanların kim olduklarını, yaşamda neler yaptıklarını, sizden neler istediklerini

öğrenmek için can atmanız ne gariptir doğrusu! Kara giysileri içindeki doğallığına, şemsiyesini kullanışındaki becerisine, şapkasıyla gösterdiği ustalığına karşın bir an kılık değiştirmiş olabileceği geçti usumdan ama aslında kimdi, kimin kılığına girmişti acaba? Bir ara, evet bir ara telaşlandı ve soluk alıp vermeleri hızlandı, yataktan uzaklaştı. İşte o zaman gördüm ayağına sarı pabuçlar giydiğini, içine düştüğüm dehşeti sözcüklere dökemeyeceğim ne yazık ki. Taze çamura bulanmıştı pabuçları. Bana gelebilmek için hangi bataklıklardan geçti acaba, dedim kendi kendime. Özellikle aradığı bir şey var mıydı, bilmek isterdim bunu. Defterimden bir yaprak koparıp yarın ya da bugün ya da herhangi bir zaman tutup da buraya dönerse ona vermek için, bellekten, şunları yazacağım: 1) Kimsiniz? 2) Yaşamınızı nasıl kazanıyorsunuz? 3) Benden ne istiyorsunuz? 4) Özellikle aradığınız bir şey var mı? Aradığınız öteki şeyler? 5) Neden öfkeli görünüyorsunuz? 6) Sizi gücendirecek bir şey mi yaptım? 7) Hakkımda bir şeyler biliyor musunuz? 8) Bana vurmamalıydınız. 9) Sopamı verin bana. 10) Kendi hesabınıza mı çalışıyorsunuz? 11) Yanıtınız hayırsa, kim gönderdi sizi? 12) Eşyalarımı aldığınız yere koyun. 13) Neden artık çorba vermiyorlar? 14) Oturaklarımı niye boşaltmıyorlar? 15) Daha ne kadar süre yaşayacağımı düşünüyorsunuz? 16) Sizden benim için bir şey yapmanızı rica edebilir miyim? 17) Koşullarınızı daha baştan kabul ediyorum. 18) Pabuçlarınızın rengi neden sarı, böyle nerede kirlettiniz onları? 19) Ufacık da kalmış olsa bir kalem veremez misiniz bana? 20) Yanıtlarınızı numaralayın. 21) Gitmeyin, size soracaklarım bitmedi. Bir sayfa yeter mi? Birkaç sayfam kalmış olmalı yalnızca. Bir de silgi istesem nasıl olur? 22) Bana bir lastik silgi verebilir misiniz? Ama bu adamı daha önce bir yerlerde gördüm, dedim, o gittikten sonra. Görmüş olduğum insanlar da beni görmüşlerdir, kesinleyebilirim bunu. Ama, onu tanıyorum, diyemeyeceğimiz biri yaşıyor mu yeryüzünde? Amma saçmalıyorum. Sonra akşamları sabah olmaz gibi gelir insana. Varlığına alışmıştım. Bakmayı bırakmıştım ona. Onu düşünüyor, anlamaya çalışıyordum; ikisini bir arada yapamazdım kuşkusuz. Ayrılırken görmedim bile. Yo hayır, bir hayalet gibi kaybolmadı ortalıktan, saatine bakarken zincirin çıkardığı gürültüyü, döşemeye vuran şemsiyenin dolgun sesini, dönüşünü, kapıya yönelen acele adımları, kapı gürültüsüzce çekildik-

ten sonra da uzaklaşırken tutturduğu canlı ve neşeli ıslığı (söylemekten hüzün duyuyorum bunu) duydum hep. Bir şey atladım mı? Bazı küçük ayrıntıları belki; daha sonra belleğimde bir araya geldiklerinde, olan biteni daha bir açık seçik anımsayıp, ah bir o zaman bilebilseydim bunları, artık çok geç, diyeceğim. Evet, bir kez daha kendime, çok geç, çok geç, diyebilmek için, yavaş yavaş biraz önce nasılsa ya da nasıl olması gerekiyorsa öyle göreceğim onu. İşte hissettiğim şeyleri anlattım size. Belki de hepsi farklı farklı, bir dizi ziyaretçinin ilkidir o. Art arda gelecekler, sayıları da hayli kabarık. Yarın belki de bir binici pantolonu, tozluk, ekose bir kasket, giysisinin iliğinde de bir at nalıyla çıkacak karşıma, elindeki şemsiyenin yerini bir kamçı almış olacak. Uzaktan ya da yakından şöyle bir gördüğüm tüm insanlar, şu andan başlayarak geçip gidecek önümden, açıkça anlaşılıyor bu. Kadınlar ve çocuklar da karışacak aralarına, onları da görmüştüm çünkü, üzerine yaslanmak ve eşyalarımı karıştırmak için tümünün de elinde bir sopası olacak, hepsi de kafama şiddetli bir darbe indirecek başlangıçta, sonra günlerini bana öfke ve tiksintiyle bakarak geçirecekler. Sorularımı, tümünü göz önünde bulundurarak yeniden düzenlemem gerekecek. Bir gün, belki de aralarından biri aldığı yönergeleri unutarak bana geri verecek sopamı. Ya da aralarından birini, söz gelimi küçük bir kızı yakalayıp, boğazını sıkıp canını alayazar, bana sopamı vermeye, çorbamı getirmeye, oturaklarımı boşaltmaya, beni okşamaya, güleryüz göstermeye, şapkamı vermeye, yanımda kalmaya, cenaze arabasının ardından ağlaya ağlaya gelmeye razı ederim; ne güzel olurdu böylesi. Öyle iyi yürekliyim ki aslında, nasıl fark etmedi bunu başkaları? Küçük bir kız fazlasıyla yarardı işime, önümde soyunur, benimle birlikte yatar, benden başka kimsesi olmazdı, gitmesini engellemek için yatağı kapıya iterdim ama o zaman kendini pencereden aşağı atardı; birlikte olduğumuzu öğrendiklerinde ikimiz için de çorba getirirlerdi, aşkı ve nefreti öğretirdim ona, hiç unutmazdı beni, mutlu bir ölüm olurdu benimki, verdiğim yönergelere uygun olarak gözlerimi kapatır, kıçıma bir tıkaç sokardı. Kendini yine kaybettin bunak Malone, biraz sakin ol bakalım. Aklıma takıldı birden, bir insan yaşamını tehlikeye atmadan kaç gün aç kalabilir? Cork Belediye Başkanı çok uzun süre dayanmıştı ama gençti, sonra siyasi inançları vardı, ayrıca insancıl

düşünceler doğrultusunda yapmıştı bu eylemini. Arada sırada bir parça şekerli su da içmişti sanıyorum. Lütfen biraz su! Nasıl oluyor da susamıyorum? Salgılarım, içeride su gereksinmemi sağlıyor olmalı. Evet, biraz kendimden söz edeyim, tüm bu it sürüsü fazlasıyla yordu beni. Parlak bir ışık var! Cenneti muştuluyor belki de. Başım. Ateşler içinde, kızgın yağlarla dolu sanki. Ölüm nedenim ne olacak acaba? Beyin kanamasına ne dersiniz? Bardağı taşıran son damla olurdu bu. Gerçekten de katlanılacak gibi değil şu çektiğim acılar. Ateşli migren. Ölüm beni birileriyle karıştırıyor olmalı. Suç kalbimde sanıyorum, şu kibritçi kral Schneider miydi, Schroeder miydi (unutmuşum hangisiydi) aynen onun gibi. Kalbim de yanıp tutuşuyor, utançtan kıpkırmızı; benden utanıyor, kendinden utanıyor, onlardan utanıyor, her şeyden utanıyor, sözün kısası yalnızca atıp durmaktan utanmıyor. Aslında bir şeyim yok, biraz sinirliyim o kadar. Belki de önce soluğum yarı yolda bırakacak beni, kim bilir. İtiraflarım boyunca, öncesinde ve sonrasında, fısıltılar duyuyorum, başımı döndürüyor bunlar. Pencere günün doğduğunu söylüyor bana, yağmur bulutları dağılıyor, paramparça oluyor gökyüzünde. Eğlenmenize bakın. Kırmızıya çalan bu karanlıktan çok uzakta. Evet, soluk verirken zorlanıyorum, göğsüm açık kalıyor, hava boğuyor beni, içindeki oksijen oranı azalmış sanki. Macmann cücesi, rüzgârda sallanıp duran karaçamların dibinde, uzakta köpüren denize dikmiş gözlerini. Ötekiler de orada ya da benim gibi pencerede, aramızdaki fark, ayakta olmaları; devinebilmeleri gerekiyor çünkü, öyle gerekiyor, en azından bir yerden bir yere taşınabilmeleri gerekiyor, hayır, benim gibi değil onlar, kimse için bir şey yapamazlar, titreyen kavaklara sarılır ya da pencerelerine gelip kulak verirler dünyaya. Ama önce kendimle ilgili söyleyeceklerimi bitirsem daha iyi olacak, nasıl başarırım, bu ayrı konu kuşkusuz. Şu anki yavaşlığım çelmeliyor beni ama belki de artırabilirim bunu, dikkat etmeliyim bu konuya. Sorulara eklemek üzere not alıyorum, üzerinizde kibrit varsa lütfen bir tane yakar mısınız? Nasıl oldu da benimle konuşurken bir şey işitmedim de ayrıldığında ıslık çaldığını duydum? Belki de konuşur gibi yaptı yalnızca, sağır olduğuma inandırmak istiyordu beni. Şu anda bir şey işitiyor muyum? Bakayım. Hayır. Ne rüzgârı, ne denizi, ne kâğıdı, ne de güçlükle verdiğim soluğumu işitebiliyorum. Sanki fışıldaşan bir kalabalık-

tan yükselen bu tuhaf uğultu nedir peki? Bilmiyorum. Uzaktaki elimle defterimin kalan sayfalarını sayıyorum. Yetecek bana. Bu defter, bu kocaman çocuk defteri, yaşamım benim; bu gerçeği kabullenmem geç ve güç oldu benim. Yine de atmayacağım bu defteri. Çünkü buraya son olarak yardımıma çağırdığım insanları yazmak istiyorum (ama doğru dürüst çağıramamıştım onları, anlamamışlardı bu nedenle), onlar da benimle birlikte ölsünler böylece. Şimdi dinlenme zamanı.

Uzun gömleğinin üzerine giydiği ve ayak bileklerine kadar uzanan geniş ve çizgili pelerini, Moll'un kendisine yeniden getirip verdiği şapkasıyla Macmann, hava koşullarına hiç aldırmadan sabahtan akşama kadar dışarıda hava alıyordu. Birçok kez karanlıkta, ellerde fenerlerle peşine düşmüşlerdi onun, hücresine geri götürmek için, çünkü çanın çağrısına da önce Lemuel sonra da bekçilerin haykırış ve gözdağlarına da kayıtsız kalmıştı Macmann. Bunun üzerine, bekçiler ak giysileri içinde, ellerinde sopaları ve fenerleri, binalardan çıkmış ve yelpaze biçiminde yayılarak çalılıkları, eğreltiotlarını ve ağaçlıkları döve döve seslenmişlerdi kaçağa, hemen ortaya çıkmazsa intikamlarının acı olacağını haykırmışlardı. Ama sonunda hep aynı yere saklandığını gördüler onun, anladılar güç kullanmanın gereksizliğini. O günden sonra, ne yapacağını iyi bildiği zamanlarda olduğu gibi, Lemuel sessiz sedasız gitti, gerektiği her defasında, dosdoğru Macmann'ın kendine barınak yaptığı çalılığın içinde kazdığı yere. Tanrım. Dönmeden önce, bulundukları çalılıkta, uzunca bir süre, karşılıklı çömelmiş olarak kalıyorlardı, çünkü barınak daracıktı; bir şey söylemiyor, belki de gecenin içindeki gürültülere kulak veriyorlardı: Baykuşlar, yapraklardaki rüzgâr, kabardığı zaman sesini duyuran deniz, bir de ne olduğunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğimiz seslerdi bunlar. Bazen Macmann yalnızlığının bölünmesi nedeniyle sıkılıyor, başını alıp odasına dönüyordu, Lemuel çok sonra geliyordu yanına. İngiltere'den uzak da olsa, gerçek anlamda bir İngiliz parkıydı burası ama inanılmaz derecede bakımsızdı, her şey birbirinin içine girmişti, ağaçlar, çalılıklar, yaban çiçekleri, toprağa ve ışığa duyulan çılgınca bir gereksinmeyle birbirlerini yiyorlardı sanki. Macmann, kurumuş bir bö-

ğürtlen çalısından kopardığı dalla döndü bir akşam, yürürken kendisine destek olsun diye sopa yapacaktı bununla ama Lemuel elinden aldı bu dalı, uzun uzun vurdu ona, hayır, olmadı, çok zayıf biri olmasına karşın, gerçek bir ayı diye tanımlayabileceğimiz, Pat adındaki bekçiyi çağırdı, Pat bir bakıver, dedi. Bunun üzerine Pat dalı Macmann'ın ellerinden çekti aldı, bizimkisi olayların kötüye gittiğini görüp iki eliyle asılmıştı dala. Lemuel durmasını söyleyene kadar, hatta söyledikten sonra da bir süre daha vurmayı sürdürdü Pat. Hiçbir açıklama yapılmamıştı tüm bu olanlar sırasında. Ardından, bir gün Macmann tazeliğini biraz daha korurum düşüncesiyle soğanı ve kökleriyle birlikte söktüğü bir sümbülle dönmüştü çıktığı gezintiden. Lemuel deli gibi üzerine yürüdü, çiçeği elinden aldı, onu yeniden Jack'a, hayır, Jack başka biri, Pat'a yeniden dövdürmekle korkuttu. Oysa içine gizlenmek için barınağını kazarken güzelim çalılıkları berbat etmiş ama kimse bir şey dememişti ona. Şaşırtıcı bir şey değil bu aslında, çünkü onun yaptığını görmemişlerdi. Oysa bu konuda sorguya çekilse, doğruyu söylerdi elbette, kötü bir şey yaptığına inanmıyordu çünkü. Ama sorguya çekmemişlerdi onu, yalan söyleyeceğini, suçu üzerine almayacağını, sıkıştırmakla ellerine bir şey geçmeyeceğini düşünmüş olmalıydılar. Ayrıca düşkünlerevinde sorgulama yapılmazdı hiçbir zaman, kurumun kendine özgü gerekçeleriyle ya sert cezalar uygulanır ya da uygulanmazdı. Çünkü düşünecek olursak, elinde bir çiçek tutan biri hangi hukuk kuralı çerçevesinde onu koparmış olmakla suçlanabilir? Ya da böyle bir çiçeği göstere göstere elinde tutmak, çalınmış eşya kullanma gibisinden bir suç mu oluşturuyordu? Bu durumda, suçu işledikten sonra eyleme geçileceğine, suçu işlemeden önce açık ve dürüst biçimde ilgilileri bilgilendirmek ve onların vicdanlarını böylece rahatlatmak daha tutarlı olmaz mıydı? Sorunu böyle koymak gerekiyor bence. Mavi-beyaz çizgili pelerinin yardımıyla Macmann'ı Lemuel, Jack ve Pat'larla karıştırmıyorduk hiç. Kuşlara gelince. Çok sayıda, çeşitli türden kuş, sık yapraklı ağaçlarda tüm yıl boyu korkusuzca (yalnız türdeşlerinden korkarlardı) yaşıyordu; yaz ya da kış başka diyarlara göç edenler, genellikle sonraki kış ya da yaz geri dönüyordu. Özellikle gündoğumu ve günbatımında, hava kuş sesleriyle çınlıyordu, karga ve sığırcık gibi, sabah topluluklar halinde uzak çayırlara gidenler, akşam neşe

içinde dönüyordu gözcülerin beklediği sığınaklarına. Fırtına çıktığında, içerilere doğru uçan martılar buraya gelip konaklıyordu. Acımasız havada öfkeli çığlıklar atarak uzun uzun dönüyor, sonra ağaçlara güvenmedikleri için otların ya da binaların damlarına konuyorlardı. Ama anlattığım birçok şey gibi bu da konumuz dışında kalıyor. Yalnızca gerekçe diyeceğim tüm bunlara: Sapo ve kuşlara, Moll ve köylülere, kentlerde birbirlerini önce arayan ve sonra da bulunca kirişi kıranlara, zerrece umursamadığım kuşkularıma, durumuma, eşyalarıma; tüm bunlar, yalnızca asıl konuya, işin özüne girmemek için, herkes beni kınasa da, kıvırarak, kuyruğumu iki bacağım arasına sıkıştırarak kaçmamı, pes etmemi gizlemek için uydurduğum gerekçeler. Evet, kim ne derse desin, her şeyi bırakıp gitmek kolay şey değil. Dehşetin yorgun düşürdüğü gözler uzun uzun yakardıkları şeye dikiliyor rezilce; son bir kez, içtenlikle, hiçbir şey dilemeyen bir yakarışta bulunuyor. İşte o zaman, içinizi dolduran küçük bir soluk, tükenen istekleri diriltiyor; sessiz evrende bir mırıltı doğuyor, umutsuzluğa çok geç kapıldığınız için sevecenlikle suçluyor sizi. Ölümün eşiğinde daha iyisi düşünülebilir miydi? Başka bir çıkış yolu arayalım şimdi. Temiz hava.

Sürdürmeyi deneyeceğim yine de. Yaylanın temiz havası. Gerçekten de bir yaylaydı, daha doğrusu yumuşak eğimli bir tepeydi, Moll doğru söylemişti. Düşkünlerevinin arazisi tam tepeye kurulmuştu, rüzgâr neredeyse hiç durmadan esiyor, en dirençli ağaçların bile boynunu büküp inletiyor, dallarını söküyor, çalılıkları dümdüz ediyor, eğreltiotlarını birbirine katıyor, otları toprağa yapıştırıyor, yaprakları ve çiçekleri alıp uzaklara sürüklüyordu. Bir şey unutmadım umarım. Neyse. Yüksek bir duvar araziyi çevreliyor ama duvarın yakınına gelene kadar görüş açısı kapanmıyordu. Nasıl başarmışlardı bunu? Toprağın eğimli oluşu olanak vermişti buna, arazi en tepede bir kayayla son buluyordu, oraya Kaya adı verilmişti bu nedenle. Kaya'dan ova, deniz, doğa, kentten yükselen dumanlar ve uzaklıklarına karşın kurumun kocaman ve görkemli binaları görülüyordu; binalarda bir görünüp bir yok olan, kar tanelerini anımsatan lekeler, aslında bir aşağı bir yukarı dolaşan bekçilerdi; belki de tutuklular da katılmıştı aralarına. Çünkü bu uzaklıktan bakıldığında

bırakın pelerinlerin çizgilerini, pelerinlerin kendilerini bile seçmek olası değildi. Bu nedenle ilk şaşkınlığınız geçtiğinde, olsa olsa erkek ve kadın bunlar, insanlar yani, diyor, daha kesin bir şey söyleyemiyordunuz. Bir nehrin üzerinde aralıklı -of, bıktım artık, bu aşağılık görüntülerden. Nereden kaynaklanıyor tüm bunlar, bir anlayabilsem. Yeraltından belki de. Kısacası dağınıklıktan hoşlananlar için küçük bir cennetti burası. Macmann arada sırada mutlu olmak için ne eksiği olduğunu soruyordu kendine. Sabahtan akşama kadar her türlü hava koşulunda dışarı çıkma hakkı, dallarını kendisine uzatarak sarılmasına ve gizlenmesine olanak tanıyan bir bitki örtüsü, düzenli ve güvenli bir beslenme ve barınma ortamı, ezeli düşmanının her köşesinden mükemmel görüntüler, olabildiğince az üzüntü ve kaba davranış, kuş cıvıltıları, kendisiyle iletişimi en azda tutmaya çalışan Lemuel'i saymazsa insanlardan uzak olması, sürekli yürüyüş ve rüzgârın kötürümleştirdiği belleksel yetileri, ölen Moll; daha ne isteyebilirdi ki? Mutlu olmalıyım, düşündüğüm kadar neşeli bir şey değil bu, diyordu kendine. Gittikçe daha çok duvar tarafına gidiyordu ama gözetim altında olduğu için yine de çok yaklaşamıyordu buraya; kimsesizlik ve saltık bir yoksunluğun, açlık çektiği ve öteki garipler gibi barınacak bir yerin izini sürdüğü günlerin, yalnız ve boşlukta yaşamanın kara sevincini tatmanın, bilgiden, güzellikten ve sevgiden uzakta, isteksizlik ve çaresizliğin yoğun özlemini çekiyordu. Bıktım artık, diye ifade ediyordu bunu yalınca ama bıkmış olduğu şeyi bir an bile getirmiyordu usuna, daha önce bıkmış olduğu, sonra yitirdiği, ancak yeniden ele geçirince yeniden bıkacağı şeyle karşılaştırmıyor, aşırı olduğu hissedilen ve farklı farklı adlarla onurlandırılan şeylerin belki de aslında hep aynı şey olduğundan da kuşkulanmıyordu hiç. Ama bir başkası onun yerine düşünüyor ve gereken yere eşitlik işaretini soğukkanlılıkla koyuyordu ama hiçbir şeyi değiştirmiyordu bu. Yeter, yeter, diye budalaca inlemekle yetiniyordu yalnızca, bitki örtüsünün perdelemesiyle duvar boyunca ağır ağır ilerleyip, gecenin yardımıyla dışarı süzülebileceği bir yarık ya da üzerine basıp da duvarı aşabileceği girinti çıkıntı ararken. Ama duvar kesintisiz ve düzdü, üzeri boylu boyunca yeşil cam kırıklarıyla döşeliydi. Şimdi de çevrede oynayan, birbirinin ardından koşan, keskin öfke, acı ve sevinç çığlıkları atan masum yavruların sayısının kabarıklı-

ğına bakılırsa, geniş ailelerin oturduğu, iki yanında yabani asmalarla kaplı iki kulübe bulunan, iki motorlu aracın geçebileceği kadar geniş, demir parmaklıklı kapıya bir göz atalım. Ama uzam Macmann'ı dört bir yanından kuşatmıştı; ağa yakalanmıştı sanki, sayısız beden, şu çocuklar, şu evler, şu demir parmaklıklı bahçe kapısı yanı başında deviniyor, debeleniyordu; saniyeler bir sızıntı ve sel girdabında nesnelerden akıp gidiyordu; tuzağa yakalanıp birbirine karışan şeyler değişime uğruyor, her biri kendi yalnızlığını yaşayarak tükeniyordu. Macmann, demir parmaklıklar, bir de sırtında, yanı başında devinip duran kudurganca şeyler, ölmesini buyuran çığlıklar atan gök ve yeryüzü, uzun kör yaşantısı nedeniyle seçemediği biçimler görüyordu kapının ardında, yolun üzerinde. Kulübelerin birinden beyaz giysili bir bekçi çıktı, telefonla uyarmışlardı onu belki de, elinde kara, uzun bir şey, bir anahtar tutuyordu; çocuklar yolun iki yanında toplandılar. Aniden kadınlar gözüktü. Her şey dondu kaldı sanki, suskunluğa gömüldü. Kapının ağır kanatları açıldı, bekçi bunu görünce geriledi, döndü ve kulübesinin kapısına çekildi. İki yanında karanlık kütleler bulunan, tozdan apak kesilmiş yol gözüktü o zaman; daracık ve boz renkli bir gök, kısa bir süre sonra görünmez kılıyordu yolu. Macmann, kendini gizleyen ağacı bıraktı ve bayırı tırmanmaya koyuldu, koşmuyordu, hayır, zorlukla yürüyordu, elinden geldiğince adımlarını sıklaştırmaya çalışıyordu, iki büklümdü, sendeliyordu, ağaçların gövdeleri ve sarkan dallarından yardım alıyordu ilerlemek için. Yavaş yavaş sis yeniden bastırdı, yokluk duygusu hissettirdi kendini; tutsaklar kendi başlarına fısıldaşmaya başladı, sanki hiçbir şey olmamış gibi, hiçbir şey olmayacakmış gibi.

Macmann'dan başkaları da vardı sabahtan akşama kadar dolaşan; seyrek görülen ağaçsız alanlarda, gökyüzünü gizleyen ağaçlar arasında, uzun eğreltiotları içinde, yüzücüleri çağrıştırarak gezinirlerdi bunlar pelerinlerinin altında belleri bükülmüş. Birbirlerine yaklaşmazlardı pek, sayıları azdı çünkü, parkın yayıldığı alansa çok genişti. Ama rastlantı ikisini, üçünü bir araya geldiklerini ayrımsatacak kadar yakınlaştırdığında, birbirlerine sırtlarını döner ya da burun buruna gelmeden önce yollarını değiştirirlerdi, karşılaş-

maktan utanırlardı nedense. Ama bazen başları geniş kukuletalarına gömülü yürürken, farkına varmadan değerlerdi birbirlerine.

Macmann arada sırada Moll'un kendisine vermiş olduğu, üzerinde taşıdığı fotoğrafa bakardı; çok eski tip bir makineyle çekilmiş bir fotoğraftı bu. Moll bir sandalyenin yanında ayakta duruyor, elleriyle uzun, örgülü saçlarını sıkı sıkı tutuyordu. Arkasında, çiçeklerin tırmandığı (kuşkusuz güldü bunlar, güller tırmanmayı sever çünkü) kafese benzer bir şey vardı. On dört yaşındaydım, çok iyi anımsıyorum, bir yaz günüydü, doğum günümdü, sonra kukla seyretmeye götürmüşlerdi beni, demişti Moll bu andacı verirken. Macmann anımsıyordu bu sözleri. Bu resimde en çok sevdiği şey, oturacak yeri hasırdan yapılmışa benzeyen iskemleydi. Moll kocaman kazma dişlerini gizlemek için iyice bastırmıştı dudaklarını. Güller de çok güzel olmalıydı, havaya hoş kokular yayıyorlardı herhalde. Sonunda yırttı bu resmi Macmann, parçalarını havaya savurdu rüzgârlı bir günde. Parçaların tümü aynı koşullar altında olmalarına karşın dağılıp gittiler dört bir yana, aceleleri varmış gibi.

Yağmur yağdığında, kar yağdığında.

Sürdürelim bakalım. Bir sabah Lemuel, kurallar gereği, işe başlamadan önce büyük salona gittiğinde, panoya iğnelenmiş bir not buldu kendini ilgilendiren. Lemuel'in grubu, hava koşulları uygun olursa, Bayan Pedal'ın da katılacağı adalar gezisine çıkacak, kalkış saati 13. Meslektaşları Lemuel'e bakıyor, bıyık altından gülüyor, birbirlerini dirsekleriyle dürtüyorlardı. Ama hiçbiri bir şey söylemeye cesaret edemedi. Bununla birlikte kadının biri, salondakilerin çok hoşuna giden, zekice bir gözlemde bulundu. Kimse Lemuel'i sevmiyordu, açıkça görülüyordu bu. Ama bakalım, kendisini sevsinler istiyor muydu o, bu konu çok açık değil işte. Notun altına imzasını attı ve uzaklaştı. Güneş doğalı çok olmamıştı, beraberinde mükemmel bir mayıs ya da nisan günü getiriyordu, galiba nisandı,

Paskalya hafta sonu olmalıydı, İsa cehennemde geçirmişti bu günleri. Lemuel ve grubunun katılacağı adalara yapılacak bu geziyi kuşkusuz bugünlerin onuruna düzenlemişti Bayan Pedal; kuşkusuz pahalıya patlayacaktı ama varlıklı bir kadındı o, iyilik yapmayı sever, talihin yüzüne kendisinden daha az güldüğü insanların yaşamına biraz mutluluk katmak için elinden geleni esirgemezdi; yaşam güleryüzlü davranmıştı ona, kendi deyimini kullanırsak, gülüşüne hep daha büyük bir gülüşle (içbükey mi, dışbükey mi olduğunu kestiremediğim bir aynada olduğu gibi) karşılık vermişti. Lemuel dünya atmosferinin, güneş ışınlarının parlaklığını yumuşatmasından yararlanarak gözlerini nefretle bu ışık kaynağına çevirdi. Dördüncü ya da beşinci kattaki odasındaydı o sırada, biraz daha sağlam bir kişiliğe sahip olsa, şimdiye kadar kim bilir kaç kez atmış olurdu kendisini pencereden aşağı. Defalarca eşiğine gelmiş ama başaramamıştı bunu. Uzun gümüş halı oradaydı, sivri bir uçla noktalanıyordu, bir kabartma gibi duran sakin denizin üzerinde titreşiyordu. Oda küçük ve çıplaktı, Lemuel kuru döşemenin üzerinde uyur, ara sıra atıştırdığında da bir orada bir burada otururdu. Lemuel'in de odasının da canı cehenneme! Sürdürelim bakalım. Bayan Pedal düşkünlerevinin yörede şaka yollu allahlıklar diye adlandırılan sakinleriyle ilgilenen tek kişi değildi, onları ortalama iki yılda bir denizde ve karada hoş yolculuklara çıkaran, güzel yerler görmelerini sağlayan, hatta terasta, ay ışığında sihirbaz ve vantrilokların katıldığı gösteriler düzenleyen tek kişi de değildi ama onun bakış açısını paylaşan ve Bayan Pedal kadar kesesi dolu, boş zamandan yana da pek sıkıntısı olmayan başka bayanlar da yardımcı olurdu bu etkinliklerde. Bayan Pedal'ın da canı cehenneme. Sürdürelim bakalım. Lemuel, elinde iç içe konmuş iki kovayla daldı geniş mutfağa. Büyük bir canlılık seziliyordu içeride. Altı gezi çorbası, diye homurdandı Lemuel. Ne dedin, dedi aşçı. Altı gezi çorbası, diye gürledi Lemuel, elindeki kovaları fırına savurdu ama kulpları bırakmamıştı avucundan, çünkü doksan derece eğilip de kovaları yerden toplamaya hevesli değildi. Gezi çorbasıyla günlük ya da ev çorbası dediğimiz şey arasındaki fark, ikincisinin tümüyle sıvı olmasına karşın, ilkinin içinde geziye çıkanlar dönene kadar güçlerini koruyabilsin diye bir parça domuz etinin bulunmasıydı. Kova, çorbayla dolduğunda gözden ırak bir köşeye çekildi

Lemuel, gömleğinin kolunu dirseğe kadar sıyırdı, kovanın dibinden art arda altı parça et (kendi hakkıyla, öteki beşinin payına düşen etlerdi bunlar) çıkardı, afiyetle mideye indirdi birer birer, kızarmış kabuklarını da emdikten sonra yeniden çorbanın içine fırlattı artıkları. Tuhaf bir şey bu ama aslında o kadar da tuhaf değil aslında, yani Lemuel'in yazılı bir belge göstermeden, yalnızca sözlü bir başvuruda bulunup altı gezi çorbası alabilmesi tuhaf diyorum. Beşinin de odaları birbirinden oldukça uzaktı, hem de öyle ustalıklı bir biçimde yerleştirilmişlerdi ki Lemuel en az çaba ve sinirsel yorgunlukla tümünü nasıl ziyaret edebileceğini kestiremiyordu bir türlü. İlkinde genç bir adam, genç yaşta ölen bir adam, sallanan koltuğunda oturuyordu, gömleğinin kolları sıvalıydı, ellerini kalçalarına koymuştu; gözleri kocaman kocaman açık olmasa uyuyor sanabilirdiniz onu. Zorunlu bir buyruk olmadıkça odasından çıkmazdı dışarı, çıktığında da birinin eşlik etmesi gerekirdi kendisine. Oturağı boştu ama bir gün önce verilen çorbası donmuş kalmıştı tasında. Oysa usa yakın olan tam tersiydi. Ama Lemuel alışmıştı buna, genç adamın neyle beslendiğini merak etmiyordu artık. Boş kovasına tası boşalttı, öteki kovasından taze çorba koydu yeniden. Sonra iki elinde de birer kova ayrıldı odadan, o ana kadar ikisini bir elinde taşımıştı oysa. Geziye çıkacakları için kapıyı kilitledi ardından, abartılmış bir önlemdi bu doğrusu. İkinci oda ilkinden dört ya da beş yüz adım uzaklıktaydı; içerideki adam boyunun uzunluğu ve kaskatı duruşuyla dikkat çekiyordu, bir şeyler arıyormuş gibi bir hali vardı ama aradığı bu şeyin ne olduğunu kendine sorup duruyordu sürekli. Yaşını göstermiyordu hiç, belki çok iyi korumuştu kendini, belki de zamanından önce yıpranmış, çökmüştü. İngiliz derlerdi ona ama ilgisi yoktu bu ülkeyle. Gömleğini çıkarmadan, sanki kundağa sarmalanmışçasına iki örtüyle örtünmüştü, bu kalın kozası yetmiyormuş gibi titreyen eliyle bedenine bastırmaya çalıştığı pelerinini de giymişti üzerine, öteki eline kuşkusunu çeken şeyleri araştırmak için gereksinme duyuyordu çünkü. Good morning, good morning, fucking awful business this, no, yes, dedi yabancılara özgü bir vurguyla, çevresine korku dolu bakışlar fırlatarak. Kesik ve ani devinimler karşısında, İngiliz odanın ortasında sahip olduğu konumsal üstünlüğü biraz da olsa yitirirdi. What, diye haykırdı. Göz nuru dökülerek hazırlanan çorbası olduğu gibi

oturağına boşaltılmıştı. Ürkek bakışlarla Lemuel'in gerekeni yapışını, boşaltışını, dolduruşunu izledi. Dreamt all night of that bloody man Quin again, dedi. Arada sırada dışarı çıkma alışkanlığı edinmişti. Ama birkaç adım attıktan sonra durur ve aceleyle odasının yolunu tutardı; koyu karanlık afallatırdı onu.

Üçüncüde ufak tefek, zayıf bir adam, canlı adımlarla gidip geliyordu, pelerini katlı olarak kolunun üzerine atılmıştı, şemsiyesi elindeydi. Ak saçları ipek gibiydi. Alçak sesle kendine sorular soruyor, düşünüyor, yanıtlarını veriyordu. Kapı açılır açılmaz dışarı çıkmak için atıldı hemen, günlerini parkı arşınlayarak geçirirdi çünkü. Lemuel kovalarını yere bırakmadan, bir omuz darbesi vurup yeri öptürdü ona. Adam düştüğü yerde kaldı öylece, pelerini ve şemsiyesi elindeydi hâlâ. Şaşkınlığı geçince ağlamaya başladı. Dördüncüde iriyarı, sakallı, biçimsiz biri vardı, aralıklarla yaptığı tek şey, kaşınıp durmaktı. Pencerenin altına, yere koyduğu yastığın üzerine yayılarak oturmuştu, başı eğik, gözleri yumulu, ağzı açık, bacakları ayrık, dizleri kalkık, bir eli döşemeye dayalıydı, öteki eliyse gömleğinin altında gidip geliyordu. Çorbasını bekliyordu. Tası dolunca kaşınmayı kesti, elini Lemuel'e doğru uzattı; yerinden kalkma zahmetine katlanmayacağını umuyordu ama her gün boşa çıkıyordu umudu. Eğreltiotlarının gölgesini ve gizemini hâlâ seviyordu ama yanlarına yanaşmıyordu yine de. Demek ki yolcu adaylarımız genç, İngiliz, sıska ve sakallı. Değişip değişmediklerini bilmiyorum onların, anımsamıyorum çünkü. Ötekiler bağışlasın beni. Beşincisi Macmann da tavşan uykusunda.

Birkaç satır da hâlâ var olduğumu anımsatmak için karalayayım. Ziyaretçim geri dönmedi. Gideli ne kadar oldu? Bilmiyorum. Uzun bir süre geçti. Ya ben? Ölüyorum, kesin bu. Peki nasıl emin olabiliyorum böylesine? Düşünmeyi denesene. Düşünemiyorum. Korkunç acılar çekiyorum. Şişiyorum. Ya patlarsam? Tavan bir yaklaşıyor, bir uzaklaşıyor düzenli aralıklarla, annemin karnındayken de aynen böyleydi. Şiddetli bir su sesi duyuyorum aynı zamanda, çölde serap görülür ya bu da benzer bir şey herhalde, her şey

olması gerektiği gibi olup bitmekte şu anda. Pencere. Bir daha göremeyeceğim onu. Neden? Üzülerek söylüyorum ama başımı çeviremiyorum artık. Kurşunrengi, kopkoyu, içinden girdaplar geçen bir aydınlık belirdi odada, gözenekli, devingen bir aydınlık bu, hava desem, emici ışık desem daha mı doğru olacak? Her şey hazır. Ben hazır değilim yalnızca. Ölümümde doğuyorum, böyle söyleyebilir miyim acaba? Ayaklarım varlığın koca amından dışarı çıktı bile. Anlatım renkli oluyor umarım. En son başım ölecek. Ellerini yerinde tut. Yapamıyorum. İş işten geçti. Öyküm bittiğinde ben yaşıyor olacağım hâlâ. Aradaki zaman farkı umutlandırıyor beni. İşte bitti kendi üzerime yazacaklarım. Bir daha ben demeyeceğim artık.

İki saatin sonunda toparlamayı başardığı küçük grubuyla Lemuel terasta Bayan Pedal'ın gelişini bekliyordu, her şeyi tek başına başarmıştı; Pat yardımdan kaçınmıştı kendisine. Bir iple sıskayla genç adamı, İngilizle de sakallıyı ayak bileklerinden birbirlerine bağlamıştı, Macmann'ı ise kolundan tutuyordu Lemuel. Sabah boyunca odasından çıkarılmadığı için öfkelenen ve başına gelenleri bir türlü anlayamayan en büyük tepkiyi Macmann göstermişti. Şapkasız dışarı çıkmama konusunda öyle şiddetle direnmişti ki, yaptığı hazırlıklar nedeniyle bitkin düşen Lemuel, kukuletası altında gizlemesi koşuluyla sonunda izin vermişti ona. Buna karşın hırçın ve aksi davranışlarını sürdürüyordu Macmann, kolunu kurtarmaya çabalıyor, bırakın beni, bırakın beni, diye haykırıp duruyordu. Güneşten rahatsız olan genç adam Şems'e, Şems'e, diyerek sıskanın şemsiyesini kapmaya çalışıyordu güçsüzce, sıska da genç adamın ellerine ve kollarına vurarak karşılık veriyordu öfkeyle. Pis herif, diye bağırıyordu. Yardım edin! Sakallı kollarını İngilizin boynuna dolamış, asılı kalmıştı orada, bacakları tutmuyordu sanki. İngiliz sendeleyip duruyor ama düşmeyi de gururuna yediremiyordu, soğukkanlılıkla bir açıklama bekliyordu. Who is this shite anyway, any of you poor buggers happen to know, diyordu. Kendinize bir çekidüzen verin, diyordu arada sırada, aralarında bulunan yönetici ya da yönetici yardımcısı. Büyük terasın üzerinde baş başaydılar. Bayan Pedal hayanın bozmasından mı korkuyor acaba, dedi

yönetici. Sonra Lemuel'e dönerek, Sana bir soru sordum, dedi. Gökyüzü bulutsuzdu, yaprak kımıldamıyordu. İsa sakallı şu yakışıklı genç adam nerede? Ama öyle olsa telefon etmez miydi, dedi yönetici.

At arabası. Bayan Pedal arabacının yanına, yukarıya oturmuştu. Tekerleklere koşut yerleştirilmiş sıralardan birinde Lemuel, Macmann, İngiliz ve sakallı dizilmişti. Tam karşılarında sıska genç adam ve denizci giysisi içinde iki irikıyım adam oturuyordu. Demir kapıdan geçerken çocuklar alkışladı onları. Uzun süren dik bir iniş başladı, ardından ağır ağır denize doğru. Sürekli frenlere basıyordu arabacı; tekerlekler dönmekten çok kayıyordu, atlar sendeleyince frenlerin çekişiyle şaha kalkıyordu. Bayan Pedal bedenini arkaya vermiş, oturduğu yere sıkı sıkı tutunuyordu. Uzun boylu, şişman, iri bir kadındı. Geniş kenarlı hasır şapkasından sarı, parlak benekli, yapma papatyalar fışkırıyordu. İri gözenekli tülünün ardındaki tombul ve kırmızı yüzü gittikçe büyüyor izlenimi veriyordu. Yokuş aşağı gidişleri nedeniyle sıraları eğimin etkisiyle kayıyordu; kendilerini dengelemeyince sapır sapır döküldüler yere hepsi. Arkanıza yaslanın, diye bağırdı Bayan Pedal. Kimse kımıldamadı yerinden. Ne değişecek sanki, dedi denizcilerden biri. Hiç, diye yanıtladı öteki. Şunları aşağı indirip yürütsek nasıl olur, dedi Bayan Pedal arabacıya dönerek. Sağ salim tepeden aşağı indiklerinde, Bayan Pedal arkasına döndü, gönüllerini okşadı konuklarının. Hiç korkmayın, dedi alçakgönüllü bir tavırla. At arabası sarsıla sarsıla, daha bir hızla ilerliyordu şimdi. Sakallı, iki sıranın arasına uzanmış, döşemenin üzerinde yatıyordu. Sorumlu siz misiniz, dedi Bayan Pedal. Denizcilerden biri Lemuel'e doğru eğildi, Sorumlu siz misiniz diye soruyor bayan, dedi. Siktir ulan, dedi Lemuel. İngiliz müthiş bir çığlık attı; Bayan Pedal en küçük bir coşku belirtisi için kulağını kabarttığı için bir sevinç gösterisi olarak algıladı bunu. Tamam! Şarkı söyleyelim hadi, diye seslendi Bayan Pedal. Bu güzel günün tadını çıkaralım! Birkaç saat boyunca sıkıntılarınızı unutun! Şarkı söylemeye koyuldu:

İşte güzelim bahar ayları
Çiçekler açtı, kuşlar cıvıldıyor

Ufukta parlıyor güneş
Açtık tüm kapılarımızı
Neşeyle kutlayalım baharı
Neşeyle-

Sustu, kimse katılmamıştı şarkısına. Nesi var bunların, dedi. Biraz öncesine göre yaşlanan genç adam iki büklüm, kafası pelerinine gömülü, kusuyordu galiba. Çelimsiz ve aşırı çarpık bacakları diz hizasında birbirine çarpıyordu. Ufak tefek sıska olan, titreye titreye (oysa ilkece titreyen İngilizdi) yarıda bıraktığı konuşmasına yeniden başlamıştı. Çevresinde yükselen sesler arasında devinimsiz ve içedönük bir biçimde, şemsiyeyle süslediği tutkulu hareketlerle güçlendiriyordu söylemini. Ya sen?.. Teşekkürler... Ya sen?.. Teşekkürler... Doğru... Sola... Hadi bir dene... Geriye... Nereye? İleri... Hayır!... Sağa... Hadi bir dene... Denizin kokusunu duyuyor musunuz, dedi Bayan Pedal. Ben duyuyorum. Macmann özgürlük için ileri atıldı. Başaramadı. Lemuel pelerininin altından küçük bir balta çıkardı, art arda kafasına indirdi, kesici olmayan yanıyla vurmuştu bir kaza çıkmasın diye. Mükemmel bir gezinti, dedi denizcilerden biri. Muhteşem, dedi öteki. Güneş mavi ışıyordu. Ernest çörekleri dağıtsanıza, dedi Bayan Pedal.

Kayık. Arabada olduğu gibi, on on beş kişilik, hatta biraz sıkışırlarsa yirmi kişilik yer vardı burada da. Bir toprak parçası uzaklaşıyor, bir başkası yaklaşıyordu, büyüklü küçüklü adalardı bunlar. Küreklerin, ıskarmozların, tekneye çarpan mavi suların sesinden başka bir ses duyulmuyordu. Bayan Pedal kıça oturmuş, hüzne gömülmüştü. Ne kadar güzel, diye mırıldandı. Yalnız biriydi, anlaşılamamıştı, iyi hem de çok iyi bir yürek taşıyordu. Eldivenini çıkararak saydam suya safirlerle dolu elini daldırdı. Dört kürek vardı, küreklerin yönlendirdiği, dümensiz bir tekneydi. Benimkiler ne yapıyor? Hiçbir şey. Oradalar, öylece duruyor hepsi. Lemuel, limanın ötesinde, çan kulelerinin ardında yükselen dağlara bakıyor, hayır dağ değil.

Tepe onlar, tatlı bir eğimle engebeli toprağın üzerinde yükseli-

yorlar, renkleri maviye çalıyor. Orada bir yerlerde güzel bir evde doğdu, anne ve babası severdi onu. Tepeler, süpürgeotu ve katırtırnağı adı da verilen altın sarısı çiçekleri olan dikenlerle dolu. Taş kırıcıların çekiçleri sabahtan akşama kadar çan gibi çınlıyor kulaklarda.

Ada. Biraz daha gayret. Küçük bir ada bu, açık deniz tarafında küçük koylarla delik deşik sahili. Yaşam denen şey olası olsa, yaşanabilir bir yerdi burası, yaşaması hoş olurdu bu adada ama kimse yaşamıyor. Derinlerden gelen sular yüksek kayaların arasından geçiyor, yüreğine ulaşıyor adanın. Bir gün ada ikiye bölünecek, önce dar bir boğaz olacak arada; yüzyıllar art arda sıralandıkça gittikçe genişleyecek bu boğaz, iki ada, iki kayalık çıkacak ortaya. Bu koşullar altında insanlardan söz etmek güçleşiyor. Ernest buraya gelin, piknik yapacak bir yer arayalım, dedi Bayan Pedal. Maurice siz geminin yanında kalın, diye ekledi sonra. Gemi diyordu kayığa. Sıska, adada koşmak istiyordu ama genç adam bir kayanın gölgesine uzanmıştı, biraz Sordello'yu andırıyordu ama daha soylu biriydi Sordello, dinlenirken aslana benzerdi. Genç adam kayaya sarılmıştı iki eliyle. Zavallılar, dedi Bayan Pedal, çözün şunları. Maurice buyruğu tam yerine getirirken, Lemuel, Sakın karışma, dedi. Sakallıs inmeye karşı çıkınca İngiliz de tekneden çıkamamıştı. Macmann da serbest değildi, çünkü Lemuel neredeyse şefkatle belinden tutuyordu onu. Peki, sorumlu olan sizsiniz, dedi Bayan Pedal. Ernest ile birlikte yürümeye başladı. Aniden döndü, Adada Keltlere ait kalıntılar olduğunu biliyor musunuz, dedi. Bakışlarını üzerlerinde gezdirdi. Karnımızı doyurduktan sonra bir göz atmaya ne dersiniz, dedi. Sonra yeniden yürümeye koyuldu. Ernest kollarındaki sepetle ardından geliyordu onun. İkisi gözden kaybolunca Lemuel serbest bıraktı Macmann'ı, bir taşın üzerinde oturan ve piposunu dolduran Maurice'e arkadan yaklaştı, baltasıyla, daha doğrusu küçük baltasıyla vura vura öldürdü. İlerliyor öyküm, ilerliyor. Genç adamla sakallı farkına varmadı olan bitenin. Sıska, tuhaf bir davranışta bulundu: Şemsiyesini kayaya vurup parçaladı. İngiliz öne doğru eğildi, kalçasına şaplaklar atarak, nice work sir, nice work, diye seslendi. Bir süre sonra Ernest geldi, onları toparlamaya. Lemuel yanına giderek aynı biçimde öldürdü onu da. Tek fark, bu kez biraz daha uzun sürmesiydi. Zararsız, sakin babayiğit adam-

lardı ikisi de, kayınçoydular üstelik, böyle hırbolardan milyarlarca var her köşede. Macmann'ın koca kafası. Şapkasını giydi. Bayan Pedal'ın sesi duyuldu, onlara sesleniyordu. Neşeli görünüyordu. Hadi hepiniz gelin, her şey hazır, diye seslendi. Ama ölü denizcileri görünce kaybetti kendini, yere düştü. Smash her, diye kükredi İngiliz. Tülünü kaldırmıştı, elinde küçük bir sandviç tutuyordu. Düşerken bir yerlerini, belki de kalçasını kırmış olmalıydı; yaşlı kadınların kolayca kırılır kalçaları, kendine gelince inlemeye başladı çünkü. Sanki koca dünyada ondan başka acınacak insan kalmamıştı. Güneş dağın ardında kaybolup da limanın ışıkları pırıldamaya başlayınca Lemuel, Macmann ile öteki ikisini tekneye bindirdi, kendi de bindi. Altısı birden uzaklaştılar kıyıdan.

Boşalan suların gurgur sesi.

Birbiri üzerine yığılmış bedenler onlara ait. Gecenin içinde tek vücut olmuşlar, susuyorlar, ancak seçilebiliyorlar, birbirlerine sarılmışlar, başları pelerinlerine gömülü. Koyun içinde, sahilden uzaktalar. Lemuel kürek çekmiyor artık, kürekler suyun içinde sürükleniyor. Gece anlamsız ışıklarla dolu,

yıldızlar, deniz fenerleri, şamandıralar, karadan gelen ışıklar, tepelerde parlayan katırtırnaklarının güçsüz ateşi. Macmann, son halim, eşyalarım, unutmuyorum, o da orada, uyuyor belki de.

Sorumlu Lemuel, üzerindeki kan hiç kurumayacak olan baltasını kaldırıyor ama kimseye vurmak için kaldırmıyor, kimseye vurmayacak, artık kimseye vurmayacak o, kimseye dokunmayacak bir daha, ne baltayla, ne baltayla, ne bir şeyle

ne baltayla ne çekiçle ne sopasıyla ne yumruğuyla ne sopasıyla ne düşüncesinde ne düşünde demek istiyorum bir daha dokunmayacak

ne kalemiyle ne sopasıyla

ne ışıklara ışıklar demek istiyorum

hiçbir şeye dokunmayacak

evet hiçbir şeye dokunmayacak

hiçbir şeye

hiçbir şeye

bir daha

(1948)

ÜÇÜNCÜ KİTAP

Adlandırılamayan

Neredeyim şimdi? Kimim şimdi? Ne zaman şimdi? Sormuyorum bunları kendime. Ben diyorum, ben. Ama inanmıyorum buna. Sorular deyin bunlara, varsayımlar deyin. Sürdürmek deyin buna, sürdürüp durmak deyin. Eski bir alışkanlığın dürtüsüyle dışarı çıkıp günümü ve gecemi evimden olabildiğince uzakta geçireceğime, bulunduğum yerde öylece kaldım, böyle mi başladı acaba, çok uzun bir süre geçmedi aradan. Belki de böyle başladı. Zamanı gelince eyleme geçmek için dinlendiğinizi sanırsınız ya da dinlencenizin hiçbir nedeni yoktur ama bir de bakarsınız ki çok kısa bir süre içinde hiçbir şey yapamayacak duruma düşmüşsünüz. Nasıl olup bittiği önemli değil bunun. Bu dersiniz, bu, ne anlama geldiğini bilmeden. Belki de yalnızca eski bir şeyi benimsedim sonunda.

Ama hiçbir şey yapmadım. Konuşuyorum sanki, konuşan ben değilim, kendimden söz eder gibiyim, kendimden söz etmiyorum. Başlangıç için birkaç genel saptama bunlar. Ne yapmalıyım, ne yapacağım, ne yapsam doğru olur, bulunduğum durumda nasıl davranmalıyım? Salt mantıksal açmazlarla mı? Söylenir söylenmez ya da er geç çürütülecek olan doğrulama ya da yadsımalarla mı? Genel şeylerden söz ediyorum. Daha dolambaçlı yollar da olmalı. Yoksa oldukça umutsuzlaşacaktı durum. Ama durum oldukça umutsuz. Daha ilerlemeden, ötelere gitmeden belirteyim şunu; hangi anlama geldiğini bilmeden kullanıyorum açmaz sözcüğünü. İnsan ayırdına varmadan kuşkucu olabilir mi? Bilmiyorum. Evet ve hayırlarla durum başka, ben yol aldıkça onlar yeniden bana dönecekler ve ben de üzerlerine bir kuş gibi sıçacağım ayrım gözetmeden. İçinde bulunduğum durumda olgulardan söz edilebilirse eğer, şu olguyla yüz yüzeydim; yalnız sözle dile getiremeyeceğim şeylerden söz etmek zorunda kalmayacağım ama dahası, daha da ilginci, benim, unuttum söyleyeceğimi, önemi yok ayrıca. Oysa konuşmak zorundayım aynı zamanda. Susmayacağım asla. Asla.

Tek başıma olmayacağım başlangıçta. Tek başımayım elbette. Tek başıma. Çabuk söyledim bunu. Çabuk söylemek gerekiyor. Böylesi bir karanlıkta insan nasıl emin olabilir? Eşlikçilerim olacak. Başlangıçta. Birkaç kukla. Sonra yok edeceğim onları, yok etmeye çalışacağım. Nesnelere gelince, nesnelere karşı almam gereken doğru tavır nasıl olmalı? Önce şunu sorayım, böyle bir tavır almak zorunlu mu? Ne budalaca bir soru. Ama bazı yanılsamalar içindeyim, her şey olabilir. En iyisi, bu konuda önceden hiçbir şeye karar vermemek. Herhangi bir nedenle bir nesne belirdiğinde göz önünde bulundurmak bunu. İnsanın bulunduğu yerde nesneler de bulunur. İlkini evetlemekle, ikincisini de mi evetlemiş oluyoruz yani? Zaman verecek yanıtı. Dizgeleştirme düşüncesinden uzak durmak gerek, neden diye sormayın bana. Nesneli insanlar, nesnesiz insanlar, insansız nesneler, hiçbir önem taşımıyor bütün bunlar; canımın istediği an hepsini kaldırıp atabilirim, inanın bana. Nasıl olacak bilmiyorum. En iyisi hiç başlamamak olacaktı. Ama ben başlamak zorundayım. Daha doğrusu sürdürmek zorundayım. Belki sonunda bir kalabalık saracak çevremi. Karınca gibi insan kaynayan bir pazar yerinin karmaşası. Tehlikeden uzağım. Hadi

bakalım.

Malone orada. Ölümcül canlılığından pek iz kalmamış. Kuşkusuz düzenli aralıklarla geçiyor önümden, eğer onun önünden geçen ben değilsem. Hayır, ben kesin olarak kımıldamıyorum yerimden. O devinimsiz geçiyor. Ama Malone konusunda söylenecek çok az şey olacak, ona umut bağlamam olanaksız. Ben kendi adıma canımı sıkmak niyetinde değilim. Onu geçerken gördüğümde, gölgemiz düşüyor mu diye merak etmiştim. Bilmem olanaksız bunu. Birkaç adım ötemden geçiyor, ağır ağır, hep aynı yönde. O olduğundan iyice eminim. Kenarsız şapka bana inandırıcı görünüyor. İki eliyle çenesini tutuyor. Tek bir söz etmeden geçiyor. Belki görmüyor beni. Bir gün sesleneceğim ona. Ne diyeceğim, bilmiyorum, bir şeyler diyeceğim, zamanı gelince söyleyecek bir şeyler bulacağım. Burada gün kavramı yok ama sözün gelişi kullanıyorum işte. Başından beline kadar görüyorum onu, benim için belinde sona eriyor o. Gövde dik. Ama ayakta mı, yoksa dizüstü mü çökmüş, bilmiyorum bunu. Belki de oturmuş durumda. Yandan görüyorum yüzünü. Yoksa Molloy olmasın, diye soruyorum bazen kendime. Belki de Molloy o, Malone'un şapkasını giymiş. Ama kendi şapkasını giymiş Malone olması daha akla yakın. Bakın, işte ilk nesne karşımızda, Malone'un şapkası. Öteki giysilerini görmüyorum. Molloy'a gelince, belki burada değil o. Belki burada ama ben ayırdında değilim bunun. Yer çok geniş kuşkusuz. Yanıp sönen zayıf ışıklar bir uzaklık duygusu veriyor. Doğrusunu söylemek gerekirse, en azından Murphy'den başlamak üzere, hepsinin burada olduğuna inanıyorum, hepimizin burada olduğuna inanıyorum ama şu ana değin yalnızca Malone'u gördüm. Başka bir varsayım: Hepsi buradaydı ama artık değil. Kendime özgü bir biçimde inceleyeceğim bu konuyu. Başka çukurlar var mı daha derin? Benimkinden geçiş yapılabilen? Budalaca bir derinlik saplantısı. Bize ayrılan başka yerler var mı acaba? Malone ile birlikte bulunduğum bölüm belki de yalnızca girişi bu yerlerin. Ben de kendimi ön bilgileri edinmiş sanıyordum. Hayır, hayır, oldum olası hep bir aradaydık biz, sonsuza kadar da bir arada olacağız, biliyorum bunu.

Soru sormayacağım artık kendime. İnsanın yok olup gittiği yer değil mi burası? Malone'un artık önümden geçmeyeceği gün gelecek mi? Malone'un bulunmuş olduğum noktadan geçeceği gün ge-

lecek mi? Başka birinin bulunmuş olduğum noktadan geçeceği gün gelecek mi? Bir kanıya varmış değilim bu konularda.

Duygudan yoksun biri olmasam, sakalı acıma uyandırırdı bende. Çenesinin her iki yanından, eşit uzunlukta olmayan iki tutam halinde aşağı sarkıyor. Ben de böyle dönüyor muydum bir zamanlar? Hayır, ben ellerim dizlerimde, kuşhanedeki bir puhu kuşu gibi önüme bakarak oturuyordum burada, hep aynı yerde. Gözyaşlarım yanaklarım boyunca seller gibi boşanıyor ama gözlerimi kırpma gereksinmesi duymuyorum. Beni böylesine ağlatan şey ne? Arada sırada. Hüzünlendirici bir şey yok burada. Belki de beynim sulanıyor. Özellikle de geçmişteki mutluluklar belleğimden silinmiş bütünüyle, eğer yaşandıklarını varsayarsak. Öteki organlarım etkinliklerini sürdürüyorsa, ben ayrımında değilim bunun. Hiçbir şey rahatsızlık veremez bana. Yine de rahatsız hissediyorum kendimi. Burada bulunduğumdan bu yana hiçbir şey değişmedi. Ama sonsuza değin hiçbir şeyin değişmeyeceğini çıkarsayamam bundan. Bu düşüncelerin bizi nereye götüreceğine bir göz atalım. Buraya geldiğimden, burada bulunmaya başladığımdan bu yana, başka yerlerde ortaya çıkışlarım hep başkalarının aracılığıyla olmuştu. Bütün bu süre boyunca, her şey olabildiğince bir dinginlik, mükemmel bir düzen içinde geçmişti, anlamını kavrayamadığım bir iki gösteriyi saymıyorum. Hayır, sorun onların anlamını kavrayamamam değil, kendi anlamımı kavrıyor muyum sanki? Burada her şey, hayır, söylemeyeceğim, yapamayacağım bunu. Varlığımı hiç kimseye borçlu değilim, şu zayıf ışıklar aydınlatmıyor da yakmıyor da. Hiçbir yere gitmeyen, hiçbir yerden gelmeyen Malone geçiyor. Peki o zaman bu atalar, geceleri lambalarla aydınlatılan evler ve benzeri bir yığın şey nereden üşüşüyor başıma? Ve kendime sorduğum tüm sorular. Bir merak duygusundan kaynaklanmıyor bunlar. Susamıyorum. Kendimle ilgili hiçbir şey bilmesem de olur. Burada her şey aydınlık. Hayır, her şey aydınlık değil. Ama söylemin sürmesi gerekiyor. Bu nedenle belirsizlikler yaratılıyor. Söz sanatı bunlar. Öyleyse hiçbir anlam yüklemek istemediğim şu ışıklarda tuhaf ve ters olan yan ne? Düzensizlikleri mi, kıpır kıpır edişleri mi, bir an parlak, bir an soluk olan ama asla bir ya da iki mumu aşmayan ışık verişleri mi? Malone bir saat dakikliğinde, benden hep aynı uzaklıkta, aynı hızda, aynı yönde, aynı hareketler-

le beliriyor ve kayboluyor. Ama ışıkların oyununu kestirmek gerçekten olanaksız. Benimki gibi ustalaşmış gözlere sahip olmayanların onları algılayamayacağını kesinleyebilirim. Ben bile bazen algılamakta güçlük çekmiyor muyum onları? Onlar belki kıpraşmıyor, titreşmiyor; benim algılamamdaki kesiklikler neden oluyor bu izlenimime. Bu soruna yeniden dönme fırsatını bulacağımı umuyorum. Ama vakit yitirmeden şunu belirtmekte yarar var, söylemimi sürdürmekte, hatta bir sonuca bağlamakta bana yardımcı olmaları için kafada bir kuşku yaratan tüm unsurlardan olduğu gibi, bu ışıklardan da çok şey bekliyorum. Şimdi sözümü kaldığım yerden sürdüreyim. Evet, ne diyordum? Evet, şu ana kadar burada sürmüş olan kusursuz düzene bakıp da hep böyle olacak sonucuna varabilir miyim? Kuşkusuz varabilirim. Ama yalnızca böyle bir soruyu sormak durumunda olmam bile düşünmeye zorluyor beni. Bu sorunun tekleyen söylemi canlandırmaktan başka bir ereği olmadığını boş yere kendi kendime söylesem de bu mükemmel açıklama tatmin etmiyor beni. Aslında kafamı bir şeylere takıp da bir bilgiye ulaşmak için kıvranıp duruyor olmayayım? Bilmiyorum. Başka bir yaklaşımı deneyeceğim. Eğer bir gün, yaşamda kendini hissettiren ya da hissettirmeye başlayan bir düzensizlik ilkesi, bir değişikliği gündeme getirirse, ne olacak o zaman? Söz konusu değişikliğin niteliğine bağlı gözüküyor bu. Hayır, burada her değişim öldürücü ve beni kaşla göz arasında yaşam karmaşasına geri döndürüyor. Başka bir yaklaşımı deneyeceğim. Burada bulunduğum süre içerisinde gerçekten de hiçbir şey değişmedi mi? Hayır, içtenlikle söylüyorum, inanın, bir saniye, hayır, bildiğim kadarıyla hiçbir şey değişmedi. Ama daha önce söylediğim gibi yer çok geniş de olabilir, ancak dört metrelik bir çapa sahip de olabilir. Ama bu alanın sınırlarını bilen biri için ikisi de aynı kapıya çıkar. Merkezde bulunduğumu düşünmek hoşnut ediyor beni ama bunu kesinlemek olası değil. Bir bakıma kenarda bulunmam daha akla yakın, çünkü gözlerim hep aynı yöne dikilmiş bakıyor. Ama kenarda değilim kuşkusuz. Çünkü kenarda olsaydım, Malone her çevremde dönüşünde görüş alanımdan dışarı çıkardı, oysa açıkça görülüyor ki olanaksız bu. Ama belki de önümden düz bir çizgiyi izleyerek geçmiyor aslında, çevremde dönüyor. Evet, çevremde dönüyor, hissediyorum bunu, güneşinin çevresindeki gezegen gibi. Eğer gürültü yapsaydı,

sağımda, arkamda, solumda onu yeniden görmeden önce işitirdim sürekli. Ama gürültü yapmıyor, sağır değilim çünkü, eminim bundan, yani emin sayılırım. Ayrıca merkezle çember arasında bir ara bölge bulunuyor ve ben pekâlâ bu ikisi arasında bir yerlerde olabilirim. Yadsımadığım başka bir olasılık da Malone'un yanı başında sürekli bir deviniye sürüklenmiş olmam, aynen ayın dünyayı sürüklemesi gibi. Bu durumda ışıkların düzensizliğinden yakınmam anlamsız kalıyor, onları hep aynı noktadan bakılmış, hep aynı ışıklar olarak değerlendirmek beni yanılgıya düşürüyordu çünkü. Her şey olası, aşağı yukarı her şey. Ama en iyisi, biçimi ve büyüklüğü ne olursa olsun, kendimi bu yerin merkezinde varsaymak. Benim en çok hoşuma giden açıklama biçimi bu. Kısacası, burada bulunduğum süre içinde görünürde hiçbir değişiklik olmadı, ışıkların düzensizliği belki de bir yanılsamaydı, her türlü değişim korku vericiydi, anlaşılmaz bir rahatsızlıktı.

Kulağıma gelen seslerden duvar gibi sağır olmadığımı anlıyorum. Çünkü burada büyük bir sessizlik olsa da buna tam bir sessizlik denemez yine de. Burada duyduğum ilk sesi, daha sonra defalarca duyduğumu anımsıyorum. Çünkü öyküye bir inandırıcılık kazandırmak için bile olsa, burada bulunuşuma bir başlangıç vermem gerekiyor. Cehennem ezelden beri var olsa bile, tarihi şeytanın başkaldırısıyla başlar. Bu nedenle, bu uzak benzetmenin ışığında hep burada kalacağımı düşünüyorum, yoksa hep burada olduğumu değil. Anlatım boyunca çok yardımcı olacak bu bana. Özellikle de artık yararlanmayı hiç düşünmediğim bellek, gerektiğinde söyleyecek düşündüğünü. En azından bin sözcük yüklü ama güvenmiyorum ona. Belki gereksinme duyacağım bu dağarcığa. Böylece, uzun süren kusursuz bir sessizlik sonrası zayıf bir çığlık duydum. Malone da duydu mu, bilmiyorum bunu. Şaşırdım, abartmıyorum. Uzun süren bir sessizlik sonrası hemen bastırılan kısa bir çığlık. Hangi yaratık attı bu çığlığı, arada sırada hâlâ atan yine o mu? Bilmek olası değil bunu. Kesinlikle bir insan olamaz, insan yok burada ya da varsa bile çığlık atmıyor onlar artık. Malone mu suçlu? Ben mi suçluyum? Belki küçük bir osuruktur, bazen o kadar sesli çıkabiliyorlar ki. Şu bir şey olduktan sonra olup biteni araştırmak, ne acınası bir saplantı. Bunu belirtmek zorunda kalmasaydım ne iyiydi. Çığlıktan söz etmek niye? Belki kırılan bir şeydir, çarpı-

şan iki nesnedir. Burada arada sırada sesler duyuluyor, yetsin bu kadarı. Bu çığlıkla başlayalım, madem ilki buydu. Başka çığlıklar da duyuldu, oldukça farklı. Onları tanımaya başlıyorum. Tümünü tanımıyorum. İnsan yetmiş yaşında ölüp de Halley kuyrukluyıldızını görme olanağını bulamayabilir.

Kendime de bir başlangıç vermek istediğim için, bu başlangıç ile bulunduğum yerin başlangıcı arasında bir bağlantı kurabilsem kolaylık olurdu bu bana. Burası beni konuk etmeye hazır olana değin başka bir yerde mi beklemiştim? Yoksa o mu beni beklemişti, gelip de içine yerleşeyim diye? Kullanışlılık açısından bu varsayımlardan ilki çok daha olası gözüküyor, sık sık buna başvuracağım ben de. Ancak ikisi de tatsız. Bu nedenle başlangıçlarımız çakışıyor diyeceğim, bu yer benim için, ben de onun için yapılmışım aynı anda. Henüz tanımadığım sesler henüz duyurmadılar kendilerini. Ama hiçbir şey değiştiremeyecek onlar. Çığlık hiçbir şey değiştirmedi, ilk defasında bile. Ya şaşkınlığım? Hazırlıklı olmam gerekirdi.

Malone'a bir arkadaş vermenin kuşkusuz tam zamanı. Ama önce şu ana değin yalnız bir kez olan bir olaydan söz edeceğim. Hiç sabırsızlanmadan yinelenmesini bekliyorum. İnsan biçiminde, uzunca iki karaltı önümde çarpıştı. Düştüler ve bir daha görmedim onları. Sahte ikili Mercier-Camier geldi doğallıkla aklıma. Görüş alanıma yeniden girdiklerinde ağır ağır birbirlerine ilerleyecekler ve ben onların çarpışacaklarını, düşeceklerini ve gözden kaybolacaklarını bileceğim, bu da onları daha iyi gözlemlememe yardımcı olacak. Doğru değil bu. Malone'u ilk defaki kadar bulanık görüyorum. Gözlerim hep aynı yöne dikili olduğu için yalnız tam önümde olup biteni, görüş alanıma girdiği ölçüde görebiliyorum, yani bu durumda çarpışmayı, ardından düşüşü ve gözden kayboluşu görüyorum. Yaklaşmalarını ancak bulanık bir biçimde, gözümün ucuyla göreceğim; göz de ne göz hani! Çünkü onlar da bir eğriyi izlediler ve söylemek bile fazla, burnumun dibine kadar geldiler. Çünkü görme gücüm çok azalmadıysa, görüş alanım ancak yanı başımda bulunan şeyleri görmeme izin veriyor. Oturduğum yerin, zemine oranla (zeminse bu) biraz yüksek göründüğünü eklemeliyim. Belki de zemin dediğim su ya da başka bir sıvı. Bu nedenle önümde dümdüz uzanan şeyi iyice görmem için gözlerimi bir parça indir-

mem gerekiyor. Ama artık indirmiyorum gözlerimi. Kısacası, yalnız tam önümde uzanan şeyi görebiliyorum, yalnız yanı başımdaki şeyi görebiliyorum, en iyi gördüğüm şeyi bile bulanık görüyorum.

Kendimi neden gün ışığında, insanların arasında tasarladım? Onların içinde bir yerim yoktu benim, inanıyorum buna. Kapatalım bu konuyu. Hâlâ görüyorum temsilcilerimi. Bana neler anlattılar, bir bilseniz! İnsanlar ve gün ışığı konusunda. İnanmak istemedim onlara. Ama bir bölümü kafama kazındı sanki. Ama bu beylerle nerede, ne zaman, hangi yolla iletişim kurdum? Yanıma gelip rahatsız ettiler mi beni? Hayır, kimse yanıma gelip rahatsız etmedi beni. Öyleyse başka bir yere geldi onlar. Ama başka bir yerde hiç bulunmadım ben. Ama insanlar ve davranış biçimleri üzerine ancak onlardan bir şey öğrenmiş olabilirim. Pek bir şey sayılmaz bu. Öğrenmesem de olurdu aslında. Hiçbir işe yaramaz da demiyorum, o kadar da değil. Gerektiğinde kullanacağım bu bilgileri. Ayrıca kullandım da. Beni şaşırtan şey, bu bilgileri borçlu olduğum kişilerle hiç temasa girmemiş olmam. Doğuştan gelen bilgiler olamaz mı bunlar? İyilik ve kötülük gibi. Bana pek olası gelmiyor bu. Örneğin, annem konusunda doğuştan bilgi edinmem olası mı? Pek olası gelmiyor bana. Bu beyler söz etmeyi çok severdi annemden. Aynı zamanda Tanrı yükünden de kurtardılar beni. Son çözümlemede ona bağlı olduğumu söylediler. Bally'deki adamları vermişti bu güvenilir bilgileri (ben unuttum neresiydi), onlara bakılırsa orada gelmişim dünyaya, gırtlağımdan aşağı şu eşsiz yaşam şerbeti orada akıtılmış. Türdeşim insanoğullarını kıtır kıtır yemem için gayret gösteriyorlardı özellikle. Acımasızdılar bu konuda. Bu söyleşilerden bir şey anımsamıyorum. Pek bir şey anlamamış olmalıyım. Ama birkaç tanım kalmış belleğimde, istemesem de. Bana sevgi üzerine, zekâ üzerine çok değerli, çok çok değerli dersler verdiler. Sanıyorum bana sayı saymayı, akıl yürütmeyi onlar öğrettiler. Bu budalaca şeylerin bir kısmı işime yaradı arada sırada, yadsımayacağım bunu, hoş beni rahat bıraksalar işime yarayacakları koşullar hiç oluşmazdı ya! Hâlâ kullanırım bazıları, kıçımı kaşımak için. Cepleri zehir ve panzehir dolu pis heriflerdi bunlar. Belki de tüm bu dersleri postayla göndermişlerdi bana. Yine de yüzlerini gördüm gibi geliyor bana. Belki de fotoğraflarını gördüm onların. Bu beyin yıkamalar ne zaman son buldu? Son buldu mu gerçek-

ten? Son birkaç soru daha. Yoksa geçici bir ara mı yalnızca? Dört beş kişiydiler, hakkımda bir rapor hazırladıkları gerekçesiyle başımın etini yemişlerdi. İçlerinde, adını Basil sandığım biri vardı özellikle, müthiş bir tiksinti uyandırıyordu bende. Ağzını hiç açmaz, nice şeyler görmekten eskimiş gözlerini üzerime diker, ne olmamı istiyorsa anında ona dönüştürürdü beni. Gölgelere sinmiş hâlâ bakıyor mu bana? Orada, dünyalarında bana yapıştırmış oldukları adımı kullanıyor mu hâlâ iznimi almadan, sabırla, mevsimden mevsime? Hayır hayır, burada güvenlik içinde hissediyorum kendimi, bu önemsiz yaraları kimin açtığını düşünerek eğleniyorum.

Öteki dosdoğru üzerime geliyor. Sanki ağır örtülerin arasından çıkar gibi geliyor, bir iki adım atıyor, bana bakıyor, sonra geriliyor. İki büklüm olmuş, ne olduğunu bilmediğim ağır yükler taşıyor sanki. En iyi gördüğüm şeyi, şapkası. Şapkanın tepesi eski bir pabucun tabanı gibi yıpranıp yırtılmış, kırlaşmış bir saç tutamı gözüküyor. Gözlerini kaldırıyor ve uzun uzun yalvaran bakışlarını hissediyorum üzerimde, kendisi için bir şeyler yapmamı bekliyor sanki. Kuşkusuz yanılgı dolu başka bir izlenimim daha var, armağanlar getirmiş bana ama vermeye cesaret edemiyor. Geri götürüyor ya da elinden düşürüyor ve armağanlar gözden kayboluyor. Sık gelmiyor, daha kesin bir şey söyleyemem ama düzenli aralıklarla geliyor. Ziyareti şu ana kadar Malone'un geçişiyle çakışmadı. Ama bir gün çakışacak belki. Burada var olan düzeni bozması gerekmez bu karşılaşmanın. Çünkü Malone'un yörüngesini (bir metre uzağımdan geçtiğini düşünerek yanılıyorum belki) iki üç santim farkla hesaplayacak durumda olsam da ötekinin izlediği yol konusunda hiçbir düşünce üretemiyorum. Çünkü hiçbir hesap yapamadığım için yalnızca zamanı ölçme olanaksızlığıyla yüz yüze kalmıyor, ayrıca her birinin ilerleyiş hızlarını karşılaştırmak olanağından da yoksun oluyorum böylece. Bu nedenle, ikisini bir arada görmekte bir yararım olacak mı, bilmiyorum bunu. Ama bir yararım olacağına inanmak istiyorum. Çünkü ikisini bir arada görmemem söz konusu olsaydı, Malone'un, ötekinin önünde ya da ardında, önümden hep aynı aralıklarla geçmesi gerekirdi. Hayır yanılıyorum. Çünkü aradaki uzaklık tümüyle ortadan kalkmasa da değişebilir pekâlâ, değiştiğini de sanıyorum aslında. Bu değişip duran uzaklıklar iki

ziyaretçimin gözlerimin önünde bir gün karşılaşacaklarını, çarpışacaklarını ve belki de yere düşeceklerini düşündürüyor bana. Burada her şeyin er geç yinelendiğini söyledim, hayır, tam bunu söyleyecektim caydım düşüncemden. Ama karşılaşmalar bu kuralın dışında kalıyor sanıyorum. Uzun bir süre önce tanık olduğum tek karşılaşma bir daha yinelenmedi. Belki de bir şeyin sonuydu bu. Onları birlikte göreceğim gün, yani çarpışacakları gün, belki Malone ve ötekinden kurtulmuş olacağım; yo hayır, rahatsızlık vermiyorlar bana. Rahatımı bozan yalnız onlar değil ne yazık ki. Başkaları da geliyor bana doğru, önümden geçiyor, çevremde dolanıyor. Kuşkusuz hepsini tanımıyorum henüz. Yineliyorum bir kez daha, rahatsızlık vermiyorlar bana. Ama uzun bir sürenin sonunda usanç verici olabilir. Nasıl olur bilmiyorum. Ama olasılık göz önünde bulundurulmalı. İnsan bir şeyi çalıştırmaya başlıyor, sonra bunu nasıl durduracağını hiç düşünmüyor. Konuşmaya uygulayalım bunu. İnsan konuşmaya başlıyor, istediğinde susmak elindeymiş gibi. Böylesi daha iyi oldu. Bir şeylere son vermek olanağını araştırmak, sesini susturmaya çabalamak, söylemin sürüp gitmesini sağlıyor. Hayır düşünmeye çalışmamalıyım, yalnızca konuşmalıyım. Kendilerinden aceleyle söz ederek bu yeri korkakça tanınmaz hale getirdiğim varlıkları, nesneleri, karaltıları, sesleri, ışıkları yöntemli ya da yöntemsiz bir biçimde çıkarmak zorunda kalacağım yaşamımdan. Konuşma cinnetim içinde gerçeklik arayışım bu. Bu nedenle bir karşılaşma aracılığıyla bir kurtuluş olanağı araştırıyorum. Ama biraz yavaş. Önce kirletip sonra temizlemeli.

Bir değişiklik olsun diye biraz kendimle ilgilenmenin tam zamanı. Er geç bunu yapmak zorunda kalacağım. İlk bakışta olası değil gibi gözüküyor. Kendimi yarattığım kişilerle aynı kefeye mi koyacağım yani? Kendimi şöyle gördüğümü, böyle hissettiğimi, şu korkuları, bu umutları beslediğimi, şunları bildiğimi, bunları bilmediğimi mi söyleyeceğim? Evet, söyleyeceğim bunları, yalnız kendimden söz edeceğim. Telaşsız, devinimsiz ve suskun, Malone zayıflıklarımın ebedi yabancısı olarak dönüyor, olmamayı asla başaramayacağım biri değil o. Kımıldamasam da nafile, Tanrı olan o. Ya öteki? Ona yalvaran gözler ödünç verdim, armağan ettim, yardıma gereksinim duyuyordu. Yüzüme bakmıyor, tanımıyor beni, bir eksiği yok. Bir tek ben insanım, tüm geriye kalanlar Tanrı.

Hava; havaya gelince, bu eski izlekten çekip çıkaracak ne kaldı bir bakalım. Çevremde bulanık bir saydamlıkta, külrengi, bu sihirli çemberin ötesinde koyulaşıyor ve ışık geçirmeyen ince tülünü yayıyor kat kat. Burnumun dibinde olup biteni görebilmemi sağlayan bu zayıf ışığı ben mi saçıyorum çevreme? Bunu böyle varsaymakla, şimdilik kazanacağım bir şey yok. Bir yerlerde duymuştum, en karanlık gece bile sonunda yalnız kararmış göğün ışıkları ya da yeryüzünün kendi ışıklarıyla ele verirmiş kendini. Burada geceyi anımsatan bir şey bulunmuyor. İlkin karanlık, sonra gerçekten donuk olan bu külrengi yine de oldukça aydınlık veriyor. Ama gözlerimin boş yere daha yoğun bir hava kütlesi aradığı şu ekran, kurşun gibi ağır bir kale duvarı olmasın. Bu noktayı açığa çıkarmak için bir sopaya ve bunu kullanmama olanak sağlayacak bir düzeneğe gereksinme duyacağım, ikinci olmadan ilki, ilki olmadan ikinci işime yaramayacak kuşkusuz. Belirtmeden geçemeyeceğim, gelecek zaman ortaçlarına ve dilek şart kiplerine de gereksinmem olacak. O zaman sopayı bir mızrak gibi dümdüz önüme fırlatacak ve çıkaracağı sesten, yanı başımda beni çepeçevre kuşatan şeyin şu bildik eski boşluk mu, yoksa katı bir kütle mi olduğunu anlayacağım. Ya da sopamı kaybetmeyi göze almamak için onu elimden bırakmadan, bir kılıç gibi kullanacak ve havaya ya da duvara darbeler indireceğim. Ama sopa devri kapandı artık, burada yalnız bedenime güveniyorum, en küçük bir deviniyi bile gerçekleştiremeyen bedenime; gözlerim, Basil ve tayfasına bakılırsa, tüm gördüklerim ve görmediklerimden dolayı beni dinlendirmek ve uyumama yardımcı olmak amacıyla bir zamanlar kapandıkları gibi kapanmıyorlar artık, başka bir yana da kaçıramıyorum onları, yere dikemiyorum, göğe çeviremiyorum, önlerinde uzanan ve çoğunlukla hiçbir şeyin olup bitmediği daracık uzama dikili onlar, hep açık durmak zorundalar. Kızgın kömürler gibi kırmızı olmalılar. Bazen soruyorum kendime, iki ağtabakası birbirine dönük mü diye. Ayrıca iyice bir düşündükten sonra bu külrenginin, aynen bazı kuşların, örneğin kakatu adlı şu papağanın tüyleri gibi hafifçe pembeye çaldığını da söyleyebilirim.

Her şey kararsa da her şey ışısa da ya da her şey külrengi olarak kalsa da başlangıçta baskın çıkan külrengi oluyor, bunun nedeni külrengi olması, külrenginin sahip olduğu özelliklere sahip olması,

hem karanlığı, hem aydınlığı içinde barındırması, karanlıktan ya da aydınlıktan soyutlanıp birine ya da ötekine dönüşebilmesi. Ama külrengi konusunda belki de külrengine dalmış yanılsamalar yaşıyorum.

Bu kavurucu çılgınlığın yalnızca elle ilgili yönünü düşünelim bakalım, nasıl yazabilirim bu koşullarda? Bilmiyorum. Bilebilirdim. Ama bilmeyeceğim. Bu kez değil. Yazan benim, elimi dizimden kaldıramayan ben. Yazmaya ancak yetecek kadar düşünen benim, kafası uzaklarda olan ben. Matta'yım, meleğim, çarmıhtan önce, günahtan önce geldim, dünyaya geldim, buraya geldim.

Durumu sağlama almak için şunu ekleyeyim: Söylediğim, eğer elimden gelirse söyleyeceğim bu şeyler yok artık ya da henüz yok ya da hiç olmadı ya da hiç olmayacak ya da eğer vardıysa, eğer varsalar, eğer var olacaksalar, burada değillerdi, burada değiller, burada olmayacaklar; başka bir yerde arayın onları. Ama ben buradayım. Öyleyse şunu da eklemek zorundayım: Burada olan, konuşamayan, düşünemeyen ve konuşmak zorunda olan, bu nedenle belki biraz da düşünmek zorunda olan ben, yalnızca burada olan benle, bulunduğum burayla ilişkide değilim yalnızca ama biraz, yeterince (nasıl bilmiyorum ama pek önemli değil), başka yerde olan benimle, başka yerde bulunacak olan benimle ve bulunduğum, bulunacağım yerlerle de ilişkideyim. Ama başka bir yerde hiç bulunmadım, gelecek için bir şey diyemem. Öyleyse söylenecek en basit şey şu: Söylediğim, elimden gelirse söyleyeceğim şey, bulunduğum yerle, orada bulunan benimle ilgili; bunlardan söz etme ve bu nedenle belki de bunları bir parça düşünmek zorunda olduğum için bunlar üzerine düşünme ya da bunlardan söz etme yeteneğine sahip olmasam da. Başka bir şey. Belki de bu konuda, ben ve oturduğum konut konusunda söylediğim, söyleyeceğim şeyler şu ana değin söylendi, çünkü oldum olası burada bulunduğum için, hâlâ buradayım. Hoşuma gitti bu yaptığım uslamlama, durumumu gerektiği gibi anlatıyor çünkü. Demek ki kaygılanmama neden yok. Yine de kaygılanıyorum. Demek ki felaketlere doğru yol almıyorum, hiçbir yere doğru yol almıyorum, maceralarım sona erdi, söylediklerim söylendi, bunlara maceralarım diyorum. Yine de böyle hissetmiyorum. Çok korkuyorum aslında, çünkü söylemim yalnızca ben ve buradan söz edebilir ve ben bir kez daha girişiyorum iki-

sine de son vermeye. Onlardan kurtulduğumda yeniden başlamak zorunda olmasaydım, hiç önem taşımazdı bu, vız gelir tırıs giderdi ama yeniden başlamak zorundaydım sıfırdan, hiçten, boşluktan; kuşkusuz yeni yolları ya da her geçtiğimde tanınmayacak kadar değişmiş bulduğum eski yolları izleyerek yeniden buraya ve kendime varacaktım. Konuya girişteki karışıklık bundan kaynaklanıyor işte, ölüm mahkûmunu yerleştirip infaza hazırlamak uzun sürüyor. Yine de bir gün, konuşmama ara vermeden kendimi kurtaracağım umudunu taşıyorum. Ve o gün, neden bilmiyorum, susmayı ve bitirmeyi başaracağım, biliyorum bunu. Evet, bir umut doğdu, yeni bir umut daha, kendimi yapmamak, kendimi yitirmemek, oldum olası bulunduğumu söylediğim burada kalmak (çünkü hemen bir şeyler söylemek gerekiyordu), burada bitirmek için (mükemmel olurdu). Ama bunun olmasını ister miydik bakalım? Evet, bunun olmasını isterdik, sona ermek mükemmel olurdu, kim olursam olayım, nerede olursam olayım.

Bu girişin birazdan son bulacağını ve yerini yazgıma karar verecek olan sunuşa bırakacağını umuyorum. Ne yazık ki daha ileri gitmek ürkütüyor beni her zaman olduğu gibi. Çünkü daha ileri gitmek, buradan uzaklaşmak demek, kendimi bulmak, kendimi yitirmek demek, yok olmak ve ilkin bir yabancı gibi, sonra yavaş yavaş her zamanki kimliğimle, başka bir yerde yeniden başlamak demek benim için. Bu yere gelince; hep orada olduğumu söyleyeceğim ben. Görmek, kımıldamak, düşünmek, konuşmak olanağından yoksun olduğum için hakkında hiçbir şey öğrenemeyeceğim ama yine de tüm bu engellere karşın yavaş yavaş her zamanki yer olduğunu kesinleyecek kadar bir şeyler öğreneceğim, benim için yapılmış gibi gözüken ve beni istemeyen, benim de onu hem istiyor, hem istemiyor gözüktüğüm (hangisi doğru, kararı siz verin), beni yutuyor mu, kusuyor mu hiçbir zaman bilemeyeceğim bu yer, belki de yalnızca uzaklardaki kafamın içi. Evet, bir zamanlar aylaklık ettiğim, şimdiyse yerimde çakılı kaldığım kafamın içi; küçüklüğümü yitirmişim ya da bölmelerine kafamı, ellerimi, ayaklarımı, sırtımı, göğsümü bir türlü sığdıramıyorum artık ve sanki ilk kezmiş gibi, hep eski öykülerimi, eski öykümü mırıldanıyorum orada. Korkacak bir şey yok demek ki. Oysa korkuyorum, sözcüklerimin benden ve gizlendiğim yerden bir kez daha üreteceği şey korkutuyor beni.

Denenecek yeni bir şey yok mu gerçekten de? Umudumu belirtmiştim ama pek güvenmiyorum buna. Ya hiçbir şey söylememek, gerçekten de hiçbir şey söylememek için konuşuyorsam? O zaman belki de yaşlı, doygun bir sıçanın kemirerek parçalamasını engelleyebilirdim beni, küçük tavanlıklı yatağımla, bir beşikle birlikte ya da eski beşiğime uzanmış, daha yavaş kemirtirdim kendimi ve parçalanan etlerim, Kafkas Dağları'nda olduğu gibi yeniden yapışacak zaman bulurdu, bir kez daha parçalanmadan önce. Ama hiçbir şey söylememek için konuşmak olanaksız görünüyor; başardım sanıyorsunuz ama küçük bir şeyi atlıyorsunuz hep, küçük bir eveti, küçük bir hayırı, bir süvari birliğini yok etmeye yeter bu kadarı. Yine de kim olduğumu, nerede olduğumu söylerken, kendimi yitirmemekten, buradan uzaklaşmamaktan, burada tükenmekten kesmiyorum umudu bu kez. Mucizeyi engelleyen şey, belki de biraz fazla bağlı olduğum yöntemli düşünce. Prometheus'un cezasını çekmeden yirmi dokuz bin dokuz yüz yetmiş yıl önce kurtarılmış olması hiç ilgilendirmiyor beni. Çünkü tanrılarla alay eden, ateşi çalan, kilin doğasını bozan, atı evcilleştiren, kısacası insanlığa büyük iyilikler yapmış o zavallıyla aramda ortak hiçbir şey bulunmadığına inanıyorum. Ama söylemeden geçemeyeceğim. Kısacası, bize bir son vermeden, kendimden, bu yerden söz edebilecek miyim, susmayı başarabilecek miyim; bu iki soru arasında bir bağıntı var mı? Kafa karıştıran şeyleri seviyor insanlar. Uğraşacak birkaç tane var önümüzde, belki de yalnız bir tane.

Tüm bu Murphy, Molloy ve Malone'lar kandıramaz beni. Zamanımı yitirdim onların yüzünden, boş yere acı çektim, onları anlattım durdum, oysa susabilmem için kendimden, yalnızca kendimden söz etmem gerekiyordu. Ama biraz önce kendimden söz ettim, kendimden söz etmekteyim dedim. Biraz önce dediğim umurumda değil. Kendimden ilk kez şimdi söz edeceğim. Acılarımı çeksin diye bu çilekeşleri yanıma almakla iyi ettiğimi sanıyordum. Yanılmışım. Benim acılarımı çekmediler, acılarının sözü bile edilmez benimkilerin yanında, ancak binde biri olabilir benim acılarımın; uzaktan hayranlıkla seyretmek için kendimden koparıp verdiğimin binde biri. Şimdi gitsinler, onlar ve ötekiler, bana hizmet etmiş olanlar da hizmet etmemiş olanlar da onlara ödünç verdiğim acıları bana iade edip yaşamımdan, anılarımdan, utanç ve korkularımdan

çıkıp yok olsunlar. İşte, yalnız ben varım burada, kimse çevremde dönmüyor, kimse bana doğru gelmiyor, önümde kimse kimseyle karşılaşmadı, bu yaratıklar hiç var olmadı, yalnız ben ve bu kara boşluk var olduk. Ya gürültüler? Gürültü de yok, sessiz her yer. Ya onca umut bağladığım ışıklar, onları da söndürmek mi gerekiyor? Evet, gerekiyor bu, ışık yok burada. Külrengi ışık da yok, kara demem gerekiyordu. Demek ki kendisi hakkında hiç konuşmamam dışında hiçbir şey bilmediğim ben, bir de kara ve boş olması dışında da yine hiçbir şey bilmediğim bu kara var yalnızca. Konuşmak zorunda olduğuma göre, konuşacak bir şeyim kalmayana değin bunlardan söz edeceğim işte. Ya Basil ve yandaşları? Kurmaca kişilerdi onlar, bir şeyler açıklamak için uydurmuştum onları, neydi unuttum. Evet, hepsi yalandı, Tanrı ve insanlar, doğa ve gün ışığı, kalbin taşkınlıkları ve anlama yetisi, hepsini tek başıma uydurdum (başka biri yok çünkü) korkakça, kendimden söz etme saatini geciktirmek için. Artık söz konusu edilmeyecekler.

Kendimle ilgili hiçbir şey bilmeyen ben, su gibi akıp duran gözyaşlarım yüzünden gözlerimin açık olduğunu biliyorum. Kıçımda, ayaklarımın tabanında, avuçlarımın içinde, dizlerimde hissettiğim basınçtan, ellerim dizlerimde oturmuş olduğumu anlıyorum. Avuçlarıma bastıran dizlerim, dizlerime bastıran avuçlarım, peki kıçımdaki ve ayak tabanlarımdaki basınç da nesi? Bilmiyorum. Sırtım bir yere dayalı değil. Gözlerim yumulu, bacaklarım dizlerden bükülü ve havada, sırtüstü uzanıp yatmadığımı kesinlemek için belirtiyorum bu ayrıntıları. Daha önemli konulara geçmeden hemen başlangıçta bedenin konumunu saptamakta yarar görüyorum ben. Dümdüz önüme baktığımı söyledim size, peki neye dayanarak söylüyorum bunu? Sırtımın dik olduğunu hissediyorum, boynumun katılaştığını ve bükülmediğini, kafamın da fincanında duran yumurta gibi sapasağlam hepsinin üzerinde yükseldiğini. Yersiz benzetmeler yapıyorum. Bir de gözyaşlarımın akış biçimi var, bütün yüzüm, gözlerimden çeneme, hatta boynuma değin yaşlarla kaplı; öne eğik ya da yukarı kalkık bir yüzde böyle olmazdı sanıyorum. Ama kafanın dik duruşunu bakışın dikliğiyle, düşey konumu da yatay konumla karıştırmamam gerekiyor. Aslında hiçbir şey görmediğime göre bu sorun ikincil bir önem taşıyor. Giyinik miyim? Sık sık sordum bu soruyu kendime, sonra aniden Malone'un şapka-

sından, Molloy'un paltosundan, Murphy'nin takım elbisesinden söz etmeye başlıyordum. Giyiniksem eğer, çok hafif giysiler var üzerimde. Çünkü gözyaşlarımın göğsümden, yanlarımdan ve sırtımdan aktığını hissediyorum. Ah evet, sırılsıklam olmuşum gözyaşlarıyla. Sakalımda toplanıyor gözyaşlarım, sonra sakalım onları taşıyamayınca -hayır, sakalım yok, saçım da, omuzlarımın üzerinde dümdüz kocaman bir top taşıyorum ben, yüz çizgilerim belirsiz, hayır gözlerimin hatları belirgin ama onların da yalnız çukurları kalmış. Hâlâ kurtulmayı başaramadığım avuçlarımı, ayak tabanlarımı uzaktan uzağa hissetmesem, çatlamasın diye üzerinde herhangi iki delik açılmış bir yumurta der çıkardım kendime ama yoğunluğumuz benzeşmiyor pek, bir zamk kıvamındayım ben daha çok. Ama usul usul sürdürmeliyim, yoksa varamayacağım asla. Öyleyse giysi konusunda şimdilik yalnızca tozluk düşünebiliyorum, bir de şurama burama takılı kalmış bir iki eski kumaş parçası. Belden aşağı şeylerden söz etmeyeceğim artık. Burnum yokken, neden bir cinsel organım olsun ki? Tüm bu şeyleri yitirdim, bedenimde bir çıkıntı oluşturan tüm bu şeyleri, gözlerimi saçlarımla birlikte yitirdim, bir iz kalmadı onlardan, öylesine uzaklara, öylesine derinlere düştüler ki hiçbir şey işitmedim, belki hâlâ dökülüyor saçlarım, yavaş yavaş kurum parçaları gibi, kulaklarımın düşüşünü işitmedim. Yaşlı, aptal bir ruhun gereksiz ve aptal sözcükleri bunlar, aşkı yarattım ben, müziği, frenküzümlerinin kokusunu, kendimden kaçmak için. Organlar, bir dış görünüş, düşlemesi kolay bunları, bir Tanrı, zorunlu bu, düşlersiniz onları kolayca, en kötüsü atlatıldı ya, bir an uykuya dalarsınız. Evet, hiç inanmadım Tanrı'ya, şu sükûnet yaratıcısına, bir an bile. Artık durmayacağım bir daha. Öyleyse ben gizlenip dururken, biçare düşüncelerimi taşımış ve sözcüklerimin altında iki büklüm ezilmiş olan onca şeyden hiçbirini alıkoyamaz mıyım kendime? Bu sular seller gibi akan göz çukurlarını da kurutacağım, tıkayacağım, işte, oldu, artık akmıyorlar, konuşan kocaman bir topum ben, var olmayan şeylerden söz eden, belki de var olan şeylerden, bilmesi olanaksız bunu, ayrıca sorun bu değil. Ah evet, ezgiyi hemen değiştiriyorum değil mi? Üstelik de neden bir top da başka bir şey değil ve neden kocaman? Neden bir silindir, küçük bir silindir değil? Bir yumurta, orta büyüklükte bir yumurta? Hayır, hayır, aynı eski aptallık bu, hep yuvarlak bildim kendimi,

dayanıklı ve yuvarlak, söylemeye cesaret edemedim bunu, pürüzsüz, deliksiz, belki göze görünmeyen ya da Büyükköpek takımyıldızındaki Sirius kadar büyük; bu sözler hiçbir anlam taşımıyor. Önemli olan yuvarlak ve katı olmam, bunun nedenleri var kuşkusuz, bir yerlere çarptıkça eğrilip bükülecek düzensiz bir biçime sahip değilsem, yuvarlak ve katıysam, bunun nedenleri var ama nedenlerle uğraşacak halim kalmamış benim. Geri kalan her şeyden vazgeçiyorum, beni sarıp sarmalamasını bir an külrengine yeğlediğim şu gülünç karadan da. Aydınlık ve karanlıkla ilgili konuşmalarım tam bir deli saçması. Bir yığın abuk sabuk laf ettim bu konuda. Ama gerçek bir top gibi yuvarlanıyor muyum? Yoksa sayısız kutuplarımdan birinin üzerinde dengede mi duruyorum? Bunu öğrenmek için içimde büyük bir istek duyuyorum. Görünüşte son derece haklı nedenlere dayanan bu kaygımla söylemime nasıl bir katkıda bulunmalıyım? Ama bana mal etmeyeceklerini söylemeliyim bu katkıyı. Hayır, benimle sessizlik hakkı, yaşayan huzur arasında her zamanki aynı ders uzanıyor, hep ezberlemiş olup da anlatmak istemediğim ders, nedenini bilmiyorum, sessizliğe duyduğum korkudan belki ya da ne desem idare eder diye düşünüyordum, böylece yalanları yeğlemiştim gizli kalmak için, önemi yok bunun. Ama şimdi, eski dersimi anlatacağım, anımsayabilirsem eğer. Gökler altında, yollarda, kentlerde, korularda, odalarda, dağlarda, ovalarda, deniz kenarlarında, denizlerde, insancıklarımın arkasında hep hüzünlü olmadım ben, zamanımı yitirdim, haklarımdan vazgeçtim, boş yere acı çektim, dersimi unuttum. Sonra gönlümce küçük bir cehennem, çok acımasız olmayan, iniltilerimi ödünç verecek birkaç lanetli ince ruh, arada sırada iç çekip duran bir şey ve uzakta görünüp kaybolan, bizi küle dönüştüreceği zamanı bekleyen merhamet ateşi. Konuşuyorum, konuşuyorum, konuşmak zorundayım çünkü ama dinlemiyorum, dersimi arıyorum, eskiden bildiğim ama itiraf etmekten kaçındığım yaşamımı arıyorum, anlatımımda arada sırada bulanıklıklar oluyorsa nedeni bu işte. Belki bu kez de dersimi arayacağım, bu olacak tüm yapabileceğim ve benim olmayan bir dilde eşlik edeceğim kendime. Ama söylememiş olmam gereken şeyi, eğer becerebilirsem bir daha söylemeyeceğim şeyi, eğer becerebilirsem belki de söyleyeceğim şeyi söyleyecek yerde, yapılması gereken şey bu olmasa bile, başka bir şey söylesem daha

doğru olmaz mıydı? Deneyeceğim, başka bir şimdiki zamanda deneyeceğim, bu zaman bana ait olmasa da dur duraksız, gözyaşı dökmeden, gözsüz, nedensiz. Öyleyse yerimden kımıldamadığımı varsayalım, gerçi önemli değil bu, yerimden kımıldamamışım ya da havada ya da başka yüzeylere değe dokuna, yuvarlanarak sürekli yer değiştirmişim ya da bazen yuvarlanmış, bazen durmuşum, hiç önemli değil, çünkü bu konuda bir düşünce oluşturmama önayak olacak hiçbir şey, ne bir rahatlık, ne bir değişiklik hissediyorum kendimde, hem genel bazı bilgilere, hem de aklımı kullanma becerisine sahip olsaydım çok önem taşıyor diyemeyecektim bunun için ama ne yapayım, hiçbir şey hissetmiyorum, hiçbir şey bilmiyorum, düşünmeye gelince, beni susmaktan alıkoymayacak kadar düşünüyorum ancak, buna düşünmek diyemezsiniz. Hiçbir varsayımda bulunmayalım öyleyse, kımıldadığımı da varsaymayalım, kımıldamadığımı da, böylesi daha güvenli, hiçbir önemi yok çünkü, önemli konulara geçelim şimdi. Yani? Yalan söylediğini bile bile konuşan, söylediğini umursamayan, belki de kendisini sona erdirecek sözcükleri söyleyemeyecek kadar yaşlı ve aşağılanmış, gereksizliğini ve gereksizliğinin boşunalığını bilen, kendini dinlemeyen ama bozduğu sessizliğe (belki de bir gün o sessizlikten gelecek başlangıç ve sonun uzun, belirgin iç çekişi) pürdikkat kesilmiş bu ses tek mi? Artık soru sormayacağım, soru kalmadı artık, daha fazlasını bilmiyorum. Ses benden çıkıyor, beni dolduruyor, duvarlarımda yankılanıyor, benim değil bu ses, onu durduramıyorum, beni parçalamasına, hırpalamasına, bana eziyet etmesine engel olamıyorum. Benim değil bu ses, sesim yok benim, sesim yok ve konuşmak zorundayım, tüm bildiğim bu, benim olmayan ama benden başka biri olmadığına göre ancak benim olabilecek bu sesle, hep bu izlek çevresinde dönüp duracağım; bu sesin ait olabileceği başkaları varsa yanıma gelmiyorlar, daha fazla konuşmayacağım bu konuda, daha fazla açıklama yapmayacağım. Belki uzaktan izliyorlar beni, karşı çıkmıyorum buna, onları görmediğim sürece, korlar içindeki bir yüz gibi izliyorlar beni, yok olmaya yazgılı olduğunu biliyorlar bu yüzün ama uzun zaman alıyor, vakit geç oluyor, gözkapakları ağırlaşıyor, ertesi gün erken kalmak gerek. Demek ki konuşan benim, tek başımayım, başka bir şey yapamam çünkü. Hayır, dilsizim ben. Yeri gelmişken söyleyeyim,

sussam nasıl olurdu? Neler gelirdi başıma? Şu ankinden kötü mü olurdum? Ama işte yine sorular başladı. Hep böyle oluyor. Soracak sorum kalmıyor ama ağzımdan hiç durmadan dökülüp duruyor onlar. Bunun nedenini bildiğimi sanıyorum, söylem, bana mal edilmeyen, beni sessizliğe bir hece bile yaklaştıramayan bu gereksiz söylem durmasın diye. Ama artık tetikteyim, artık yanıt vermeyeceğim bu sorulara, onlara yanıt arıyormuş gibi yapmayacağım. Şaşmaz bir düzen içinde birbirini izleyen eksik gölgelerin ve kuşkulu ışığın içine fırlatılıp atılmış kafalar, gövdeler, bacaklar ve bunları izleyen öteki şeylerle dolu bir masal daha uydurmak zorunda kalacağım belki de bitip tükenmemek için. Ama umudum ve inancım yok buna. Ama bu olanağa her zaman sahibim. Çünkü şaklabanlıklarımı sergileyip dururken, geçen defa başıma geldiğinde ya da benim yerime geçen ötekinin başına geldiğinde dikkatsizlik etmemiştim. Sıkıntılarımdan kurtulmak için daha hoş bir yöntemin mırıltıyla söylendiğini işittim, bana öyle geldi; dedi, kendine dedi, sordu, yanıtladı gibi ağzıma sakız ettiğim sözlere bir an bile ara vermeden mırıltılardan en çok işime yarayacak olanları kaydettim aklımın bir köşesine, üstelik şu zırdeliler güruhuyla işim biter bitmez, ilk fırsatta bunlardan faydalanmak için gerçekten söz verdim kendime. Ama kafamdan silinip gitti tüm bu şeyler. Çünkü insanın aynı anda saçma sapan şeylerden de olsa hem konuşup, hem de gerçek çıkarlarının yattığı noktaya dikkatini yoğunlaştırması oldukça güç bir iş; zayıf bir mırıltı da ölmediği için sanki özür dilercesine, kesik kesik tanımını yapıyor bu gerçek çıkarların. Artık yapacak ve söyleyecek hiçbir şeyimin olmaması için yapmam ve söylemem gereken şeylerle ilgili o sırada işitmiş olduğumu sandığım şeyi, meçhul bir lanetlenişin, kavranamamış terimlerine uygun olarak, başka bir yerde yapıp durduğum gürültü yüzünden ancak şöyle bir işitmiştim. Ben viyaklamayı sürdürürken, yine de belli deyimler yeterince etkilemişti beni, onları unutmamaya, dahası benzerlerini türetmeye ve bunları biriktirerek karşı koyulmaz bir bütün, sonunda doğru bir bütün, sonunda kesinleşmiş bir bütün oluşturarak, iğrenç ağzımdan, gereksiz öykülerle, gereksizce aşındırılmış ağzımdan başka bütün söylemleri fırlatıp atmaya ant içtim. Ama unuttum her şeyi, hiçbir şey yapmadım ama şu anda bir şeyler yapmaktaysam işler değişir o zaman, böyle bir şey öylesine

mutlu eder ki beni. Çünkü ben yer değiştiren, çarpışan, kıvranıp duran ve kısa süreli baygınlıklar geçiren, can çekişen insanların arasında kasvetle debelenip dururken böylesine bir müzik bana ulaşabildiyse, sözüm ona yalnız kendi kendimle dolu olduğum şu anda onu çok daha iyi duymam gerekmez mi? Ama uslamlamalar hâlâ bunlar. En uç noktalara varmamış olsam da işte daha şimdiden kendimi masalların yardımına sığınırken buluyorum. Bu saygıdeğer organın asıl işlevini öğrenmeyi beklerken yalnızca bababababa diye bir terane tuttursam daha iyi olmaz mıydı? Sorulardan da uslamlamalardan da gına geldi, onca yıldan sonra yeniden başlıyorum, demek ki susmuşum, demek ki susabiliyorum. İşte yeniden başladı şu gürültü. Anlaması biraz güç. Yıl diyorum ama burada yıl kavramı yok. Süre önemli değil. Yıllar Basil'in kavramlarından. Hepsi bir; uzun bir zaman da kısa bir zaman da. Sessiz kaldım, önemli olan da bu, eğer bu önemliyse, artık anımsamıyorum bunun önemli olup olmadığını. Şimdi yine kaçırdım elimden. Sessizlik, evet ama hangi sessizlik! Çünkü sessiz kalmak çok güzel bir şey ama kalınan sessizliği de düşünmesi gerek insanın. Dinledim. İnsan söylediğini gerçekleştirmeli. Özgürlüğün de böylesi! Hâlâ benim sesim olması gereken şeye diktim kulaklarımı, çok zayıftı, çok uzaktı, denize benzetiyordum onu, uzak sakin bir denize, ölü - hayır, buna benzemiyordu, kumsal yoktu, kıyı yoktu, yalnız deniz vardı, çakıl taşı ve kumlardan iyice usanmıştım, yeryüzü ve denizden de. Basil önem kazanıyor kuşkusuz, bundan sonra Mahood diyeceğim ona, daha çok hoşuma gidiyor bu, tuhaf biriyim ben. Benimle ilgili öyküler anlatan, benim yerime yaşayan, benden çıkan, yeniden bana dönen, yeniden içime giren, kafamı öykülerle dolduran oydu. Bu nasıl oluyordu bilmiyorum. Bilmemek oldum olası hoşuma gidiyordu ama Mahood bunun doğru olmadığını söylüyordu. Mahood da bilmiyordu ama bilmemek kaygılandırıyordu onu. Sık sık, her zaman benim sesimle karışan, bazen sesimi tamamen bastıran onun sesiydi; beni geri dönmemek üzere bıraktığı ya da bırakmak istemediği güne kadar (hangisi bilmiyorum) sürdü bu. Evet, şimdi burada mı, yoksa uzaklarda mı bilmiyorum ama tutarsız davranışlarıyla artık bana acı çektirmeyeceğini söylerken yanıldığını hiç sanmıyorum. Benden uzakta olduğu sıralarda, gerçek durumumun ışığında (ne iğrenç bir tanımlama oldu) benim hak-

kımda, mutsuzluklarım, gülünç mutsuzluklarım, aptalca acılarım hakkında söylediklerini unutmaya, kendimi yeniden toparlamaya çalışırdım. Ama sanki gırtlağımdan yükselen sesi susturabilmem, artık dinlememem için kim olduğumu, ne olduğumu söylememi engellerken onun için tanıklık etmeyi sürdürüyordu. Onun gibi söylersek, artık bana acı çektirmese de bugün hâlâ sesi burada, benimkinin içinde ama azalıyor, azalıyor. Artık yenilenmediği için, umuyorum bir gün tümüyle kopacak sesimden, yok olup gidecek. Ama bunun gerçekleşmesi için konuşmam gerekiyor, hep konuşmam. Aynı zamanda, kendimden gizlemiyorum bunu, Mahood yeniden dönebilir ya da yeniden gidebilir, sonra yeniden dönebilir. O zaman sesim, ses, bakın, biraz ara vermek için şimdi Mahood'un öykülerinden birini anlatacağım, derdi. Evet, böyle olurdu işte. Sonra gücümü toplayıp, gerçeğin arayışına kudretim yüz kat artmış olarak yeniden koyulacağım, derdi. Beni özgürce davrandığıma inandırmak için. Ama benim sesim olamazdı bu, kısmen bile. Aşağı yukarı böyleydi işte. Ya da usulca, gizlice başlardı öykü, hiçbir şey olmamış gibi, hep ben söz konusuymuşum gibi. Ama ben her zamanki gibi, ağzım açık, erkenden uyuyakalmış olurdum, her zamankinden farksız bir görüntü taşırdım. Uyuyan ağzımdan kendimle ilgili yalanlar dökülürdü. Hayır, uyumayacağım, ağlayarak kulak kabartacağım. Ama şu anda aslında ben miyim söz konusu edilen? Bazen öyle sanıyorum. Sonra öyle olmadığını anlıyorum. Elimden geleni yapıyorum ve bir kez daha başarısızlığın eşiğine geliyorum. Başarısızlığa düşmeyi umursamıyorum, hoşuma gidiyor bu benim, yalnızca susmak istiyorum. Biraz önceki gibi daha iyi dinlemek için istemiyorum susmayı ama dinginlik içinde olayım diye istiyorum, arzuladığını elde etmiş, her türlü artdüşünceden arınmış. Yaşamaya değerdi bu hayatı, en sonunda yaşamla tanışmıştım işte. Söylemime ara verdiğimde konuşurken yeterince salgılayamadığım tükürükle dolacaktı ağzım, ben olanca mutluluğuyla, yaşam saçarak akmasına izin verecektim tükürüklerimin, yazma çezam bitmiş, sessizliğe kavuşmuş olacaktım. Bir dersten söz ettim, söz etmiş olmalıyım, yazma cezam demem gerekirdi, yazı ödevimle dersi birbirine karıştırdım. Evet, yazmam gereken bir ödev var özgürlüğüme kavuşmadan önce, özgürce tükürüklerimi saçmadan, özgürce susmadan, özgürce kulaklarımı tıkamadan

ve özgürce öteki şeyleri yapmaya girişmeden önce. İşte sonunda durumumun gerçekçi bir görüntüsünü sundum size. Bu yazılı ödevi, galiba doğumumda, bana bir ceza olarak verdiler, belki doğduğum için cezalandırdılar beni ya da belli bir nedenle vermediler, belki de sevmedikleri için verdiler ama ödev neydi unutmuşum. Ama söylediler mi bunu bana? Sık bakalım dostum, iyice sık ama fazla zorlama, biraz daha uzun sık, belki söz konusu edilen sensin burada. Belki hedefi bulursun. On bin sözcükten sonra mı? Peki o zaman bir hedefi diye düzelteyim, daha sonra başka hedeflerin de olacak çünkü. Kendimle konuşmaya gelince, yeterince konuşmadım kendimle, yeterince dinlemedim, yeterince yanıtlamadım, yeterince avutmadım, efendim adına konuştum, efendimin hiç söylemediği sözler için diktim kulaklarımı, aferin çocuğum, aferin, durabilirsin, gidebilirsin, özgürsün, borcunu ödedin, bağışlandın; hiç söylemediği sözlerdi bunlar. Efendim. İşte gözden yitirmemem gereken bir damar bu. Ama şimdilik kafam -ama unutmadan ekleyeyim, belki sayıları birden çok bir sürü zorba var karşımda, ezelden beri aralarında tartışıp beni ne yapacakları konusunda değişik düşünceler ileri sürüyor onlar, arada sırada kulak veriyorlar bana, sonra yemek yemeye ya da kâğıt oynamaya gidiyorlar- kafam yazılı ödeve takılı kaldı, bu yazılı ödevin, gereksiz bir telaşla duyurulup, gereksiz bir telaşla yadsınan şu dersle belli bir bağıntısının bulunduğunu kesinlersem, güvenilirliğimden bir şey eksilmez sanıyorum. Çünkü tüm söylemem gereken şey şunlar: Eğer yapmam gereken bir ödevim varsa, bunun nedeni dersimi anlatmayı başaramamış olmam; bir de şu var, yazılı ödevimi bitirdiğimde yapmam gereken şey dersimi anlatmak olacak, işte o zaman rahatça köşeme çekilip tükürüklerimi saça saça, ağzım kapalı, dilim kıpırtısız, tüm karmaşa ve gürültülerden uzakta, dingin, yani boş bir kafayla yaşayacağım. Ama bu beni daha ileri götürmüyor. Çünkü sözcükler içinde boğuşa boğuşa doğru ödevi bulsam bile, doğru dersi yeniden oluşturmam gerekecek; ikisi aynı şeyse işler değişir tabii, burun kıvırıp olanaksız diyemeyiz kolayca buna. Ayrıca tuhaf bir düşünce bu, fazlasıyla kafa karıştırıcı, huzura kavuşmak için yapılması gerekli olan bir iş. Tuhaf bir iş bu, kendinden söz etmeye dayanan. Tuhaf bir umut bu, sessizliğe ve dinginliğe yönelik. Sesimden, sesten başka bir şeye sahip olmadığım için, zorunluluk

düşüncesi bir kez sineye çekildiğinde, bunu bir şeyler söyleme zorunluluğu olarak yorumlamam doğal görünebilir. Ama olası mı bu? Ellerim yok ama alkışlamak görevi verilmiş bana ya da avuçlarımı birbirine çarparak garsonu çağırmak; ayaklardan da yoksunum ama dans etmek boynumun borcu. Ama önce, biraz ilerlemek için, şu ana değin söz ettiklerimden farklı bir şey anlattığımı varsayalım, daha sonra, biraz daha ilerlemek için, başka başka şeyler varsayarız. Akla yakın bir varsayım gibi görünüyor. Ama bundan, söylenecek şeyin benim hakkımda olduğunu çıkarsamak bana oldukça abartılı geliyor. Beni affetmesi için efendime düzdüğüm övgüler olamaz mı bunlar? Ya da bazı itiraflar; aslında Mahood'um ben, Mahood'un kimliğine büründüğü ve sesinin işitilmesini engellediği kişi üzerine anlattığı öyküler de baştan aşağı düzmece. Ya Mahood benim efendimse? Şimdilik daha ileri gitmeyeceğim. Bu kadar kısa bir süre içinde çok fazla bakış açısı sıraladım art arda. Bu aşamada, kendime söz verdiğim gibi, soruları bir yana bırakmak, hiç kuşkusuz olanaksız görünüyor. Hayır, yalnızca soru sormamak için ant içmiştim. Kim bilir, belki de çok geçmeden, mutlu bir ortam içine düşerim de bunlar bir daha... aşırı kibarlığın anlamı yok... kafamda oluşmazlar. Çünkü yaptığım iş için az da olsa kafa gerekiyor. Belki benim kafam değil bu, kabul, öyle olsun ama sahipleniyorum, en azından bu havayı vermeye çalışıyorum. Orada işlenecek bol malzeme var, besleyip şişmanlatacak sizi, emin çekirdeğine kadar, yıllarca yetecek size, üstelik çok lezzetli, düşündükçe ürperiyorum, inanın bana, şaka yaptım, ürperiyor ve çabucak geçiyorum, tüm bir yaşam var önümde, daha şimdiden unutuyorum, ne diyordum, şu anda, önemli bir şeydi, unuttum, anımsayacağım, üzülmeye gerek yok, yepyeni, bilinmeyen, ben zor işleri omuzlamak için (umarım) kendimi hazır hissettiğim bir gün. Ne kadar çok bizden konuştum. Sözü uzatmıyorum. Efendi. Gereken ilgiyi hiç göstermedim ona. Belkilerden usandım artık, kullanıla kullanıla çok eskidi bu numara. Kendime her şeyi yasaklayacağım, sonra yasaklamamışım gibi sürdüreceğim. Efendi. Arada sırada bir zorbadan söz eder gibi dokundurdum ona, kendime acındırmak için. Giydirdiler beni, para verdiler türünden küçük göndermelerdi. Sonrası yok. Ya da Moran'ın patronu, unuttum adını. Ya evet, bazı şeyler, uydurduğum şeyler, iyi uydurduğumu

sanıyordum bunları, bir yığın kuşkum vardı, yorgunluktan çatallaşmıştı sesim, bazı şeyleri anımsıyorum ama hep aynı şeyleri değil. Ama uğraşımla özdeşleştirdiğim, uğraşıma yakın bulduğum, bir dolap beygirinin gereksizce debelenmesi gibi, bu konuyu bir parça deşmek, üstüne üstüne gitmek hiç aklıma gelmedi benim. Şimdi aklıma geliyorsa, kendi öyküm konusunda yaşadığım düş kırıklığıdır buna neden. Cesaretimi yitiriyorum bir an, hemen harekete geçersem toparlayabilirim kendimi. Geldik efendime; benim suretimde tek olduğunu varsayıyorum, iyiliğimi istiyor, zavallıcık, iyi olmamı istiyor, düş kırıklığına uğramamak için pek bir şey yapar gibi görünmüyorsa, bunun nedeni yapılacak pek bir şey olmaması, daha doğrusu yapılacak hiçbir şey olmaması, yoksa yapardı benim kudretli ve iyi yürekli efendim, kuşkusuz çoktan yapardı, zavallıcık. Başka bir varsayım da şu: O gereken şeyleri yaptı, benimle ilgili olan konularda (çünkü koruma altına aldığı başka insanlar da olabilir) tavrı belli; her şey yolunda ama ben hiçbir şeyin ayırdında değilim. Durum bir ve iki. Eğer becerebilirsem ilkini kurcalayacağım bir parça. Sonra, hâlâ ayakta kalabilmişsem eğer, ikincisiyle cebelleşeceğim. Şu söylediklerim Malone'un öykülerini çağrıştırıyor. Ama çabuk kurcala dostum, yoksa unutacaksın. Orada işte, biçare yaratık, benim yüzümden feci durumda, benim için yapılabilecek bir şey yok, oysa öyle çok yardımcı olmak istiyor ki, buyruklar vermeye, sözünün dinlenmesine hep alışkın olan o. Orada işte, dünyaya gelişimden bu yana, oydu sanıyorum buna neden olan, bana iyi olmamı buyuruyor, rahat etmemi filan buyuruyor, cansız bir maddeyle konuşsa ne kadar tepki alırsa, o kadar tepki alıyor benden. Bu methiye hoşuna gitmediyse, inşallah -az kalsın ipe gönderir beni diyecektim ama kuşkusuz can attığım bir şey bu, canımı almaları, çanıma ot tıkamaları. Ah ne yazık ki çanım yok! Senin iyi olmanı istiyorum, duyuyor musun beni, işte böyle yiyor kafamın etini. Saygıda kusur etmeden yanıtlıyorum onu, ben de istiyorum efendim. Hoşuna gitmek için söylüyorum bunu, öylesine mutsuz bir hali var ki. İyi yürekli biriyim görünüşte. Hayır, konuşmuyoruz aramızda, ağzını bile açmıyor bana bir şey demek için. Şansı yok, kesin bu, belki beni o seçmedi. İyilikten, iyiliğimden anladığı şey, ayrı bir tartışma konusu. Benim mutlu olmamı isteyebiliyor, bunu öğrenmiştik, öyle değil mi? Ya da başka bir iş için

gözüne kestirmiş beni. Veya her ikisini de koymuş kafasına. Olaylara yön veren o olduğuna göre, biraz daha açık yürekli davransa, hem onun, hem de bana yüklediği bakış açısından her şey çok daha kolaylaşırdı. Hadi bilgilendirsin bizi ve bitsin bu iş. Kendisine nasıl ulaşacağımı bilsem de ona soru sormak bana düşmez. Benim için, benden kesin olarak ne istediğini ilk ve son olarak söylesin bakalım. Benden iyiliğimi istiyor, biliyorum bunu, en azından yüreğinde daha iyi duygular yeşertmek amacıyla, var olduğunu, var olurken de beni işittiğini varsayarak söylüyorum bunu. Ama hangi iyilik söz konusu burada, iyilikten iyiliğe fark var. İyiliğin en yücesi belki de. Kısacası aydınlatsın beni, tüm istediğim bu, böylece en azından hangi anlamda başarısız olduğumu öğrenme mutluluğunu tadarım. Kuşkusuz iyiliğim için, bir şeyler söylememi isterse, ne olduğunu söylesin bana yalnızca, o an ulurcasına haykırırım bunu. Doğru, bunu bana şimdiye değin yüz kez söylemiş olmalı. Peki, yüz birinci kez söylesin o zaman, bu kez dikkat edeceğim. Ama belki de haksızlık ediyorum iyi yürekli efendime, belki benim gibi yalnız ve özgür değil o, kendisi gibi iyi yürekli, kendisi gibi benim iyiliğimi isteyen ama bu konuda farklı farklı görüşler ileri süren başka insanlarla birlikte. Her gün, yukarıda, gün boyu, günde birkaç kez, saptanan bir saatten saptanan öteki bir saate kadar, her şeyin saptanıp da yazgımın saptanamadığı toplantılarda tartışıp duruyorlar benim için. Belki de bir anlaşma tasarısı hazırlama göreviyle bir araya gelen vekiller toplantısıdır bu. Onlar böyle tartışadursunlar, ben tüm bu süre boyunca hep neysem öyle kalmak dileğindeyim, neden derseniz çoğunlukla ya da kuraya başvurularak alınmış sakat bir karara bin kez yeğlerim bunu. Onlar da tüm bu süre boyunca acı çekiyorlar, her biri kendi çapında, çünkü iyi değilim. Artık kapatalım bu konuyu. Eğer bu onları yatıştırmıyorsa, benim için şanssızlık, böyle bir şeyi hâlâ düşünebiliyorum. Ama unutmadan bir öneride bulunayım, sonra önemli konulardan söz edeceğim. Neden benimle işlerini bitirip özgür bırakmıyorlar beni? Belki yararı dokunabilirdi bunun bana. Bilmiyorum. Belki kesin olarak susabilirdim o zaman. Hayır, abuk sabuk konuşmalar bunların hepsi, özgürüm ben, terk edildim. İşte her şey yeniden berbat oldu. Mahood bile terk etti beni, yalnızım. Durabilmem için tüm şu yerine getirmem gereken görevler, söylemem gereken söz-

ler, dile getirebilmem, durabilmem için yeniden bulgulamam gereken gerçeklik, zorla verdikleri, bir zamanlar öğrendiğim, uzun süre savsakladığım, sonunda unuttuğum, artık söz etmek zorunda kalmamak, işitmek zorunda kalmamak için yeniden bulmam, yapmam gereken görev; kendimi avutmak, sürdürmek için, kendime yardımcı olmak, kendimin bir yerlerde, bir başlangıç ile bitiş arasında, bazen ilerleyerek, bazen gerileyerek, bazen zikzaklar çizerek ama sonunda hep yol alarak devindiğime inanmak amacıyla uydurdum onu. Hepsi yalan. Yapacak hiçbir şeyim yok, daha doğrusu özellikle yapacak bir şeyim yok. Konuşmak zorundayım, belirsiz bu. Konuşmak zorundayım, söyleyeceğim bir şey yok kendime ait. Kimse zorlamıyor beni buna, kimse yok, bir rastlantı bu, bir olgu. Hiçbir şey bu zorunluluktan koparıp alamaz beni, hiçbir şey yok bulunması gereken, hiçbir şey yok kurtarılması gereken, hiçbir şey yok söylenmek üzere bekleyen şeyleri azaltacak, dağlar kadar işim var, demek ki bir dağ var. Aptalın biri olmamışsam eğer, bundan öte bir kazancım olamazdı, en olumlu eylemim diyebilirdim gerçekleştirdiğime ama aptalın biri de olmuş olabilirdim pekâlâ, aptal olmadığıma inanırken, aptal olmamayı isterken, aptal olduğumu bilirken, aptal olmadığımın ayırdına varmışken. Çünkü rasgele bir şeyler söyleseniz, söylem yürümez, söylemin sürmesi gerek, hadi bakalım. Düşünmesi de kısıtlaması da duyumsaması da katlanması da olanaksız, bitmez tükenmez bir işkence bu, evet katlanılmaz bir işkence, acı çekmesini de beceremiyorum ben, bunu bile doğru dürüst yapamıyorum, sırtında civcivler dolaşan, farelerin pusu kurduğu, ayakta ölümünü bekleyen yaşlı hindiden farksızım. Devamını anlatayım çabucak. Bağırmayın, özellikle bağırmayın, kibar olun, ölme sanatının inceliğini gösterin ötekiler azıp dururken, duyuyorum onları buradan, dikenlerin çıtırtısı gibi, hayır, olanaksız bu, yazdıklarımın arkasına saklanıp uluyan benim. Demek ki rasgele şeyler anlatmıyorum. Mahood'un öyküleri bile, bir hayli yabancı olsalar da rasgele şeyler değildi, peki neye yabancıydı bu öyküler, bilmiyorum, şu tanımadığım ülkeme yabancıydı, insanların orada kendilerini rahat hissettikleri, birbirlerini en kolay ve en hızlı biçimde ziyaret etmek amacıyla açtıkları, hiç karanlık olmasın diye (feci bir şey olurdu bu ama olsun) zifiri havanın üzerine ışık saçan çok sayıda, çeşit çeşit lambalarla aydınlatılan yollarda gidip gel-

dikleri şu başka diyara yabancıydı. Rasgele şeyler değildi ama nasıl söylemeli bunu. Mahood. Ondan önce kendini benim yerime koyan başkaları vardı, aralarındaki benzerliği göz önüne alırsak babadan oğula geçen bir uğraş olmalıydı üstlendikleri. Mahood kendinden önce gelenlerden hiç de kötü değildi. Ama onu tek bacağı üzerinde betimlemeye girişmeden önce, bir sonraki temsilcimin, oturağı kafasında, götü tozların içinde, ona bağrını açan Toprak Ana'yla bütünleşmiş, kesik bacaklı biri olacağını belirteyim, bu kesin. Bu da bir düşünce işte, başka bir düşünce, bir yanlarımı kese kese, belki de bir gün, on beş nesil sonra, kendim gibi görünmeyi başaracağım gelip geçenler arasında. O zamana kadar Mahood bu karikatür. Peki ya tek ve aynı kişiysek, onun doğruladığı, benimse yadsıdığım gibi? Ya onun yokluğundan yararlanıp işlerimi bir düzene koymak için burada kalmak yerine, söylediği yerlerden geçtimse? Burada, benim ülkemde, ne yapıyor Mahood, nasıl geldi buraya? İşte aynı gereksiz öyküye başladım yine, işte Mahood ile ben yüz yüzeyiz şimdi, söylediğim gibi iki ayrı kişiysek eğer. Hiç görmedim onu, şu anda da görmüyorum, kendisinin nasıl olduğunu, benim nasıl olduğumu anlattı bana, hepsi anlattı bunu bana, başlıca görevlerinden biri bu olmalı onların. Ne yaptığımı bilmem yeterli olmuyor, nasıl olduğumu bilmem de gerekiyor. Bu kez bir bacağım eksik. Yine de gençleşmiş görünüyorum. İzlencenin bir parçası bu. Yaşlılığın pençesinde kangrene yakalanınca ölümün eşiğine kadar geldim, bir bacağımı kestiler, hop diye fırladım tek ayağımın üzerinde, saklanacak bir delik arayan bir genç gibi arşınlamaya koyuldum dört bir yanı. Tek bir bacak ve sonra insana ait, başka ayırıcı özellikler ama abartmayalım bunları, yoksa korkar, ayartmalarına izin vermem beni. Sonunda yazgısına boyun eğecek, sonunda itiraf edecek, işte parola bu. Onu bu kez bir balık kafasıyla düşünmeye çalışalım, saçları olmasın, hoşuna gidebilir bu, böyle konuşmalar geçmiş olmalı aralarında. Ortasındaki tek bacağı gülümsetebilir onu. Zavallılar. Avucumun içine yapay bir anüs yapıştırsalar bile aralarında olamaz, yaşamlarını paylaşamazdım onların, bir insan olamazdım ben, talihsiz günlerimi geride bırakıp, bir gün onlar gibi insan olma umudu taşıyamazdım. Yine de bazen aralarındayım izlenimini taşıyorum, evet suç mahallindeyim, yaratana özgü niteliklerimin ağırlığı altında sendeliyor, sesim bir an önce

gebermek için ettiğim dualardan kısılmış, çevremi saran ıspanak yapraklarının maviliği tatlı tatlı hışırdıyor. Evet, kaç kez az kalsın öteki sanıyordum kendimi, bir an için acı çekecektim onun gibi. Şampanya açtılar o zaman. Sonunda bizden biri işte! Acıdan yemyeşil yüzü! Gerçek, küçük bir dünyalı! Klorofil içinde boğulmuş! Mezbaha duvarlarının dibinde yürüyor! Faniliğin dayanılmaz çekiciliğine kapılmış iğrenç din adamları benden nasıl da nefret ediyor olmalı. Gel güzel kuzu, gel katıl bize, zamanımız kalmadı, haydi, bir kuzuyla oynaşmanın tam zamanı şimdi, çok hoşuna gidecek bak. Aşk üzerine söylenecek çok şey var; ben elim sikimde gezmişimdir kendimi bildim bileli. Aşk çirkefine bulaştığımda bir insan yanılsamasına kaptırmışımdır kendimi, pantolonumu bile indirmişimdir. Mahood bile kaç kez atlamaya kalktı bana. Eğri oturup doğru konuşayım, çorak bir alanda koltuk değneklerinin üzerinde seke seke giden o oldum bir an, şunu da eklemeden geçemeyeceğim, başlangıçta etrafta kimsecikler gözükmüyordu. Koltuk değnekleriyle attığım her adımdan sonra bir uyuşturucu içimi duruyor, katettiğim ve katedeceğim yolu ölçüyordum. Tabanı geniş, yanları çıplak başım da orada, bir çatı biçiminde son buluyor en yukarıda, yüzdeki benlerde çıkan kıllara benzeyen, uzun ve seyrek saçlar dalgalanıyor burada. Yadsınmaz bir gerçek, bilgi birikimim on numara. Ayartıcı bir şey olduğunu itiraf edin bunun. Bir an dedim, belki de yıllar sürdü. Sonra ayrıldım ondan, anlamsızlaşmaya başlamıştı. Doğru dürüst on adım (bunlara adım demek olasıysa) kadar ilerlemiştim, hayır düz bir çizgiyi izlemiyordum elbette, belirgin bir eğri üzerinde yol alıyordum, bu çizgide devam edersem kılı kılına başlangıç noktasına dönmesem bile, çok yakınlarda bir yere ulaşacağımı sanıyordum. Ters bir sarmalın içine dolanmıştım galiba, daha doğrusu sarmalın büklümleri gittikçe genişleyeceğine daralıyor ve sonunda sıkışıp kalıyor olmalıydı düştüğüm duruma bakılırsa. O sırada daha ileri gitmenin somut olanaksızlığı içinde, gerektiğinde hemen ters yönde yola koyulmam ya da çok daha sonra kendimi kımıldayamayacak bir duruma getirdikten sonra, bir anlamda serbest kalmam koşuluyla kuşkusuz durmam gerekecekti; bir zamanlar bana söylenenlere kulak verirsem (isteyerek dinlememiştim onları), oldukça ilginç ve şaşırtıcı bir deneyim olacaktı bu, yani en tatsız yolun bile gidişte ayrı bir görüntüsü, ayrı bir tatsızlığı vardı,

dönüşte ayrı bir tatsızlığı, aynı gerçeklik dönüş açısından da yinelenebilir. Kıvırıp durmanın bir yararı yok, bir yığın gereksiz bilgiyle yüklüyüm. Ama bir güçlük beliriyor burada. Çünkü eğer döne döne (bu elipsi yapmaya kalkıştığımda artık pek başaramıyorum), eğer döne döne (zaman kazanmış görünmüyorum), eğer döne döne sonunda, kaçınılmaz bir biçimde sıkışıp kalmak zorundaysam, buna karşılık bir kez aksi yöne fırlatıldığımda, içine tek başına bırakıldığım uzamın küre biçiminde olduğunu göz önüne alırsak (yoksa dünya mı bu ama ne önemi var, söylediğimin bilincindeyim), olağan koşullarda, hiçbir şeyin gelip beni durdurma olanağı bulunmadığına göre sonsuza kadar açılmam gerekmez mi? Ama güçlük nerede? Bir an önce bir güçlük vardı, yemin edebilirdim buna. Söylemek bile fazla, herhangi bir anda, hangi anda olursa olsun, karşıma bir duvar, bir ağaç ya da başka bir engel çıkabilir ve benim bunların çevresinde dolaşmam kesin bir biçimde yasaklanabilirdi, bu da turlamama biraz önce sözünü ettiğim kramp gibi etkili bir son verirdi. Ama engeller zamanla kaldırılabilir, öyle görünüyor ama ben kaldıramam bu engelleri, eğer aralarında yaşasaydım zınk diye durdururlardı beni. Ama engeller olmasa da ben bir kez ekvatorun ötesine geçsem, yeniden içeri doğru dönmeye koyulurdum, bunu yapmaya zorunlu hissederdim kendimi, böyle bir duygu taşıyorum nedense. Kendimi Mahood sandığım, söz ettiğim o an, dünya turumun sonuna geliyordum yavaş yavaş, tamamlamak için artık önümde birkaç yüzyıl kalmıştı. Bedenimin perişan hali bu varsayımımı güçlendiriyor, bacağımı belki Büyük Okyanus'ta yitirmiştim, bilmiyorum, belki de leş kokan cangıllarla kaplı, sahillerini kıpkırmızı çiçeklerin doldurduğu Java açıklarında olmuştu, hayır, orası Hint Okyanusu'ydu, amma ansiklopedik bilgi kustum ha, neyse, oralarda bir yerde gelmişti bunlar başıma. Kısacası, yuvama dönüyordum, doğruyu söylemek gerekirse hafiflemiştim, anne babamı, karımı yeniden görmeden, yokluğumda doğmuş olan küçük yavrularımı, ikisini de korumayı başarmış olduğum kollarıma almadan, kuşkusuz daha da hafifleyecektim. Geniş duvarlarla çevrili, yüzeyi çöp ve külden oluşmuş gibi duran bir avlu ya da üstü kapalı bir alanda bulunuyordum, eğer doğru bilgilendirildiysem, içinden geçtiğim uçsuz bucaksız devingen uzamlardan sonra burası gözüme çok tatlı gözüküyordu. Neredeyse güvenlikte hisse-

diyordum kendimi. Avlunun ortasında penceresiz ama mazgallarla donatılmış, küçük, yuvarlak bir yapı yükseliyordu. Onu daha önce gördüğümden kesinlikle emin olmadan (evimden ayrılalı oldukça uzun zaman olmuştu) asla ayrılmamam gereken bir limandı burası, uzak kaldığım sevgili varlıklar sabırla burada bekliyorlardı beni, ben de sabırlı olmalıyım, diye yineleyip duruyordum kendime. Dede, nine, anne ve sekiz ya da dokuz sümüklü; içerisi arı kovanı gibiydi. Gözleri yarıklara çevrili, kalpleri benimle birlikte çarparak çabalarımı izliyorlardı. Uzun süre ıssız kalmış bu avluyu şenlendiriyordum onlar için. Kıvrım farkı göz önünde bulundurulduğunda, ben dışarı, onlar içeri doğru dönüyorduk kendi yörüngelerimizde. Geceleri bir ışıldak yardımıyla gözlüyorlardı beni, sırayla nöbet tutarak. Mevsimler böylece geçiyordu. Çocuklar boy atıyor, aybaşı kanamaları azalıyor, yaşlılar birbirlerine somurtarak bakıp, ben seni gömeceğim, sen beni gömeceksin, tartışmalarına girişiyordu. Dönüşümden bu yana konuştukları, hatta tartıştıkları bir konu var; ben yola çıktığımda bile konuşuluyordu aynı eski konu, belki de yaşamlarının ayrılmaz bir parçasına dönüştürmüşlerdi bunu. Zaman daha hızlı geçiyordu böylece. Ona yemesi için bir şeyler atsam nasıl olurdu? Hayır, hayır, rahatsız etmeyelim. Onlara doğru sürüklenişimi engellemek istemiyorlardı. Tanınmayacak bir haldeydi. Doğru, baba, yine de tanıyabiliyorsunuz onu. Alışkanlıkları hiç yanıt vermeme biçiminde olan anne ve babam, ben ve birçok âşığı arasından beni seçmiş olan karım. Mahood bir iki yaz sonra aramızda olacak. Nereye yerleştireceğim onu? Bodruma mı? Belki de bodrumdayım şu anda. Nesi var, sürekli duruyor? Ama hep öyleydi o, küçüklüğünden bu yana hep dururdu, öyle değil mi dede? Gerçekten de öyleydi, rahat vermezdi hiç, hep dururdu. Mahood'a bakılırsa, hiç ulaşamadım onlara, daha doğrusu tümü önceden ölmüştü, on biri ya da on ikisi de bozuk konserveden korkunç acılarla kıvrana kıvrana zehirlenmişti. İlkin haykırışlarla, sonra çürüyen cesetlerinin kokusuyla rahatsız olup üzüntüyle değiştirmiştim yolumu. Ama bu kadar acele etmeyelim, yoksa asla varamayız. Ayrıca bu ben değilim artık. Bu hızla gitmeyi sürdürürse, asla yetişemeyecek bize. Geçen yıldan bu yana sanki yavaşlamış gözüküyor. Son turlar kısa sürede tamamlanacak. Yitirdiğim bacağım etkilemiş gözükmüyordu onları; belki de daha evden ayrılırken yitirmiştim ba-

cağımı. Onu süngerle silsem nasıl olurdu? Hayır, hayır, rahatını kaçırmayalım. Akşamları yemekten sonra, karım beni gözetlerken, yaşlılar yaşamöyküsü gözlerinden uyku akan çocuklara anlatıyordu. Tam bir uyku muhabbetiydi. Varoluşumu destekleyen, sözümona bağımsız tanıkları devreye sokmak tam Mahood'a özgü bir yöntemdi. Anlatılan bölüm bitince tümü bir ilahi söylüyordu, örneğin, İsa'nın kollarında huzur içinde, ya da örneğin, ruhumun sevgilisi İsa, izin ver bağrına sığınayım. Sonra nöbet sırası gelen dışında, yatmaya gidiyorlardı. Anne ve babam, benimle ilgili farklı görüşler taşıyordu ama ikisi de en başında, yani on beş gün ya da üç hafta boyunca çok güzel bir bebek olduğumda birleşiyorlardı. Yine de çok güzel bir bebekti, hep bu sözlerle bitirirlerdi anlatılarını. Sık sık sessizleşirlerdi anılarına gömülerek. O zaman çocuklardan biri atılır, alışılmış tümceyi, kapanış niyetine söylerdi: Yine de çok güzel bir bebekti. Uykunun henüz yenik düşürmediği ağızlardan yükselen aydınlık ve masum gülüşler, bu vakitsiz gelen bitirişi selamlardı. Hüzünlü düşüncelerinden aniden çekilip alınan anlatıcılar da gülümsemeden edemezdi. Sonra dizlerinin bedenini taşımakta güçlük çektiği annem dışında tümü yerlerinden kalkar, örneğin, iyi yürekli, güzel, tatlı İsa ya da söz gelimi, İsa benim her şeyim, biriciğim, sana sesleniyorum, işit beni, ilahisini okumaya başlarlardı. O da güzel bir bebek olmalıydı. Sonunda karım son haberleri verirdi, yatanlar bunları öğrensinler diye. Yeniden geri geri gitmeye başladı ya da kaşınmaya başladı ya da yana yatmış zıplarken görmeliydiniz onu ya da çocuklar çabuk gelin, dizlerinin üzerine çöktü, gözleriniz bayram edecek bu görüntüyle. Sonra birinin gelip yine de yaklaşıp yaklaşmadığımı, her şeye karşın ilerleyip ilerlemediğimi sorması bir kural haline gelmişti, hâlâ uyanık olanlar, gerilemediğim konusunda güvence almadan yatmayı uslarından bile geçirmezdi. Ptoto yatıştırırdı onları. Kımıldamıştım yerimden, kanıt gerekmezdi. Yaklaşmam öylesine uzun bir zaman almıştı ki hareket ettiğim süre içinde kaygılanmak yersizdi. İleri atılmıştım, birden geri çekilmeye başlamam için neden yoktu, benim tarzım değildi bu. Sonra tümü öpüşüp, birbirlerine iyi geceler diledi ve nöbetçi dışında odalarına çekildi. Ona seslensek nasıl olurdu? Zavallı babam bir şeyler söyleyerek beni cesaretlendirmek için yanıp tutuşuyordu. Dayan oğlum, bu son kışın. Ama içinde bu-

lunduğum ve katlandığım sıkıntıyı göz önünde bulundurarak engelleddiler onu; beni sarsmanın zamanı olmadığını söylediler. Ama bu dönemde nasıl duygular taşıyordum acaba? Neler düşünüyordum? Neyle düşünüyordum? Hangi ahlaksal sorunlarla boğuşuyordum? Bu sonuncuyu Mahood'dan bir alıntı yaparak yanıtlayacağım, kendimi tümüyle elimdeki işe vermiştim ama bırakın ayrıntıları, kabaca bile olsa bu işin ne olduğu konusunda bir bilgi edinmek kaygısında değildim. Tüm sorunum, azalan gücümün yettiğince bana verilen hareketi sürdürmekti, çünkü başka türlü yapamazdım. Bu zorunluluk ve bunu yerine getirmenin neredeyse olanaksızlığı, özellikle zekâ ve duyarlığın özgür işleyişini dışlayarak, beni mekanik bir biçimde tümüyle ele geçirmişti, bu nedenle durumumu, ne içgüdüleriyle ne de gözlem gücüyle, ahırına mı gidiyor, ahırından mı geliyor anlayamayacak bir hale düşen ve bunu da pek umursamayan top ya da yük arabası çeken bir yaşlı beygirin durumuna benzetiyordum. Öteki soruların yanında, böyle şeylerin nasıl olabildiği sorusu uzun süredir kafamı kurcalıyordu benim. Durumumun bu dokunaklı görüntüsünü hiç de itici bulmuyordum; bu anı anımsadıkça o avluda dönüp duran kişi Mahood'un belirttiği gibi gerçekten ben miydim diye hâlâ merak ederim. Çok ağrı kesici vardı yanımda, dilediğimce kullanıyordum, dirimsel işlevlerime (her ne karınağrısı işlevlerse bunlar!) son verecek, öldürücü dozda almıyordum yine de. Evimi nasılsa fark edip tanıdığımı anlayınca, onu da beklemenin verdiği tedirginlikle içeriyi tıklım tıklım dolduran sevgili yakınlarımı da düşünmez olmuştum. Amacıma bir kuş uçumu kadar yakın olmama karşın adımlarımı hızlandırmıyordum. Kuşkusuz hızlandırabilirdim adımlarımı ama eğer varmak istiyorsam gücümü dikkatli kullanmak zorundaydım. Varmaya can atmıyordum ama varmak için elimden geleni yapmalıydım. Ulaşılmaya değer bir hedef, hayır, hiç düşünecek zamanım olmadı bunu. İlerlemek diyorum buna, hâlâ ilerlemek diyorum, ilerlemekten başka bir kaygım olmadı yaşam boyu, düz bir çizgi halinde olmasa bile hiç olmazsa bana verilen biçime uygun olarak ilerledim, başka bir şeyin yaşamımda asla yeri olmadı. Hâlâ Mahood konuşuyor. Hiç durmadım, bir kez bile. Duraklamalarım sayılmaz. Onların amacı ilerlememi sağlamaktı. Durumum üzerine düşünmek için olmasa da ağrı kesici merhemimi vücuduma elimden geldiğince sürmek ya

da yatıştırıcı bir iğne yapmak amacıyla yararlanıyordum bu duraklamalardan, tek bacaklı biri için hiç de kolay olmadığını söyleyebilirim bu işlerin. Sık sık bir haykırış duyulurdu: Düştü! Oysa koltuk değneklerimden kurtulup bedenimle gerektiğince ilgilenmek amacıyla iki elimi de kullanmak için aslında kendi isteğimle yığılırdım yere. İtiraf etmem gerekir ki tek bacaklı biri, özellikle de kafadan sakatsa ve kalan bacağı hareket eksikliğinden ya da fazlalığından gücünü yitirip gevşemişse, sözcüğün gerçek anlamıyla yere kolayca uzanamaz. O zaman yapılacak en kolay şey, koltuk değneklerini atıp yere yıkılmaktır. Ben de bunu yapıyordum işte. Öyleyse düştüğümü söylerken haklıydılar, pek yanılmıyorlardı. İstemeden düştüğüm de oluyordu ama sık sık başıma gelmiyordu bu, benim gibi feleğin çemberinden geçmiş biri iradesi dışında ikide bir yıkılmazdı yere. Ama siz yine de istediğiniz gibi düşünebilirsiniz. Neyse ayakta ya da yerde, yatıştırıcılarımı alarak, acılarımın azalmasını bekleyerek, yeniden yola koyulma zamanını kollayarak duruyordum diyebilirsiniz ama onların, yeniden durdu, bize asla ulaşamayacak, dedikleri anlamda duruşlar değildi bunlar. Eğer olur da bir kez daha bu evin içine girersem, beni kucaklamaya çalışan ailemin ortasında eşyaları deviren, kabız ya da kurt ağrısı çeken bir köpek gibi gittikçe daha hızlı, gittikçe daha çok sarsılarak bir kez daha dönmek için olacak bu, sonra şiddetli bir kramp aksi yöne fırlatacak beni, onlara iyi akşamlar bile diyemeden ayrılacağım yanlarından. Aslında bu öykünün üzerinde biraz daha durmalıyım; az da olsa gerçeklik taşıyor olabilir. Mahood inanmadığımı görmüş olmalıydı, çünkü bir ara öylesine, yalnızca bir bacağımın değil, bir kolumun da eksik olduğunu söyledi. Eksik kolumun dayanacağı değneğe gelince, bunu tutup gerektiğinde tek ayağımla ucuna vura vura ilerleterek kullanmam için koltukaltımda yeterince yer kalmış gözüküyordu. Ama beni derinden sarsan ve kafamı (Mahood böyle demişti) iyice karıştırıp kuşkulara boğan şey, ailemin başına gelen ve önce onların can çekişirken çıkardıkları gürültülerden, sonra çürüyen cesetlerinden yayılan kokudan ayırdına vardığım, felaketin beni yolumdan geri çevirdiği düşüncesiydi. Bu andan sonra onunla birlikte gitmeyi bıraktım. Açıklayacağım nedenini, bu bana başka bir şey düşünmemi, öncelikle kendime, kendimi beklediğim yere nasıl döneceğimi düşünmemi sağlayacak, gerçi hiç istemiyorum

ama bu benim susabilmem, sonunda yalansız dolansız biraz konuşabilmem için (eğer istedikleri buysa) tek şansım, en azından ben öyle sanıyorum, sonra artık söyleyecek bir şeyim kalmayacak nasılsa. Nedenlerim. Üç ya da dördünü sıralayacağım, benim için yeterli olacak bu kadarı. İlkin ailem, yalnızca bir aileye sahip olmam, şu ana kadar kuşkuya düşürmeliydi beni. Ama belli anlarda öylesine iyi niyetle doluyorum ve tekhücreli canlılardan çağımızın insanına değin uzanan büyük yaşam selinde, içimde kısa süreli de olsa, zayıf da olsa öyle bir mücadele isteği uyanıyor ki, hayır, tamamlayamayacağım bu tümceyi. Yeniden başlıyorum. Ailem. İlkin yaptığım şeylerde ailemin hiçbir payı yoktu. Bu yerden ayrıldıktan sonra yolumu şaşırmadığıma göre, buraya yeniden dönmem doğal bir davranıştı yalnızca. Ailem benim yokluğumda taşınmış, yüzlerce fersah uzağa yerleşmiş olabilir, oysa ben bir kıl kadar sapmazdım yolumdan. Eğer algılayabildiğimi varsayarsak, acı dolu çığlıklara ve çürüyen cesetlerin kokularına gelince, olayların doğal akışı içinde bana yadırgatıcı bir yan gözükmemişti tüm bu şeylerde. Böylesine olaylar karşısında her defasında yolumu değiştirmek zorunda kalsaydım, çok uzaklara gidemezdim. Yalnızca yağmurların, onun da çok yetersizce yıkadığı başım ilençlerle doluydu; yolumu değiştirsem başkasından önce kendimden uzaklaşmam gerekirdi. Sonuçta belki de yaptığım buydu, belli belirsiz çevrimsel ilerleyişimi bu biçimde açıklayabilirdim. Yalan, tümü yalan, bilmek, yargılamak, sızlanmak için yaratılmamışım ben, gitmek için yaratılmışım. Bayat konservedeki mikropların tüm ailemin kökünü kazıması, kendi davranışımın bundan bir zarar görmemesi koşuluyla, kolayca kabulleneceğim bir durumdu, yinelemekten usanmayacağım bunu. Olayların aslında nasıl olduğuna bakalım biz, yoksa Mahood doğru mu söylüyordu? Şimdi düşünüyorum da benimle kendi anlayışı doğrultusunda bütünleşmek için onca istek duyan Mahood'un yalan söylemesi için bir neden yoktu? Var mıydı? Belki de bana acı vermekten korkuyordu. Ama ben burada acı çekmek için bulunuyorum, ayartıcılarımın bir türlü anlayamadıkları nokta bu. Her biri katlanmak konusunda kendine özgü bir anlayış geliştirmişti ve tümü de var olmamı sürdürürken aynı zamanda ılımlı, daha doğrusu sınırlı bir acı çekmemi istiyordu. Katlanma gücümün sınırına ulaştığım için yok olmaktan başka seçeneğim olmadığını söyledi-

ler dostça ve öldürdüler bile beni. Katlanma gücümün sınırına gelmiştim! Bana yalnızca tek bir saniye katlanmayı öğretmeliydiler, ardından ben, neşeli bir ıslık tutturur, sonsuza değin dayanabilirdim. Ne kötü deneyimler yaşattılar bana! Ama en kötüsü, kan bağı taşıdığım bir yığın insandan böylesine ucuz biçimde kurtulmuş olmaktan sarsılmış gözüktüğüm Mahood'un şu öyküsüydü, üstelik bunların aralarında, biri beni dünyaya salan lanetlenmiş insan, öteki de huni biçimindeki, içine kendi benzerlerimi pompalayarak ölümü almaya çalıştığım iki de hıyar vardı. Eğri oturup doğru konuşursak, uzunca bir süredir ne söylediğimin bilincinde değilim. Çünkü kafam başka yerde. Kendimi bağışlatıyorum böylece. İnsanın kafası başka yerde olduğu sürece her şeyi yapabilir. Hiç çekinmeden, hiçbir şey olmamış gibi sürdürelim öyleyse. Bakalım aslında neler oldu? Mahood beni öksüz, dul ve hiçbir mirasçısı olmayan biri gibi tanıttığında doğruyu mu söylüyordu? İçinde soluk almaya çalıştığınızda soluksuz kaldığınız bu panayırı havaya uçurup yok edeceğim, bir çıkış yolu bulacağım, eskisi gibi olmayacak. Ama beni lekeleyene haksızlık etmek istemem. Çünkü izlediğim yolun olanaklarını tümüyle tüketmeden önce o beni geri döndürüp aksi yöne yolladığında, bir an bile cesaretimin kırılacağını beklemiyordu, istemeye istemeye can veren ailemin haykırışları ve daha sonraki çürüme kokuları nedeniyle yalnızca bedensel bir sarsıntı geçirip ardından da basit bir kusma isteği duyacağımı sanıyordu; kokular beni uzaklaşmaya zorlamıştı, yoksa bayılacaktım. Olan biteni bir kez de böyle anlattığımda, geriye bunun ötekinden hiç de daha iyi olmadığını ve bana doğru biçimde yaklaşsalar belki de bulgulayabilecekleri yaratıkla uzaktan yakından hiçbir benzerlik taşımadığını söylemek kalıyor. Olayların aslında nasıl gerçekleştiğine bakalım şimdi. Sonunda kendimi evin içinde buldum, şaşılacak bir yan yoktu bunda, daha önce belirttiğim gibi yuvarlak bir yapıydı, zemin kat avluyla aynı düzeyde tek bir odadan oluşuyordu, dolaşmalarımı tamamladım orada, ailemin tanınmaz hale gelen kalıntılarını çiğnedim, rasgele şurada bir yüze, şurada bir karına gömüldü koltuk değneklerimin uçları. Mutluluktan uçtuğumu söylemek gerçeği zorlamak olurdu. Çünkü son çırpınışlarım için tam sert ve düz bir yüzeye gereksinme duyduğum bir anda, böylesine bir pisliğin içine batmak bana sıkıntıya yakın bir duygu veriyordu.

Uzun yolculuğumun son günlerini annemin bağırsaklarında geçirip, ertesi gün yola çıktığımı düşünmek mutluluk veriyor bana, bundan emin olmasam bile. Hayır, hepsi bir benim için, Isolde'un göğüsleri, babamın cinsel organı ya da piç kurularından birinin kalbi aynı işlevi görebilirdi. Ama kesin mi bu? Birden benliğimi saran bir bağımsızlık duygusuyla, o uğursuz sığır eti konservesinden arta kalanları mideye indirmiş olabilirdim. Kaç kez düştüm bu son evrelerde, dışarıda fırtınalar koparken. Ama bu saçmalıkları bir yana bırakalım. Buradan başka bir yerde bulunmadım hiç, kimse gelip çıkarmadı beni buradan. Kendisine bir lahananın içinde bulunduğu söylene söylene, sonunda bahçenin hangi köşesinde olduğunu ve dünyaya gelmeden önce ne tür bir yaşam sürdüğünü anımsayan bir çocuk gibi davranmaktan usandım artık. Ben gökyüzü ve yeryüzünün cisim ve yörüngelerinden söz etmeyeceğim artık, hiçbir şey bilmiyorum bunlar konusunda. Tüm bunların ne olduğunu, neye benzediğini, ne işe yaradığını, art arda, binlerce kez, binlerce farklı biçimde açıkladılar, tanımladılar, sonunda anlamış gibi görünmüş olmalıyım. Seslerinden başka bir şey duymamış, bir şey görmemiştim, beni dinleyenler arasında kim bilebilirdi bunu? Bir de insan konusu var; beni insan sınıfına sokmaya çabalamadan önce bile ne söylevler çekmişlerdi insan üstüne. Ne üzerine konuşuyorsam, neyle konuşuyorsam, onlardan öğrendim. Benim için hepsi bir ama bir işe yaramıyor, sonu yok bunun. Onların diliyle de olsa, şimdi kendimden söz etmek zorundayım; bir başlangıç olacak bu; sessizliğe, çılgınlığın, konuşmak zorunda olup da konuşamamaktan doğan çılgınlığın, beni ilgilendirmeyen, önem taşımayan, inanmadığım, kim olduğumu, nerede olduğumu söylemeyeyim diye, bitirmek için yapmam gereken tek şeyi, yapmam gereken tek biçimde yapmayayım diye, yapmam gereken şeyi yapmayayım diye beni ağzıma kadar doldurdukları şeyler dışında konuşamamaktan doğan çılgınlığın sonuna doğru atılmış bir adım olacak. Nefret ediyor olmalılar benden! İyice çekidüzen verdiler bana ama tam anlamıyla daha ele geçiremediler beni. Ölünceye kadar onlara tanıklık etmek, işte benden yapmamı istedikleri şey, sanki bu abuk sabuk iş bir ölüm nedeni olabilirmiş gibi. Onları ve kardeşliğimizi ifade etmeden ağzımı açmamak, işte beni zorladıklarını sandıkları şey. Onların soyundan olmadığımı söylemeden asla kullanmayaca-

ğımı düşündükleri bir dil vermişler bana, iyi numara doğrusu. Ama onların bu anlaşılmaz dilini anlaşılır bir hale sokacağım. Kusmuk gibi ağzından fışkıran öykülerin tek bir sözcüğünü anlamamıştım, tek bir sözcüğünü bile. Algılama yeteneksizliğimi, unutma konusunda gösterdiğim dehamı küçümsediler. Sevgili kavrayışsızlık, senin sayende kendim olacağım sonunda. Yakında içime doldurdukları yalanlardan geriye hiçbir şey kalmayacak. Bir komanın mutluluğunu tatmadan önce, midesi zil çalan birinin kokusuz ve sesli geğirtileriyle kendimi kusacağım sonunda. Ama onlar dediğim kim? Elimdeki kısıtlı olanaklarla araştırmaya değer mi aslında? Hayır ama araştırmamak için bir neden değil bu. Onları kendi topraklarında, kendi silahlarıyla vuracağım, kötü yapılmış kuklalarını da. Belki bu arada kendi izlerimi de bulurum. Kesin olarak kararlaştırdım bunu. Tuhaf olan bir şey var, belli bir süredir rahatsızlık vermiyorlar bana, evet, zaman kavramını bana da benimsettiler. Onların yöntemlerini kullanarak, bundan nasıl bir sonuç çıkarmam gerekir? Mahood sustu, daha doğrusu sürüyor ama yenilenmedi. Saçmalıklarından hiç kurtulamayacağımı mı sanıyorlar, sanki onların kuklalarına yaşam vermekten başka işim olmayacak mı sonsuza değin? Ama orada, hiç kımıldamadan yaşayabilir, kendi sesimi yalnız kendim duyarak ifade edebilirim kendimi. Kendi özelliklerini yüklediler bana, sonra da taşladılar. Dünyaya getirmeyi beceremedikleri ben, ölü taklidi yapacağım şimdi, üstümü kaplayan kocaman kabuk çürüyüp dökülecek. Ama bu tümüyle sesle ilgili bir konu, başka bir eğretileme uygun düşmez. Sesleriyle şişirdiler beni; bir balon gibi, boşaltsam da içimi, onları işitiyorum hâlâ. Onlar kim? Neden onlardan başka bir şey yok son zamanlarda? Çok güzel, onunla bir işimiz kalmadı, bu işi burada bırakalım, tehlikesi kalmadı, diyerek beni terk etmişlerdi belki de. Ah ama uzlaşmayan insan usulca mırıldanıyor, bir yaşam mahkûmu, insanlığın neyi soluksuz bıraktığını mırıldanıyor soluk soluğa, zindanında zincire vurulmuş, işkence altında çürürken, sürgününü kutlamanın ne demek olduğunu söylüyor soluk soluğa, dikkatinizi çekerim. Hayır, korkacak bir şeyleri yok onların, ben bağırtılarıyla bir duvar ördüm çevreme, kimse bilmeyecek kim olduğumu, kimse duymayacak benim ağzımdan bunu, söylemeyeceğim bunu, ayrıca söyleyemem de bildiğim yalnızca onların dili, hayır, belki de söyleyece-

ğim, onların dilinde bile, yalnızca kendim için, boşuna yaşamamış olmak ve sonra susabilmek için, sessizlik hakkını veren buysa ama karışık bir konu bu, sessizliğe sahip olan onlar, sessizliğe karar veren de hep aynı kişiler, kendi aralarında, önemi yok bunun, sessizliğin canı cehenneme, ne olduğumu söyleyeceğim, boşuna dünyaya gelişimin hakkını vermek için dillerini düzelteceğim onların, sonra aklıma geleni söyleyeceğim, ne isterlerse onu söyleyeceğim, keyifle, sonsuza kadar, en azından seve seve. İlkin ne olmadığımı söyleyeceğim, böyle davranmamı öğrettiler bana, sonra da ne olduğumu, bu da başladı çoktan, beni yıldırmalarına izin verdiğim noktadan yeniden başlamam gerekecek yalnızca. Söylemek bile fazla, ne Murphy'im, ne Watt, ne Mercier, ne de -hayır, adlarını saymak istemiyorum, bana kendileri olduğumu söyleyen, zorla, korkuyla ya da kendimi tanımamak için bunu benimser gözüktüğüm, adlarına değin unutmuş olduğum ötekiler de değilim, hiçbir ilgim yok onlarla. Bunların hiçbirini istemedim, aramadım, acısını çekmedim, tanımadım; bir nesneye, düşmana, akla ve sağduyuya sahip olmak nedir bilmedim. Ama bırakalım tüm bunları. Yadsımanın ve çok iyi bildiğim, söylemesi son derece kolay olan bir şeyi yinelemenin bir yararı yok, üstelik bu da sonunda konuşmamı istedikleri biçimde konuşmam anlamına geliyor, yani onları yadsısam da lanetler okusam da yine onlar üzerine konuşuyorum. Belki onlar da benim olmamı buyurdukları biçimde var oluyorlar, olası bu, bilmiyorum ve ilgilenmiyorum. Bana bir dilekte bulunmayı öğretseler, var olmalarını dilerdim. Adlarını ve marifetlerini bir bir sıralamadan, kurtulmak olanağı yok onlardan, bu hiç unutulmamalı. Mahood'un öykülerinden birini daha anlatabilir, benim anladığım gibi anlaşılsın, yani öykü benim başımdan geçmiş gibi anlaşılsın diye hiçbir yorum yapmayabilirdim. Bu da bir görüş. Kendimden daha çok tiksinmem için. Ezberden okuyacağım. Zorla, korkuyla, beceriksizlik nedeniyle bırakmak zorunda kaldığım yerden yeniden başlarken, kendi işimle en iyi biçimde nasıl ilgilenebilirim diye iyice düşünüp taşınmaya zamanım olacak. Son öykü olacak bu. İsteyerek anlatıyormuş gibi görünmeye çalışacağım. Yukarıda, adada yurttaşlarım, dindaşlarım, çağdaşlarım ve dostlarım arasındaki davranış biçimim konusunda belleğimi tazelemeyi amaçladıklarında, bu onları yatıştıracak. Tüm bu zaman boyunca kendimi

göstermek için ne yapmam gerektiği konusunda düşüneceğim. Kimse bir şey anlamayacak bundan. Ama önce bir bakalım kimmiş bu, Tanrı'nın sözümona iyiliğim için gönderdiği gözü dönmüşler çetesi? Doğrusunu söylemek gerekirse -hayır, önce öykü. Ada, ben adadayım, adadan hiç ayrılmadım, Tanrı yardımcım olsun. Yaşamımı sarmallar çize çize, dünyanın çevresini dolaşarak geçiriyor izlenimini taşıyordum. Yanılıyordum, adada yapıyordum sonsuz dönüşlerimi. Yeryüzü diye bildiğim tek yerdi ada. Onu bile tanımıyordum, bakacak cesaretim olmamıştı hiç. Sahile geldiğimde ada içlerine çark ederdim. Sarmallar çizerek ilerlemiyordum, bu konuda da yanılgıya düştüm: Birbirine eklenen yamru yumru halkalardı daha çok, bazen bir valsteki gibi keskin ve kısa, bazen birçok bataklığın tamamını içine alacak kadar geniş paraboller biçiminde, bazen de ikisi arasında bir şeydi, yani bunu o anlık telaş belirliyordu, önceden kestirmek olası değildi. Ama söz ettiğim dönem, bu hareketli yaşam geride kaldı, yerimden kımıldayamıyorum şimdi, bir daha kımıldayamayacağım da ama üçüncü bir kişi gelip de buna zorlarsa, o zaman iş değişir. Çünkü deneyimli gezgin kişiliğimden, son zamanlarda ilkin ellerimin ve dizlerimin üzerinde yürüyerek, sonra karnımın üzerinde sürünerek ya da yerde yuvarlanarak ilerleye ilerleye yalnız gövdem (acınacak durumda) kaldı geriye, üstünde de hepimizin yakından tanıdığı kafam, işte tanımını en iyi öğrenip belleğime yerleştirdiğim parçam bu. Ağzı, ağzımla aynı düzeyde olan derin bir küpe bir çiçek demeti konmuş, mezbahalar yöresindeki sakin bir sokağın kenarında, dinleniyorum sonunda. Kafamı değil ama yuvalarında istedikleri gibi devinip duran gözlerimi çevirdiğimde insanlara at eti yemelerini ilk öneren, bunun savunuculuğunu üstlenen ulu kişinin yontusunu, daha doğrusu büstünü görebiliyorum. Gözbebeklerinden yoksun, taştan gözleri üzerime çevrili. Yaradanımınkileri de sayarsanız dört ediyor, onunkiler hep üzerimde, kendimi ayrıcalıklı bir konuma koyup övünmüyorum, sakın böyle düşünmeyin. Yasaları biraz çiğnesem de polis göz yumuyor bana. Konuşamadığım için, durumumu kötü niyetle kullanıp kalabalığın yoğunlaştığı saatlerde ateşli nutuklar savurarak ya da geceleri evlerine gecikmiş alkol yorgunu yayalara yıkıcı sloganlar fısıldayarak halkı yönetici sınıflara karşı ayaklandıramayacağımı biliyordu polis. Artık hiçbir işime yarama-

yan erkeklik organımı saymazsam tüm organlarımı yitirdiğim için, aslında tutuklanmayı gerektiren bir suç oluşturan dilenciliği çağrıştıracak hareketlerde bulunmam da söz konusu değildi. İşin aslına bakarsak, en küçük bir şeyde bile kızıp öfkelenecek bir neden bulan aşırı duyarlı insanların dışında kimseyi rahatsız etmiyorum ben. Ama bu durumda bile tehlike en aza indirgenmiş durumda, çünkü bu duyarlı kişiler, otlaklarından kopup gelen ve cellatları insana boyunlarını uzatmaya giden büyükbaş hayvanların görüntüleriyle karşılaşmamak için bu yöreye pek ayak basmazlar. Bu bakış açısından, benim bakış açımdan yer çok iyi seçilmiştir. Ama görüntümden olumsuz anlamda etkilenecek kadar dengesiz olanların, daha doğrusu sarsılıp çalışma güçlerini ve yaşama sevinçlerini geçici bir süre için yitirmiş olanların, vakit yitirmeden yeniden huzura kavuşmayı istiyorlarsa eğer, bunun kararını alacak cesareti toplayıp ikinci bir kez bana bakmaları yeterlidir yalnızca. Çünkü yüzüm, hak edilmiş bir dinlenmenin keyfini çıkaran birinin doyumunu yansıtırdı yalnızca. Çoğu kez ağzımın gizlenmiş, gözlerimin de kapalı olduğu doğrudur. Ah evet, kimi kez geçmiş zamanda kuruyorum öykümü, kimi kez şimdiki zamanda. Sivilcelerle ve bölgede doğallıkla çokça bulunan mavi sineklerle dolu, eşi benzeri görülmemiş kafamın durumu beni kıskanmalarına, göze gelmeme engel oluyordu. İyi bir görüntümü çizdiğimi sanıyorum. Haftada bir kez kabımdan çıkarıyorlardı beni, kabımı temizlemek için. Bu görev karşı sıradaki aşevinin sahibesine düşüyordu, beni arada sırada yaşlı domuzum diye okşayıp seven kadın, işini aksatmadan, güleryüzle yapıyordu, çünkü bir bostanı vardı. Belki kalbini fethetmemiştim ama bana ilgisiz olmadığı belliydi her halinden. Beni yerime koymadan önce ağzımın açık olmasından yararlanarak bir ciğer parçası ya da ilik dolu bir kemik sokuşturuyordu. Kar yağdığında hâlâ yer yer su geçirmeyen bir muşamba örtüyordu üzerime. Muşambanın korunağında, sıcakta tanıdım gözyaşlarının yararını, bunu neye borçluydum, bilmiyordum, duygulanmamıştım çünkü. Yalnızca bir kez olmadı bu ama beni her örttüğünde, yani yılda iki üç kez yaşlar boşandı gözlerimden. Evet, kaçınamıyordum bundan, üzerime muşamba örtülüp, iyilik meleğimin hızlı adımları uzaklaştığında gözyaşlarım akmaya başlıyordu. Bir gönül borcu duyuyordum da bunun için mi ağlıyordum? Ama bu durumda minnet duy-

gularıyla dopdolu olmam gerekmez miydi? Ayrıca üzerime titremesini yalnız iyilik duygusuyla açıklayamayacağımı hissediyordum bulanıkça da olsa ya da iyilik denen şeyi anlattıklarında doğru dürüst kavrayamamıştım. Bu kadın için kesin bir değer taşıdığım unutulmamalı. Çünkü salataları için sunduğum hizmet dışında, dükkânı için bir kerteriz noktası, hatta kartondan yapılma yan dönmüş koca göbekli bir aşçıdan (önden bakıldığında acınası bir incelikteydi) çok daha göze çarpan bir tanıtım aracıydım. Bunun bilincinde olduğu, hava kararmaya başladığında, özellikle de geceleri, hoş bir görüntü veren Çin fenerleriyle kabımı süslemek için gösterdiği çabadan fazlasıyla belliydi. Küpe iliştirilmiş yemek listesini gelen geçen daha rahat okuyabilsin diye, kadın cebinden masraf yapıp küpü bir kaidenin üzerine yerleştirmişti. Bu fırsatla öğrendim şalgam sularının eskisinden daha kötü, buna karşın havuç sularının eskisinden daha iyi olduğunu. Aslında sular değişmemiş, şalgam ve havuçlar değişmişti. Az çok anlayabildiğim bir dil bu, üzerinde düşünceler üretebileceğim aydınlık ve yalın kavramlar bunlar, başka düşünsel besine gereksinme duymuyorum. Aşağı yukarı biliyorum bir şalgamın neye benzediğini, bir havucun da. Belli zamanlarda kötüyle daha kötü arasındaki ince ayrımı kavradığımı sanıyorum. Eğer dün ve bugün sözcükleri bana bir anlam ifade etmiyorsa, bu, benim konunun özünü kavramış olmaktan duyduğum hazzı eksiltmiyor. Örneğin salataları konusunda, yalnızca övgü dolu sözler duydum. Evet, onun için küçük bir sermaye niteliğindeyim, ölürsem, canının çok sıkılacağından eminim. Bunun için bana yaşamam için yardımcı olması gerekirdi. Ölüm saatim gelip de doğaya borcumu ödediğimde, dükkân sahibesinin yaşamımın iyi kötü anlarını geçirdiğim şu eski küpün yerinden kaldırılmasını önlemek için elinden geleni yapacağını düşünmek mutlu ediyor beni. Belki de anımı taze tutmak için, bugün başımın bir bölümünün göründüğü yere bir kavun ya da bir kabak ya da pürçekli kocaman bir ananas ya da daha iyisi (neden bilmiyorum) bir İsveç şalgamı koyacak. Böylece insanların gömülünce başına gelen, benim başıma gelmeyecek: Bütünüyle yok olup gitmeyeceğim. Ama ben yalanlarıma yeniden dükkân sahibesinden söz etmek için başlamadım. De nobis ipsis silemus, kuşkusuz yaşam ilkem olmalıydı bu. Evet, bana domuz ahırı Latincesi de öğrettiler, yalan yeminlerin arasına

serpiştirilince güzel duruyor. Şunu belirtmekte yarar görüyorum, yalnız kar yağdığında, o da çok yağdığında, hak ediyordum muşambayı. Başka kötü hava koşulları, onda bana karşı analık içgüdülerini açığa çıkaramıyor. Kafamı öfkeyle küpün ağzına vurarak daha sık örtünmek istediğimi anlatmaya çalıştım ona. Salyalarımı da akıtıyordum aynı zamanda, hoşnutsuzluğumu göstermek için. Boşunaydı. Bu davranışıma nasıl bir açıklama getirdiğini merak ediyordum. Kocasıyla konuşmuş olmalıydı bu konuyu, adam soluksuz kaldığımı söylemişti herhalde, oysa gerçek ne kadar farklıydı. Ama Sezar'ın hakkını Sezar'a verelim, ikimiz de saçmaladık, ben işaretlerimle, o bu işaretleri yorumlayışıyla. Bu öykü bir işe yaramaz, neredeyse inanmaya başlıyorum ona. Ama nasıl biteceğine bir bakalım, düşüncelerimi yerli yerine koyacaktır bu. Canımı sıkan şey, öykünün devamını unutmuş olmam. Ama biliyor muydum daha önce bunu? Belki öykü burada bitiyor, belki Mahood, işte şimdi buradasın, bize gereksinmen kalmadı, diyerek bitirdiler öyküyü, kim bilir. Doğrusunu söylemek gerekirse, oldum olası benimsemişlerdi bu yöntemi, benden en küçük bir onaylama belirtisi gördüklerinde aniden dururlar, sırtıma yükledikleri yaşam dışında kendimi yenilemem için başka bir kaynak bırakmadan, beni çaresizlikler içine fırlatır ve bitirirlerdi öyküyü. Beni elim kolum bağlanmış öylece görünce de tek başıma işin üstesinden gelebilmem için yeterince canlı olmadığım sonucuna vararak, felaketlerimi sıralamaya başlarlardı yeniden. Ama birçok kez görmüş olduğum şey şuydu: Bir bütünlük sağlayacaklarına, yani beni bırakmış oldukları yerden alıp sürdüreceklerine, çok sonraki bir evreden başlatıyorlardı, belki aradaki boşluğu kendi başıma geçirdiğim, onca zamanı hiçbir yardım görmeden, nasıl, hangi koşullarda olduğunu anımsamadan yaşadığım, hatta tek başıma ölmeyi başardığıma, gerçek canlı bir bebek gibi vajina yoluyla dünyaya yeniden döndüğüme, yine başka bir güce gereksinme duymadan yalnızca yaptıkları uyarılarla olgun bir yaşa, hatta yaşlılığa ulaştığıma inanmamı bekliyorlardı. Sırtıma bir ömür yüklemek kuşkusuz yetmiyor onlara, iki üç kuşağın birden tadını almam gerekiyor. Ama kesin değil bu. Belki onların tüm anlatmış oldukları, tek bir yaşantıyla ilgili, kimliklerin karışması yalnızca benim bu kimlikleri üstlenmekte gösterdiğim yeteneksizlikten kaynaklanıyor. Kendi olanaklarımla

ölmeyi başarırsam, o zaman başka bir çağı mı onurlandırayım, yoksa deneyimimin ışığında aynı çağı bir kez daha mı yineleyeyim diye karar vermek için daha iyi bir konumda olacaklar. Bu nedenle haklı olarak, biraz öncesinin tek bacaklı, tek kollu yolcusu ile şu anda tek başına çile dolduran balık kafalı gövdenin, aslında tek ve aynı tensel örtünün iki ayrı evresi olduğuna karar verdim; ruh, organların çürümesinden, kesilip atılmalarından etkilenmiyor olmalıydı. Bir bacağımı yitirmiş olduğum için, ötekini de kaybetmemden doğal ne olabilir? Aynı şeyler kollar için de geçerli. Sonuçta doğal bir geçiş. Ama doğru anımsıyorsam, beni onurlandırdıkları şu yaşlılık ve bacaklarımın da kollarımın da yerinde olduğu ama onları kullanacak güçten yoksun bulunduğum orta yaşlılık da neyin nesi? Ya beni ölü diye bırakmak zorunda kaldıkları şu gençliğe ne demeli? Yüreklerinde sıcak bir yerim yok. Bana hoş gözükmek için, beni buradan çıkarmak için, çeşitli gerekçeler uydurarak, çeşitli kılıklara girerek ellerinden geleni yaptılar kuşkusuz. Onları yalnızca direttikleri için suçlayabilirim. Çünkü onların ötesinde bulunan öteki, ancak beni yararsız bulup kendi kendimle baş başa bırakarak terk ettiklerinde özgürlüğümü bağışlayacaktır bana. O zaman tüm bu yitik zaman boyunca ne olduğumu, nerede olduğumu söylemek için çabalayacağım sonunda. Eğer tahminlerimde yanılmıyorsam bunu benden kim bekliyor? Ya çok farklı erekleri olan ötekiler kim? Ekmeklerine yağ sürmüyor muyum böyle sorular sordukça? Sürüyor muyum gerçekten? Küpte sorular soruyor muydum kendime? Ya zamanımın çoğunu henüz ayakta ve yürüyerek geçireceğim avluda? Küçüldüm, küçülüyorum. Eskiden, bir insanın azarlandığında yaptığı gibi, başımı omuzlarımın arasına sokar, kaybolabilirdim. Yakında, bu ufalma hızımla, aynı çabayı göstermeye gerek duymayacağım. Gün ışığını görmemek için gözlerimi kapamaya da gerek duymayacağım, çünkü birkaç santim ötemde küp karanlığa gömüyor beni. Onların hoşuna gitmek için eskiden arada sırada kendime baktığım şu küçük mavi aynalara da yukarıdaki ışığın (geceleri ay ışığı) yansıyıp yansımadığından emin olmak için kafamı öne, duvara doğru düşürmem yeterli. Yine yanlış, yine yanlış, bu çabadan, bu sıkıntıdan kurtulamayacağım asla. Çünkü kadın gittikçe daha aşağılara gömüldüğümü görüp canı sıkıldı ve küpümün dibini, temizliğimi yaparken haftada bir

değiştirdiği talaşla doldurarak yükseltti beni. Taştan daha yumuşak ama daha az sağlıklı. Taşa alışmıştım ben. Şimdi de talaşa alışıyorum. Bu da bir iş. Aylaklığa asla katlanamazdım, insanın gücünü köreltiyor bu. Gözlerimi bir açıp bir kapıyorum eskisi gibi. Başımı bir içeri bir dışarı sokup çıkarıyorum geçmişte yaptığım gibi. Çoğu kez tan vakti içeri alıyorum başımı, tüm geceyi dışarıda geçirdiği için, bilinçle yapıyorum bunu, kadınla dalga geçip onu yanılgıya düşürmek amacıyla. Çünkü sabahları, perdelerini açtığında, hâlâ uyku ve şehvet yüklü gözleri ilkin küpe yöneliyor. Başımı göremeyince ne olup bittiğini öğrenmek için fırlar yerinden. Çünkü ya gece tüydüm ya daha da küçüldüm. Ama tam yanıma ulaşmadan önce, gözlerim yuvalarında büyüyüp üzerine çevrilmiş, hacıyatmaz gibi dikiyorum kafamı. Başımı çeviremediğimi söylemiştim, gerçekten de erken yaşta kireçlenme oldu boynumda. Ama hep aynı yöne baktığımı çıkarmayın bundan. Çünkü eğile büküle, gövdeme istediğim dönüş açısını vermeyi başarıyorum; hem bir yönde hem öteki yönde. Masumluğuna inandığım bu küçük oyun pahalıya mal oldu bana, oysa acizliğim üzerine yemin edebilirdim. İnsan yitirene değin zenginliklerinin bilincinde olmuyor; bende daha neler var kim bilir, ortaya çıkmak için hırsızını bekleyen? Bugün, eğer eskisi gibi gözlerimi açıp kapıyorsam bile, aşağılık kişiliğim nedeniyle kafamı geçmişte olduğu gibi bir içeri bir dışarı oynatamıyorum. Çünkü küpün ağzına iliştirilmiş bir tasma, tam çenemin altında sıkıyor boynumu. Eskiden gözlerden uzak duran, arada sırada taşın serinliğine yapıştırdığım dudaklarımı şimdi herkes görebilir. Sinek avladığımı söyledim mi? Yakalarım onları şırrrakk diye. Bundan dişlerimin olduğunu mu çıkarsayacağız? İnsanın tüm organlarını yitirip dişlerini korumuş olması amma komik ha! Şimdi yeniden bu işin tatsız yanına dönelim, bu çimento tasma ya da halka başımı çevirirken son derece rahatsızlık veriyordu bana. Kıpırdamadan durmayı öğrenmek için bu durumdan yararlanıyorum. Gözlerimi açtığımda, aşağı yukarı hep aynı sarnırlar demetiyle karşılaşmak, boyunduruğum olmasa yaşamımda tadabileceğim bir haz değildi. Aslında beni kaygılandıran tek bir şey var, biraz daha kısalacak olursam boğulma tehlikesiyle yüz yüze kalmam. Soluksuz kalmak! Kendimi bildim bileli solunum yollarıyla sorunum olmamıştı hiç, bunun kanıtı karnımla birlikte hâlâ koruduğum şu göğüskafesim.

Ben her soluk alışımda, şimdi oksijen giriyor içime, her soluk verişimde de şimdi bütün pislik uzaklaşıyor, kanım yeniden kıpkırmızı oluyor, diye mırıldanırdım. Mosmor bir yüz! Dışarı fırlayan bir dil! Kabaran bir erkeklik organı! Bakın, hiç beklemiyordum bunu, unutmuştum erkeklik organımı. Artık kollarımın olmaması ne yazık, çekip alacak bir şeyler bulabilirdik ondan. Hayır böylesi daha iyi. Bu yaşta yeniden otuzbir çekmeye başlamak hiç yakışmazdı bana. Bir kazancım da olmazdı üstelik. Yine de hiç belli olmaz. Düzenli aralıklarla çekiştire çekiştire, tam kuyruğun kalktığı anda, bir at sağrısında iyice yoğunlaşarak, kim bilir belki bir sonuç alabilirdim. Aman yarabbim, kıpırdadığını hissettim. Yoksa erkeklik organımı kesmediler mi? Oysa kestiklerine yemin edebilirdim. Ama belki başka taşaklarla karıştırıyorum? Ayrıca kıpırdamadı bir daha. Yeniden yoğunlaşacağım. Bir katana. Bir aygır. Hadi, hadi, biraz gayret, canlan bakalım, seni yaşatmak için katlanılan onca sıkıntıdan sonra hiç değilse bunu yapabilirsin. En güç bölüm geride kaldı. Kocaman bir çocuk gibi, kendi ayakların üzerinde durmayı becerebilmen için yeterince öldürdüler seni, canına kıydırdılar. Bunları söyleyip duruyorum kendime. Ve ekliyorum zincirlerimden boşanmış biçimde: Şu bitip tükenmeyen miskinliğinden sıyrıl, bu toplum kabul etmiyor onu. Her şeye gücü yetmez onların. Seni doğru yola getirdiler, uçurumun tam başına gelene değin elinden tuttular, şimdi her şey sana bağlı, son adımını kendi başına atacak ve onlara duyduğun şükran duygularını göstereceksin. Bu renkli dili seviyorum, bu gözüpek eğretilemeleri, laf atmaları. Doğanın göz kamaştırıcılığı içinde sürükleyip götürdükleri bir kötürümdü ve artık hayran olunacak bir şey kalmadı, sıçramam gerekiyor, işte biri daha bu dünyadan göçtü, diyebilmeleri için. Şu kararmış gözlerim, aşağıya sarkmış çenem, dudak kıvrımlarımda biriken salyalarım Napoli Körfezi'ne de Aubervilliers'ye de hiçbir şey borçlu olmadığından, orada hiç bulunmadığımdan kuşkulanıyor gibi gözükmüyorlar. Son adım! Ben daha ilkini atmayı becerememiştim. Ama belki de yalnızca durup rüzgârın arkamdan itmesini beklesem kendilerini mutlu sayacaklardı. Bunu yapabilirim, olanaklarım yeter fazlasıyla. Sorun, beni uçuruma yuvarlayacak güçte rüzgârın olmamasında; altımdaki kayanın çökmesi gerekecek. Eğer evde yaşayan biri olsaydım, kalbimin durmasını ya da

küçük sevimli bir enfarktüs umuduna kapılabilirdim. Genelde sopalarla bitiriyorlar işimi, kendilerine, düşüncelerini destekleyenlere ve izleyenlere benim bir başlangıcım ve bir sonum olduğunu kanıtlamak için. Sonra her şeyin her zamanki gibi olduğu göğsümün üzerine ayaklarını dayayıp toplanan kalabalığa, ah onu elli yıl önce görmüş olsaydınız, ne canlıydı, ne yetenekliydi, derdi. Her şeyin yeniden başlayacağını adım gibi biliyordum. Ama onlara olan gereksinmemi belki de abartıyorum. Kendimi miskinlikle suçluyorum, oysa hareket ediyorum, en azından hareket ediyordum, yoksa fırsatı kaçırdım mı? Başı ele alalım. Arada sırada bir şeyler kımıldıyor gibi, öyleyse beyin kanaması için endişelenmeye neden yok. Daha başka? Bana gösterilen ilgiye bakılırsa, sindirim ve boşaltım organlarım tembelce de olsa çalışıyorlar az buçuk. Yüreklendirici bu. Yaşam sürdükçe umut vardır. Yaralara neden olduğu kabul edilen sineklerden söz etmeye gerek görmüyorum. Bana tifüs mikrobu bulaştırabilirlerdi. Hayır, onlar fareler. Birkaç fare görmüştüm ama onların yapacak daha önemli işleri vardı, benimle ilgilenmediler. Küçük bir tenyaya ne dersiniz? İlginç değil. Sonuçta, cesaretimin çabuk kırılmış olduğunu görüyorum, belki onları tatmin edecek her şeye sahibim, kim bilir. Ama şimdiden, her köşesini bana iyice tanıttıkları bu felaketler sokağından uzaklaşmaya başlıyorum. Sanki orada bulunmuşum gibi, benden tam istedikleri biçimde, biraz önce betimleyebilirdim bu sokağı, yapabilirdim bunu ama iyice eksildim şimdi, eski ben değilim artık ama tam bir boşluk ve sessizliğe kavuşabilmemiz için tüm bu dekordan neler çıkarılması gerektiği konusunda bulanık da olsa bir fikir edinebilmem için gözlerim hâlâ açık olan bitene, kulağımın biri de idare ediyor, kafam da yeterince sözümü dinliyor. Hep böyle oldu. Tam dünya bir araya geliyor ve ben onu terk etme olanağına kavuşuyordum; her şey silinip yok oluyordu. Kaidesinin üzerinde, renkli fenerlerden oluşan çelengiyle, içinde beni barındıran küpümün yükseldiği bu yeri bir daha göremeyeceğim, tutunmayı beceremedim ona. Belki değişiklik olsun diye, bir şenlik akşamı, yıldırıma çarptıracaklar beni ya da kocaman bir baltanın altına yatıracaklar, sonra kefen bezine sarmalayıp gözden ve gönülden uzak bir yere postalayacaklar. Ya da değişiklik olsun diye, canlı olarak kaçırılıp, rasgele bir yere bırakılacağım. Bir sonraki ortaya çıkışımda (bir kez daha

ortaya çıkabilirsem eğer), her şey yenilenmiş olacak, yeni ve tuhaf. Ama onların yardımıyla yavaş yavaş alışacağım, bu yere alışacağım, kendime alışacağım ve yavaş yavaş şu eski sorun gösterecek iğrenç yüzünü: Nasıl yaşamalı onların yaşamını, genç ya da yaşlı, tek bir saniye, bir yardıma, bir desteğe gereksinme duymadan? Böylece başka koşullardaki başka girişimleri anımsayarak, onların yardımlarıyla, fısıldamalarıyla sorular sormaya başlayacağım kendime, biraz önce sorduklarım gibi, kendimle, onlarla, aniden oluşan zaman ve çağ kaymalarıyla ilgili, hep çuvalladığım noktada sonunda başarmak için neler yapmam gerektiğiyle ilgili; belki hoşnut olur, beni yapmam gereken şeyleri yapmam için özgür bırakırlar sonunda; yapmam gereken şey dediğimde şu: Benden hoşnut olup da beni rahat bıraksın, beni azat etsin, sessizlik ve dinlenme hakkı versin (eğer onun elindeyse bu) diye ötekini hoşnut etmeye çabalamak (eğer yapmam gereken buysa). Tek bir yaratıktan bu kadar çok şey beklemek, bu kadar çok şey istemek doğru değil, yani içinde ne kendisi olduğu, ne de kendisi olmadığı ve böyle bir anlatıyı olası kılan dilin sustuğu şu dinlenme ortamına hak kazanmadan önce, önce kendisi değilmiş, sonra da kendisiymiş gibi davranması demek istiyorum. Varoluşumu hep sürdürdüğüm, var olmama izin vermedikleri düşünülemez, söze dökülemez o dünyaya tek başıma, özgürce bırakılmadan önce, sonuna dek götürmem gereken iki yalan, iki tuzak. Belki sonunda, orada tek başına kalmak, düşündüğüm kadar dinlendirici olmayacak, dilediğim gibi rahata kavuşamayacağım. Neyse, dinlenmek onlara ait bir sözcük, düşünmek de öyle. Ama artık abuk sabuk laflar etmem için yeterince malzeme sağlandı gibime geliyor. Yeni bir şeyle karşılaşıp da bunu fark etmemek ne üzücü; ne üzücü başka bir mumun benim bilgim dışında ışık vermesi. Evet, arkama bir göz atmanın zamanı geldi (becerebilirsem eğer), hissediyorum bunu, nerede bulunduğumu saptamam gerek, ilerlemek istiyorsam eğer. Ah bir de ağzımdan çıkanları kulaklarım duysaydı. Öf, üzülecek bir şey yok, tek bir şey olabilir, her zamanki şey. Hep ayrı şarkı söyleme yanılgısına düşenlerden biri olmadım ben. Tüm yapmam gereken şey devam etmek, yapılacak bir şey, başlanmış bir şey, gidecek bir yer varmış gibi. Her şey gelip bir sözcükler sorununa dayanıyor, unutmamalıyım bunu, unutmadım. Bunu şu anda söylediğime göre, daha önce de söyle-

miş olmalıyım. Belli bir biçimde, belki de bir sıcaklık yayarak konuşmam gerekiyor; her şey olası, önce kendim olmayan yaratıkla ilgili, sanki ben oymuşum gibi, sonra sanki ben oymuşum gibi kendim olan yaratıkla ilgili. Yapmadan önce vb. Bu, seslerle ilgili bir sorun, beni doğru bir biçimde sınamak için gereken yerde durduklarında sürüp giden seslerle ilgili; şu anki ses de onlardan biri, benim yaşamamı istiyor, yüklendiği işlev kabaca bu. Sıcaklık, rahatlık, inanç, doğru biçim, sanki kendi sözcüklerimi, yaşadığımı söyleyen sözcüklerimi sıralayan kendi sesim bu, çünkü yaşamamı istiyor onlar, nedenini bilmiyorum, milyarlarca canlıları, trilyonlarca ölüleri yetmiyor onlara, ben de alçakgönüllü kıvranışlarımla katılmalıyım kervana, ciyaklamalı, salya sümük ağlamalı, sırıtmalı, can çekişmeli, insanları sevmeli, sağduyudan ayrılmamalıyım. Ama doğru biçim de neyin nesi, bilmiyorum. Bunca ipe sapa gelmez zırva onlardan kaynaklanıyor, beni soluksuz bırakan bu iniltiyle içimi dolduran yine onlar. Virgülünü bile değiştiremeyeceğim aynı eski kokmuş öğretiler nasılsa öyle fışkırıyorlar dışarı, onları işitmem için esnemem yeterli yalnızca. Bir papağan var karşılarında, evet bir papağan. Onaylarını alabilmem için ne söylemem gerektiğini bana söyleselerdi, er geç söylemek zorunda kalırdım bu sözleri. Ama Tanrı korusun, çok kolay olurdu, yüreğim istemezdi bunu ama yüreğimi de kusmak zorundayım, geri kalan kusmukla birlikte o da çıkmalı içimden, işte o zaman söylediklerime inanır bir halim olacak, ağzımdan dökülenler boş sözler olarak kalmayacak. Neyse, umudumuzu yitirmeyelim, ağzımı açık, midemi bulanık tuta tuta bugünlerden birinde başaracağım kusmayı. Ama hayvanlar dünyası için bu tutkuyu paylaşmayan, benim haberlerimi duymak isteyen ötekinin sesine gelince, onun istediği ne? İşte çuvalladım burada. Çünkü kendimle ilgili konularda anlıyorum kendimi, galiba daha bir şey söylemediler bana. Bu koşullarda bir sesten söz edilebilir mi? Elbette edilemez. Oysa ben söz ediyorum. Ayrıca bu ses konusunu yeniden gözden geçirmek, düzeltmek ve bir yana bırakmak gerekiyor. Hiçbir şey duymasam da iletişimden kaçamıyorum. Bir de seslerden söz ediyorum! Peki, neden olmasın, yalan olduğunu biliyoruz nasılsa. Ama bunun da sınırları olmalı. Gelsinler bakalım. Öyleyse benimle ilgili bir şey yok. Daha doğrusu benimle ilgili bir anlatı. Uzun aralıklarla, güç işitilen ses-

lenişler. Duy beni! Kendin ol yeniden! Demek ki birinin bana söyleyeceği bir şey var. Ama benimle ilgili bir haber değil bu, çünkü olsa olsa orada olmadığım için, bir haber alabilecek durumda olmadığımı söyleyebilirler bana, o da satır arasında, bunu da önceden biliyordum. Algılama yetimin çok parlak olduğu bir anda, bu ricaların bana Malone ve ortaklarının bulunduğu kanaldan iletildiğini fark ettim doğallıkla. Durum karışık, daha doğrusu, var olmam gerektiğini kafalarına koyduklarından bu yana başımın etini yedikleri bu gerçekten daha değerli bir gerçeğe varacağımı bilsem, gelecek olan bu açıklamalar nedeniyle karışık diyebilirdim duruma. Ama bir an öncesine kadar, eğer doğru anımsıyorsam içimi kavuran bu tatlı umut terk etti gitti beni. Sonuçta, harcanması gereken çaba açısından, aynen madenocağı ve taşocağı gibi, belki de birbirinden farklı iki uğraş var karşımızda ama her ikisi de çekicilik ve ilginçlikten yoksun. Ben. Kim olabilir bu? Herkül'ün sütunlarına ulaşmak için yola çıkmış kürek mahkûmuyum ben; gecenin karanlığından yararlanarak, nöbetçiye görünmeden, elimdeki küreği bırakmış, kayığın içine, sıraların altına kaymış, günün ağarmasına yakın fırtına çıkması için dua ediyorum Tanrı'ya. Yalnız ben dua etmeyi bıraktım çoktan. Hayır, hayır, yalvarıyorum hâlâ, büküyorum boynumu. Bu kurşun renkli deniz üzerinde aşacağım bu konuyu; son yolculuğuma kadar önümde zaman var. Başka bir çılgınlıkla karıştırıyorum bunu, insanın yaptığı yanlış davranışları anımsaması, bilmek istemesi çılgınlığıyla. Burada faka basmayacağım bir daha, bu yılın lanetlenmişlerine bırakacağım onu. Artık bu konuda düşünmeyelim, hiçbir şey düşünmeyelim, artık hiçbir şey düşünmeyelim. O tek başına ya da onlar birçok kişi olarak istiyorlar beni, bana da öğretmiş oldukları aynı dille ifade ediyorlar bunu. Başka diller de olduğunu söylediler bana, üzgün değilim bilmediğim için. Sessizlik bu biçimde bozulduğunda, bunun tek bir anlamı olabilir. Buyruklar, dualar, tehditler, övgüler, kınamalar, nedenler. Övgüler, evet, gelişme gösterdiğime inandırdılar beni. Aferin oğlum, bugünlük bu kadar yeter, şimdi karanlığına dön yeniden, yarın görüşürüz. İşte yine karşınızdayım, ak sakalımla çocukların arasında oturuyor, dövülme korkusuyla ağzıma ne gelirse söylüyorum. Ortaokulun ilk sınıfında, yıllar ve ödevlerle iki büklüm olup iyice ufalmış bir halde öleceğim, aynen donumu ıslattığım, kara

önlüğüm ve çıplak bacaklarımla, bir gelecek umuduyla yaşadığım günlerdeki gibi. Öğrenci Mahood, yirmi beş bininci kez soruyorum, memeli nedir? Temel bilgilerle iyice yıpranıp kaskatı bir ölüme bırakacağım kendimi. Ama gelişme göstermiş olacağım, böyle dediler bana ama bu yeterli olacak mı bakalım, yeterli olacak mı? Ah! Ödevlerimin neresinde kalmıştım? İşte gelişmemde kuşkusuz çok olumsuz bir etki yapan bir şey, belleğimin yetersizliği. Öğrenci Mahood, benden sonra yinele bakayım, insan, en gelişmiş memelidir. Yineleyemezdim. Bu hayvanat bahçesinde hep memelilerden söz edilirdi. Açıkça söylemek gerekirse, öğrenci Mahood'un sikinde miydi sanki insanın şu ya da bu olması. Sonuçta yitirilmiş olan bir şey yok diyebiliriz, çünkü karabasanın özgürlüğe kavuşturduğu her şey burada yeniden damla damla akıyor. Bir bozgun bu. Memeliler aşağı, memeliler yukarı, uyanmadan önce içim dışım memeli olacak. Çabuk, bir anne verin bana, meme uçlarını çimdikleyerek bütün kanını emeyim. Ama bu yalnız adama bir ad vermem gerekiyor artık, adsız olmuyor. Bundan sonra Worm diyeceğim ona. Tam zamanıydı. Worm. Bu adı sevmedim ama pek fazla seçeneğim yok. Zamanı gelip de Mahood adını taşımak zorunluluğundan kurtulduğumda (kurtulabilirsem eğer) benim adım da bu olacak. Mahood'dan önce, aynı soy ve inançtan gelen, aynı üçlü çatalı silah olarak kullanan başkaları vardı. Ama Worm, türünün ilk örneği. Acele ettim bunu söylemek için. Onu tanımadığımı unutmamalıyım. Belki o da, oluşumun temel taşlarını koyduktan sonra, bir gün usanıp beni eğitme görevini bir başkasına bırakacak. Zavallı, düşüncelerini söyleyemedi şu ana kadar, mırıldandı yalnızca, ötekiler konuşmasını sürdürürken onun mırıltısını işittim hep. Hepsinden uzun yaşadı, Mahood'dan da (Mahood öldüyse eğer). Hâlâ duyuyorum sadık Worm'u, canlıların bu ölü dilini susturmamı diliyor. Değişmeyen ses tonuyla bunu söylediğini sanıyorum. Eğer susabilseydim, benden ne istediğini, ne olmamı istediğini, ne söylememi istediğini daha iyi anlayabilirdim. Sonunda, istediği kadar bağırıp çağırsın! Hayır, susması gereken, soluğunu tutması gereken benim. Ama yanlış anlamış olmalıyım. Çünkü eğer Mahood susarsa, Worm da susacaktı. Benden olanaksızın istenmesi başım üstüne, başka ne isteyebilirler benden? Peki ya saçmalığı isterlerse yalnızca mantığa indirgedikleri benden? Şu zavallı Worm'un

bunda hiçbir sorumluluğu olmadığı doğru. Ama ne biliyorum bu konuda? Ama önce görüşlerimi sunayım, sonra teker teker çürütürüm bunları. Çünkü ben Mahood'sam, aynı zamanda Worm'um da, cump. Ya da henüz Worm değilsem, Mahood olmayı bıraktığımda üstleneceğim bu kimliği, cump. Şimdi ciddi konulara geçelim. Hayır, henüz değil. Ana Mahood'un başka bir öyküsünü anlatayım, iyice bir alıklaşayım diye. Hayır, zahmete değmez, zamanı gelince çıkacaktır ortaya, sonsuzdan bu yana plak hazır çalınmaya. Evet, onların büyük sözleri de çıkmalı ağızdan, nasılsa olduğu gibi. Özgürlük sorununu da işleyeceğim kuşkusuz, önceden belirlediğim zamanda. Ama belki de şu iki fiyasko mucidini karşı karşıya getirmekte çok acele ettim. Eğer biri olamıyorsam ötekinin hatası değil mi bu? Demek ki suç ortaklığı yapıyorlar. İşte sıcağı sıcağına akıl yürütmek böyle olur. Ya da bu ikili başarısızlıktan sorumlu, olaylara uzaktan bakıp gülen bir üçüncü kişinin, yani benim varlığımı kabullenmek mi gerekiyor? Bir gülümsemenin aydınlattığı gerçek yüzümü görecek miyim sonunda? Bu görüntünün benden esirgeneceği gibi bir his var içimde. Hiçbir zaman neden, kimden, nereden, nasıl, neyle, niçin söz ettiğimi bilmiyorum ama bildiğim bir şey var, bu uğursuz iş için elli garibanı seferber edebilir ama bir bütün oluşturmak için yine de bir elli birincisine gereksinme duyardım (ne anlama geliyor bu söylediklerim?). Önemli olan hiçbir yere varmamak, hiçbir yerde olmamak, ne Mahood'un bulunduğu yerde, ne Worm'un bulunduğu yerde, ne de benim bulunduğum yerde; bu sonuca nasıl vardığım çok önemli değil. Önemli olan, sular, sahiller ve gökte de, seçtiği ibneler aracılığıyla kullarına eziyet etmek isteyen spora düşkün bir Tanrı olduğu süre içinde takılı olduğunuz oltanın ucunda sonuna kadar kıvranıp durmaktadır. Ben üç olta birden yuttum ama hâlâ açım. Bağırıp durmamın nedeni bu. İnsanın nerede olduğunu, nerede kalacağını bilmesi ama orada olmaması ne güzel şey! Sonsuza değin hiç kimse olmadığının bilincinde, gönül rahatlığıyla işkence masasına uzanır insan. Tüm bu süre boyunca, aynı zamanda ağzımı çalıştırmak zorunda oluşum çok yazık, bu durum dilin dudakları yalayarak, rahatça kanamasına engel oluyor. Neyse, işlerin sonuna doğru yaklaştığımız şu sıralarda insan her istediğine sahip olamıyor. Bir gün nasıl olsa yüzeye çıkaracaklar beni, o zaman görüş ayrılıklarını bırakıp, böylesine

değersiz bir kurban için, böylesine değersiz katiller için bu kadar zahmete değmediği düşüncesinde birleşecekler. Nasıl bir sessizlik olacak o zaman! Şimdi şu yaşlı ibneyi memnun etmek için Worm'dan ne haberler var, ona bakalım. Öteki hâlâ beni gözetliyor mu, anlayacağım çok yakında. Ama gözetlemese bile, bir şey çıkmayacak bundan, beni yakalayamayacak, ondan kurtulamayacağım, Worm'dan söz ediyorum, yemin ederim, öteki beni yakalamadı hiç, ondan kurtulamadım hiç, dün de öyleydi, bugün de öyle. Ben hiç yakalanamayacak, hiç kurtulamayacak olanım, pırıl pırıl yeni bir güne doğru, can yelekleriyle donanmış, işkence ve fırtına için dualar eden ve kayığın zeminine kendini bırakmış kürek mahkûmuyum. Üçüncü olta ipi düşüyor gökten dimdik, saygıdeğer ruhum için bu, nerede olduğunu bilseydim çoktan takardım ruhumu oltaya. Böylece bir araya gelmiş bir dörtlü oluşturuyoruz. Biliyordum bunu, yüz kişi olsak bile bu kez yüz birinciye gereksinme duyardık, ben hep eksik olacağım aramızda. Worm, az kalsın Watt diyecektim ona, Worm, kendini ifade etmekten aciz Worm hakkında ne söyleyebilirim? Kukla kutumdaki beyaz karıncaların kemirme seslerini susturmak için ne söyleyebilirim? Belki Worm olmaya çalışarak sonunda Mahood olmayı başaracağım, bunu hiç düşünmemiştim doğrusu. Öyleyse tüm yapmam gereken şey Worm olmak. Bunu da kuşkusuz Jones olmaya çalışarak başaracağım. Öyleyse tüm yapmam gereken Jones olmak. Dur, belki hiç yokuşa sürmeyecek beni, acıyacak, durduracak beni orada. Tan vakti hep pembe ışıklar sarmayacak ortalığı. Worm, Worm, şimdi üç kişi kaldık, hayırlısı bakalım. Ayrıca, galiba söylemiş olmam gerekenlerin tam aksine, galiba bu yönde belli bir çaba göstermiş olmam gerekiyor. En azından kafamın bir köşesine yazmalıydım bunları. Ama Worm hiçbir şey yazamaz. İşte en azından bir doğrulama, daha doğrusu bir olumsuzlamayla karşı karşıyayız, üstüne bir şeyler yaratabiliriz bunun. Worm hiçbir şey yazamaz. Mahood yazabilir mi? Oldu işte, ucunu bırakmayalım. Evet, Mahood'un özellikleri içinde en göze çarpanı, bir şeyler (belki de her şeyi desem daha doğru olacak) yazabilmesi (her zaman yazmayı başaramasa da); yönetimini sürdürürken yararlanıyor onlardan. Aslında bir anlamda bunu avluda, küpünde yaparken gördük. Her zamankinden daha büyük bir mutluluk ve anlayışla Mahood'dan söz etmeye koyul-

mam için yalnızca Worm'dan söz etmeye çalışmamın yeterli olacağını biliyordum. At eti yiyen Decroix'nın madalyalarına şaşı gözlerle bakarken, birden ne kadar yakın görünüyor bana. Yemek öncesi içki saati, şimdi yemek listesini okumak için durmaya başladı insanlar. Tadına doyulmaz bir an, özellikle de bazen olduğu gibi, güneşin batışına rastlarsa; son ışık demekleri sokağı bir baştan bir başa yalar, anıtmezarıma kaldırımla yol kenarında biriken sular arasında sınırsız bir gölge düşürür. Boyunduruğa geçirilmesinden önce, başımı daha rahatça çevirebildiğim sıralarda seyrederdim bu gölgeyi. O zaman orada, benden uzakta, başımın yattığını ve gelen geçenin başımın ve karanlık yerde şirin şirin süzülmeyi sürdüren sineklerimin üzerinde yürüdüğünü bilirdim. İnsanların, arkalarında uzun titrek sadık gölgeler bırakarak, gölgem boyunca bana geldiklerini görürdüm. Çünkü bazen gölgemle karıştırırım kendimi, bazen karıştırmam. Bazen küpümle karıştırmam kendimi, bazen karıştırırım. Her şey keyfimizin nasıl olduğuyla ilintili. Sık sık varoluşum tükenip de kendimi görmez olana değin hiç mızıkçılık etmeden bakar da bakardım. Daha önce söylediğim gibi, zaman zaman yemek öncesi içki saatine rastlayan, gerçekten eşsiz bir andı. Ama boyunduruğu kafama geçirdiklerinden bu yana kendi adıma zararsız, ötekiler adına tehlikesiz olduğunu düşündüğüm bu zevkten mahrum ediyorum kendimi, çünkü boyunduruk başımı tam yemek listesinin üzerinde parmaklıklara dönük tutuyor, neden derseniz müşterilerin ezilme tehlikesiyle karşılaşmadan yemeklerini seçmeleri gerekiyor. Bu mahallenin eti çok ünlü, insanlar uzaklardan, çok uzaklardan geliyor bu etleri yiyebilmek için. Yer yemez de acele ediyorlar gitmek için. Akşamın onunda her şey sessizleşiyor, bir mezar sessizliği kaplıyor çevreyi. Uzun yıllar boyunca biriktirdiğim ve sürekli olarak tümevarım yönteminden geçirdiğim gözlemlerimden çıkarsadım bu doğruları. Burada her şey öldürmek ve yemek üzerine kurulu. Bu akşam işkembe var. Bir kış ya da güz sonu yemeği bu. Birazdan Marguerite gelip ışıklarımı yakacak. Gecikti. Şimdiden gelip geçenlerden birkaçı günün mönüsünde ne sürprizler sunduğumu daha iyi görmek için burnumun ucuna çakmağının alevini tuttu. Tanrım ne olur koruyucu meleğime bir şey olmasın! Kar nedeniyle gelişini duyamayacağım, duyamayacağım ayak seslerini. Tüm sabahı muşambanın altında geçir-

dim. Hava don yapmaya başladığında beni soğuktan korumak için paçavralardan bir yuva hazırlar, dört yanımı örter eski kumaş parçalarıyla. Sıcacık. Merak ediyorum, bu akşam kafamı kocaman pudra pomponuyla pudralayacak mı diye. Bu onun son buluşu. Beni rahatlatmak için hep yeni şeyler düşünüyor. Yer sarsılsa ne iyi olurdu! Mezbaha yutardı beni! Parmaklıkların gerisinden, iki bina bloğu arasındaki bir açıklığın bitiminde gökyüzünü görüyorum. İstediğimde parmaklığın bir demirini üzerine getirip yok ediyorum gökyüzü parçasını. Başımı kaldırabilseydim gökkubbeye fışkıran maviliği görecektim. Bu ayrıntılara eklenecek bir şey kaldı mı? Akşam daha yeni başladı, biliyorum bunu, henüz gitmeyelim, bir daha görüşmemek üzere bir daha elveda demeyelim bu çöp yığınına. Anlam verebileceğimiz şeylerin olmasını beklerken biraz düşünseydim diyorum. Bir kerecik bunu yapsam nasıl olurdu? Neredeyse hemen ardından bir düşünce beliriyor usumda, kafamı daha sık toplayamayarak yanlış yapıyorum. Unutmadan söyleyeyim bunu. Nasıl oluyor da insanlar fark etmiyorlar beni? Sanki yalnız Madelaine için var gibiyim. Kaçan ya da kovalayan birinin önümden geçerken beni görmemesini anlıyorum. Ama ya büyükbaş hayvanların acı dolu böğürüşlerini dinlemeye gelen ve kesimin başlamasını volta atarak bekleyen, görüntülerinden işsiz güçsüz oldukları anlaşılan şu aylaklara ne demeli? Ya yemek listesinin konumu nedeniyle, isteseler de istemeseler de, sözcüğün tam anlamıyla benimle burun buruna kalan, soluğumu yüzlerinde hisseden şu karnı acıkanlara ne demeli? Ya evleriyle oyun alanları arasında gidip gelen, eğlenceye susamış çocuklara ne demeli? Kısa bir süre önce yıkanmış ve üzerinde birkaç tel saç bulunan bir insan başı bile, benimkinin bulunduğu bir konumda ilgi odağı olmayı başarırdı bence. Bana karşı saygılı davranmak ve beni kırmamak için varlığımdan habersiz görünmek istiyorlar belki de? Ama içinde et kemik olduğundan zerrece kuşkulanmadan konutuma gelip işeyen köpeklerde bu duyarlığın geliştiğini söylemek doğru değil sanıyorum. Bundan bir kokuya sahip olmadığımı çıkarsayabilirim. Oysa kokması gereken biri varsa, o ben olmalıyım. Bu koşullar altında Mahood nasıl normal biri gibi davranmamı bekleyebilir? Sinekler (dilerseniz) tanıklık edebilirler yaşadığıma ama nereye kadar, soruyorum size? Aynı iştahla bir inek bokuna da konmazlar mı? Hayır,

bu konuda beni tatmin edecek bir açıklama yapılmadığı ya da Madelaine'den başka bir kişi tarafından algılanmadığım sürece, numaramı sürdürebilmem için kendi hakkımda anlatılanlara inanmam olanaksız olacak. Bu istediğim, olmazsa olmaz türünden tanıklıkla ilgili, şunu da söylemeden geçemeyeceğim, çok yakında bundan yararlanacak bir durumda olmayacağım, yetilerim bir süredir öylesine gerilemeye başladı ki. Burada, karşımıza bir değişim ilkesinin çıktığını kesinleyebiliriz, bize oldukça fazla yol aldıracak bu ilke. Ama en rahatlatıcı varsayımı benimseyip, yaşamış olduğuma hiç inanmasam bile ölmeyi başardım diyelim, acı deneyimlerim benim için bunu istemediklerini söylüyor bana. Çünkü şu ana kadar başıma defalarca geldi bu, ben dünyaya gelmeden önce, solucanların arasında çok kısa bir izin bile vermemişlerdi bana. Ama bu kez geleceğin bana neler getireceğini kim bilebilir? Duyarlı ve düşünceli bir varlık olarak son hızla düşüşe geçmem, kesinlikle muhteşem bir şey. Belki bir gün, tam ecel bana bu dünyadan son görüntüleri sunarken, bir beyefendi kolunda sevgilisiyle yoluma çıkıp, duyabileceğim bir sesle, ama bu adam hasta, bir cankurtaran çağırmalıyız, diyecek. Böylece tüm umutlar yitip gitmiş görünürken, tek bir taşla iki nadir kuş vurmuş olacağım. Ölü olacağım ama yaşamış olacağım. Onun bir sanrıya kapıldığını varsayarsak, iş değişir o zaman. Evet, tüm kuşkuları dağıtmak için, nişanlısının ona şu yanıtı vermesi gerekecekti: Haklısın sevgilim, kusacak gibi bir hali var. O zaman bildiğimden emin olur ve ne yazık ki çoğu kez ölümün ciddiyetini bozan şu hıçkırıklardan birinde ya da son bir iç çekişte doğardım sonunda. Ben Mahood'ken, bir zamanlar, son nefesin bilimsel olarak ancak kıç deliğinden çıkabileceğini savunan bir doktor tanıdım, bu nedenle aile vasiyetnameyi açmadan önce ağza değil, kıça ayna tutmalıydı. Ölümle ilgili ayrıntıları bir yana bırakıyorum, neyse ama ölümün kendi başına bir ön yaşamı destekleyen bir kanıt, hatta güçlü bir varsayım oluşturduğunu düşünmekle büyük bir yanılgıya düştüğüm kesin. Ben kendi payıma, orada bulunduğumdan emin olmadan önce beni aldatmaya çalışıp durdukları şu dünyayı terk etmek için en ufak bir arzu duymuyorum, örneğin kıçıma yediğim bir tekme ya da bir öpücük dünyadaki varlığımı kanıtlayabilirdi bana; onu gerçekleştirenin ben olduğumdan kuşkulanılmadığı sürece ilginin niteliği önemli değil. Ama ta-

rafların üçte ikisi beni orada gözlerimin önünde fark etsin, geriye kalanlarla ben ilgileneceğim. Elbette karşıtlığın daha bir tadını çıkarmak için dışarıyı kolaçan etmek koşuluyla, insan içinde olup bitene gözünü açtığında nasıl da her şey aydınlık ve yalın oluyor. Hiç halim kalmasa da bu kadar verimli bir konuya dalmışken yarıda bırakmak istemezdim. Çünkü vakit kaybetmeden aynı yere dönmek niyetinde değilim, hayır, hiç değilim. Sonra bu birinci tekil kişi anlatısından sıtkım sıyrıldı, ondan söz etmiyorum ben, başımı sıkıntıya sokuyorum. Ama kimden söz ediliyor o zaman? Mahood'dan mı? Hayır, ondan da değil. Worm'dan mı? Kesinlikle hayır. Öf, hangi adıl olsa işimizi görür, yeter ki bir yanılsama içine düşmeyelim. Alışkanlık sorunu. Daha sonra doğrulayacağız bunu. Nerede kalmıştım? Ha evet, aydınlık ve yalın olanın doyumsuzluğundan söz ediyordum. Şimdi bana karşı çok iyi davranan mutsuz Madelaine ile bu kavramlar arasında bir bağlantı kuralım. Bana sunduğu ilgi, beni tanımakta gösterdiği süreklilik, buradaki, yani anavatanım olan adamda hiç tanınmayan Brancion Sokağı'ndaki varoluşumu kanıtlamakta yeterli olamaz mı? Eğer orada olmasaydım her pazar iğrenç dışkılarımı temizler miydi, yaklaşan kışa önlem almak için yuva yapar mıydı bana, karda üstümü örter miydi, talaşımı değiştirir miydi, hasta başımın üzerine tuz serper miydi; umarım bir şey unutmadım. Eğer dayanıklılığımdan kuşku duysa başıma bir boyunduruk geçirir, beni bir kaidenin üzerine oturtur, fenerlerle süsler miydi? Bu gerçekliğe boyun eğip, gereken cezam neyse çekmeye dünden razıyım. Ama ne yazık ki kuşkular var içimde, kabullenmeye yanaşamıyorum bir türlü. Peki bir süredir bana gösterdiği aşırı ilgiyi nasıl yorumlamalı? Onu haftada bir kez gördüğüm, ilişkimizin başındaki dinginlikten nasıl da uzağız şimdi. Hayır, gerçeklerden kaçmayalım, bu kadın bana olan güvenini yitiriyor. Her saniye, hâlâ yerimde az çok hayal edilip edilemeyeceğimi görmek için gelerek, sonunda yanlışını itiraf edeceği anı geciktirmeye çalışıyor. Olanca alçakgönüllülüğümüzle şunu söyleyebiliriz, yaşamın bir devresinde dine karşı gösterilen aşırı bir düşkünlüğün ardından Tanrı'ya duyulan inancın yitirilmesine sık sık rastlanmıştır. Burada bir ayrımı belirtmek için duruyorum (hâlâ düşünüyor olmalıyım). Küpün gerçekten de söyledikleri yerde olmasına itiraz etmek aklımın köşesinden geçmiyor, ayrıca bu beni

ilgilendirmiyor da, gerçekliği konusunda da hiçbir ağız dalaşına girmek istemediğim böylesine geniş bir küpün buradaki varlığı pek inanılır gelmiyor bana. Hayır, yalnızca küpün içinde olduğumdan kuşkuluyum. Bir tapınak dikmek, oraya bir Tanrı indirmekten çok daha kolay iş. Ama şu anki karışıklık da neyin nesi? Bir ayrım dedik, neler çıktı başımıza. Önemli değil. Madelaine seviyor beni, hep hissettim bunu. Bana gereksinme duyuyor. Bir aşevi, bir kocası, çocukları olsa da yetmiyor bunlar ona, yalnızca benim doldurabileceğim bir boşluk var içinde. Bu koşullarda hayaller görmesini doğal buluyorum. Bir an onu yakın bir akraba, anne, kız kardeş, kız çocuk, benzeri bir şey, hatta bir eş olarak gördüm, zorla alıkoyuyordu beni. Daha doğrusu Mahood, baş tanığından pek etkilenmediğimi görünce, bu varsayımı fısıldadı kulağıma, hiçbir şey demedim, diye de ekledi. Bu varsayımın ilk bakışta göründüğü kadar tuhaf olmadığını itiraf etmeliyim, hatta dile getirildiği anda dikkatimi çekmeyen bazı gariplikleri de açıklıyor, bunlardan biri de beni tanımayanların, yani tüm insanlığın gözünde var olmayışım. Ama kamuya ait bir yerde beni gizlemeyi yeğlediklerini varsayarsak, hava kararır kararmaz fiyakalı ışıklarla donattıkları başıma dikkat çekmek için neden onca zahmete giriyorlar? Önemli olan sonuçtur yanıtını verebilirsiniz bana kuşkusuz. Bir şey daha var. Bildiğim kadarıyla bu kadın hiçbir şey söylemedi bana. Bunun karşıtı bir şeyler dedimse, yanılgıya düşmüşüm o zaman. Bunun karşıtı bir şeyler dersem bir daha, yanılgıya düşeceğim yeniden. Şimdi yanılıyorsam, iş değişir. Her neyse, dosyaya bu da! İstediğimiz savı desteklemekte yardımcı olabilir bize. Sevgi dolu bir sözcük dökülmedi dudaklarından, hiç azarlamadı da. Belki de başkaları beni fark etsin istemiyordu. Ya da yanılsamayı bozmak niyetinde değildi. Şimdi özetleyeceğim. Bana inanan tek kişinin de varlığımı yadsıyacağı an çok yakın. Hiçbir şey olmadı. Fenerler yakılmadı. Aynı akşam mı? Akşam yemeği saati geçti belki. Belki Marguerite geldi ve gitti, yeniden geldi ve yeniden gitti ama ben farkına varmadım. Belki her zamanki parlaklığımla, hiç bilmeden, saatlerce ışık saçtım. Yine de değişen bir şeyler var. Bu gece öteki gecelerden farklı. Hiç yıldız görmediğim için değil bu farklılık, görüş alanımdaki daracık gökyüzü parçasına bir yıldızın girmesi az olan bir şey. Hiçbir şeyi, parmaklıkları bile görmediğim için de değil, bu sık sık

geldi başıma. Sessizlik yüzünden de değil, geceleri sessiz bir köşe sayılır burası. Üstelik ben yarı sağırım. İlk kez boşuna dikmiyorum kulaklarımı ahırlardan yükselen boğuk seslere. Birden kişneyecek bir at. O zaman anlayacağım hiçbir şeyin değişmediğini. Ya da avluda, diz hizasında sallanarak geçtiğini göreceğim bekçinin fenerini. Sabırlı olmalıyım. Hava soğuk, bu sabah kar yağdı. Yine de soğuğu hissetmiyorum başımın üzerinde. Belki hâlâ muşambanın altındayım, belki ben düşüncelere dalmışken, gece kar bastırır korkusuyla üzerime attı muşambayı. Ama başımda hissetmekten çok hoşlandığım muşambanın ağırlığını duyamıyorum bir türlü. Başım duyarsızlaştı mı yoksa? Belki de düşüncelere dalmışken bir kriz geçirdim? Bilmiyorum. Kendime artık soru sormadan, dikkatimi yoğunlaştırıp sabırlı olacağım. Saatler geçti, yeni bir gün oldu, hiçbir şey değişmedi, hiçbir şey duymuyorum, hiçbir şey görmüyorum, başım duyarlılığını yitirdi. Onları sorumluluklarıyla karşı karşıya getirdim, belki izin verdiler gitmeme. Çünkü bedenime değen bir şey bulunmasa da dört bir yanımdan sarılıp bir yere kapatılmış olma duygusu oldukça yeni. Talaşlar kesik kol ve bacaklarıma acı vermiyor, nerede sona erdiğimi bilmiyorum artık. Dün ayrıldım Mahood'un dünyasından, sokaktan, aşevinden, boğazlanan hayvanlardan, yontudan ve demir parmaklıkların arasından bir kurşunkalemi andıran görüntüsüyle gökyüzünden. Büyükbaş hayvanların böğürtüsünü işitmeyeceğim bir daha, çatal ve bardak şıngırtılarını da, kasapların öfke dolu seslerini de, yemekler ve fiyatlar üzerine yapılan bıktırıcı konuşmalarını da. Boşuna yaşamamı isteyen başka bir kadın olmayacak asla, akşamları gölgem yeri karartmayacak. Mahood'un öyküleri bitti. Benim hakkımda öykü uyduramayacağını anlayıp bıraktı bu işi, kazanan ben oldum, oysa ona hoş görünüp rahata kavuşmak amacıyla kaybetmek için elimden geleni yapmıştım. Kazanmış olduğuma göre rahat bırakacak mı beni? Hiç de öyle görünmüyor, hiç susacağa benzemiyorum. Ayrıca tüm bu varsayımlar büyük olasılıkla yanlış. Hiç kuşkusuz daha iyi silahlarla donanmış olarak ölümlülük kalesine fırlatılacağım yeniden. Ama şu anda daha çok önem taşıyan şey, işimin gerektirdiği açıklamalarda bulunabilmem için olan biteni bilmem. Unutulmaması gereken şey şu (bazen unutuyorum ben): Her şey seslerde başlıyor, seslerde bitiyor. Bir gün benimle konuşmaktan usanırlar umuduyla,

benden söylememi istediklerini söylüyorum. Ama ne kulağım, ne kafam, ne de belleğim olduğu için her şeyi karıştırıyorum söylerken. Duyduklarıma bakılırsa şu anda Worm'un sesi konuşmaya başladı, haberi iletiyorum, önemli mi önemsiz mi ona siz karar verin. Konuşanın ben olduğuma inandığıma inanıyorlar mı? Bu inci de onlardan. Benim kendime ait bir benliğim olduğuna ve bundan söz edebileceğime inandırmak istiyorlar beni, onların kendi benliklerinden söz edebildikleri gibi. Canlılar arasına beni de çekmek için düzenledikleri başka bir tuzak bu. Ama bu tuzağa nasıl düşeceğimi yeterince açıklayamadılar bana. Aptallığımla asla başa çıkamayacaklar. Neden benimle böyle konuşuyorlar? Belki bazı önemli şeyler benden geçerken değişiyor ama onlar engel olamıyor buna. Bu soruları soranın ben olduğuma inandığıma inanıyorlar mı? Bu inci de onlardan ama biraz çarpıttım galiba. İyi bir yöntem olmadığını söylemiyorum. Sonunda beni yakalamayacaklarını söylemiyorum. Yakalamalarını isterdim, beni dışarı atmaları için. Yorucu olan bu av, bu bitmez tükenmez köşeye sıkıştırılmalar. Görüntülerle sonunda beni tavlayacaklarını sanıyorlar, görüntüleri art arda sıralamakla. Bebeğinin böbrekleri hastalanmasın diye ıslık çalan annenin davranışına benziyor bu. Onlar, evet, şimdi hepsi aynı kayıkta kürek mahkûmlarının toplandığı. Şimdi oynama sırası Worm'da, rolünden keyif almasını dilerim. Bana karşı yapılan şeye iyi gözlerle bakmadığını sanırdım onun. Onda kendimi görmesem bile, yakın bulurdum kendime. O olmamı, yani Mahood'un tersi bir kişiliğe bürünmemi sağlayıp, sonra, ama tüm yaptığım, yaşayabileceğim tek hayatı iyi kötü yaşamam işte, diyorlar bana. Yaptıkları bu. Ya da yaşamın anlamsızlığından yola çıkıp, benim hiçbir anlam taşımayan güçsüzlüğümün varoluşumu temellendirdiğine inandırıyorlar beni. Ne yazık ki uyarsalar da beni, bir işe yaramıyor bu, unutuyorum çabucak. Ayrıca ona başarılar diliyorum yürekli girişiminde. Olanaklarım el verdiğince (olanaklarımın bilincindeyim), Mahood ve ortaklarıyla olduğu gibi onunla da işbirliği yapacağım (başka türlüsü elimden gelmiyor çünkü). Worm'un kim olduğunu, nerede olduğunu, ne olup bittiğini bilmediğini söylemek, onu küçümsemek olur. Bilmediği şey, bilinmesi gereken bir şeyler olduğu. Duyuları ona, ne kendisi, ne de geriye kalan şeyler hakkında bir bilgi sunuyor; bu ayrım yabancı ona. Hiçbir şey hissetmeye-

rek, hiçbir şey bilmeyerek, yine de var oluyor ama kendisi için var olmuyor, onu algılayıp, Worm var, çünkü onu algılıyoruz biz, diyen insanlar için var oluyor, sanki algılanmadıkça bir varlık olunmuyor, sanki varlığın kendini algılaması yetmiyor. İnsanlar. Yalnız biri, sonra başkaları. Yalnız biri sık sık kafasından geçirdiği, yaradamayanına, hiçbir şeye kadir olmayanına doğru dönmüş, sonra da ötekiler. Yalnız biri aç, insanca bir yanı yok, başka hiçbir şeyi yok, bir hiç yalnızca ama kendini sunacak ona. Doğmadan geldi dünyaya, yaşamadan kaldı orada, ölüm umudu da duymadı, sevinçler, hüzünler, dinginlik ondan yayıldı. Bir şey değişmedikçe, daha fazla gerçeklik izlenimine kapılır insanlar. Uzun ve anlamsız yaşamın yok olmaya bırakmadığı gerçekliktir bu. Konuşmak, düşünmek, dün ve bugün ne olduğunu bilmek için çılgınca bir gereksinmeyle kavrulmayan o geceleri, yukarıda, gökler altında, çılgınca düşler içinde yaşar. Kendinden habersiz olup susar, suskunluğundan habersiz olup susar, var olmayı başaramadığı için bırakır var olmaya çabalamayı. Kendilerini onda görenlerin aralarına çömelmiş; hepsinin gözlerinden onun sabit bakışı yansıyor. Bu ilk bilgiler için teşekkürler. Ve daha bitmedi. Gerçek yüzünü arayan, hiç endişelenmesin, sıkıntılarla gerilmiş, gözleri yuvalarından fırlamış bir halde bulacaktır onu. Yaşarken, yaşamış olmayı isteyen, hiç kaygılanmasın, yaşam ona bunun nasıl olacağını öğretecektir. Tüm bunlar rahatlatıyor insanı. Worm, Worm ol, olanaksızlığını göreceksin, bu parmakları sert darbeler vurmaktan biraz aşınmış nasıl bir kadife eldivenmiş. Öf, gözü morarmış birine öykünelim şimdi. Şu bilmem kaç kişinin elinden geçmiş, hâlâ ilk günkü kadar gevşek ve sarkık kumaşı kolalamaya başlayalım sonunda. Ama bu seslerle ilgili bir sorun yalnızca, başka bir imge kullanmamız doğru değil. Kendi itirafına inanacak olursak sesi olmayanın sesi, sonuncu ses, doğru olan ses geçsin içimden sonunda. Şu boğazlarından çıkardıkları seslerle beni uyutacaklarını mı sanıyorlar? Başarmamın da çuvallamamın da benim için fazla bir anlamı yok. Bu işe girişen ben olmadım, bu yüzden işkencecilerimden hiç ayrılmamak için, başarmamı istiyorlarsa çuvallayacağım, çuvallamamı istiyorlarsa başaracağım. Tüm bu söylediklerimde kendime ait tek bir sözcük var mı? Hayır, sesim yok benim, bu konuda seslendirebileceğim bir düşüncem yok benim. Kendimi Worm'la karıştırmamın

nedenlerinden biri de bu. Ama nedenlerim de yok benim, sağduyudan da yoksunum, Worm gibiyim, ne sesim var ne sağduyum, ben Worm'um, hayır, Worm olsaydım bilemezdim bunu, söyleyemezdim, hiçbir şey söyleyemezdim, Worm olurdum yalnızca. Ama bir şey söylemiyorum, bir şey bilmiyorum, bu sesler bana ait değil, bu düşünceler de öyle, beni çepeçevre kuşatan düşmanlarıma ait bu sesler de bu düşünceler de. Şu ulaşılmaz Worm olamayacağımı bana söyletenler. Belki de onlar gibi, benim de o olduğumu bana söyletenler. O olamayacağım için, o olmam gerektiğini bana söyletenler. Olabileceğim halde Mahood olamadığım için, olamayacağım Worm olmam gerektiğini söyletenler. Ama Worm olamadığım için, buna karşılık, zorunlu biçimde Mahood olacağımı hep onlar mı söylüyor? Sanki, biraz sessizlik; sanki kimi şeyleri leb demeden leblebiyi anlayacak kadar büyüdüm, hayır, her şeyin açıklanması zorunlu benim için, bu durumda bile hâlâ anlama güçlüğü çekebilirim, sonunda aptallığımla işte böyle usandıracağım onları, bunu beni uyutmak için, kendimi olduğumdan daha aptal sanayım diye söyleyen onlar. Sonunda Worm olarak onları şaşırttığımda, Worm'un Mahood olduğu o an anlaşılacağı için, sonunda Mahood da olacağım, bunu da söyleyen onlar mı? Ah ne istiyorlarsa onu yapsınlar bana bir an önce, başarsınlar artık bunu, beni istedikleri kalıba soksunlar, her şeye hazırım ben, usandım bir madde olmaktan, sürekli olarak el değiştiren, atılıp kakılan bir madde olmaktan. Ya da bıksalar ve bir patates çuvalı gibi bıraksalar beni öylece ve yanıma gelip bana biçim verecek bir Allah'ın kulu çıkmasa. Ama görüş birliği içinde değil onlar, hepsi aynı yolun yolcusu olsalar da benden ne yapacaklarını bilmiyorlar, nerede olduğumu bilmiyorlar, nasıl olduğumu da, toz gibiyim ben, tozdan adam yaratmak istiyorlar. Bakın cesaretlerini yitiriyorlar. Beni uyutmak için yapıyorlar bunu, sonunda kendime, sonunda kendime, bu biçimde konuşanların onlar olamayacağını, bu biçimde konuşanın yalnız ben olacağımı dediğimi düşleyeyim diye yapıyorlar bunu. Ah tüm bu karmaşa içinde bir kendi sesimi bulsaydım, benim de onların da sıkıntıları biter kaybolurdu. Bunun için var şu küçük sessizlikler, ben onları bozayım diye var. Sessizliğe katlanamam sanıyorlar, sessizlikten duyduğum korku nedeniyle bir gün, şu ya da bu biçimde sessizliği bozacağımı sanıyorlar. Bu nedenle duruyorlar ikide bir, beni aşırı-

lıklara sürüklemek için duruyorlar. Ama uzun süre suskun kalmayı göze alamıyorlar, oyun bozulabilir çünkü. Hepsinin bir insan mırıltısı işitmek için üzerine eğildikleri bu boşlukları sevmediğim doğru. Sessizlik değil, tuzaklar karşımdaki, yaralı bir maymun gibi, insan sesi sanacakları küçük bir çığlık, tek bir çığlık koparıp içine düşmek ve çığlığımı da attığıma göre sonsuza değin yok olmak için can attığım tuzaklar. Eğer iyi bir tarafıma gelir de Worm'a sesimi ödünç vermemi sağlarlarsa, belki de bu sesi kendi sesim yapmayı başaracağım her şeyin karıştığı bir anda. İşte göze aldığım tehlike bu. Ama ulaşamayacaklar istediklerine. Mahood'u konuşturabildiler mi bugüne kadar? Konuşturamadılar sanıyorum. Murphy arada sırada konuşuyordu kanımca, ötekiler de konuşuyordu herhalde, anımsamıyorum ama beceriksizce yapılıyordu bunlar, asıl konuşanı görüyordum. Başlamak üzere olduğunu hissediyorum. Olmakla, var olmakla ilgili öyküleriyle yeterince kafamı karıştırdıklarını düşünüyor olmalılar. Evet, şu anda Worm'un kim olduğunu, nerede olduğunu, nasıl olduğunu unuttuğuma göre o olacağım. Bu abuk sabuk üniversiteli söylemini bir yana atıyorum. Çabuk, bir yer bulun. Girişi çıkışı olmayan, güvenli bir yer. Cennete benzemesin. Worm içinde olsun. Duygudan ve bilgiden yoksun, iktidarsız, isteklerden arınmış. Bir daha hiç durmayacak olan gürültüyü duyduğu ana kadar sürsün bu. O zaman bitiyor her şey, Worm'un var-oluşu son buluyor. Biliyoruz bunu ama dile getirmiyoruz, Worm'un uyanışıdır, başlangıcıdır diyoruz, çünkü artık konuşmak, Worm'dan söz etmek zorundayız. Worm değil artık o ama hâlâ Worm'muş gibi davranalım, işiten ve titreyen kulaklarıyla, dört bir yanı kolaçan eden gözleriyle, çabalayıp duran usuyla katlanmaya çalıştığı binbir acıya gömülmüş ona. Evet, Worm diyelim şuna, el çabukluğuyla marifetimizi gerçekleştirip şöyle haykırmak için: Bak bu da yaşam değil mi, her yerde, her zaman, her dilde her gönlü şenlendiren yaşam! Zavallı Worm, farklı sanırdı kendini, işte timarhanede şimdi, yaşam boyu kalacak orada. Neredeyim ben? Dinlemekle geçen bir yaşamın ardından sorduğum ilk soru bu. Yanıtsız kalan bu sorudan başkalarına sıçrayacağım, daha kişisel olanlara sıra çok daha sonra gelecek. Yeniden komaya girmeden önce, teknik yönden kendimi canlı olarak tanımlayacağım sonunda. Ama yöntemli davranalım. Başka türlüsü elimden gelme-

yeceği için, en iyisini yapmaya gayret edeceğim. Teslim edeceğim kendimi bir cesetten farksız. Kulağımla algıladığım ya da bir boruyla kıçımın deliğine üflenen bu sözcükleri, olanca arılıkları içinde, olabildiğince sıralarını bozmadan ağızdan aktaracağım. Geliş ile gidiş arasındaki bu çok küçük duraksama, boşalmadaki bu önemsiz gecikme, düşünmem gereken tek şey. Sonunda benim gerçeğim ortalığı kasıp kavurarak gün ışığına çıkacak, tabii yine kem küm etmeye başlamazsa onlar. Dinliyorum. Bu kadar savsaklama yetti artık. Worm'um ben, daha doğrusu değilim, işitiyorum çünkü. Ama sefaletimin telaşında unutacağım bunu, artık Worm olmadığımı, onuncu sınıf bir Toussaint Louverture olduğumu unutacağım, onların güvendiği şey bu. Artık hiç durmayacak, sözcüklere sığmayacak tekdüzelikteki bu sesi duyuyorum, belli bir değişiklik taşıyor yine de: Worm. Bana yüzyıllar kadar uzun gelen (ne kadar zaman geçtiğini söylemediler bana) bir süre sonunda, zekâmı yeterince zorlayarak bu sıkıntı yaratan şeyin bir ses olduğunu ve içinde tek ayağımla dolaşmaktan övünç duyduğum doğada, çok geçmeden kendilerini duyuracak çok daha kötü sesler bulunduğunu öğrendim. Bunu belirttiğime göre, sakın insanlık durumu için elverişli olmadığımı söylemeyin bana. Şu ilk felaketten bu yana oldukça yol katettim, korku her yanımı sarmış, beyincik ateşler içinde yanarken şu uyuşukluğun içinden ne kadar çok sinir kopardım attım. Bu derisi yüzülmüş bedene uyum sağlaması zaman aldı. Aslında pek de zaman almadı. Hiç de zor olmadı. Herkesin başına geliyor bu. Zararsız bir şaka. Uzun sürmeyecek. Biraz acele edeyim tadını çıkarmak için. Güllerden söz ettiler bana. Sonunda koklayacağım onları, böyle oluyor işte. Sonra dikkatimi dikenlere çekecekler. Ben değişiklik diye buna derim! Gelip batıracaklar bu dikenleri bana, şu zavallı İsa'ya batırmış oldukları gibi. Hayır, kimseye gereksinme duymuyorum ben, bir gün koşullarımın üzerine çıktığımı hissedersem, kendi başlarına, kıçımın altında filizlenmeye başlayacak bu dikenler. Bir çanak dolusu diken ve güzel kokular yüklü hava. Ama bu kadar acele etmeyelim. Daha çok yetersizim, ustalık kazanmam gerek. Bakın, ne sınırlı anlamda (yani kendime göre), ne de geniş anlamda (yani şu içinde bulunduğum pislik yığınına göre) hareket etmeyi, hâlâ beceremiyorum. İstemesini de bilmiyorum, boşuna istiyorum. Bana, benden gelmeyen yanlış adrese gel-

miştir. İlk kez duyulan şiddetli bir ağrı gibisinden acil durumlar dışında anlama yetim de yeterince çalışmıyor, benzer biçimde. Zamanın akışını hızlandıracak, örneğin anlamla ilgili bir sorunun hiç mi hiç ilgimi çekmeyeceğini söyleyebilirim. Kişilerden ve maddi çıkarlardan soyutlanabilecek, zamanı durduran zekâ oyunları bana göre değil. Ben yalnızca düşünürüm, karışıklık çıkan bir kovana duman verildiğinde dışarı fırlayan arılara benzetirim düşünmeyi, bu baş döndürücü çılgınlığı. Yoksa alışkanlığın sağladığı lütufla düşünmek için gittikçe daha az çaba mı harcıyorum? Böyle bir sanıya kapılmak, içine gömüldüğüm düşünce dağarının boyutlarını küçümsemek olur; bir de acemiliğimi üzerimden attığımda beni bekleyenleri göz önünde bulundursanız o zaman her şeyi yerli yerine yerleştirebilirsiniz. Uzakta, aşağılarda ölgünce yanan, sonra şahlanan, canlanan ve beni yutmak için, kör edercesine üzerime saldıran şu ışıklar, yalnızca bir örnek. Tanımam pek bir şey ifade etmiyor, her defasında düşünmem gerekiyor bu ışıkları. Şu ana kadar hiç değişmedi, son anda, tam ben cayır cayır yanmaya başlarken, duman ve hışırtı çıkararak sönüyorlar ve her defasında soğuk ve duygusuz halim parçalanıyor, yok oluyor. Yukarı, biraz sağa yerleştirmeye başladığım kafamdan kıvılcımlar fışkırıyor, duvara çarpıp yere sönmüş olarak düşüyor. Bazen kendime, ben de bir kafanın içindeyim, diyorum, korku ve kalın kemiklerle çepeçevre sarılmış bir biçimde güvenlik içinde olma arzusu söyletiyor bunu bana. Göğümü zararsız ateşlerle paramparça eden, hiçbir anlam taşımayan gürültülerle beni dört bir yandan kuşatan başka birinin düşünceleriyle kendimi korkuya kaptırmanın aptalca olduğunu ekliyorum. Ama her işin bir zamanı var. Beni değiştirip bozan, dur durak bilmeyen ama çoğu kez sanki benden ayrılacakmış gibi şaşıran ve kekeleyen şu ses dışında, çoğu kez her şey uyuyor, benim gerçekten de Worm olduğum zamandaki gibi. Ama bu bana umut aşılamak için özellikle yapılmadıysa, geçici bir zayıflık olduğunu sanıyorum. Çok tuhaf, kısa bir süre önce beni içine sürükledikleri iğrenç durumda yelkenleri iyice suya indirsem de onların eline düşmeden önceki Worm halimde nasıl olduğumu bazen anımsar gibiyim. Sonuçta gerçekten de Worm'um dedirtmek istiyorlar bana, ben neysem ona dönüştüğüme inanmamı istiyorlar. Ama başaramayacaklar. Ama bana kimin adını verdilerse o oldu-

ğumu, başka biri olmadığımı kabul etmem ya da kabul eder görünmem için daha az çocukça, başka bir yol bulacaklar. Ya da dünden hiç söz etmeden, yarından hiç söz etmeden, bana uyguladıkları baskıyı gittikçe artırdıkları için, yorgunluğumun, beni düşürdükleri duruma düşüremeyecekleri onu belleğimden sileceğine güvenerek bekleyecekler. Yine de her şey karmakarışık olmadan önce, o olduğum sırada, nasıl olduğumu anımsıyor gibiyim; hiç unutmayacağım. Ama bu kuşkusuz olanaksız, çünkü Worm nasıl olduğunu, kim olduğunu bilemezdi; böyle düşünmemi istiyor onlar. Daha da acıklı olan şey şu: Eğer beni rahat bıraksalar, galiba yeniden Worm olabilirdim. Bu geçişi mükemmel buluyorum. Bizi bir yere götürecek mi bakalım? Şu boş boş konuşmalarına bir son verebilselerdi, her şeye son vermeyi beklerken. Boş boş mu konuşuyorlar? Erken söyledik bunu. Yargılamak bana düşmüyor. Neyle yargılayacağım? Kışkırtma sayılır bu yaptığım şey. Sabrımı yitirmemi ve kendimi tutamayarak yardımlarına koşmamı istiyorlar. Anlaşılmayacak bir şey yok tüm bu olanlarda! Bazen benim patronlarımı birden çok sayıda, dört beş kişi olduklarını söylüyorum kendime; onlar söylüyorlar bunu bana, Worm söylüyor, neyse özneyi bırakalım bir yana. Ama ses tonunu, vurgulama ve anlatım biçimini, aptallık katsayısını değiştirerek, eğlenmek için birçok kişinin yerine geçen aynı pislik söz konusu bence. Belki de doğal davranışı böyle. Çıplak ve paslı bir oltayı yutabilirim. Ama tüm bu tatlı şeyler! Ama giderek uzayan aralarla oluşan uzun sessizlikler de var, bu sessizlikler boyunca hiçbir şey işitmediğim için hiçbir şey söylemiyorum. Daha doğrusu kulaklarımı dikip zorlarsam mırıldanmalar işitiyorum ama benim için değil bunlar, yalnızca kendileri için, kafa kafaya veriyorlar yeniden. Söylediklerini işitmiyorum, yalnızca hâlâ orada olduklarını, benimle olan hesaplarını daha kapatmadıklarını biliyorum. Biraz uzaklaştılar. Giz dolu davranışlar. Ya da tek bir kişi söz konusuysa, kendi kendine öğütler veren, mırıldanan, bıyıklarını çiğneyen, bir yığın saçma sapan şey yapmaya hazırlanan onu gösterebilirim. Sessizlik oluştuğunda gidip kapıları dinliyorum! Ah, iyi bir duruma soktular beni. Ama kimse kalmadı umuduyla oldu bu. Ama bundan söz etmenin sırası değil. Güzel. Peki neden söz etmenin zamanı? Worm'dan sonunda. Güzel. Başlangıç için kökenine uzanmalıyız, sonra ben olana kadar geçirdiği evrimin

zincirlerini halka halka inceleyerek sabırla sürdürmeliyiz araştırmamızı. Her şeyi çok canlı, çok heyecanlı yapmalıyız. Sonra her gün not tutmalıyız ben çöküp yıkılana kadar. Sonunda, doğumunun şerefine, kurbanın Tanrı'ya şükran şarkısı ve dansı, kapanış niyetine. Lütfen Tanrım bir terslik olmasın. Mahood ölmeyi başaramadım. Worm doğmayı becerecek miyim? Aynı sorun. Ama belki, yine de aynı kişi değil. Bir tek gelecek söyleyebilir bunu. Ama tasarladığımız gibi geri gidelim, sonra düşündüğümüz gibi ilerlemeye koyuluruz. Tersini söylesek daha mantıklı olacaktı. Ama o kadar da mantıklı olmayacaktı. Yukarıymış, aşağıymış, ne önemi var bunun, kulaktan dolma şeylerle başlıyorum ben, bunlarla idare ediyorum. Önceleri her şey karanlıktı. Ondan sonra bir aydınlık kapladı ortalığı. Şimdi en azından kökenlerim konusunda, daha doğrusu bir konuşma konusu olarak kökenlerim konusunda bilgilenmiş bulunuyorum, önemli olan da bu. Bir başkası yolunda ilerliyor, dediğimiz anda her şeyin yolunda gittiğini kesinleyebiliriz. Belki gidilecek daha bin yılım var önümde. Önemi yok. Yolunda ilerliyor. Yöreyi tanımaya başlıyorum. Bir sabah, kahvaltı vakti, aşağıdan doğru sıvışıp kaçamaz mıyım, diye soruyorum kendime. Hayır, kımıldayamam yerimden, henüz kımıldayamam. Bazen bir kafanın, bazen bir karnın içindeyim, anlaşılır gibi değil bu, bazen de özellikle hiçbir yerde. Belki de iki kulakçığa açılan Botal deliğiyim, çevremde atıp duran kalp, dolaşım dizgesi. Yem bunlar, olta yemi. Aralarında, hiçbir şey demeden ya da arada sırada yalnız, yeter, yeter, diyerek, üzgünce başını sallayan bir arkadaşım olabilir mi? Başlangıçtan önce var olabilir insan, yüreklerini koydular buna. Beni köklerim ve her şeyimle birlikte istiyorlar. Şu koşan, dörtnala kalkan zamanla, eskiden uyuyan, aynı zaman. Karşısında boşuna ciyakladıkları, bir gün yeniden oluşacak sessizlik, geçmişteki aynı sessizlik. Belki biraz yıpranmış, kötülemiş. Tamam, anlaşıldı, sözcüklerle yelken açıp ilerleyen ben, aynı zamanda hakkında hiçbir şey söylenemeyecek, düşünülemeyecek olan şu dedeyim, ilk öncüyüm de. Ama belki bir gün, döllenemediğim için sonunda hiçbir zaman doğmayacağıma inandıkları ve sustukları bir gün, söz edeceğim ondan ve o olduğum o meçhul çağdan. Evet, belki bir an söz edeceğim ondan, alaycı bir yankı gibi, beni kendisinden ayırmayı başaramadıkları ona yeniden kavuşmadan önce. Ayrıca şim-

diden zayıfladılar, hissediyorum. Ama bir aldatmaca bu, nedensizce sevindirmek için beni, huzura kavuşayım diye koşullarını hiç itiraz etmeden kabul etmem için düşündükleri, onlara özgü bir aldatmaca. Ama ben hiçbir şey yapamam, her an unutur görünüyorlar bunu. Sevinemem, üzülemem, bunların nasıl yapıldığını boşuna anlattılar bana, hiçbir şey anlamadım. Hangi koşullar? İstedikleri ne, bilmiyorum. İstedikleri ne, söylüyorum ama bilmiyorum. Galiba gittikçe daha düzgün biçimde sesler çıkarıyorum. Bu onlara yetmiyorsa, elimden daha fazlası gelmez. Eğer kendime gönderme yaparak bir baştan söz ediyorsam, ondan söz edildiğini duyduğum için yapıyorum bunu. Ama neden aynı şeyi yineleyip duruyorum? Bir gün her şeyin değişeceğini umuyor onlar, doğal bu. Bir gün soluk borumda ya da onun uzantısında yer alan başka bir noktada, içinde bir düşünceyle oluşacak, küçük güzel bir çıban, bütün bedeni saracak bir hastalığın başlangıcı olabilirdi. Nedenini bildiğim için normal bir insan gibi sevince boğardı bu beni. Aklın iyileştirici iriniyle dolup taşan bir iltihaplar ağına dönerdim kısa bir süre içinde. Olanca iyi niyetleriyle inanmak istedikleri gibi etten ve kandan yapılmış olsaydım (hayır demiyorum buna), savundukları düşünce bir gerçeklik taşıyor olabilirdi. Benim gerçek bir düşünen beden gibi acı çektiğimi söylüyorlar ama üzgünüm, hiçbir şey hissetmiyorum. Mahood'u arada sırada hissediyorum bir parça ama ne yararı dokundu bunun onlara? Hayır, başka bir şey deneseler çok daha iyi olurdu. Boyunduruğu, sinekleri, kesik kol ve bacaklarımın altında duran talaşları, kafamın üzerindeki muşambayı hissettim, bunlar bana tek tek sayıldığı zaman. Ama başka bir konuya geçildiğinde dağılıp yok olan bu şeye yaşam demek doğru mu? Neden olmasın, denebilir bence. Ama onlar olamayacağına karar vermişler. Onları hoşnut etmek çok güç, çok fazla şey istiyorlar. Hareketliliğin yadsınmaz bir kanıtı olarak ensemin ağrımasını istiyorlar, gökyüzünden söz ederken duyduğumda onları. Aklımın başında olmasını, ensemde bir ağrı hissetmemi, sineklerin beni kemirmesini, gökyüzünün hiçbir şeyi değiştirememesini istiyorlar. Ara vermeden gittikçe daha şiddetli (alışkanlık öğesini göz önünde bulundurarak) kamçılasınlar beni, sonunda yaşamın anlamını kavramış gözükebilirim. Ben haykırışlarıma hiç ara vermesem de arada sırada dinlenebilirlerdi bile onlar. Çünkü başlamadan önce

beni uyarırlardı, haykırman gerekiyor, işitiyor musun, yoksa hiçbir işe yaramaz. Sonunda yorgunluktan bitmiş ya da yaşlılık nedeniyle elden ayaktan düşmüş, haykırışlarım beslenmediğim için sona ermiş olduğu için, doğruya hiç de ihanet etmiş görünmeden öldüğümü söyleyebilirlerdi. Bir daha hareket etmek zorunda kalmadan huzura kavuşur ve sanki üzerindeki tozları silkelemek istercesine, kuru ve yaşlı ellerini usulca birbirine vurarak, bir daha hiç hareket etmeyecek, dediklerini duyardım. Hayır, böylesi çok kolay olurdu. Göklere ve başka şeylere gereksinme duyuyorduk, ışıklar, ışık saçan gök cisimleri, üç ayda bir gelen umut ışını, avuntu parıltısı. Ama bu ayracı kapatalım ve ferah bir yürekle bir sonraki ayracı açalım. Gürültü. Ne kadar bir süre arı bir kulak olarak kaldım? Artık daha fazla süremeyeceği ana kadar; gelecek olanla karşılaştırıldığında gereğinden fazla iyiydi. Bu hep aynı, dur durak bilmeyen milyonlarca farklı ses, insanın önce bir tomurcuk kadar, sonra kocaman bir başa sahip olması için, işlevi önce sessizlik, sonra gözün ve beterin beteri kötülük dağarcığının katılımıyla söndürmek olan bir başa sahip olması için yeterlidir fazlasıyla. Ama bu ince buz üzerinde oyalanmayalım. Düzenek çok önemli değil, işitme duyumu yitirmeden önce, bir ses bu, benimle konuşuyor, demem önemli. Benim sesim olup olmadığını yüreklilikle soruşturmam önemli. Bir sese sahip olmadığıma karar vermem (nasıl karar verdiğimi bırakın bir yana) önemli. Özdeş duyumlarla en soğuktan en sıcağa geçiş yapabilmem önemli. Bir başlangıç noktasındayız, yola çıktı o, beni görmüyorlar ama işitiyorlar, soluk soluğa kalmışım, yerime çivilenmişim, yerime çivilenmiş olduğumu bilmiyorum. O bunların sözcükler olduğunu biliyor, kendi sözcükleri olup olmadığından emin değil, böyle başlıyor işte, kimsenin kafasını çevirip de geriye bakmadığı bir başlangıç bu, bir gün kendi sözcükleri yapacak onları, yalnız olduğuna, tüm insanlardan uzak olduğuna, hiçbir sesin ulaşamayacağı bir yerde olduğuna inandığı zaman yapacak bunu, sözünü edip durdukları gün ışığına o zaman çıkacak işte. Evet, bunlar sözcükler, biliyorum, bir zamanlar bilmiyordum, hâlâ da bilmiyorum, bu sözcükler benim mi, değil mi? Öyleyse bir dayanağı var umutlarının. Onların yerinde olsam sahip olduğum bilgilerle yetinirdim ben, işittiğimin, sürüp gitmek zorunda kalan dilsiz nesnelerin günahsız ve zorunlu gürültüleri değil de sessizliğe

yazgılıların panik dolu gevezelikleri olup olmadığını öğrenmek isterdim yalnızca. Merhamet ederdim, kendimi bağışlardım, kendi kendimin celladı olmakta bu kadar acele etmezdim. Ama ben Mahood'u oynadığım zamankinden daha katı, daha açgözlü, daha kalabalık onlar. Daha az şey istemeleri gerekirdi oysa. Henüz konuşmadığım doğru. Bir kulaktan girer, dosdoğru ağzımdan çıkar ya da öteki kulaktan, bu da bir olasılık. Yanılgı durumlarını çoğaltmakta anlam göremiyorum. İki delik ve arada ben, hafifçe kapalı. Ya da sözcüklerin aceleyle, ilgisizce, hiçbir şey getirmeden, hiçbir şey götürmeden, bir işaret bırakmayacak kadar hafif bir biçimde karıncalar gibi itişip kakıştıkları, hem giriş hem çıkış işlevi gören tek bir delik. Artık ben demeyeceğim, asla demeyeceğim bunu, gülünç oluyor. Bunu her duyduğumda, akıl edebilirsem eğer, yerine üçüncü tekil kişi kullanacağım. Onların hoşuna gitsin diye. Hiçbir şeyi değiştirmeyecek bu. Bulunduğum yerde yalnız ben varım, ben olmayan ben. İşte böyle. Sözcükler, bunların sözcükler olduğunu bildiğini söylüyor. Ama başka hiçbir şey duymamış olan o nasıl bilebilir bunu? Doğru. Bunun yanında başka şeyler, bir yığın başka şeyler de bulunuyor; konuların çokluğu şu ana kadar bunlara değinmemizi ne yazık ki engelledi. Örneğin soluk alıp vermesiyle başlayalım. Burun deliklerindeki soluğuyla işte orada, geriye yalnız soluğunun kesilmesi kalıyor. Göğsü inip kalkıyor, yıpranışı ve çöküşü tam gaz sürüyor, çürüme aşağılara doğru yayılıyor, yakında bacakları olacak, sürünebilecek böylece. Yalan bunlar, soluk alıp vermiyor daha, hiçbir zaman soluyamayacak. Öyleyse şu can soluğunu andıran (soluğu kesilmişlerin soluğunu andıran) usulca gürültü ne (havayı gizlice kıpırdatan)? Kötü bir örnek oldu. Peki ya ıslık çalarak sönen şu ışıklara ne demeli? Korkusunu ve düş kırıklığını görünce içlerinden fışkıran bir kahkaha tufanı olmalı. Onu önce bir ışık seline boğulmuş, sonra yeniden karanlığa gömülmüş olarak görmek, onlara dayanılmaz biçimde gülünç gelmiş olmalı. Ama oraya, yanı başına gelişlerinden bu yana, oldukça uzun bir zaman geçti; gözlerini sırayla dayamak için duvarda küçük bir delik açmışlardır herhalde. Belki de gösterdiği gelişimi daha iyi gözleyebilmek için arada sırada üzerine çevirdikleri ışık bunlar. Ama bu ışıklar sorunu öyle karmaşık ki ayrı bir bölümde, uzun uzun, sakin kafayla incelenmeye değer; ilk fırsatta, daha geniş bir zaman oldu-

ğunda, daha sakin bir kafayla incelenecekler. Karar yirmi üç. Bundan çıkarılması gereken sonuç ne olmalı? Worm'un şu ana değin yalnız ağzıyla gürültü yaptığı mı? Çok doğru. Yükün altında eğilen havanın iniltisini unutmayalım. Kendi kendini yetiştiriyor, aslolan da bu. Daha sonra yeryüzünde fırtınalar kopup, bir an için düşüncelerin özgürce dile getirilişini bastırdığında, anlayacak neler olup bittiğini, dünyanın sonunun gelmediğini. Hayır, bulunduğu yerde kendi kendini yetiştiremez, kafası çalışamaz; bilgi dağarcığına ilk günkünden fazla bir şey eklenmemiştir, anlamadan yalnızca işitir ve acı çeker, herhalde olası bu. Kulağında bir baş belirdi, iyice kudursun diye, böyle olmalı. Kafa orada, kulağa yapışık, kudurganca bir öfkeyle dolu yalnızca, şimdilik önemli olan bu işte. Aklın yardımı olmadan, içinde gürültünün öfke ve korkuya çevrildiği bir dönüştürücü bu; şimdilik bu kadarı gerekli bize. Bir merkezin çevresinde çizdiği çemberlerle onu dışarı çıkardıktan sonra ilgileneceğiz. Öyleyse bu koşullarda neden sırtlan ulumaları ya da çekiç darbeleri değil de insan sesi? Yanıt, gerçek dudakların kıvrıldığını gördüğünde çok fazla korkmasın diye. Her şeye verecek bir yanıtı var onların; kendi aralarındalar. Nasıl da seviyorlar konuşmayı, konuşma dışında kalan biri için daha büyük bir işkence olamayacağını nasıl da biliyorlar. Sayıları çok onların, her yana dağılmışlar, belki de el ele sonsuz bir zincir oluşturmuş, sırayla konuşuyorlar. Sarsıla sarsıla durmadan dönüyorlar, ses hep aynı yerden geliyor izlenimini veriyor bu. Ama sık sık hepsi birden konuşuyor, hepsi aynı anda tıpatıp aynı şeyi söylüyor ama öylesine kusursuz bir birliktelik içindeler ki aynı anda her yerde bulunabilen tek varlığın Tanrı olduğu bilinmese, bunun tek bir ağızdan yükselen tek bir ses olduğuna inanabilir insan. Bir şey bilmiyoruz henüz, hiçbir şey demeyen Worm'u saymayalım. Aynı biçimde sırayla gözetleme deliğini kullanıyor isteyenler. Biri konuşurken, kuşkusuz daha sonra konuşması gereken bir başkası seyrediyor; yapacağı saptamalar gördükleri üzerine olacak, daha doğrusu gördüğü şeyler ilgisini uyandırmışsa doğrudan ya da dolaylı olarak söz edecek bunlardan. Ama bunca zamandır böyle davranarak ne umuyorlar? Çünkü bir umut onları diri tutuyor, kesin bu. Bir gözlerini deliğe dayayarak, ötekini yumarak gelişmesini izlemeye çalıştıkları değişimin niteliği ne? Eğitbilimsel bir amaçları yok, anlaşılıyor bu. Ona bir şeyler

öğretmek gibi bir kaygıları yok şimdilik. Bu yağlı, yağdanlık Hıristiyan ağzıyla konuşuyorlar hep. Şimdilik gitmesini, gitmek için gayret göstermesini istiyorlar yalnızca. Merkezde olduğu için nereye giderse gitsin, onlara doğru gidecek. Demek ki merkezde bulunuyor, işte sonunda oldukça ilginç bir ipucu geçti elimize, neye ışık tuttuğu çok önemli değil. Kımıldayıp kımıldamadığını görmek için bakıyorlar. Yüzü çektiği acıları yansıtmayan bu bok çuvalının duruş biçimi, anlayana kuşkusuz çok şey söylüyor; kısa bir süre sonra zıplayacak mı, yoksa ölümcül yara almış biri gibi yavaş yavaş sıvışacak mı kestirmek olası bunu. Çuvalın bir yerinde vahşice bakan bir at gözü hep açık duruyor, bir göz gerekiyor onlara, onun bir gözü olduğunu görüyorlar. Onlar hareket ettiğini öğrendiğinde onun, nereye giderse gitsin, onlara doğru, onların zafer şarkılarına doğru gidecek ya da onlar hareket ettiğini öğrendiğinde, harekete geçerek iyi yaptığına inanması için birden suskunlaşanlara doğru gidecek ya da aslında gittikçe yaklaşmasına karşın, onlardan uzaklaştığını ama daha yeterince uzaklaşmadığını düşünsün diye, sanki uzaklaşıyormuş gibi gittikçe daha bir tatlılaşan sese doğru gidecek. Hayır, bir şey düşünemez, bir yargıya varamaz, sahip olduğu beden yetiyor ona, huzurun hüküm sürer göründüğü yere götürmeye çalışacak bu beden onu, acı çekmez olduğunda ya da daha az acı çektiğinde ya da daha ileri gidemediğinde de yığılıp kalacak. Sonra ses, ilkin usulca ama alçalarak, onun çekilmesini istedikleri yerden doğru yeniden duyulmaya başlayacak, birilerinin onu izlediğini sanması için, yolunu yeniden onlara doğru sürdürmesi için. Böylece duvara kadar, hatta kollarını içinden geçirip onu yakalamak için başka delikler açtıkları noktaya kadar götürecekler onu. Bedensel şeylerden biraz fazla söz ettim! Sonra, engel nedeniyle daha ileri gidemediği için, daha ileri gidecek hali kalmadığı için, ortalığı kaplayacak olan büyük sessizlik nedeniyle şimdilik daha ileri gitmeye gereksinme duymadığı için, ayakta olduğunu varsayarsak, düşecek yere ama bir sürüngen bile uzun bir kaçışın ardından düşebilir, ifade ediş biçimimin yanlış olduğunu sanmıyorum. Düşecek, düştüğü ilk yer olacak o köşe, dikey konumda ilk deneyimini yaşayacak, yerden sonra bu kez dikey konumda avunmaya çalışacak. Önemli bir şey olmalı bu, yatışmayı beklerken, bir destek, bir kalkan hissetmek, altı yüzeyinden yalnızca birini değil ama ilk

kez ikisini birden hissetmek. Ama Worm, kendi tarihöncesinin başlangıcından önceki haline aşağı yukarı dönmeden önce, hayvandan da aşağı bir yaratık olduğu için bu sevinci belli belirsiz tadacak. Sonra onu tutacaklar ve aralarına alacaklar. Çünkü göz için küçük bir delik, sonra kollar için daha büyük delikler yapabildilerse, Worm'un karanlıktan aydınlığa geçmesi amacıyla daha da büyük bir delik yapabilirler. Ama Worm harekete geçer geçmez, onu kaçınılmaz bir biçimde aralarına almak için ne yapacaklarını konuşmanın yararı yok, çünkü çok istese de harekete geçemiyor; ondan söz ederken istekten söz edebilir mi insan, edemez kuşkusuz, etmemeli de ama ondan böyle söz etmek gerekiyor, onunla böyle konuşmak gerekiyor, canlı biriymiş gibi, söylediklerimi anlayabilirmiş gibi, hiçbir işe yaramasa da bu (hiçbir işe de yaramıyor). Yerinden kımıldayamaması, bundan acı çekse de bir mutluluk onun için, çünkü geçmişin bir yudum sessizliğini, bir yudum dinginliğini aramak için bulunduğu yerden kımıldaması sonu olurdu. Ama bir gün kımıldayacak belki, ilk günlerin olağanüstü zayıf, küçücük çabası, yinelene yinelene onu yerinden koparacak kadar büyük bir çabaya dönüştüğü gün kımıldayacak. Ya da belki bir gün rahat bırakacaklar onu, salacaklar ellerinden, delikleri tıkayacaklar, tek sıra halinde daha kazançlı uğraşlara doğru gidecekler. Çünkü bir karara varmak gerekiyor, terazinin bir kefesi ağır basmalı. Hayır, insan, yaşamını böyle, yaşayamayarak, yaşatamayarak ve gereksizce ölerek, hiçbir şey yapmamış biri olarak, bir hiç olarak sürdürebilir. Tuhaf şey, onu gidip kendi ininde aramıyorlar, oysa giriş yolunu bilir görünüyorlar. Göze alamıyorlar bunu. Uzanıp yattığı yerin havası onlar için değil ama onlar kendi havalarını solusun istiyorlar o. Belki bir köpek salabilirler üzerine, onu dışarı çıkarması için görevlendirdikleri. Ama orada bir köpek bile yaşayamaz, bir saniye de olsa. Ucuna kanca takılı, uzun bir sırık deneseydik nasıl olurdu? Ama uzanıp yattığı yer çok geniş, bakın oldukça uzakta bulunuyor, çok uzun bir sırıkla bile ona erişmeleri olası değil. Uçurumun ortasındaki şu minicik leke, o. İşte şimdi de bir uçurumda, denenmedik bir şey kalmadı. Onu gördüklerini söylüyorlar, gördükleri şu leke, lekenin o olduğunu söylüyorlar, belki de odur. Onları işittiğini söylüyorlar, bilmiyorlar, belki işitiyor, evet, işitiyor, başka bir şey kesinlenemez. Worm işitiyor, işitmek

doğru bir sözcük değil ama hiç yoktan iyidir yine de. En son haberlere bakılırsa yukarıdan izliyorlarmış onu, demek ki onlara ulaşmak için tırmanmak zorunda kalacak. Öf, haberler değişiyor durmadan, son haber dediğimiz şey bir anda eskiyor. Uzanıp yattığı yerde birleşen tatlı eğimli yamaçlar altında düzleşiyorlar, birleşme denemez buna, uçurum denemez buna, uzun sürmedi, birazdan bir tepeye tüneteceğiz onu. Ona inanabilmek için ne diyeceklerini bilemez durumdalar, kendilerini rahatlatmak için ne uyduracaklarını şaşırdılar, hiçbir şey görmüyorlar, dağılmamış, devinimsiz kütlesiyle ortalığı duman basmış sanki, gördükleri bu duman, bir yerde olması gerekiyorsa, burada olabilir o, dumanların içinde olabilir, orada olmasını buyurdular, oraya seslendiler art arda, onu yerinden çıkarmak için, kımıldadığını işitmek için, zıpkınlarına, kancalarına, çengellerine, çapalarına hedef olarak ortaya çıktığını görmek için, sonunda kurtuldu işte, istediğine kavuştu işte. Artık bırakalım onları bir kenara, işimize yaramayacaklar bundan sonra, hayır, bir süre daha yararlı olabilirler, biraz daha kalabilirler bulundukları yerde, dönüp durarak, delikten doğru haykırarak, bir delik olmalı haykırışları için. Ama işittiği onlar mı? İşitebilmesi için onlara gerçekten gereksinme duyuyor mu, onlara ve benzeri kuklalara? Geometri zekâsına yeterince ödün verildi. İşitiyor, bir nokta koyalım buraya, tek başına ve dilsiz, dumanın içinde kaybolmuş, gerçek duman değil bu, ateş yok, önemli değil, sıcaklığı ve nüfusu olmayan garip bir cehennem burası, belki de cennet, belki cennetin ışığı bu, cennetin yalnızlığı, bu ses de ölüler için, yaşayanlar için yardım dileyen görünmez mutlu aracıların sesi; her şey olası. Yeryüzü değil bu, altını çiziyorum, yeryüzü olamaz, Worm'un yalnız başına oturduğu ya da dilerseniz ötekilerin aynen ondan farksız biçimde, onun yakınında, dilsiz, devinimsiz, bir bok çuvalı gibi yerleştikleri yeryüzünün bir noktasında açılmış bir delik olamaz; bu ses de onlara gözyaşı döken, seslenen, onları kıskanan, unutanların sesi olamaz, yoksa bu tutarsızlıklar açıklanabilirdi; her şey olası. Evet, yazık, bir ses olduğunu biliyor bunun, nasıl bildiği meçhul, her şey meçhul, hiçbir şey anlamıyor, az bir şey anlıyor, bir şey anlıyor sayılmaz aslında, açıklayamayacağım bunu ama açıklamam gerekiyor, biraz anlaması hiç yoktan iyi olacak, hiçbir şey anlayamayacak aslında, bir köpeğe benziyor, önüne hep aynı pislikler atılan, hep

aynı buyruklar verilen, hep aynı biçimde azarlanan, hep aynı biçimde okşanan bir köpeğe. İşte her şey tamam şimdi, bir sona bağlayabiliriz. Ama görmesi için, bu gözü, bu gözü de bırakalım ona, ağlaması için, Killarney'e gitmeden önce alışması için bu kocaman, yabanıl bakan, ak ve kara gözü bırakalım ona. Gözüyle ne yapıyor, hiçbir şey yapmıyor, açık tutuyor, gözkapağı yok, burada hiçbir şey olup bitmediği için ya da çok az şey olup bittiği için gözkapağına gereksinme duymuyor, gözünü kırpsa, arada sırada olan şeyleri kaçırabilirdi, gözünü kapasa, bir daha açmayabilirdi (tanıyoruz onu). Gözyaşları neredeyse hiç aralıksız fışkırıyor, nedenini bilmiyorum, hiçbir şey bilmiyorum, öfkeden mi, üzüntüden mi, işte böyle, belki de ses ağlatıyor onu, öfkeden ya da başka bir tutkudan ya da arada sırada, bir şeyler görme zorunluluğu ağlatıyor onu, belki de gerçek neden bu, belki de görmemek için ağlıyor ama bu kadar dolaylı bir yola başvurmasını ben pek olası bulmuyorum. Herifçioğlu insancıllaşıyor, gözünü açmazsa, dikkat etmezse kaybedecek, nasıl dikkat edecek peki, onların kulaklarıyla, gözleriyle, gözyaşlarıyla ve içinde her şeyin olabileceği bir tür beyinleriyle kendisini içine sürüklemeye çalıştıkları koşulları birazcık bile olsa nasıl canlandıracak kafasında? Hiçbir şey anlamaması, hiçbir şeye dikkat edememesi, onların istediklerini anlamaması, orada olduklarını bilmemesi, hiçbir şey hissetmemesi güçlü yanı onun, tek güçlü yanı ama durun bir dakika, hissediyor, acı çekiyor, gürültü acı çektiriyor ona, biliyor bunu, bir ses olduğunu biliyor, arada sırada bir iki deyim, alçalıp yükselen bir iki konuşmayı anlıyor, ah her şey çok kötü görünüyor, çok kötü, hayır, o kadar da değil, onlar diyorlar bunu, bir şey bilmiyorlar aslında, böyle diyorlar çünkü böyle olmasını istiyorlar onun, belki o da hiçbir şey bilmiyor, belki hiçbir acı çekmiyor, göze gelince, yalnızca bir düş ürünü o. İşitiyor, doğru, yine onlar söylüyorlar bunu ama yadsıyamayız bu gerçeği, yadsımamamız daha iyi. Worm işitiyor, kesinleyebileceğim tek şey bu, oysa bir zamanlar işitmiyordu, aynı şey olduğunu söylüyorlar bunun, demek ki değişti o, kaygı verici bir şey, gelecek olaylara gebe, kim bilir nereye varacak sonu, hayır, güven duyalım ona. Kuşkusuz, göz de onu kaçırmak için, korkutmak için, ilişkilerini yeterince bozmak için, ilişkiler diyorlar buna, kurtarmak istiyorlar onu, aman yarabbim, daha neler duyacağım baka-

lım, belki sevinç gözyaşları bunlar. Neyse, şakayı sonuna kadar sürdürelim, bitirdik sayılır, bakalım ona ne sunacaklar bir korkuluk olarak? Bitirdik diyorum ama kim bu bitirenler? Hepiniz bir ağızdan konuşmayın, bunun bir anlamı yok. Akşamın ilerlemiş saatlerinde düzelecek her şey, kimse kalmamış olacak, sessizlik çökecek yeniden. Bu arada adıllar ve ettiğim zırvaların şurası ya da burasıyla ilgili kafa yormanın bir gereği yok. Özne önemli değil, özne yok çünkü. Worm tekil, onlar çoğul, işte böyle, karışıklık çıkmıyor bu biçimde, karışıklıktan kaçınmamız gerekiyor, her şeyin karışmasını beklerken. Belki onlar tek bir kişi yalnızca, tek bir kişi de becerir tüm bunları ama kurbanıyla karışabilir, tiksinç olur bu, gerçek bir kendi kendini tatmin olur. İlerliyoruz. Yaralı gözler için seyirlik pek bir şey yok. Ama orada olmadan, orada yaşamadan, kim emin olabilir bundan, yaşamak diyorlar buna, kıvılcım çakmış onlar için, alev alması an sorunu, haykıra haykıra canlı bir meşaleye dönüşmesi için tüm gereken şey yalnızca konuşması, o kadar. O zaman, tedirgin edici bir sessizlik (hani ortalığı bazen bir ölüm sessizliği kaplar ya, öyle) korkusu duymadan susabilecekler. Bu göz kesinlikle nazlanıyor. Gürültüler yer değiştiriyor, duvarların ötesine geçiyorlar ama görüntüler için aynı şeyi söyleyebilir miyiz? Genel anlamda konuşursak, kuşkusuz hayır. Ama söz konusu olan oldukça özel bir durum. Peki ama hangi görüntüler? Neden söz edildiğini anlamaya çalışmamız gerekli bir çaba bence, sonunda yanılgıya düşme tehlikesi bulunsa bile. Önce şu duman rengiyle başlayayım, bunun anlamı insana bir bunaltı, bir yılgınlık vermek olmalı. Yine de içine biraz sarı, gördüğüm kadarıyla biraz da pembe karışmış, tatlı bir duman rengi olmuş böylece, her şeyle çok iyi uyuşacak sidik rengi ve kıvamında bir duman rengi olmuş. İçinde göz görebiliyor, göz tanıtlıyor gördüğünü ama bulanıkça görüyor, doğru bu, yalanlanmaya yazgılı gereksiz ayrıntıları görmüyor. Bir insan krallığının sınırlarını merak eder, gözü karanlığı delmeye çabalar, bir sopanın, bir kolun, uygun bir anda bir taşı, birçok taşı kavramak ve bırakmak için parmakların ya da saniyeleri sayarak bekleyebilmek ve çığlık atabilmek için çığlığının özlemini çeker, ne sesi, ne fırlatacak başka bir silahı, ne buyruklarına uyarak gevşeyen, katlanan organları olmadığı için acı duyar, bu koşullarda bir insan olmaktan, yani kendi sınırlı olanaklarına terk edilmiş bir kafa olmaktan

pişmandır belki de. Ama Worm yalnızca daha önceki varlığına dönüşünü engelleyen gürültü nedeniyle acı çeker; inceliği görebiliyor musunuz? Eğer o aynı Worm'sa, onlar hoşlanıyorlar kendisinden. Eğer o aynı Worm değilse, önem taşımıyor bu, hiçbir şeye engel olmayan gürültü nedeniyle, geçmişte nasıl acı çekmişse şimdi de öyle acı çekiyor, sorun yok yani. Sonuçta bu duman renginin derdine dert kattığını söylemek doğru olmayacak; gözünü kapatamadığını düşünürsek, asıl güneşli havaların onu perişan edeceğini anlayabiliriz kolayca. Gözünü başka bir yana da çeviremez, ne indirebilir, ne kaldırabilir; her zamanki aynı küçücük alana diker gözünü, öylece durur, bir netleştirme yapıp, çevresini keyifle izlemez ama. Ama bir gün belki, yavaşça ya da hızla ya da aniden, güneşli bir hava kaplayacak ortalığı, o zaman Worm'un nasıl olacağını, kalırsa nasıl kalacağını, giderse nasıl gideceğini hiç düşünemiyorum. Ama olanaksız durumlar gereksizce uzatılamaz, herkes bilir bunu ya dağılıp giderler ya da sonunda olanaklı oldukları anlaşılır, öyle değil mi, öteki olasılıkları geçiyorum. Öyleyse biraz ışık olsun, kıyamet kopmaz herhalde. Ya da hiç ışık olmasın, ışıksız da idare ederiz. Ama kobra yılanlarını anımsatırcasına dikilen, kabaran, saldıran ve ıslık çalarak sönen bu çoğul ışıkları galiba bir teraziye koyup, artık bu usandırıcı dengeyi bozmanın zamanı geldi. Hayır, bunu yapmanın zamanı gelmedi henüz. Ha. Umuda yer yok burada, her şeyi berbat eder çünkü. Dışarıda, soğukta, ışıkta, başkaları umut etsin onun için, eğer bunu istiyorlarsa ya da buna zorunluysalar ya da bunun için para alıyorlarsa, evet, para alıyor olmalılar bunun için, hiçbir şey umut etmiyorlar, her şeyin aynen süreceğini umuyorlar yalnızca, böylesi kolay tabii, Yudas'a seslendikçe iyice karışıyor kafaları, dua ediyorlar sanıyorum, Worm için dua ediyorlar, Worm'a dua ediyorlar, acıması için, onlara acıması için, Worm'a acıması için, buna acıma diyorlar, yüce Tanrım, insan nelere katlanmak zorunda kalıyor, neyse ki o hiçbir şey anlamıyor tüm bu olup bitenden. Pis karanlık, çekil inine bakayım, iğrenç köpek. Duman rengi. Başka ne var? Sakin ol, sakin ol, her şeyle pek uyuşan, şu duman rengiyle pek uyuşan başka bir şey olmalı. Burada her şeyden biraz bulunuyor sanıyorum, başka dünyalarda da bu böyle. Biraz değil, çok az desem daha doğru olacak. Ayrıca konuyla pek ilgisi yok. Gözün işlevini yitirmiş saydam ta-

bakasının önünden ne saçmalıklar geçiyor, işte düşünülmesi gereken şey bu. Bir yüz, arada sırada görünen hep aynı bir yüz, nasıl da yüreklendirici olurdu, yöntemli olarak ifadesini değiştirir, gerçek bir yüzün ne olduğunu inatla gösterir, katışıksız bir sevincin aydınlattığı ilk dünyaya gelişten, bir taşın kasvetli katılığını yansıtan ölüm anına değin yaşanan düş kırıklıklarının somut izleriyle hiçbir zaman tanınmaz hale dönüşmezdi, ne hoş olurdu. Aziz Anthony'ninki gibi on koca göte bedeldi. Diyelim ki ayda bir kez uygun bir uzaklıktan, uygun bir yükseklikten fotoğrafı çekilen suçlular gibi ağır ağır, önden ve yandan geçen bir yüz gözlerimize bayram ettirmez miydi? Hatta durur, ağzını açar, kaşlarını çatar, şaşırır, kekeler, kem küm eder, haykırır, inlerdi, sonra da kapardı ağzını, çenelerini sıkı sıkıya kilitler ya da salyaları rahat rahat aksın diye aşağıya sarkık bırakırdı. Bundan iyisi can sağlığıydı. Bir varlık çıkmıştı karşımıza sonunda. Ziyaret gününe, ziyaret saatine sadık bir ziyaretçi uzun tutmaz ziyaretini, yorucu olmaktan korkar, çok kısa da tutmaz, erken ayrılmaktan korkar, iyi kestirir süresini (örneğin bir beş dakika), umut doğsun, büyüsün, gevşesin, ölsün diye. Bu sonsuz görüntünün dakik imgesinin önünde zaman kavramı Worm'un karanlığını aydınlatsa bile kim suçlayabilir onu? Aynı doğallıkla uzam kavramına da burunlarını sokup el ele tutuştular bir süre; bazı yörelerde daha güvenli böylesi. Oyun kazanılmış, yitirilmiş ve kazanılmış olurdu, ansızın aramızda, buluşan insanların arasında görürdük onu, bak şu bizim Worm'a, elinde çiçeğiyle sevgilisini bekliyor, uyur gibi bir hali var, tanırsın canım şu bizim Worm'u, elinde papatyalar sevgilisini bekliyor, ölmüş gibi bir hali var. Görmeye değerdi bu sahneyi. Neyse ki bir düş ürünü bu anlattıklarım. Çünkü burada bir yüz de yüze benzer bir şey de yaşama sevincini ve yerini tutabilecek başka şeyleri yansıtacak bir şey de yok, başka şeyler aramak gerekiyor. Her yıl, iki yılda bir, önünde gelip bir an duran, sıradan bir şey, bir kutu, bir tahta parçası, neyin çevresinde, nasıl döndüğünü bilmediğimiz bir top, çevresinde kocaman bir taş, iki yılda bir, üç yılda bir önünden geçen, ilk zamanlarda önemi yok geçiş sıklığının, durmuyor, durmasına gerek yok, hiç yoktan iyi olurdu bu, yaklaştığını duyardı taşın, uzaklaştığını duyardı, bir olay olurdu bu, saymasını öğrenirdi belki, dakikaları, saatleri saymasını öğrenirdi, kaygılanmayı, yü-

rekli olmayı, sabırlı olmayı, sabrını yitirmeyi, kafasını çevirmeyi, kulaklarını dikmeyi, gözünü döndürmeyi öğrenirdi, ondan hiç ayrılmayacak kocaman bir taş, hiç yoktan iyi olurdu bu, sahici yürekleri beklerken. Kalbi alıp başını vals yapa yapa yollara düşse, tralatralay pom pom, bir daha, tralatralay pom pom, re mi re do dan dan dan, kim suçlayabilirdi onu? Ne yazık ki gerçeklere bağlı kalmalıyız, her şeyin sallantıda olduğu bir sırada, gerçeklerden başka neye bağlanabilir, neye sıkı sıkıya tutunabiliriz, gerçekler çevremizde dolaşıp duruyorlar çünkü, kalbimizin erimindeler, kanatlı bir söz oldu bu, kanayan kalbimizin erimindeler. Gerçekler orada, gerçekler orada, sonra tehlike şimdilik geçince daha sakince anlatayım gerisini, daha doğrusu, bu durumda olup biteni: Burada tahta yok, taş da ya da varsa eğer, gerçekler orada, yoktan farksız, gerçekler orada, bitki yok, mineral yok, hayvan yok, yalnızca Worm'un meçhul krallığı var, Worm orada, orada gibi. Ama bu kadar hızlı ilerlemeyelim, elim boş, utku kazanmış, dingin, yeterince dingin, başıma kendimi yitirmeme yol açacak iyi ya da kötü bir şey gelmediğini, bir şey gelmeyeceğini bilerek, bildiğimi sanarak bulunduğum yere, kendimi beklediğim yere dönmem için henüz çok erken. Görüyorum kendimi, yerimi görüyorum, hiçbir şey göstermiyor onu, hiçbir şey ayırmıyor onu başka yerlerden, bu yerler benim, hepsi benim, dilersem benim, bir tek kendiminkini istiyorum, hiçbir şey belirlemiyor onu, çok küçüğüm orada, görüyorum yerimi, çevremde hissediyorum, sarmalıyor beni, şu ses hiç olmazsa bir saniye dursaydı, bana öylesine uzun gözükürdü ki bu bir saniyelik sessizlik. Dinlerdim, yeniden mi başlayacak, yoksa büsbütün mü susacak anlardım, nasıl anlardım, anlardım işte. Dinlemeyi sürdürürdüm, gözlerine girmek için, yerimi korumak için, yeniden elimden tutmaya karar verecekleri ana kadar hazır olmak için ya da bırakırdım, dinlemeyi bırakırdım, her şeyin daha da kötüye gitmesinden korkmadan bir gün dinlemeyi bırakmam olası mı, nasıl desem, bilmiyorum, daha da kötü ne olabilir, bir kadın sesi belki, hiç düşünmemiştim bunu, bir soprano tutabilirler. Ama bu düşleri bir yana bırakıp yeniden deneyelim. Ne istediklerini bilmek isterdim, Worm olmamı istiyorlar ama Worm oldum ben, Worm oldum, sorun neydi, Worm olmayı beceremedim, sorun buydu herhalde, başka bir şey olamazdı, ancak bu olabilirdi, aydınlıkta, gün

ışığında bulunmadım aralarında, canlı olduğunu, tepinip durduğunu söylememiş miydik sana, derken işitmedim onları. Katlandım, yaptığım buydu, katlanmamam gerekiyordu ama hiçbir şey hissetmiyorum, hayır, hayır, bu sese katlandım, kaçmadım ondan, oysa kaçmalıydım, Worm'un kaçması gerekiyordu ama nereye, nasıl kaçacaktı, yerine çivilenmişti o, Worm'un sürünmesi gerekiyordu, nereye süründüğü önemli değildi, onlara doğru, göğün maviliğine doğru sürünebilirdi ama nasıl yapacaktı bunu, kımıldayamazdı yerinden, bağlar değildi onu durduran, bağlar yoktu burada, kök salmış diyebilirdik onun için, bir anlamda bağ denebilirdi bunlara da, deprem olması gerekiyordu ama sorun toprakla da ilgili değildi, anlaması güçtü, yosunla ilgili desem, o da değildi, karbonatlı kumtaşı hiç değildi, onun gün ışığına püskürmesi için büyük bir infilak gerekiyordu. Ama söylemi saymazsam, öyle bir dinginlik kaplamış ki her yanı, bir soluk bile işitilmiyor, bir anlamı yok bunun, tekin değil bu durum, yaşam öncesi dinginlik, hayır, hayır, bu kadar öncesi değil, çirkef suyu gibi, ne rahat ederdik orada, cennet olurdu bizim için, yalnız şu gürültü olmasaydı, yaşam bu, içeri girmek isteyen, hayır, onu dışarı çıkarmak isteyen ya da dört bir yanımızda patlayan küçük baloncuklar bunlar, hayır, burada hava yok, burada hava insanı boğar yalnızca, ışık insana gözlerini yumdurur, işte onun gitmesi gereken yer karanlığın asla olmadığı orası ama burada da olmaz karanlık, hayır, hayır, karanlık burası, onlar yapıyorlar bu duman rengini, ellerinde tuttukları lambalarıyla. Gidecekleri zaman, susacakları zaman, karanlık basacak, bir çıtırtı bile işitilmeyecek, bir ışık bile sızmayacak ama asla gitmeyecekler, evet, gidecekler, belki bir gün susacaklar ve sonra bir akşam, ağır ağır, hüzünlü bir biçimde, tek sıra halinde, efendilerine doğru uzun gölgeler düşürerek gidecekler, efendileri cezalandıracak onları ya da bağışlayacak, üçüncü bir olasılık var mı yukarıda kaybedenler için; ceza ve bağışlanma var, bunu diyen onlar. Malzemenizi ne yaptınız? Bıraktık bir yana. Ama delikleri kapatıp kapatmadıklarına evet ya da hayır demeleri buyrulduğunda, delikleri kapattınız mı, evet mi hayır mı, evet ve hayır diyecekler ya da aynı anda bazıları evet, bazıları hayır diyecek, çünkü efendinin sorusuna hangi yanıtı duymak istediğini bilmiyor onlar. Ama yanıtların ikisi de savunulabilir, evet de hayır da, çünkü delikleri kapattılar bir anlam-

da, bir anlamda da kapatmadılar, çünkü ayrılırken, delikleri kapamak mı, yoksa tam tersi ardına kadar açık bırakmak mı gerekiyor, ne yapacaklarını bilemediler. Böylece lambalarını, uzun lambalarını deliklere yerleştirdiler, delikler kendi kendine kapanmasın diye, killi toprak sanki, güçlü lambalarını yaktılar ve koydular oraya, içeriye ışık verdiler, sessizliğe karşın onları hâlâ orada sansın diye ya da duman rengini doğal sansın diye ya da onlar artık orada olmasalar da acı çekmeyi sürdürsün diye, çünkü yalnız gürültü değil ona acı veren, duman rengi de ışık da acı veriyor, gerekiyor bu, yeğleniyor böylesi ya da eğer efendi buyurursa onlar geri dönebilsin diye (gittiklerini bilmiyordu onların, bilemezdi de) ya da tek neden yapılması gerekenler konusundaki bilgisizlikleriydi, yani delikleri tıkamak mı gerekiyordu, yoksa kendi kendine tıkansınlar diye öylece bırakmak mı gerekiyordu, bilmiyorlardı, bok gibi bir şey bu, sonunda buldum işte, buldum sonunda doğru sözcüğü, insan arayınca buluyor, boşuna arıyor insan, sonunda buluyor işte, bir ayıklama sorunu bu. Delikler hakkında bu kadar yeter. Duman renginin bir anlamı yok, duman rengi sessizliğin geçirilecek iyi bir an olması zorunlu değil, iyi bir an da olabilir, kötü bir an da. Ama uşaklar olmazsa lambalar sonsuza kadar yanamazlar, tam tersine, uşaklar gazlarını doldurmazsa, yavaş yavaş sönerler, suskunlaşırlar sonunda. O zaman karanlık basar her yanı. Ama duman rengiyle olan karayla da oluyor, kara da fazla bir şey kanıtlamıyor, koyulaştırdığı (sanki) sessizliğin niteliği konusunda. Çünkü ışıkların sönüşünden uzun zaman sonra geri dönebilirler, efendinin önünde yıllar boyunca yalvarıp yakarmışlar ama Worm için yapılacak bir şey olmadığına inandıramamışlar onu. Öyleyse yeniden başlayacak her şey, açıkça görülüyor. Böylece sessizliğin kara olduğunu ya da duman rengi olduğunu asla öğrenemeyeceğiz; Worm da öğrenemeyecek, sessizlik sürdükçe, bunun son bir sessizlik mi, yoksa üstüne başka yıldırımlar çekmek istemiyorsa eski sessizliklerin mırıltılarını, kulaklarını dikip dinlemesi, bir sonraki bölüm için hazır beklemesi gereken geçici güzel bir an mı (güzel bir an denebilirse buna) olduğunu. Ama Worm'u başka biriyle karıştırmamak gerekiyor. Aslında karıştırsak da pek önemli değil. Çünkü bir kez dinlemek zorunda kalan, bir daha bir şey duymayacağını bilsin ya da bilmesin hep dinleyecektir. Başka türlü söylemek gerekirse (başka türlü

söylemesini seviyorlar, kesin bu), sessizlik bir kez bozulduğunda bir daha asla ele geçirilemiyor. Öyleyse umut yok mu? Elbette yok, ne biçim söz o! Belki de minik bir umut var ama işimize yaramayacak hiçbir zaman. Ama unutmak insana özgü bir şey. Eğer yalnızsa, efendisine doğru yola çıkacak tek başına, uzun gölgesi çöl boyunca izleyecek onu, çöl burası, ilk haber, Worm ışığı bir çölde görecek, gün ışığını, çöl gününün ışığını, onu yakaladıkları gün, başka yerlerdekinden farklı bir ışık değil bu, hayır diyor onlar, daha arı, daha parlak, çok farklı bir ışık olduğunu söylüyorlar, Sahra olması gerekmiyor, bir yığın başka çöl var, önemli olan ozon, ilk zamanlarda ozona gereksinme duyacak, gerçekten de öyle, sonlarda da, ozon mikroptan arındırıyor. Ama bu morarmış göz ne işine yarıyor onun? Işığı görmesine yarıyor, görmek diyorlar buna, öyle olsun, acı çekiyor bundan, acı çekmek diyorlar buna, acı çektirmek ne demek biliyorlar, efendi açıkladı onlara bunu: Şunu yapın, bunu yapın, kıvrandığını göreceksiniz, ağladığını duyacaksınız. Ağlıyor, bir olgu bu ama çok kesin bir olgu değil, elimizi çabuk tutmalı, bundan yararlanmalıyız. Kıvranmalara gelince, bu konuda elimizden bir şey gelmez. Ama bir şeyi belirtmemiz gerekiyor, gerçi başlayalı çok oldu ama her şeyin başındayız henüz, cesaretlerini yitirmeyecek onlar, sessiz William'ın ilkesini anımsayacak ve konuşmayı sürdürecekler, sonucu olumlu ya da olumsuz olsun, onlara bunun için para ödeniyor. Onlar konusunda yeterince konuşuldu, bir tek kendilerinden söz ediyorlar, zorunlu bu, her şey onların çünkü, onlar olmasa hiçbir şey de olmazdı, Worm bile olmazdı, onlara ait bir düşünce bu, onlara ait bir söz, konuştuk onlar hakkında, yeterince konuştuk. Ama bu duman rengi, bu ışık, ona acı çektiren bu ışıktan bir kaçabilseydi, ışığın ona gittikçe daha çok acı çektireceği belli değil mi, hangi köşeye giderse gitsin değişmeyecek, çünkü o merkezde duruyor ve kırk elli gereksiz hamleden sonra ister istemez yine dönecek merkeze. Hayır, kesin değil bu. Çünkü ışığa doğru attığı her adımda ışığın biraz daha azalacağı kesin, duvara gelebilmesi için doğru yolu izlediğine inansın diye dikkat edecekler böyle olmasına. Sonra göz kamaştıran bir aydınlık olacak, yakalayacaklar onu, ilahiler okunacak. Acı çektiği sürece umut var, ona acı çektirmek için buna gereksinme duymasalar da. Ama onun acı çektiğini nasıl bilebiliyorlar? Görüyorlar mı

onu? Gördüklerini söylüyorlar. Ama olanaksız bu. İşitiyorlar mı onu? Kesinlikle hayır. Gürültü çıkarmıyor. Belki ağlarken biraz çıkarıyor. Ne olursa olsun, haklı ya da haksız, sakin onlar, o acı çekiyor onların sayesinde. Yo, yeterince acı çekmiyor henüz ama ölçülü olmak gerekiyor, bu aşamada dozu yüksek tutmak, usunu bir daha düzelmeyecek derecede zedeleyebilirdi. Bir şey daha. Nazik bir konu. Alışkanlığın ortaya çıkardığı sonuçlara karşı ne yapıyorlar? Sesi yükselterek, ışığı güçlendirerek mücadele edebilirler bunlara karşı. Ama zaman geçtikçe, daha az acı çekecek yerde, aynen ilk gün olduğu kadar acı çekerse ne olacak? Olası bu. Ama zaman geçip de değişmeyen gelecekten değişmeyen geçmişe bir dönüşüm gerçekleştikçe, ilk günkü kadar ya da daha az acı çekecek yerde, çektiği acılar artarsa ne olacak? Ha? Bir şey daha ama aynı türden. Biraz netameli bir konu. Bazen dinen, bazen artan acılar belli anlarda sürekli olmadıkları yanılsaması vererek bizi rahatlattıkları için, tekdüze acıları yeğlemeli miyiz bunlara? Bu izlenen amaca bağlı olmalı. Yani? Hastada küçük bir sabırsızlık nöbeti. Teşekkürler. Vakit yitirmeden gerçekleştirmek istediğimiz şey bu. Daha sonra başka amaçlarımız olacak. Sonra rahat durma dersleri verilecek ona. Ama şimdilik, en azından sarsılıp dursun, yerde yuvarlansın, siktir, tekdüzeliği kırmak için başka bir çare göremiyorum, hiçbir şey göremiyorum, siktir, canlı canlı yananlara bakın, hiç rahatsızlık duymuyorlar, bağlı olmadıkları için, her yöne yöntemsizce koşuyorlar, cayır cayır yanarken biraz serinlik peşinde, aralarında soğukkanlılığı kendilerini pencereden atmaya değin vardıranlar bile bulunuyor. Kimse ondan bu kadar ileri gitmesini istemiyor. Yardım görmeden, tek başına, kendi benliğinden kaçışın rahatlatıcılığını keşfetsin yalnızca, hepsi bu, uzağa gitmeyecek, uzağa gitmeye gereksinme duymayacak. Kendi durumu için, kendi sorumlu olmadığı durumunu düzeltmek için, yalnızca kendisine güvensin. Kalpağının tüyünü iyice düzeltmek için bir iskemleye çıkan süvariye öykünsün, en azından bunu yapabilir. Kimse ondan düşünmesini istemiyor, yalnızca hep aynı biçimde, azalma umudu olmadan, bitme umudu olmadan acı çekmesi isteniyor, bundan daha karmaşık değil durum. Umutsuzluğa düşmek için düşünmeye gerek yok. Öyleyse tekdüzelik konusunda görüş birliğine varıldı, daha bir canlandırıcı bu. Peki ama nasıl gerçekleştireceğiz? Önemli değil,

önemli değil, kısıtlı olanaklarıyla ellerinden geleni yapıyor onlar, bir ses, birazcık aydınlık, zavallılar, işleri bu. Alışmıyor, yumuşamıyor, bir şey söylemek olanaksız, önemli değil, iyi bir ortalama bu, sürdürmek zorundayız, sonunda bir gün anlayacak, sonunda bir gün ürperecek, küçük bir kasılma olacak, gözde bir değişiklik görülecek, aramıza fırlatılacak böylece, diyorlar. Gözetleyip de görememek, hiç gelmeyen inilti için kulak kabartmak; yaşam denemez buna da. Yine de onların yaşamı bu. Orada bir yerlerde o, size dediğimi yapın, bulun getirin bana, şanıma şan katacağım onunla. Ama son bir gayret daha, son bir gayret, belki sonuncusu olacak bu, her defasında sonuncusuymuş gibi yapmak gerekiyor, cesareti yitirmemenin tek yolu bu. Leş gibi havadan iyice çekeriz içimize ve atarız adımlarımızı ileri, bir saniye sonra döneceğiz geri. İleri! Söylemesi kolay bunu. Ama neresi oluyor ileri? Üstelik ne yapılacak ileride? Sizi sahte sapkınlar sürüsü sizi, bu konuda hiçbir şey bilmediğimi, söyler söylenmez her şeyi unuttuğumu biliyor onlar. Bu kısa duraklamalar da kötü numara. Onlar sustuğunda ben de susuyorum. Bir saniye sonra. Onlardan bir saniye gerideyim, bir saniyelik bir süre boyunca bir saniye tutuyorum belleğimde, unutmuyorum, bana verileni iade edeceğim bir süre bu, bir sonrakini alıyorum tam bu sırada, hepsi bu. Kendime ait olduğunu kesinleyebileceğim tek bir anım yok, onlar kafamı bir sonraki sefer nereye çevireceğimi bilmemi istiyorlar. Söylediğimi yapan, uysal bir kafam olsaydı nereye çevireceğimi bilirdim kuşkusuz. Ne yapmakta olduğumu bir kez daha söylesinler bana, eğer bu işle uğraşıyormuş gibi görünmemi istiyorlarsa. Kendime ait olduklarına inanmak için kullanıyorum bu tonu, bu sözcükleri. Varoluşumun bir zaman sorunu olduğunu kafalarına koyduklarından bu yana hep aynı oyunlar. Sanıyorum eksiklerim var, bütün bütün atılmış tümceler, hayır, tümcelerin tamamını atmadım. Belki bu öykünün anahtar sözcüğünü kaçırdım. Anlamazdım ama söylerdim bu sözcüğü, gereken de buydu, bir sonraki yargılanmamda göz önüne alırlardı bunu, peki peki, beni yargılıyorlar arada sırada, ciddi adamlar bunlar. Belki bir gün suçumun ne olduğunu öğreneceğim, söyleyeceğim bunu. Sonunda kaç kişi olduk bir arada? Şu anda konuşan kim? Kime konuşuyor peki? Neden söz ediyor? Bu gereksiz sorularla kafa ütülemeyelim. Sonunda beni kurtaracak, beni lanetleye-

cek sözleri ağzıma tıksınlar ve konuşmayalım artık bu konuda, konuşmayalım hiçbir konuda. Ama bu ceza benim, suçum nedeniyle cezalandırıldım, rezilce çekiyorum cezamı, bir domuz gibi, dilim tutulmuş, hiçbir şey anlamıyorum, onların sözcüklerinden başka sözcükler kullanamıyorum. Beni bir zindana atıyorlar, bir zindandayım ben, oldum olası bir zindandaydım, her şeyi, söyledikleri her sözcüğü duyuyorum, tek ses bu, sanki ben konuşuyorum, yalnız başıma, yüksek sesle, sonunda nereden geldiğini bilemez duruma geliyor insan, hiç durmayan şu sesin. Belki burada yanımda başkaları da bulunuyor, hava karanlık, karanlık olması gerekiyor, biri ya da bir başkası için burasının bir zindan olması zorunlu değil, konuşmayı seven ya da konuşmak zorunda olan talihsiz bir yoldaşım var, yani aklına geleni, yüksek sesle, hiç durmadan söyleyen bir arkadaşım ama sanmıyorum, peki ne sanmıyorum, talihsiz bir yoldaşım olduğunu sanmıyorum, işte böyle, benden bu kadar nefret etmeleri doğrusu şaşırtırdı beni, şaşırtırdı beni diyor onlar. Arada sırada gözlerim açık uyukluyor olmalıyım, yine de değişen hiçbir şey yok. Duran, bana ulaşamayan ses yüzünden boşluklar, hep boşluklar oldu, ne önemi var bunun, belki önemlidir, sonuç aynı ama belki olağandışı bir durumla karşı karşıyayız ve geçerli değil bu sonuç. Beni kapattılar buraya, şimdi çıkarmaya uğraşıyorlar, niyetleri başka bir yere kapamak ya da salmak, ne yapacağımı görmek için dışarı bile bırakabilirler beni. Sırtları parmaklıklarda, kolları kavuşmuş, bacak bacak üzerinde beni seyrederlerdi. Ya da bütün yaptıkları, geldiklerinde ya da çok daha sonra beni burada bulmak olmuştu. Benimle değil, yalnızca yerle ilgileniyorlar, içlerinden biri için istiyorlar burayı. Doğru düşünceyle karşılaşana kadar düşünce üretip durmaktan başka ne yapabilir insan? Her şey sustuğunda, her şey sona erdiğinde, tüm söylenmesi gereken sözler söylenmiş olacak, bilinmesi gerekmiyor hangi sözler bunlar, bilmenin olanağı yok, oralarda bir yerde, yığının, kalabalığın içindeler, son sözcükler olmaları gerekmiyor, uygun makamlarca onaylanmaları zorunlu, zaman alır bu, buradan uzakta o, olup biten her şeyi satırı satırına rapor ederler ona, satırı satırına, önemli olan sözcükleri bilir, o seçti onları, bu arada sürüyor ses, haberci efendiye doğru giderken, efendi raporu incelerken ve haberci kararla geri dönerken sürüyor sözcükler; kötü, yanlış sözcükler, her şeyi dur-

durma ya da her şeyi sürdürme buyruğu gelinceye kadar sürüyor, hayır, gereksiz bu, her şey kendi başına sürecek, her şeyi durdurma buyruğu gelene kadar. Belki orada bir yerdeler, biraz önce söyledikleri, söylenmesi gereken sözcüklerin içinde bir yerlerde, sayılarının fazla olması zorunlu değil bu sözcüklerin. Kendilerinden söz ederken onlar diyorlar, kendim konuşuyorum sanayım diye. Ya da ben, bilmem kimden söz ederken onlar diyorum, kendim konuşmuyorum sanayım diye. Ya da habercinin ayrıldığı andan, efendinin buyruğuyla (yani, devam edin) dönüşüne kadar sessizlik olur. Çünkü zaman zaman, uzun sessizlikler, gerçek ateşkesler olur, bu sırada mırıldandıklarını duyarım onların, bazıları, bitti, bu kez hedefimize ulaştık, der, ötekilerse, her şey yeniden başlayacak, diye fısıldaşır ya da başka sözcüklerle ifade ederler bu düşünceyi ya da aynı sözcükleri başka bir tümcede, başka bir düzen içinde söylerler. Öyleyse arada sırada ara veriliyor, tabii buna ara denebilirse eğer, insan yazgısını öğrenmek için bekliyor bu süre boyunca, belki bu değildir, diyerek, ağzımdan çıkan bu sözcükler nereden geliyor ve ne anlam taşıyor, diyerek, hayır, hiçbir şey demiyorlar, çünkü sözcükler gelmiyor artık, tabii buna bekleme denebilirse eğer, beklemek için bir neden yok, insan dinliyor, silmeyin kalsın bunu, hiçbir neden yok, başlangıçtan bu yana olduğu gibi, çünkü dinleme başladı bir gün, çünkü artık duramaz insan, bir neden değil bu, tabii buna ara denebilirse eğer. Peki ama bu ölememe, yaşayamama, doğamama konusunda söylenenler de neyin nesi, insanın öldüğü, yaşadığı, doğduğu, yani bulunduğu yerle ilgili değil mi tüm bunlar, ilerleyemediğiniz, gerileyemediğiniz, nereden geldiğinizi, nerede olduğunuzu, nereye gittiğinizi, başka bir yerde, başka bir insan olma olasılığınız var mı bilmediğiniz yerle ilgili hiçbir varsayımda bulunmuyorsunuz, kendinize hiçbir şey sormuyorsunuz, soramıyorsunuz, oradasınız, kim olduğunuzu bilmiyorsunuz, nerede olduğunuzu bilmiyorsunuz, her şey olduğu yerde kalıyor, hiçbir şey değişmiyor, bu söz ettiğim şey de değişmiyor, öyle gözüküyor, görünüşte öyle. Hiçbir şey olamamış, hiçbir şey yapamamış biri için yeterince aynı şeyi yapıp, yeterince aynı şeyi olduğum için yalnızca sonu beklemek gerekiyor, yalnızca sonun gelmesi gerekiyor, yine aynı şey olacak sonunda, belki aynı önceki gibi olacak sonunda, yalnızca sona doğru gitmeye ya da sondan uzaklaş-

maya ya da sonu titreyerek ya da neşeyle, bilinçle ya da boyun eğerek beklemeye zorunlu olduğumuz onca zaman boyunca olduğu gibi olacak. Ah şu ses, sizi hiçbir yerde hiçbir şey olmaktan alıkoyan şu anlamsız ses, ancak dört bir yandan güçsüzce yükselen, soluğu tükenmiş, sanki fitilinden kaçmaya çalışan şu küçük sarı alevi canlı tutacak kadar alıkoyan ses bir susabilseydi; yakmamak gerekiyordu bu alevi ya da beslemek ya da söndürmek ya da kendi başına sönmesi için bırakmak gerekiyordu. Pişmanlıklar yardım ediyor ilerlemenize, dünyanın sonuna yaklaştırıyor sizi, bugün olanlara duyduğunuz pişmanlıklar var, dün olanlara duyduğunuz pişmanlıklar var, aynı şey değil ikisi, hayır, aynı şey sayılır, neler oluyor, neler oldu, bilemezsiniz bunları, belki aynı şeyler, aynı pişmanlıklar bunlar, sizi pişmanlıkların sonuna doğru taşıyan da bu. Ama biraz eğlenelim şimdi, tam zamanı eğlenmenin, biraz şamatanın zararı dokunmaz kimseye, sakıncası olmaz, önemi yok bunun, ticaretle uğraşmıyoruz, kim bilir, hayır. Belki Mahood çıkacak küpünden ve Pigalle'e doğru karınüstü ilerleyecek, geliyorum, geliyorum, canımın içi, diye şarkılar söyleyerek. Ya da Worm'un, şu bizim Worm'un dayanacak, katlanacak hali kalmadı belki de, yazık olurdu bunu görmemek. Onların yerinde olsam, üzerine fareler, lağım fareleri, sıçanlar salardım, en iyisi onlar, yoo sayıları fazla değil, bir düzine kadar, olsun olsun on beş, gitmesi için karar almasına yardımcı olacak bu, gelecekteki yaşamı için parlak bir başlangıç yapacak böylece. Hayır, boş bir çaba olur bu, fare bir saniye bile yaşayamaz orada. Ama yeniden bir bakalım şu göze, aramamız gereken yer orası. Gözünün akı işemekten belki biraz pembeleşmiş ama bir parıltı var yine de, zekâ parıltısı demeye dilim varmıyor. Bunun dışında her zamanki gibi. Belki azıcık daha çıkıntılı, belli belirsiz şişkin. Dinliyor gibi görünüyor. Zayıflıyor, kaçınılmaz bu, donuklaşıyor, göz çukurundan çıkması için ona bir şeyler sunmanın tam zamanı, on yıl sonra çok geç olacak. Düştükleri yanılgı, Worm'dan belli bir yerde, gerçekten varmış gibi söz etmeleri, oysa şimdilik her şey bir tasarı aşamasında. Yanlışlarının sonuna kadar gitsinler bakalım, sonra usa sığan kavramları olmasa bile, terimleri düşüncesizce kullanıp kendilerini güç durumda bırakmamaya çalışarak yeniden ele alabilirler sorunu. Mahood konusu da benzer biçimde yetersizce incelendi. Bu yaratıkların ikiz ol-

duğunu, hatta önsezilerimizle algıladığımız olası bir gerçeklikleri olduğunu kabul edip onlara gereksinme duyabiliriz ama bu konuda abuk sabuk ve iç karartıcı söylevlere girişmemiz şart değil. Biraz daha düşünseler, konuşma saatinin henüz gelmediğini, üstelik de asla gelmeyeceğini anlarlardı. Ama konuşmak zorundalar, durmak yasak onlara. Öyleyse neden başka bir şeyden, varlığı belli bir ölçüde kanıtlanmış ve insanın yüzü kızarmadan benzer terimleri kullanmak zorunda kalarak art arda otuz ya da kırk bin sözcük sıralayacağı başka bir şeyden söz etmiyorlar; üstelik denenmiş bir şey olduğu için hiç kuşkusuz istenen sonucu almak çocuk oyuncağı olurdu. Aynı öykü yine, eğlenmek istiyorlar, bir yandan pis işlerini yaparken, hayır, eğlenmek istemiyorlar, yatışmak istiyorlar, bu da değil, avunmak istiyorlar, bu hiç değil, ne istediklerini de yapmaya zorunlu oldukları meçhul işi de bilmediklerine göre hiçbir sonuca ulaşamadılar, öyleyse önemi yok bunun, hep aynı öykü. Biraz önceki kişiler değildi sanki, ne dersiniz? Ne istiyorsunuz yani, onlar da bilmiyorlar kim olduklarını, nerede olduklarını, ne yaptıklarını, neden işlerin bu kadar kötü, bu kadar feci kötü gittiğini, işte böyle. Bu nedenle hepsi birbirinden umarsız varsayımlar üretip duruyorlar, insana özgü bir durum bu, bir ıstakoz davranamazdı böyle. Çuvalladık iyice, işler içinden çıkılamayacak kadar karıştı, hepimiz aynı durumda mıyız, hayır, hepimizin sorunları farklı. Kendim konusunu çok üstünkörü geçiştirdim, farkına varmaya başladılar bunun, oysa her şey benim çevremde biçimleniyor, dönüyor desem, daha doğru olacak, evet, karşı çıkmayın dediklerime, her şey fırıl fırıl dönüyor, bir kafa bu, bir kafanın içindeyim ben, her şey nasıl da aydınlandı, şşşttt, hemen işedi kafa. Ah şu kör ses ve herkesin çılgınca kulak kabarttığı, soluğun tutulduğu şu anlar ve ne aradığını bilmeden, yeniden yoklamaya başlayan ses ve yeniden minik sessizlik ve kim bilir neye yeniden kulak kabartış, belki bir yaşam belirtisine, bu olabilir, birinin ayrımına varamadığı bir yaşam belirtisine, karşılaşılsa yadsınacak olan bir yaşam belirtisine, kesinlikle bu olmalı, her şey bir bitebilseydi huzura kavuşacaktık, hayır, inanamazdık buna, kulağımızı dikerdik yeniden sese, bir yaşam belirtisine, kendini açığa vuran bir insana ya da başka bir şeye, herhangi bir şeye, yaşam belirtilerinden başka ne olabilir, düşen bir topluiğne, kımıldayan bir yaprak ya da tırpan bedenlerini

ikiye biçtiği zaman ya da suyun içinde kargıyla yakalandıklarında kurbağaların attığı küçük çığlık, örnekler çoğaltılabilir, çok güzel bir düşünceydi bu ama çoğaltamıyoruz işte, elimizden gelmiyor. Belki kör olmak gerekiyordu, körler daha iyi işitir, bu akşam genel bilgilerden yana şansımız bol, piyano akortçularımız bile var yanımızda, la'ya basıp iki dakika sonra sol duyuyorlar, göz kesinlikle bir şey görmüyor, bu göz bir falso. Ama bu konuşan Worm değil. Doğru, şu ana kadar, aksini söyleyen kim, vaktinden önce olurdu. Konuşan ben de değilim, Mahood sesyitimine uğramış herkesin bildiği gibi. Ama şimdilik sorun orada yatmıyor, nerede yatıyor peki, orada yatmıyor deyip kestirip atayım. Ah evet, bir göz eğlendiriyor insanı, en küçük bir şey, bir evet, bir hayır, ağlatıyor onu, evetler de, hayırlar da ağlatıyor onu, belkiler daha da çok ağlatıyor, bunun sonucunda bu sarsıcı kararların gerekçeleri her zaman hak ettikleri ilgiyi görmüyorlar. Mahood da, Worm demek istemiştim, Worm da, hayır, Mahood da çok gözyaşı dökenlerden, belki söylemeyi unuttuk bunu, sakalı sırılsıklam yaşlarla, aptalca bir şey bu, ağlamak rahatlatmıyor onu çünkü, buz gibi soğuk bu mutsuz yaratık nasıl rahatlayabilir peki, yaradanına sövmek bile gelmiyor elinden, makineden farksız. Ama Mahood'u unutmalıyız artık, hiç söz etmesek daha iyiydi. Kuşkusuz. Ama onu unutmak olası mı? İnsan her şeyi unutabilir. Yine de Mahood'un belleklerden silinmeyi sineye çekeceği kuşku götürür. Worm evet, Worm sanki hiç var olmamış gibi tümüyle kaybolacak, sanıyorum karşı karşıya olduğumuz durum bu ama daha önce hiç var olmamış biri nasıl tümüyle kaybolabilir, bu da başka bir çetrefil konu. Söylemesi kolay bunu. Ama Mahood için de aynı şeyi yineleyebiliriz. Açık seçik değil bu, çık çık, hiç açık seçik değil. Önemi yok, Mahood koyulduğu yerde kalacak, mezbahanın karşısında, kafasına kadar küpünün içine gömülmüş, söze de davranışlara da mimiklere de başvurmadan, gelen geçene kendisini, günün yemeğine bakarken ya da ayrıca, açıkça algılamaları için yalvarıp duracak, nedenlerini bilmiyoruz, belki kişiliğini kanıtlamak istiyor, daha doğrusu kişiliksizliğini, nedeni bu olmalı, insan düşünce sürecine hiç girmeden bu kavramlarla eğlenebiliyor. Ben de çok sulugözlü biri sayılırım, bu yönümü kendime saklamayı yeğlerdim, onların yerinde olsam bu ayrıntıyı atlardım, doğrusunu söylemek gerekirse, ne yukarıda adı geçen, ne de

daha az soylu, hiç ama hiçbir deliğim bulunmadığı için bu koşullarda sağlık koşullarımın iyi olmadığını söylemek şaşırtmayacak sizleri; üstelik insan neye inanacağını bilemiyor, aslında bir şeye inanması gerekmiyor insanın, önemli olan doğru tahminlerde bulunmak, hepsi bu. Eğer ak değilse, herhalde karadır, diyor onlar, arada hepsi belli bir olasılık taşıyan birçok rengin varlığını kesinlersek, bir yöntem olarak incelikten yoksun buluyorum bunu. Ya aynı şeyi yineleyerek yitirdikleri zaman, akıntıya karşı kürek çektiklerinin farkında olmaları gerekirdi. Eğer zahmete katlansaydılar, eğer zamanları olsaydı, anlamsızlıkları üzerine düşünecek zamanları olsaydı kolayca savuştururlardı bu suçlamaları. Ama aynı zamanda nasıl hem düşünüp, hem konuşabilirsiniz, biraz önce söylediklerinizi, söylemek zorunda olduklarınızı, söylemekte olduklarınızı düşünürken, aynı zamanda nasıl konuşabilirsiniz, herhangi bir şey düşünürsünüz, herhangi bir şey söylersiniz, az çok, az çok, temelsiz suçlamalarda bulunursunuz kendinize, yanıt veremezsiniz bunlara, aynı şeyi, çok iyi bildikleri aynı teraneyi bu nedenle yineleyip dururlar, tüm bu zaman boyunca başka bir şey düşünmeye çalışırlar, aynı şeyi yineleyip farklı bir şey söylemeye çalışırlar, hep aynı yanlışa düşerler, hiçbir şey bulamazlar, bulmalarını önleyen şeyden başka söyleyecek bir şey bulamazlar, anlattıkları şeyi düşünseler çok daha iyi ederlerdi, en azından sunuşu birazcık farklılaştırabilirlerdi, önemli olan bir şeyi sunuş biçimi ama aynı anda nasıl hem düşünüp hem konuşabilir insan, özel bir yeteneği olması gerek, düşünceleriniz dağılır, sözcükler bir yana saçılır, her biri başka bir yere kaçışır, neyse, abartmayalım, bir yana saçılır, tam ortalarında olmak gerekir, orada acı çekersiniz, orada mutluluğu tadarsınız, sözcüklerden, duygulardan orada soyutlanırsınız, hiçbir şey işitmez, hiçbir şey bilmez, hiçbir şey söylemez, varoluşunuzu bir hiçe indirgersiniz, orada, bulunduğunuz yerde olması mutluluk verici olurdu.

Bu durumun sorumluluğunu taşımak için orada olmaları güzel bir şey, herhangi bir yerde olmaları demek istiyorum, bu duruma ilişkin bildiğim, yalnızca insanın bunu bilincinde taşımak istememesi, karnında bulunmasının yeterli olması. Evet, bu konuşan hayaletlere sahip olmam güzel bir şey, benden ayrıldıklarında (ayrılacaklar, hissediyorum bunu) üzüleceğim, sonunda inandıracaklar

beni konuştuğuma. Tanrı'yla ilgili şunu söyleyeyim (bakın mızıkçılık yapıyorlar), çok zorunlu kalmazsak, kesinlikle Tanrı'yla uğraşma yanılgısına düşmeyeceğiz, olsa olsa yüksek bir bürokrat olduğu ortaya çıkardı araştırma sonunda, ona gereksinme bile duyabilirdik, belki ahlak anlayışımızı tümüyle yitirdik ama yine de bu kadar bayağılaşmayı göze alamıyoruz. Aile arasında kalalım, daha içten bir ilişki olur, hepimiz tanıyoruz birbirimizi, beklenmedik bir şey korkutamaz bizi, vasiyet açıldı, kimseye bir şey yok. Tuhaf buluyorum, bu gözün dikkatleri üzerinde toplamasını, sevecenlik duyguları uyandırmasını, başkalarını yardıma çağırmasını, neden çağırıyor yardıma, bilmiyorum bunu, belki ağlamasını durdursunlar, çevresine şöyle bir bakabilsin, gözlerini yuvalarında döndürüp sonsuza kadar kapatabilsin diye. Bu yüzde yalnız onu görürsünüz, ondan yola çıkarak bir yüz ararsınız, hiçbir şey, kayda değer bir şey bulamayınca yine ona dönersiniz, bulduğunuz yalnızca bir kül yığınıdır, belki ağızdan daha aşağıya dökülen, yıllanmış gözyaşlarıyla yapış yapış olmuş, uzun, kırlaşmış saçlardır bunlar ya da lime lime bir paltonun rüzgârda uçuşan saçaklarıdır ya da açılıp kapanan ve böylece dünyayı dışlamaya çalışan parmaklardır ya da parmaklar, saçlar, paçavralar bir araya gelmiş ve içinden çıkılmaz bir bütün oluşturmuştur. Hepsi de birbirinden palavra varsayımlar, ağızdan çıkar çıkmaz pişmanlığa kapılıyor insan bunları söylediği için, hep çekiyoruz bu çileyi, kendi geçmişimizi öğrendiğimizde bunu yok edip başka bir geçmişe sahip olmak ne keyifli olurdu. Kel ve çıplak o, ellerini bir kez, bir daha kalkmamak üzere, dümdüz, dizlerine koyduğunda aşağılık oyuna kalkışmayacağından emin olabilirsiniz. Yüzü nerede? Saçmalık bunlar, hepsi saçmalık, ayrıca göze de inanmıyorum, hiçbir şey yok burada, görecek bir şey de görmeye yarar bir şey de yok, mutlu bir rastlantı bu, seyircisiz bir dünyanın ya da tam tersinin nasıl bir şey olacağını düşündüğünüzde ürperiyor içiniz. Öyleyse seyirci yok diyoruz, daha da iyisi seyirlik bir şey olmadığını da ekliyoruz, kurtulduk bunlardan. Eğer bu gürültü dursaydı, söylenecek bir şey kalmazdı. Şu anda neden söz ediliyor, merak ediyorum. Mahood terk edildiğine göre, Worm'dan galiba. Ben de sıramı bekliyorum. Evet, eninde sonunda bir gün dikkatlerini üzerime çekeceğim, umutsuz değilim bu konuda. Hayır, bana bir yararı olacağından istemiyorum bunu, hey,

bir yanlışlık var burada, özellikle bir çıkar gözetmiyorum, kabul ama sıram geldi ve benim de tanınmamım olanaksızlığını ortaya koyma hakkım var sanırım. Asla bitmeyecek bu, kendini aldatmanın anlamı yok, hayır, bitecek, görecekler, benden sonra bitecek, vazgeçecekler. Aslında düzmece bunlar, yalan söylediler bize, yalan söylediler ona, o kim, efendi, yalan söyleyenler kim, bilmiyoruz, her zamanki üçüncü kişiler, bu durumdan sorumlu olan o, efendinin suçu yok, onların da suçu yok, benim hiç mi hiç suçum yok, birbirimizi suçlamakla yanlış yaptık, efendi beni, onları, kendisini, onlar beni, efendiyi, kendilerini, ben onları, efendiyi, kendimi, hepimiz yeterince masumuz. Hangi konuda masumuz, kimse bilmiyor bunu, bilmek istemek konusunda, yapabilmek istemek konusunda, bu hiçliği imleyen gürültü konusunda, bizi sarmalayan sessizliğe karşı işlediğimiz büyük günah konusunda, artık soruşturmayacağız neyi gizlediğini bu içine düştüğümüz masumluğun, her şeyi gizliyor, tüm yanlışları, tüm soruları, tüm sorulara bir son veriyor. O zaman bitecek, benim sayemde her şey sona erecek, birer birer gidecekler ya da düşecekler, kendilerini oldukları yere bırakacaklar, kımıldamayacaklar bir daha, bana söylemeyi görev bildikleri şeylerden hiçbir şey anlamayan, bana yapmamı söylemeyi görev saydıkları şeyleri yapamayan benim sayemde, sessizlik gelip çöreklenecek üzerimize, arenanın üzerine ölümlerden sonra çöküp kalan kum taneleri gibi. Büyüleyici bir görüntü şu karşımızdaki, dediğime gelmeye başlıyorlar, dediğim bir şey var ne de olsa, bana şöyle dedirtecekler: Şu şöyle olursa, bu böyle olursa ama onlar düşünüyor bunu, hayır, düşünce onlara da ait değil. Ben kişisel olarak, bir şeyleri isteyebileceğimi de bir şeyler için üzülebileceğimi de pek sanmıyorum. Çünkü kendisine yapılan bir yığın coşkulu tanımlamalara karşın, bir kişi (kendimi böyle adlandırmam umarım yersiz kaçmadı) bir durum konusunda en küçük bir düşünceye bile sahip değilse, bu durumu kendisine amaç edinmesi ya da en azından bir o kadar içinden çıkılmaz olan, başlangıçta kendine verilip bir daha değişikliğe uğratılmayan öteki durumun sona ermesini ciddi ciddi istemesi oldukça güç iştir. Hep sözünü edip durdukları şu sessizlikten çıkmış olmalı o; numarasını tamamladığında döneceği yer de orası, bilmiyor bu sessizliğin ne olduğunu, onu hak etmesi için ne yapması gerektiğini de bilmiyor. Şimdi konuşan sını-

fın çalışkan öğrencisi, işler sarpa sardığında yardıma çağrılan hep o olur, erdemden ve durumlardan söz eder hiç durmadan, kurtardıklarının sayısı birin üzerindedir, acılardan da söz eder, yüreklendirmeyi bilir insanları, bozguna set çekmeyi, tek bir sözcük eder yalnızca, bazen de bir an sonra şunu ekler: Ama hangi acı bu, hep acı çekmedi mi, sevinç yok olur bunun üzerine. Ama açığını kapatır kısa zamanda, nitelik, alışkanlık, yıpranma gibi tanınmış kavramları ve sayamayacağı onlarcasını işin içine karıştırarak her şeyi düzeltir yeniden, böylece bir sonraki kusuşunda söz konusu durum için bunların uygulanamayacağını söyleyebilecek konumdadır artık, çünkü zekâsı kıvraktır fazlasıyla, kıvırtmakta üstüne yoktur. Ama yukarıda söylediklerime bir göz atın, daha önce boyunları, böbrekleri, ne bileyim, ağrıyıncaya kadar üzerime doğru, bana doğru eğilmediler mi, zamana bir kesinlik getirmeyelim ama başka bir şey yaptılar mı oldum olası, başka bir soru, Mahood'un ve Worm'un öykülerinde ne arıyorum, daha doğrusu onlar benim öykümde ne arıyorlar, işte üzerinde düşünülecek sorular, düşünelim bakalım. Biliyorum, biliyorum, lütfen dikkat edin, bunun bir anlamı olmalı, biliyorum, yeni bir şey yok bu söylediklerimde, her zamanki saçmalıkların bir parçası bunlar, yani, ama sevgili dostum, biraz mantıklı olun lütfen, bakın bu sizsiniz, bakın şu fotoğrafa, dosyanız da şurada, sabıkanız yok, inanın bana, hadi, bir gayret gösterin, sizin yaşınızda kimliksiz olmak utanç verici bir şey, inanın bana, bakın şu fotoğrafa, nasıl, hiçbir şey görmüyor musunuz? Doğru, zararı yok, hey, bakın şu ölü kafasına, göreceksiniz, iyi olacaksınız, uzun sürmeyecek, işte, bakın, kayıtlar burada, polis memurlarına hakaret, hayasızlık, dini duyguları rencide, mahkemeye saygısızlık, üstlere itaatsizlik, astlara terbiyesizlik, sağduyudan sapma, zor ve şiddet uygulamamış, bakın, zor ve şiddet uygulamamış, bir şey değil bu, iyi olacaksınız, göreceksiniz, ne dediniz, anlayamadım, çalışıyor mu, aman yarabbim, hayır, elbette hayır, bakın, işte sağlık raporu, spazmlı tabes, ağrısız ülser, yineliyorum, ağrısız, her şey ağrısız, çok sayıda yumuşama, bir yığın sertleşme, darbelere duyarsızlaşma, azalan görme gücü, bağırsaklarda arada sırada olan sancılar, hafif perhiz, kabızlığa talim, işitme duyusunda düşüş, kalp atışlarında düzensizlik, iyi huylu, koku alma duyusunda azalma, iyi uyur, çükü kalkmaz, daha bilgi istiyor musunuz,

kara birliklerinde görev aldı, ameliyat edilemez, taşınamaz, bakın, işte yüzü, hayır hayır, öteki uçta, inanın bana, kaçırmayın bu fırsatı, dediğinizi anlayamadım, içki içiyor mu, aman yarabbim, hem de nasıl, dediğinizi anlayamadım, anne ve babası, ikisi de öldü, yedi ay arayla, baba hamileliğin başında, anne doğumda, inanın bana, daha iyisini bulamazsınız, sizin yaşınızda, insan biçimine sahip değil, acıklı bir şey, bakın, işte fotoğrafı, göreceksiniz, iyi olacaksınız, bu koşullarda yeryüzünde geçirilecek acı dolu bir an nedir ki, sonra toprağın altında nasılsa bulunacak huzur, tek yol bu, güvenin bana, tek çıkış yolu bu, dediğinizi anlayamadım, başka bir şeyim yok mu, elbette var, elbette, bir saniye, bundan söz etmeniz garip doğrusu, ben de bunu merak ediyordum, bir saniye, siz de şey misiniz diye, bir saniye, işte şu ama emin olmak istiyordum, nasıl, anlamıyor musunuz, ben de anlamıyorum, önemi yok bunun, dalga geçmenin sırası değil, evet, haklıydım, bu kez kuşku yok sizsiniz kesinlikle, bakın, işte fotoğraf, şuna bir göz atın, canlı cenazeden farksız, acele edin, kaçırmayın bu fırsatı, inanın bana, bir yığın laf daha buna benzer, kendimi kaptırana kadar sürer bu söylem, hayır, doğru değil bu, iyi biliyorlar, anlayamadım hiçbir zaman, kımıldamadım yerimden, tüm söylediklerimi, yaptığımı söylediğimi, olduğumu söylediğimi onlar söylediler, ben hiçbir şey demedim, kımıldamadım yerimden, anlamıyorlar, kımıldayamam yerimden, bunu istemediğimi, koşullarının bana uymadığını, sonunda bana uygun gelecek koşulları yaratacaklarını sanıyorlar, yani o zaman yerimden kımıldayacağım, aralarına katacaklar beni, böyle değerlendiriyorum ben, hayır, hiçbir şey değerlendirmiyorum ben, anlamıyor onlar, onlara doğru gidemem, beni aralarına katmak istiyorlarsa onların gelip beni bulması gerekiyor, Mahood gelip çıkaramaz beni, Worm da çıkaramaz, beni dışarı çekmek için Worm'a çok güveniyorlardı, sözde ötekilerden oldukça farklıydı, belki de öyleydi, benim için bir farkı yoktu birinin ötekinden, anlamıyor onlar, yerimden kımıldayamam, burada rahatım yerinde, burada rahatım yerinde olurdu eğer bıraksalardı beni, aralarına katmak istiyorlarsa gelip arasınlar beni, hiçbir şey bulamayacaklar, o zaman rahatlamış bir kafayla ayrılacaklar buradan. Eğer o da benim gibi yalnız biriyse, olanaksız olanı, hatta daha fazlasını başarmak için elinden geleni yaptığına ve yaşamını bu uğurda harcadığına göre pişmanlık

korkusu duymadan gidebilir ya da burada kalabilir benimle birlikte, bunu yapabilir, bir benzerim olur, mutluluk duyarım bundan, benim ilk benzerim olur, bir çağ açılır böylece, bir benzerimin oluşuyla, hayır, bana benzemek için gereksinme duymazdı, elinden başka bir şey gelmeyeceği için benzerdi bana, rahatlaması yeterdi de artardı bile, ne isterse ona inanırdı, başlangıçta cehennemde olduğuna ya da yerin çok hoş olduğuna inanırdı, çığlık bile atabilirdi, bir daha kımıldamayacağım yerimden, aldığı kararları daha iyi anlamak için yüksek sesle belirtmeye alışmıştı çünkü, işine yarasın diye ekleyebilirdi ardından: Şimdilik, son budalalığı olurdu bu onun, işleri oluruna bırakmaktan başka bir şey gelmezdi elinden, gözden yiterdi, hiçbir şeyden haberi olmazdı, orada birbirimizin varlığından habersiz ikimiz olurduk, ikimiz de birbirimizin varlığını bilmezdik, gördüğüm güzel bir düş olmalı, muhteşem bir düş. Daha bitmedi. Çünkü arkadaşının başına ne geldiğini görmek, onu tehdit ve vaatlerin bini bir para, beşik, kaşık, âşık ve bir dolu şık öyküyü art arda sıralayarak, yazarla, mezarla, kanla, intikamla, yalanla, dolanla yağlayıp, ballayıp ayartarak dışarı çıkarmak, aklını başına getirmek ve benzerlerinin arasına götürmek için başka biri daha geliyor, beni de çıkarmaya çalışıyor yaşamının sonuna gelen, sona ulaşan, hayır, sonuna ulaşmayan onun gibi, aynen öyle, şu dile bakın ama anlıyorsunuz demek istediğimi, işte üç kişi olduk şimdi, daha samimi böylesi, daha bitmedi, sonsuz bir düş bu, uyumanız yeterli yalnızca, buna bile gerek yok, şarkıdaki gibi: Mutfağa bir köpek daldı, bir parça ekmek çaldı, aşçı eline bir şey kaptı, köpeği cansız yere çarptı. İkinci dörtlük: Bunu gören öteki köpekler, gidip onu bir mezara gömdüler, başına da bir taş diktiler, görsün diye geçen köpekler. Üçüncü dörtlük, birinci gibi, dördüncü dörtlük, ikinci gibi, beşinci dörtlük, üçüncü gibi, daha istiyor musunuz, zaman tanıyın bize, zaman tanıyın, çoğalacağız, yüz olacağız, bin olacağız, yerimiz var, olun, olun, yaşayan ibneler, iyi olacaksınız, göreceksiniz, bir daha doğmayacaksınız, ne diyorum, asla doğmayacaksınız, getirin ufaklıklarınızı da sizin yaptıklarınızdan sonra cehennemimiz cennet olacak onlara. Ama aslında şimdiden oldukça kalabalık bir topluluk oluşturmadık mı, ilk olmakla övünmeye ne hakkım var, zaman açısından ilk demek istiyorum kuşkusuz, birkaç sorumuz daha kaldı, umarım bunları da yanıtlamaya

kalkmazlar. Ayrıca bu geç saatte ne haltlar karıştırıyorlar? Sonunda benimle doğrudan ilişki kurmaya mı karar verdiler yoksa? Öyle görünüyor. Bu koşulda kısa bir süre için perdeyi indirebiliriz. Duyduk duymadık demeyin, kendim gibi olmadan önce onlar gibiydim, hassiktir, kısa bir süre içinde yeniden söz etmeyeceğim eşşekliklerden biri bu, neyse, neyse, hücum emri verildi, ölüler selam vaziyeti alın, meni hücreleri tüfek omza. Ben de anlaşılmaz bir davayı söz sanatlarıyla allayıp pullayıp savunmaktan yorgun düşüp, kendimi kaçaklar arasına bırakıverdim, şirin bir görüntü, uzaya çarpılan, Pulitzer Ödülü olmalı bu, beni uyutmak istiyorlar, uzaktan, kendimi savunurum diye korkuyorlar, beni öldürebilmek için canlı yakalamak istiyorlar, böylece yaşamış olacağım, canlı olduğumu sanıyorlar, ne biçim iş, bir ceset olsa mezardan çıkarıldığı anlaşılırdı, ana rahmine de düşmemişti, beni amından dışarı fırlatacak orospunun âdet görmesi gerekiyor, işte araştırma alanını oldukça daraltıyor bu, çarşafların içinde, küçücük kuyruğunu titreterek, soğuktan ölen bir meni, masum bir çocuğun çarşaflarda kuruyan bir menisiyim belki de uzun sürse bile bu, her şeyi iyice düşünmek gerekiyor, aptalca bir şey söylemekten korkmamalı insan, söylemeden önce bunun aptalca bir şey olduğunu nasıl bilebilir insan, işte aptalca bir laf daha ama çıktı artık ağızdan, geri alınamaz, işte bir tane daha, bir tanesi de yolda, dikkatlerinden kaçarsa başka, umudun da böylesi, sınıfın parlak öğrencisi orada, yaşam denen, ölüm denen, mükemmel nedenle orada, herkesin bildiği bir şey bu, itiraf edin siz de bazı insanlar şanslıdır, şehvet dolu bir düşte doğar, güneş doğmadan önce ölürler, tam havaya girdiğimi söylemeliyim, hayır, taşağım torbasına inmedi daha, yukarılarda dolanıyor, hevesi gelmedi daha, her şey karşılıklı, rezilliğimizi biraz daha aydınlattık. Şimdi Mahood'a, Worm'a son bir bakış fırlatalım, son şansımız bu, ah biraz sağduyu sahibi olmayacaklar mı, kafalarının içi bomboş, bu öykülerden bir kazancımız olmadı hiçbir zaman, benim öyküm var bir yerlerde, anlatsınlar bana bu öyküyü, görecekler ondan da hiçbir şey çıkmayacağını, benden de hiçbir şey çıkmayacağını, sonu olacak bu, berbat öykülerin sonu olacak, onlara küfrettiğimi sanıyorsunuz, hep aynı numara, onlar için üzülüyorsunuz, belki sonunda küfredeceğim onlara, bir konuşma konusu olmanın ne demek olduğunu öğreteceğim onlara, bir

köpeğe yakıştırmayacağınız sözleri vereceğim onların ağızlarına, bir ağız ve ortada akıldan yana ne kalmışsa kuşanıp intikamımı alacağım, bir iki damla akıl, görecekler neymiş bu, yığının ortasına, onlara bir de göz takacağım, öylesine, rasgele, bazen önde bir şeyler kaybolacak, sonra pantolonumu indirip üzerlerine öyküler, fotoğraflar, dosyalar, manzaralar, ışıklar, tanrılar, akranlar, günlük yapılan işler sıçacağım, doğun, sevgili dostlar, doğun, götüme girin, bağırsak sancılarımı nasıl da seveceksiniz, uzun sürmeyecek, ishalim var, diye haykırıp dururken. Bunun ne olduğunu, göründüğü kadar kolay olmadığını, kendine özgü bir tadı olduğunu, canlı doğmanız gerektiğini, sonradan kazanılacak bir şey olmadığını görecekler onlar, belki ibret olur bu onlara, işime burunlarını sokmazlar bir daha. Evet ama elimden gelmiyor, yapamıyorum, artık yapamıyorum, belki daha önce yapabilmiştim, aldığım yönergeler doğrultusunda, kıçımdan ter çıkararak aziz kaybımızı baba ocağına geri getirmiştim, aziz demişlerdi bana onun için, benim için aziz demişlerdi, onun için aziz olduğunu söylemişlerdi, birbirimiz için aziz olduğumuzu söylemişlerdi, tüm yaşamım boyunca o aziz kaybımızı yalanlarla kandırdım, merak ediyordum neye benzediğini, nerede karşılaştığımızı, tüm yaşamım boyunca, aşağı yukarı, aşağı yukarı diye bir şey yok aslında, tüm yaşamım boyunca, onunla birleşmeden önce, şimdi onlar için azizim, şimdi benim için aziz onlar, duyduğuma sevindim, bize katılacaklar, birer birer, ne yazık ki sayılamayacak kadar çoklar, biz de öyleyiz, döneklerin kemikleriyle dolu aziz mahzen, bu akşam kesinlikle her şey aziz, önemi yok bunun, ötekiler bir şey duymuyor, eski avım orada, yanımda duruyor, her şey bitti onun için, yanımda nasılsın, altımda, üst üsteyiz, hayır, olmadı, zararı yok, bir ayrıntıydı, onun için her şey bitti, sondan bir öncekiydi, benim için de bitti, sonuncuydum ben, yakında her şey bitecek, hiçbir şey duymayacağım, yapacağım hiçbir şey yok, yalnızca bekleyeceğim, uzun sürecek, gelip üzerime uzanacak, yanıma uzanacak, aziz celladım, bana çektirdiklerini çekme sırası onda şimdi, huzura kavuştum artık. Her şey sonunda nasıl da düzeliyor, sabrın sonu selamet demişler, zaman her derdin ilacı, bu düzelmenin nedenlerinden biri de dünyayı artık dönmez, zamanı artık geçmez kılan, acıları sona erdiren, dönüp duran şu dünya, hiçbir şey yapmadan, hiçbir şey anlamadan yalnızca beklemeniz gere-

kiyor, bir şey yapmak bir işe yaramıyor, elinize bir şey geçmiyor, her şey düzeliyor, hiçbir şey düzelmiyor, hiçbir şey, hiçbir şey, asla bitmeyecek bu, bu ses asla susmayacak, burada yalnızım, ilk ve son kişiyim, kimseye acı çektirmedim, kimsenin acılarına bir son vermedim, kimse gelip benim acılarıma son vermeyecek, hiçbir zaman gitmeyecek onlar, yerimden kımıldamayacağım hiçbir zaman, huzur nedir bilmeyeceğim hiçbir zaman, onlar da bilmeyecek ama şu farkla ki umurunda değil onların huzur, umurumuzda değil diyor onlar, benim de umurumda olmadığını söylüyorlar, huzur istemiyormuşum, belki de haklı onlar, huzuru ne yapacağım, huzur da neymiş, acı çektiğimi söylüyorlar, haklılar belki, belki şöyle davransam, böyle konuşsam, kımıldasam, anlasam, sussalar, gitseler kendimi daha iyi hissederdim, olası bu, anlamam olanaksız bu şeyleri, anlamam olanaksız ne söylediklerini, yerimden asla kımıldamayacağım, hiçbir şey anlamayacağım, asla konuşmayacağım, asla susmayacak onlar, asla gitmeyecekler, asla beni ele geçiremeyecekler, bundan asla vazgeçmeyecekler, nokta, hepsi bu, dinliyorum. Ben şunu yeğliyorum, ben şunu yeğliyorum demem gerekiyor, şu dediğim ne, biliyorsunuz, siz dediğim kim peki, dinleyiciler oluyor, güzel, bir dinleyici kitlesi var demek ki, bir gösteri var, para verip biletinizi alıyorsunuz ve başlamasını bekliyorsunuz, belki de ücretsiz, ücretsiz bir gösteri, biletinizi alıp başlamasını bekliyorsunuz, neyin başlamasını bekliyorsunuz, gösterinin, gösterinin başlamasını bekliyorsunuz, ücretsiz gösterinin, belki de zorunlu bu, zorunlu bir gösteri, zorunlu gösterinin başlamasını bekliyorsunuz, uzun sürüyor, bir ses duyuyorsunuz, biri bir şey okuyor, gösteri dedikleri bu, bir şeyler okuyan biri, seçilmiş metinler okuyan biri, klasik metinler, bir şiir matinesi ya da doğaçlama metinler okunan bir toplantı, işitmekte güçlük çekiyorsunuz, gösteri dedikleri bu, kalkıp gidemezsiniz, gitmekten korkarsınız, başka bir yer daha da beter olabilir, durumdan olabildiğince yararlanmaya çalışırsınız, mantıklı olmaya çabalarsınız, çok erken geldiniz, burada Latince bir şeyler gerekiyordu, başlangıç daha bu, başlamadı daha, girişe hazırlanıyor, boğazını temizliyor, soyunma odasında tek başına, her an çıkabilir karşımıza, başlamak üzeredir, belki de açıklamalar yapan, son talimatlarını veren sahne amiridir bu, perde açılacak az sonra, gösteri dedikleri bu, gösteriyi bekliyorsunuz, bir

mırıltı kaplamış her yanı, mantıklı olmaya çalışıyorsunuz, belki bir ses değil, belki yükselen, alçalan, çözülen, fırıl fırıl dönen, engeller arasında bir çıkış yolu arayan ve bulamayan hava bu, ötekiler, izleyiciler nerede, bekleyişin telaşıyla fark etmediniz onları, bekleyenin yalnız siz olduğunuzu fark etmediniz, gösteri dedikleri bu, yalnız başınıza bekliyorsunuz, tedirgin bir biçimde başlamasını, bir şeylerin başlamasını, sizden başka bir şeyler olsun istiyorsunuz, kalkıp gitmek, artık korkmamak istiyorsunuz, mantıklı olmaya çalışıyorsunuz, belki körsünüz, kuşkusuz kulaklarınız işitmiyor, gösteri bitti, her şey bitti ama öyleyse el, dost el ya da iyiliksever el ya da kiralık el nerede, gelmesi, sizinkini tutması, sizi dışarı sürüklemesi uzun zaman alıyor, gösteri dedikleri bu, ücret ödemiyorsunuz, yalnız başınıza, kör ve sağır olarak bekliyorsunuz hiç bilmediğiniz bir yerde, hiç bilmediğiniz bir şeyi, bir elin gelmesini, sizi oradan çıkarmasını, başka bir yere götürmesini bekliyorsunuz, belki de kendinizi daha kötü hissedeceğiniz bir yere götürmesini. Şimdi geldik şu'lara, ben şunu yeğliyorum, beni şunu yeğliyorum demem gerekiyor, demiştim yukarıda, belleğim de ne bellek hani, süngerden farksız doğrusu, bilmiyorum, artık yeğlemiyorum onu, tüm bildiğim bu, öyleyse uğraşmaya değmez onunla, artık sevilip yeğlenmeyen bir şeyle, anlıyorsunuz ya, böyle bir şeyle uğraşmak anlamsız geliyor, beklemek gerekiyor, yeğleyecek bir şeyler bulmak gerekiyor, işte o zaman bir soruşturma başlatmak için tam zamanı olacak. Ayrıca, doğru bu, bağlantı kuralım, bağlantı kuralım, bilemiyor insan, ayrıca bana karşı olan tavırları değişmedi, aldandım, aldandılar, beni aldattılar, bana karşı olan tavırlarının değiştiğini söyleyerek aldatmaya çalıştılar beni ama aldatamadılar beni, yapmaya çalıştıklarını, bana yapmaya çalıştıklarını anlamadım, ben bana söylememi istedikleri şeyleri söylüyorum, nokta, hepsi bu, yine de bir şey var merak ettiğim, bilmiyorum, bir ağzım olduğunu hissetmiyorum, ağzımda sözcüklerin itişip kakıştığını hissetmiyorum, şiirden hoşlanıyorsunuz diyelim, sevdiğiniz bir şiir okuyorsunuz diyelim, metroda ya da yatağınızda keyfiniz için okuyorsunuz bu şiiri, sözcükler orada bir yerlerdedir, hiç ses çıkarmazlar, benim hissettiğim bu da değil, sözcükler yuvarlanıp düşüyor, nereye düştüğünden habersizsiniz, nereden düştüğünden habersizsiniz, sessizliğin damlaları sessizliğin içinden düşüyorlar,

ben hissetmiyorum bunu, bir ağzım olduğunu da hissetmiyorum, bir başım olduğunu da hissetmiyorum, bir kulağım olduğunu hissediyor muyum, dürüstçe yanıt verin, bir kulağım olduğunu hissediyor muyum, yanıt hayır, ne yazık ki bir kulağım olduğunu da hissetmiyorum, berbat bir şey bu, gayret edin, bir şeyler hissetmeliyim, evet, bir şey hissediyorum, bir şey hissettiğimi söylüyor onlar, ne olduğunu bilmiyorum, ne hissettiğimi bilmiyorum, bana ne hissettiğimi söyleyin, size kim olduğumu söyleyeyim, bana kim olduğumu söyleyecekler, anlamayacağım ama söylenmiş olacak, onlar kim olduğumu söylemiş olacaklar, ben de duymuş olacağım, kulağım olmadan duymuş ve söylemiş olacağım bunu, ağzım olmadan söylemiş olacağım, içime söylemiş olacağım, bir an sonra dışıma söylemiş olacağım, belki de hissettiğim şey bu, bir içerisi, bir dışarısı, ortada da kendim, belki de ben buyum, dünyayı, bir yandan dışarısı, bir yandan da içerisi diye ikiye bölen şeyim, dünya jilet gibi ipince bir şey olmalı, ben iki yanda da yer almıyorum, tam ortadayım, aradaki bölmeyim, iki yüzüm var, derinliksizim, belki de hissettiğim şey bu, titreştiğimi hissediyorum, kulakzarıyım, bir tarafım akıl, öteki tarafım dünya, iki tarafa da ait değilim, onlar bana konuşmuyorlar, onlar beni düşünmüyorlar, hayır, böyle değil, tüm bunları duyumsamıyorum hiç, başka bir şey deneyin, domuz sürüsü, başka bir şey söyleyin de duyayım, nasıl bilmiyorum, soytarılar ne olacak, doğru olmadığını bile bile nasıl da yineleyip duruyorlar aynı şeyi, hayır, onlar da bir şey bilmiyorlar, unutuyorlar, değiştiklerini sanıyorlar oysa değişmiyorlar asla, ölene kadar orada aynı şeyi yineleyip duracaklar, sonra kısa bir sessizlik olacak, bir sonraki takım yerlerini almaya gelene kadar sürecek, ölümsüz olan bir benim, ne sanıyordunuz, doğamam ben, belki bu onların parlak düşüncesi, aynı şeyi defalarca, nesiller boyunca yinelemek, ben sonunda çileden çıkıp da haykırayım diye, o zaman, ilk çığlığını attı, son nefesini verecek demek ki, kaçınılmaz bu, hadi gidelim buradan, izlemenin anlamı yok, başkaları bekliyor bizi, onun işi bitti, dertleri bitti, kurtuldu, onu kurtardık, hepsi aynı onların, hepsi kurtarılmalarına izin veriyorlar, hepsi doğuşlarına izin veriyorlar, çetin cevizdi o, başarılı bir doğrultusu olacak ileride, keyif sürecek, öfke ve pişmanlıklar içinde asla affetmeyecek kendisini, böylece gidecek onlar, konuşa konuşa, tek ya da çift sıra

halinde, sahil boyunca, sahil burası, çakıl taşları üzerinde, kumların arasından, akşam havasında, vakit akşam, tüm bildiğimiz bu, akşam, gölgeler uzamış, yeryüzünün kim bilir neresindeyiz. Çileden çıkmaya gelince, hayır, çileden çıkmayacağım, ayrıca akşam olduğundan da emin değilim, zorunlu değil bu, gündoğumunda da uzun gölgeler oluşur, hâlâ ayakta duran tüm şeylerin gölgeleri, önemli olan tek şey bu, yalnızca gölgeler önem taşıyor, kendi yaşamları yok onların, biçimleri yok, dinlenmeye gereksinmeleri de, gün doğuyor belki, gecenin akşamı, önemli değil bu, gidecekler, kardeşlerime doğru, hayır, öyle değil, kardeşlerim yok benim, doğru, geri alın söylediğinizi, bilmiyorlar, gidiyorlar, nereye olduğunu bilmeden, efendiye doğru, olası bu, göz önünde bulundurun bunu, güçlü bir olasılık, onları özgürlüklerine kavuştursun diye, onlar için bitti her şey, benim için yeni başlıyor, sonumun başlangıcındayım, çığlıklarımı dinlemek için duruyorlar, durmayacaklar bir daha, hayır, duracaklar, çığlıklarım duracak, arada sırada çığlık atmayı bırakacağım, biri bana yanıt veriyor mu diye dinlemek için, biri geliyor mu diye bakmak için, sonra gideceğim, gözlerimi kapayıp haykıra haykıra gideceğim, başka bir yerde haykırmaya. Evet, geldik ağzıma, açmayacağım ağzımı, ağzım yok benim, amma iş, bir ağzım olacak, önce küçük bir delik, gittikçe genişleyecek, derinleşecek bu delik, içime hava dolacak, bir an sonra uluyarak dışarı çıkacak. Ama biraz fazla istemiş olmuyor muyuz, bu kadarı biraz fazla olmuyor mu, bu kadar kısıtlı bir şeyden böylesine isteklerde bulunmak doğru mu? Şu şeyin şu anki, her zamanki yapısında hiçbir değişiklik olmadan, acının bile kendini kırışıklarla belli edemediği yerde bir ağız açılmış olmadan yetmez miydi, yetmeyecek olan ne, ipin ucu kaçtı, neyse, başka bir yerden sürdüreyim, küçük bir hareket yetmez miydi, alçalan ya da yükselen minik bir devinim, böylece harekete geçilirdi, bütün etkilenirdi bundan, çığ gibi büyürdü, karışıklık her yana yayılırdı, bir yerden kalkıp bir yere gitmeler başlardı yakında, gerçek anlamda yolculuklar başlardı: İş yolculukları, turistik yolculuklar, araştırma gezileri, üniversiteden alınan izinler, başıboş dolaşmalar, yurtta ve yurtdışında yapılan balayı yolculukları, yağmurda tek başına yapılan uzun yürüyüşler, ana çizgileri belirtiyorum, sporlar, uykusuz geçen geceler, beden hareketleri, devinim yitimi, kasılmalar, ölüm katılığı,

iskeletin dağılması, bu kadarı yeterli sanırım. Ne yazık ki bu, sözcüklerle, seslerle ilgili bir sorun, unutmayalım bunu, büsbütün unutmamaya çalışalım, benim, onların söyleyeceğimiz şeylerle ilgili bir sorun, biraz karanlık burası, bazen kafama takılıyor, yaşam hakkında, ölüm hakkında savurdukları palavralar kendi doğalarına da benim doğama olduğu kadar yabancı mı diye. Doğrusunu söylemek gerekirse, işlerinde hangi noktaya geldiklerini de beni nereye sürüklediklerini de bilmez durumdalar, ben hiç bilmedim bunu, ben her zaman olduğum yerdeyim ama bu yerin nerede olduğunu bilmiyorum, onların işlerinden de hiç haberim yok, içine saplanıp kaldığım ya da bir türlü ulaşamadığım belli bir süreçten söz ediliyor kuşkusuz, işlerinde bir yerim yok, onların canını sıkan da bu, bir yerinden bulaşayım istiyor onlar, bir yerinden, ah bir bırakabilseydiler saçmalamayı, kendileri üzerine, benim üzerime, ulaşmak istedikleri amaç üzerine aptalca fikirler üretmeyi, yalnızca sürdürseydiler, sürdürmek gerekiyor çünkü, tükenene kadar, hayır, bu da olmadı, yalnızca sürdürmek gerekiyor, bir gün başlamış olmak, bir gün bitirecek olmak yanılsamasına kapılmayalım ama çok zor, çok zor bir amaçtan yoksun olmak, sonunun bulunmadığını bilmek, varoluş nedenlerine sahip olmamak, yaşamda olmadığı bir döneme dönüp bakmayı istememek. Bir şeyler yapma susuzluğunuz içinde unutmamak da zor (yapıp kurtulmak istiyorsunuz bu şeyden, yapacaklarınızın arasında bu eksik olsun istiyorsunuz) yapacak hiçbir şey olmadığını, özellikle yapacak bir şey olmadığını, yapılacak bir şey olmadığını. Susuz olmanızın, aç olmanızın da bir anlamı yok, hayır, aç olmanıza gerek yok, susuzluk yeterli, vakit geçirmek için kendinize öyküler anlatmanızın anlamı yok, öykülerle geçiremezsiniz zamanı, hiçbir şey geçirmez zamanı, önemi yok bunun, işte böyle, kendinize öyküler anlatırsınız, sonra, bugünden sonra artık öykü möykü yok, diyerek herhangi bir şey anlatırsınız, oysa bu da başka bir öyküdür, öyküler sürüp gider ya da anlatmış olduklarınızın hiçbiri, hiçbir zaman öykü olmamıştır, herhangi bir şeydir bu, belleğinizin anımsadığı kadarıyla herhangi bir şeyler anlatmışsınızdır kendinize, hayır, daha da gerilere gidelim, herhangi bir şeydir bu, hep aynı şeydir, zamanı öldürürsünüz bununla, sonra zaman geçmez olur, nedenini bilemezsiniz, susuzluğunuz içinde, durmaya çabalarsınız, durmayı başaramazsınız, nedenini ararsınız, bu ko-

nuşma gereksinmesini, bu durma gereksinmesini, durmanın olanaksızlığını anlamaya çabalarsınız, bulursunuz nedenini, yeniden kaybedersiniz, yeniden bulursunuz, yeniden bulamazsınız, bir daha aramaya kalkışmazsınız, bir daha ararsınız, yeniden bulursunuz, yeniden kaybedersiniz, hiçbir şey bulamazsınız, sonunda bulursunuz, yeniden kaybedersiniz, durmadan konuşursunuz, susuzluğunuz gittikçe artar, aramayı sürdürürsünüz, kaybetmeyi sürdürürsünüz, saçma sapan konuşursunuz, ne hakkında konuştuğunuzu anlamaya çabalarsınız, ne aradığınızı aramaya koyulursunuz, ah evet, diye çığlık atarsınız, hayır olamaz, diye iç geçirirsiniz, yeter, diye haykırırsınız, daha değil, diye bağırırsınız, sürekli konuşursunuz, herhangi bir şeylerden söz edersiniz, yeniden aramaya koyulursunuz herhangi bir şeyi, susuzluğunu çekersiniz, neyin susuzluğunu çektiğinizi bilmezsiniz, ah evet, yapacak bir şey vardı, hayır hayır, yapacak bir şey kalmadı, ne zamandan beri, oldum olası, yetti artık, yalnız, belki, bu da bir düşünce, orada arayalım, son bir gayret, neyi arayacağız, yerinde bir karşı çıkış, anlamaya çalışalım, araştırmaya koyulmadan önce, aradığımız nedir diye, araştırmaya koyulmadan önce, nerede araştıracağız peki, ara vermeden konuşursunuz, durmadan ararsınız, kendinizde ararsınız, kendinizin dışında ararsınız, insanlara söversiniz, Tanrı'ya söversiniz, sövmeyi bırakırsınız, haliniz kalmaz, toparlarsınız yeniden kendinizi, yılmadan ararsınız, doğanın içinde, usunuzun içinde, doğa neresi, usumuz neresi, siz neredesiniz, aradığınız ne, arayan kim, kim olduğunuzu ararsınız, son sapma, nerede olduğunuzu, ne yaptığınızı, onlara ne yaptığınızı, onların size ne yaptıklarını ararsınız, sürekli konuşursunuz, ötekiler nerede, konuşan kim, konuşan ben değilim, neredeyim, hep bulunmuş olduğum yer neresi, ötekiler nerede, konuşan onlar, benimle konuşuyorlar, benim hakkımda konuşuyorlar, duyuyorum onları, dilsizim, ne istiyorlar, ne yaptım onlara, ne yaptım Tanrı'ya, ne yaptılar Tanrı'ya, Tanrı ne yaptı bize, hiçbir şey yapmadı, biz bir şey yapmadık ona, ona hiçbir şey yapamayız, bize hiçbir şey yapamaz o, masumuz biz, masum o, kimsenin hatası değil bu, kimsenin hatası olmayan ne, bu işler işte, hangi işler peki, bunlar işte, öyle olsun, sakin ol, böyle olacak, böyle olacak olan ne, konuşursunuz sürekli, susuzluktan boğazınız kurur, ararsınız azimle, ne istiyorlar, şöyle olayım, böyle olayım istiyorlar, bağıra-

yım, kımıldayayım, buradan çıkayım, doğayım, öleyim, dinleyeyim istiyorlar, dinliyorum, yetmiyor, anlamalıyım da elimden geleni yapıyorum, anlayamıyorum, elimden geleni yapmayı bırakıyorum, elimden geleni yapamıyorum, sürdüremeyeceğim, zavallı, onlar da sürdüremeyecekler, istediklerini söylesinler, bana yapacak bir şeyler versinler, yapılabilir bir şeyler versinler, benim için, zavallılar, yapamıyorlar, bilmiyorlar, gittikçe daha çok bana benziyorlar, onlara gereksinme duymuyorum artık, kimseye gereksinme duymuyorum artık, kimsenin elinden bir şey gelmez, konuşan benim, susuzluk çekiyorum, açlıktan öldüm, buzda bırakın onu, fırında bırakın, hiçbir şey hissetmezsiniz, ne kadar tuhaf, bir ağzınız olduğunu hissetmezsiniz, kendi ağzınızı hissetmez olursunuz, bir ağza gereksinme duymazsınız, sözcükler her yana saçılmıştır, içim dışım sözcük olmuştur, peki ama bir dakika önce kalınlığım yoktu demiştim, işitiyorum onları, onları işitmeye gereksinme duymuyorum, bir kafaya gereksinmem yok, onları durdurmak olanaksız, durmak olanaksız, sözcüklerde var oluyorum ben, sözcüklerden yapılmışım, başkalarının sözcüklerinden, başkaları kim, yer de hava da duvarlar da döşeme de tavan da sözcüklerden yapılmış, tüm evren burada benimle, ben havayım, duvarlarım, duvarlarla çevrilmiş olanım, her şey boyun eğer, açılır, çekilir, akar, köpük köpük, tüm bu köpüklerim ben, bir araya gelen, birleşen, dağılan, gittiğim her yerde kendimi buluyorum, bırakıyorum kendimi, kendime doğru gidiyorum, kendimden geliyorum, var olan bir tek kendimim, benim küçük bir parçam, yeniden ele geçirilen, yitirilen, kaçırılan, tüm bu sözcüklerim ben, tüm bu yabancılarım, serpilecek toprağı, uçuşacak göğü olmayan bu toza dönüşmüş sözcüklerim, onlar olduğumu söylemek için bir araya geliyorlar, birbirlerinden kaçışıyorlar, hepsi, birleşenler, ayrılanlar, bir daha bir araya gelmeyecek olanlar, başka bir şey olduğumu söylemiyorlar, hayır, başka bir şey daha diyorlar, bambaşka bir şey olduğumu, sert, kapalı, boş, kuru, soğuk ve karanlık bir yerde duran dilsiz biri olduğumu söylüyorlar, burada hiçbir şey kımıldamıyor, kimse konuşmuyor, ben dinliyorum, duyuyorum, arıyorum, bir hayvan kafesinde doğmuş bir hayvan kafesinde doğmuş bir hayvan kafesinde doğmuş bir hayvan kafesinde doğup ölmüş bir hayvan kafesinde doğup ölmüş bir hayvan kafesinde doğup ölmüş bir hayvan,

önce doğmuş sonra ölmüş bir hayvan gibi diyorum, onlar böyle diyorlar, böyle bir hayvan gibi arıyorum ben, kısıtlı olanaklarımla, böyle bir hayvan gibi korkusundan ve öfkesinden, türünün başka üyeleriyle ilişkisi tümüyle kesilmiş bir hayvan gibi, hayır, öfke geçti, yalnızca korku kaldı, yüz katına çıkmış korku, gölgesine duyduğu korku, hayır, doğuştan kör bir hayvan, gürültüden oldu, galiba, gerekiyor bu, bir şeyler gerekiyor, yazık, işte böyle, gürültüden korkuyor, gürültülerden korkuyor, hayvanların gürültüsünden, insanların gürültüsünden, gündüz ve gecenin gürültülerinden, tamam, gürültülerden korkuyor, tüm gürültülerden, az ya da çok korkuyor, tüm gürültülerden, tek bir gürültü var, yalnızca tek bir gürültü, gece gündüz hiç kesilmeyen, nedir bu, gelip giden adımlar bunlar, bir an konuşan sesler bunlar, kendilerine yol açan bedenler, hava, nesneler, nesneler arasında dolaşan hava bunlar, tamam, arayayım, hayvan gibi, hayır, onun gibi değil, kendim gibi, kendi üslubumca, neler diyorum, kendi tarzımca, arayayım, şimdi ne arıyorum, aradığım şeyi, bunu işte, bundan başka ne olabilir, aradığım şeyi, başka ne olabilir ki, aradığım şeyi, hayır, işittiğim şeyi, şimdi yeniden anımsıyorum, her şeyi anımsıyorum yeniden, onlar işittiğim şeyi aradığımı söylüyorlar, onları işitiyorum, şimdi yeniden anımsıyorum, ne olabilir bu, nereden gelebilir, çünkü her şey suskun burada, duvarlar kalın, nasıl beceriyorum, bir kulağım olduğunu hissetmeden, bir kafam, bir bedenim, ne de bir ruhum olduğunu hissetmeden nasıl beceriyorum, neyi nasıl beceriyorum, karanlık burası, karanlık diyorsunuz, aydınlık olması için bir şeyler eksik anlatıda, arayacağım, eksik olan şeyi arayacağım, her şeyin aydınlık olmasını istiyorum, ben hep bir şeyler ararım, sonuçta insan yoruluyor, üstelik de daha yeni başlıyor, bu koşullarda yaptığım şeyi nasıl beceriyorum, ne yapıyorum, ne yaptığımı öğrenmem gerekiyor, ne yaptığınızı söyleyin bana, bunun nasıl olası olduğunu soracağım size, işitiyorum, işittiğimi ve aradığımı söylüyorsunuz, doğru değil bu, hiçbir şey aramıyorum, artık hiçbir şey aramıyorum, neyse, geçelim bunu, üstünde durmayalım, arayayım, şimdi dinleyin onları belleğimi tazeliyorlar, arayayım, bir ne aradığımı, iki nereden geldiğini, üç şunu şöyle görerek, bunu böyle tasarlayarak, işin içine başka unsurlar katarak, bunu yapmayı nasıl becerdiğimi, şimdi netleşti sanırım, işitmeyi nasıl becerdiğim, anlamayı

nasıl becerdiğim, doğru değil bu, nasıl ve neyle anlayacağım, bunu soruyorum size, anlamayı nasıl becereceğim, yo ne yarısını, ne yüzde birini, ne beş binde birini, elliye bölmeyi sürdürelim, ne çeyrek milyonda birini anlıyorum, tamam, yine de birazcık gerekiyor, yeğlerim bunu, yazık, işte böyle, yine de azıcık bir şey, en azı bile olsa, övgüye değer, yeterli, binde bir, on binde bir deyişlerinin genel anlamı, on ile çarpmayı sürdürelim, matematik işlemleri kadar dinlendirici bir şey olamaz, yüz binde bir, milyonda bir, çok fazla, çok az, bir yerlerde yanılgıya düştük, önemli değil bu, burada bir deyişle öteki arasında çok büyük bir değişiklik olmuyor, birini anlayınca hepsini anlamış oluyorsunuz, ben bu şanslı konumda bulunmuyorum, hepsini, nasıl da abartıyorsunuz, hep bütüne ulaşmak istiyorsunuz, bütünün bütünlüğüne hiçliğin bütünlüğüne, ortada, mutlu bölgede kalmak istemezsiniz asla, asla istemezsiniz, hep, nasıl da çok, nasıl da az, çoğu kez, çok seyrek, konudan saptım biraz, özetleyeyim şimdi, ben varım, evet, hissediyorum bunu, itiraf ediyorum, kabul ediyorum, ben varım, gerekiyor bu, böylesi daha iyi, söylemeseydim keşke, hep söylemeyeceğim bunu, şimdi söylemek zorunda kalışımdan yararlanayım öyleyse, hemen söyleyeyim, sözün gelişi işte, bir yandan ben varım, bir yanda ötekinin gürültüsü, varlığından bir an kuşkuya düşmedim onun, hayır, mantıklı olalım, varlığından kuşkuya asla düşmedik onun, şu gürültünün, ötekinin gürültüsünün, ötekinin gürültüsüyse bu, büyük bir olasılıkla bir sonraki görüşmemizin konusu olacak, bu sorunu her yönüyle, sakin kafayla ele almanın zamanı geldiğini söylemek istiyorum, özetliyorum, burada şu anda ben olduğuma göre özetlemeyi ben yapacağım, söylenecek olan şeyleri ben söyleyeceğim, eğlenceli olacak bu, özetliyorum, ben ve şu gürültü, şimdilik başka bir şey görmüyorum ama göreve şu anda başlamış bulunuyorum ancak, ben ve şu gürültü, gürültüden ne haber, sözümü kesmeyin, elimden geleni yapıyorum, yineliyorum, ben ve şu gürültü, bu iki konu üzerinde, doğal sırayı tersine çevirerek, öteki şeylerle birlikte şunları da biliyor gibiyiz, yani, bir yandan, bugüne kadar gürültünün ne olduğu, bize nasıl ulaştığı, hangi organ tarafından çıkarıldığı, hangi organ tarafından algılandığı, hangi akılla kavrandığı genel çizgileriyle kesin bir biçimde, hatta yaklaşık olarak saptanamadı, öte yandan, yani, ben, daha uzun söz edeceğim bu kez, bana

gelince, güzel vakit geçireceğiz birlikte, ben neyim, neredeyim, sözcüklerin arasında sözcüklerden mi oluşuyorum, yoksa sessizliğin içinde sessizlik miyim tüm bunlar bir kesinliğe kavuşturulmadı henüz, bu konuda öne sürülen varsayımlardan yalnızca ikisi bunlar, yine de doğrusunu söylemek gerekirse şu ana kadar sessizlik üzerinde gerektiği gibi durulmadı ama görünüşe aldanmamalı insan, yineliyorum, öteki şeylerle birlikte kim olduğum bir açıklığa kavuşturulmadı, hayır, özür dilerim, daha önce söylemiştim bunu, ne yapıyorum, işitmeyi nasıl beceriyorum, işitiyorsam eğer, işiten bensem eğer, kim kuşkulanabilir bundan, bilmiyorum, kuşku mevcut, bu konuda, bir yerlerde, yineliyorum, işitmeyi nasıl beceriyorum, işiten bensem eğer, nasıl anlıyorum, kısa keseyim olabildiğince, zaman kazanırım böylece, nasıl anlıyorum, aynı saptama, nasıl oluyor, konuşan ben miyim, böyle de varsayılabilir, aksi de benimsenebilir, nasıl oluyor, konuşan ben miyim, hiç durmadan konuşayım, durmak için can atayım, duramayayım, ana çizgileri belirliyorum, daha özet olacak, yineliyorum, arayanın ben olup olmadığım, aradığımın, bulduğumun, yitirdiğimin, yeniden bulduğumun, attığımın, yeniden aradığımın, yeniden bulduğumun, yeniden attığımın (hayır, hiçbir zaman bulduğum bir şeyi atmadım, yitirmediğim hiçbir şeyi de bulmadım, kaldırıp atamayacağım bir şeyi de yitirmedim) tam olarak ne olduğu bir kesinliğe kavuşturulmadı, ben arıyorsam, buluyorsam, yitiriyorsam, yeniden buluyorsam, yeniden yitiriyorsam, yeniden arıyorsam, bulamıyorsam, yeniden aramıyorsam, yeniden arıyorsam, yeniden buluyorsam, yeniden yitiriyorsam, yeniden aramıyorsam eğer, aradığım bensem eğer, aradığım ben değilsem eğer, kim peki, ne peki, şimdilik başka bir şey görmüyorum, hayır, görüyorum, sonuca bağlıyorum, vakit geçirmek için, kendime herhangi bir şey anlatmanın gereksizliği göz önüne alındığında bunu neden yaptığım bir kesinliğe kavuşturulmadı, bunu ben yapıyorsam eğer, vakit geçirmek için herhangi bir şeyi yaparken bir nedene gereksinme duymaz aslında insan, önemi yok bunun, kendi kendimize sorabiliriz bu soruyu, kayıtlara geçmeden, neden geçmiyor zaman, sizden geçmiyor, neden anlar sizin çevrenizde yığılıyor üst üste, dört bir yandan, giderek daha yüksek, giderek daha kalın, sizin zamanınız, başkalarının zamanı, ölmüş atalarınızın ve henüz doğmamış ölülerin zamanı, neden azar azar

gömer sizi, ne canlı ne ölü, hiçbir anınız kalmamıştır, umudunuz da bilginiz de geçmişiniz de geleceğiniz de, saniyeler altına gömülürsünüz, herhangi bir şeyden söz edersiniz, ağzınız kumla doludur, kuşkusuz düşsel kumlardır bunlar, zaman bir şeydir, ben başka bir şey ama bu soruyu sorabiliriz kendimize, neden geçmiyor zaman, işte böyle, kayıtlara geçmedim, ayak üzeri, vakit geçirmek için, sanıyorum hepsi bu, şimdilik, başka bir şey görmüyorum, artık hiçbir şey görmüyorum, şimdilik. Ama artık kendime soru sormamam gerekiyor gerçekten, bu bensem eğer, sormamam gerekiyor gerçekten. Başka kararlar almam gerekiyor zamanı gelmişken, gözüpekçe, başka kararlar. Bana sanki çok bildik olan pintilik ilkesinden bol bol yararlanmak için vakit çok geç değil. Bundan sonra özellikle söylenen şeyle işitilen şeyin aynı kaynaktan geldiğini varsayın, bu amaçla herhangi bir varsayımda bulunma olasılığını sorgulamaktan kaçının. Bu kaynağı içime yerleştirin, tam neremde bilmiyorum, ince bir araştırma yapmadım bu konuda, üçüncü kişilerin ya da daha genel bir yaklaşımla dış dünyanın bilincine yerleştirmeye yeğlerim bunu. Eğer zorunluysa, bu sıkıştırma sürecini dediğini duymayan, ne ettiğini zerrece bilmeyen, olağanüstü geri zekâlı bir sağıra indirgeyip, geri kalan her şeyi bir kenara bırakalım. Cesaretinizi yitireceğinizi hissettiğiniz güç anlarda, budala, kırmızı, koca dudaklı, salyalı, bir köşeye çekilmiş mağara gibi bir ağız görüntüsü canlandırın kafanızda; kendisini tıkayan sözcüklerden şehvetli öpüşmeler ve yıkanan çamaşır gürültüsüyle bıkmadan usanmadan boşalan bir ağız görüntüsü. Alışılmış cehennem benzetmesiyle aynı anda, her türlü başlangıç ve son düşüncesini yok edin kafanızdan bir daha doğmamak üzere. Söylemek bile fazla, anlatımcılığa olan ölümcül eğilimi yenin. Bana özel bir ilgi ve titizlik göstermeyin, herhangi biri olarak kabul edin beni, sıradan biri gibi, kılı kırk yarmanıza gerek yok, bu öykünün alçakgönüllü kahramanı olmak isteyen biri olarak kabul edin beni. Daha iyisi, bir beden verin bana. Daha da iyisi, bir akıl yakıştırın bana. İç dünya diye de anılan bir dünyadan söz edin bana, boğmadan beni. Kuşku duymayın artık. Hiçbir şey aramayın artık. Yepyeni ruhunuzdan ve derinliğinizden yararlanın, ayrılmak için, olası tek ayrılıkla, içsel ayrılıkla. Sonunda bu ve öteki kararlar alınmış olduğunda, eskisi gibi sürdürün neşeyle. Yine de değişen

bir şeyler vardı. Mahood ve Worm'dan söz etmiyordum bir süredir, doğru, unutuyordum az kalsın, zamandan söz edin, hiç çekinmeden, dahası, aklıma geldi şu anda, düşüncelerin doğal çağrışımıyla, uzam konusunu da aynı kayıtsızlıkla, her yanı sanki birkaç santim ötede tıkalı değilmiş gibi işleyin, sonuçta bu da bir şey, birkaç santim için de şükran duyabilir insan, hava alabiliyoruz böylece, dilimizi dışarı çıkarabiliyoruz, çıkardıktan sonra bir kez daha çıkarabiliyoruz. Düşünüyorum da daha doğrusu, hayır, hiçbir şey demedim, Murphy'den başlayarak (ilk değildi o), bu talaş tozlarıyla yitirdiğim zamanı düşünüyorum bazen, oysa kendim vardım, aynı evdeydim, elimin altındaydım, kendi derim ve kemiklerimin altında yıkılıyordum, gerçek deri ve kemikti bunlar, yalnızlık ve unutulmuşluktan çürüyordum, kendi varlığımdan kuşkuya düşer olmuştum, şu an bile hâlâ varlığıma inanç duymam, öyle ki konuştuğumda, kim konuşuyor demek zorunda kalırım, aynen aradığımda ve başka şeyler yaptığımda yine başka birilerini bulmak zorunda kaldığım gibi, çünkü olup biten şeyler için birilerine gereksinme duyarım, birinin onları durdurması gerekir. Ama Murphy ve ötekiler, son olarak da buradaki şu iki yaşlı kafadar, durduramazdı onları, başıma gelen şeyleri, onların başına benim başıma gelen hiçbir şey gelemezdi, başka bir şey de başka bir şey yok aslında, bir defalık açık ve net olalım, işitmek gibi, konuşmak gibi, aramak gibi, yalnızca başıma gelen şeyler, başıma gelemeyecek şeyler, yersizlik ve duramama nedenleriyle acı çeken bedenler gibi çevremde dolanıp duruyorlar, hayır, sırtlanlar gibi uluyup gülüşüyorlar, hayır, yine olmadı, ne yapayım, kapadım kapılarımı onlara, kim gelirse gelsin evde yokum, kapılarım kapalı onlara, belki sessizliği ve huzuru sonunda böyle bulacağım, kapılarımı açacağım ve kendimi teslim edeceğim onlara parçalasınlar diye, havlamayı kesecekler, yemeye başlayacaklar, açın kapıyı, açın, göreceksiniz, ne kadar iyi olacak, diye havlayacak ağızlar. İnsana nasıl da haz veriyor dönüp geriye bakmak, derinlere yapılan iki ziyaret arasında, bir yelkenli görmek için ufka dikmek gözleri, öyle keyif verici ki bu koşullarda boğulamamak, inanın bana. Evet ama bakın, uzağım kapılarımdan, duvarlarımdan, birinin uyandırması gerekiyor gardiyanı, bir yerlerde olmalı kuşkusuz, konumdan da uzağım, yeniden dönelim oraya, gitmiş, son kez gördüğümü sandığım yerde değil artık, tuhaf şey şu

katı ve sıvının karışımı, neredeydim, ha evet, konum bıraktığım yerde değildi ya da aynı değildi ya da yeri şaşırdım, hayır, evet, aynı yerde, hâlâ orada, yer değişmemiş, yazık, kaybetmek isterdim onu, kaybetmek isterdim kendimi, eskisi gibi kaybetmek isterdim kendimi, imgelemim olduğu zamanki gibi, gözlerimi yumar, bir korulukta bulurdum kendimi ya da deniz kıyısında ya da hiç kimseyi tanımadığım bir kentte, gece, herkes evine dönmüş, sokaklarda dolaşıyorum, birinden ötekine vuruyorum kendimi, gençliğimin kenti burası, annemi arıyorum, öldürmek için, daha önceleri düşünmem gerekirdi bunu, doğmadan önce, yağmur yağıyor, iyi hissediyorum kendimi, taşıtlara ayrılan yolda sağa sola yalpalayarak yürüyorum, bitti artık, gözlerimi yumduğumda açıkken gördüklerimi görüyorum, daha doğrusu, bir dakika, söyleyeceğim, söylemeye çalışacağım, gördüğüm şeyin ne olduğunu merak ediyorum, açık gözlerle, kapalı gözlerle, hiçbir şey, artık hiçbir şey görmüyorum, pes doğrusu, düş kırıklığı yarattı bu, bundan daha iyi bir şey bekliyordum, kendini yitirememek bu mu oluyor, kendime bir soru soruyorum, kendini yitirememek bu mu, nereye bakarsam bakayım (kör de değilim) hiçbir şey görmemek bu mu; binbir kılığa giren, bir an gölgede, bir an ışıkta dolaşan şu küçük yaratık, elinden geleni yapıyor, canlılar arasında kalma olanaklarını arıyor, yaşamıyla arayı düzeltmeye çalışıyor ya da kapatıldığı yerde pencereden değişip duran gökyüzüne bakıyor, bu mu oluyor kendini yitirememek, bilmiyorum, ne görüyordum eskiden, aceleyle bir göz attığımda, bilmiyorum, anımsamıyorum. İşte karşınızdayım böylece açıp kapadığım gözlerle donanmış, iki gözüm var, mavi belki, açıp kapamamın bir anlamı yok biliyorum, çünkü şimdi bir kafam da var, her türlü şey biliniyor orada, kendimden mi söz ediyorum, olası mı bu, elbette hayır, işte bildiğim başka bir şey, artık konuşmadığımda söz edeceğim kendimden. Ayrıca kendimden söz etmek söz konusu değil, konuşmak söz konusu, bir daha konuşmamak söz konusu, bu küçük karışıklığı iyiye yoruyorum, şu son temsilciye de bir ad bulmam gerekecek, kafası iğrenç kesinliklerle dolu, gözleri oyuncak bebek gözü, sonra, daha sonra, önce daha ayrıntılı betimlemeliyim onu, neler yapabileceğini, nereden geldiğini görmeliyim, önemli bunlar, nereye döndüğünü öğrenmeliyim, kafasında elbette, macera romanlarına öykünecek değiliz, Mahood

ve Worm'dan ağzımız yandı yeterince. Şu anda benim söylev çeken, kuşatıcılar gitti, gemide efendi benim, farelerden sonra, sıraların arasında sürünmüyorum, ayın altında, kırbaçların gölgesinde, tuhaf buluyorum katı ve sıvının şu karışımını, biraz da hava oldu mu tüm elementlere kavuştuk demektir, hayır, ateşi unutuyordum, cehennem ateşini, belki de cennet burası, belki de yeryüzü, belki de bir yeraltı gölünün kıyıları, ancak soluk alınabiliyor, yine de soluk alınabiliyor, kesin değil bu, hiçbir şey görülmüyor, hiçbir şey duyulmuyor, ölü su ile çamurun uzun öpüşmesi duyuluyor, yukarıda, yirmi kulaç yükseklikte insanlar gidip geliyorlar, düşlüyorsunuz onları, uzun düşünüzün içinde uyanıklar için yer var, merak ediyorsunuz tüm bu bilgileri nasıl edindiniz diye, çimen bile görüyorsunuz, gündoğumundaki çimenleri, düşen çiyden suyeşiline dönmüş çimenleri, kötü dediysem de o kadar kötü değil gözlerim, benim değil bu gözler, benim gözlerimin işi bitti, artık ağlayamıyorlar bile, alışkanlık zoruyla açılıyor ve kapanıyorlar, on beş dakika açık, on beş dakika kapalı, aynen Battersea Park'ındaki kafesli bir mağaraya kapatılmış baykuşun gözleri gibi, rezalet bu, kendime bir yaşam dilenmekten vazgeçmeyecek miyim hiç? Hayır, hayır, kafa da yok, kafa kesinlikle yok, kafasında da hiçbir yere gidemiyor, denedim. Bir direğe bağlanmış, gözleriniz bantlı, ağzınız tıkaçlı, hava alıyorsunuz, bekliyorsunuz boş yere, Shelley'den dizeler mırıldanıyorsunuz, oklar işlemiyor bedeninize. Evet, bir kafa ama sağlam bir kafa, kemikleri sağlam bir kafa, saklandınız oraya, bir kaya içindeki fosil gibi. Belki de benim bu, ne bileyim. Artık sürdüremeyeceğim, kesin bu. Ama sürdürmek zorundayım. Demek ki sürdüreceğim. Hava, hava, hava arayacağım, zaman içinde hava arayacağım, zamanın havasını, uzam içinde, kafamın içinde, işte böyle sürdüreceğim. Hepsi çok güzel ama ses zayıflıyor, ilk kez oluyor bu, hayır, biliyorum bunu, daha önce sustu bile, bir çok kez, yine böyle sona erecek, susacağım ben, havasızlık nedeniyle, sonra ses geri gelecek, ben yeniden başlayacağım. Sesim. Ses. Artık onu daha az duyuyorum. Artık onu duymayacağım, susacağım. Bu sesi bir daha işitmemeye, susmak diyorum. Daha doğrusu iyice kulak kabartırsam hâlâ duyabilirim onu. İyice kulak kabartacağım. İyice kulak kabartıyorum diyorum susmaya. Kırık, zayıf, anlaşılmaz işitiyorum hâlâ onu, iyice kulak kabartırsam. Ne dediğini tam işitme-

den, onu hâlâ işitiyorum ya, işte susmak dediğim bu. Sonra kabaracak, harlanan bir ateş gibi, sönen bir ateş gibi, Mahood açıkladı bunu bana, sessizliğin ortasında çıkacağım ortaya. Konuşamayacak kadar az duyuyorum, sessizliğim bu benim. Daha doğrusu ara vermeden konuşuyorum ama bazen sesim çok alçak çıkıyor, çok uzakta tınılıyor, içimin iyice derinliklerinde, duyamıyorum onu, hayır, anlayacak kadar duyuyorum, hiç anlamadığım doğru değil. Uzaklaşıyor, yaklaşıyor, kapının ardında, susacağım, sessizlik olacak, dinleyeceğim, konuşmaktan daha kötü bir acı bu, hayır, daha kötü değil, benzeri. Bu kez gerçek sessizlik olursa başka; kafa gitmiş, dilim suskun bir halde, bir daha bozmak zorunda kalmayacağım bir sessizlik, bir daha dinlemek zorunda kalmayacağım bir sessizlik, köşemde salya sümük ağlayabileceğim bir sessizlik, kazanmaya çabaladım bu sessizliği, kazanabileceğimi sandım. Duracağım, daha doğrusu kendime öyle bir hava vereceğim, başka şeyler nasılsa öyle olacak. Sanki biri bana bakıyormuş gibi! Sanki benmişim gibi! Mutsuz mırıltılarla, kesik kesik solumalarla, anlaşılmaz iniltilerle bölünen her zamanki sessizlik olacak, vakti gelmeden gömülmüş birinin gülüşleri ve kısa sessizlikleriyle karıştıracağız bunları. Süreceği kadar sürecek bu sessizlik. Sonra dirileceğim ve yeniden başlayacağım. İşte tüm zahmetlerime karşılık elime geçecek olan bu. Bu kez sonunda gerçek sessizliğe kavuştumsa, iş değişir tabii. Belki de söylenmesi gereken şeyleri söyledim, bu da bana, susma, bir daha dinlememe, bir daha işitmeme hakkı kazandırıyor, ben bilincinde olmadan. Şimdiden kulak kesildim, susuyorum şimdiden. Bir dahaki sefere bunca zahmete sokmayacağım kendimi, Mahood'un eski öykülerinden birini, herhangi birini anlatacağım, birbirinden farksız her biri, yormayacağım kendimi, uğraşmayacağım artık kendimle, ne söylersem söyleyeyim sonucun değişmeyeceğini bileceğim, asla susamayacağımı da asla huzura kavuşamayacağımı da. Bir kez daha, son bir kez daha denesem değişir belki, kendi hakkımda söylemem gerekenleri söylesem diyorum, benim hakkımda, hissediyorum bunu, belki düştüğüm yanılgı, işlediğim günah bu, ölene kadar bir daha bir şey söylememem, bir şey işitmemem. Geri dönüyor. Memnunum. Yeniden deneyeceğim, yeniden kaybolmadan önce. Neyi deneyeceğim? Bilmiyorum. Sürdürmeyi. Şu anda kimse kalmadı. İyi bir sürdürüş bu. Kimse kalmadı,

tatsız bir şey, belleğim olsaydı, sonun belirtisi olduğunu anlayabilirdim bunun, kimsenin kalmamasının, konuşmak istediğiniz birinin, sizinle konuşmak isteyen birinin, bu yaşamı kendime ben seçtim, kendimden söz eden benim, demek zorunda kalırsınız bu nedenle. O zaman soluk kesilir, son başlar, susarsınız, sondur bu, kısa sürdü, yeniden başlarsınız, unutmuşsunuzdur, biri oradadır, biri sizle konuşur, sizin hakkınızda, kendi hakkında, sonra bir ikincisi çıkar, sonra bir üçüncüsü, sonra yine ikincisi, sonra üçü bir arada konuşur, bu rakamları size bir fikir versin diye söyledim, sizinle konuşurlar, sizin hakkınızda, kendileri hakkında, yalnızca dinlemek düşer bana, sonra birer birer giderler, susarlar, ses sürer, onların sesi değildir bu, onların sesi değildi hiçbir zaman, yalnızca siz vardınız tüm bu zaman boyunca, başka biri yoktu, kendinizden söz eden sizdiniz, soluk azalır, sona yaklaştık iyice, soluk kesilir, sondur bu, kısa sürdü, birinin bana seslendiğini işitirim, yeniden başlar, böyle olup bitiyor herhalde, bir belleğim olsaydı. Nesneler olsaydı bile, bir yerde söz edebileceğiniz bir şey, doğanın bir parçası olsaydı, kimsenin kalmamasını kabullenebilirdiniz, konuşucu olmayı benimseyebilirdiniz, bir yerlerde söz edebileceğiniz bir şeyler olsaydı, görmeniz gerekmezdi, ne olduğunu bilmeniz de gerekmezdi, yalnızca orada sizinle birlikte olduğunu hissetmeniz yeterli olurdu, susmama cesaretini gösterebilirdiniz belki, hayır, çünkü susmak için cesaret gerekiyor, çünkü cezalandırılırsınız bu durumda, cezalandırılırsınız sustuğunuz için, yine de susmaktan başka bir şey yapamazsınız, sustuğunuz için cezalandırılırsınız, cezalandırılmış olduğunuz için cezalandırılırsınız, yeniden başlarsınız çünkü, soluk kesilir, tek bir şey olsaydı eğer ama ne var ki yok işte, ayrılırken yanlarında götürdüler her şeyi, doğayı alıp götürdüler, kimse olmadı hiçbir zaman, hiçbir zaman hiçbir şey olmadı, yalnız ben vardım, benden başka kimse yoktu, kendimden söz eden bendim, durmam olanaksızdı, sürdürmem olanaksızdı ama sürdürmem gerekiyor, öyleyse sürdüreceğim, kimseye gereksinmem yok, hiçbir şeye, kendim yeterliyim, kendi sesim, daha doğrusu duracağım, biteceğim, son oldu şimdiden, son başladı, kısa sürdü, bu ne, küçük bir delik, oraya iniyorsunuz, sessizliğe, gürültüden daha kötü, dinlersiniz, konuşmaktan daha kötü, hayır, daha kötü değil, aynısı, beklersiniz, kaygılı, unuttular mı beni, evet, hayır, sesleniyorlar,

biri bana sesleniyor, yeniden sürünerek çıkıyorum dışarı, bu ne, küçük bir delik, çölde. Son en kötü olanı, hayır, başlangıç en kötü olanı, sonra ortası, sonra sonu, en sonunda son en kötü olanı, şu ses en kötü olanı her saniye, art arda sıralanıyor saniyeler, akıp gidiyorlar, birbiri ardından, sarsılarak, akmıyor zaman, geçmiyor saniyeler, geliyorlar, dan, dan, kafanıza vuruyorlar, dan, dan, sıçrıyorlar, düşüyorlar, kımıldamadan kalıyorlar oldukları yerde, söyleyeceğiniz tükendiğinde zamandan söz ediyorsunuz, saniyelerden söz ediyorsunuz, saniyeleri birbirine ekleyip bundan bir yaşam yaratan insanlar var, ben yapamıyorum bunu, her geçen saniye ilktir, hayır, ikincidir ya da üçüncüdür, ben üç saniye yaşadım topu topu, yo hayır, haftanın her günü değil. Başka yerdeydim, başka şey yaptım, bir delikteydim, henüz sürünüp dışarı çıktım, sustum belki, hayır, bir şeyler söylemek için söylüyorum bunu, biraz daha sürdürebilmek için, biraz daha sürdürmek gerekiyor, uzun bir süre daha sürdürmek gerekiyor, sonsuza kadar sürdürmek gerekiyor, söylemiş olduklarımı anımsayabilsem yineleyebilirdim bunları, bir şeyleri ezbere öğrenebilsem kurtulabilirdim, hep aynı şeyi yinelemek zorundayım ama her seferinde bir çaba harcıyorum bunun için, saniyelerin kuşkusuz birbirinden farkı yok, her biri olabildiğince kötü, şu anda ne söylüyorum, keşke bilebilseydim diyorum. Yine de anılara sahibim, Worm'u anımsıyorum, daha doğrusu adını tuttum belleğimde, ötekini de, adı ne onun, adı neydi onun, küptekinin, hâlâ görüyorum onu, kendimi gördüğümden daha iyi görüyorum onu, nasıl yaşadığını biliyorum, şimdi anımsıyorum, yalnızca ben görüyordum onu ama beni kimse görmüyor, onu da kimse görmüyor, görmüyorum artık onu, Mahood'du, adı Mahood'du, görmüyorum artık onu, artık nasıl yaşadığını bilmiyorum, artık orada değil, orada olmadı hiçbir zaman, küpünde olmadı, görmedim onu hiçbir zaman, yine de anımsıyorum, onun hakkında konuştuğumu anımsıyorum, konuşmuş olmalıyım onun hakkında, aynı sözcükler üşüşüyor beynime, anılarım olmalı bunlar. Onu ben yarattım, onu ve ötekileri, dolaştıkları yerleri, kaldıkları yerleri, konuşmak içindi bu, konuşmak gerekiyordu çünkü, kendimden söz etmeyecektim, kendimden söz edemezdim, kendimden söz etmemem gerektiğini söylemişlerdi bana, anılarımı yarattım, ne yaptığımın bilincinde olmadan, biri bile benimle ilgili değil bunların. Onlardı kendilerin-

den söz etmemi isteyen, ne olduklarını, nasıl yaşadıklarını öğrenmek istiyorlardı, işime geliyordu bu benim, işime geldiğini sanıyordum, söyleyecek bir şeyim yoktu çünkü, bir şeyler söylemek zorundaydım çünkü. Herhangi bir şey söylesem olur diye düşünüyordum susmadığım sürece. Sonra söyleyeceğim herhangi bir şey olmak zorunda değil, diyordum kendime, benden bir şeyler anlatmamı istediklerini varsayarsak eğer, pekâlâ benden istenen şeyleri de anlatabilirdim onlara. Hayır, hiçbir şey düşünmüyor, kendime hiçbir şey söylemiyordum, elimden geleni yapıyordum yalnızca, gücümün ötesinde bir şeydi, sık sık yıldığım için bırakıyordum, yine de sürüyordu o, yani bir türlü benim olamayan ses işitiliyordu, ben bir sese sahip değildim artık ama bir sesimin olması gerekiyordu, suskun kalamazdım çünkü, yalnızdım çünkü, hiçbir sesin ulaşamayacağı bir yerde. Evet, yaşamımda (böyle adlandırmak zorundayım onu) üç şey vardı, konuşma yetisinden yoksun oluşum, susma yetisinden yoksun oluşum ve yalnızlık, işte bunlarla sıyırdım paçayı. Evet, şimdi yaşamımdan söz edebilirim, inceliklere özen gösteremeyecek kadar yoruldum ama hiç yaşadım mı, bilmiyorum bunu, bu konuda gerçekten bir fikrim yok. Tüm bunlara karşın çok yakında bir daha ağzımı açmamak üzere susacağımı sanıyorum, susmam bana yasaklanmış olsa da. O zaman, evet, böyle, bir canlı gibi, o zaman öleceğim, yakında öleceğimi sanıyorum, beni değiştireceğini umuyorum bunun. Önce susmak isterdim, böylesine korkusuzca, böylesine uzun konuşmamın ödülü olur diye düşünmüştüm bu, sessizliğe canlı olarak girmek demek istiyorum, alabildiğine tadını çıkarırdım onun, hayır, bilmiyorum nedenini, kendimi suskun olarak duyumsamak içindi, yalnızca sesimin yankılandığı şu dingin havayla bütünleşmek içindi, hayır, gerçek bir hava değil bu, gerçeklikle ilgisi yok, ölmeden önce biraz sessiz olmayı neden istediğimi söyleyemem, sonunda bir parça hep olduğum ve asla olamadığım gibi olayım diye, hep olduğum ve asla huzur bulamadığım yere daha kötüsü olur korkusunu hiç hissetmeden huzurla geleyim diye, hayır, bilmiyorum, daha basit aslında, kendimi kısa bir süre için kendi topraklarımda istiyordum, yaban ellerde, yabancılar arasında, kendi ülkemde bir yabancı gibi, işgalcilerle kuşatılmış ölmek istemiyordum, hayır, ne istediğimi bilmiyordum, ne düşündüğümü bilmiyordum, çok şeyler istemiş olmalı-

yım, çok şeyler düşlemiş olmalıyım, ağzımdan çıkanı duymadan konuşup dururken, söylediklerim, birbirinin içinde eriyen tutkularım ve hayallerim körleştirmiş olmalı beni, söylediklerime dikkat etsem iyi ederdim. Ama böyle olup bitmiyordu, şöyle olup bitiyordu, şu anda olup bitenler demek istiyorum, daha doğrusu, bilmiyorum, söylediklerime sakın inanmayın, ne dediğimin farkında değilim, hep nasıl yaptımsa yine öyle yapıyorum, elimden geldiğince sürdürüyorum. Çok yakında bir daha ağzımı açmamak üzere susacağımı sanıyordum ya, pek inanmıyorum buna, hep inandım buna, hiç susmayacağıma inandığım gibi inandım, inanmak diyemezseniz buna, duvarlarım bunlar benim. Ama tüm bu zaman boyunca hiçbir şey değişmedi mi? Eğer bir şeyler söylemek zorunda olacağıma ellerimle ya da ayaklarımla bir şeyler, küçük bir iş, örneğin bir seçme ayırma işlemi ya da basit bir düzenleme (bazı şeylerin yerini değiştirseydim varsayalım) yapmak zorunda olsaydım, o zaman nerede olduğumu görürdüm, hayır, kesin değil bu, kestirebiliyorum her şeyi, biri boşaltılacak, biri doldurulacak iki kabı bir punduna getirip tek bir kap diye yuttururlardı bana, su olurdu, küçük tasımı su kaplarından birinden doldurur ötekine boşaltırdım ya da yarısı boşaltılacak, yarısı doldurulacak, numaralanmış dört ya da yüz kap olurdu, çift numaralar boşaltılırdı, tek numaralar doldurulurdu, hayır, işlemler daha karmaşık, daha az düz olurdu, doldurma ya da boşaltma belli bir yolla, belli bir düzenle yapılırdı, bu çok önemli değil, bazı kurallar gözetilirdi, abarttığımı sanmayın, döşemenin altından geçen gizli borularla birbirine bağlanan kapları, bileşik kapları düşünmek zorunda kalayım diyeydi bunlar, görüyorum buradan, hep aynı düzeyde duruyorlar, hayır, bu iş yürümeyecek, umarsız bir durum, arada sırada umutlanayım diye kuracaklardı düzenlerini, evet, borularla, musluklarla, görüyorum buradan, arada sırada kendimi aldatayım diyeydi, şunu değil de bunu yapsam, şu kaptan kaba aktarma, boşaltma ve doldurma işi, hep aynı kap olurdu, iyi becerirdim bunu, şimdikinden daha iyi bir yaşam olurdu, hayır, sızlanmak istemiyorum, bir bedenim olurdu, konuşmak zorunda kalmazdım, neredeyse hiç durmayan ayak seslerimi, suyun gürültüsünü, borularda kalan havanın bağırtısını duyardım, anlamıyorum, büyük bir çaba gösterdiğim anlar olurdu, Ne kadar çabuk yaparsam, o kadar çabuk yapılır, derdim kendi kendi-

me, insanın neler duyması gerekiyor, umut orada olurdu, karanlık olmazdı, olanaksız böyle bir işi karanlıkta yapmak, duruma bağlı, evet, burada hiçbir pencere görmediğimi söylemem gerekiyor, oysa önemi yok bunun, burada bir pencere görmememin önemi yok diyorum, gidip gelmek zorunda değilim, neyse ki, yapamazdım bunu, becerikli olmak zorunda da değilim, çünkü söylemek bile fazla su çok değerli olurdu ve yolda dökülen ya da çekerken ya da boşaltırken harcanan tek bir damla bile bana pahalıya mal olurdu; karanlıkta nasıl anlardım bunu, dökülen bir damlayı, nedir bu öykü, bir öykü, işte küçük bir öykü daha anlattım, kendim hakkında, benimki bile olsa hiçbir şeyin değişmeyeceği yaşam hakkında, benim yaşamımdı belki de, belki bu yoldan geçmeye değer bulunmadan önce oradan geçtim, alın yazım nasıl belirlenmiş, nereye doğru gidiyorum, kimse bilemez bunu. Bir kez daha başka biri söz konusu olmalı, açık seçik görüyorum onu, fıçıları arasında gidip geliyor, elinin titremesini engellemeye çalışıyor, tasını bırakıyor, döşemede sıçrayıp yuvarlanmasına kulak veriyor, ayağıyla yeri yoklayarak tası bulmaya çalışıyor, dizleri üzerine çöküyor, karnüstü çöküyor, sürünüyor, burada bitiyor, herhalde bendim bu ama ben hiç görmedim kendimi, demek ki ben değildim, bilmiyorum, kendimle hiç karşılaşmadığıma göre nasıl tanıyabilirim kendimi, burada bitiyor, bildiklerimin hepsi bu, artık görmüyorum onu, bir daha görmeyeceğim onu, hayır göreceğim, şimdi orada, ötekilerle birlikte, adlarını söylemeyeceğim onların, yalnızca bir şey söylemiş olmak için söylüyorsunuz bunu, bir şey söylüyorsunuz bir şey söylemiş olmak için; bazıları şöyle davranır, bazıları böyle, ona gelince, benim söylediğim gibi yapar, anımsamıyorum, geri dönecek, eşlik etmek için bana, yalnızca kötüler yalnızdır, yine göreceğim onu, onun yanılgısı bu, nasıl biri olduğunu, nasıl yaşadığını öğrenmek istedi, işte bu yanılgıya düştü ya da geri dönmeyecek, iki şeyden biri, hepsi dönmez geriye, şu ana kadar aralarında yalnızca bir kez gördüklerim oldu demek istiyorum, çok doğru, daha yeni başlıyor, sonun çok yakın olduğunu hissediyorum, başlangıcın da, her insana kendi yörüngesi, doğal değil mi bu. Ama görevime dönüyorum yeniden, gerçekten de hiçbir şey değişmedi mi bunca zaman boyunca, kendimden söz ediyorum şu anda, evet, bundan sonra yalnızca kendimden söz edeceğim, kararlıyım bu konuda, başara-

masam bile yılmayacağım, başarmam için bir neden göremiyorum, kaygılanmama gerek yok öyleyse. Hiçbir şey değişmedi mi? Yine de yaşlanıyor olmalıyım, öf, her zaman yaşlıydım ben, hep yaşlanıyordum, sonra yaşlanmak bir şey değiştirmiyor, üstelik benimle hiçbir ilgisi yok tüm bunların, siktir, kendi kendimle çelişkiye düştüm, zararı yok. İnsan ağzından çıkanın farkında olmadığında ve düşüncelerine sakin kafayla bir yön vermek için duramadığında, neyse ki, neyse ki, durmak isterdi insan ama koşulsuz olarak, farkında olmadığında diyordum, duramadığında diyordum ama bırakalım bir kenara tüm bunları, duramadığında şöyle olur, böyle olur, tamam, konuşmayalım artık bunların üzerine, çuvalladım çünkü. İmdat, imdat, bu yeri bir betimleyebilseydim ne iyi olurdu, oysa betimlemelerde üstüme yoktur benim, duvarlar, tavanlar, döşemeler uzmanlık alanımdır, kapılar, pencereler, meslek yaşamım boyunca ne pencereler düşledim, denize bakanlar vardı, yalnızca gökyüzünü ve denizi görürdünüz baktığınızda, kendimi bir odaya yerleştirebilsem bu sözcük avı son bulurdu, kapısı, penceresi olmasa bile razıydım, dört duvarı, altı yüzeyiyle beni içine alsın yeterliydi benim için, bir madenocağı olabilirdi, zifiri karanlık kaplardı her yeri, kımıldamazdım yerimden, içerisini keşfetmek için bir yöntem geliştirirdim, yankıları dinlerdim, öğrenirdim, anımsardım, burayı düşlerimde oluştururdum, evimde olurdum, nasıl olduğunu söylerdim, başka bir yerde değil de evimde olmamın nasıl olduğunu, bu yer, bu yeri betimleyebilseydim, resmedebilseydim, denedim bunu, bir yer hissetmiyorum, çevremde bir yer olduğunu hissetmiyorum, son bulmuyorum ben, nasıl bir şey bu, bilmiyorum, bedenle ilgisi yok bunun, son bulmuyor, hava gibi sanki, oldu şimdi, böyle dersiniz, bir şey demek için, uzun sürmez, aslı yoktur, palavradır, yerden söz edeyim, sonra görürüz, önce yere bir göz atalım, sonra kendimi bulurum orada, kendimi sağlam bir biçimde yerleştiririm bir yerlere, ortaya ya da bir köşeye, üç yandan destekli, yer diyorum ya, bir yer hissedebilseydim kendim için, denedim, deneyeceğim yeniden, hiçbiri benim olmadı, penceremin altındaki şu deniz, pencereden daha yüksekteki deniz, bir de sandal vardı, anımsadınız mı, nehri, koyu, anılarım olduğunu biliyordum, ne yazık benim anılarım değil onlar, yıldızlar, deniz fenerleri, şamandıraların ışıkları, ateşler içindeki dağ, kendimi hiçbir şeyden yok-

sun bırakmadığım bir devirdi bu, başkaları yararlanırdı bundan, sinek gibi ölürlerdi ya da orman, bir çatı olması şart değil üzerimde, bir iç mekânda bulunmam şart değil, ah kendimi bir ormanda düşünebilseydim, bir çalıya takılmış kalmışım ya da çemberler çizerek dolanıyorum, bu aptalca sözlerin sonu olurdu, yaprakları betimlerdim, birer birer, büyürlerken, gölge verirlerken, dökülürlerken, güzel anlar bunlar, ben değilim, ben değilim, neredeyim ben, ne yapıyorum, bu sırada, demeyecek biri için, sanki önemi var bunun ama bakın, yüreğiniz burkuluyor işte, çok uzaklarda kaldınız, yüreğiniz uzaklarda kaldı, yüreğiniz oradaydı oysa, böğürtlenlerin arasındaydı, gölgeler yatıştırıyordu onu, denizi deniyorsunuz, kenti deniyorsunuz, kendinizi dağlarda ve ovalarda arıyorsunuz, çok doğal bu, kendinizi istiyorsunuz, kendi küçük köşenize çekilmiş kendinizi istiyorsunuz, aşk değil bu, merak değil bu, yoruldunuz çünkü, durmak, bir daha yolculuk etmemek, bir daha aramamak, bir daha yalan söylememek, bir daha konuşmamak, gözlerinizi yummak ama kendi gözlerinizi yummak, kısacası kendinize dokunmak istiyorsunuz, sonra kısa kesecek, bitireceksiniz işinizi. Bir şeyin farkına varıyorum, ötekiler tümüyle kayboldu, hoşuma gitmiyor bu. Ayrıca bir şeyin farkına vardığım yok, elimden geldiğince sürdürüyorum, bir anlam kazanmaya başlıyorsa bunlar, benim yapacağım bir şey yok, buradan geçtim, şu benim önümden geçti, binlerce kez, onun sırası geldi yine, geçip gidecek, yerine başka bir şey gelecek eski anımın, başka bir anı gelecek, işte, kendime vereceğim şu eski anlam, kendime vermeyi beceremeyeceğim şu eski anlam, lanetlilerin bir tanrısı var, ilk gün olduğu gibi, ilk gün bugün, başlıyor, iyi biliyorum, ilerledikçe anımsayacağım onu, ilerledikçe doğacağım defalarca, boşuna doğumlar olacak bunlar, geceye bir varlığa kavuşamadan varacağım. Şu Tunus pembesine bak, şafak bu. Bir yere kapatabilseydim kendimi, çabucak kapatacağım, ben olmayacağım bu, çabucak bir yer yapacağım kendime, benim olmayacak burası, zararı yok, kendim için bir yer hissetmiyorum, ileride hissedeceğim belki, kendimin diyebileceğim bir yer yapacağım, kendimi içine yerleştireceğim, içine birini yerleştireceğim, birini bulacağım, içine kendimi yerleştireceğim, bu benim diyeceğim, barındıracak belki beni içinde, barındıracak belki yer bizi içinde, beni ötekinin içinde, yer çevremizde, bitecek,

her şey bitecek, bir daha kımıldamak zorunda kalmayacağım, gözlerimi yumacağım, tüm yapmam gereken konuşmak olacak, kolay olacak, söyleyecek şeylerim olacak, kendimden, yaşamımdan söz edeceğim, güzel bir yaşam yaratacağım, kim, ne üzerine konuşuyor bileceğim, nerede olduğumu bileceğim, belki susabileceğim, belki bütün bekledikleri bu, işte yine oradalar, beni affetmek için, eve dönmemi bekliyorlar, beni affetmek için, durmadan söyledikleri yalan bu, gözlerimi yumacağım, ağzımı kapatacağım, sonunda mutlu olacağım, bu sabah işte böyle. Sabah, sabah diyorum buna, doğru, biraz daha uzat bakalım, sabah diyorum buna, çok fazla sözcüğüm yok elimde, çok fazla seçeneğim yok, seçmiyorum, sözcük geldi, bu parlak lekeden sakınmalıydım kendimi, sabahın ilk anları ama çok sürmüyor, biliyorum bunu, sabahın ilk anları diyorum ya, bir görebilseydiniz bunu. Gidiyorum işte, hiç ummazdınız bunu, belki son dörtnalım bu, ahır kokusu var üzerimde, hep ahır kokusu sinmişti üzerime, ahır kokan benim, benden başka ahır yok benim için. Hayır, yapmayacağım bunu, ne yapmayacağım, sanki bana bağlıydı, artık evimi aramayacağım, ne yapacağımı bilmiyorum, ayrıca biri içine girip oturmuş olurdu, eve yerleşmiş olurdu, beni istemezdi, anlıyorum onu, rahatsızlık verirdim ona, şimdi ne diyeceğim, kendime soracağım bunu, kendime sorular soracağım, zaman geçecek böylece, susma tehlikesiyle karşı karşıya değilim, hayır, öyleyse bunca telaş niye, doğru, sorular, milyonlarca soru biliyorum, biliyor olmalıyım, sonra tasarılar var, sorular tükenirse her zaman tasarılar var, söyleyeceğiniz ve söylemeyeceğiniz şeyleri söylersiniz, sizi hiçbir tehlikeye sürüklemez bu ve kötü an geçer gider, dönmemecesine, aniden bir şeylerden söz ederken bulursunuz kendinizi, sanki yaşam boyu bu şeyden söz etmişsinizdir bugüne kadar, gerçekten de hep bu konuda konuşmuşsunuzdur, hep yolunuz o noktaya varmıştır, dönüp dönüp oraya gelmişsinizdir, ben de bir varabilseydim oraya, bir betimleyebilseydim orasını, yerbetimde ne kadar başarılıyımdır oysa, doğru, özlemler, tasarılar suya düşse de özlemler hep vardır, iyi bir numaradır bu, ağır ağır söylemeniz gerekir, ah şunu bir yapabilseydim, zaman kazandırır bu size, afallamazsanız yuh olsun size, istekli bir hal takınmak kalır yalnızca, sizi uzaklara götürebilir özlemleriniz, üstünden sayısız adımların geçtiği yollara düşersiniz, sık sık kendi kendinizle karşı-

laşırsınız orada, biriyle karşılaşırsınız orada, bir bilebilseydiniz kimdi o, doğru, özlemler, dönüp arkanıza bakarsınız, öteki de aynı şeyi yapar, öteki için ağlarsınız, o da sizin için ağlar, daha hüzünlü bir şey düşünemiyorum, gülmekten öte bir şey bu. Daha ne kaldı, yargılar, karşılaştırmalar, gülmekten öte bir şey bunlar, her şey yardımcıdır size yardımcı olmaya yazgılıdır, dar boğazı geçmenizde destek olur, işitmek zorunda olduğumuz şeyler ne, hangi dar boğaz, konuşan ben değilim, işiten ben miyim, bu konuya girmeyelim, dünyada bir tek ben varmışım gibi sürdürelim, oysa bulunmayan yalnızca benim ya da ötekilerle birlikteyim, değişen bir şey var mı, ötekiler burada, ötekiler yok, kendilerini göstermek zorunda değil onlar, tüm gereken şey aylaklık etmek ve aylaklık etmeye göz yummak, bir de şu yavaş ve sınırsız kasırgaya, onun göğe savurduğu toz zerreciklerinin her birine dönüşmek, olanaksız bir şey bu. Biri konuşuyor, biri işitiyor, daha uzağa gitmeye gerek yok, o değil, benim ya da bir başkası ya da başkaları, ne önemi var bunun, durum açık, o değil, ben olduğumu sandığım o değil, bütün bildiğim bu, ben olduğumu söyleyemediğim o, hiçbir şey diyemem, denedim, deniyorum, o hiçbir şey bilmiyor, hiçbir şeyin farkında değil, konuşmak nedir onu bile bilmiyor, işitmek nedir onu bile bilmiyor, hiç ama hiçbir şey bilmiyor, hiçbir şey gelmiyor elinden, istese de yapamıyor bir şey, artık çaba göstermiyorsunuz, bir çaba göstermeye gereksinme duymuyorsunuz, olayları akışına bırakıyorsunuz, olaylar kendi kendine akıyor, sözcükler diziliyor art arda, zorlu bir uğraş bu, içindesiniz bu kargaşanın, bir yerlerinde gizleniyorsunuz, her yere yayılıyor varlığınız, o yok ama, bir unutabilseydim onu, beni alıp uzaklara götüren şu gürültüye bir saniye sahip olabilseydim, söylemek zorunda kalmadan bunu, söylemiyorum evet, zamanım yok, ben değilim, oyum ben, aslında, neden olmasın, neden söylemeyeyim bunu, söylemiş olmalıyım, bunu da başka şeyler gibi söylemiş olmalıyım, ben değilim, ben değilim, söyleyemem, böyle geldi, böyle gelir, ben değilim, ah bir onunla ilgili olsaydı, ah bir onunla ilgili gelseydi, yadsırdım onu, büyük bir zevkle, bunun yararı olsaydı, benim bu, benim buradaki, ondan söz edin bana, ondan söz etmeme izin verin, bütün istediğim bu, başka bir şey istemedim hiçbir zaman, ondan söz ettirin bana, amma karıştı her şey, kimse kalmadı artık, sürüp gittiğince. Sonunda buraya

vardı işte, yalnızca bunun varlığını sürdürmesine kalıyor her şey, sonra sözcükler geri dönüyorlar, biri ben diyor, buna inanmadan. Bir çaba gösterebilseydim eğer, dikkatimi toplayabilseydim, olan biteni kavrayabilmek için, başıma neler geliyor, anlayabilmek için, ne olurdu o zaman, bilmiyorum, unuttum asıl diyeceğimi ama yapamam, işitemiyorum artık, uyuyorum, uyumak diyorlar buna, işte yine oradalar, yeniden öldürmek zorunda kalacağız onları, şu korkunç gürültüyü işitiyorum, geri dönmek zaman alıyor, nereden diye sormayın bilmiyorum, neredeyse varmıştım oraya, neredeyse uyuyordum, uyumak diyorum buna, yalnız ben varım, yalnız ben oldum hep, burada demek istiyorum, başka yerde demiyorum, başka yerde bulunmadım hiç, başka yerim burası benim, bu şeyi yapan benim, buna katlanan da benim, başka türlüsü olası değil, böylesi olası değil, benim hatam değil, bütün söyleyebileceğim benim hatam olmadığı, kimse olmadığına göre kimsenin hatası olmadığını da kesinleyebilirim, benden başka kimse olmadığına göre benim hatam da olamaz, bazen uslamlamalarda bulunduğumu düşünebilirsiniz, benim bir itirazım yok buna, bana uslamlamayı öğretmiş olmalılar, bana bunu öğretmeye başlamış olmalılar, onlar beni terk etmeden önce, bu dönemi anımsamıyorum ama üzerimde bir iz bırakmış olmalı, beni terk ettiklerini anımsamıyorum, belki bir şok geçirdim. Tuhaf, bu tümcelerin nedensiz ölüşleri, tuhaf, ne var bunda tuhaf olan, her şey tuhaf burada, düşündüğünüzde her şey tuhaflaşıyor, hayır, bunları düşünmeniz tuhaf olan, içimde birinin oturduğunu mu, yaşadığını mı varsaymam gerekiyor, hiçbir varsayımda bulunamam, sürdürmem gerekiyor, yaptığım şey bu, varsayımlarda bulunmak başkalarına kalsın, başka başka yerlerde başkaları olmalı, her başkasının kendine ait bir başka yeri olmalı, hep geri dönüp duran bu sözcük, herkes kendine söylüyor, zamanı gelince, şunu söyleme zamanı gelince, varsayımlarda bulunmak başkalarına kalsın ve buna benzer şeyler, başkaları yapsın bunu, başkaları yapsın şunu, başkaları varsa eğer, sürdürmene yardımcı olacak bütün bunlar, ilerlemene yardımcı olacak, ben ilerlemeye inanıyorum, nasıl inanılacağını da biliyorum, bana inanmayı da öğretmiş olmalılar, hayır, bana hiç kimse bir şey öğretmedi, ben hiçbir şey öğrenmedim, ben hep buradaydım, benden başka biri olmadı burada, hiç kimse olmadı, hiçbir zaman olmadı, hep ben oldum,

başka biri olmadı, sonsuza kadar karıştırıp duracağız bu çamuru, şimdi çamur oldu, biraz önce tozdu, yağmur yağmış olmalı. Konuşan kimse yolculuğa çıkmış olmalı, görmüş olmalı, gözleriyle, bir iki insan, bir iki nesne, yukarılarda bir yerde, ışıkta bulunmuş olmalı ya da öyküler anlattılar ona, gezginler onu bulup öyküler anlattılar, suçsuzluğunu kanıtlıyor bu, kim diyor şunu: Suçsuzluğunu kanıtlıyor bu, o diyor, bunu o diyor ya da onlar diyor, evet, uslamlamada bulunan onlar, inanan onlar, hayır, tek bir kişi var, yaşamış olan o ya da yaşamış birkaç kişi gören o, benden söz eden o, sanki ben oymuşum gibi, sanki ben o değilmişim gibi, ikisi de sanki ben başkalarıymışım gibi, birbiri ardına, acı çeken o, ben uzaktayım, işitiyor musunuz onu, uzakta olduğumu söylüyor, sanki ben oymuşum gibi, hayır, sanki ben o değilmişim gibi, çünkü o uzakta değil, burada o, konuşan o, ben olduğumu söylüyor, sonra yadsıyor bunu, ben uzaktayım, işitiyorsunuz onu, beni arıyor, neden bilmiyorum, neden bilmiyor, beni çağırıyor, dışarı çıkmamı istiyor, dışarı çıkabileceğime inanıyor, kendisi olmamı istiyor ya da bir başkası olmamı, dürüst olalım, yükselmemi istiyor, içinde yükselmemi ya da başka birinin içinde yükselmemi istiyor, yansız olalım, beni yakaladığını sanıyor, beni içinde hissediyor, sonra ben diyor, sanki ben oymuşum gibi ya da başka birinin içinde hissediyor, doğrudan sapmayalım, o zaman Murphy ya da Molloy diyor, unuttum, sanki Malone'dum ben ama günleri doldu onların, bir tek kendisi olsun istiyor, benim için, son şansı olduğunu düşünüyor bunun, inanıyor buna, ona öğrettiler inanmayı, hep konuşan o, Mercier konuşmadı hiç, Moran konuşmadı hiç, ben konuşmadım hiç, konuşuyor gibi gözüküyorum, çünkü o ben diyor sanki benmişim gibi, neredeyse inanacaktım ona, işitiyor musunuz onu, sanki benmişim gibi, uzaktayım ben, yerimden kımıldayamıyorum, kimse bulamaz beni, onu da bulamaz kimse, yalnızca konuşabilir o, bu kadarı bile fazla, belki de o değil, belki de sayıları çok fazla onların, birbiri ardından, tam bir karmaşa bu, biri karmaşadan söz ediyor, günah mı bu, burada her şey günah, neden bilmiyorsunuz, kimin günahı olduğunu da bilmiyorsunuz, kime karşı işlediğinizi de bilmiyorsunuz, biri siz diyor, adılların hatası bu, benim adım yok, adıl da kullanamazsınız benim için, tüm sorun bundan kaynaklanıyor, bu diyorsunuz, bir adıl değil mi bu, hayır değil, bu da

değilim ben, bırakalım tüm bunları, unutalım tüm bunları, zor değil, biri söz konusu ya da bir nesne söz konusu, oldu sonunda, orada olmayan biri ya da bir nesne söz konusu, hiçbir yerde olmayan ya da orada olan, burada olan, neden olmasın, sonuçta, ondan söz etmemiz söz konusu, şimdi oldu, nedenini bilmiyorsunuz, neden ondan söz etmeniz gerektiğini, işte böyle, söz edemezsiniz bundan, kimse söz edemez bundan, kendinizden söz edersiniz, biri kendinden söz eder, işte böyle, tekil kişi kullanımı gerekiyor, bir kişi var çünkü, görevli kişi, o, ben, önemi yok bunun, görevli kişi kendinden söz eder, olmadı, başkalarından söz eder, yine olmadı, hiçbir şey bilmez, nasıl bilebilir, bundan söz ettiğini ya da etmediğini, kendinden söz ederken, başkalarından söz ederken, nesnelerden söz ederken, nasıl bilebilirim, bilemem, ondan söz edip etmediğimi, yalnız kendimden söz edebilirim, hayır, hiçbir şeyden söz edemem, yine de konuşuyorum, belki ondan söz ediyorum, bunu bilemeyeceğim hiçbir zaman, nasıl bilebilirim, kim bilebilir, bilen kim anlatabilir bunu bana, kimin söz konusu olduğunu bilmiyorum, bütün bildiğim bu, hayır, başka bir şey daha biliyor olmalıyım, bana bir şeyler öğretmiş olmalılar, hiçbir şey bilmeyen, istemeyen, elinden hiçbir şey gelmeyen (hiçbir şey istemediğinizde hiçbir şey yapmamanız olasıysa tabii), ne işitebilen, ne konuşabilen, ben olan, ben olamayan, hakkında söz edemeyeceğim, hakkında söz etmek zorunda olduğum o söz konusu, varsayım tüm bunlar, ben bir şey demedim, birisi bir şey demedi, varsayımlarda bulunmak söz konusu değil, sürdürmek söz konusu, sürüp gidiyor, varsayımlar da öteki şeyler gibi, ilerlemenize yardımcı oluyorlar, sanki yardıma gerek var, doğru, bir özne kullanmadık burada, hiç durmayan bir şeyi sürdürmek için sanki yardıma gerek var, yine de gerek olduğunu söyleyebiliriz, duracak, işitiyor musunuz, duracağını söylüyor ses, bir gün, duracağını söylüyor ve durmayacağını söylüyor, benim bir görüşüm yok bu konuda, nasıl bir görüşüm olabilir ki, ağzımla görüş üreteceğim, bu ağız benim mi, bir ağzım olduğunu hissetmiyorum, bir anlam taşımıyor bu dediklerim, bir ağzım olduğunu hissetseydim, bir şeylerim olduğunu hissetseydim, deneyeceğim, elimden gelirse eğer, ben değilim biliyorum bunu, bütün bildiğim bu, ben deyip duruyorum ben olmadığımı bile bile, ben uzaklardayım, bütün bildiğim bu, uzakta, bu sözcüğün anlamı

ne, uzakta olmak gerekmiyor, belki burada, kollarımın arasında, kollarım, kollarım olduğunu hissetmiyorum, bir şeylerim olduğunu hissetseydim, bu bir çıkış noktası olabilirdi, bir çıkış noktası, ah bir gülebilseydim, biliyorum bunun ne demek olduğunu, bunun ne olduğunu anlatmış olmalılar bana ama beceremem bunu, nasıl yapılacağını göstermediler herhalde bana, belki de sonradan edinilen bir yeti değil bu. Sessizlik, sessizlik üzerine bir iki söz edeyim, sessizlik altına bir iki söz edeyim, en kötüsü de bu: Sessizlikten söz etmek, sonra kapatacağım kendimi, kapatacağım birini, daha doğrusu, ne anlama geliyor huzur, huzurlu, huzurluyum, bir yere kapatıldım, bir şeyin içindeyim, ben değilim, bütün bildiğim bu, bırakalım bunları, daha doğrusu, bir yer yapalım, küçük bir dünya, yuvarlak olacak, bu kez yuvarlak olacak, kesin değil, tavanı alçak, duvarlar kalın, neden alçak, neden kalın, bilmiyorum, kesin değil, göreceğiz, göreceğiz bakalım, küçük bir dünya, nasıl olduğunu bir araştıracağız, tahmin etmeye çalışacağız, içine birini yerleştireceğiz, içinde birini arayacağız, nasıl biri, nasıl davranıyor anlamaya çalışacağız, ben olmayacağım, önemi yok bunun, belki ben olacağım, belki benim dünyam olacak, olası bu rastlaşma, pencere olmayacak, pencereler bitti, deniz reddetti beni, gökyüzü görmedi, orada değildim, yaz akşamı havası gözkapaklarıma ağırlık yapıyordu, gözkapaklarımız olmalı, gözlerimiz olmalı, yeğlenir böylesi, bana açıklamış olmalılar, nasıl olduğunu, pencerede bir gözün, denize karşı, karaya karşı, göğe karşı, pencerede havaya karşı, yaz, akşam açılıyor, kapanıyor, duman rengi, kara, duman rengi, kara, anlamış olmalıydım, istemiş olmalıydım onu, o gözü istemeliydim kendim için, denemiş olmalıydım, denedim, bana anlatılmış olan her şeyi, denediğim her şey yarıyor hâlâ işime, düşündüğümde onları, bu da gerekiyor, düşünmeyi de sürdürmeniz, eski düşüncelerle uğraşmanız gerekiyor, düşünmek diyorlar buna, görüntüler bunlar, görüntü parçaları, tüm görebildiğiniz bunlar, birkaç eski resim, bir pencere, bana bir pencere göstermeye neden gereksinme duydular, ne demişlerdi, bilmiyorum, anımsamıyorum, bir pencere, bana, çok daha güzel başka pencereler var, gerisi, duvarlar, gökyüzü, Mahood gibi insanlar, birazcık doğa, tek tek sayması uzun sürecek, unutmuşum çoktan, birazcık unutmuşum, gerekli miydi bu ama böyle mi olmuştu, kim gelmiş olabilir buraya, şeytandı belki, başka birini

düşünemiyorum, bana her şeyi gösteren oydu, burada, karanlıkta, konuşmayı öğreten oydu, neler söylemem gerektiğini de doğadan da söz etmişti bana, birkaç ad sıralamıştı, bana benzeyen, benim benzeyebileceğim insanların dış görüntülerini anlatmıştı, odalarında, garajlarında, mağaralarında, korularında, yaşam biçimlerini, geliş gidişlerini, beni terk etti gitti sonra, biliyordu ondan etkilendiğimi, biliyordu yolunu yitirdiğimi, boyun eğeyim ya da eğmeyeyim, boyun eğdim mi, eğmedim mi bilmiyorum, ben değilim artık, bütün bildiğim bu, o günden beri ben değilim artık, o günden beri kimse kalmadı artık, boyun eğmiş olmalıyım. Varsayım bunların hepsi, ilerlememize yardımcı oluyor, ilerlemeye inanıyorum, sessizliğe inanıyorum, ah evet, birkaç sözcük edeyim sessizlik üzerine, sonra da küçük dünya üzerine, yeterli olacak bu, sonsuza kadar, sanki ben konuşuyorum, konuşan benim, işiten benim, tasarılar yapan benim, şu geçen saat boyunca, sonsuza uzanan zaman boyunca, oysa uzaklardayım, bir yerlerde kollarımın arasındayım ya da bir yerlerde gizlenmiş duruyorum, duvarların gerisinde, birkaç sözcük edeyim sessizlik üzerine, sonra da tek bir şey, tek bir uzam ve içinde bir insan, bir nesne, belki, sona kadar, inanıyorum buna, şimdiden akşam oldu, akşam diyorum buna, görebilmenizi ne kadar çok isterdim, buna inanıyorum bu akşam, duyuruldu bu, inanıyorum, duyuruyorsunuz, sonra yadsıyorsunuz, işte böyle, ilerlememize yardımcı oluyor, sonun gelmesine yardımcı oluyor, bir sonu olan akşamlar, akşamdan söz ediyorum, biri akşamdan söz ediyor, daha sabah belki, daha gece belki, hâlâ gece sürüyor belki, benim bir düşüncem yok bu konuda. Birbirlerini seviyorlar, evleniyorlar, birbirlerini daha da çok, daha uygun koşullarda sevmek için, adam savaşa gidiyor, savaşta ölüyor, kadın ağlıyor duygulanarak, onu sevdiği için, onu yitirdiği için, hop, yeniden evleniyor, yeniden sevmek için, daha uygun koşullarda sevmek için, birbirlerini seviyorlar, kaç kez gerekliyse o kadar seversiniz, mutlu olmanız için zorunludur bu, adam geri döner, öteki geri döner, savaşta ölmemiş, böyle işte, kadın istasyona gider, adamı karşılamaya, trende ölür adam heyecandan, yeniden kadınla karşılaşacağı düşüncesi heyecanlandırır onu, kadın ağlar, daha ağlar, iyice duygulanmıştır, bir kez daha yitirmiştir onu, hop, eve döner, adam ölmüştür, öteki ölmüştür, kaynanası indirir onu, asmıştır kendini, heyecanla: Kadı-

nı kaybedeceği düşüncesiyle asmıştır, kadın ağlar, daha çok çok ağlar, heyecanla, onu sevdiği için, onu kaybettiği için ağlar, işte bir öykü size, duygu ve heyecan denen şeyin ne olduğunu öğrenmek amacıyla anlattım bunu, duygu budur işte, heyecan budur, ne olabilir, uygun koşullar altında neler yapabilir, sevgi aynı koşullarda neler yapabilir, gördünüz işte, trenleri gördünüz, trenlerin gidiş yönlerini, sırtınızı lokomotife dönmenin anlamını, istasyon şeflerini, garları, peronları, savaşı, aşkı, yürek parçalayan feryatları, oğlunu ya da damadını, hangisi bilmiyorum, aşağı indirirken kaynanının çığlıkları yürek parçalıyordu, oğluydu galiba, ağladığına göre, kapıyı da evin kapısı sürgülü, istasyondan dönüşte kadın kapıyı sürgülü bulur, adam kapamıştır, kendini daha rahat asabilmek için ya da kaynana sürgülemiştir, oğlunu daha rahat aşağı indirmek için ya da gelini eve girmesin istemiştir, işte bir öykü size, gelin olmalı, damat ve kız değil, oğul ve gelin olmalı, bu akşam ne güzel uslamlamalarda bulunuyorum, uslamlamayı öğretmek içindi bu bana, gitmem için ayartmaya çalışıyorlardı beni, bir sona ulaşabileceğiniz yere gitmem için, bir noktaya kadar iyi bir öğrenci olmalıydım, o noktanın ötesine geçemedim, bana olan kızgınlıklarının nedenini anlıyorum, bu akşam anlamaya başlıyorum, tehlike yok, ben değilim bu, ben değildim, kapı, ilgimi uyandıran kapı, tahtadan, kapıyı kim kapadı, neden kapadı, hiçbir zaman öğrenemeyeceğim bunu, işte bir öykü size, bittiğini, hepsini unuttuğumu sanıyordum öykülerin, yeni, taze bir öykü bu belki, masal dünyasına bir dönüş mü bu, hayır, yalnızca bir anımsama, neler yitirdiğime üzüntü duymam için, kovulduğum yere özlem duymam için, ne yazık ki bana hiçbir şey anımsatmıyor. Sessizlik, sessizlikten söz etmek, sessizliğe gömülmeden önce, daha önce bulundum mu orada, bilmiyorum, her an sessizliğin içindeyim, ondan söz ediyorum kulak verin bana, geleceğini biliyordum, çıkıyorum oradan ondan söz etmek için, kalıyorum orada ondan söz etmek için, konuşan ben miyim, yoksa ben değil miyim, sanki benmişim gibi davranıyorum, bazen benmişim gibi davranıyorum ama uzun süre, orada uzun süre bulundum mu, uzun bir süre kaldım mı, zaman kavramına sahip değilim, söz edemem bundan, yo biliyorum söz edebileceğimi, hep diyorum hiç diyorum, dört mevsimden, gün ve gecenin değişik dilimlerinden söz ediyorum, geceyi dilimlere ayıramazsınız, uyursunuz çünkü,

mevsimler de farksız değildir, galiba ilkbahar şimdi, bana öğrettikleri yalnızca sözcüklerdi, anlamlarını söylemediler bana, uslamlamayı böyle öğrendim, bana öğretilmiş olan tüm bu sözcükleri kullanıyorum, dizelgelerdi bunlar, ah birden nasıl da heyecanlandım, dizelgelerdi bunlar, karşılarında resimler vardı, unutmuş olmalıyım onları, karıştırmış olmalıyım onları, bu adsız resimleri ve resimsiz adları, bu pencerelere belki de kapı demem gerekiyordu ya da başka bir ad vermem gerekiyordu, belki de şu görüntüyü görürken işittiğim insan sözcüğü doğru bir sözcük değil ama bir saniye, bir saat ve sonrasını nasıl betimlemeli, bir yaşamı nasıl açıkça ifade edeceğim, burada, karanlıkta, karanlık diyorum buna, belki gök mavisidir, boş sözler bunlar ama kullanıyorum onları, dönüp duruyorlar bana, bana gösterdikleri tüm sözcükler, tüm anımsadıklarım, tümüne gereksinme duyuyorum, sürdürebilmek için, doğru değil bu, yirmi tanesi yeterdi fazlasıyla, sınanmış, güvenilir, unutulmaz, farklı farklı sözcükle her istediğimi anlatırdım, birbirine karıştırırdım onları, çeşitli bileşimlere varırdım, bir bütün olurdu elimde, ah bir elimden gelse, bir istesem neler yapardım, istemeye gerek yok, işte böyle sona erecek, yürek parçalayan feryatlarla, sözcüğe dökülmemiş mırıltılarla, ilerledikçe bir şeyler uydurarak, inleye inleye doğaçlamalarda bulunarak, güleceğim, işte böyle bitecek, tavuk gibi gıdaklamalarla, gıtgıtgıdaaak, ah, ha, puf alıştırma yapacağım, yumm, hu, plof, şışşş, coşku bu işte, bam, bum, bunlar vuruşlar, uh, puh, başka ne var, ooohhh, aaahhh, bu da aşk, yeter, yoruldum, hi, hi, Demokritos mu bu, hayır, öteki, sonuçta, son bu, sonun sonu, sessizlik bu, sessizlik üzerine bir iki gulu gulu, gerçek sessizlik üzerine, ağzıma kadar, kulaklarıma kadar gömülü olduğum, beni örten, beni kaplayan, benimle birlikte soluk alıp veren, benimle bir kedinin fareyle oynadığı gibi oynayan sessizlikten söz etmiyorum, bu boğulanların sessizliği, boğuldum ben, birçok kez, ben değildim bu, havasız kaldım, kendimi ateşe verdim, kafamı tahtalara, demirlere vurdum, ben değildim bu, kafa yoktu, demir yoktu, kendime hiçbir şey yapmadım, kimseye bir şey yapmadım, kimse bana bir şey yapmadı, kimse yok, tahta yok, aradım, benden başka kimse yok, hayır, ben de yokum, her yerde aradım, birileri olmalı, bu ses birine ait olmalı, benim bir itirazım yok, ses ne istiyorsa onu istiyorum, sesim ben, söyledim bunu, ses söylüyor bunu, arada sı-

rada söylüyor, sonra hayır diyor, benim bir itirazım yok, susmasını istiyorum, ses susmak istiyor, yapamıyor, bir an susuyor, sonra yeniden başlıyor, gerçek sessizlik değil bu, ses gerçek sessizlik değil bu diyor, gerçek sessizlik hakkında ne söyleyebiliriz, bilmiyorum, onu tanımadığımı, gerçek sessizlik olmadığını, belki de olduğunu söyleyebiliriz, evet, belki de var, bir yerlerde, asla öğrenemeyeceğim bunu. Ama ses zayıfladığı ve durduğu zaman ama her an zayıflıyor ses, her an duruyor, evet ama uzunca bir zaman durduğunda, uzunca bir zaman ne demek, mırıltılar duyuluyor, mırıltıların duyulması gerekiyor, biri dinliyor, dinleyen biri var, bir kulağa gerek yok, bir ağza da, ses kendini dinliyor, konuştuğu gibi dinliyor, sessizliğine kulak kabartıyor, bir mırıltı doğuyor bundan, bir ses, küçük bir ses doğuyor, aynı ses ama küçük bir ses, boğaza düğümleniyor bu ses, yeniden karşımızda boğaz işte, yeniden karşımızda ağız işte, dolduruyor kulağı, sonra kusuyorum, biri kusuyor, biri yeniden kusmaya başlıyor, böyle olup bitiyor herhalde, bir açıklama yapamayacağım, kimseden de isteyemem, virgül tam boğulup öleceğim yere gelecek, o zaman sessizlik olacak, buna inanıyorum bu akşam, hâlâ akşam, ne kadar uzun sürdü, bir itirazım yok buna, ilkbahar belki, menekşeler açmış, hayır, sonbahar, her şeyin bir zamanı var, geçip giden, sona eren şeylerden söz ediyorum, bana bunu açıklamadılar bir türlü, kımıldayan, giden, geri dönen, değişen bir ışıktan söz ediyorum, bir türlü göstermeyi başaramadılar bana, bir de ölüp giden bir ses var, güzel bir ses bu, sonunda sessizlik oldu, bir mırıltı yok, hava yok, dinleyen biri yok, benim benzerlerim yok, güzel, hadi gidiyoruz. Kocaman tutukevi, yüz bin katedral gibi, başka bir şey yok artık, şu andan başlayarak, içinde, bir yerlerde, belki, çivilenmiş, minicik, tutuklu, nasıl bulmalı onu, nasıl da düzmece bir uzam burası, anında anlaşılıyor düzmeceliği, burada bağıntılar kurmak istemeleri, bir varlığı oraya koymak istemeleri, tek bir hücre yeterdi fazlasıyla, bıraksaydım eğer, bırakabilseydim eğer başlamadan önce, yeniden başlamadan önce, nasıl da soluk soluğa kalırdım, doğru, çığlıklar, ilerlemenize yardımcı oluyor, ölümcül anı erteliyor, hayır, tam tersi, bilmiyorum, yeniden yola koyulmak, bu kocaman yerde, bu karanlıkta, yeniden yola koyulma hareketleri yapmak, oysa kımıldayamazsınız yerinizden, hiç yola koyulmadınız şu ana kadar, kimsiniz siz, hareket yapmak,

peki ne hareketleri, yerinizden kımıldayamazsınız siz, sesinizi fırlatırsınız, kemerler altında kaybolur sesiniz, ses kemerler diyor bunlara, belki gökyüzü, belki uçurum orası, sözcükler bunlar, bir tutukevinden söz ediyor, bir itirazım yok buna, bir halkın tamamına yetecek büyüklükte, yalnız benim için ya da beni bekliyor, gideceğim oraya, gitmeye çalışacağım, yerimden kımıldayamam, oradayım şimdiden, şimdiden orada olmam gerekir, yalnız olmasaydım eğer, bütün bir halk orada olsaydı eğer, bana parça parça gelen bu ses onun olsaydı, yaşamış olacaktık, bir an özgürlüğe kavuşmuş olacaktık, şimdi söz ediyoruz bundan, herkes kendi adına, herkes yüksek sesle kendi adına, biz dinliyoruz, bütün bir halk, aynı anda hem konuşuyor hem dinliyoruz, bu öldü, hayır, yalnızım ben, belki ilkim belki de sonuncu, yalnız başıma konuşuyor, yalnız başıma dinliyorum, tek başımayım, yalnızım, ötekiler gitti, sustular, sesleri kesildi, birbiri ardından, her giden biri için, yeni biri gelecek, sonuncu olmayacağım ben, ötekilerle birlikte olacağım, gitmiş gibi olacağım, sessizliğin ortasına, ben olmayacağım bu, ben değilim bu, henüz orada değilim, şimdi oraya gideceğim, oraya gitmeye çabalayacağım, çabalamanın yararı yok, sıramı bekliyorum, oraya gitmek, orada konuşmak, dinlemek, beklemek, gitmek için sıramı bekliyorum, sonu yok bunun, sonu olmayacak, gittim ama nereye, oradan nereye gidersiniz, başka bir yere gidiyor olmalısınız, başka bir yerde bekliyor olmalısınız, yeniden gitmek için sıranızı, işte böyle, bütün bir halk ya da ben yalnız başıma ya da buraya gelir ve yeniden başlarsınız, hayır, sürdürürsünüz, yeniden sürdürürsünüz, bir döngü bu, uzun bir döngü, iyi biliyorum bunu, iyi biliyor olmalıyım, doğru değil, yerimden kımıldayamam, yerimden kımıldamadım, sesimi fırlatıyorum, bir ses işitiyorum, bir tek burası var, iki yer yok, iki tutukevi yok, oturma odam burası, bir oturma odası burası, hiçbir şey beklemiyorum burada, nerede olduğunu bilmiyorum, nasıl bir yer olduğunu bilmiyorum, neyse umursamıyorum bunu, büyük mü küçük mü, kapalı mı açık mı bilmiyorum, doğru, yinelenip duruyor, yardımcı oluyor ilerlememize, nereye açık peki, ondan başka bir şey yok ki, boşluğa açık, hiçliğe açık, itirazım yok buna, sözcükler bunlar, sessizliğe açık, sessizliğe bakıyor, dosdoğru, neden olmasın, tüm bu zaman boyunca, sessizliğin kenarında, biliyordum bunu, bir kayanın üzerinde, sessizliğin ortasında, koca-

man dalgası bana doğru yükseliyor, sırılsıklam ediyor beni, bir imge bu, sözcükler bunlar, bir beden bu, ben değilim, ben olmayacağımı biliyordum, dışarıda değilim, içerideyim, bir şeylerin içindeyim, kapatılmış durumdayım, sessizlik dışarıda, dışarıda, içeride, buradan başka bir yer yok, bir de dışarıdaki sessizlik var, bir de ses var, çevresinde de sessizlik, duvarlara gerek yok, hayır duvarlara gereksinmemiz var, ben iyice kalın duvarlara gereksinme duyuyorum, bir tutukevine gereksinme duyuyorum, haklıydım, yalnızca benim için, gideceğim oraya hemen, oraya kapatacağım kendimi, şimdiden oradayım, şimdi kendimi arayacağım orada, bir yerlerdeyim orada, ben olmayacağım o, önemi yok bunun, ben olduğumu söyleyeceğim, belki ben olacağım, belki bekledikleri şey bu, işte yine oradalar, beni özgürlüğüme kavuşturmak için, bir adam olduğumu, bir yerlerde olduğumu söylemek, beni dışarı, sessizliğin ortasına çıkarmak için bekliyorlar, hiçbir şey görmüyorum orada, hiçbir şey yok çünkü ya da gözlerim yok çünkü ya da ikisi birden geçerli, üç olasılık ediyor ama gerçekten hiçbir şey görmüyor muyum, yalan söylemenin zamanı değil ama nasıl başaracaksınız yalan söylememeyi, alın size bir düşünce, böylesine bir sesi, kim denetleyecek bakalım, her şeyi deniyor, kör o, beni arıyor körlemesine, karanlıkta, bir ağız arıyor, içine girmek için, kim yalanlayabilir onu, başka bir ses yok, bir kafaya gereksinmeniz vardı, nesnelere gereksinmeniz vardı, bilmiyorum, çok bilmiş bir ifade taşıyorum yüzümde, buna ses neden oluyor, her şeyi bilir geçiniyor, biliyorum sanmamı istiyor, benim sesim sanmamı istiyor, gözler ilgilendirmiyor onu, gözlerim olmadığını ya da gözlerimin işime yaramadığını söylüyor, sonra gözyaşlarından söz ediyor, sonra ışıltılardan söz ediyor, gerçekten de ne yaptığını bilmiyor, ışıltılar, evet, uzakta ya da yakında, mesafeler, bilirsiniz ya, ölçüler, sus bakalım, ışıltılar, gündoğumundaki gibi, sonra sönerler, akşamki gibi ya da alevlenirler, bu da olabilir, kardan daha ak ışık saçarlar, bir saniye boyunca, oldukça kısa bir zaman bu, sonra sönerler, aşağı yukarı böyle işte, dilerseniz böyle, insan unutuyor, ben unutuyorum, hiçbir şey görmediğimi ya da her şeyin kafamın içinde olup bittiğini söylüyorum, sanki bir kafa gibi hissediyorum kendimi, hepsi varsayım bunların, hepsi yalan, bu ışıltılar da yalan, kurtaracaklardı onlar beni, yiyip yutacaklardı beni, hiçbir sonuç alamadım, hiçbir

şey görmüyorum, şu ya da bu nedenle, çölden önce tıka basa suyla doldurdukları bir deve gibi içime akıttıkları şu görüntülere gelince, bilmiyorum, bunlar da yalan, yalnızca eğlenmek için, eğlenmek, nasıl eğlendik, ne kadar eğlendik, hepsi yalan, hemen söyledik bunu, hemen söylemek gerekiyor, kural böyle. Yine de oluşturacağım yeri, kafamda oluşturacağım, belleğimden çıkaracağım, kendime doğru çekeceğim, kendime bir kafa yapacağım, bir bellek yapacağım kendime, yalnızca dinlemem yeterli, ses anlatacak bana her şeyi, gereksinme duyduğum her şeyi anlatacak bana yeniden, parça parça, soluk soluğa, günah çıkarırcasına, son kez günah çıkarırcasına, bittiğini sanıyorsunuz, sonra yeniden başlıyor birden, çok fazla yanılgıya düşüldü, bellek öylesine kötü, sözcükler gelmiyor, sözcükler yetersiz kalıyor, soluk yetersiz kalıyor, hayır, başka bir şey bu, bir suçlama, ölen bir sesin suçlaması, beni suçluyor, birini suçlamanız gerekiyor, bir suçlu bulmanız gerekiyor, yanlışlarımdan söz ediyor ses, kafamdan söz ediyor, benim olduğunu söylüyor, pişmanlık duyduğumu söylüyor, cezalandırılmak istediğimi söylüyor, dahası, gitmek istediğimi, teslim olmak istediğimi söylüyor, bir kurban gerekiyor, yalnızca dinlemem yeterli, gizleneceğim yeri gösterecek bana, nasıl bir yer olduğunu, bir kapısı varsa eğer, kapısının nerede olduğunu, benim nerede bulunduğumu, aramızda neler olduğunu, arazinin cinsini, deniz mi, dağ mı olduğunu gösterecek, izlenecek yolu da giderken, kaçarken, teslim olurken, baltanın hiçbir törene gerek kalmadan buradan gelenlerin boynuna dosdoğru ineceği o yere varırken, o yolu izleyeceğim çünkü, ilki değilim gidenlerin, ilki olmayacağım, sonunda haklayacak beni, benden üstünlerinin hakkından geldi, ne yapacağımı söyleyecek bana, yerimden kalkmam, harekete geçmem, umutsuzluğa yazgılı bir beden gibi devinebilmem için, böyle uslamlıyorum işte, işte böyle algılıyorum uslamlamamı, hepsi yalan bunların, çağırdıkları ben değilim, benden söz etmiyor onlar, benim sıram daha gelmedi, başka birinin sırası şimdi, bu nedenle kımıldayamıyorum yerimden, bu nedenle bir bedenim olduğunu hissetmiyorum, hâlâ yeterince acı çekmiyorum, benim sıram gelmedi daha, yerimden kımıldayacak, bir bedene, dahası bir kafaya, yolumu aydınlatacak gözlere sahip olacak kadar acı çekmiyorum, yalnızca işitiyorum, hiçbir şey anlamıyorum, işittiklerimden yararlanamıyorum, kalkıp

gidebilmem, bir daha işitmememe için, her şeyi işitmiyorum, böyle olmalı, önemli şeyleri kaçırıyorum, benim sıram gelmedi, özellikle araziyle ve beden yapısıyla ilgili bilgiler bana ulaşamıyor, hayır, işitiyorum her şeyi, ne fark eder ki benim sıram, anlama sıram, yaşama sıram, yaşam sıram olmadıktan sonra, yaşam diyor ses buna, buradan kapıya kadar olan uzama, her şey burada yatıyor, işittiklerimde, bir yerlerde, her şey söylendiyse eğer, bunca zaman boyunca, her şey söylenmiş olmalı ama ne olduğunu bilme, kim olduğumu bilme, nerede olduğumu, buradaki varoluşuma bir son vermek için ne yapmam gerektiğini bilme sıram gelmedi daha, söylediklerim tutarlı şeyler, bir başkası nasıl olacağım, bunu da bilmiyorum, hayır, aynı varoluşu nasıl sürdüreceğim, bilmiyorum, yaşama bir yolculuk yapacağım, kapıyı bulacağım, baltayı bulacağım, belki bir ip bu, boyun için, gırtlak için, ipler ya da parmaklar için, gözlerim olacak, parmakları göreceğim, sessizlik olacak, belki bir düşüş, kapıyı bulacağım, kapıyı açacağım, sessizliğin ortasına düşeceğim, ben olmayacağım o, ben burada kalacağım ya da orada, orada kalacağım, asla ben olmayacağım o, bütün bildiğim bu, daha önce yapıldı tüm bunlar, defalarca söylendi hepsi, yola koyuluş, yerinden kalkan beden, renklerle dolu yol, varış, açılan, kapanan kapı, ben olmadım hiçbir zaman, yerimden kımıldamadım ben, dinledim, konuşmuş olmalıyım, sonuçta neden yadsıyayım bunu, neden itiraf etmeyeyim, hiçbir şeyi yadsımıyorum, hiçbir şeyi itiraf etmiyorum, işittiğimi söylüyorum, söylediğimi işitiyorum, bilmiyorum, biri ya da öteki ya da her ikisi de üç olasılık etti, tüm şu yolcu öyküleri, kötürüm öyküleri, hepsi benimdi, olağanüstü yaşlı olmalıyım ya da belleğim ihanet ediyor bana, eğer yaşadığımı, yaşıyor olduğumu, yaşayacak olduğumu bir bilebilseydim, her şey nasıl da kolaylaşıverirdi, bilmesi olanaksız bunu, işte burada çuvallıyorsunuz, yerimden kımıldamadım, bütün bildiğim bu, hayır, başka bir şey daha biliyorum, ben değilim bu, hep unutuyorum bunu, yineliyorum, yinelemeniz gerekiyor hep, buradaki yerimden kımıldamadım hiç, kendime hiç durmadan öyküler anlattım, pek kulak vermedim bu öykülere, başka şeyler dinliyordum ben, başka şeylere kulak kabartıyordum, onları nereden öğrendiğimi merak ediyordum, canlılar ülkesinde bulundum mu hiç, yoksa canlılar benim ülkeme mi geldiler, peki ama nereden öğrendim bu öyküleri, nereden, kafam-

dan mı uydurdum ama bir kafam olduğunu hissetmiyorum ben, peki neremden çıkarıyorum onları, ağzımdan mı ama aynı şeyi yineleyeceğim, peki nasıl işitiyorum onları, işte böyle, aynı saçmalıkları sürdürüyorum yine, ben olamam bu ya da dikkat etmiyorum, öylesine eski bir alışkanlık, hiç dikkat etmeden yapıyorum bunu ya da başka bir yerdeymişim gibi, işte yeniden uzaklardayım, işte yeniden yoklara karıştım, onun sırası, ne konuşan ne de dinleyenin, ne bedeni ne ruhu olanın sırası, başka bir şeyi var onun, başka bir şeyleri olmalı, bir yerlerde olmalı, sessizlikten yapılma o, güzel bir çözümleme, sessizliğin içinde o, aranması gereken o, olunması gereken de konuşulması gereken ama konuşamaz o, o zaman durabileceğim, o olacağım, sessizlik olacağım, sessizliğin içinde olacağım, bir araya geleceğiz, anlatılması gereken onun öyküsü ama öyküsü yok onun, bir öyküde yer almadı, kesin değil bu, kendi öyküsünün içinde yer alıyor, düşlere sığmaz, sözcüklere dökülemez bir öykü bu, zararı yok, denemek gerekiyor, nereden geldiği belli olmayan benim eski öykülerimde, onun öyküsünü bulmak gerekiyor, oralarda bir yerde olmalı, benim öyküm olmalıydı bu, onun öyküsü olmadan önce, tanıyacağım onu, sonunda ayırt edeceğim, hiç ayrılmadığı, hiç ayrılmayacağım, bir daha belki bulamayacağım, belki de yeniden bulacağım sessizliğin öyküsünü bulduğumda o olacak, ben olacağım, yer, sessizlik, son, başlangıç, yeniden başlangıç olacak, nasıl desem, sözcükler bunlar, bunlardan başka bir şeyim yok, onlardan da çok sayıda yok elimde, gittikçe azalıyor sözcükler, ses zayıflıyor, öyle olsun, iyi biliyorum bunu, sessizlik olacak, mırıltılarla dolu, uzak çığlıklarla, alıştığımız sessizlik, dinleyerek tükettik onu, bekleyerek tükettik, sesi bekleyerek, çığlıklar azalıyor, tüm çığlıklar gibi, daha doğrusu susuyorlar, mırıltılar duruyorlar, bırakıyorlar, ses başlıyor yeniden, denemeye yeniden başlıyor, bitmeden önce çabuk harekete geçmek gerekiyor, ses bitmeden önce, yalnızca mırıltıların, uzak çığlıkların özü kalmadan önce, çabuk denemek gerekiyor, kalan sözcüklerle, neyi deneyeceğim, bilmiyorum, unuttum, önemi yok bunun, hiçbir zaman bilmedim bunu, beni öyküme taşımalarını deneyeceğim, kalan sözcüklerle, unuttuğum eski öyküme, buradan uzaklara, gürültünün içine, kapı aralığında, sessizliğin ortasına, böyle olmalı, çok geç, belki çok geç, belki şimdiden oldu, nasıl bilebilirim bunu,

sessizliğin ortasında bilemezsiniz ki, belki kapıdır, belki kapının önündeyim, şaşırtırdı bu beni, belki benim, belki bendim, bir yerlerdeydim, gidebilirim ben, bütün bu zaman boyunca yolculuktaydım, bilmiyordum ama bunu, kapının önünde duran benim, hangi kapının, burada bir kapının ne işi var, bunlar son sözcükler, gerçekten de son sözcükler ya da mırıltılar bunlar, mırıltılar geliyor, iyi biliyorum bunu, hayır, bunu bile bilmiyorum, mırıltılardan söz ediyorsunuz, uzak çığlıklardan, konuşabildiğiniz sürece, önce söz ediyorsunuz onlardan, sonra söz ediyorsunuz onlardan, bunlar da yalan, sessizlik olacak, sürekli olmayacak bu sessizlik, dinlerken tükenecek, beklerken tükenecek, bozulsun bu sessizlik, ses bozsun bu sessizliği, başka ses yok belki, bilmiyorum, olmasa da olur, bütün bildiğim bu, ben değilim, bütün bildiğim bu, benim değildi bu, tek sahip olduğum buydu, doğru değil, ötekine, sürüp gidene sahip olmuş olmalıydım ama sürmedi o, anlamıyorum, daha doğrusu sürdü, hâlâ da sürüyor, oradayım ben hâlâ, oraya bıraktım kendimi, orada bekliyorum kendimi, hayır, orada beklenmez, dinlenmez, bilmiyorum, bir düş bu, her şey bir düş, şaşırtırdı bu beni, uyanacağım, sessizlik içinde, bir daha uyumayacağım, ben olacağım ya da düş göreceğim yeniden, bir sessizlik düşü kuracağım, bir düş sessizliği, mırıltılarla dolu, bilmiyorum, sözcükler bunlar, hiç uyanmayacağım, sözcükler bunlar, bunlardan başka bir şey yok, sürdürmeniz gerekiyor, bütün bildiğim bu, duracaklar, iyi biliyorum bunu, hissediyorum bırakacaklar beni, sessizlik olacak, kısa bir an, epey sürecek bu an ya da benimki olacak, sürmekte olan, sürüp gitmeyen, hâlâ sürüp giden, ben olacağım, sürdürmek gerekiyor, ben sürdüremem, sürdürmeniz gerekiyor, sürdüreceğim ben de, sözcükler söylemek gerekiyor, sözcükler olduğu sürece, onlar beni bulana kadar, bana tuhaf acıyı, tuhaf günahı söyleyene kadar, sürdürmeniz gerekiyor, belki de yaptılar bunu, belki de söylediler bunu bana, belki de öykünün eşiğine kadar getirdiler beni; öyküme açılan kapının önüne kadar getirdiler, şaşırtırdı beni kapının açılması, ben olacağım, sessizlik olacak, sessizliğin içindeyim, bilmiyorum, hiçbir zaman bilmeyeceğim, sessizliğin ortasında bilemezsiniz, sürdürmeniz gerekiyor, sürdüreceğim.

20. yüzyılın en büyük yazarlarından Nobel Ödüllü İrlandalı yazar Samuel Beckett'in *Watt* ve *Murhpy*'sinin ardından *Molloy, Malone Ölüyor* ve *Adlandırılamayan* adlı romanlarından oluşan ünlü *ÜÇLEME*'sini okurlarımıza sunuyoruz. Beckett'in en önemli yapıtları olarak görülen her üç romanda da tek bir kişinin çeşitlemeleri denebilecek anti kahramanlar, bedensel yetilerini yitirirken, varoluşlarını yalnızca ussal düzlemde duyumsar ve sözün içinde yaşamaya başlarlar...

Molloy, koltuk değnekleriyle kent dışında bir çukurun dibinde fiziksel çöküşünün tamamlanmasını beklerken modern insanın metafizik serüvenini dile getirir: "Çürümek de yaşamaktır..." Yaşlı ve felçli olan Malone, ölüme, "bedeninin karar vermesini" beklerken yaşamdan elinde kalan tek gücü kullanır: Kendi kendine anlattığı gerçekle düş arası öykülerle, ölüme giden devinimi içinde bilinçsel *ben*'ini, bedensel *ben*'inin çöküşüne tanık kılar. Molloy'un koltuk değnekleri gibi, Malone'un da fizik dünyayla ilişkisini ucu kancalı bir sopa sağlar: Her ikisi de uygarlığın yıkıntıları içinde, "çürüme süreçlerine bir çeşni" katmaktan geri kalmaksızın, koltuk değnekleri ve sopalarıyla, kendilerine yaşamdan ölüme, dilden mutlak sessizliğe giden yolu açmaya çalışırlar.

Adlandırılamayan'ın bir kafayla, neredeyse bir ağızla özdeşleşen anlatıcısı ise insanlık durumunun tüm bulantı veren yanlarını okura haykırır... Beckett yaşamı parça parça bütünleşen bir karanlık gibi görmeye çağırır okurunu. Esas olanın acı çekmek olduğunu düşünür. Uzlaşmazlık, anlamsızlık gibi kavramların sert havasını yumuşatan aşktan, arzudan, çalışkanlıktan asla söz etmez. Yaşamla bağlarının sonuna gelmiş, anlamlı bir varoluş iddiasını ya da gerekçesini yitirmiş yaşlı, sakat ve kendini ifade etmekten aciz insanlardır anlattıkları. Belki de hiçbir yazar güçsüzlüğün ne demek olduğunu Beckett kadar iyi anlatamamıştır...

Tekil okumayla yetinmeyen okurlar için...

AYRINTI • ROMAN
ISBN 975-539-152-5